

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Esmaspäev, 3. mai 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine peaministri põhiseadusvastase tegevuse kohta (nr 407)
2. Arupärimine Eesti Omanike Keskliidu toetamise kohta riigieelarve vahenditest (nr 410)
3. Arupärimine kütuseäri kohta Eesti-Vene piiril (nr 412)
4. Arupärimine Eesti maksusüsteemi kohta (nr 424)
5. Arupärimine 2016. aasta maleolümpia korraldamise kohta Eestis (nr 406)
6. Arupärimine Tartu piirkonna meedia-maastiku korrastamise kohta (nr 427)
7. Arupärimine Eesti Rahvusringhäälingu kohta (nr 434)
8. Arupärimine Eesti kukkumise kohta maailma viie viimase riigi hulka (nr 404)
9. Arupärimine Eesti Väärtpaberikeskuse kõrgete teenustasude kohta (nr 411)
10. Arupärimine sotsiaalmaksu langeva laekumise kohta (nr 419)
11. Vaba mikrofoni

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 13. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Esimesena kutsun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni.

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna seitse seaduseelnõu ja ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi; teiseks,

loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder; kolmandaks, keskkonnamuutuste hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi; neljandaks, taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder; viiendaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet; kuundaks, biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur; seitsmendaks, riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants; kaheksandaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus" eelnõu, Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Jaak Aaviksoo. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel on mul au algatada üks väike looduskaitse seaduse muutmise. Kui päris täpne olla, siis on tegu looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõuga, mille eesmärk on täp-

sustada mõnevõrra loodusväärtustest teatamise regulatsiooni. Praktika on näidanud, et meil on mõningad õiguslikud augud, mis vajavad täitmist.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Eri ametkonnad ja ametiisikud on hakanud kehtivaid õigusakte selles osas erinevalt tõlgendama, mis kategooria juhitunnistus peab olema traktoristil, kes on järelhaagisega tootmisobjektide ja põldude vahel sõites sunnitud aeg-ajalt maanteed kasutama. Kui ARK ja Maanteeamet on kinnitanud, et B- ja C-kategooria luba annavad õiguse juhtida traktorit koos käruga ka sõiduteel, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud on avaldanud teistsugust seisukohta. Tekkinud segadus puudutab ligikaudu 10 000 talunikku ja muud põllumeest, kes traktoreid kasutavad. Seda probleemi on asunud leevendama ka üks erakoolitaja, pakkudes oma abi. Rahvaliidu viiel liikmel on asjaomane arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsil, mis sisaldab üheksa küsimust.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan Rahvaliidu fraktsiooni nimel menetlusse Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele esitada Riigikogule ratifitseerimiseks parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta artikkel 30 "Õigus kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest" eelnõu.

Riigikogu ratifitseeris parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta 31. mail aastal 2000. Tol ajal harta artiklit 30 "Õigus kaitsele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse eest" ei ratifitseeritud. Valitsus selgitas, et on pisut vara seda teha, sooviti anda Euroopa riikidele aega seda artiklit tõlgendada. Nüüd on möödunud kümme aastat ja me leiame, et on õige aeg see artikkel ratifitseerida. Pealegi on käesolev aasta Euroopas kuulutatud vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise aastaks.

Sotsiaalse kaitse süsteemid on aidanud hoida inimesi rahanduskriisi kõige hullemate mõjude eest. Inimestele on vaja anda kindlustunde, et neile on tagatud sotsiaalsed õigused, ennekõike töö, samuti õigus koolitusele, haridusele ning sotsiaal- ja meditsiiniabile. Vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemiseks tuleb meetmeid võtta ja sellepärast ongi see otsuse eelnõu esitatud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Olen juhatuse nimel vastu võtnud kümme eelnõu ja ühe arupärimise. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, menetleb juhatus need kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Head kolleegid! Annan teile edasi järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, 67 Riigikogu liikme s.a 19. aprillil algatatud Eesti Vabariigi põhi-seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; teiseks, õiguskomisjoni s.a 21. aprillil algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Olen edastanud kaks Riigikogu liikmete esitatud arupärimist peaminister Andrus Ansipile.

Hea Riigikogu! Palun nüüd tähelepanu! Selle nädala kolmapäevase istungi alguses kell 14 esineb siin saalis kõnega Eestis riigivisiidil olev Soome Vabariigi president, Tema Ekstsellents Tarja Halonen.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 91 rahvasaadikut, puudub 10.

Läheme nüüd selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Palun tähelepanu!

Esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmed võtsid tagasi arupärimise nr 408 regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. See tõttu jääb tänase istungi päevakorrast ära sellele arupärimisele vastamine, see oli viies päevakorrapunkt.

Teiseks, Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku, et kolmapäevase päevakorra viimane punkt ehk eelnõu 727 esimese lugemise arutelu oleks kolmapäevase päevakorra kolmas punkt ja seda arutatakse kohe pärast eelnõu 513 käsitlemist.

Nende kahe parandusega panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine peaministri põhi-seadusvastase tegevuse kohta (nr 407)

Esimees Ene Ergma

Alustame arupärimistele vastamist. Esimese arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Tiit Kuusmik, Toomas Varek, Kalle Laanet, Arvo Sarapuu, Olga Sõtnik, Aivar Riisalu, Helle Kalda, Vladimir Velman, Nikolai Põdramaagi, Kalev Kallo, Enn Eesmaa, Inara Luigas, Jüri Ratas, Evelyn Sepp, Lembit Kaljuvee, Eldar Efendijev, Jaak Aab, Kadri Simson, Valeri Korb, Marika Tuus ja Rein Ratas s.a 17. märtsil. Arupärimine on peaministri põhiseadusvastase tegevuse kohta. Palun kõnepulti kolleeg Tiit Kuusmiku!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! 17. märtsil esitas 21 Keskerakonna fraktsiooni liiget arupärimise härra peaministrile seoses tema põhiseadusvastase tegevusega. Tulumaksuseaduse muudatustega, mis jõustusid 1. aprillil 2009. aastal, vähendati füüsilise isiku tulumaksust omavalitsusüksustele laekuvat osa 11,93%-lt 11,4%-ni. Seega vähendati 2009. aasta eelarveaasta keskel omavalitsusüksuste olulisimat ja suurimat tuluallikat 0,53 protsendipunkti võrra ehk seaduseelnõu seletuskirja kohaselt 300 miljonit krooni.

Riik suurendas oma tulusid omavalitsusüksuste arvel, rikkudes 2008. aasta lõpus omavalitsusüksuste ja riigi vahel sõlmitud kokkulepet omavalitsusüksustele laekuva tulumaksuosa suurendamise kohta. Kokkuleppe kohaselt suurendati tulumaksuosa selleks, et kompenseerida tulumaksu ja maamaksu viivitusintresside suunamist riigieelarvesse alates 1. jaanuarist 2009.

Riigikohtu 16. märtsi lahend 3-4-1-8-09 tunnistab põhiseadusega vastuolevaks, et puuduvad õigustloovad aktid, mis sätestaksid, millised kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised

riiklikud. Samuti tuleb selgelt eristada kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näidata kohaliku omavalitsuse üksusele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamine riigieelarvest.

Seoses sellega on härra peaministrile esitatud neli küsimust. Aja kokkuhoiu mõttes ma ei hakka neid ette lugema, eeldades ka, et härra peaministril on küsimuse ja vastuse koos esitamine mugavam. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tiit Kuusmik! Palun nüüd vastamiseks kõnepulti lugupeetud peaministri!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Õiguskindluse põhimõtte tähendab, et uute regulatsioonide jõustamiseks tuleb ette näha mõistlik aeg, mille jooksul adressaadid saaksid uute normidega tutvuda ning oma tegevuse vastavalt ümber korraldada. Õiguskindlusele vastab olukord, kus riik ei kehtesta uusi regulatsioone meelevaldselt ja n-ö üleöö. Kuidas kompenseeritakse omavalitsustele tekkinud kahju ja lisatöö?" Riigikohus on oma 16. märtsi kohtuotsuse punktis 104 märkinud, et tulumaksuseaduse muutmise sätte avaldamise ja jõustumise vaheline kohanemisaeg oli piisav ning sellega ei mindud vastuollu õiguskindluse printsiibiga. Muudatus ei olnud nii ulatuslik, et sellel oleks jõustumise hetkel olnud sügav mõju. Meenutan teile, et sel ajal oli Eesti viimase 80 aasta jooksul maailma tabanud rängimas majanduskriisis, millest me alles praegu oleme hakanud väljuma. Kriisis toimetulemise seisukohalt on teadaolevalt määravad just kiirus ja otsustavus. Nagu me teame, täna imestatakse selle üle ja tunnustatakse seda, et Eesti on suutnud kriisile adekvaatselt reageerida. Suured krediidireitingu agentuurid Standard & Poor's ning Fitch on Eesti riigireitingut tõstnud. Järgmiseks aastaks on Eestile ennustatud Euroopa Liidu suurimat majanduskasvu. Eesti reageerimisest kriisile on saanud maailmas edulugu. "Kuidas te seda tegite?" küsivad nii Financial Times kui CNN. Nagu ma olen varem öelnud, põhjus on lihtne:

me hoidsime kokku. Seda nii omavalitsuste tasemel kui riigina laiemalt ja mis veel tähtsam: me hoidsime kokku rahvana. Eesti reageerimine kriisile on kõigi Eesti inimeste suur saavutus.

Teine küsimus: "Kui puuduvad õigusaktid, mis sätestavad, millised kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud, siis kuidas on võimalik vähendada omavalitsuste tulubaasi väitega, et vähendatakse kohustusi? Millal maksatakse omavalitsustele tagasi need rahad, mis neilt 2009. aastal negatiivse eelarvega ära võeti?" Tulumaksu osa vähendamise seoses muudeti ka kohalike omavalitsuste kohustusi, et vähendada survet kohalike omavalitsuste kuludele. Kohustusi vähendati koolieelsete lasteasutuste, noorsootöö ja sporditegevuse osas. Nagu ka 16. märtsi Riigikohtu lahend osutab, tuleb analüüsida kehtivat õiguskorda, mida valitsus juba ka teeb, ja luua selline omavalitsuslike ülesannete rahastamise süsteem, mis võimaldaks igal üksikjuhul omavalitsuslike ülesannete rahastatuse piisavust hinnata.

Kolmas küsimus: "Mis ajaks lahendatakse Riigikohtu lahendis osutatud valitsuse puudujäägid ehk luuakse puuduvad õigustloovad aktid?" Valitsuskabinet arutas juba 8. aprillil Riigikohtu 16. märtsi otsust, mille kohaselt kehtivas õiguses valitseb ebamäärasus riiklike ja kohalike ülesannete piiritlemisel ning seetõttu pole omavalitsuslike ülesannete maht kohtuotsuse kohaselt tuvastatav. Kabineti otsusel sai Siseministerium ülesandeks juhtida kohaliku omavalitsuse üksustele pandud riiklike ja omavalitsuslike ülesannete kindlaksmääramise protsessi. Ministeriumi juhtimisel on asutud analüüsima, milliseid seadusega pandud riiklike kohustusi kohalikud omavalitsused täidavad. Analüüsi tulemusena koostatakse muutmist vajavate seaduste eelnõud käesoleva aasta jooksul ning eristatakse riiklike ülesannete finantseerimine järgmise aasta riigieelarves. Siinkohal on oluline koostöö seadusandlikku võimu omava Riigikoguga.

Neljäs küsimus: "Miks rikkus riik 2008. aasta lõpus omavalitsusüksuste ja riigi vahel sõlmitud kokkulepet omavalitsusüksustele laekuva tulumaksuosa suurendamise kohta?" Riigikohtu hinnangul peab riigil olema võimalus kujundada omavalitsuslike ülesannete rahastamise süsteem vastavaks üldisele majandusolu-

korrale ning riigi majandus- ja rahanduspoliitilistele eesmärkidele. Majanduslanguse mõjudega toimetulemiseks tehtud otsuste langetamisel lähtuti solidaarsusprintsipist. Valitsussektori tasakaalu parandavad riiklikud meetmed ulatusid 2009. aastal 19 miljardi kroonini, millest kohalike omavalitsusi puudutas vaid 1 miljard krooni. Meetmed arutati eelnevalt läbi omavalitsusliitudega. Juhul, kui kohalikud omavalitsused oleksid olnud valmis oma eelarve puudujääki vähendama, oleks meetmed nende suhtes võinud olla märgatavalt väiksemad. Riigieelarve maksutulud sotsiaalmaksuta vähenesid 2009. aastal 11,8% võrreldes 2007. aastaga. Kohalike omavalitsuste tulud maksudest ning saadud sihtotstarbelistest toetustest ja tasandusfondist on samal perioodil vähenenud 5,8%. Seega on majanduslanguse ja meetmete mõju kohalikes omavalitsustes oluliselt väiksem olnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Ma alustan oma küsimust soovitusena: ärge seda näidet, et Eesti reageeringust kriisile on saanud edulugu, enam kasutage. See on naiivne ja ajab lihtsalt naerma. Te teate väga hästi, et teie illusoorne edulugu on saavutatud suure arvu töötute, palkade kärpimise, pensionide mittetõstmise ning sotsiaalvaldkonna ja omavalitsuste alarahastamise abil. Siit ka minu küsimus: niipalju kui mina teie valitsust mäletan, on alati riigi ja omavalitsuste vahelised suhted probleem olnud. Just see, et raha ei jätku, et rahastamine on vale. Ja ikka on omavalitsus kuidagimoodi kaotajaks pooleks jäänud. Miks see on nii juba aastaid kestnud?

Andrus Ansip

Ma ei jaga kumbagi teie väidet. Ei seda, et omavalitsused on alati kaotajaks jäänud, ega ka seda, et Eesti puhul pole praeguses kriisis võrreldes väga paljude teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega tegemist edulooga. Soovitan teil aeg-ajalt vaadata õhtuseid uudiseid, pole vahet, kas seitsmeseid või üheksaseid uudiseid. Kui te ajalehti ei viitsi lugeda ja elektroonilist pressit ei suuda mujalt jälgida, siis tele-

viisori vaatamine on suhteliselt mugav tegevus ja kui hoida korraka lahti nii silmad kui ka kõrvad, siis saab sealt piisavalt informatsiooni, et positsioneerida Eesti praegune olukord.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud peaminister! Ma soovitan teil reitinguagentuuri Moody's teate lõpuni lugeda. Selle teises pooles öeldakse väga selgelt, et nad alandasid samal ajal Eesti majanduse tegevuse hinnangu kõrgelt keskmisele ja Eesti majanduskasvu väljavaate halvemaks. Aga rääkigem siiski kohalikest omavalitsustest, mille kohta meie arupärimine käis. Praegune maaelu areng on pandud sõltuvusse ainult lootusest Euroopa abiraha saada. Muide, ka inimarengu aruandes on öeldud, et regionaalareng on praegu täiesti tasakaalustamata ning et keskvalitsuse ja regioonide suhted pole mitte kunagi nii kehvad olnud. Millal siis ikkagi riigi ja omavalitsuste vahelistes kohustustes ja fiinantseerimisvastutuses selgus saabub?

Andrus Ansip

Seda väidet, mille te praegu esitasite, te küll ei saanud välja lugeda inimarengu aruandest. Minus on hakanud süvenema tunne, et te pole inimarengu aruannet kindlasti mitte lugenud ja vaevalt, et te seda näinudki olete. Inimarengu aruanne kõneleb sellest, et kõik Eesti riigi rakendatavad meetmed on selgelt regionaalarengut ühtlustava iseloomuga. Jah, inimarengu aruanne toob välja selle, et Eesti on juba aastakümneid arenenud kahe keskuse keskselt, kuid see toob välja ka selle, et tulude jaotus meie regioonides tänu riigi poliitikale pigem ühtlustub kui ebahühtlustub. Inimarengu aruanne toob välja selle, et ka Euroopa Liidu raha kasutamine on Eestis regionaalarengut ühtlustava iseloomuga olnud. Inimarengu aruanne toob välja selle, et ka meie Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse summade kasutus on regionaalselt ühtlustava iseloomuga olnud. Inimarengu aruanne ei too välja midagi sellist, nagu teie praegu väitsite. Ma soovitan teil enne, kui te hakkate ühte dokumenti tsiteerima, selle dokumendiga lähemalt tutvuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud peaminister! Ma tuleksin tagasi riigi ja omavalitsuste rahaprobleemide juurde. Eesti omavalitsused ei saa praegu täies ulatuses oma ülesandeid täita, sest neil pole raha, samas ka riik, kes võttis osa raha omavalitsuste käest ära, ei suuda neid ülesandeid täita, sest temalgi on vähendatud eelarve. Ning see on riigi jaoks kõva argument. Mis valdkondades praegu omavalitsused juba rohkem heast tahetest ja mitte kohustusest seadust täita tegutsevad? Võib ka küsida: kas te olete kursis Riigikontrolli aruandega, mis koostati, et hinnata omavalitsuste tegevust spordi-, noorsoo- ja teistes valdkondades? Riigikontrolli hinnangul käitus riik ebakorrektselt, kui võttis osa raha ära.

Andrus Ansip

Ma olen veendunud, et valdav enamik Eesti kohalike omavalitsusi täidab seadust punktuaalselt ja et valdav enamik Eesti kohalike omavalitsusi täidab seadust ka hea tahtega, nagu teie väljendasite. Vaid mõnes üksikus kohalikus omavalitsuses on probleeme nii hea tahte kui ka seaduse täitmisega, ent minu arvates pole praegu tarvidust vastavat loetelu ette kanda. Loetelus esimesel kohal asuvat omavalitsust teate te ilma minu abita.

Kriisis on raske kõigil. Te ei leia maailmas mitte ühtegi riiki, kus peaminister või president võiks öelda, et meie riigis on vahendeid piisavalt, meil jätkub raha absoluutselt kõigi probleemide lahendamiseks. Tasuks vaadata, mis toimub Eestist kaugemal. Võib-olla te saate siis aru, et kriis ei ole tabanud mitte ainult Eestit. Kriis on tabanud märksa rängemalt väga paljusid teisi Euroopa Liidu liikmesriike ja muid maailma riike.

Nagu vastuses teie arupärimisele juba öeldud sai: Eesti kohalike omavalitsuste tulusid on aastal 2009 võrreldes aastaga 2007 vähendatud 5,8%, aga riigieelarve maksutulud sotsiaalmaksuta vähenesid samal perioodil 11,8%. Seega võttis riik teie kinnitatud eelarve kaudu enda peale ülesande katta suurem osa kriisiga kaasnevatest kuludest kui kohalikud omavalitsused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Hea peaminister! Minu küsimus haakub suuresti teie eelmise vastusega, mis puudutas kohalike omavalitsuste seaduskuulekust ja punktuaalsust. Eelmise nädala reedel, 30. aprillil kirjutas Saaremaa ajaleht Meie Maa, et aastaeelarve mahus laenukoorem pidurdab linna arengut. Kuressaare linnal ja temast sõltuvatel üksustel oli 2009. aasta seisuga 195,6 miljoni krooni ulatuses laenukohustusi, mis moodustab 98% linna aastaeelarvest. Proua linnapea selgitas, et veel läinud aasta alguse seisuga oli Kuressaare linna laenukoormus 48% eelarveaasta tuludest ning mahtus vallaja linnaeelarve seaduses lubatud 60% piiridesse, siis aga muutis riik arvestamise aluseid, arvestades omavalitsuse kogu laenukoormuse sisse ka nendest sõltuvate üksuste laenukohustused. See artikkel on natuke pikem. Aga siin on nagu kahe poolega küsimus: kas 38%-line ülekulu või ülelaenamamine ei ole rikkumine ja kuidas linn saaks edasi areneda?

Andrus Ansip

Kahtlemata on rikkumine. Aga kui arvestusaluseid on vahepeal muudetud, siis sel ajal, kui kohustused võeti, ei pruukinud see olla rikkumine. Ent praeguseks on piir ületatud. See tähendab seda, et mingi täiendava laenu võtmise võimalust teie nimetatud kohalikul omavalitsusel ei ole. Õiguskaitsega tihedalt seotud inimesena te teate suurepäraselt, et võib jõuda mingisse olukorda, mis ei vasta praegu kehtivatele õigusnormidele, ka ilma selleta, et keegi oleks vahepeal õigusvastaselt käitunud. Ma ei tea, mis asjaoludel on Kuressaare võlakoormus nii suureks kasvanud, nagu te ütlesite. Ma tean, et see vastab tõele, aga misuguste sihtasutuste ja äriühingute kohustused lülitati linna bilanssi, on mulle teadmata. Detailsemat kommentaari ma anda ei suuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Härra peaminister! Te ütlesite, et Vabariigi Valitsus on juba alustanud eelmainitud Riigikohtu lahendi ja ka kohalike omavalitsuste

rahastamise aluste analüüsimist. Kas teie arvates on võimalik, et peale selle analüüsi läbiviimist meil ei toimu mitte rahastamisreform, vaid hoopis haldusreform, kogu kohalike omavalitsuste süsteemi reform? Rahastamisküsimused on ülimalt selgelt sellega seotud.

Andrus Ansip

Kui te peate järjekordselt haldusreformi all silmas haldusterritoriaalset reformi, siis vähemalt sellisel kujul, nagu sellest on kogu aeg räägitud, seda kõnealuse Riigikohtu lahendi alusel küll oodata ei ole. Me kõik teame, et meil on väga suured rahaprobleemid, defitsiidi probleemid just eelkõige suurimas kohalikus omavalitsuses ehk Tallinna linnas, kus kogu võlakoormus on 3,64 miljardit krooni. Tallinn on ületanud võlakoormuse puhul lubatud 60% piiri ja ma ei kujuta ette, kuidas võiks Tallinnas rahaasjade kordaseadmine põhjustada haldusterritoriaalse reformi. Võimalik on muidugi Tallinna linnaga veel mõni omavalitsus liita ja siis teha nägu, et probleemid lahenevad iseenesest, kuid ka kõrval olev Viimsi vald näiteks on lubatud laenukoormuse 140%-liselt ületanud ja ka see liitmine ei annaks tulemust. Järelikult jäävad võimalused, mis liitmist silmas ei pea, võib-olla hoopis lahutamisest tasuks kõnelda. Aga ma ei usu, et mõtlevad inimesed peavad haldusreformi all silmas ainult liitmis- ja lahutamistehteid, kokkuliitmisi või lahkumisi. Me leiame Eesti kohalike omavalitsuste hulgas küllalt palju väga pisikesi omavalitsusi, kus on väga vastutustundlikult oma rahaasju korraldatud, kus mitte pole ronitud 140 või 160%-lisse võlga võrreldes oma aastaeelarvega, vaid kus on reservidena alles 40–60% jooksva aasta eelarvest. Nii et järeldus: arukus ei käi alati suurusega kaasas, mõnes suures kohalikus omavalitsuses ei osata rahaga korralikult ringi käia, samal ajal kui väikeses kohalikus omavalitsuses loetakse hoolega iga senti, kaalutakse iga senti enne tema kulutamist. Seetõttu on Eestis küllalt praktikat, et väikesed kohalikud omavalitsused kulutavad maksumaksja raha mitu korda efektiivsemalt, kui seda tehakse suurtes omavalitsustes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud peaminister! Riigikohtu 16. märtsi lahend tunnistab põhiseadusega vastuolus olevaks, et puuduvad õigustloovad aktid, mis sätestaksid, millised kohaliku omavalitsuse üksustele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud. Austatud peaminister! Teil on suured kogemused omavalitsusjuhina töötamisest ja nüüd valitsusjuhina töötades samuti suured kogemused. Kas teile isiklikult ei tundu, et tegelikult tuleks omavalitsuslikud ja riiklikud kohustused täpsemalt sätestada-reguleerida? Ehk luua nende jaoks mingisugused täpsemad standardid ja kirjeldada asjaomased funktsioonid? Kas tuleks panna kindlamatesse raamidesse, mida teevad omavalitsused ja mida teeb riik?

Andrus Ansip

Lähtudes Riigikohtu otsusest, tuleb Vabariigi Valitsusel ja ka Riigikogul seda kindlasti teha. Kuid minu kogemused omavalitsusjuhi aegadest kõnelevad sellest, et Euroopa trend on pigem vastassuunaline sellele, mida me kavatsime praegu Eestis tegema hakata. Euroopas peetakse Euroopa Nõukogu tasemel heaks tavaks seda, kui keskvalitsus ei sildista raha, ei anna kohaliku omavalitsuse tarvis mingisugust sihtotstarbelist finantseeringut teatud kindlate ülesannete täitmiseks. Heaks tavaks peetakse seda, kui seadusega on tagatud kohalikele omavalitsustele iseseisev tulubaas ja kui seadusega on sätestatud ka loetelu, milleks tulubaasi tuleb kasutada. Aga kohalikul omavalitsusel on täielik autonoomia otsustada, kuidas neid ülesandeid täita ja kui suur maksumuus kohalikele elanikele kehtestada, et need ülesanded oleksid kohaliku kogukonna seisukohalt kõige paremal viisil täidetud.

Meie liigume praegu seda teed, et püüame võimalikult palju funktsioone ära kaardistada, maksumaksja raha sildistada kindlate funktsioonide täitmiseks, samal ajal kui Euroopa trend on otse vastupidine: omavalitsuste abstraktne tulubaas, mis muutub konkreetseks kohaliku omavalitsuse volikogude aktidega, mitmesuguste maksude määrade kehtestamisega. Sellest sõltub ülesannete loetelu, mis kindlasti kohalikul omavalitsusel tuleb täita. Kõik sõltub kohaliku omavalitsuse enda initsiatiivist, tavaliselt kohalikud omavalitsused võtavad täita märksa rohkem ülesandeid, kui riik

neile andnud on. Ja otse loomulikult küsivad kohalikud omavalitsused nende ülesannete täitmiseks kohalike maksumaksjate käest rohkem raha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud peaminister! Kas 2011. aasta riigieelarve on põhiseadusega vastuolus, kui otsustada Riigikohtu otsuse järgi? Või on see vastuolu likvideeritud?

Andrus Ansip

Ei ole vastuolus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Austatud ettekandja! Ma olen teiega nõus, et suurus ei ole oluline. Eriti pidades silmas seda, et Eestis on ka väikseid omavalitsusi, kes elavad väga priskelt näiteks ressursitasust, mis ei tulene nende taibukast majandustegevusest, vaid nende õnnelikust asukohast. Kahjuks on praktika selline, et seda ressursitasu sageli ei jagata kogu regiooni ühtlaseks arenguks. Aga minu küsimus puudutab pigem seda, et Keskerakond tõepoolest ei pea haldusreformi all silmas seda, et tuleks joonistada kaarte, nagu teie juhitud valitsus on seda vist mitmendat koosseisu teinud. Minu küsimus on, millal te õigupoolest olete valmis tulema Riigikogu ette kohaliku omavalitsuse sisulise reformiga ehk siis ära määrama need funktsioonid. Tegelikult on küsimuse all kvaliteedinõuded, standardid nende teenuste pakkumiseks. See on oluline.

Andrus Ansip

Kõigepealt jälle: teie küsimuses on eksitav viga. Minu juhitud valitsused ei ole kaarte joonistanud ja ma ei pea seda ka vajalikuks. Ma leian, et omavalitsuste vägisi kokkuliitmine ei ole demokraatlikule riigile kohane. Ma ei ole nõus ka sellega, justkui oleksid rahasjad korras vaid nendes kohalikes omavalitsustes, kus ressursitasude osakaal eelarves on suur. Eestis on minu käsutuses olevate viimaste andmete järgi 56 sellist omavalitsust, kellel ei ole mitte mingisugust võlakooormust –

võlakoormus on null. Ja me leiame sinna kõrvale veel viis-kuus kohalikku omavalitsust, kelle võlakoormus jääb alla paari protsendi. Ehk siis me võime öelda, et meil on veerand või kolmandik selliseid omavalitsusi, kes suurepäraselt saavad oma tulude ja kuludega hakkama. Loomulikult meil ei maksa arvata, et nad on võimelised kulutama rahva hüvanguks kas neli või 40 korda rohkem vahendeid, kuid nad saavad reaalsusest suurepäraselt aru ning hoiavad oma kulud ja tulud tasakaalus. Eesti suurimad rahaprobleemid on praegu paraku kõige suuremates kohalikes omavalitsustes ja mõneti paradoksaalsel kombel ka suhteliselt rikastes kohalikes omavalitsustes. Ning kui keegi tahab teha haldusreformi, siis ta võiks eelkõige keskenduda nendele kohalikele omavalitsustele, kes on oma defitsiidid üle mõistuse suureks ajanud. Haldusterritoriaalse reformi kaartide joonistamist minu juhitud valitsuse ajal ei tule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Härra peaminister! Ühes vastuses soovitsite te Eesti eduloo teadasaamiseks vaadata õhtuseid telesaateid. Peab ütleva, et millegipärast on need saated sellised, et kuigi Eesti riik on juba täiesti pankrotis, tuleb sealt ikka suur valitsuse kiitmine. Nii et ega me sealt objektiivset infot üldiselt ei saa. Aga küsimust ajendas mind esitama see, et siin toodi näiteid Euroopa riikide trendist. Euroopa riikides on ka teine trend ehk töötatakse põhimõttel: tugevad omavalitsused, tugev riik. Osas riikides küünib omavalitsuste eelarve kuni 50%-ni kogu riigieelarvest ja siis tõesti omavalitsused lahendavad kõik küsimused. Meie raha sildistamise küsimus on kerkinud üles seetõttu, et omavalitsused on pandud praktiliselt näljapajukile. Selles on probleem. Miks teie ei arva, et kui on omavalitsused tugevad, siis on ka riik tugev? Kas te arvate, et nõrkade omavalitsustega saab tugevat riiki ehitada?

Andrus Ansip

Täna on kuidagi selline päev, kus ma kuidagi ei saa nõustuda teie hinnangutega. Mitte ma ei saa aru, kuidas Eesti riik võiks pankrotis olla. Ilmselt ei ole teile teada, et Eesti Vaba-

riigi valitsussektori võlakoormus on kõige väiksem Euroopa Liidus: vaid 7,2% meie sise-majanduse kogutoodangust. Teil tasuks ka teada seda, et Eestis on valitsussektori reserve praegu alles tervelt 11,7% meie sisemajanduse kogutoodangust. Kui meil on võlakoormus 7,2% SKT-st ja reserve on praegu alles koguni 11,7% SKT-st ehk siis kroonides väljendatuna, kui meil on reserve 25 miljardit krooni ja võlakohustusi 15,5 miljardit krooni, siis põhimõtteliselt on meil võimalik kohe tagasi maksta kõik valitsussektori võlad, ja meile jääb ikkagi veel reserve alles.

Nimetada sellist olukorda, eriti kui arvestada mõne Euroopa Liidu liikmesriigi enam kui 100%-lise võlakoormusega võrrelduna sisemajanduse kogutoodanguga nendes riikides, pankrotiks – see nõuab väga head fantaasiat. Minu arvates ei ole selline fantaseerimine majanduspoliitiliste argumentidega kuidagimoodi põhjendatav. Targem oleks hoida Riigikogu autoriteeti ja mitte kõigutada seda niisuguste avaldustega, et Eesti Vabariik on pankrotis, ja muu sellisega. Uhkus oma riigi üle on midagi niisugust, mida kõik riigi kodanikud peaksid endas kandma, ausus aga on kohustus kõigi jaoks, sõltumata sellest, kas tegemist on valitsusliikmega, peaministriga, Riigikogu liikmega või tavalise kodanikuga. Palun jäägem ausaks!

Nüüd, te nimetasite tugevaid kohalikke omavalitsusi ja nõrku. Te ütlesite, et mitmes riigis – vähemalt mitmuses te rääkisite – moodustavad kohaliku omavalitsuse tulud enam kui 50% riigieelarvest. Euroopa kontekstis ei ole õige sel teemal mitmuses kõnelda, sest selline riik, kus kohalikul tasandil tehakse üle poole kõikidest avaliku sektori, valitsussektori kulutustest, on ainult Taani. Teistes riikides jäävad need kulutused allapoole 50%. Kõrge-ma vastava kulutasemega riikide hulka kuuluvad meie lähikonnast Rootsi ja Soome. Eestis tehakse 28% avalikest kulutustest kohalike omavalitsuste tasandil. Sellisena kuulume me kindlalt Euroopa tugevaimate kohalike omavalitsuste hulka ja raudselt mitte nõrgimate hulka – kui tugevuseks saab pidada seda, et kohalikel omavalitsustel on võrreldes keskvalitsusega võrdlemisi suur avaliku sektori kulutuste osatähtsus. Euroopa Liidus on mitu riiki, kus tehakse kõigist avaliku sektori kulutustest omavalitsuse tasandil alla 5%. Ja ma pole

kuulnud, et nendes riikides peetakse kohalikke omavalitsusi sellepärast nõrgaks, et avaliku sektori kulutuste osatähtsus võrrelduna riigieelarvega on seal väike. Ka ei väideta seal, et kohalik demokraatia kas puudub või on ülimalt nõrk. Alati ei määra kulutuste tase seda, kas kohalikud omavalitsused on tugevad või mitte. *Summa summarum* pean ma võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega Eesti kohalike omavalitsusi suhteliselt tugevaks. Oma tugevuselt kuuluvad nad vähemalt esimesse kolmandikku Euroopa Liidu 27 liikmesriigi hulgas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud peaminister! Kui nüüd minna natuke konkreetsemaks ja liikuda Ida-Virumaale, siis ühe küsimuse vastuses te mainisite solidaarsusprintsipi. Eeldatavasti valitsus käsitleb seda küsimust lähiaastatel natukene konkreetsemalt. Ida-Virumaal on nimelt valdu, kus aastaeelarve küünib üle 100 miljoni, ja on linnu, kus on aastaeelarve 2 miljonit. Nii et seda solidaarsust omavalitsuste suhtes küll nagu näha ei saa. Aga see ei ole minu küsimus. Küsimus on järgmine. Hiljaaegu käis Eestis Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongressi delegatsioon, kes arutas EMOL-i eestvõttel ka kohalike omavalitsuste küsimusi. Kas Vabariigi Valitsusel on sellekohaseid ettepanekuid või järeldusi juba tehtud või on need tegemisel?

Andrus Ansip

Ma ei ole kursis kellegi külaskäiguga kellegi juurde ja seetõttu ei saa ma teie küsimusele vastata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Minu küsimus tuleneb sellest, mis toonis te sellele arupärimisele olete vastanud. Te nimetate Eesti linnu ja valdu kui mingeid võõraid üksusi, keda tuleks kontrollida ja käskida. Samas, omavalitsused on kindlasti kodanikele lähemal, kui valitsus eales olla saab. Minu küsimus tuleneb

sellest, et tõenäoliselt on teil valitsuses jagatud ülesanded nii, et regionaalminister Kiisler tegeleb omavalitsustega ja teisse need ei puutu. Aga minister Kiisler andis möödunud aastal omavalitsustele väga palju siduvaid lubadusi, mida ta ei suutnud täita. Kõik need esimesed kärped – tema oli öelnud, et ta seisab nende vastu. Millal teil on plaanis kohtuda linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu esindajatega, et probleemid silmast silma ära rääkida?

Andrus Ansip

Ma usun, et mul on teatud kogemus kohalike omavalitsuste tasemel tegutsemisest olemas ajast, kui ma kuus aastat linnapea olin. Ja ma olen ka olnud aktiivne Euroopa Nõukogu juures tegutseva Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongressi liige kuue aasta jooksul. Ma kujutan ette, et mul on võrreldes küllalt paljude teistega teatav arusaamine kohaliku omavalitsuse ülesannetest ja tegevusest olemas. Kindlasti ei maksa mulle omistada mingeid seisukohti, et kohalike omavalitsusi tuleks kontrollida või käskida. Mulle kui veendunud demokraadile ei ole mõtet niisuguseid käitumismudeleid külge pookida, need on mulle võõrad. Ma olen kohaliku omavalitsuse autonoomia printsibi austaja ja ka oma eelmistes vastustes, sealhulgas kui ma kommenteerisin Riigikohtu otsust, ütlesin ma selge sõnaga, mida ma arvan kohaliku omavalitsuse iseotsustamisõigusest ja mida ma arvan Eesti Vabariigi põhiseaduses sisalduvast kohaliku autonoomia printsibist. Ma austan seda printsipi sügavalt. Ma olen kaugel kohaliku omavalitsuse keelamisest ja käskimisest. Kuid kõik kohalikud omavalitsused peavad alluma seadusandja kehtestatud reeglitele, st teie kehtestatud reeglitele, ja kellelgi pole õigust neid reegleid rikkuda. Ma arvan, et reeglite täitmises väljendub ka austus teie vastu, austus Riigikogu vastu. Kõik kohalikud omavalitsused peaksid Riigikogu austama ja kehtestatud reegleid täitma. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Härra peaminister! Eesti on ühinenud Euroopa Liidu kohaliku omavalitsuse hartaga, mille põhieesmärke on, et kohalikel omavalit-

sustel peaks olema finantsautonoomia. 2009. aastal vähenes kohalike omavalitsuste tulubaas 10% enam kui riigi oma ja 62% kohalikke omavalitsusi lõpetas aasta eelarve puudujäägi-ga. See, kui jätkusuutlikud on kohalikud omavalitsused, sõltub 99% valitsuse ja Riigikogu koalitsiooni otsustest. 16. märtsil kohtulahend nõuab riigi kohustuste eraldamist ja vastava raha eraldamist kohalikele omavalitsustele. Kas 2011. aasta eelarves on need eraldused tehtud ja senised riigi kohustused rahaga kaetud?

Andrus Ansip

Jah, me töötame selle nimel, et need kohustused oleksid eraldatud. Rahaline kate saab olema küllalt prognoositaval tasemel. Mingsugust imet ei näe ma küll lähemal ajal juhtumas. Ma ei pea võimalikuks kohalike omavalitsuste ja keskvalitsuse vahel suurt proportsioonide ümberjaotamist, seega väga laiades piirides jäävad proportsioonid endiseks. Kuid veel kord: ma kordan kahte arvu, mida ma täna juba olen nimetanud. Kohalikel omavalitsustel vähenesid tulud 2007. ja 2009. aasta võrdluses 5,8%, riigil 11,8%. Seega kriisis ei võtnud suurema koormuse enda kanda mitte kohalikud omavalitsused, vaid keskvalitsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud peaminister! Osaliselt te olete siin täna täiesti õigust rääkinud. Tõsi ta on, et kaarte KOV-ide liitmiseks joonistas rohkem Mart Laari kui teie ükskõik milline valitsus. Linnapeana saite te tõepoolest suhteliselt hästi hakkama. Küsimus on selles Riigikohtu otsuses. Te tõlgendate seda võrdlemisi meelevaldselt, kuna te leidsite sealt ühe punkti, mis teile sobis. Teatavasti see on päris tõsine hoiatus täitevvõimule ja ka seadusandlikule võimule. Kui me ei suuda seda täita, siis järgmise aasta riigieelarve võib osutada põhiseadusvastaseks. Küsimus on see, et kas täitevvõim üldse praegu teab, kui suur on see summa, mis kohalikele omavalitsustele tuleks anda nendele pandud kohustuste täitmiseks, nagu Riigikohtu lahend seda tegelikult nõuab. Kas teil kui täitevvõimu juhil on sellest üldse mingit ettekujutust?

Andrus Ansip

See ei ole teada mitte ainult täitevvõimul, vaid see on teada ka seadusandlikul võimul. Te ju hääletasite selle väga selgelt ka numbriliselt käesoleva aasta riigieelarvesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud peaminister! Eelmisel aastal, kui tehti negatiivne lisaeelarve ja vähendati omavalitsuste tulubaasi, siis omavalitsustele minevat tulumaksuosa vähendati 11,93%-lt 11,4%-ni. Ja te ütlesite väga õigesti, et koos selle tulu vähendamisega vähendati ka kohalike omavalitsuste kohustusi. Vastavad valdkonnad te nimetasite õigesti: need on sport, noorsootöö ja lasteaedade rahastamine. Ma saan niiviisi aru, et nende kolme teemaga tegeleb praegu valitsus. Kuidas valitsus on toime tulnud nende kohustuste täitmisega – nimelt spordi- ja noorsootöö toetamisega ja lasteaedade rahastamisega? Ning kui elu läheb natuke paremaks, siis tulevad suuremad tulud. Kas koos kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamisega pannakse need kohustused uuesti omavalitsuste õlgadele või jääbki spordi- ja noorsootöö ning lasteaedade eest vastutama valitsus?

Andrus Ansip

Seda ei maksa küll eelarvekärbetest järelda-da, et näiteks lasteaiad enam ei kuulu kohaliku omavalitsuse ülesannete hulka. Otse vastupidi! Võeti ära kohustus alla 1,5-aastaseid lapsi lasteaeda võtta ja ei ole riigil oma lasteaeda, kus oleksid lapsed kuni 1,5 aasta vanuses. Nende laste vanematele makstakse vanemahüvitist ja nad on lihtsalt koju jäänud. Selles mõttes võib teiega nõustuda, et jah, riik tegeleb selle teemaga. Riik tegeleb ka spordi rahastamisega mitte ainult riigieelarve kaudu, vaid eraldades spordi tarbeks hasartmängudest laekuvaid summasid ja kultuurikapitali raha. Usun, et kohalikud omavalitsused võiksid ka oma vahendeid revideerida ja mõelda, milleks neid kulutada ja milleks mitte. Kui riigi käest ei tule sihtotstarbelisi summasid nende tegevuste finantseerimiseks, siis võiks mõelda, kas kriisiaeg on kõige õigem aeg kulukate propaganda-ürituste korraldamiseks või oleks targem raha

eraldada nendele, kellel seda kriisiajal hädapärast vaja läheb. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud peaminister! Olen juba peaaegu tund aega Keskerakonna järeleaitamistunnis viibinud ja päris huvitav on. Kuidas puldist tundub: kas see jõuab kohale?

Andrus Ansip

Hea küsija teab ise ka, et ega Keskerakonna inimesed küsimusi esitades ei mõtle päris nii, nagu nad küsimusi formuleerivad. Mulle tundub, et kõneldakse eelkõige oma sihtrühmaga, oma tüüpvalijaga, mitte peaministriga. Ja vaevalt et hea Riigikogu liige Kalev Kallo ise just nii mõtleb, nagu ta ütleb: et Eesti riik on pankrotis. Vaevalt, et see nii on. Tihtipeale on nii, et küsija lihtsalt saadab oma sõnumi valijatele ja teda absoluutselt ei huvita, kes küsimusele vastab ja missugune see vastus on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea peaminister! Mulle ka väga meeldib olla tunnis, eriti koolitundides. Kas peaminister on täna sellest arutelust midagi õppinud selle kohta, et võib-olla ühiskonnas on ka inimesi, kellel on veidi teine arvamus kui tal?

Andrus Ansip

Kindlasti on neid inimesi Eestis väga palju, kellel on teistsugune arvamus kui minul. Arvamuste paljusus on demokraatliku ühiskonna rikkuse tunnus. Aga kui ilmselgeid fakte eiratakse, kui neile omistatakse nendele mitteomaseid tähendusi, siis ei kõnele see mitte arvamuse paljususest, vaid kõneleb rumalusest. Ning rumalust ei peaks me tolereerima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud peaminister! Ma tahan esitada ühe konstruktiivse küsimuse. Kadri Simson juba tõstatab teema, millal te näete võimalust kohtu-

da linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu esindajatega. Või toimub neid kohtumisi pidevalt ja seal sellist informatsiooni kaduma minekut ei ole?

Andrus Ansip

Tavaliselt on sellised kohtumised toimunud kord aastas – siis, kui on jõudnud lõpule, tavaliselt küll eriarvamuste püsima jäädes, regionaalministri läbirääkimised omavalitsusliitudega. Need kohtumised on kindlasti vajalikud selleks, et kontakte hoida, samas ma olen veendunud, et minu kontaktid Eesti kohalike omavalitsuste juhtidega on olnud päris head. Ma tahan kiita valdavat enamikku Eesti kohalike omavalitsusi väga vastutustundliku majandamise eest. Paraku, nagu te ise ka teate, kõiki kiita ei saa, sest pole põhjust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister, küsimustele vastamise eest! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Me võime muidugi siin saalis esitada küsimusi ja anda vastuseid umbes sellises laadis, et kas on juba piisavalt selge või mitte. Aga kui me käime omavalitsustes – ning ma loodan, et peale meie ka valitsuskoalitsiooni esindajad ja kõik teisedki omavalitsustes käivad –, siis on asi naljast kaugel. Ja asi on naljast kaugel sellepärast, et omavalitsused ei tule oma probleemidega enam toime. Asi on naljast kaugel sellepärast, et haldusreformi järele, millest on siin varasematel aegadel pikalt diskuteeritud, peaministri sõnul vajadus puudub. Tegelikult oleme varsti olukorra ees, kus omavalitsused on sunnitud oma valitsuse vastu kohutusse minema. Ühest kohtulahendist me saamegi siin varsti rääkida ja minu meelest on tegemist väga häbiväärse olukorraga. Me oleme siis nii kaugelt jõudnud, et omavalitsused peavad oma õigusi kaitsma kohtus.

Miks ma seda räägin? On nii, et 2009. eelarveaasta keskel vähendati 0,53 protsendipunkti kohalike omavalitsuste kõige olulisemast tuluallikast ehk üksikisiku tulumaksust laekuvat summat. Rahaliselt on see 300 miljonit krooni! Alguses omavalitsusjuhid arvasid,

et tegemist on 1. aprilli naljaga, sest see hakkas kehtima 1. aprillil 2009, ja seda ei võetud tõsiselt. Aga näete, on tõsi!

Ent miks seda tõsiselt ei võetud ja arvati, et see on aprillinali? Sest siiani kehtis meie riigis arusaam, et kohalikel omavalitsustel on iseseisev tulubaas, millega tuleb ise hakkama saada. Omavalitsuste eelarved olid selleks ajaks, kui valitsus muutis tulubaasi laekumist, vastu võetud. Lepingud olid sõlmitud ja töötusega seotud probleemide lahendamise plaanid olid peetud. Omavalitsuste tulubaasi kallale ei oleks tohtinud sellisel kujul minna.

On räägitud, et me vähendame ainult mõningaid kohustusi, mis puudutavad näiteks spordivaldkonda. Aga miks tegelikult omavalitsused nii kurjad on? Põhjus on see, et – ma rõhutan veel kord! – riik suurendas oma tulusid omavalitsusüksuste arvel, rikkudes sellega läbirääkimiste põhimõtteid. Kes asjaga kursis on, need teavad, et omavalitsused räägivad riigiga läbi, suhtudes sellesse väga suure respektiga, väga suure tähelepanuga. Selleks on ka alus. Põhiseaduse 14. peatükk annab ju kohalikele omavalitsusele garantii! See sisaldab normistikku, mis reguleerib riigi ja kohaliku omavalitsuse suhteid ning mis laieneb ka valla ja linna suhetele teiste kohaliku omavalitsuse üksustega.

Teisisõnu: selleks, et kohalik omavalitsus saaks tõrgeteta toimida, tuleb talle anda ka vastavad riiklikud garantiid, mida põhiseadus ju ka ette näeb. Finantsgarantii on kohaliku omavalitsuse põhitagatis ehk kohaliku elu küsimuste iseseisva lahendamise võime hädavajalik tingimus. Ja finantsgarantii elemendid on kõigepealt õigus iseseisvale eelarvele, teiseks kohalike maksude kehtestamise ja kogumise õigus, ja kolmandaks õigus piisavale rahale ehk tulubaasile. Ilma iseseisva kohaliku omavalitsuse eelarveta ei ole võimalik rääkida ka kohaliku omavalitsuse avalike ülesannete täitmise võimalikkusest.

Tegelikult oli päris õigustatud, et aasta tagasi Tallinna Linnavalitsus pöördus Riigikohutusse. Tegemist oli Riigikohtu üldkogu praktikas kõige mahukama otsusega. Võib öelda, et esmakordselt analüüsis Riigikohus põhjalikult kohalike omavalitsuste põhiseaduslikke tagatise ja andis omavalitsuste rahastamise õiguslikult reguleerimata jätmisele hävitava hinnangu. Riigikohus tuvastas, et riik on jätnud põhi-

seaduse vastaselt reguleerimata riiklikud ja kohaliku omavalitsuse kohustused. Riik on põhiseaduse vastaselt jätnud õigusaktidega sätestamata kohaliku omavalitsuse rahastamise korralduse. Too kohtuotsus on raiunud kivisse ka põhimõtte, et omavalitsustele tuleb kohaliku elu korraldamiseks ette näha eraldi raha. Riigi pandud ülesandeid ei pea lahendama kohaliku elu taandarengu hinnaga ja sellepärast on siin tegemist tõsise küsimusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Arvo Sarapuu! Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Härra peaminister! Lugupeetud kolleegid! Tulin kõnepulti ainult selleks, et täpsustada repliigi korras mõningaid asju. Olen ka varasemates infotundides jälginud, et peaministril on väga huvitav komme rääkida seda, mis talle meeldib, aga mitte küsimusele vastata. Ja vajadusel pöörab ta ka küsimuse pea peale. Oma küsimuses ma ei öelnud, et Eesti riik on pankrotis, ehkki sellele pühendas peaminister oma vastuses väga pika lõigu. Ma nimelt viitasin sellele, et oma eelmises vastuses soovitas peaminister jälgida meie telekanaleid, et saada objektiivset infot, ja ma ütlesin tingivas kõneviisis, et meie telekanalid kiidaksid valitsuse tegevust ka siis, kui riik oleks pankrotis. Nii et ma tean seda väga hästi, et praegu riik ei ole pankrotis. Aga väljendasin seda mõtet seetõttu, et teleuudised on küll viimane koht, mille info objektiivsust uskuda võib.

Teine pool küsimust oli samuti täiesti pea peale pööratud. Küsimuses, mis puudutas tegevaid omavalitsusi Euroopa Liidus, oli selgelt öeldud "mitte üle 50%", vaid "kuni 50% eelarvest". Jah, on teada, et Taanis on see näitaja üle 50%, aga oma küsimuses ma rääkisin kuni 50%-st. Aga vastuses oli pühendatud pikk lõik sellele, nagu ma oleksin rääkinud üle 50%-st. Ma ei ole sellist küsimust esitanud. Võib-olla on halvasti kuulda – eks ma siis tulevikus katsun kõvema häälega rääkida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Härra peaminister, palun!

Andrus Ansip

Aitäh repliikide eest! Kui küsimus oli sõnastatud, et paljudes või mõnedes riikides on see näitaja kuni 50%, siis mis see "kuni" on? On see poolteist protsenti avaliku sektori kulu- tustest või on see näiteks 2% või 3% avaliku sektori kulutusest? Kellega siis hea küsija Ees- ti kohalikke omavalitsusi võrrelda tahtis? Mul- le jääb see praegu järjest rohkem arusaama- tuks. Aga see selleks.

Kohalikel omavalitsustel on Eestis iseseisev tulubaas olemas. Selle iseseisva tulubaasi keh- testab Riigikogu seadusega. Kohaliku omava- litsuse autonoomia peab seisnema eelkõige selles, et täitevvõimul ei ole mitte mingisugust õigust anda kohalikele omavalitsustele korral- dusi, mis ei põhine seadusel. Kohaliku omava- litsuse tugevust näitab ka see, kas kohalikul omavalitsusel on õigus käia kohut keskvalitsu- sega või mitte. Euroopa Nõukogu liikmesriiki- de hulgas on väga palju riike, kus kohalikele omavalitsusele ei ole riigi põhiseadusega antud õigust riigi vastu kohtus hagi esitada. Euroopa Nõukogu väga selge seisukoht on, et kohaliku autonoomia oluline tagatis on kohaliku omava- litsuse õigus riigiga kohut käia. Kui muud- moodi oma õiguste eest seista ei saa, siis tuleb valida kohtumenetluse tee. Ja kui selline õigus on kohalikele omavalitsustele antud, siis kind- lasti see ei tohiks olla deklaratiivne õigus – ka praktikas ei tohiks kohtus käimise õiguse kasu- tamist kuidagimoodi hukka mõista ega naeru- vääristada. See on demokraatlikus riigis täiesti normaalne, pealegi veel tunnustatud suhete korraldamise mehhanism. Kahju nendest riiki- dest, kus kohalikele omavalitsustele sellist õigust antud ei ole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõ- petan läbirääkimised.

2. Arupärimine Eesti Omanike Kesk- liidu toetamise kohta riigieelarve vahenditest (nr 410)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Helle Kal- da, Georg Pelisaare, Inara Luigase, Lauri Laa- si, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Nelli Priva- lova, Vladimir Velmani, Kalev Kallo, Toivo Tootseni, Nikolai Põdramäe, Evelyn Sepa, Ain

Seppiku, Kadri Simsoni ja Valeri Korbi s.a 23. märtsil esitatud arupärimine Eesti Omanike Keskliidu toetamise kohta riigieelarve vahen- ditest. Palun kõnepulti kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peami- nister! Head kolleegid! 23. märtsil esitas 15 Riigikogu liiget peaministrile arupärimise, mille sisu on Eesti Omanike Keskliidu toeta- mine riigieelarve vahenditest. Arupärimise lu- gupeetud peaministrile ajendas see, et me tegi- me enne seda arupärimise regionaalministrile ja majandusministrile, kelle vastused jäid mei- le kahjuks selgusetuks. Need vastused ei too- nud selgust, aga me mõistame, miks need just sellised olid – olid ju vastajad ühe ja sama erakonna liikmed.

Keskerakond on alati olnud kodanikuühis- konna toetaja ning kindlasti ei ole me selle ühenduste toetamise vastu. Kuid nende toeta- mine peab olema jätkusuutlik ning süsteem ühine.

Nii 2009. kui 2010. aasta riigieelarves on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ridadel eraldatud 2 miljonit krooni mittetulun- dusühingu Eesti Omanike Keskliit toetami- seks. Selle mittetulundusühingu tegevus oli eriti aktiivne enne valimisi, kui Eesti Omanike Keskliit reklaamis hoolsasti Riigikogu liik- meid Ken-Marti Vaherit ja Urmas Reinsalu, kes kuuluvad samasse parteisse, kuhu eelnime- tatud ministeeriumide juhidki. Sellest tulene- valt ongi meil, hea peaminister, küsimused teile.

2008. aasta riigieelarves eraldas Riigikogu Eesti Omanike Keskliidule 2 miljonit krooni, kui me saime aga 2008. aasta riigieelarve täit- mise, oli ilmunud sinna juba 2,4 miljonit. Miks? Milliseid projekte teostas mittetulun- dusühing Eesti Omanike Keskliit 2009. aasta riigieelarves eraldatud raha eest, mida oli jälle 2 miljonit? Eelmistes vastustes tõi peaminister välja, kui palju on pidanud kohalike omavalit- suste eelarvet vähendada. Ja põhjenduseks muidugi see, et riik on oma eelarvet vähenda- nud. Seda enam on meile arusaamatu, miks ka 2010. aastal eraldati Eesti Omanike Keskliidu- le ikka jälle 2 miljonit krooni.

Küsimusi on kokku seitse, ma ei hakka aja kokkuhoiu huvides neid ette lugema. Ma loo- dan täna konstruktiivseid vastuseid ja et me

lõpuks saame ka selles asjas selguse. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Helle Kalda! Palun, härra peaminister, kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Hea Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "2008. aasta riigieelarves eraldati Eesti Omanike Keskliidule 2,4 miljonit krooni. Milliseid projekte teostas MTÜ neile eraldatud raha eest?" Tuginen sellele ja järgnevale küsimustele vastates dokumentidele, mis Eesti Omanike Keskliit on esitanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile. 2008. aastal toetas ministerium Eesti Omanike Keskliitu 2,4 miljoni krooni suuruses summas. Projekti eesmärk oli omanike keskliitu kui koduomanike ühendust laiendada ning parandada omanike õigusteadmisi. Olulisimad selle projekti raames elluviidud tegevused olid järgmised: organisatsiooni laienemine ehk liikmeskonna kasv 1400-lt 28 201-le, lisaks asutati viis uut piirkondlikku koduomanike liitu; koduomanike õigusteadlikkuse kasv, konsulteerimine ja juriidilise abi pakkumine koduomanikke puudutavates küsimustes, tasuta õigusabiteenuse pakkumine koduomanikele, veebikeskkonna ning e-uudiskirjade kaudu õiguslane teavitamine, "Küsi juristilt tasuta" veebipõhise infoliidese käivitamine; info- ja kommunikatsioonimeediumi loomine – on olemas portaal www.omanikud.ee, mida kasutatakse edukalt e-suhtluse ning teabekanalina.

Teine küsimus: "Milliseid projekte teostas MTÜ Eesti Omanike Keskliit neile 2009. aasta riigieelarvest eraldatud 2 miljoni krooni eest?" 2009. aasta eraldise suurus oli tõepoolest 2 miljonit krooni. Aruande selle raha kasutamise kohta peab Eesti Omanike Keskliit esitama tänavu 15. maiks. Kavandatud tegevused olid järgmised: organisatsiooni laiendamine ja liikmete integratsioon – liikmebaasi laiendamine, praeguste liikmete aktiivse osaluse tagamine, tehnilise suunise infoürituste korraldamine; koduomanike teavitamine – õiguslaste teadmiste loomine ja süvendamine planeeringute koostamise, jäätmemajanduse ning ehitustegevuse valdkonnas, tasuta juriidilise abi pakkumine, juriidiliste nõupäevade korraldamine;

funktsionaalsete liikmeteenuste arendamine – "Kodukaardi" projekti jätkamine, koduomanike õigusbüroo tegevuste elluviimine; info- ja kommunikatsioonimeediumi arendamine – veebikeskkonna täiendamine ning arendamine.

Kolmas küsimus: "Milliste projektide jaoks eraldati MTÜ-le 2010. aasta riigieelarves 2 miljonit krooni? 2010. aasta riigieelarves vähendati paljusid eraldisi seoses väiksema maksulaekumisega. Millisel põhjusel jäi Eesti Omanike Keskliidu toetus samaks?" Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ei vähendanud 2010. aasta eelarvetaotluste koostamisel mittetulundusühingute toetamiseks kavandatud summasid 2009. aastaga võrreldes. See käib nii Eesti Omanike Keskliidu, MTÜ Eesti Korteriühistute Liit (1 miljon krooni), MTÜ Eesti Standardikeskus (7,5 miljonit krooni), tarbijakaitseühenduste (800 000 krooni) kui ka konkreetselt eelarves nimetatud sihtasutuste ja mittetulundusühingute toetamiseks mõeldud summa (3 miljonit krooni) kohta. Viimati nimetatud summa on 2009. aastaga võrreldes isegi kasvanud, kuna lisaeelarvega vähendati seda mullu algselt kavandatud 3 miljonilt kroonilt 686 580 kroonini. 2010. aasta eelarve koostamisel hoiti seega kokku mujalt, mitte mittetulundusühingute jaoks kavandatud summadel, mille osakaal eelarves on tagasihoidlik. 2010. aastaks riigieelarvest Eesti Omanike Keskliidule eraldatud toetuse kasutamise leping on veel sõlmimata. Eesti Omanike Keskliit on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile esitanud kavandatavate projektide kirjelduse, enamik neist puudutab ühingu organisatsiooni ja tegevuse edasiarendamist samasugustes suundades nagu eelmisel kahel aastal.

Neljäs küsimus: "Kuidas võib rahul olla MTÜ-le pandud lootustega? Millises vallas oleks MTÜ-l veel arenguruumi?" Eesti Omanike Keskliit on tegelnud omanike huvide esindamisega, ja seda üsna pika aja jooksul. Eesti Omanike Keskliit, varasema nimetusega Eesti Õigusjärgsete Omanike Liit, on alates 1994. aastast esindanud ülemaalse ühinguna õigusjärgseid omanikke ning maja- ja korteromanikke. Ühing seadis asutamisel oma sihiks omandireformi elluviimise. Omandireformi lõpule jõudmisel on ühingu tegevus märgatavalt laienenud normaalses tsiviilühiskonnas kujunenud suhete pinnalt korteri- ja maja-

omanike seisukohtade esindamiseks, nende ühendamiseks ja abistamiseks.

Eesti Omanike Keskliit on ka Rahvusvahelise Kinnisvaraomanike Liidu täisliige. Näiteks võib teil olla huvitav teada, et selle organisatsiooni volikogu 2008. aasta istung toimus siinsamas Tallinnas. Praegu kuulub liitu ühingu andmetel 40 350 inimest. Tegemist on see-ga üsna laiapõhjalise organisatsiooniga. Tõsi, arenguruumi leidub alati. Eesti Omanike Keskliit näeb ise Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi esitatud info kohaselt kõige konkreetsemat arenguruumi koduomanike huvides algatatud kohtuprotsesside vallas. Liit on käinud kohtus seoses Tallinna maamaksuga, kuid nad jäid kaotajaks. Samuti jõudis kohtupinki vaidlus Konkurentsiametiga Eesti Gaasi kasutatava Gazpromi hinnavalemi üle. Selles kohtuasjas saavutati kompromiss. Liit on teada andnud ka kavatsusest esitada tsiviilhagi seoses Tallinna Vee hindadega.

Viies küsimus: "Eesti Omanike Keskliit on lisaks saanud toetust ka Kodanikuühiskonna Sihtkapitalist ning taotlenud toetust KredExilt. Kuidas on reguleeritud riigieelarvest saavate MTÜ-de rahastus ning milliste vahenditega tagatakse, et MTÜ või sihtasutus ei saa sama projekti jaoks mitmest kohast raha? Kui palju sai 2009. aastal Eesti Omanike Keskliit riigieelarvest eraldisi, arvestades ka teiste ministeriumide valdkondi?" Eesti Omanike Keskliit on viimastel aastatel saanud avalikust sektorist finantseeringuid eluasemevaldkonda kureerivalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumilt eelnevalt juba nimetatud sum-mades. Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt on omanike keskliit saanud allkirjade kogumise portaali petitsioon.ee loomiseks 500 000 krooni ja liitu on rahaga toetanud ka Tallinna linn: see oli 50 000 krooni suurune tegevustoetus aastal 2006, mil linnapea oli Jüri Ratas. Muudest avaliku sektori allikatest, sealhulgas teis-telt ministeriumidelt, pole Eesti Omanike Keskliit riigieelarvelisi eraldisi saanud.

Kuues küsimus: "Miks eelistatakse toetami-sel teatud kindlaid kodanikuühendusi? Kas seda tehakse seoses koalitsioonilepinguga või toetatakse teatud isikutega seotud ettevõtmi-si?" Mittetulundussektoris toetatakse ühingu-id, kes on võimekad ning suudavad oma projekti-dega reaalseid muutusi kaasa tuua. Eesti Oma-nike Keskliit on seda võimekust elamumajan-

dussektoris aastate jooksul näidanud. Eesti on koduomanike ühiskond, pea 90% elanikest elab elamispiinal, mis kinnisvarana kuulub neile endale. Lääne-Euroopa riikides on koda-nikuühiskonna tugevaimaid osi organiseeritud koduomanike esindusühingud. Elamumajandu-se sektori toetamise ning kodanikuühiskonna arendamise näol on tegemist üldiste ühiskond-like eesmärkidega. Elamumajanduse valdkon-nas on Majandus- ja Kommunikatsioonimini-sterium riigieelarvest järjepidevalt toetanud ka korteriühistute liitu: 2008. aastal 2 miljoni krooniga, 2009. aastal 1 miljoni krooniga ja 1 miljon krooni on ette nähtud ka 2010. aasta riigieelarves. Riigieelarvest sai 2008. aastal 520 000 krooni toetust ka üürnike liit.

Seitsmes küsimus: "Eesti Omanike Kesklii-du koduleheküljelt võib lugeda, et nende oluli-simaks tegevussuunaks on võitlus kasvavate kuludega. MTÜ toetab kodude vabastamist maamaksust ning võitleb ka monopoolsete universaalteenuste pakkujate vastu. Milliseid vahendeid MTÜ selleks kasutab? Kas Ken-Marti Vaher ja Urmas Reinsalu on Eesti Oma-nike Keskliidu nägu või on Eesti Omanike Keskliit Ken-Marti Vaheri ja Urmas Reinsalu nägu?" Omanike keskliit on oma tegevuse ra-hastamiseks kasutanud omavahendeid ja avaliku sektori vahendeid, millest eelmises vastuses juttu oli. Milline on omanike keskliidu nägu? Ilmselt on iga organisatsioon oma liikmete nä-gu. Eesti Omanike Keskliidu liikmeskond on küllaltki lai ja nagu omanike hulgas üldiselt, on ka selle liidu liikmete hulgas inimesi kõi-gist suurematest erakondadest, sealhulgas kümneid inimesi ka Keskerakonnast. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimusi. Palun, kol-leeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Aus-tatud härra peaminister! Mul on tunne, et mõ-ningatest tegevustest ei ole teid täpselt infor-meeritud. Me oleme väga selgelt näinud, kui-das Eesti Omanike Keskliit tegi talle riigieel-arvest eraldatud rahaga kohalike valimiste eel valimispropagandat mitmele IRL-i juhtpoliiti-kule. Võin ka öelda, et omanike keskliidu ko-duleheküljel oli välja pandud Isamaa ja Res Publica Liidu valimisplatvorm ning nende ra-

haga levitati reklaamlehti, kus kutsuti Nõmme elanikke üles IRL-i poolt hääletama. Ma küsin, miks te sellesse nii leebelt suhtute. See paneb mind imestama. Tegemist on ikkagi riigieelarve raha kantimisega ühe erakonna taskusse. Ja see raha on ju rahva ühisvara.

Andrus Ansip

Selle viimase hinnanguga ma ei saa päri olla. Minu meelest on nimetatud kodanikuühendus hästi oma liikmeskonna huve esindanud ja seda, kui üks kodanikuühendus esindab oma liikmete huve, ei tohiks nimetada raha kantimiseks. Ma arvan, et nii kodanikuühendustel tervikuna kui nende üksikutel liikmetel on täielik vabadus poliitiliseks enesemääramiseks ja oma erakondlike eelistuste kujundamiseks. Kui ühes organisatsioonis on kas juhatus tervikuna või mõned juhatuse liikmed või ka volikogu esimees oma erakondliku kuuluvuse ja sümpaatia selgelt määratlenud, siis see ei tohiks anda alust lõpetada selle kodanikuühenduse riigieelarvest rahastamine. Diskrimineerimist erakondliku kuuluvuse järgi ei pea ma kindlasti võimalikuks. Ma olen veendunud, et omanike keskliit on oma ülesandeid hästi täitnud, ja iseäranis neid, mille täitmiseks on ta riigieelarvest raha saanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Eks meiegi siin opositsioonis üritame koduomanike eest seista ja oleme selle tõttu tugevalt vastu olnud mitmetele soojusaktsiiside tõusudele, mis löid külma talve ajal koduomanikke eriti valusalt. Aga koduomanike liidu puhul on küsimus ikkagi selles, et selle juhatusse kuuluvad kolm silmapaistvat IRL-i poliitikut: Urmas Reinsalu, Ken-Marti Vaher ja Priidu Pärna. Kõik need kolm tegid enne oktoobrikuisseid kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi lauspostitusi oma linnaosades: Reinsalu Nõmmel, Vaher Haaberstis ja Priidu Pärna Pirital. Ja nad ei teinud seda oma raha eest, sest valimisaruannetes see kulu ei kajastu. Nad tegid kirja, et koduomanike liit soovitab neid noori poliitikuid valida, sest nad seisavad koduomanike eest. Ja raha pidi tulema riigieelarvest. Kas peaminister peaks selliste asjade vastu huvi tundma,

mida tehakse riigi raha eest MTÜ-de katuse all?

Andrus Ansip

Mulle on kinnitatud, et nende kirjade saatmiseks ja koostamiseks ei ole kulutatud Eesti Omanike Keskliidu raha. Seega need summad pidid tulema valimistel kandideerinud inimeste omast taskust või nende erakonna valimiste eelarvest. Kust see raha täpselt tuli, seda ei ole mina pidanud vajalikuks endale selgeks teha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud peaminister! Ma palun teil täpsustada järgmist asja. Varem vastates te mõned arvud nimetasite, aga kui võtta eelmine aasta, siis kui suur oli ühenduste aastaelarve ja kui suur osa sellest eraldati riigi vahenditest?

Andrus Ansip

Ma ei ole kursis kõigi Eesti kodanikuühenduste eelarvetega ja samamoodi ei ole ma kursis sellega, kes on Eesti Omanike Keskliidu peamised rahastajad, kui palju raha nad on suutnud koguda, kui palju tehakse tööd ühiskondlikel alustel, ilma et selleks üldse raha tuleks kulutada. Ma arvan, et seda oleks ka, nii nagu kõigi teiste kodanikuühenduste puhul, suhteliselt raske määratleda. Saan siin tugineda vaid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi selgele arusaamale, et riigi eraldatud 2 miljoni krooni eest aastas on tulemusi eeldatust rohkem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh vastuste eest! Mulle on loomulikult selge, et teil on väga raske oma koalitsioonipartneri kohta midagi halvasti öelda. Aga mul on küsimus: korteriühistutele eraldatavat summat vähendati võrreldes 2008. aastaga miljoni võrra, kuigi neisse kuulub tunduvalt rohkem liikmeid, kes peaksid seega palju paremini esindatud olema. Miks sellisel ajal, kui kõik, kaasa arvatud teie ministeeriumid, pidid oma eelarvet vähendama, ikkagi suurendati 2010. ja

2009. aastal koduomanike liidule minevat summat? Tooge või kolm asja, mis olid riigile nii olulised küsimused, et partnerile oli vaja eraldada 2,5 miljonit?

Andrus Ansip

Kõigepealt, te saate minu tunnetest valesti aru. Mina ei ole siin praegu raskustes sellepärast, et ma nagu tahaksin oma koalitsioonipartnerite kohta midagi halvasti öelda, aga ma ei saa, ma ei tohi seda teha. Mul lihtsalt ei ole mitte mingisugust soovi ega põhjust nende kohta halvasti öelda.

Võib öelda seda, et Eesti Omanike Keskliit suures osas esindab ka kõiki neid inimesi, kes elavad korteriühistutes. Need ei ole sugugi väga selgelt eraldatud seltskonnad, nii et mitte mingisuguseid huvide kattumisi eri kodanikuühendustes olla ei saa. Et kui sina elad korteris, siis on sul võimalik oma huve kaitsta vaid ühe kodanikuühenduse, st korteriühistute liidu kaudu, ja kui sina elad oma eramajas, siis on võimalik oma huvisid väljendada ainult Eesti Omanike Keskliidu kaudu. Lisaks sellele on teisigi võimalusi, kas või üürisuhte alusel oma huve kaitsta.

Kui hakata võrdlema, kui palju on üürnikke või korteriühistute elanikke võrreldes omanikega, siis võib öelda, et üürnikele pool miljonit on ka ebaoproportsionaalselt palju võrreldes korteriühistutele antud miljoniga. Minu meelest on probleemid, millega tegelevad Eesti Omanike Keskliidu liikmed, märksa laiemad, nende probleemidering on suurem kui üürnike ühendustel ja korteriühistute liidul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud peaminister! Kui rääkida Eesti Omanike Keskliidust, siis nende peamine ülesanne on – vähemalt on siin küsimustes see ära toodud – võidelda kodude maamaksust vabastamise eest. Üldse võitlevad nad kasvavate kuludega, mis koduomanikele on määrava tähtsusega. Kui vaadata kõikide nende asjade taha, siis tegelikult ka Vabariigi Valitsus on käibemaksu ja aktsiisi tõstmisega rahva koormat suurendanud. Teenused on läinud kallimaks, kaubad on läinud kallimaks. Kas omanike keskliit on protestinud Vabariigi Valitsuse te-

gevuse vastu? Mul on selline tunne, et valitsus on nad justkui ära hirmutanud ja nad ei julge ühtegi sõna Vabariigi Valitsuse vastu öelda. Olge hea, nimetage kolm suuremat protestiavaldust, millega nad on avaldanud pahameelt Vabariigi Valitsuse tegevuse vastu!

Andrus Ansip

Sisuliselt ka need nende aktsioonid, mis ma oma vastuses ette lugesin, on ju suunatud Vabariigi Valitsuse vastu. Sest Vabariigi Valitsus on tolereerinud kas või seda, et vee hind on mõnes omavalitsuses ebamõistlikult, ebaoproportsionaalselt kallis, et mõnes kohalikus omavalitsuses leiab aset diskriminatsioon hindade vallas, nii et hulgitariifid on kehtestatud märksa kõrgemad tariifid kui jaetarbijatele. See on otsene süüdistus ka Vabariigi Valitsuse aadressil, sest see on Vabariigi Valitsuse tegevata jätmine. Mul on hea meel, et selles küsimuses on mingisugune lahend saabumas. Riigikogu menetluses on praegu monopolide ohjeldamise eelnõu ja mingitele omanike tõstatatud küsimustele annab see eelnõu, kui ta seaduseks saab, kindlasti vastuse.

Aga minu meelest on hea, kui meil on hästi palju kodanikuühendusi eri valdkondades, kui paljud inimesed on koondunud eri eluvaldkondade küsimusi arutama. See võimaldab ju ka valitsusel ja Riigikogul märksa paremini toimida – kui puuduks tagasiside eri ühiskonnagruppidest ja huvirühmadest, siis võiks kas Riigikogu või valitsuse otsustesse vigu sisse sattuda. Ka tehtavate kärbeta proportsionaalsus poleks üldse nii hea, nagu see on tugevate kodanikuühenduste korral.

Me oleme Eestis hakkama saanud riigieelarve tulude kahanemisega, mille ülemaailmne majanduskriis paratamatult on kaasa toonud. Ja me oleme hakkama saanud niiviisi, et meie riigis ei ole langetatud otsuste tõttu ühiskondlikku vara sel määral hävitatud, nagu seda paljudes teistes riikides on paraku hävitatud. Kui keegi toob ebaameeldiva sõnumi, et nii palju vahendeid, kui meil oli varasematel aastatel, enam ei ole, siis mitmes riigis on seepeale inimesed näidanud üles oma rahulolematust sellega, et on inimeste loodud väärtusi hävitama hakanud. Eestis on küllap tänu sellele, et meil on tugev kodanikuühiskond, inimestes mõistmist olnud märksa rohkem kui

nendes riikides, kus halbadele sõnumitele on järgnenud purustused ja hävitamine.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister, küsimustele vastamise eest! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Mis ajendas mind siia pulti tulema? Mind ajendas see, et te ei ole ilmselt lugenud ei Eesti Korterühistute Liidu põhikirja ega Eesti Omanike Keskliidu põhikirja. Mõlemal on oma funktsioonid, mõlemal on oma ülesanded. Kodanikuühendused peaksid siiski olema rahastatud ühtsete põhimõtete alusel. Erinevalt teist olen ma tegelnud mittetulundusühingutega päris pikka aega ja olen kursis ka nendesamade organisatsioonide tegevusega. Minu jaoks ei ole küsimus üksnes selles, kes keda esindab, vaid ka selles, millist teenust ostab riik nendelt organisatsioonidelt. Kurb on see, et teie väitel Eesti Omanike Keskliit pakub teenust korteriühistutele. See ei ole õige. Korteriühistutele pakub teenust Eesti Korteriühistute Liit, Eesti Omanike Keskliit pakub teenust ainult majaomanikele.

Teine väide, mis kurvaks tegi, oli see, et te töite välja üürnike liidu, kes sai raha 2007. aastal, kui Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ostis selle liidu käest teenust. Mitte kunagi pole ei üürnike liit ega ka korteriühistute liit oma liikmeskonna laiendamiseks saanud raha niimoodi, nagu seda on saanud aastate viisi omanike keskliit. Teie väitest võis aru saada, et üürnike liit on igal aastal saanud 500 miljonit. Ei, see oli 2007. aastal – peale seda, kui Riigikohus tegi otsuse ümberasujate vara suhtes, tunnistades omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3 õigustühiseks. Sel ajal tekkis tohutult suur probleem sellega, et väga paljud vajasid õigusküsimustes konsultatsiooni. Üürnikele tuli nõu anda, kuidas nad võiksid neid küsimusi lahendada. Selleks oli vaja välja anda suur õigusliku sisuga kogumik ja selleks anti tõesti raha, aga üürnike ühenduse liikmed panid oma liikmemaksudest veel täiendavalt raha juurde. Teie väitel oleks aastail 2008, 2009 ja 2010 Eesti Üürnike Liit nagu raha saanud, aga tegelikult ei saanud ta ei

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, KredExilt, kodanikuühendustelt ega Sise- ministeeriumilt ühtegi krooni. Seda sellepärast, et nagu valitsus ütles: neile ei ole üürnike vaja. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helle Kalda! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine kütuseäri kohta Eesti-Vene piiril (nr 412)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Toomas Vareki, Georg Pelisaare, Lauri Laasi, Inara Luigase, Enn Eesmaa, Kalle Laaneti, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramae ja Evelyn Sepa 23. märtsil s.a esitatud arupärimine kütuseäri kohta Eesti-Vene piiril. Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Härra peaminister! Mul on suur au seda arupärimist ette kanda. 1. jaanuarist tõusis pliivaba kütuse aktsiis 6,6 kroonile liitri kohta. Sellele reageerisid Eestis teatud kütuse müüjad ning tõstsid oluliselt kütuse hinda. Selles valguses on taas hoo sisse saanud kütuseäri Eesti-Vene piiril. Juriidiliselt on kõik korrektne. Mõned autod teevad üle piiri kolm sõitu ööpäevas. Siililegi on selge, et ükski autojuht ei jõua 24 tunni jooksul nii palju kütust ära kulutada ning kütus pumbatakse paakidest välja ja müüakse edasi, mis on aga keelatud tegevus. Äri on niivõrd tõsine, et piiriäärsetes tanklates on isegi olemas statsionaarne klot, mille peale sõites vajub auto poolviltu ning paaki on võimalik rohkem kütust tankida. Seoses sellega, härra peaminister, on teile järgmised küsimused. Kui täpne ülevaade on valitsusel piiril toimuvast kütuseärist? Kui suured summad jäävad Eesti riigil selle tagajärjel saamata? Kui suurt kütuseäri suurenemist üle piiri prognoositi aktsiisitõusu kavandades? Praegu on Eestis kõige kallim diislikütus Balti riikides. Millist mõju avaldab see Eesti konkurentsivõimele? Millistes Euroopa Liidu maades on pliivaba ning diislikütuse aktsiis veel kõrgem kui Eestis? Kuidas kavatseb valitsus sellisele kütuseäri piiri pan-

na? Kas valitsus leiabki, et piirikaubandus on ja jääb? Arupärimine esitati 23. märtsil 2010. aastal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Laanet! Lugupeetud peaminister, palun teid kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Kõigepealt õiendan ma selle eelmise repliigi ära. Valitsus pole kindlasti öelnud, et meile pole üürnikke vaja. See väide on vale. Aga kui on nii, nagu teie ütlesite, et üürnike ühendus pole üldse toetust saanud, siis ma palun vabandust, et ma olen arvuga eksinud. Ma usun, et sel juhul vastab teie informatsioon rohkem tõele kui minu informatsioon. Aga kindlasti ei saa me sellest välja lugeda, et üürnikke pole vaja.

Vastan arupärimisele. Esimene küsimus: "Kui täpset ülevaadet omab valitsus piiril toimuvast kütuseärist? Kui suured summad jäävad Eesti riigil selle tagajärjel saamata?" Maksu- ja Tolliameti andmetel toovad füüsilised isikud Venemaalt Eestisse mootorikütust standardses paagis keskmiselt 300 autoga päevas. Koguseliselt tähendab see ca 21 000 liitrit päevas, kui arvestada kütuseveoks kõige rohkem kasutatavate sõidukite standardse kütusepaagi mahuks 70 liitrit. Niimoodi tuuakse Eestisse nii bensiini kui ka diislikütust kokku 7–8 miljonit liitrit aastas. Riigil jääb sellelt koguselt aastas saamata ligikaudu 50 miljonit krooni aktsiisi ehk ligi 1% kütuseaktsiisi kogulaekumisest ja lisaks veel 10 miljonit krooni käibemaksu, umbes 0,05% kogusummast.

Teine küsimus: "Kui suurt kütuseäri suurenemist üle piiri prognoositi aktsiisitõusu kavandades?" Alates 2010. aasta 1. jaanuarist tõsteti bensiini- ja diislikütuse aktsiisi 6,2%. Aktsiisimäära tõstmise mõju bensiini ja diislikütuse hinnale oli koos käibemaksuga 2,9–3%. Nii tagasihoidlik hinnatõus ei saa olla piiriülese kütuseveo oluline mõjutaja. Isegi juhul, kui rakendaksime Euroopa Liidu energia maksustamise direktiivist tulenevat aktsiisi alammäära, langeks bensiini jaehind Eestis vaid ca 1,2 krooni võrra. Kuigi aktsiisimäärad on tõepoolest peamine mootorikütuse hinnaerinevuste põhjustaja Eestis ja Venemaal, ei saa piiril toimunud kütusevedu olla argument aktsiisipoliitika

kujundamisel ei Eestis ega Euroopa Liidus tervikuna.

Kolmas küsimus: "Praegu on Eestis kõige kallim diislikütus Balti riikides. Millist mõju avaldab see Eesti konkurentsivõimele? Millistes Euroopa Liidu maades on pliivaba ning diislikütuse aktsiis veel kõrgem kui Eestis?" Pliivaba bensiini aktsiisimäär on kõrgem kui Eestis 21 liikmesriigis, diislikütuse aktsiisimäär on kõrgem 9 liikmesriigis. Mis puudutab Eesti konkurentsivõimet Läti ja Leeduga võrreldes, siis odav diislikütus oleks ilmselt väga lühinägelik tee konkurentsivõime kasvatamiseks.

Neljas küsimus: "Kuidas kavatseb valitsus sellisele kütuseäri piiri panna? Kas valitsus leiabki, et piirikaubandus on ja jääb?" Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse kohaselt on Eestisse sissesõidul mootorsõiduki standardses kütusepaagis olev samas mootorsõidukis tarbitav ning sõiduki sihtkohta jõudmiseks vajalik kütus aktsiisivaba. Aktsiisivabalt sisseveetud kütust ei ole lubatud kasutada muus sõidukis kui selles, millega kütus sisse veeti. Kütust ei tohi sellest sõidukist välja võtta ja ladustada, välja arvatud sõiduki remondi ajaks, ning isik, kelle suhtes maksuvabastust kohaldatakse, ei tohi seda kütust tasu eest ega tasuta üle anda. Aktsiisivabastust ei kohaldata, kui sõiduki valdaja tegevusest ilmneb, et kütust veetakse sisse kaubanduslikul eesmärgil. Teatud osa reisijate poolt selliselt sissetoodavast kütusest kasutavad nad ise, sellisel juhul on tegemist igati seadusliku ja Euroopa Liidu direktiividega kooskõlas oleva tegevusega. Arvestades praegust majandusolukorda ja keskmisest suuremat tööpuudust Ida-Viru maakonnas, on paraku ka neid inimesi, kes käivad iga päev korra Venemaal, tuues standardpaagis kaasa kütust, ning realiseerivad selle hiljem peamiselt kokkuostjate kaudu kohalikele elanikele. Ärilise eesmärgi kindlakstegemiseks on Maksu- ja Tolliamet rakendanud isikute küsitlemist, odomeetrinäidu ja kütusekoguse fikseerimist kontrollaktis Eestist lahkumisel ja uuesti Eestisse sisenemisel. Kuna sõidukite odomeetrite taatlemise kohustus puudub ning esineb ka nende edasikerimist või mittetöötamist, siis on sellel meetmel omad puudused. Kütusekoguseid on ka mõõdetud, mis mõttesteaduse kohaselt läbiviiduna on võrdlemisi kulukas ja aeganõudev, mistõttu seda ei saa ra-

kendada kõigi piiriületajate puhul. Algatatud on ka väärtemenetlusi Venemaalt toodud kütuse ebaseaduslikes müügi- ja ladustamiskohades, näiteks garaazides. Tervikuna on piirikaubandus aga küllalt levinud nähtus ka mujal Euroopa Liidus. Selle täielik lõpetamine pole võimalik ega kindlasti ka mõistlik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Küsimused. Kolleeg Kalle Laanet.

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea peaminister! Te tõite välja, et arvestuslikult võiks riigile jääda selle ebaseadusliku kütuseäri tõttu laekumata 50 miljonit krooni maksutululu. Aga kas on analüüsitud või on teil mingi oma arvamus, kui palju võiks kuluda riigieelarvelisi vahendeid, selleks et kõik piiriaugud kinni panna ja kõik kaubad, mis tulevad illegaalselt üle, seaduse kohaselt maksustada? Kas see summa on suurem või väiksem?

Andrus Ansip

Küsimus oli püstitatud väga absoluutsetes kategooriates. Kõikide aukude kinnipanek ei ole 50 miljoni krooniga kindlasti mõeldav, sellega ei saa hakkama ka 500 miljoni lisakrooniga ja isegi 5 miljardist kroonist jääks absoluutselt kõikide selliste aukude kinnipanemiseks väheks. See, nagu ma ütlesin oma vastuse lõpus, ei oleks kindlasti ka mõistlik. Ka meie inimesed käivad teistes riikides, ostavad seal teatud kaupu isiklikuks tarbimiseks ja kingitusteks ning see on täiesti normaalne. Selline ebaseaduslik kauplemine ei ole normaalne, kuid nii nagu muu kuritegevuse puhul, tuleb ka siin konstateerida, et lõplikku võitu ei saavutata kunagi, millest ei maksa teha järeldust, et võidelda ei tulegi. Minu meelest on Maksu- ja Tolliamet olnud päris efektiivne. Kütuseaktsiisi laekumine riigieelarvesse on olnud väga hea, märksa parem, kui me aasta alguses või möödunud aasta lõpus prognoosisime.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud peaminister! Te vastasite eelmisele arupärimisele sellele arupärimisele

vastates. Seetõttu küsin ma teilt juurde, kas järgmisel aastal üürnike ühing saab raha. Aga kui kütusepoliitikast rääkida, siis minul on küll tunne, et riik seda salaäri lausa soosib. Kus on see riiklik kütusepoliitika? Vaadake, millised suurmonopolid veavad siit kogu kasumi välja ega pane seda meie riigi arendamisse. Miks riik seda kõike ei jälgi? Kui me võrdleme hindu, siis Venemaaga võrreldes on kahekordne vahe, Leedu ja Lätiga ka. Miks see ikkagi niiviisi on?

Andrus Ansip

Aitäh! See nüüd nii küll ei ole, et Leedu ja Lätiga oleks meil kahekordne vahe. Kui võrrelda Venemaaga, siis Venemaa on hoopis teistsugune riik, kui on Eesti. Nende maksupoliitika on meie omast märksa erinev. Meil on teatud kokkulepitud reeglid Euroopa Liidus, mida kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on kohustatud järgima. Aktsiisimäärade erinevused Euroopa Liidus tervikuna ei ole sugugi märkimisväärsed. Need ei ole suured. Vaid Ühendkuningriik erineb oma diislikütuse väga kõrge aktsiisimäära poolest teistest Euroopa Liidu liikmesriikidest ja Küprosel on see erinevus võib-olla teisipidi (seal on võrreldes teiste liikmesriikidega aktsiisimäär suhteliselt tagasihoidlik), kuid üldiselt on Euroopa Liidu 25 liikmesriigis näiteks diislikütuse aktsiisimäär 1000 liitri kohta samas suurusjärgus, erinevused on suhteliselt tagasihoidlikud. Täpselt sama võib öelda pliivaba bensiini aktsiisimäärade kohta, ka siin väga suuri erinevusi ei ole. Eesti jääb oma aktsiisimääraga madalama aktsiisimääraga kolmandiku hulka Euroopa Liidu liikmesriikidest. Milline hakkab tulevikus olema Venemaa aktsiisipoliitika, seda on minul väga raske ennustada. Aga kordan veel kord, et Maksu- ja Tolliamet on oma tööd teinud minu hinnangul hästi. Seda tööd tõhustatakse veelgi ja, nagu öeldud, mustal turul liikuva kütuse osatähtsus kogu kütusest on protsentuaalselt väike. Kütuseaktsiisi laekumine riigieelarvesse on olnud väga hea.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Kas te ei leia, et 6,5 krooni akt-

siisi on hariliku inimese jaoks, kui ta ostab oma auto jaoks kütust, praegust elatustaset arvestades liiga palju? Kas selle aasta jooksul tuleb veel aktsiisitõuse või ei?

Andrus Ansip

Aitäh! Ei tule. Aga kas mingi maks on liiga suur või väike, see on seadusandja otsustada. Meie ülesanded on küllalt ulatuslikud, ülesannete täitmiseks avalikus sektoris on vaja vahendeid ja nüüd on seadusandja otsustada, kust neid vahendeid võtta. Kuid me peame silmas pidama ka seda, et Eestis ei ole kehtestatud automaksu. Registreerimisel on riigilõiv, aga mitte automaks. Automaks on väga ulatuslikult kehtestatud väga paljudes riikides. Mõnes riigis, sõltuvalt süsinikdioksiidi õhkupaiskamisest, võib automaks ulatuda 50%-ni auto hinnast. Neid riike ei tule mitte kaugelt otsida, vaid neid leiab siitsamast lähedalt. Kui me võtame automaksu kas registreerimismaksuna või iga-aastase maksuna või siis mõlemad koos ja kõrvutame seda Eesti kütuseaktsiisiga, siis peab ütleva, et meie autoomanikud on teiste riikide autoomanikega võrreldes suhteliselt tagasihoidlikult maksustatud. Aga seda peame me ütleva ka kõikide teiste maksude maksmise kohta. Eesti on endiselt Euroopa Liidus madala maksukoormusega riikide hulgas. Selles osas ei ole auto kasutamise maksustamine mitte mingi erand.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu süda tõrgub etteheiteid teemast nendele piiriäärsetel aladel elavatele inimestele, kellel on tõepoolest väike sissetulek ja kes kasutavad hinnaerinevust, tankides näiteks oma autot Venemaal või kasutades muid piiriäärsete alade elanikele omaseid soodustusi, mida kasutatakse ju väga paljude riikide piirialadel. Küll aga on probleem hoopis see, et Venemaa on kehtestanud näiteks teemaksu Eesti elanikele Vene poolel, Vene inimesed seda maksta ei pea ja nad ei pea seda maksta ka Eestisse tulles, sest Eestis ei ole teemaksu kehtestatud. On mitmeid teisigi asju, mis teevad äri Vene poolele soodsamaks kui Eesti poolele. Mida Eesti riik kavatseb ette võtta, et

ka Eesti poolele oleks kaubavahetus normaalsem?

Andrus Ansip

Aitäh! Teie küsimuses sisaldunud esimese hinnanguga olen ma täiesti päri. Piiriülene kaubandus piiriregioonides on täiesti normaalne nähtus. Kui kütust ostetakse teisest riigist oma tarbeks, siis minul ei ole nendele inimestele küll mitte mingisuguseid etteheiteid. Kuid riigis kehtivad seadused on kohustuslikuks täitmiseks absoluutselt kõigile ja seadust rikkuda ei tohi. Kütust, mida tuuakse oma tarbeks aktsiisivabalt Eestisse, ei tohi edasi müüa ega kellelegi teisele edasi anda, ka tasuta. Kui seda tehakse, siis see on seadusrikkumine. Oleme huvitatud heanaaberlikest suhetest kõigi oma piirinaabritega, sealhulgas Venemaaga. Kui Venemaal on kehtestatud teedemaks eesmärgiga teid paremaks muuta, siis iga inimene, kes nendel teedel sõidab (tõsi, mina ei ole nendel teedel mõnda aega sõitnud), saab aru, et neil on vahenditest tõepoolest puudus ja maksu kogumine on põhjendatud. Mis aga puudutab Eesti ja Venemaa majandussuhteid tervikuna, siis tahan öelda, et Eesti ekspordi Venemaale suunduv osa on kasvanud alates aastast 2000 ja see kasv on olnud pidev. Tõsi, aastatel 1996–1997 hakkas Eestist Venemaale suunduva ekspordi osatähtsus kiiresti vähenema. See jõudis aastaks 2000 2,4%-ni ja sellest ajast alates, kui valitsust juhtis Mart Laar, hakkasid Eesti ja Venemaa suhted paranema. Siim Kallase ajal said need suhted uut hoogu, Juhan Parts tõi suisa õitsengu neisse suhetesse ja kui mina peaministriks sain, siis jätkus Venemaale suunduva Eesti ekspordi kasv enneolematu tempos. Praegu oleme jälle 9–10% tasemel, kus me viimati olime aastal 1997. See dünaamika on väga kujundlik. 1996. aastal tuli langus ja alates 2002. aastast on tulnud tõus ehk Venemaa on muutunud Eesti jaoks oluliseks ekspordituruks. Ka Venemaalt Eestisse tulnud turistide arv on viimasel ajal väga kiiresti kasvanud. Alates 2007. aastast on Venemaalt Eestisse tulnud turistide arv aastas kahekordistunud. Muidugi tahaksin ma selle võtta oma teeneks, aga minu teene see ilmselt ei ole, sest Venemaalt Eestisse tulnud turistide arvu kasv on eelkõige põhjustatud sellest, et Eesti on liitunud Schengeni alaga ja kui Venemaa kodanikul on Schengeni riigi viisa, siis

saab ta seda teist korda kasutada selleks, et tulla Eestisse, ja meile on nad teretunud. Majanduslikus mõttes saame me rääkida suhete paranemisest. Kui võtta luubi alla transiit, siis siin ei maksa kellelgi paranemise lootusi hellitada. Kui Venemaa on teinud ja on tegemas väga suuri investeeringuid oma sadamavõimsuste arendamiseks Ust-Lugas ja Primorskis, kui on investeeritud ja investeerimisel tohutud summad ka toruühenduste viimiseks nendesse sadamatesse, siis ei maksa kellelgi hellitada lootust, et oma investeeringud jäetakse tühjana seisma ja transiit hakkab suunduma läbi teiste riikide sadamate. See on paratamatu, et tulevikus hakatakse naftasaaduste transiidiks rohkem kasutama Venemaa oma sadamavõimsusi ja vähem teiste riikide sadamaid.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

4. Arupärimine Eesti maksusüsteemi kohta (nr 424)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Lembit Kaljuvee, Kalev Kallo, Marika Tuusi, Nikolai Põdramae ja Inara Luigase 6. aprillil s.a esitatud arupärimine Eesti maksusüsteemi kohta. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Hea peaminister! Kuna meie arupärimise teema on maksusüsteem, siis ennetamaks seda, et peaminister lihtsalt ütleb, et valitsuses olevatel erakondadel on maksusüsteemist teistsugune arusaam kui opositsioonis olevatel erakondadel ja midagi arutada ei olegi, olen ma oma arupärimises tuginenud ekspertide arvamusele ja tsitaatidele. Äkki aitab see tõhusale mõttevahetusele kaasa.

Mida on eksperdid öelnud Eesti maksusüsteemi kohta? PricewaterhouseCoopersi maksumakonsultatsioonide osakonna juht Villi Tõntson on öelnud, et iseseisvuse esimese 15 aasta jooksul oli meie eesmärk olla tiiger, ent viimaste aastatega on energia otsa saanud. Inimarengu aruanne (seesama aruanne, mida ka peaminister on väga põhjalikult lugenud) kir-

jutab: "Mitu maksupoliitilist otsust viimase viie aasta jooksul on sattunud vastuollu majandusliku juhtimise üldiste makromajanduslike põhimõtetega. Tulumaksude alandamine kiire majanduskasvu tingimustes aastatel 2004–2007 viis majanduse ülekuumenemisele ning majandusstruktuuri deformeerimisele ja konkurentsivõime vähenemisele. Vastupidiselt, tarbimismaksude tõusud aastatel 2008–2010 halvendasid tarbijaturu olukorda ning võimendasid veelgi majanduse kokkutõmbamist." Ehk headel aegadel rohkem maksuraha kätte jättes võimendati majandusbuumi ja rasketel aegadel makse, just tarbimismakse juurde lisades külmutati meie majanduskeskkonda. Inimarengu aruanne jätkab: "Maksukeskkond on vaieldamatult üks olulisemaid majandusaktiivsust mõjutavaid tegureid. [...] Samas ei ole Eesti ühiskonnas piisavalt läbi arutatud maksukeskkonna sisuline seos nii majandusarenguga kui ka Eesti ühiskonna sotsiaalse jätkusuutlikkusega."

Sellest tulenevalt ongi arupärijatel peaministrile küsimusi selle kohta, miks on Eesti eelarve liigeses sõltuvuses tarbimismaksudest, selle kohta, mida on meile andnud ettevõtte kasumimaksust loobumine ja milline on olnud selle mõju järjestikustel aastatel Eesti eelarvele. Puändina küsime, et kui me vaatame Euroopa kaarti, kujutame seda endale ette, miks siis Eesti, Läti, Venemaa ja Ukraina sellel kaardil on ühte värvi ja Lääne-Euroopa on teist värvi. Selline kaart tuleb meile silme ette siis, kui me vaatame, millised maksusüsteemid on olemas. Meil, Lätil, Venemaal ja Ukrainal on mitteastmeline tulumaks.

Selliseid küsimusi küsime me peaministrilt just sellepärast, et oleme saanud innustust inimarengu aruandest, mis ütleb, et rohkem tuleb arutada, pole vaja ühte tõde, on vaja debatti. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli peaminister Andrus Ansipi, et ta arupärimisele vastaks!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus. See on nii pikk küsimus, et ma ei tea, kas mul maksab seda ette lugeda. Aga ma teen seda: "2007. aastal moodustasid

tarbimismaksud kolmandiku, tulumaks neljandiku ning sotsiaalkindlustusmaksed samuti kolmandiku kogutuludest. 2008. aastast, mil toimus tarbimise kokkutõmbumine, vähenes oluliselt tarbimismaksude osakaal ja vastavalt suurenes sotsiaalkindlustusmaksude osatähtsus. Järsud muutused eelarvetulude laekumistes annavad tunnistust erinevate maksutulude tasakaalustamatusest, mis on Eesti maksusüsteemi üheks tõsiseks probleemiks. Kuivõrd on valitsus arutanud Eesti maksusüsteemis esinevaid puudujääke? Milliseid puudujääke maksusüsteemis on valitsusel plaanis lähiajal lahendada?" Eestis on eri maksutulude osakaal maksulaekumises kooskõlas nii Euroopa Liidu kui ka OECD riikides valitsevate suundadega. Sellepärast ei ole põhjendatud arupärimise esitajate esimeses küsimuses väljendatud seisukoht, nagu oleks Eesti maksusüsteemi üks tõsine probleem eri maksutulude tasakaalustamatus. Tulul ja tarbimisel põhinevatel maksudel on erinevad maksubaasid, mis mõistagi käituvad majandustsükli eri faasides erinevalt, ning maksustruktuur ei saa püsida muutumatuna majandustsüklis sõltumata. Nii on ka muutused eelarvetulude laekumises majanduslanguse ajal vältimatud ega anna tunnistust maksutulude tasakaalustamatusest. Tõele ei vasta väide, et tarbimismaksude osakaal maksutuludes on Eestis alates 2008. aastast oluliselt vähenenud. Suund on olnud vastupidine. Seoses majanduslangusega on vähenenud küll tarbimismaksude laekumine, mitte aga nende osakaal maksutuludes. Toetudes Euroopa Komisjoni 2009. aastal avaldatud raportile, mis vaatles maksustamise suundi Euroopa Liidus, saab väita, et tarbimismaksude osakaalu suurendamine on iseloomulik ka teistele Euroopa Liidu liikmesriikidele. Selliste maksude suur osakaal kogutuludes tulenes tugevast sisenõudlusest, mis oli muu hulgas seotud laenuboomiga. Kui laenuboom osaliselt finantskriisi tõttu lõppes, vähenes oluliselt ka tarbimismaksude laekumine. OECD hinnangul on tarbimismaksude laekumine stabiilsem kui töötajamaksude laekumine, sest töö kaotamise korral jätkatakse säästude ja toetuste abil tarbimist, kuid töötajamakse enam ei laeku. Seetõttu on tarbimismaksude ja nn roheliste maksude osakaalu suurendamine eesmärgina põhjendatud. Eesti erineb teistest Euroopa Liidu riikidest eelkõige kapitalimaksude väikese osakaalu poolest. On

selge, et Eesti-taolise väikese riigi jaoks on kapitali madal maksukoormus vajalik selleks, et olla välisinvestorite jaoks atraktiivne ja kapitali sihtriigina maailmas konkurentsivõimeline.

Teine küsimus: "2000. aastal loobus Eesti traditsioonilisest ettevõtte kasumimaksust. Kuidas on mõjutanud see Eestis tegutsevaid ettevõtteid ning millises ulatuses on riigil jäänud tulu saamata?" Kasumi maksustamise edasilükkamine selle jaotamise hetkele on mõjutanud Eesti ettevõtet ja ka riigi mainet positiivselt. Seda näitab kas või hiljutine Tartu Ülikooli majandusteaduskonna tehtud uuring välisinvestorite seas, milles soodsat maksupoliitikat hinnati Eestisse investeerimisel tähtsusest kolmanda tegurina. Muide, sellest kõneleb ka "Eesti inimarengu aruanne 2010". Meie kasumimaksu süsteem on aidanud meil teiste riikide seast eristuda ning meelitada siia rohkelt välisinvesteeringuid. See on võimaldanud ettevõtjatel kasutada teenitud kasumit maksu tasumise asemel investeeringute tegemiseks ja uute töökohtade loomiseks. See on andnud ettevõtjatele võimaluse koguda reserve, mis tõenäoliselt aitavad neil ka praeguses keerulises majandusolukorras paremini toime tulla. Võib öelda, et sellise süsteemi kasutusele võtmine on olnud üks viimase kümne aasta õnnestunumaid majanduspoliitilisi otsuseid. Mis puudutab küsimuse seda osa, millises ulatuses on riigil seoses sellise süsteemiga jäänud tulu saamata, siis selline küsimuse püstitus on olemuselt ebaõige. Küsima peaks esmalt "Kas?", mitte "Kui palju?". Siin tuleb arvesse võtta mitmesuguseid asjaolusid, alustades sellest, et tänu jaotamata kasumi tulumaksuvabastusele on oluliselt suurenenud raamatupidamisarvestuse läbipaistvus, sest puudub vajadus kasumit varjata. Uuele süsteemile ülemineku järel suurenesid Eesti ettevõtjate kasuminumbrid hüppeliselt. Et kasumi arvestamisel on tänapäeval võimalik käituda küllaltki paindlikult, oleks see pilt vana kasumimaksu süsteemiga jätkamise korral võinud olla praegusest hoopis erinev. Niisiis on väheusutav, et ükski arvutus suudaks tõepäraselt näidata, kui palju oleks meie eelarvesse laekunud äriühingu tulumaksu siis, kui kõik oleks jäänud vanaviisi. Isegi kui see arv oleks praegusest suurem, siis arvestades ka meie süsteemi märgilist tähendust in-

vestorite jaoks, on põhjust arvata, et oleme sellest eelkõige võitnud.

Kolmas küsimus: "Kuidas on praegune maksukoormuse jaotus kooskõlas euroopaliku maksupoliitikaga?" Kolmandas küsimuses soovitakse hinnangut Eesti maksukoormuse jaotuse kooskõla kohta euroopaliku maksupoliitikaga. Paraku ei ole küsijad selgitanud, mida euroopaliku maksupoliitika all silmas peetakse. Sellepärast tuleb alustuseks märkida, et jättes kõrvale üksikud ühtlustatud valdkonnad, nagu käibemaks ja aktsiisid, on Euroopa Liidu liikmesriigid oma maksupoliitika kujundamisel suveräänsed. See tähendab, et iga liikmesriik võib kujundada oma maksusüsteemi oma äranägemise järgi, vastavalt eelarve vajadustele ja majanduspoliitilistele eesmärkidele. Rääkides aga maksustamise suundadest Euroopa Liidus, tuleb silmas pidada, et need pisut erinevad uute ja n-ö vanade liikmesriikide puhul. Üldistatult öeldes erineb vanade liikmesriikide maksude struktuur uute liikmesriikide omast selle poolest, et seal on otseste ja kaudsete maksude ning sotsiaalmaksude osakaal maksulaekumisel suhteliselt võrdne. Uutes liikmesriikides on otseste maksude osakaal märksa väiksem, kuna nii füüsilise kui ka juriidilise isiku tulumaksu määrad on seal madalamad. Hoolimata nendest erinevustest võib üldiste suundadena välja tuua tarbimismaksude osakaalu suurenemise, välja arvatud suuremates liikmesriikides, ning töjõumaksude osakaalu aeglase vähenemise. Kapitalimaksude osakaal on samuti suurenenud. Eesti maksukoormuse jaotus on nende suundadega kooskõlas, välja arvatud kapitalimaksude osakaalu suurenemise osas.

Neljäs küsimus: "Rahvusvaheline Valuutafond on selle aasta jaanuarikuisest raportis soovitanud Eestil suurendada üksikisiku tulumaksu progressiivsust. Milliseid vahendeid kasutades on valitsusel plaanis Rahvusvahelise Valuutafondi soovitus rakendada?" Rahvusvaheline Valuutafond soovitas oma raportis Eestil tõepoolest üksikisiku tulumaksu progressiivsust süvendada, nimelt suurendades maksuvaba tulu määra. Võimaliku rahalise katteallikana selle jaoks pakuti maksusoodustuste vähendamist. Ettepanekuga võib keskpikas perspektiivis põhimõtteliselt nõustuda, sest maksuvaba tulu suurendamine võimaldaks leevendada eel-

kõige madalamapalgaliste maksumaksjate maksumaksumust.

Viies küsimus: "Üksikisiku tulumaksu progressiivsust on võimalik suurendada, kasutades astmelise tulumaksu süsteemi. Kas valitsus on arutanud astmelise tulumaksu kehtestamist? Millistel uuringutel põhinevad valitsuse väited, et Lääne-Euroopas laialdaselt kasutuses olev astmeline tulumaks ei sobi Eestisse?" Valitsus ei ole astmelise tulumaksu kehtestamist arutanud. Vaadates teiste riikide praktikad, näeme, et juba aastaid on üldine suund olnud nii maksuastmete vähendamine kui ka kõrgeima tulumaksumäära allapoole toomine. Mitmed riigid on astmelisest tulumaksust loobunud ja on läinud üle proportsionaalse tulumaksu süsteemile. Eestil ei ole põhjust vastupidises suunas liikuda. Liiatigi on OECD uuringutes leidnud tõendamist, et füüsilise isiku tulumaksu muutmine proportsionaalsemaks mõjub positiivselt *per capita* SKT-le ja soodustab ettevõtlust. Proportsionaalne süsteem väheste maksusoodustustega vähendab halduskoormust ning moonutusi maksumaksjate käitumises, astmeline tulumaks seevastu vähendab motivatsiooni töötada ning investeerida inimkapitali. Lisaks võib astmeline tulumaks ajendada maksumaksjaid maksudest kõrvale hoidma ning suurendada varimajanduse osakaalu. See omakorda vähendab maksulaekumisi ja põhjustab maksumaksjate ebavõrdset kohtlemist. Märkida tuleb ka seda, et tänu maksuvabale tulule on Eestis üksikisiku tulu maksustamisel teatud progressioon olemas ning seda on võimalik suurendada maksuvaba tulu määra tõstmise abil. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Teie vastustest sain ma infot, mida teil kavas teha ei ole. Aga meil on olnud võimalik tutvuda Rahandusministeeriumi töödokumendiga, kus arutati eri võimalusi, kuidas eelarvepositsiooni parandada. Kas valitsusel on veel alles jäänud valitsemisaja jooksul plaanis midagi ette võtta olemasolevate üksikisiku tulumaksu erisustega?

Andrus Ansip

Rahvusvaheline Valuutafond on juhtinud Vabariigi Valitsuse tähelepanu sellele, et meil on teatud maksuerisusi ja maksusoodustusi, mis ei ole majanduslikult kuidagimoodi põhjendatud. Eelkõige käib jutt eluasemelaenu intressivabastusest. Rahvusvaheline Valuutafond ei pea sellist intressivabastust põhjendatuks. Kuna aga valitsuskoalitsioonis ei ole üksmeelt selles küsimuses, intressivabastuse järkjärgulises lõpetamises, siis Vabariigi Valitsus sellist otsust, et intressivabastus tuleks kaotada, teemas ei ole. Küll aga on meil mitmeid põhjapanevaid otsuseid muudes valdkondades, mis eelkõige puudutavad soodus- ja eripensione. See süsteem tahab korrastamist. Praegused erisused on põhjendamatud ja suured, väga paljude juhtudel võib öelda, et nad on oma aja täielikult ära elanud. Näiteks, miks peaks kondiimivalmistaja, kes kasutab tänapäevast tehnoloogiat, jääma võrreldes teiste töötajatega märksa varem pensionile? Sellele mina vastust anda ei oska. Miks tänapäevaseid tehnilisi vahendeid kasutav lihakõlutustaja peaks varem pensionile jääma, kui tema kõrval sisuliselt samasuguse füüsilise pingutusega tööd tegev inimene sellist soodustust ei saa? Need asjad on mulle arusaamatud. On selge, et nende erisuste ülevaatamine on selle valitsuse töölaual ja selle valitsuse ülesanne.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma ei saanud ikkagi aru, miks te olete nii väga astmelise tulumaksu vastu. See kehtib ju suuremas osas Euroopast. Astmeline tulumaks on Ameerikas, see kehtis esimese Eesti Vabariigi ajal ja oli ka taasiseseisvunud Eestis Edgar Savisaare valitsuse ajal. Kui te mäletate, siis väiksema sissetulekuga inimene maksis, kui ma ei eksi, 17%, ja suurema sissetulekuga inimene maksis 32%. Kui tuli Mart Laari valitsus, siis muudeti see 28%-ks, mis tähendas, et suurema sissetulekuga inimene hakkas vähem maksma ja väiksema sissetulekuga inimene hakkas rohkem maksma. Kas teie meelest on see siis sotsiaalselt õiglane? Teame ju, et väiksema sissetulekuga inimene maksab seda maksumaksu oma igapäevase leiva arvel.

Andrus Ansip

Ei ta ikka maksa oma igapäevase leiva arvel seda maksumaksu. Väiksema sissetulekuga inimeste olukorra parandamiseks on kehtestatud tulumaksuvaba miinimum. Nagu ma juba oma vastuses ütlesin, peaks Eesti Vabariigis tulumaksuvaba miinimumi ka edaspidi suurendama. Aga kel hädavajalik miinimumtase ületatud, need peaksid maksma tulumaksu proportsionaalselt. See on aus ning õiglane süsteem, mis kõigele lisaks stimuleerib ka majanduskasvu. Kui inimestele on selge ja arusaadav, kui palju nad maksu maksma peavad, selleks et riik saaks oma kohustusi täita, siis enamasti on nad nõus ausalt seda maksumaksma. See on Eesti suur võit. Meil on terve põlvkond ausaid maksumaksjaid, kes on valmis tagumaksumaksu vastu rinda ja ütleva, et nad on ausalt kõik oma maksud ära maksnud ja tahavad teada, kuhu riik nende makstud raha kulutab. Astmelise tulumaksu puhul inimestel sellist selgust tavaliselt ei ole. Eestis täidab 92% inimestest üksikisiku tuludeklaratsiooni e-maksumaksumaksu kaudu. Neile on väga selge, kui palju riik nende käest maksumaksu võtab. Aga maailma riikides on olemas maksumaksusüsteemid, kus inimene peab palkama nädalaks maksumaksukonsultandi, et see optimeeriks tema maksumaksukohustused riigi ees. Selliseid maksumaksusid pean mina mittetootlikeks. Eesti puhul pean ma pigem meie saavutuseks seda, et meil sellist tööhõivet pole, et Eestis ei ole maksumaksukonsultantidele selliseid sotsiaalseid töökohti loodud.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Eelarve kärpimise ajal räägiti maksumaksudest ja maksumaksusüsteemist palju rohkem. Viimase poole aastaga on see teema ära langenud. Kui rääkida maksumaksusüsteemist tulevikus, siis ma tahan teie käest küsida, mille peale teie vaatevinklist võiks edaspidi vaadata.

Andrus Ansip

Aitäh! Miks maksumaksuküsimused hetkel aktuaalsed ei ole, see on seletatav eelarvelaekumistega ehk tulud eelarvesse laekuvad proportsioonis kavandatud ja mingisugust tarvidust pidada väga põhimõttelisi diskussioone,

kust kärpida, praegu ei ole. Maksupoliitikas on mitte ainult Euroopas, vaid terves maailmas valitsev suund tarbimismaksude ja roheliste maksude suurendamisele ning otseste maksude vähendamisele. Nii ka Eestis. Me ei taha kedagi karistada liigse töökuse, liigse ettevõtlikkuse eest, meie suund on maksustada tarbimist ja saastamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan, ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Peaminister peatus päris pikalt oma arusaamal, et astmeline tulumaks on ebaõiglane ja karistab neid inimesi, kes rohkem teenivad. Ilmselt on tegu teatava pealiskaudsusega. Ma olen tähele pannud, et paljud vanemad kolleegid mäletavad kunagi Eesti NSV-s kehtinud maksusüsteemi, kus, tõepoolest, oli nii, et kui sul oli suurem sissetulek, siis läks kogu sinu sissetulek kõrgema maksuastme alla. Tänapäevane euroopalik astmeline tulumaks tähendab seda, et 16 000 krooni teeniv inimene saab ikkagi, ka pärast maksude äramaksmist, rohkem kätte kui 15 000 krooni teeniv inimene, sest kõrgem maksumäär on ainult sellel ülemisel osal. Kindlasti ei võta see mitte kellelki ära motivatsiooni rohkem teenida.

Peaminister ütles ka seda, et astmeline tulumaks tooks meile uusi töökohti maksukonsultantide näol, kes optimeerivad maksuametile andmete esitamist. Tõenäoliselt see nii ei ole, kuid, tõsi, väga suure sissetuleku puhul võib see nii olla. Paljud eksperdid on öelnud, et pärast seda, kui Eesti loobus traditsioonilisest ettevõtte kasumimaksust, on päris paljud ettevõtted leidnud uusi viise maksude optimeerimiseks ja võib-olla nii mõnedki neist on palganud maksukonsultandid. Peaminister ütles, et tema on näinud "Eesti inimarengu aruannet 2010", mis ütleb, et traditsioonilisest ettevõtte kasumimaksust loobumine on väga kasulik. Meil Riigikogus on kättesaadav vaid "Eesti inimarengu aruanne 2009". Me ei tea, mis järgmisel aastal kirjutatakse, aga 2009. aasta aruanne ütleb maksude kohta järgmist. Ta ütleb, et meil on tehtud väga räpakaid otsuseid: "Järsk eelarvepuudujäägi kasv viimastel aasta-

tel on sundinud Eestit tegema rabedaid ja ebaefektiivseid tarbimismaksude tõstmisele suunatud otsuseid, mis lähiaastate majandusprobleeme veelgi süvendavad. Töötuskindlustusmaksete mitmekordne tõus on oluliselt suurendanud ettevõtete tööjõukulutusi, tarbimismaksude järjestikused tõusud muudavad turusituatsiooni veelgi vähem konkurentseks meie lähiriikidega. Lähiaastate Eesti valitsussektori rahastamise jätkusuutlikkus eeldab maksusüsteemi arendamist ja tasakaalustamist. Seega on peaküsimuseks – missugune on efektiivne maksustruktuur ja maksukoormuse jaotus erinevate "maksuohvrite" vahel?" Kellegi kanda tuleb maksukoormus panna. Viimaste tarbimismaksuotsustega on see pandud eelkõige väiksema sissetulekuga inimeste kanda. See oli minu repliik, seda ei olnud inimarengu aruandes. Aga jätkan inimarengu aruandega: "Valitsussektori maksutulude laekumine peab olema tasakaalustatud erinevate maksuliikide vahel ning maksude tase peab olema jätkusuutlik ühiskonna toimimise seisukohalt lähtudes. Tulenevalt Eesti käesolevast maksustruktuurist ei saa suurenda tarbimismaksude ega sotsiaal maksude koormus. Seega tundub, et peaainuvõimalikuks variandiks avaliku sektori rahastamise kindlustamisel on tulumaksude – nii füüsilise isiku tulumaksu kui ka ettevõtte kasumimaksu osa suurendamine. Ettevõtte jaoks on kõige suurem maksukulu seotud eelkõige sotsiaal maksude kõrge tasemega." Inimarengu aruande maksude peatükk lõpeb sellise järeldusega: "Demograafilised trendid ning sotsiaalkulude vajadused eeldavad aga veelgi suurenevat panustamist sotsiaalprogrammidele. Seega saab ettevõtete sotsiaal maksukoormust hoida praegusel tasemel või alandada ainult maksukoormuse ümberjaotamisega teiste maksude kanda."

Nii et paratamatult oleme situatsioonis, kus Eesti maksusüsteemi üle tuleb taas alustada debatti. See debatt, see arutelu ongi selle üle, kes on need "maksuohvrid", kes panustavad sellesse, et Eesti saaks liikuda sinna suunda, kuhu me kõik loodame, et Eesti liigub, ja riigina täita talle pandud kohustusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kuna sellele arupärimisele vastamise raames on avaldanud kõnesoovi ka peaminister, siis palun teid Riigikogu kõnetooli!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Palun vabandust, et nimetasin inimarengu aruannet 2010. aasta aruandeks! Tegemist on muidugi 2009. aasta aruandega. Aga selle aruande lehekülj 144 kõneleb ühemõtteliselt sellest, et soodne maksupoliitika on olnud atraktiivne Eestisse tehtud välisinvesteeringute jaoks ja need välisinvesteeringud, mis on Eestisse tulnud, on Eesti jaoks ülimalt olulised. Ilmselt väga paljudele inimestele Eestis ei ole teada, et välisosalusega ettevõtted on tootnud koguni 62% Eesti ekspordist. 62% Eesti ekspordist on tootnud välisinvestorid. Selle uuringu järgi on kõige olulisemad mõjurid välisinvestorite jaoks, miks nad siia investeeringuid on teinud, olnud majanduskeskkonna stabiilsus, kvalifitseeritud tööjõu olemasolu ja Eesti soodne maksupoliitika. Seda tasub meeles pidada. Nende inimestega tasub kindlasti arvestada.

Ma pean sellest inimarengu aruandest üldiselt väga lugu. Siin on väga häid ja tugevaid peatükke, aga siin on ka selgeid libastumisi ja ebaõnnestumisi. Kõige nõrgem peatükk inimarengu aruandes on peatükk 6.4 "Maksukeskkond, ettevõtlus ja inimarengu võimalused". Siin ei ole autor ilmselgelt teemat vallanud, on otseseid vigu. Näiteks kõneleb autor reserve ammendumisest aastatel 2008–2009. Jälle kord oleks paras aeg taevast appi kutsuda, sest ilmselt on saalis viibijatele teada, et meil on valitsussektori reservides veel 25 miljardit krooni ehk 11,7% meie SKT-st. Kui see on ammendumine, siis valdav osa Euroopa Liidu liikmesriike sellises reserve ammendumise olukorras tahaski elada, aga paraku on enamikus riikides tegemist suure defitsiidiga, suure valitsussektori võlakoormusega, mitte reservidega suurusjärgus üle 10% SKT-st.

Hea arupärimise ettekandja tsiteeris inimarengu aruannet. Ta rääkis sellest, et tulumaksude alandamine kiire majanduskasvu tingimustes aastatel 2004–2007 viis majanduse ülekuumenemisele, majandusstruktuuri deformeerumisele ja konkurentsivõime vähenemisele. Tsitaat oli täiesti õige, võetud sellestasust peatükist, aga kohe kõrvaltulbas räägiti sellest, et maksukoormus on oluliselt kasvanud ning oluline maksukoormuse kasvatetur on olnud Euroopa Liidu nõue viia Eesti maksusüsteemi põhimõtted ja maksude miini-

muntasemed kooskõlla Euroopa Liidu õigusaktidega. Siis leitaksegi, et see maksude alandamine, mis viis ülekuumenemisele, polnudki tegelikult üldse alanemine, vaid hoopis maksukoormuse tõus. Ehk, jah, järgmises aruandes tuleks maksuküsimustele tõsiselt tähelepanu pöörata.

Ma arvan, et Eesti senine maksupoliitika on Eesti riiki väga hästi teeninud nii headel aegadel kui ka kriisiaegadel. Kui me tahame maailmast või ka Euroopast otsida mingeid paremaid mudeleid, siis tuleks sõnaselgelt öelda, missugune see parem mudel on, sest praegu keskmine meid kindlasti ei rahulda. Keskmisena on Euroopa Liidu liikmesriikides probleemid märksa suuremad, kui nad Eestis on. Eestis oli valitsussektori defitsiit möödunud aastal 1,7%. See oli väiksuselt kolmas defitsiit Euroopa Liidus. Valitsussektori võlakoormus on Eestil kõige väiksem Euroopa Liidus, vaid 7,2% SKT-st. Reservid, võetuna protsendina SKT-st, on meil muidugi kõige suuremad Euroopa Liidus. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine 2016. aasta maleolümpia korraldamise kohta Eestis (nr 406)

Asesimees Jüri Ratas

Läheme arupärimise juurde, mis kannab numbrit 406. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Eiki Nestori, et ta tutvustaks arupärimist, mis käsitleb 2016. aasta maleolümpia korraldamist!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister! Seda arupärimist esitama sundisid meid suhted meie noorema põlve maletajatega ja nende kaudu ka Eesti Maleliidu juhtidega. Eesti maleüldsusel on suur, ilus ja toetamist vääriv mõte tähistada Paul Kerese 100. sünniaastapäeva aastal 2016 Eestis maleolümpiaga. Loomulikult oli nii suure ettevõtmise tarvis vaja anda ka teisi lubadusi, kaasa arvatud see, et oli vaja vaadata, kuidas me ühe korraliku turniiri korraldami-

sega hakkama saame. Seetõttu käib paratamatult selle maleolümpia korraldamise taotlemisega kaasas maailma karika turniiri korraldamine aastal 2011. 2007. aastal esitas maleliit mõlema ürituse jaoks sooviavalduse riigi toetuse saamiseks (ühel spordialaliidul on keerukas nii suuri üritusi üksinda korraldada), aga nende toetustega juhtus nii, et Vabariigi Valitsus tänuväärset pidas küll mõistlikuks toetada maleolümpia korraldamist, aga vastuse maailma karika turniiri toetamise kohta sai maleliit alles s.a 5. märtsil. See vastus oli eitav. Teisisõnu: Eesti Maleliit on sunnitud maailma karika turniiri korraldamisest järgmisel aastal loobuma, kuna tal lihtsalt selleks endal raha puudub, riik oma toetust ei võimalda, mis iseenesest tähendab suure tõenäosusega ka seda, et me demonstreerime maailma maleüldsusele, et me ei saa suurte võistluste korraldamisega hakkama. Ehk siis kulutusi on tehtud, on pingutatud, riigi toetust aga ei tulnud. Nii jääb ilmselt korraldamata karikaturniir ja suure tõenäosusega öeldakse Eestile ei ka maleolümpia korraldamise asjus. Aga järsku minister teab, kuidas saab paremini.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Laine Jänese!

Laine Jänese

Austatud juhataja! Head kolleegid! Arupärijad! Seoses maleolümpia ütlene kõigepealt üldise informatsiooni, mis ehk on jäänud teadmata inimestele, kes on maleliidust ja sellega seonduvate võistluste ettevalmistamisest kaugemal. Lihtsalt taustainformatsiooniks ütlene eelarvelised numbrid. Nimelt, 2016. aastal korraldatav maleolümpia nõuaks Eesti riigi osalust suurusjärgus 50 miljonit krooni. Kogu eelarve oleks 3,2 miljonit eurot. 2011. aasta karikavõistluste korraldamine Eestis maksaks riigile 17 miljonit krooni. Need andmed esitas maleliit 2007. aastal. Sellest tulenevalt valitsus, kes peab tasakaalukalt otsustama eelarveliste küsimuste üle, ei leidnud võimaliku olevat nii suuri summasid pikalt ette ära otsustada.

Aga lähen küsimustega edasi selles järjekorras, nagu nad on esitatud.

Esimene küsimus: "Millistel asjaoludel esitas Kultuuriministeerium valitsuskabinetile ainult 2016. aasta maleolümpia toetamise palve?" Just nimelt seetõttu, et me ei pidanud reaalseks eelarvelist võimalust korraldada ka karikavõistlust. Mainin ühte kogemust varasemast ajast, kui aastal 2004 oli Urmas Paet kultuuriminister ja valitsuse juht, peaminister oli Juhan Parts. Siis esitas kultuuriminister samasuguse palve, et osaletaks 2008. aasta maleolümpia korraldamisel. Toona anti samuti põhimõtteline toetus, minister läks pidulikult kohale, sest maleliit oli ju lubanud, et kõik kokulepped on sõlmitud ja lobi on tehtud, kuid umbes 100 vastuhääle ja 5 poolthäälega tehti see otsus siiski Saksamaa kasuks. Ei olnud enne seda mingisuguseid tingimusi, et tuleb korraldada karikaturniir või tehakse mingisugune muu järeleproovimine. Veel täpsustuseks. 2007. aastal 25. oktoobril andis Vabariigi Valitsus Eesti Maleliidule põhimõttelise toetuse ehk võimaluse esitada Rahvusvahelisele Maleföderatsioonile taotlus ülalmainitud võistluste korraldamiseks ehk selleks kandideerimiseks. See ei olnud otsus toetada 2016. aastal toimuvat olümpiat. Selles ei olnud veel sugugi kindel. Infoks veel niipalju, et praeguseks pole üldse hakatud kandideerima, selleni läheb veel mõni aasta aega. Lõppkokkuvõttes ma täna ütlesin, et otsus mitte tormata selle otsusega, mitte võtta endale seda kohustust, on olnud tark otsus. Meie eelarve ei oleks võimaldanud nii suurt kaasfinantseerimist. Läbi rääkides Tallinna linnaga (umbes kaks kolmandikku oleks pidanud olema Tallinna kanda), selgus, et ka see on väga keeruline. Me teame, et juba väga ammu on otsustatud, et aastal 2011 on Tallinn kultuuripealinn ja kõik ponnistavad selle nimel, et leida korralikke lahendusi 2011. aasta kultuuripealinna sündmuste, mis kestavad terve aasta, väärilt korraldamiseks. See võtab enam-vähem sama suure rahahulga kui see üks sündmus.

Teine küsimus: "Kas Kultuuriministeerium arutas seda küsimust 2007. aastal ning miks ei antud Eesti Maleliidule kirjalikult ametlikku kinnitust riigi toetuse või toetuse puudumise kohta 2011. aasta maailma karika turniiri osas enne 2010. aasta 5. märtsi?" Tegelikult on Kultuuriministeerium korduvalt kinnitanud Eesti Maleliidule, et maailma karika turniiri korraldamine aastal 2011 ei ole võimalik, kuna puu-

duvad finantsvahendid seda Eesti Maleliidu poolt küsitud mahus toetada. Nagu ma juba mainisin, oleks suurusjärk olnud 17 miljonit Eesti krooni. Selliseid vahendeid ministeeriumil praegu järgmisesse aastasse planeerimiseks kindlasti ei ole. Samal seisukohal on ka Tallinn, kellega on konsulteeritud. Kindlasti muudab olukorra veelgi keerulisemaks tõsiasi, et FIDE ise ei näe ette toetust maailma karika turniiri korraldamiseks, ja enamik n-ö pinget eelarvelises mõttes olekski Eesti riigi ja Tallinna eelarve peal. Võib-olla toon võrdluseks veel andmeid suurvõistluste senise toetamise kohta. Näiteks iluuisutamise Euroopa meistri-võistlusi toetas riik kahe miljoni krooniga, suusatamise maailma karika etapi õnnestumiseks Otepääl eraldas ministeerium suurusjärgus ühe miljoni krooni. Kindlasti oleks see 17 miljonit krooni ka võrreldes teiste spordialade toetamisega ebaproportsionaalne. Kultuuriministeeriumi suhtlemine Eesti Maleliiduga on viimastel aastatel olnud konstruktiivne ja tööne. Kultuuriministeerium on alati teinud koostööd Eesti Maleliidu kui organisatsiooniga ning kõikide teiste Eesti spordialaliitude ja spordiühendustega. Kuid Eesti Maleliidu juhtkond suhtleb kahjuks praegu riigiga meedia ja advokaatide vahendusel. See ei ole kindlasti normaalne olukord. Ma ei ole väga kindel, pärast erinevaid sündmusi ning juhatuse tööst ja tegemistest teada saamist, et see on 100% kindel ja usaldusväärne.

Kolmandaks on küsitud, kas minister on kursis, et karikaturniiri korraldamisest loobumine kahjustab oluliselt Eesti riigi mainet. Need kõik asjad on omavahel seotud ja kuidas on planeeritud tähistada Paul Kerese 100. sünniaastapäeva, kui maleolümpiat ei korraldata? Mina arvan jätkuvalt, et Eesti riik teeb targa otsuse, kui ta loobub suurvõistluste korraldamisest, kui tal ei ole selleks eelarvelisi võimalusi. Halvasti teha ei taha. Pigem on aus öelda kuus aastat enne seda, kui maleolümpia toimuma peab, et me ei suuda seda enda peale võtta. Samuti ei ole Rahvusvaheline Maleföderatsioon FIDE seadnud 2011. aasta maailma karika turniiri korraldamist eelduseks viis aastat hiljem toimuva 42. maleolümpia korraldamise õiguse saamiseks. Nende kahe eraldiseisva võistluse korraldamise omavaheline seostamine on meelevaldne ja subjektiivne ning kuulub tõesti fantaasia valdkonda. Maleföderatsiooni

esindajatega on spordi asekanter isiklikult kohtunud. Kohtumisel ei seatud seda mitte kordagi tingimuseks. Ei ole see olnud niimoodi ka teiste riikide puhul. Paul Kerese 100. sünniaastapäeva tähistamine on kindlasti erakordselt oluline. Selle tähistamiseks tehakse koostööd maleklubidega, maletajatega, kindlasti ka rahvusvaheliste organisatsioonidega. See, kui maleolümpiat ei korraldata Eestis, ei tähenda seda, et Paul Kerese 100. sünniaastapäev jääb tähistamata. Me peame seda väga tähtsaks sündmuseks ja kindlasti peame seda tähistamist väärikalt korraldama. Selles ei ole kahtlustki.

Neljas küsimus: "Kas kultuuriminister peab normaalseks tekkinud olukorda, kus viimasel hetkel riigi toetusest loobumisel jäetakse kõik selle projektiga tehtud märkimisväärsed kulutused Eesti Maleliidu kanda?" Ma saan aru, et siin on mõeldud maailma karika etapi võistluste korraldamist. Riik ei ole andnud katteta veksleid ei maleolümpia ega karikavõistluste korraldamiseks. Need kulutused, mida maleliidu juhtkond on teinud, on tehtud maleliidu juhtkonna enda riisikol. Kurb lugu on see, et selleks on kasutatud noortesportdiks eraldatud raha. Seda on maleliidu juhatuse esimees ise meedia vahendusel tunnistanud. Loomulikult, rahaasjad tuleb korda teha, ei olnud mingisugust õigust kasutada noortesportdiks minevat raha ettemaksudeks või muudeks tegevusteks, kui pole olnud teada riigi ja linna osalus.

Viies küsimus: "Kas kultuuriminister näeb praeguses olukorras lahendust, millega vältida võimalikku rahvusvahelist skandaali, mille võib kaasa tuua Eesti väga hiline loobumine suurvõistluste korraldamisest?" Praegu on Kultuuriministeeriumi hinnangul ainuke skandaal, mis võib tekkida, seotud Eesti Maleliidu korduvate seadusrikkumistega. Kui öeldakse ausalt, et riik ei võta korraldada ühte või teist sündmust, sest selleks ei ole lihtsalt jõudu, siis siin ei ole ette näha mitte mingisugust skandaali. Me tahame end näidata võimeka korraldajamaana ja oleme teinud ettepaneku Eesti Maleliidule lükata korraldamine kaugemasse tulevikku, kui olukord meie majanduses paraneb. Kõige aluseks on muidugi see, et alaliit peab ise olema korrastanud oma finantsseisu, peab likvideerima võlad liikmesklubide, sportlaste ja, nagu on selgunud, rahvusvaheliste organisatsioonide ees.

Kuues küsimus: "Kas Te näete veel mingit võimalust, et Eesti võiks korraldada 2011. aasta maailma karika turniiri ning ka 2016. aasta maleolümpia? Kuidas saaksime siin kõik sellele üheskoos kaasa aidata?" Praeguses majanduslikus olukorras ei ole Kultuuriministeeriumil võimalust toetada maailma karika turniiri korraldamist Eestis aastal 2011 Eesti Maleliidu nõutud summa ulatuses. Majanduslik olukord ei võimalda Eesti riigil seda teha. Tekib küsimus, mille või kelle arvel seda siis tehakse. Ütlen veel kord, et Paul Kerese 100. sünniaastapäeva tähistamiseks teeme me tihedat koostööd tippmaletajate, maleentusiastide, suuremate maleklubidega. Meil on hea näide meie spordi teise suurkuju Kristjan Palusalu 100. sünniaastapäeva tähistamisest: rahastati Kristjan Palusalu filmi, tema kohta anti välja album. Ma usun, et selline mälestuse jäädvustamine on kindlasti väärikas ja oluline ka Paul Kerese puhul, see jääb alles ka tulevastele põlvkondadele.

Sellega ma lõpetan.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Lugupeetud minister! Aitäh nende vastuste eest! Ma oma küsimuses lähtun üldisemast, liikudes üksiku poole. On teada, et te üsna varsti võtate osa peaaegu et ajaloolisest kokkusaamisest, kus kokku saavad spordiministrid. On teada, et see on praktiliselt esimene kord. Nüüd elame me juba Lissaboni lepingu järgses Euroopa Liidus. Uuele tasandile on tõusmas ka liikmesriigi ja Euroopa Liidu suhted, muu hulgas spordivallas. Tulen tagasi maleolümpia ja Paul Kerese juurde: kuna need suhted ja need piirid ei ole lõplikult paika pandud, kas tulevikus on võib-olla võimalik mõjutada ka Euroopa Liidu otsustajaid selles suunas, et sellise suure, ütlemise otse välja, geeniuse mälestuse jäädvustamine ja meeldetuletamine oleks võimalik ühise rahaga?

Laine Jänes

Aitäh! Esiteks, ma tahan täpsustada, et spordiministrite kokkusaamine ametlikus vormis on tõesti esmakordne, aga korduvalt on kohtunud n-ö mitteametlikel kohtumistel ja

foorumitel. See ei ole päris nii, et see oleks kõige esimene kokkusaamine. Aga tõepoolest, alaliidud või erinevad spordiliidud maailmas, Euroopas, käituvad väga erinevalt. Mitme teise spordiala puhul on Euroopa organisatsiooni või maailmaorganisatsiooni toetus olnud märkimisväärne, nii et korraldajamaale on jäänud sellest ainult väike osa pluss suur au, kui seda sündmust näidatakse läbi televisioonikanalite mitmetele sadadele miljonitele pealtvaatajatele. Väga hea näide oli Euroopa meistrivõistlused iluuisutamises. Ei saa öelda, et see oleks kõik väga uus ja et nüüd me liigume spordivaldkonnas tervikuna uuele tasandile. Kas Euroopa organisatsioonid toetavad korraldajamaid ühe või teise sündmuse puhul? Kahjuks on spordiringkonnad ise öelnud, et malemaailm on natuke nagu riik riigis ja seal kehtivad teised reeglid. Siin on juttu juba 42. maleolümpia korraldamisest. Kõik eelmised maleolümpiad on selliselt toimunud, et korraldajamaa on katnud suurema osa kulutustest. Kõik sõltub ka muidugi inimefaktorist, nagu öeldakse. Sügisel toimuvad FIDE juhatuses uued valimised ja, mine tea, võib-olla see spordipoliitika ka FIDE juhatuses mingil moel muutub. Eks lootma peab, me ei tõmba kindlasti seda ust igaveseks kinni.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Maleliidu kohta on viimastel aastatel ajakirjanduses olnud palju skandaalseid artikleid. Ma tahan küsida teilt kui ministrilt: kas te võite kommenteerida maleliidu võimalusi korraldada niisuguseid rahvusvahelisi üritusi? Ma ei tahaks rääkida rahast, ma tahan mõelda selle peale, kas juhtkond on võimeline seda tegema.

Laine Jänes

Aitäh! Ma ei tahaks siit Riigikogu puldist anda mingisuguseid ränki hinnanguid ühe või teise organisatsiooni juhtkonna või inimeste kohta. Seda peab tegema uurimine ja juurdlus, sisekontroll. Niikaua, kuni andmed või vastused ei ole selged, ei ole kindlasti õige anda mingisuguseid hinnanguid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on veel üks küsimus. Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, härra juhataja! Hea kultuuriminister! Võib päris kindlalt väita, et Paul Keres on eestluse, mitte Eesti Maleliidu sümbol. Te ütlesite äsja, et teie juhitud ministeerium kavatses Paul Kerese 100. sünniaastapäeva väärikalt tähistada. See on rõõmustav. Kas see tähendab seda, et selle tähtpäeva tähistamine, selle korraldamise juhtimine peaks toimuma riiklikul tasandil, mitte ühe spordiliigi ühenduse tasandil? Olen rääkinud.

Laine Jänes

Aitäh! Vastab tõele. Ma olen teiega täiesti nõus, see on meile riiklikult väga oluline. Tõesti, ma ütlesin, et ta ei olnud oma tegevusega läbi kõikide nende aastate mitte ainult sporditegelane, vaid ühiskonnategelane. Oma võitudega, ehkki igavene teine, ei olnud tal saavutusi mitte ainult spordivaldkonnas, vaid ta on kindlasti mõjutanud meie eneseteadvust, eneseuhkust, võib-olla enda riigina mäletamist, ja on aidanud üle elada raskeid aegu. Kindlasti on see riiklikult väga tähtis sündmus ja seda tähistatakse, nii nagu on tähistatud mitme meie olulise kultuuri- ja sporditegelase tähtpäevi, terve aasta jooksul, mitte ainult ühe sündmuseks. Ma juba nimetasin Kristjan Palusalu, aga ka Gustav Ernesaksa 100. sünniaastapäeva tähistati väärikalt. Olen täiesti veendunud, et Paul Kerese 100. sünniaastapäeva tuleb väärikalt tähistada. Meil on piisavalt aega, et seda ette valmistada.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma täna teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmed soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimissoovi ei ole. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine Tartu piirkonna meediamaastiku korrastamise kohta (nr 427)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Marika Tuus, Heimar Lenk, Kadri Simson, Mailis

Reps, Nikolai Põdramägi, Valeri Korb ja Toomas Varek. Arupärimine esitati 8. aprillil 2010 ja käsitleb Tartu piirkonna meediamaastiku korrastamist. Vastab kultuuriminister Laine Jänes. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Marika Tuusi, et ta arupärimist tutvustaks!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud proua minister! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioon on esitanud arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele seoses Tartu piirkonna ringhäälingumaastikuga. Me teame, et Tartus elab umbes 100 000 elanikku. Kui sinna juurde panna ka Lõuna-Eesti regiooni inimesed (hinnanguliselt 250 000 inimest), siis on kujunenud olukord, kus enam kui 300 000 inimest ei saa iga päev otsest eestikeelset teavet selle kohta, mis piirkonnas toimub ja mis puudutab nende igapäevaseid tegemisi. Meediamaastikult puudub n-ö piirkonda informeeriv raadio kanal. Veel mõni aasta tagasi tegutses see aktiivselt. Kultuuriministeerium kuulutas eelmisel sügisel välja konkursi pankrotistunud Sun FM-ilt vabanenud sagedusele 101,2 MHz. Sellele konkureeris ja esitas taotluse ka MTÜ Tartu Raadio Jaam, ent nende soovi konkursikomisjon ei toetanud ja vaba sagedus anti nõrgalt põhitud motiividel venekeelsele Russkoe Radiole. Meil pole küll mitte midagi selle vastu, et venekeelne raadiojaam on olemas, kuid selle kanali tegevus on lihtsalt nõrk, kohalikku uudist sealt vene kuulajale ei tule ja piirkonna elust ei räägita. Pealegi toodetakse seda programmi Tallinnas. Sellest lähtuvalt on meil ministrile mitmeid küsimusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Mul on au paluda Riigikogu kõnetooli sellele arupärimisele vastamiseks kultuuriminister Laine Jänes!

Laine Jänes

Austatud juhataja! Head kolleegid! Head arupärijad! Kõigepealt pean ma siiski ühe täpsustuse tegema. Põlise tartlasena, kes ma kuulan lõunaregiooni poole ja Kagu-Eestisse sõites erinevaid raadiojaamu, võin teile kinnitada, et üks üleriigiline raadiojaam on praegu pakumas iga täistund lisaks üleriigilistele uudistele ka kohalikke uudiseid. Nii et kohapealne

informeerimine on täiesti olemas. Ma ei tea, kas on viisakas siin selle raadiojaama nime nimetada, aga ma igaks juhuks ikka ütlen, et see on Raadio Kuku. Seega väide, et Tartu kandis eestikeelset omauudist üldse kusagilt kuulda ei saa, ei vasta kindlasti tõele.

Aga nüüd küsimuste ja vastuste juurde.

Esimene küsimus: "Millised on riigi ringhäälingupoliitilised seisukohad kohaliku ringhäälingu suhtes ning kuidas on neid viimase viie aasta jooksul realiseeritud? Milline on üldse riigi ringhäälingupoliitika raadiote võrgu suhtes?" Riigi ringhäälingupoliitikat teostatakse ringhäälingulubade andmise ja avalik-õigusliku ringhäälingu rahastamise kaudu. Eraringhäälingu tegevust saab riik mõjutada eelkõige ringhäälinguloa andmise või sellest keeldumise kaudu. Raadioringhäälingulubade andmisel on oluline, et kuulajatel oleks võimalus eetris valida eri programmide vahel, et programm arvestaks piirkonna elanikkonna huve, et raadioorganisatsioon oleks majanduslikult suutlik ning raadioettevõtete vahel valitseks konkurents, mis ergutaks pingutama ja aitaks hoida saadete kvaliteeti. Viimase viie aastaga on Kultuuriministeerium andnud välja üheksa kohaliku raadio ringhäälinguluba ning 17 regionaalset ringhäälinguluba. Arvestama peab, et riik ei saa nõuda ringhäälinguorganisatsioonilt ühte või teist detailselt määratud formaadiga programmi. Riik saab loa andmise menetluses määrata programmi struktuuri: millises mahus on sõnasaated, kas peab kajastama piirkonna teemasid ja kui palju peab kasutama Eesti autorite teoseid. Raadiote levipiirkonna valikul on Kultuuriministeerium seotud tehnilise ressursiga. Vabade sageduste kasutuselevõtt on praegu keeruline, sest raadiote tööks määratud sagedusressurss on täies mahus välja jagatud, uusi vabu sagedusi ei ole võimalik tehnilistel põhjustel kasutusele võtta. Edasised arengud sõltuvad paljuski sellest, kuidas arenevad protsessid ringhäälingusageduste kasutamisel meie naabermaades, Venemaal ja Lätis. Näiteks erineb raadiosageduste kasutus Venemaal märksa sellest, mis toimub meil ja ka Põhja- maades. Kui Venemaal toimub üleminek sarnasele sageduskasutusele, kui enamikus Euroopa maades edeneb üleminek digitaaltelevisioonile, siis peaks vabanema täiendavalt sagedusressurssi raadioringhäälingu tööks ka Eestis.

Teine küsimus: "Kuidas on sõnastatud programmi struktuuri tingimused ja kuidas on paaril viimasel aastal kontrollitud loatingimuste täitmist ja millised on olnud kontrolli tulemused?" Raadioprogrammi struktuuri põhitingimused on kõikidele raadiojaamadele sarnased, erineb kohalike teemade kajastamise ja sõnasaadete mahu kohustus. Üldised nõuded on järgmised. Raadioprogrammi struktuur: programmi maht on 24 tundi ööpäevas, 168 tundi nädalas, raadioprogramm on eesti- või venekeelne, päevasel ajal (7.00–20.00) peab edastama ringhäälinguloa omaniku toodetud või tellitud programmi, mis sisaldab uudistesaadeteid ja kajastab kohalikku elu. Programmis ei tohi edastada teise ringhäälinguorganisatsiooni edastatavat programmi (n-ö edasiedastus). Programmis võib erandina edastada saateid, mis on tehtud koostöös teiste ringhäälinguorganisatsioonidega. Päevasel ajal edastatava programmi sõnalise osa maht on vähemalt 20%, Eesti autorite teoste osa vähemalt 20%. Kultuuriministeerium peab järelevalvet ringhäälinguseaduse ja ringhäälingulubade tingimuste täitmise üle. Tellime aastas raadioprogrammide monitooringu koos analüüsiga programmi struktuuri kohta. Lisaks teeb ministeeriumi meedia- ja autoriõiguse osakonna levitalitus pistelist järelevalvet raadio- ja telekanalite töö üle. Seaduse alusel saame küsida ringhäälinguloa omajalt raadioprogrammi mõne saatepäeva kontrollsalvestisi, millega tutvume ja mida analüüsime. See on meie igapäevane töö. Saadud salvestiste või tellitud uuringu põhjal tehakse ringhäälinguloa omanikule vajaduse korral märkused vigade kõrvaldamiseks või ettepanekud programmi struktuuri muutmiseks. Kui rikkumised on korduvad ja tõsised, algatab ministeerium haldusmenetluse, vajaduse korral tehakse ettekirjutus. Lisaks arvestatakse uute ringhäälingulubade väljaandmisel ringhäälinguloa omaniku senist tegevust. Kui ta on oma tegevuses täitnud seaduse nõudeid, loa tingimusi, siis võib loota, et seda arvestatakse uute taotluste menetlemisel ja loa andmise otsustamisel.

Kolmas küsimus: "Kuidas tagatakse kvantitatiivsete programmi mahutingimustega programmi kvalitatiivne tase, eriti arvestades, et sagedusressurss on piiratud?" Siin on toodud üks näide, kus uudiseks kvalifitseerivas tekstis kasutati väljendit "aknaid sisse peksma", ja

küsitakse, kuidas seda seletada. Ringhäälinguorganisatsioonil on õigus seadustest ja ringhäälinguloa tingimustest kinni pidades vabalt otsustada oma saadete ja programmi sisu üle. Riik ei saa siin lihtsalt hakata hindama raadioprogrammide kvaliteeti ja andma hinnanguid iga üksiku saate kohta. Samuti ei saa riik karistada ettevõtteid selle eest, et raadiosaadetes kasutatakse vahel mittetavapäraseid väljendusi või kajastatakse ebatavalisi tegevusi. Põhiseaduse § 45 järgi on igapäev õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Eestis ei ole ega saagi olla mingit tsensuuri ajakirjanduse sisu üle. Samas kehtivad loomulikult üldtuntud põhimõtted. Raadio- ja teleprogrammides ei tohi õhutada rahvuslikku, rassilist, soolist või usulist vihkamist, ei tohi edastada alaealiste arengut kahjustavaid saateid. Küsimuses toodud näide kuulub ilmselt ebaõnnestunud või kohatute ütleliste, rohkamate naljade hulka, mida vahel juhtub eestriist kuulma, kuid sellise hoogsa jutu ohjeldamine ei peaks toimuma seaduse jõuga. Siin on määrav ennekõike ajakirjanike professionaalsus ja kindlasti eetika, samuti toimetuste eneseregulatsioon, mitte niivõrd ministeeriumi käsud-keelud.

Neljas küsimus: "Kas Tartu on teadlikult lükatud meediamaastikult kõrvale, et lasta turul tegutseda ainult Eesti Meediaga seotud üksustel ning krooniliselt Krediidinfo lehekülgedel riigimaksuõlglasena figureerival raadiol Ring FM, kus kuulaja ei saa mingisugust infot linna ja piirkonna elust?" Ütleme, et see on kogu selle protsessi vägivaldne tõlgendus. Nimelt on olemas spetsiaalne ringhäälingulubade komisjon, kuhu kuuluvad viie organisatsiooni esindajad: Eesti Ringhäälingute Liit, Vabariigi Presidendi Kantselei, Tehnilise Järelevalve Amet, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Kultuuriministeerium. See komisjon vaatab läbi kõik laekunud avaldused ja uurib ka nende majanduslikku tausta. Praeguse seisuga on see komisjon andnud hinnangu, et võitnud raadiojaam on võimeline toimima, ta on seda näidanud oma tegevusega. MTÜ Tartu Raadio Jaama majanduslik suutlikkus ei olnud kindel. Nii et siin läbiti tavaline konkurss. Kui rääkida venekeelsest informatsioonist seal piirkonnas, siis tõesti levib seal hetkel Raadio 4. Aga kohalik inimene ütleks

pigem Raadio 4 kohta niimoodi, et seal ei ole kohalikke uudiseid. Inimesel, kes vajaks venekeelseid uudiseid või sooviks kuulda uudiseid endale arusaadavas keeles, on praegu võimalusi selleks igal juhul palju vähem. Te kinnitate, et teil ei ole midagi selle vastu, et venekeelne raadiokuulaja või vene keelt kõnelev raadiokuulaja saaks lisainformatsiooni. Mina arvan, et meil ei ole ka midagi selle vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Hea minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Proua minister! Mul polegi õieti küsimus. Aga ma arvan, et te olete minuga nõus, et tegelikult see arupärimine ja raadiotegijate soov on vist mõisteta, sest üks korralik eestikeelne puhtalt Tartu raadio kuluks ära küll. Raadio Kuku on ikkagi Tallinna raadio, kes töötab ka Tartus, ütleme nii. Kui ma kuulan Eesti Raadio neid uudiseid, mida antakse Tartu regiooni kohta, siis ega nad väga tugevad ei ole, kuigi Raadio 4 iseenesest on Eesti Raadios väga tugev raadiokanal. Aga ma arvan, et Tartusse võiks ühe kanali tulevikus anda. Las olla üks tugev, hea Tartu raadio. Teil on ju nii ilus, uhke linn seal.

Laine Jänes

Väga tänan teie toredate hinnangute eest! Kindlasti on see väga emotsionaalne ja positiivne ning loob head õhkkonda siin saalis. Kuigi mul on ka kurb kogemus. Tartus on ju olnud kohalik raadio. Need kohalikud raadiod ei ole kahjuks turusituatsioonis eriti hästi vastu pidanud. On vaja olnud leida võimalust, kuidas üleriigilised raadiojaamad saaksid neid kohalikke vajadusi täita. Mina siiski ei ütleks, et see raadiojaam, keda te siin nimetasite, on nõrk. Tähtis on, et inimene saab informatsiooni kätte. Tegijad, kes seal töötavad, on ju tartlased, stuudio asub Tartus, inimesed on väga hästi kursis kohaliku eluga. Väga paljud tartlased on e-rahvas, nii et internetist saadakse ka väga palju uudiseid teada. Peaaegu terve linn on kaetud WiFi-ga ning ma arvan, et parkides ja kohvikutes istub hulgaliselt inimesi, mitte ainult noori, vaid ka eakamaid inimesi, kes töötavad internetis. Nii et ma usun, et neid

võimalusi on päris mitmeid ja mida aeg edasi, seda rohkem.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

7. Arupärimine Eesti Rahvusringhäälingu kohta (nr 434)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi järgmise arupärimisega, mille esitasid Riigikogu liikmed Mailis Reps, Lauri Laasi, Toivo Tootsen ja Nikolai Põdramägi 15. aprillil 2010 Eesti Rahvusringhäälingu kohta. Arupärimisele vastab kultuuriminister Laine Jänes. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Lauri Laasi, et ta arupärimist tutvustaks!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile lühidalt arupärimist, mis on adresseeritud proua Jänesele, kultuuriministrile. Arupärimise sisu on järgmine.

Eesti Rahvusringhääling on avaliku mõtte-ruumi kujundamisel ja selle arengu eest hoolitsemisel eluliselt tähtis institutsioon, mis on praegu ühtlasi suurima auditooriumiga meediaorganisatsioon Eestis. Avalikes huvides tegelemine loob talle kohustuse edastada sündmusi mitmekülgselt. Mitmekülgsuse juures on oluline komponent ka teemade ulatus geograafilises mõttes ning riigi eri paikades toimuva piisaval määral käsitlemine. Seejuures on oluline, et kajastust leiaksid ka omavalitsustes toimuvad olulisemad tegevused. Näitena selle kohta, kuidas omavalitsustes toimuvad sündmused jäävad tähelepanuta, võib tuua 12. aprillil toimunud Tallinna Linnavolikogu erakorralise istungi, kus pöörduti Eesti avalikkuse ja presidendi poole üleskutsega mitte nõustuda Riigikogus seadusvastaselt vastu võetud pensioniiga tõstva seadusega. Kahjuks suurt avalikkust puudutavat sündmust Eesti Rahvusringhäälingu põhikanalite uudistesaadetes ei kajastatud.

Rahvusringhäälingu puhul on tegemist Kultuuriministeeriumi haldusalas oleva iseseisva avalik-õigusliku organisatsiooniga, mille tege-

mistesse kultuuriminister ei tohi ega saa otseselt sekkuda. Küll aga saab kultuuriminister tähelepanu juhtida ning protsesse soovituslikult mõjutada. Seetõttu on meie soov saada selgust kõigile olulise organisatsiooni tegevuse kohta ning mõista ministri ja ministeeriumi spetsialistide seisukohti. Meil on ministrile kuus küsimust, et saada selgitust, mida minister asjast mõtleb. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Laine Jänes!

Laine Jänes

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt jällegi repliik eelkõneleja teksti kohta. Nimelt, Kultuuriministeeriumil ei ole kindlasti õigust soovituslikult mõjutada protsesse avalik-õiguslikes asutustes, kellel on olemas iseseisev nõukogu, kuhu on määratud liikmed ka Riigikogust. Kindlasti ei ole Kultuuriministeeriumil võimalust, vajadust ega ka soovi üle oma varju hüpata.

Aja kokkukohiu mõttes vastan esimesele kahele küsimusele hästi lühidalt, sest need kattuvad peaaegu sõna-sõnalt küsimustega, mida sai 5. aprillil siinsamas Riigikogu saalis arupärimistele vastates käsitletud, muidu viimati ei ole aega vastata ülejäänud küsimustele. Ma neid ainult markeerin.

Esimene küsimus: "Milline on Teie hinnang, kas omavalitsuste tegemisi on vaja rahvusringhäälingus kajastada? Kuivõrd peate vajalikuks, et Eesti erinevates piirkondades toimuva laiapõhjalisemaks kajastamiseks oleks vaja piirkondlikke korrespondente?" Piirkondlike korrespondentide teemat me eelmine kord käsitlesime. Ma leian, et oluline on käsitleda omavalitsuste tegemisi. Otsuse selle kohta, milliseid uudiseid, kui palju, millistest piirkondadest edastada, teeb kindlasti toimetus. Ma olen töötanud kohalikus omavalitsuses ja olen väga kiivalt jälginud, kas minu juhitud linnavalitsuse tegemisi ja meie linnas toimuvaid sündmusi kajastatakse piisavalt. Pean ütleva, et päris palju sai siiski teada, mis üle riigi toimub. Loomulikult, igäüks tahaks, et tema kandidaat räägitaks rohkem, aga päris igapäev ei ole võimalik ju luua oma televisiooni, seetõttu leian, et tähtis on uudise väärtus, see, et see

huvitaks üle riigi paljusid. Lõppkokkuvõttes paneb need uudised kokku professionaalne töötajate meeskond. Praegu on stuudiod või korrespondendid kõigis suuremates maakonnakeskustes olemas. Arengukavas aastateks 2011–2014 on järgmise aasta tegevuste all kirjas, et jätkatakse korrespondentide ja stuudiote arendamist, eesmärgiga, et aastaks 2014 oleks kümme hästi toimivat korrespondentide punkti ja kohalikku stuudiot. Aastal 2012 on plaanis laiendada ka mobiilsete korrespondentide võrku, et paindlikult ja operatiivselt reageerida kõikjal Eestis toimuvale. 2013. aastal soovitakse avada korrespondentide punktid Helsingis ja Berliinis, mis oleks vajalik selleks, et kajastada paremini sündmusi väljaspool Eestit. Aga omavalitsusi on praegu üle 200, nii et vaevalt päris igas omavalitsuses (ehkki kõigile see väga meeldiks) hakkab ilmtingimata tööle oma korrespondent. Ma arvan, et me peame siin enam-vähem maakonnatasandiga piirduma.

Teine küsimus: "Kuidas aitab Teie hinnangul Eesti elanikkonna paremale informeeritusele kaasa ERR-i juhatuse liikmete arv? Olete Te nõus, et juhatuse liikmete arvu vähendamiseks on võimalik hoida olemasolevaid professionaalseid ajakirjanikke ning palgata piirkondlikke korrespondente?" Juba eelmine kord me rääkisime pikalt sellest, et juhatuse liikmete üle otsustab rahvusringhäälingu kõrgem juhtimisorgan, see on tema nõukogu. Kindlasti on nõukogul võimalik teha erinevaid ettepanekuid, mitu inimest seda juhatab ja milline on nende palk. Kui soovitakse korrigeerida rahvusringhäälingu eelarvet, siis kindlasti on nõukogul võimalik võtta see oma koosoleku kavasse ja paluda juhatusel tulla välja eelarve muudatustega. Kultuuriministeerium ei ole see asutus, kes hakkaks korraldama rahvusringhäälingu sisulist juhtimist ja tegevust, seda korraldavad teised organid.

Kolmas küsimus: "Milline on Teie hinnang meediaspetsialistide seisukohale, et on tarvis luua teemadepõhine meedia pidevmonitoring? Millisel seisukohal olete selles osas, et rahvusringhääling peaks kajastama neid teemasid, mida erameedia ei käsitle?" Kindlasti on meediamonitoring oluline. Praegu puudub Eestis veel meediaregulaatori rollis olev asutus, kelle kompetentsi see võiks kuuluda. Ringhäälinguala eraldi regulaatorasutuse loo-

mine peaks kuuluma meie lähemate aastate tegemiste hulka. Kuid meedias kajastatud teemade monitoringuid võivad korraldada ka teised asjahuvilised, näiteks akadeemilised asutused. See töö ei pea tingimata seostuma ainult ühe tegijaga. Rahvusringhäälingu ja erameedia eesmärgid, ülesanded ja toimimispõhimõtted on tõesti paljus erinevad. Rahvusringhääling tegutseb avalikes huvides, pakkudes programmi kõigile rahvastikugruppidele, täites oma seadusest tulenevaid ülesandeid, viies ellu oma avalik-õiguslikku missiooni. Avalik-õigusliku ringhäälingu puhul on väga olulised näitajad tema usaldusväärsus, saadete jõudmine kindla sihtgrupini, osalemine debattides ühiskonnas tähtsate teemade üle. Kindlasti on rahvusringhäälingu käsitletavate teemade ring erinev erameedia käsitletavast, nii nagu on erinevad nende toimimispõhimõttedki, kuid teistalt ei tohiks avalik-õiguslik ringhääling keskenduda ainult väga kitsastele sihtrühmadele mõeldud saadetele. Nagu näitab teiste Euroopa maade praktika, on tugevnevas meediakonkurentsisis edukad ja autoriteetsed eelkõige need avalik-õiguslikud ringhäälingu- ja meediaorganisatsioonid, kelle tegevus on mitmekülgne, kes suunavad oma saateid kõigile peamistele elanikerühmadele ja kajastavad ühiskonnas olulisi teemasid. Avalik-õiguslik ringhääling peaks endiselt oma programmide ja pakutavate uute meediateenustega pakkuma erinevas eas ja eri sotsiaalsetesse rühmadesse kuuluvatele inimestele informeerivaid, harivaid, aga ka meelelahutuslikke saateid, olema aktiivne ka kultuurivaldkonnas. Loodan, et te nõustute minuga, et praegu teeb Eesti Rahvusringhääling seda enamasti päris hästi.

Neljas küsimus: "On oluline, et elanikkonnani jõuavad erinevate osapoolte seisukohad, et oleks võimalik piisavale informeeritusele tugineva arusaama kujunemine. Kuivõrd Teie hinnangul peaks rahvusringhääling kajastama Eesti omavalitsuste volikogude otsuseid?" Osaliselt on seda teemat eespool puudutatud. Kindlasti on oluline anda inimestele teada kohalike omavalitsuste otsustest, kuid kuna rahvusringhääling ei suuda kindlasti 220 kohaliku omavalitsuste volikogu otsuseid pidevalt edasi anda, siis tuleb teha valikuid. Uudiste aeg on küllaltki piiratud, seetõttu antakse edasi selliseid uudiseid ja informatsiooni, mis võiksid huvitada võimalikult paljusid inimesi. Võib

veel lisada, et alles hiljuti võeti Eesti Rahvusringhäälingus eneseregulatsiooni korras vastu "Hea tava", käitumisjuhend, mis sätestab, kuidas rahvusringhäälingu raadio- ja teleajakirjanikud peavad oma töös kohtlema intervjueritavaid, eriti lapsi. Juhend toonitab veel kord, et rahvusringhääling peab olema tasakaalustatud, seal peab olema lai teemavalik, kõik osapooled peavad saama võrdse võimaluse oma seisukohti välja öelda. Uudistesaatel on aga piirid, nagu ma juba ütlesin, ja tuleb teha valik.

Viies küsimus: "Kas Teie hinnangul oleks lähtuvalt avalikust huvist pidanud kajastama laialdast ning avalikku huvi pakkuvat Eesti Vabariigi pealinna rahva esinduskogu sõnumit pensioniea tõusu küsimustes ERR-is? Kes teeb otsuse uudiste valiku osas?" Veel kord: ma väga loodan, et uudiste valiku osas teeb otsuse professionaalne uudistetoimetaja, kelle tööülesannete hulka see kuulub. Kui see toimuks kuidagi teisiti, siis oleks tegemist mingisuguse teise riigiga, mitte demokraatliku riigiga. Veel kord ütlen, et eriti Kultuuriministeeriumi poolt vaadates ei ole Kultuuriministeeriumi ega ministri pädevuses n-ö juhtida protsesse sisulistes küsimustes, millist uudist näidata ja millist mitte. Lisaks avalikule huvile on Eesti Rahvusringhäälingu seaduses üksikasjalikult välja toodud tema ülesanded, mille hulka kuulub ka Eestis toimuva kajastamine uudistesaadetes võimalikult suurel määral. Minu meelest on teie esitatud küsimust päris mitmekülgsest arutatud mitmetes debattides, ka rahvusringhäälingus. Ei saa öelda, et seda poleks käsitletud nii ühelt kui ka teiselt poolt. Aga ma tõesti loodan, et ei praegu ega ka edaspidi ei sekku täitevvõim avalik-õigusliku rahvusringhäälingu igapäevatöösse.

Kuues küsimus: "Milline on Teie hinnang, kas rahvusringhääling peaks kajastama pensioniea tõusu küsimuses Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu koalitsiooni arvamusest erinevaid seisukohti? Juhul kui mõni omavalitsus, mittetulundusühing või spetsialistide kogu antud küsimuses oma arvamust avaldab, kas inimeste mitmekülgne informeerimine nõuaks ERR-i poolt nn teise arvamuse kajastamist?" See küsimus leidis käsitlemist juba eelmisele küsimusele vastates. Veel kord: Eesti Rahvusringhäälingu seaduse §-s 3 sätestatakse, et rahvusringhääling on oma saadete, programmide ja muude meediateenuste tootmisel ja edasta-

misel sõltumatu ning lähtub üksnes seaduse nõuetest. Täitevvõim ei saa ega tohi siin sekku.

Lõpetuseks. Ma tänan teid kõigi nende küsimuste eest, mis sellel teemal kolmes arupärimises on esitatud nii eelmisel korral kui ka praegu. On olnud võimalik avalikkusele päris paljusid asju selgitada. Eelmisel korral oli siin juttu avalik-õiguslikku ringhäälingut reguleerivast alusdokumendist. Täpsustuseks ja lõpetuseks meenutan, et Euroopa avalik-õiguslikku ringhäälingut reguleeriv alusdokument on Euroopa Liidu lepingu Amsterdami protokoll. See sätestab selgelt, et avalik-õigusliku ringhäälingu ülesannete kindlaksmääramine ja rahastamise mudeli valik kuulub rangelt iga liikmesriigi ainupädevusse. Nende põhimõtete järel on Eestis toimitud, määrates kindlaks meie rahvusringhäälingu eesmärgid, ülesanded, tegevuspõhimõtted ja rahastamise alused Eesti oludele, püüdlustele ja võimalustele vastavalt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Teile on küsimusi. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Proua minister! Ma saan aru, et te ei saa sekkuda uudistesaadete sisusse jne, kuid teie kui kultuuriministri seisukoht selles küsimuses on siiski tähtis. Sellepärast küsin ma teie käest niimoodi. Kui pensioniea tõstmise kohta, mis puudutab viimast kui üht Eesti Vabariigi elanikku nii täna kui ka tulevikus, võtab tõsise seisukoha pealinna rahva esinduskogu ehk volikogu ja pöördub selles küsimuses avalikult riigipea poole, siis kas teie arvates on see uudis, mis peaks ületama rahvusringhäälingu uudisekännise?

Laine Jänes

Vaadake, mina ei otsusta selle üle. Kui minul oleks see pädevus, kui ma oleksin õppinud Tartu Ülikoolis ajakirjandust ja oleksin tööl rahvusringhäälingus uudistetoimetajana, siis ma suudaksin teie küsimusele vastata. Kultuuriministrina ma leian, et on poliitiliselt täiesti ebakorrektna anda erinevaid suuniseid ja protsesse soovituslikult mõjutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ma tahan kõigepealt öelda, et rahvusringhääling on siiski hakanud viimasel ajal rohkem kajastama piirkondlikke sündmusi ja ka pealinna sündmusi, eriti pärast seda, kui ma selle küsimuse nõukogus õige mitmel korral tõstatasin. Küsimus ei ole olnud alati ainult pealinnas. Ma toon näiteks Jõgevamaa probleemid. Me oleme ka koos Reformierakonna fraktsiooni esindajaga tõstatanud sama küsimuse. Kuid eetri võrdsus ja tasakaal on siiski (ma pean silmas ka regionaalset võrdsust või poliitilist tasakaalu) minu meelest ikkagi laiem teema ja võib-olla peaks ministeerium sellele pisut tähelepanu juhtima. Aga ma küsin puht-filosoofiliselt, nagu küsis Vabariigi President: kes siis valvab teie meelest valvurit?

Laine Jänes

Aitäh! Kõigepealt, väga tore, et pärast seda, kui teie nõukogus tõstasite selle küsimuse, on nõukogu hakanud juhtkonnaga suhtlema ja suuniseid andma. See ongi õige protsess, nii asjad peaksid käima. Ma veel kord ütlen, mis puudutab niisuguseid soove või soovitusi, et Kultuuriministeerium seal midagi sisulise poole pealt järgiks või kedagi sunniks või liigutaks seal mingisuguseid mägesid, et see ei ole demokraatlik protsess. Kultuuriministeeriumil on siin seaduse järelevalve funktsioon. Me vaatame, kas asutus toimib ringhäälinguseaduse kohaselt. Kui seadusega vastuolus ei olda, siis see, mida näidatakse uudistes, kui palju uudiseid millisest maanurgast ja milline uudis täpselt võetakse, ei ole Kultuuriministeeriumi funktsioon. Ausalt öeldes oleks väga kurb, kui mõni kultuuriminister edaspidi seda tegema hakkaks. Siis me liiguksime ühe teise riigi suunas, kust me alles natuke aega tagasi välja tulime. Ma leian, et õige on järgida seadust. Seaduse järgi on nõukogul kõik võimalused toimida, juhtida, otsustada, jagada raha vastavalt sellele, kuidas seda soovitakse. Kui kõik poliitilised jõud on seal esindatud, on seal võimalik konsensust leida, läbi rääkida jne. On väga tore, et meil on olemas selline asutuse toimimise struktuur nagu avalik-õiguslik asutus. Sellel on oma juhtimissüsteemid. Mida rohkem on see vastavalt seadusele nõukogu

pädevuses, seda demokraatlikum on kogu valdkond. See on tõesti väga keeruline valdkond, see rahvusringhäälingu küsimus, ja seal on väga lihtne libastuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua minister, hingestatud ja põhjalike vastuste eest arupärimisele! Aga milline on teie isiklik seisukoht, kas Tallinn kui kõige suurem omavalitsus ja riigi pealinn väärriks rahvusringhäälingus nädalas ühte pooletunnist saadet, kus räägitaks sellest, mis toimub meie pealinnas?

Laine Jänes

Siis tekib kohe see küsimus, et meil on mitmeid teisi linnu, kes siis hakkaksid ka omaenda saadet nõudma. Mina arvan, et kui programminõukogu ja toimetajad leiavad selle olulise ja vajaliku olevat, küll siis kokku lepitakse. Selline on tööprotsess. Mina küll ei annaks soovitusi ega ütleks, kas see on taunitav ja kas seda tuleb keelata. Seda, kuidas see täpselt välja peab nägema, otsustavad rahvusringhäälingu toimetajad, juhtkond ja nõukogu. Aga kindlasti on oluline, et regioonide käsitlemine oleks tasakaalustatud. Lihtsalt retooriliselt ütlen, et kui jälgida uudiseid tervikuna, siis kindlasti suurem osa uudistest, mis on meie uudistesaadetes, on paratamatult seotud pealinnas toimuvaga. Siin lihtsalt on rohkem inimesi ja siin juhtub rohkem asju. Nii et mina küll ei usu, et tallinlased ennast kuidagi kurvalt või puudutatult või kuidagi üksi jäetuna tunneksid, sellepärast et nendele tähelepanu ei pöörata.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Tervist, proua minister!

Laine Jänes

Tere! Tore, et jõudsite!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister ja hea ametikaaslane Kalle Laanet! Meil on reeglistik: küsimus ja vas-

tus. Tervitada võite ka siin saali seina ääres. Palun!

Kalle Laanet

Aitäh! Palun vabandust! Mõni aeg tagasi oli mul õnn viibida kolmes maakonnas ümarlaudadel, mis puudutasid lähisuhtevägivalda. Väga paljud osalejad avaldasid muret, miks meedias on liiga vähe saateid, milles lahatakse probleeme ühiskonnas, näiteks sedasama lähisuhtevägivallaga kaasnevat. Võiksid olla probleemsaadet, kus spetsialistid räägiksid, millised lahendused on, kuhu pöörduda jne. Minu seisukoht oli, et seda saab teha Eesti Rahvusringhäälingus, kuna eraettevõtteid ei saa selleks sundida. Milline on teie seisukoht, kas võiks olla rohkem probleemsaadet, kus käsitletakse ühiskonnas kuumi teemasid ja kus spetsialistid annaksid nõu, kuidas võiks käituda ja peaks käituma?

Laine Jänes

Aitäh! Kindlasti on olulised kõik teemad, mis puudutavad paljusid inimesi, mis suudavad neid millegi eest hoiatada või õpetada. Kindlasti on maakondade ümarlaudadel võimalik teha oma ettepanekuid otse rahvusringhäälingule, kirjutades selle nõukogule ja juhatusele. Kui on ühiskondlik soov, surve ja vajadus, siis seda käsitletakse jällegi spetsialistide, ekspertide ja nende inimeste tasandil, kes selleks koolitatud on.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, proua minister! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Soojade tervitustega rahvusringhäälingule on arupärimisele vastatud.

8. Arupärimine Eesti kukkumise kohta maailma viie viimase riigi hulka (nr 404)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Inara Luigas, Lauri Laasi, Kadri Simson, Valeri Korb, Tiit Kuusmik, Georg Pelisaar ja Kalle Laanet. Arupärimine on esitatud märtsikuu 11. päeval 2010. aastal ja käsitleb Eesti kukkumist maailma viie viimase riigi hulka. Aru-

pärimisele vastab rahandusminister Jürgen Ligi. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist Eesti avalikkusele tutvustama arupärijate esindaja Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Tutvustan arupärimist Eesti kukkumise kohta maailma viie viimase riigi hulka. Peaminister Andrus Ansip on lubanud viia Eesti viie rikkaima riigi hulka. Tänapäevane reaalsus CIA faktiraamatu alusel on paraku küllalt karm. Eesti oli 2009. aastal 13,7%-lise sisemajanduse kogutoodangu langusega maailmas viie viimase riigi hulgas. 213 riigi arvestuses langes majandus veelgi enam vaid Ukrainas, Armeenias, Leedus ja Lätis. Meist eespool olid nii tõsise panganduskrahi üle elanud Island kui ka näiteks sõjapurustustest räsitud Gruusia. Oluline makromajanduslik näitaja on ka tööpuudus. Tööpuudus oli 2009. aastal Eestis 14,3%, millega olime maailma riikide hulgas 142. kohal. Arvestades tänase valitsuse tegevamatust ning tööpuuduse kui viitajaga makronäitaja iseloomu, ei üllataks, kui me ka selles arvestuses oluliselt tahapoole kukuksime. Seoses sellega on meil härra rahandusministrile viis küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele ja nendele küsimustele vastama rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt on mul väga raske jagada või mõista seda kahjurõõmu oma kodumaa majandusolukorra üle, mida te väljendate oma küsimustes, kus jällegi on faktivigu. Seda allikat ja seda indikaatorit, mis teil on toodud, ma nimetaksin lihtsalt lihtsameelseks. Ma ei näe mingit sügavat põhjust, miks me peaksime enast võrdlema näiteks Macau, Aserbaidžani, Kongo, Ida-Timori, Liibanoni, Jordani Läänekalda, Etioopia, Usbekistani, Djibouti, Niue, Türkmenistani, Rwanda ja teiste selliste riikidega, kes moodustavad selle indikaatori järgi esikahekümne maailmas. Mis puutub sellesse faktiraamatusse, siis see ei ole üldaktsepteeritud statistikakogumik. Taustad ja meetodikad on ühtlustatud, aga kui te tahate leida sealt

midagi sisulisemat kui ühe aasta majanduskasv või -langus välja tuua, siis kasutage SKT-d *per capita*. Selle järgi on USA näiteks alles 11. kohal ja Soome 36. Nii et hinnake ise, kas see on hea allikas. Aga majanduslangus muidugi on tõsi. Mis tööpuudusesse puutub, siis eks te olete kogu oma protestiaktisiooniga natuke hiljaks jäänud. Nii nagu sai täpselt prognoositud, on kevadel tööpuudus langenud ja sügisel ta kindlasti enam nii sügavale põhja ei lange, nagu ta oli. Meie olukord paraneb ja kahjurõõm on hilineanud.

Küsimused täpsemini: "Kuidas hindate Eesti sisemajanduse kogutoodangu langust eelmisel aastal? Millised tegurid seda põhjustasid?" Noh, sellest on palju räägitud, et kohalik laenu-, kinnisvara- ja tarbimisbuum oli üks tegur, teine tema kombineerumine, välisurgude ärakukkumine, mis algas finantskriisiga 2008. aastal. Meie SKT langus on väiksem kui ekspordi langus ja me oleme kaubandusest rohkem sõltuvad kui suuremad riigid. Aga eelkõige tuleb vaadata ikkagi langust ja kasvu pike-malt. Kui võrrelda 2001. ja 2007. aasta vahelist perioodi, siis Eesti ja Leedu keskmine majanduskasv oli 28,1 ja Lätil 9,0. Kui natukene pikendada seda trendi tahapoole, siis oleme veelgi paremas seisus, sest 1990. aastatel olime Leedust ja Lätist kiiremad reformijad ja kasvajakad.

Mis saab Eesti positsioonist? Eks see muutub kogu aeg. Kui vaadata neid meetmeid, mis teised riigid on rakendanud, siis kaheldamatult on tulemus väga suur laenude teenindamise maht, väga suur šokk stiimulite äravõtmisest ja muidugi riigi võlg. Praegu lugesin siin küsimust oodates ühte meili IMF-ist ja selles öeldakse, et arenenud maailma kõige tõsisemaks probleemiks kujuneb praegu võlakoorem ja eelarve defitsiit. See on arenenud maailma kõige kõvem probleem ja sellest olukorrast väljatulek on mägede taga. Aga Eesti areng on tõepoolest jätkunud sellises tempos. 2007. aastal oli juba tunda sisenõudluse pidurdumist, laenu- ja kinnisvaraturg hakkasid jahtuma. Ma meenutan, et majandusminister oli 2007. aasta algusest kuni aprillini teie erakonna esimees, ja ma ei mäleta temalt tollest ajast ühtegi nutikat majandusalast mõtet. Mitte et ta ise nutikas ei olnud, aga mitte keegi ei prognoosinud ju sellist majanduse ärakukkumist, ammugi ei olnud valitsuse kätes olulisi meetmeid, mis

kasutamata oleksid jäänud. Laenu raha juurdevool oli üks, mis järsult pidurdus. Swedbank väidab, et ta hakkas seda juba 2007. aasta esimesel poolaastal pidurdama. See pärssis üldist majandusarengut tublisti ja inimeste kinnisvarajõukuse langus oli üks, mis emotsioone võimendas. Inimesed tõmbasid tugevasti tagasi ka oma tarbimist, tundes ebakindlust. 2008 lisandus ülemaailmne finantskriis ja sellega koos kukkusid ära meie eksporditurud.

Edasi, järgmine küsimus: "Majanduskriis on olnud ülemaailmne. Miks räägib peaminister, et kõigis Eesti probleemides on süüdi majanduskriis? CIA tabel näitab, et teised riigid on meist siiski paremini hakkama saanud." Kõigepealt, mis riigi peaminister niimoodi räägib? Eesti peaminister ei ole kunagi sellist asja rääkinud. Ma tunneksin ta ära siis, kui te ütleksite, et ta on liigselt rõhutanud positiivset ja liigselt püüdnud õhutada optimismi. Selles suhtes olen minagi temaga vaielnud, aga see on tegelikult peaministri missioon. Kui te tahate riike võrrelda, siis lihtsalt alghariduse mõttes ma mainin, et kriisilukorras vaadake kõigepealt, mis on nende riikide valuuta. Euroopa Liidu ainus kasvav majandus oli Poola, samal ajal nende valuuta kukkus 30%. Tõsi, see on hiljem jälle tõusnud, kuid 30% tähendab seda, et kui me arvutame nende majanduse ümber eurodesse, saame ikka väga teistsuguse pildi. See Poola kasv on sel juhul ka Eesti omast kehvem. Valuutakursi mõju on väga erinev, selle tähtsus riigi suuruse järgi hinnates. Mida suurem riik, mida suletum majandus selles mõttes, et mida suurem on tähtsus siseturul, seda vähem valuutakursi muutumine teda mõjutab. Poola puhul ei olnud tõesti see kursi languse mõju elatustasemele drastiline, kuid Eesti puhul oleks see olnud ikka väga karm, kui meil oleks olnud ujuv kurss ja kui meie kurss oleks langenud 30% euro ja oma põhiliste partneritega võrreldes. Tuleb vaadata majanduse suurust. Nagu ma ütlesin, siseturu suurus määrab väga palju, kas suudetakse välisšokki puhverdada või ei. Eesti on ekspordist väga sõltuv majandus. Eesti ekspordi osa SKT-s on kaks korda suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt. See ekspordi suurem langus SKT-ga võrreldes on lihtsalt üks näide, kui tugev on väliskeskkonna mõju.

Ja muidugi tuleb vaadata kriisi allikaid. Kui kriisi allikaks oli suuresti kohalik laenu- ja

tarbimismull, siis selle alleshoidmine ei olnud valitsuse võimuses, see ei oleks olnud ka mõistlik. Aga väga tasub jälgida seda, mis aastasse on riigid langenud. Mul on selle kohta tabel. Laias laastus oleme kukkunud 2005. aasta tasemele ja sama kaugele on kukkunud näiteks Taani, Iiri, Ungari, Portugal, Rootsi, Suurbritannia, Läti ja Leedu, kui rääkida Euroopa Liidust. See on üsna tavaline kaugus, kuhu kukutakse SKT-s. Aga need on võrdlusandmed, mitte võrdlus näiteks Djiboutiga. Itaalia on näiteks kukkunud 2001. aasta tasemele. Mul on selle kohta täielik tabel. Mille poolest riikide graafikud erinevad, on see, et Eesti langus algas natuke varem, nagu ma ütlesin, laenuboom lõppes pisut enne ülemaailmset kriisi. Eesti, Läti ja Leedu on kõik väga kiiresti kasvanud ja väga kiiresti kukkunud, mis ongi väga kiiresti arenevate väikeste riikide saatus. Kui selline ülekuumenemine toimub, on ka kukkumine kiirem. Aga see ei tähenda, et kukutakse sügavamale varasemate aastatega võrreldes.

Eesti puhul, tuletan meelde, kvartal-kvartali võrdluses me kasvasime 2,6%, mis on Euroopa Liidu parim näitaja. Ei ole mõtet väga kahjurõõmutseada, tasub rõõmustada! Ma küll esimese kvartali kohta nii häid numbreid ei loodaks, sest et seal oli varude mõju, mis ühelt poolt tõstis IV kvartali numbrit ja vähendas I kvartali numbrit. Nii et nende kahe kvartali tasandatud tulemus on see, mida me peaksime järgmiste andmete laekumise korral vaatama. Aga on selge, et me oleme põhjast väljumas, ja see, millest teie siin räägite, on siiski minevik. Oma kodumaale tasub ikka põialt hoida, mitte kahjurõõmutseada.

Nüüd küsimus: "Tark õpib oma vigadest. Milliseid vigu on tänane valitsus teinud, et me oleme jõudnud viie viimase riigi hulka maailmas?" Taas inetu hinnang oma riigile. Aga selles kultuuriruumis, kuhu mina kuulun, öeldakse, et loll õpib oma vigadest. Targaks nimetatakse seda, kes ise vigu väldib ja õpib teiselt. Kõik riigid tegid vigu. Kõigepealt ei nähtud ette kriisi sügavust ja loomulikult aega, nagu ikka juhtub. Kriisidega ongi see asi, et valeprognoosid on need, mis muudavad nad sügavamaks. Eesti võinuks teha mõne asja teisiti. Näiteks, mida ma olen korduvalt rääkinud siit puldist ja ajakirjanduseski, oleks võinud varem loobuda kinnisvarabuumi finants-

stiimulist, milleks on eluasemelaenu maksusoodustus. Kõigis riikides, kus kinnisvaramull oli eriti terav, oli kasutusel ka selline maksustiimul ning see loomulikult küttis psühholoogiliselt hindu üles ja kukutas need hiljem ka järsult alla. Oleksime võinud vältida lisaeelarveid, millest ma rääkisin juba 2006. ja 2007. aastal, kui me olime ühises valitsuses. Ei tulnud välja, ikka tehti mingi kompromiss. Tol ajal oleks saanud koguda suuremaid reserve, aga ega see poliitiliselt lihtne ei ole. Me teame kõik, et kulusoovid on suured, ja kui kriisikogemust pole, siis avalikkus ei mõista, miks peaks reserve koguma. Nagu tookord ikka räägiti, et miks peaks toetama Saksa majandust, mis oli üks rumal jutt ja mille vastu ma vaidlesin juba õige ammu.

Aga Eesti on teinud oma oludele vastavad otsused. Meie jaoks on põhiline ikkagi usaldusväärsus, riigi rahanduse toimimine. Meil ei olnud lihtne isegi oma defitsiiti rahastada, nii et konsolideerimine oli hädavajalik samm. Läti ei saanud vahepeal üldse laenu, Leedu sai seda ülikõrgelt, mõlema protsent kippus vahepeal üle 10 ja see on juba üle jõu intress.

Neljas küsimus: kas valitsus on eelarve "ilustamise" ja europüüdluste valguses ära unustanud ja ta-ta-taa nii edasi. Ma ei tea, mis eelarve ilustamisest on jutt? Eesti statistika on olnud aus ja on saanud selle eest ka rahvusvahelise tunnustuse. Ma ei saa sellest küsimusest aru ja loobun sellele vastamisest. Ja see "kõik muu oluline" – need probleemid, mida te siin loetlete, on lahendatavad ainult usaldusvääruse ja riigi rahalise toimimise korral. Ma olen teilt sel teemal tõesti ainult tühje sõnu kuulnud. Ma ei ole kuulnud ideid peale selle, mida meie oleme rääkinud, ühtegi omapoolset ideed te pole pakkunud.

Viimane küsimus: kuidas hindate võimust, et hoolimata kõigist Eesti püüdlustest jääb euro Kreeka tõttu tulemata? Mina ei hinda seda tõenäoliseks. See oleks naeruväärne ja õõnestaks usaldust ka eurotsooni vastu, kui käigu pealt hakataks kriteeriume muutma. Need riigid, kes siin on kuluaarides tõrksust ilmutanud, on riigi rahanduse seisukohalt muidugi hoopis kehvemas seisus. Eestimaa, tuletan meelde, on riigivõla taseme poolest Euroopa parim. Meil on kõige väiksem võlg ja see annab meile tulevikus tohutu eelise, nii maksumoormuse, majanduskeskkonna kui riigitee-

nuste, kõige suhtes. Me oleme suutnud seda taset hoida. Tõsi, see võlg kasvab lähiaastatel, aga mitte siiski selle tasemeni, kus ta on teistes riikides, mitte sinna lähedalegi.

Kreeka näide on ju meie vastand nii statistika kui ka meetmete poolest, kuigi tänased uudised on juba natukene positiivsemad. Ma ei räägi ajaleheuudistest, tegelikud uudised hakkasid laekuma eile. Ma olen tänaseks aru saanud, et Kreekas on käsil päris tõsised reformid, ja see annab lootust kogu Euroopale, kus väga paljud riigid on lähedase suurusega võlgades. Euroopa keskmine on tasapisi lähenemas ikkagi 100%-le, ma ei oska täpset numbrit praegu öelda, aga suurusjärgus 80% on tõele lähedal. Prognoosid ja tegelikkus – see kõik selgub aja jooksul. Kasv on kiire. Ja kui Euroopa saab hakkama, kui Kreeka saab hakkama, siis oleks see suur innustus kogu Euroopale.

Aseesimees Jüri Ratas

Teile on, austatud minister, ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! See arupärimine tuli suurest murest ja eelkõige sellest, et me näeme, mis te teete Eesti inimestega, ja me teame, et kui meie oleksime valitsuses, siis selliseid lahendusi ei oleks kasutatud. Oleks kasutatud Eesti inimeste jaoks leebemaid lahendusi. Teile ei meeldi meie statistika. Mul on siin kaasas viimane Economist ja siin pole Eesti numbreid sees. Mul on praegu ees Eurostat – seda statistikat te peate ju tunnistama –, mis ütleb, et Eesti majanduse langus oli möödunud aastal ligikaudu kolm korda suurem kui Rootsil või Taanil, kaks korda suurem kui Soomel. Meie olukord ei ole Euroopa parim, nagu te jõudsite hüüda. Ütleme nii, et te ajate segi isamaa-armastuse valitsustruudusega. Jah, me ei ole valitsustruud, sest me oleme opositsioonis. Aga see ei tähenda, et me ei hooli Eesti riigist rohkem. Mis mind aga küsijana huvitab, siis see küsimus on ära trükitud viimases inimarengu aruandes. Küsimus on esitatud nii: miks ülemaailmne finantskriis, mille tagajärjed Eestis maksis kinni Rootsi maksumaksja, ähvardab Eestis kujuneda märksa pikemaks ja vaevarikkamaks kui ülejäänud Euroopas?

Jürgen Ligi

Jällegi, lugupeetud küsija, võrrelge võrreldavaid! Eesti on kõige paremini võrreldav Läti ja Leeduga. Teie kahtlemata esindate Kreeka finantskultuuri, teie erakond – selles ei ole kahtlust. Te olete selle hoiakuga. Seda finantskultuuri esindab näiteks Pärnu linn, seda üritab tegelikult mitmes küsimuses imiteerida Tallinn. Aga sellel kultuuril on olnud tugevad juured ka näiteks Lätis ja nüüd on Leeduski ilmenud suuremad probleemid. Need kaks riiki lasid eelarve defitsiiti, olles sarnastes tingimustes, väga sarnaste makromajanduslike näitajatega. Kas nad hoolisid oma inimestest selle tõttu rohkem? Ei, vastan ma, sotsiaalsed probleemid neis kahes riigis on palju rängemad. See, et kriis töötab Eestis pikemaks kujuneda, nagu te ütlesite, on lihtsalt vale. See on lihtsalt vale! Selles inimarengu aruandes on ka ekslikke väiteid ja tendentslikke hinnanguid. Eesti probleemid on tõesti tõsised ja struktuurilised, aga Eesti kosumine on alanud rutem kui üldiselt paljudes teistes riikides. Ei saa öelda, et Eesti kriis venib pikemaks.

Meil on päris raske tööpuudusest välja tulla, sest selle allikad on struktuurilises probleemis, kinnisvaramulli ajas, kui paljud, kümned tuhanded inimesed hakkasid meil järsku ehitajateks. See aeg ei tule kunagi tagasi ja need inimesed leiavad uue ameti. Aga majanduse kosumine, eriti riigi rahanduse kosumine on Eestis ikka palju parem. Meil on mitu korda suuremad võimalused kui neis riikides, kus riigivõlg on kümme korda suurem. Euroopa keskmine – võib-olla ma olin enne siin ebatäpne – riigivõlg oli aastavahetusel 73%, Eestis oli see 7,2%. Kui riigid rakendavad kunstlikke stiimuleid, näiteks ostavad mingeid kaupu, siis Eestis ei ole esiteks võimalik seda teha ja teiseks on see väga lühiajaline doping, mis ärakukkumisel tekitab uue tagasilöögi. Ma ei usu, et Saksa autotööstus meenutab väga suure rõõmuga seda raha, mis valitsus pani ühel aastal selleks, et sakslased oma autod välja vahetaksid, aga mida ei saa panna selleks järgmistel aastatel. Aga Saksamaa on suurmajandus, ta saab sisetarbimisega kohalikku tööstust turgutada. Meie kohalikku tööstust sisetarbimisega turgutada ei saa. See on väga põhimõtteline erinevus. On ikka hästi naeruväärne, kui te siin kiidate Obama poliitikat ja panete Savisaare ja Obama ühte punkti. See näitab täielikku majan-

dusalast harimatust. Need on väga erinevad tingimused.

Lauri Laasi

Austatud minister! Ma ei saanud küll aru, kust te arupärijate kahjurõõmu välja lugesite. Pigem on need küsimused tõesti tingitud murest ja opositsioon täidab siin lihtsalt oma rolli, mitte ei tunne kahjurõõmu Eesti majanduse ebaedu üle. Ikkagi ei saa üle ega ümber selle viie rikkaima riigi hulka jõudmisest. Pakun teile võimaluse, te võiksite täna puldist ütelda, et see ei ole reaalne ja et Reformierakond on siin inimestele puru silma ajanud, me ei jõua 15 aastaga viie rikkaima riigi hulka. Mis te olete lubanud, see on bluff. Siit ka küsimus: milline on teie arvates meie reaalne koht selles arvestuses 15 aasta pärast?

Jürgen Ligi

Mina ei kavatse nii pikki prognoose teha. Ametlikult on mul kohustus prognoose esitleda, aga nii pikaajalisi ei ole mul praegu au esitleda. Kahjurõõmu näitab ju väga selgelt see indikaatori ja allika valik, kuidas te leiate, et Eesti on viimase viie riigi hulgas. No see on ikka hästi häbematult öeldud, see on hästi pahatahtlikult öeldud. Valige endale siis teine riik, kui te niimoodi oma kodumaasse suhtute. Me oleme oma elatustasemelt sellesama raamatu järgi, mille te siin piiblik olete valinud, 49. kohal ja selles tabelis 62. kohal, aga seal on sees igasugu maksuterritooriume ja riikide ühendusi. Nii et tasub ikka olla allikakriitiline.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Paar tundi tagasi rääkis peaminister siin saalis sellest, et 62% ekspordimahust tuli ettevõtjatelt, mis olid investeeritud väliskapitaliga. Ma tahaksin küsida teilt, kuidas te hindate Eesti kapitali võimalusi tuleviku ekspordimahudes.

Jürgen Ligi

Kuidas ma prognoosin? Seda on raske öelda. On selge, et väliskapital on olnud meie majanduse konkurentsivõime mootor juba 90-ndate algusest, ja me oleme loonud talle

küll Eesti kapitaliga võrdsed, aga samas siiski atraktiivsed tingimused, Eesti majanduskeskkond on välisinvesteeringuteks hea. Seal tuleb *know-how*, mil iseenesest on ekspordile hindamatu väärtus, me ise ei ole olnud ju põlvkondi head müüjimehed, me oleme elanud hoopis teistes tingimustes. Ja kapital ise ka, ega Eesti inimesel seda kapitali majandusse investeerimiseks pole olnud.

Kuidas Eesti kapital ekspordivõimeliseks muutub? Tasapisi ta ju selleks muutub, aga see on lisaõppimise resultaat ja eeldab ettevõtlikkust. Meie ettevõtlik põlvkond on ju suhteliselt lühike, siin pole seda perekondlikku traditsiooni ja eeskuju ega turgude tundmist. Mõneti see ongi väikese riigi puhul nii, sest mõjuala on väikesel riigil paratamatult väiksem. Me tunneme maailma endale lähemal paremini, suhteliselt paremini ja kaugemat piirkonda, kuhu ka saaks müüa, vähem. Meie mastaabid on sellised, et me ei suuda toota suuri koguseid, mida kaugele müüa jne. Siin on objektiivsed ja ajaloolised põhjused, miks Eesti kapital nii ekspordivõimekas veel ei ole ja arvatavasti kunagi ei saa väga ekspordivõimekaks, võrreldes mõne suurema haardega rahvaga. Samas on siin jutt ainult proportsioonist, sest kui me vaatame meie ekspordi osakaalu SKT-s, mis oli 80% kandis, siis see näitab, et ka Eesti kohalik kapital eksportis väga palju. SKT-ga võrreldes me eksportisime ikkagi väga palju. Nii et see on kõik selline asi, et mis andmed või mis numbri sa parajasti ette valid. Ühtpidi on tulemus hea, teistpidi, jah, kohalik väliskapital on olnud võimekam.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mind ajendas sõna võtma teie ütlus, räige ütlus: valige teine riik. Keskerakond on valitud Eesti rahva poolt. Me esindame väga suurt arvu inimesi, nende põhimõtteid ja nende seisukohti. Me ei tunne Eesti riigi saatuse pärast vähem muret ja me pole teinud vähem tööd selleks, et me jõuaksime sellisele tasemele. Ma palun, et te paluksite vabandust mitte parlamendiliikmetelt, vaid nendelt, kes meid on siia valinud. Sellist asja, nagu teie ütlesite, et valige teine riik – jah, üks erakond ütles ka,

et kui tööd ei ole, siis minge teise riiki tööle –, ei ole teil õigust öelda, olgugi te Reformierakond, ülbe erakond.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega ei maksa ennast ikka päris valijaga samastada. Kui teie leiate, et teie poliit-intriigide nimel on oma riigi halvustamine kasulik, siis ma arvan, et teie valija ei mõtle niimoodi. Viie viimase riigi hulka ei paiguta Eesti riiki ükski terve mõistusega inimene. See inimene peab olema väga kibestunud ja ma ei usu, et Eesti riigis on protsentuaalselt nii palju kibestunud inimesi, kui siin saalis praegu on.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh, austatud minister! Te rääkisite siin tööpuuduse vähenemisest. Küllap teile on teada, et valitsus ei pane enam pressiteadetes neid arve, mis näitavad, kui palju meile iga nädal registreeritud töötuid juurde tuleb. Kas teie oskate peast öelda näiteks aprilli iga nädalalõpu kohta, kui palju registreeritud töötuid on juurde tulnud?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on olnud suurusjärgus paar tuhat ja langenud ühe tuhande lähedale. Valitsus ju ei aruta seda, mida BNS täpselt refereerib. BNS-i uudised annavad sellest iga nädal täpse ülevaate. Küsimus on saldos, registreeritud töötute hulgast lahkujaid on viimastel kuudel olnud sadu rohkem kui juurdetulijaid. Ma ei soovita teil hakata arutlema teemal, kas statistika on usaldusväärne, nagu Edgar Savisaar tegi. Sest ajal, kui statistika näitas töötuse kasvu, olite statistikaga väga rahul. Eestis ei ole olnud kahtlusi, kas statistika on aus, praegu lihtsalt on töötus vähenenud. Ja nii ongi.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Härra minister! Öelge, palun, kas te teete vahet oma riigi halvustamise ja võimul oleva koosluse, sealhulgas valimatute ja harimatute sõnadega oponente nimetava

rahandusministri halvustamise vahel. Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina teen küll vahet. Aga võtke oma arupärimise tekst ette ja lugege: seal on nimetatud Eestit viimase viie hulka kuuluvaks. See on väga pahatahtlik hinnang. See on põlgus oma riigi vastu. Siin ei ole küsimus selles, kas te valitsusest lugu peate või mitte. See on patriotismi puudumine.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma täna! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud minister! Ma usun, et need Riigikogu liikmed, kes siia saali on jäänud, ei ole mitte kibestunud inimesed, vaid kannavad oma südames muret selle pärast, mis täna toimub. Ja kui lugupeetud minister saab aru keelest, mida ta ise räägib, siis ma arvan, minister, et kui te lähete sinna ruumi, kus kuningas üksi käib, kohtate täpselt sama palju kibestunud inimesi, kui praegu siin saalis on.

Aga kui minna selle arupärimise juurde, siis kõigepealt ma tahan rääkida seda, millest räägitakse, kui räägitakse Eesti majanduslangusest, ja sellest, et möödunud aastal, aastal 2009 oli Eesti majanduslangus maailma statistika järgi üks rängemaid. Tõepoolest, ma olen tähele pannud, et sageli võetakse aluseks selline statistika, mis sobib. Kui möödunud aastal majandus alles kiiresti kukkumas oli, rääkis ka valitsus aastapõhisest majanduslangusest. Aga nüüd on hakatud rääkima kvartalipõhisest. Kena ta on, kuid aastapõhisest majanduslanguses oli meie majanduslangus märksa rängem kui ülejäänud Euroopa riikides, seejuures ka väiksemates riikides. Võrrelda ennast ainult Läti ja Leeduga, jah, see võib olla lohutus, kuid teises lauses öelda, et me oleme Euroopa meistrid, mida Reformierakond pidevalt oma retoorikas kasutab – need kaks asja ei lähe ju kokku, et me lohutame ennast kahe väga raskest olukorras oleva väikeriigiga ja siis ütleme, et teised peaksid meilt õppima.

Meie eesmärk on õppida nendelt riikidelt, kes kriisist edukamalt välja tulevad. Ja ei,

Kreeka ei tule kriisist edukamalt välja ning vähemalt keegi Keskerakonna liikmetest ei räägi sellest, et me võiksime valida Kreeka tee.

Mida me räägime? Me räägime sellest, et me võiksime valida meile lähedasemate riikide tee, näiteks Soome tee. Soome, kes on juba üks kord – ja mitte 30-ndatel aastatel, vaid päris lähiminevikus – läbi elanud väga ränga *lama* ehk majanduskriisi. Soome teab, mis juhtub siis, kui hakata kriisi ravima kõigest tuima kärpimisega, see on väga lihtsustatud: kärbid, järgmise sammuna kaotad töökohti, järgmise sammuna kaotad maksuraha, siis jälle kärbid, juurde tuleb heitunud. See on üks selline laboratoorium inimeksperimentide läbi viimiseks, millest ei võida ei riik ega inimesed.

Meie eesmärk on tulla sellest kriisist välja targemalt, õppides teiste riikide kogemustest, mida me paraku ei tee. Nii et see viie suurima majanduslangusega riigi hulgas olemine ei tee meid kindlasti rõõmsaks, see on päris kurvas-tav. Ja kui minister tahtis sellest sõnaväänamisega mööda saada, et pole me midagi viie vaeseima riigi hulgas, siis viiest vaeseimast me ju ei räägigi. Me teame kõik, et maailmas on rohkelt eestlastest õnnetumaid inimesi, kes peavad elama väiksema rahaga kui dollar päevas. Me ju ei võrdle ennast nende riikidega! Me võrdleme ennast ikkagi Euroopas olevate riikidega ja nende riikidega, kuhu Eestis töö kaotanud inimestel on võimalik minna. Seesama inimarengu aruanne ütles ka väga hoiatava sõnumi, et noorte väljaränne on kasvanud.

Ma tahtsin enne ministrilt küsida, aga ma ei saanud oma küsimust päris täies pikkuses esitada, kuna aeg sai otsa. Selle küsimuse on esitanud Tartu Ülikooli professor Urmas Varblane ja küsimus on, et miks ülemaailmne finantskriis, mille tagajärjed Eestis maksis kinni Rootsi maksumaksja, ähvardab Eestis kujuneda suure alglangusega ja pikaks, võib-olla isegi kuni seitse aastat kestvaks kohalikuks depressiooniks, samal ajal kui maailmamajandus suudab eeldatavasti pärast paariaastasi ja üsna tagasihoidlikke kannatusi pöörata kasvule. Ta on küsinud seda 2009. aastal. Me näeme kõigest statistikatest, et väga paljudes Euroopa riikides ongi majandus kasvule pööranud. Meie aga lohutame ennast kvartalipõhiste arvestustega.

Seesama inimarengu aruanne ütleb ka seda, et kahtlemata on meie valitsus teinud kriisi

ohjeldamises õigeid ja vähemalt poolõigeid otsuseid. Kuid üldiselt tuleb siiski teadvustada, et Eesti lähenemisviis tervikuna on väga selgelt vastuolus käesoleva majanduskriisi tulemusena tekkinud nihkega rahvusvahelises majanduspoliitilises ja teaduslikus mõtlemises. Ja ütleb sedagi veel, et minevik mõjutab Eestis väga tugevalt meie majanduspoliitilist olevikku ja seega ka meie tulevikku.

Rünnata Keskerakonda sellepärast, et me oleme Keskerakonnas, ja vältida igasugust debatti – see on väga mugav, kõige mugavam viis üldse. Aga kui vaadata avarama pilguga, mis toimub ülejäänud Euroopas, siis me saame aru, et majanduslangust sellises sügavuses ei olnud Eestile vaja – see meenutab inimeksperimente. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi!

Marika Tuus

Head kolleegid! Lugupeetud minister! Me oleme kõik need neli aastat ja ka täna siin saalis kuulnud peaministrilt ainult seda edulugu ja ülivõrretes kiidukõnet, kui head ja toredad me oleme. Olgu, kui neile ei sobi CIA faktiraamat, et see pole hea allikas, siis võtame ja arvutame välja. Me olime pluss kümnes oma majanduskasvult, SKT kasvult ja eelmisel aastal me jõudsime miinus 16-ni. Kukkumine 26%. Nii et siin polegi midagi rääkida. Ka härra Ligi on siin varem küll ja küll öelnud, et keegi ei prognoosinud nii suurt kukkumist. No kuidas, kui palju meie, Keskerakond, opositsioon, rääkisime, et ei tule seda pehmet maandumist. Selle peale öeldi meile, et me ainult hirmutame, ja veel aasta varem öeldi, et niisuguse ülejäägiga aastaeelarvet polevatki kunagi üleüldse olnud. Peaminister rääkis kogu aeg, et töökohti jätkub ja maksud aina laekuvad, ja seda siis, kui töötus oli meil juba kiirenevas kasvus. See, et meil pole laenu võetud – kuulge, see on tehtud ju inimeste arvel, need kärped, need tohutud kärped. Riigid võtavad ikka halbadel aegadel laenu, et inimestel oleks parem. Ja kas see 130 miljardit, mis eraisikud on praegu laenu võtnud, ei olegi siis riigi asi? Kas valitsus ja Eesti Pank ei oleks pidanud inimesi hoiatama? Meil on üle 120 000 töötut, iga nädal tuleb juurde 1800, 1700 jne registreeritud

töötut ja me räägime, et töötus väheneb. Kedagi ei huvita, miks need inimesed on loobunud ennast töötuks registreerimast. 50% on meil pikaajalisi töötuid, mis tähendab seda, et need inimesed ei saa enam töötuskindlustushüvitist ja töötü abiraha, nad elavad toimetulekutoetusest. Tartu Ülikooli andmetel on 130 000 inimest läinud tööd ja leiba otsima väljapoole Eestit. Meil on ligi sada tuhat ravi-kindlustuseta inimest. Meie tervishoiu omaosalus on üks kõrgemaid Euroopas. Ainsa riigina ei kompenseeri me hambaravikuluid. Ravimid on meil Euroopa kalleimad. Me joonistame paberile pensioniea tõstmise aja ja samas ometi teame, et juba täna lähevad peaaegu pooled meil pensionile enne õiget aega.

Peaminister räägib, et meil ei ole varanduslikku kihistumist, ometi inimarengu kontekstis rääkisid siin saalis esinejad, et meie kihistumine ei ole enam hetkeline, vaid see on tendents. Isegi headel aegadel meil kihistumine suurenes. Ligi 40% elab praegu suhtelise vaesuspiiri peal või sellele väga lähedal. Samas on riik lõpetanud igasugused tellimused, et kindlaks teha, milline on praegu see vaesuspiir. Me jagame 300-kroonist lastetoetust ka 35 000-kroonise vanemahüvitise saajale. Samas aga 1000-kroonise toimetulekutoetuse saaja jäetakse sellest pisikesestki summakesest ilma. Ma küsin tõesti veel kord: kus on siis see eduriik? Me oleme teinud kõiki neid kärpeid ainult oma inimeste arvel. Mina, muide, armastan, väga armastan Eesti riiki ja ütlen seda ka peaministrile, kes on toonitanud siin vastupidist, aga ma ei taha, et meie inimestele valetatakse. Ma armastan ka Eesti inimest ja ma ei taha, et nendele räägitakse mingist uskumatust eduloost. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Rein Ratase!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Head siin saalis viibijad! Kui CIA faktiraamatu andmetel Eesti 2009. aastal langes sisemajanduse koguprodukti vallas viie viimase riigi hulka, siis mina oma majandusliku harimatusega, nagu te, härra rahandusminister, ütlesite, saan küll nii aru, et see ei ole oma riigi halvustamine, vaid see on lihtsalt üks kurb tõdemus, mis peaks aitama meid sel-

lest seisust välja viia. See on kriitika suunamine teie valitsuse peale, mistõttu tasuks ka kõrgel positsioonil oleval rahandusministril oma kõrge majandusliku ja kultuurilise harituse juures valida sõnu ja mitte ülbitseda. Kas reformierakondliku valitsuse mitteamastamine tähendab siis tõesti oma isamaa halvustamist, oma isamaa vihkamist ja võimalikku teie soovitus – minge siis siit minema – järgimist? Ülim ülbitsemine! Kas see tähendab siis seda, et reformierakondlik valitsus on, otsustades teie sõnade põhjal, härra rahandusminister, saanud head eeskuju ühelt punaselt RAPP-i poeedilt Vladimir Majakovskilt ja te väidate, et reformierakondlik valitsus ja Eestimaa, armas isamaa, on kaksikvennad, neid näeb ajalugu koos võitlusareenil? Olen rääkinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ma ei näe, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

9. Arupärimine Eesti Väärtpaberikeskuse kõrgete teenustasude kohta (nr 411)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Inara Luigas, Georg Pelisaar, Kadri Simson, Kalev Kallio, Nikolai Põdramägi, Helle Kalda ja Vladimir Velman 23. märtsil 2010. Arupärimise teema on Eesti Väärtpaberikeskuse kõrged teenustasud ja arupärimisele vastab rahandusminister Jürgen Ligi. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Helle Kalda!

Helle Kalda

Austatud juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Head kolleegid! Olenemata erimeelsusest rahandusministriga, kellele ei meeldi, et me esitame arupärimisi, ma siiski jätkan seda. Küsimused on seotud fondihaldurite pöördumisega meie poole. Mitmed fondihaldurid on kurnud, et monopoli staatust nautiva AS-i Eesti Väärtpaberikeskus teenustasud on ebanormaalselt kõrged. Eesti Väärtpaberikeskuse üle korraldab järelevalvet Rahandusministeerium. Eesti Väärtpaberikeskuse 2008. aasta puhaskasum oli 14,7 miljonit krooni. Seda kõike 4,9 miljoni kroonise käibe juures. Omanikele

maksti 2008. aastal dividende 17 000 krooni aktsia kohta. Väidetavalt küsis väärtpaberikeskus fondihaldurilt teenustasu 25–40 krooni. Kui inimene valib sama fondihalduriga samas grupis oleva pensionifondi, siis kontohaldur maksab selle tasu kliendi eest väärtpaberikeskusele kinni. See on üks osa teise pensionisamba kuludest. Seoses sellega on meil, seitsmel Riigikogu liikmel, neli küsimust. Ma loodan, et minister ise loeb need küsimused ette ja vastab meile.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi vastama arupärimisele, mis kannab numbrit 411!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ega väärtpaberikeskuse hinnakirja planeerimine ja nende tulude planeerimine või prognoosimine väga lihtne küsimus ei ole. Nii nagu mulle on asja seletatud – ma ei ole ju pika staažiga minister –, on igal aastal sellel teemal olnud seaduses ettenähtud kooskõlastamise käigus nõudmisi teenustasu alandada ja seda on ka tehtud. Kuid kasumlikkus on sõltuv ka tehingute arvust ja registreeritud väärtpaberite arvust ning seetõttu ei ole kogutulud tõesti mitte väikesed.

Ma pidin ka küsimused ette lugema. Esimene küsimus: "Kuidas hindate väärtpaberikeskuse hinnapoliitikat? Milline seos on pensionifondide ning väärtpaberikeskuse teenustasude vahel? Kas väärtpaberikeskuse kõrgete teenustasude tõttu on ka pensionifondide haldustasud kõrged?" Seos pensionifondide ja väärtpaberikeskuse teenuste vahel on ju olemas, aga see seos on nõrk, muud kulud on selles süsteemis palju suuremad. Need kulud on näiteks depoopankadele makstav tasu, Finantsinspeksioonile makstavad järelevalvetasud, tagatisfondile makstavad osamaksud ja muu selline. Pensionifondi haldustasu on praegu keskmiselt 1,5% fondi aastasest mahust ja väärtpaberikeskusele kuulub sellest vaid 0,02–0,04 protsendipunkti. Absoluutsummas maksid pensionikogujad fondihalduritele kokku möödunud aastal ligi 250 miljonit krooni – fondihalduritele, pange tähele, nendele, kes teile kaebasid, nagu te väidate – ja väärtpaberikeskusele maksid fondihaldurid sellest omakorda

7 miljonit. Nii et see on suhteliselt kõrvaline küsimus, mille nad on tõstatanud. Aga muidugi, selle keskuse monopolistaatus on tõsiasi ja tema reguleerimine on probleem. Lohutuseks ütlen, et leping väärtpaberikeskusega lõpeb 2014. aastal ja siis tuleb uus konkurss.

Tähelepanu väärrib see, et praegu peavad pensionifondi haldurid maksma väärtpaberikeskusele kaht liiki tasusid, osakute hooldustasu ja kandetasu, kuid nendest viimane, kandetasu, kaotatakse tuleva aasta algusest ja see tähendab ju kokkuhoidu. Alates 2011. aastast ei saa fondihaldurid võtta pensionikogujatelt ka enam osakute väljalasketasu, seega saab edaspidi rääkida üksnes väärtpaberikeskusele makstava hooldustasu suurusest. Minu mulje on küll, et selle süsteemiga on Rahandusministeerium hakanud aktiivselt tegelema. Mineviku hinnata ma ei julge, ma ei olnud siis selles ametis. Väärtpaberikeskuse poolt vaadates ei saa teise samba pensionifondide süsteemi haldamist üldse kasumlikuks tegevuseks pidada. See on seotud küllalt suurte kuludega, aga tulud moodustavad kõige väiksema osa selliste tegevusvaldkondade kõrval nagu väärtpaberiregister, väärtpaberitega tehtavad arveldused.

Edasi küsite: "Kuivõrd õigustatuks peate Te sellist teenustasu, kui realselt maksab elektrooniline maksekorraldus kuni kuus krooni?" Ei saa küsimusest päris täpselt aru. Pankades on maksekorraldus tõesti kuus krooni, aga väärtpaberite ülekande tavapärased tasud on 4–7 krooni. Väärtpaberite ülekannet raha ülekandega päris samasse patta panna ei maksa, sest seal liiguvad väärtpaberid ja süsteem on keerulisem. Väärtpaberite ülekande lõpliku hinna otsustavad aga pangad ehk kontohaldurid, kuna isikud saavad väärtpaberitehinguid teha nende vahendusel. Väärtpaberitehingu eest võetav teenustasu algab pankades – pange tähele! – 50 kroonist ja neid summasid rahandusminister ei kontrolli. Nii et siin on teenustasudes tegelikult suurusjärkude vahe.

Edasi: "Maailmapanga uuringute järgi peaksid keskregistrid üldjoontes odavamad olema, võrreldes teiste sama eesmärgi täitvate süsteemidega. Miks ei ole suutnud Rahandusministeerium hoida kontrolli all väärtpaberikeskuse kasumlikkust?" Uuringud ütlevad tõepoolest, et keskregistrid on odavamad, ja tõstavad seejuures esile just nimelt ka väikeste riikide nagu Eesti efektiivselt toimivaid keskregistreid.

Võib-olla on see haldurite mure natuke halvas-ti sõnastatud, ma ei saa sellest aru, nad ütlevad seda, mida uuring tõesti kinnitab, et Eestis on asjad hästi. Väärpaberikeskuse tegevusvaldkondi on kolm: väärpaberiregister, väärpaberite arveldused ja pensionisambad. Aga nagu ma eespool ütlesin, selle kasumlikkuse ohjamine on omaette töö. Oleme neid teenustasusid või tulusid piiranud, nende arvu ja ka nende määra, aga jah, lõpptulemus sõltub prognoosist. Kui meil on süsteemiga tõesti natuke pikemaajalisem kogemus, siis võib-olla on põhjust teha ka suuremaid ümberkorraldusi. Praegu me arvame, et veel on vara lõplikku hinnangut anda.

Lõpuks küsite: "Milline roll on fondihaldurite liidul väärpaberikeskuse hinnapoliitika kujundamisel? Kas nende arvamust on küsitud?" Vastavalt seadusele on rahandusministril õigus esitada hinnakirjataotlus arvamuse avaldamiseks registri teenuste tarbijatele, neid esindavatele organisatsioonidele. Seda on alati ka tehtud, muu hulgas on küsitud arvamust hindade kohta ka fondihalduritelt. Hinnakirja kooskõlastamine on toimunud pea igal sügisel. Hinnakirja kooskõlastamise protsess on selle aastal sügisel jälle ees ja siis vaadatakse üle ka see, kas väärpaberikeskusele makstavad teise sambaga seotud tasud vajavad muutmist. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ministrile on küsimusi? On. Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, austatud juhataja! Te ütlesite küll, et see kõik toimus enne teid ja te pole nii palju kursis. Samal ajal te ütlesite, et valmistate ette mingisugust muudatust, aga ma ei saanud täpselt aru, mis sealt tuleb. Ma arvan, et 2008. aasta oleks ju tegelikult see alus, mida võrdluseks võtta. Kui käive on 42,9 miljonit krooni, puhaskasum on 14,7 miljonit krooni ja dividende võetakse välja 17 000 krooni, mis hinnangu te siis selle kohta annate?

Jürgen Ligi

Mis hinnangu ma ikka annan? See on hea töö või halb prognoos. Aga võib-olla on põhjus mõlemal pool. Kasumlikkus on väga käibetundlik, ja nii nagu mina olen aru saanud, on

käibed ületanud ootusi ja teatud hetkest on sellel väga tugev mõju kasumlikkusele. Midagi väga kosmist ma selles numbris ka ei näe. Kõik on inimlikult seletatav. Ega riigil ei ole nii lihtne sekkuda aktsiaseltsi tegevusse, selleks on omad reeglid ja piirangud. Ma ei saa öelda, et see prognoos oleks olnud täpne, aga kes on siis paremini prognoosinud? Ei oska praegu väga kriitiline olla. Nagu ma ütlesin, väärpaberikeskusel ei ole kogu süsteemi kuldades kuigi oluline osa, kuigi see kasumlikkuse määr muidugi võib tagedaks teha. Fondihalduritel on olnud raskemad ajad kui väärpaberikeskusel praegu, see on tõsi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

10. Arupärimine sotsiaalmaksu langeva laekumise kohta (nr 419)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme meie viimase arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Kadri Simson, Helle Kalda, Vladimir Velman, Nikolai Põdramägi, Evelyn Sepp, Valeri Korb, Lembit Kaljuvee ja Inara Luigas. Arupärimine on esitatud 23. märtsil 2010 ja käsitleb sotsiaalmaksu langevat laekumist. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Kadri Simsoni tutvustama arupärimist, millele vastab rahandusminister Jürgen Ligi!

Kadri Simson

Hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Meie arupärimine kannab pealkirja "Sotsiaalmaksu langevast laekumisest" ja järelikult räägib ta sellest, miks sotsiaalmaksu vähem laekub. Natukene sissejuhatuseks seda, et kui 2009. aasta esimeses kvartalis registreeris ennast uue töötuna 33 000 inimest, siis sellel aastal, 2010. aasta esimeses kvartalis registreeris ennast uue töötuna 30 000 inimest. Kui inimene registreerib ennast töötuna, siis tema eest enam sotsiaalmaksu ei maksta, sest sotsiaalmaksu makstakse, kui inimesel on tööd. Sotsiaalmaksu laekus selle aasta märtsi kahe esimese nädalaga 1,95 miljardit krooni. Märtsi andmed on meil seetõttu, et arupäri-

mine antigi üle märtsikuus. Niisiis saime võrdluse tuua eelmise aasta märtsiga, kui seda laekus 2,45 miljardit krooni. Märts iseenesest ei ole mingi näitaja, aga me võime võrrelda ka selle aasta jaanuari ja veebruari aasta varasema ajaga. 2010. aasta veebruaris laekus sotsiaalmaksu eelarvesse 2,03 miljardit krooni ehk 12,2% vähem kui aasta eest. Jaanuari maksulaekumine oli 8,7% väiksem kui aasta eest.

Ega ma ei pea väga suureks saladuseks pidama selle arupärimise mõtet. Räägitakse, et tööpuudus n-ö väheneb, ja meil on hea meel, et selle aasta esimeses kvartalis said 11 500 inimest tööle. Olgu see töö siis mis iganes, olgu ta palgatöö või ettevõtjana alustamise töö või kas või sotsiaalne töökoht, selle eest makstakse sotsiaalmaksu. Kuid 8000 inimest kustutati registrist ja nende eest ei maksta sotsiaalmaksu, neil ei säili mitte mingeid toetusi, ka mitte haigekassa katet ja nad on n-ö kadunud inimesed. Ehk siis sotsiaalmaksu laekumise järgi me saame näha, kas tööhõive läheb ka tegelikult nii palju paremaks, nagu valitsus juba esimese suure kevade puhul lubab. Valitsuse prognoosid said ilmselt tehtud selle põhjal, et 2009. aasta 1. jaanuari seisuga oli 30 307 ametlikku töötut ja 1. jaanuaril 2010 oli neid üle 50 000 rohkem. Meie küsimused ongi selle kohta, milliste prognooside põhjal on selle aasta eelarves sotsiaalmaksu laekumist arvestatud, millist tööpuudust Rahandusministeerium eeldas ja kas vähemalt Rahandusministeeriumis saavad inimesed aru, et töötav inimene maksab rohkem makse kui mittetöötav inimene. See tõttu võiks tegelda tööpuudusega, mitte sellega, et inimesed lihtsalt kustutada sanktsioonidega ametlikest töötute registritest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul ei ole kahjuks arupärimise originaali käepärast, aga ma ei tundnud seda ettekandest päris ära. Nagu ma mäletan, te esitasite selle arupärimise veebruarikuus ja andmed, mida te kasutasite, olid veebruari alguse ... Võib-olla oli märts, palun siis vabandust! Üksiku maksu puhul tasub igatahes prognooside kritiseerimisel olla alati ettevaatlik. Mina arvan praegugi,

et hinnangu andmine on enneaegne. Loomulikult me jälgime olukorda ja oleme praegu arvamusel, et laekumine on ootuspärasele lähedal, võib-olla natukene väiksem. Kuid teie võrdlesite seda laekumist väga selgelt 2009. aasta alguse arvudega, mis on kindlasti väga halb võrdlus, kui me tahame prognoosida aasta lõpptulemust, sest need aasta algused on olnud väga erinevad. Üks on kiire, väga järsu languse aasta, teine toibumise aasta ja sellepärast annavad need aasta alguse numbrid eksliku pildi aasta keskmisest. Aga me ootame 2010. aasta teisel poolaastal ikkagi positiivseid arenguid, et oleks otse öeldud, sest toibumine on jõudnud ka tööturule, stabiliseerumine kindlasti, registreeritud töötute arvu vähenemine ka. Eks aeg näitab, kui tugev on siis sesoonsete tegurite mõju, millised on suvised sotsiaalmaksu kasvud ja aastalõpu omad. Meil on sotsiaalmaksu suhtes mõnesajamiljoniline, pakume praegu 370-miljoniline kahtlus, kas üldsumma tuleb täis. Protsentuaalselt see arv väga suur ei ole.

Edasi küsite: "Kui suure töötuse määraga oli ministeerium arvestanud riigieelarvet koostades? Kuidas kompenseeritakse sotsiaalmaksu alalaekumisest tekkinud eelarveauk?" Eelarveauku me iseenesest ei prognoosi, me ootame natukene paremat laekumist, aga sotsiaalmaksu laekumine kuulub meil tõesti riskide hulka. Metoodilisest küljest ütleks küll, et sotsiaalmaksu seisukohalt ei ole töötuse number määrav. Ütlen selle siiski ära: 2010. aasta eelarve koostamisel oodati töötuse määraks 16,8%, nüüd hindame seda optimistlikumalt 15,5%-le. Sotsiaalmaksu seisukohalt on tähtsam hõive ja palga suurus. Hõive number oli pikka aega, võrreldes töötuse kasvuga, heas seisus, aga eelmise aasta viimases kvartalis muutus ta veidi negatiivsemaks. Me räägime siin eelarvest – eelarve prognoos on varem tehtud ja see on andnud mõningase miinuse. Teiselt poolt jällegi on keskmine palk olnud pisut parem, kui me prognoosisime. Ütleks ära need maksud, mis tunduvalt paremini laekuvad: aktsiisid ja juriidilise isiku tulumaks. Selle poolest me eelarve kui terviku pärast, selle summa pärast ei pea muretsema. Defitsiidi pärast muidugi muretseme.

Edasi: "Millal saab valitsus aru, et töötavast inimesest on riigil oluliselt suurem kasu kui töötust inimesest ning hakatakse üle-eestiliselt

looma sotsiaalseid töökohti?" Ma ei tahaks küll selles toonis vastata, et ei oskagi öelda, mismoodi see inimese hindamine riigi seisukohalt kasulikkuse järgi peaks käima. Aga kui ma nüüd prooviksin leida vastuse, siis ehk mõtlete seda materiaalsel panust, mida inimese ühiskonnale annab ja mida ta siis kokkuvõttes annab eelarvesse. Teie viimasest ja ka esimesest arupärimisest kõlas või kõmas läbi selline arvamus, et peasi on nimetada inimesed töötajateks, siis laekub nende pealt maksu ja ühiskond on õnnelik. Tegelikult on olukord ikka väga teine. Iga töölolemine peab olema produktiivne ja andma lisaväärtust, mitte olema kunstlik. See palju ekspluateeritud näide – sotsiaalsetest töökohtadest ma olen vähe muid näiteid kuulnud –, et kui me paneme inimesed trammis sõitma, siis see ei ole produktiivne. See ei ole ka maks, mida tasub kunstlikult tekitada, sest see on võetud millegi arvel, kurjad keeled ütlevad, et trammijuhtide palga arvel. Igatahes oleks selle raha eest saanud ka tõhusamaid töökohti luua. Nüüd ma kuulen räägivat kalmistuvahtidest. See on natuke nutikam idee, aga kui Tallinnas ringi vaadata, siis kõige rohkem oleks ilmselt vaja koristust. See torkab sel kevadel silma ja see torkas ka talvel silma. Üle Eesti sotsiaalseid töökohti ei ole tänapäeval valitsusel mõtet väga pingutades luua, selles olen ma täiesti veendunud. Omavalitsused võivad seda teha. Sotsiaalsete töökohtade suurem mõte on tööharjumuses, aga tööharjumus on siiski vaid sel juhul toetatud, kui see töökoht ei ole inimese ja töö enda alandamine. Ka selles võtmes tuleb luua ikkagi sisulisi töökohti, mitte kunstlikke.

Mida veel? Riigi majanduspoliitika eesmärk on siiski pikaajalised lahendused. Töötus on väga suurte numbrite nähtus, see tähendab makromajanduslik nähtus, statistiline nähtus. Ei saa igale inimesele lihtsalt labidat kätte panna, vaid riigi põhiline hool on majanduskeskonna atraktiivsus ja seda on valitsus püüdnud jõudumööda hoida. Kui te siin kiitsite – ma ütlen veel kord, hästi vigaselt – teiste riikide näiteid, siis need ei ole ülekantavad Eestisse ja need ei ole teatud juhtudel ka ausalt edasi antud. Kui me võrdleme Euroopa tasemel, kui palju riik on panustanud majanduskriisi pidurdamisse, siis see allikas on fiskaalstiimul, kui palju riik läheb defitsiiti, eriti võrreldes eelneva ülejäägiga. Eesti puhul me saame tulemuse,

mis on pigem napilt üle Euroopa keskmise, mitte alla. See on pigem suurem number, kui on olnud Põhjamaades, mida te siin kiitsite. Aga veel kord, see on väga suur number ka sellepärast, et Eesti majandus on väike. Fiskaalpoliitiliselt, eelarve seisukohalt on Eesti teinud väga palju ja see ei ole mingisugune kiidulaul. Me oleme kiirendanud ka euroraha kasutamist. Nii et mis on riigi kohus teha, see on ikkagi põhiliselt ära tehtud ja nii ta on. Meie väljapääs tööpuudusest on siiski struktuurilistes muutustes ja siin peab riik käe külge panema, mitte tekitama lihtsaid ja inimest mittearendavaid töökohti, mis pealegi ei ole produktiivsed, otsustades nende näidete põhjal, mis siin on sotsiaalsete töökohtade teemal kõlanud.

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Kas teie juhitalval ministriumil, härra rahandusminister, on andmeid ümbrikupalga dünaamika kohta? Kas teie hinnangul võib praegu olla mõnevõrra süvenenud see suundumus, kus töötuna arvel olev või arvelt maha võetud töötaja töötab mingil moel edasi, saab ümbrikupalka, sotsiaal- ja tulumaksust aga jääb riik ilma? Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Täna! See risk on igasuguste toetuste puhul väga suur ja see on omaette halduskoormus. Üldiselt võin öelda, et maksuametile on ümbrikupalgad ka praegu prioriteet. Sotsiaalmaks on sotsiaalselt hästi kriitiline teema, seda just haigekassa seisukohalt, sest pensionikassat me täidame ju automaatselt teiste maksudega, kui seal puudujääk on. Aga kui rääkida kogu töötuse arvudest, siis on selge, et meie registreeritud töötus on suhteliselt suurem, võrreldes tegelikuga, kui ta oli kümme aastat tagasi, eelmise kriisi kõrgpunktis 2002. See on suuresti töötuskindlustuse ja abirahade tõttu, mis on märksa heldemad ja mis selliseid pettusi ühelt poolt soodustavad, aga teiselt poolt soodustavad nad ka lihtsalt aktiivsust. Inimesed võtavad ennast arvele, nad teavad, et sellega kaasnevad teatud garantiid, koolitusabirahad. Seetõttu on inimesed tööturul palju aktiivse-

mad ning vahe tegeliku ja registreeritud tööpuuduse vahel on varasemaga võrreldes väga väikeseks jäänud.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud minister! See on ikka uskumatu, kui negatiivselt te olete häälestatud Tallinna sotsiaalsete töökohtade suhtes. Inimesed saavad pisikese raha, pisikese tegevuse, ja teie ei näe siin midagi positiivset. Samal ajal ei teinud valitsus ju eelmisel aastal midagi, et inimestele töökohti anda. Need palgatoetused – nende abil sai eelmisel aastal loodud 114 kohta ja nüüd te kiitlete nendega ja ütlete, et vaja on püsivaid töökohti. Kuid palgatoetused on täpselt samuti ajutised ja neid töökohti pole te ka teinud riigi eelarve rahaga, vaid Euroopa Sotsiaalfondi rahaga. Ma küsin: miks te olete nii negatiivselt häälestatud Tallinna suhtes?

Jürgen Ligi

Täna! Ma ei olnud uskumatult negatiivne, ma mainisin ära ühe kõige tuntuma näite. See on kindlasti ebaõnnestunud meede, see naeruvääristab tööd ja nende inimeste tagasipöördumine on ka teaduslike uuringute järgi mõneti pärsitud. Inimene, kes oma ankeeti kirjutab, et ta oli reisisaatja, võib muutuda pigem pilaobjektiks kui otsitud tööjõuks. Aga ma ei taha kellelegi halba tulevikku ennustada, ma loodan, et nad siiski töö leiavad, kui majandus jälle elavneb.

Kas riik on midagi teinud? See on teil ebaõiglane hinnang. Ma ütlen veel kord: tööpuuduse nähtus on makronähtus. Siin ei aita kümnete ega sadade inimeste vägisi töö juurde toomisest. Põhiline eeldus Eesti riigis, Eesti-suguses majanduses, Eesti-suguses riigis on riigi usaldusväärsus. Me oleme praeguses kriisis olnud selle poolest väga võimekad. Me oleme järsult eristunud sellest piirkonnast, kuhu meid on kogu aeg liidetud, Ida-Euroopast, mis olevat väga riskantne ja pankrotiohus. Me oleme saavutanud seda vaatamata sellele, et oleme kasutanud fiskaalstiimulit, mis kah mingil määral ju tööpuudust mõjutab, defitsiiti minek, kulude üleval hoidmine, sisenõudluse turgutamine. Me oleme rakendanud fiskaalstiimulit suurusjärgus 8% koos eurorahaga, mis on väga

kõrge protsent, ilma eurorahata natuke alla 6, umbes 5,5%. Oleme tulnud 2,6-sest ülejäägist 2,8-sse defitsiiti, pluss euroraha kiirem kasutamine. Nii et kui eelarvet vaadata, siis need on jällegi olnud läbimõeldud meetmed. Ega ranitsatoetusel, mida natukene jagati ühte moodi, ei ole ju tähendust tööhõivele, küll aga on tähendus sellisel sotsiaalselt tundlikumalt jagatud rahal nagu pensionide kasvu alleshoidmine oludes, kus maksulaekumised järsult vähenevad, või siis investeringute kasvul, mis oli euroraha kasv. See on selline languse leevendamise, sisenõudluse üleval hoidmine, millel on omad halvad küljed, aga mis kokkuvõttes on siiski olnud tubli pingutus ja teiste Euroopa riikide tasemel.

Peale selle on mul olemas ka terve nimekiri meetmetest. Tööturumeetmed, palgameetmed – kui neid jõuaks nüüd natuke lugeda. Aktiivsete tööturuteenuste hulk 0,2% SKT-st – üllatus, üllatus – on võrreldav Euroopa keskmisega. Palgatoetust on siin juba nimetatud, tööpuuduse vähendamise kava 2009. aasta sügisel, aktiivsete tööturumeetmete pakkumine on järsult suurenenud, töötukassa programm – kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine – on 618 miljonit. Uued algatused on ettevõtluse alustamise toetamise tervikpakett, täiskasvanuharidus, kõrgkoolides karjääri infoad ja karjääriteenus, õppe katkestanute tagasitoomine koolipinki, talentide programm, palgatoetuste saamise tingimuste lihtsustamine. Ettevõtluspoliitikas on väljamakstavate toetuste maht kahel viimasel aastal kahekordistunud. Tööstusettevõtete tehnoloogiainvesteringute toetamine, kogu programm oli juba 2009. aasta juuliks 55 miljonit. Ettevõtluse alustamise toetused on kahekordistunud, startitoetus on näiteks 100 000 krooni, ei ole vähe ju anda kellelegi millegi alustamiseks 100 000 krooni. Kasvutoetus on kuni 500 000 krooni ettevõtja kohta. Toimunud on Euroopa Liidu toetatavate infrastruktuuriinvesteringute kiirendamine, eelmise aasta teisel poolaastal kasutati euroraha kaks korda kiiremini kui esimesel poolaastal ja ka selle aasta tempo on olnud kiirem kui eelmise aasta oma. Kapitalile ligipääsu tagamise või parandamise meede on 6,1 miljardit, siin on kolm alajaotust. On alanud ka sotsiaalmaksu miinimumkohustust, mis on muidugi laekumise suhtes riskantne et-

tevõtmine ja sellepärast ei saa seda ka lausaliselt teha, aga seda on tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Te läksite nüüd ka peaministri plaadi peale, võtsite paberi ja lugesite sealt ette. Aga tegelikult on kõik need toredad meetmed, millest palgatoetus on kõige mahukam olnud, puudutanud siiski kõigest mõnda protsenti töötutest. Ma tahan kõigepealt ära klaarida ühe asja: mina arvan, et sotsiaalsel töökohtadel töötavad inimesed säilitavad tööharjumuse, säilitavad harjumuse tööl käia ja saavad väga kõva klienditeenindajakooli. Nii et kui Eesti saab jälle rikkaks, siis suudavad nad kindlasti teha klienditeenindaja tööd väga tänuväärselt ka paigalseisvas töökeskkonnas. Aga minu küsimus ei ole mitte sellest, mis emotsioone me siin vastastikku teineteises tekitame. Te mainisite, et registreeritud töötuse määr küll väheneb, aga samas teeb teid rahandusministrina murelikuks see, et sotsiaalmaksu maksjaid jääb vähemaks. Järelikult paljud inimesed, kes enam töötud ei ole, ei ole läinud ka tööle, vähemalt mitte Eestis. Palun kirjeldage neid hõive ja liikumise trende meile täpselt.

Jürgen Ligi

Ei saanud vist küsimusest aru. Aga eeloo kohta ma ütlen küll, et kui te tahate mind plaadimängitamises süüdistada, siis see on ebaõiglane. Lepime nii kokku, et teie kuulate ka mu vastuseid ja ei tule järgmine kord uuesti siia pulti või ei esita uut küsimust, rääkides täpselt sama juttu, mida te arupärimistes juba väidate. Ma püüan teie küsimustele ikka vastused anda, reageerige kuidagi ka vastustele. Kui ainus reaktsioon on see, et mul on mingisugune plaat, siis ei, mul ei ole plaati. Mul ei ole valmisharjutatud kõnesid ega isegi valmiskirjutatud teksti. Aga ühe meetmete nimekirja ma tõesti ette lugesin. Mis puutub sotsiaalses töökohtadesse, siis ütlen veel kord: need töökohad peavad olema produktiivsed, andma lisandväärtust, mitte majandusest endast välja võetud rahaga andma siis kübemekese maksuraha ka tagasi. Inimestele lihtsalt peo peale raha maksta ju võib, see on ka tore,

aga ärme ütleme, et see on tööpuudusevastane meede. See on ikkagi inimeste olukorra leevendamise meede. Kas sellised leevendamise meetmed parandavad nende karjääri tulevikus, selles teadlased kahtlevad, et teatud juhtudel, täiesti siiralt, kui sa ikka tunnistad, et oled olnud sotsiaalse töökohta täitja, siis võetakse sind eelarvamusega. See ei ole inimlikult ilus, aga see on objektiivselt niimoodi. See lihtsalt jätab inimesest mulje kui madala konkurentsivõimega inimesest. Selline oht on, mitte alati, aga selline oht on. Nii et ärme hindame neid kunstlikke töökohti üheski lõikes üle.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Mul on tegelikult kaks küsimust, aga kodukord lubab ainult ühe.

Aseesimees Jüri Ratas

Teil on õigus, kodukord lubab ainult ühe. Palun!

Lembit Kaljuvee

Te rääkisite, et maksud laekuvad hästi. Aga märtsikuus laekus riigieelarvesse ainult 4 miljardit. Kokku peaks eelarve järgi makse laekuma 62 miljardit, seega peaks kuu laekumine olema 5 miljardit või natukene rohkem. Mille pärast see märts siis nii eriline oli? Eelmise aasta märtsis laekus meil riigieelarvesse 7 miljardit. Selline kolme miljardi suurune auk – kas ma vaatasin midagi valesti või ei saanud aru?

Jürgen Ligi

Kas te räägite sotsiaalmaksu laekumisest märtsis? Kõigist maksudest? Mul ei ole kogulaekumist praegu käepärast, aga 4 miljardit ei saa olla õige number. Sotsiaalmaksu kohta ei ole ta ka õige, sest sotsiaalmaksu laekub kuu kohta kaks millegagi miljardit.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid ja minister! Ma palun vabandust viimastelt vapratelt kolleegidelt, et ma siia kõnetooli tulen – täna õhtul jääb ETV "Tööotsija" saade nägemata, kuna meie arupärimised on nii pikale läinud. Aga ma tulin siia seetõttu, et küsimustele ei saanudki tegelikult sisulisi vastuseid. Ju siis oli aega liiga vähe, et küsimusi arusaadavalt vormistada. Aga heal ministril on võimalik pärast mind siia kõnetooli tulla ja anda oma poolt veel üks panus, et arupärijad ei lahuks saalist arusaamisega, et vastust ei tulnudki.

Millele me siis vastust sooviksime? Nagu ma enne ausalt ära ütlesin, saab sotsiaalmaksu laekumisest näha, kui palju on inimestel täna siin Eestis tööd, mille eest kas tööandja või tema ise ettevõtjana sotsiaalmaksu maksab. Ja lõpuks ütles minister, et märtsikuus laekus sotsiaalmaksu 2 miljardit millegagi. Kui selle täpse numbri kätte saaks, oleks ka kindel võrdlus möödunud aastaga. Me ju kõik loodame, et aasta lõpus on rohkem inimesi tööl ja vähem inimesi töötud. Kuid praegusel hetkel, ehkki on raporteeritud suurt edu tööpuuduse vähendamise rindel, peame tähele panema seda, et paljud inimesed, kes tööpuuduse statistikast kadunud on, ei ole mitte nii õnnelikus seisus, et neil on sotsiaalne töökoht. See tähendab, nad ei ole selles seisus, et lähevad hommikul tööle ja tulevad õhtul koju, elavad oma palgast ja nende eest makstakse sotsiaalmaksu. Palju hullem on tulevikus tööd otsides inimesel, kes on aasta või veel kauem olnud heitunud, kellel ei ole midagi ette näidata, ta on küll otsinud, aga võib-olla on ta nüüd nii heitunud, et edaspidi ei otsigi. Nii et kindlasti on ka sotsiaalsel töökohtadel oma oluline roll, ja mitte ainult selles suhtes, et tänane päev üle elada, vaid see on tähtis ka tööturul osalemiseks.

Aga veel kord lõpetuseks: kogu selle arupärimise mõte, lugupeetud rahandusminister, oli see, et sotsiaalmaksu laekumine näitabki, et ametlik töötuse määr võib küll alaneda, kuid neid inimesi, kes tööd saavad, juurde ei tule. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun sõnavõtt kohalt, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Ma tahtsin veidi selgitada, võib-olla tõesti oli mu küsimus natuke konarlik. Kui meil on riigieelarves ette nähtud, et tänava laekub makse 62 miljardit, siis keskeltläbi peaks iga kuu laekuma 5 miljardit. Eelmistel aastatel oli meil maksulaekumine 7 miljardit kuus, aga tänava ei ole nende andmete järgi, mis on näha Rahandusministeeriumi kodulehelt, üheski kuus viit miljardit täis tulnud. Märtsikuus oli maksulaekumine kokku 4 miljardit. Ma ei tea, millest see optimism tuleb, et maksud laekuvad hästi? Arvud on ju sellised, et me ei ole niimoodi graafikus, nagu oleks vaja, et riigieelarve vähemalt maksude laekumise osas täis saaks. See on informatsioon, mis ma olen ise välja lugenud, ja küsisin ka maksuameti peadirektori ja peadirektori asetäitja käest. Kui nad käisid meile maksulaekumisi selgitamas, siis nad ütlesid, et jah, 4 miljardit on kahjuks see summa, ja rohkem ei osanud nad kommenteerida. Nii et minu jaoks on see asi arusaamatu.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud. Head ametikaaslased! Me oleme arupärimised läbi käinud.

11. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd on meil vaba mikrofon. Kõigil Riigikogu liikmetel, kes soovivad registreerida ennast vaba mikrofoni sõnavõtuks, palun teha seda pärast haamrilööki! Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea juhataja! Head kolleegid, kes te olete veel saali jäänud! Ma tahaksin teile ette lugeda ühe kirja, mis ma Virumaalt kaasa sain. Eelmine nädal oli meil istungivaba nädal ja nii sai päris palju mööda Virumaad käidud. Üks teema, mis ettevõtetejuhtidega, paljude inimestega kõneks tuli, oli see, mis ikkagi saab meie Eesti Energiast ja tema börsile viimisest. Kui me täna kritiseerisime siin peaministrit ja püüdsime saada tema käest vastuseid, mida me kahjuks ei saanud, vähemalt mitte selliseid või ligilähedasigi vastuseid, mis meid oleksid ra-

huldanud, siis see kiri, mille ma ette loen, kiidab alguses meie valitsusjuhti ja Rahandusministeeriumi. Kirjale on alla kirjutanud paljude Virumaa ettevõtete juhid ja ettevõtjad, ettevõtete omanikud – need, kes annavad tööd tuhandetele inimestele Virumaal, meie Eestimaal. Selle kirja tekst on alljärgnev.

"Allakirjutanud Virumaa ettevõtjad ja ettevõtete juhid toetavad Teie ning Teaduste Akadeemia energeetikanõukogu seisukohta mitte kiirustada AS-i Eesti Energia aktsiate börsileviimisega. Samuti tunnustame rahandusminister Jürgen Ligi tööd alternatiivsete lahenduste otsimisel Eesti Energia investeringute programmi rahastamise võimaluste leidmiseks. Me ei saa aga nõustuda majandusminister Juhan Partsi plaaniga viia kiirustades kolmandik Eesti Energia aktsiatest börsile. Temapoolsed põhjendused on kohati pinnapealsed ja populistlikud. Me mõistame Tallinna Börsi elavdamise vajadust, kuid Eesti Energia on nii riikliku julgeoleku, elukeskkonna kui ka majanduse jaoks liiga tähtis ettevõtte, et teda sel moel riigi mõjuvõimu alt välja viia. Igal suurtehingul on oma võitjad ja kaotajad. Võitjaid me teame – Tallinna Börs, Eesti Energia juhtkond ning esialgsed investorid ja aktsionärid. Kaotajateks on aga nii lähiajal kui ka pikas perspektiivis kogu Eesti rahvas ja meie ettevõtluskeskkond, seda tänu börsi toimimise põhimõtetest lähtuvale hinnatõusu survele. Sel moel ootaks meid ees tavalisest palju kiirem elektri hinna tõus. Samal ajal on Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive teatanud, et enne 2011. aastat ettevõtte lisaraha ei vaja. Milleks siis praegu kiirustada ja võtta julgeolekupoliitilisi riske? Meie seda ei toeta."

Kirjale on alla kirjutanud Oleg Gross, kes on Lääne-Virumaa kõige suurem tööandja, tänane Lääne-Virumaa maavanem, ettevõtte Lajos omanik Einar Vallbaum, Riia Ratnik, kes juhivad ettevõtet Estonian Cell, Tiit Kolk, kes on elektri suurtarbijate ühingu esimees, ja Püssi plaadivabriku tegevjuht Rein Palm, kes on Lääne-Virumaa ettevõtjate klubi Wesenberg president. Siia on alla kirjutanud veel ettevõtjaid ja ettevõtte juhte, üle 20 inimese.

Mis ma tahan sellega öelda? Me anname selle kirja pressile edasi ja loodame, et austatud peaminister, majandusminister ja kogu valitsus võtavad Virumaa ettevõtjate ja ettevõtete juhtide käesolevat avaldust tõsiselt ja ei vii Eesti Energiat kergekäeliselt börsile. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Vaba mikrofoni on avatud, teie kõnesoovid on teretulnud. Rohkem kõnesoove ei ole. Meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin jõudu teie töös! Ilusat õhtut!

Istungi lõpp kell 20.04.

Istungi kestus 5 tundi ja 4 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Teisipäev, 4. mai 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) esimese lugemise jätkamine

2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) teine lugemine

3. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (691 SE) esimene lugemine

4. Tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu (694 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VII istungjärku 13. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt küsin, kas ametikaaslastel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi.

Kui eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita, siis läheme teadete juurde. Mul on teile edastada järgmised teated. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 29. aprillil esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni eelnõude "Euroopa Liidu Nõukogu otsus tõhustatud koostöö lubamise kohta abielulahutuse ja lahuselu kohaldatava õiguse valdkonnas" ning "Euroopa Liidu Nõukogu määrus tõhustatud koostöö rakendamisest abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõude kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 17. mai kell 12. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 29. aprillil esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu kohta, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbi viidava

kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 17. mai kell 12.

Kolmapäeval, s.a 5. mail osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Jaanus Tamkivi ja rahandusminister Jürgen Ligi.

Riigikogu esimees on edastanud viie Riigikogu liikme esitatud arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. Töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) esimese lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Me võime minna tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Kõigepealt tuleb meil päevakorda pisut täpsustada. Nimelt jäi neljapäevasel istungil istungi aja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 689 esimese lugemise arutelu. Arutelu jäi pooleli küsimuste juures. Küsimustele vastas juhtivkomisjoni ettekandja Tõnis Kõiv. Ma palun juhtivkomisjoni ettekandja Tõnis Kõivu Riigikogu kõnetooli tagasi! Me võime päevakorrapunkti menetlemist jätkata sealt, kus see pooleli jäi. Küsimisjärg jõudis Heljo Pikhofini, nii et küsimuseks on sõna Heljo Pikhofil. Palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esindaja! Kas sa kordaksid üle veel need põhjendused, miks

Vabariigi Valitsus eelnõu ei toetanud? Veel parem oleks, kui sa need ette loeksid.

Tõnis Kõiv

Head kolleegid! Kõigepealt aitäh küsijale! Loomulikult ei ole mul midagi Vabariigi Valitsuse esitatud põhjenduste ülekordamise vastu, kuid, kolleegid, aega kokku hoides ei tee ma seda liiga pikalt, vaid ütlen lühidalt. Vabariigi Valitsus ei toeta seda eelnõu, sest eelnõuga muudetakse töölepingu seaduse arutelude käigus sotsiaalpartnerite poolt kokku lepitud põhimõtteid. Tegelikult on kõik ülejäänud põhjused paljuski seotud sellesamaga, et muudetakse põhimõtteid. Lisaks on oluline ka see, et töötukassal on jätkuvalt vaja taastada reservid, mis on vajalikud töötuskindlustushüvitiste väljamaksmise tagamiseks. Kõige lõpuks on Rahandusministeerium lisanud, et kõikvõimalike lahenduste puhul tuleb arvestada ka riigieelarveliste võimalustega ning eelarvepoliitika pikaajalise jätkusuutlikkusega. Ütlen järgmiste küsijate jaoks juba ette, et mina olen siin puldis sotsiaalkomisjoni ettekandja ja selle eelnõuga seoses ei ole sotsiaalkomisjonis vahepealsel ajal, arutelu katkemisest kuni tänase päevani, mingeid arutelusid toimunud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Kaia Iva. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Algatajad on oma eelnõu selgitamiseks öelnud, et selle eelnõu eesmärk on töötukassasse kogutud raha kasutamine sihtotstarbeliselt. Kas komisjonis oli jutuks ja oli fakte, et töötukassasse kogutud raha oleks kasutatud mittesihtotstarbeliselt?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Tõesti, seda sai mainitud ka eelmine kord, et keegi ei esitanud väidet, et töötukassasse tööandjalt ja töötajalt kokkukogutud maksuraha oleks kasutatud kuidagi ebaotstarbekalt või ebasihhipäraselt.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sa oleksid nii hea ja värskendak-

sid natukene neid seisukohti, mis puudutavad seda, et töölepingu osas on sõlmitud teatud kokkulepped sotsiaalpartnerite vahel? Sa rõhutasid, et ei ole otstarbekas neid praegu muuta. Aga ametiühingud selle kokkuleppe ühe osapoolena on küll rõhutanud, et tegelikult on nad väga mures, sest tööpuudus on väga suur, samas on nad rõhutanud seda, et töötutele makstavad toetused on väikesed. Kas vahepeal on sotsiaalkomisjoni tulnud näiteks ametiühingute esindajatelt mingisuguseid täiendavaid ettepanekuid?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Kõige suurem, kõige tähtsam või kõige olulisem põhimõte, mis on sotsiaalpartnerite vahel kokku lepitud ja mida eelnõu esitajad muuta tahavad, on see, et koondamishüvitist ja töötuskindlustushüvitist ühel ajal ei maksta. Eelnõu kohaselt maksab töötukassa isikule välja ühe ja sama ajaperioodi eest nii kindlustushüvitise koondamise korral kui ka töötuskindlustushüvitise, mis tähendab, et inimene saab eelnõu kohaselt hüvitistena 150% oma eelnevast töisest sissetulekust kuus. See läheb selgesse vastuollu sellega, mida sotsiaalpartnerid on uue töölepingu seaduse loomise käigus kokku leppinud. Samuti see, et kui töötu algatusel töölepingu ülesütle misel või teenistussuhte lõpetamisel avaliku teenistuja algatusel või töö- või teenistussuhte lõppemisel poolte kokkuleppel tekib õigus töötuskindlustushüvitisele madalamas asendusemääras kui pealesunnitud töötuse korral, siis eelnõuga soovitakse tõsta hüvitise asendusemäär 40%-lt 50%-le ja lisaks on kehtestatud eelnevalt 30-päevane ooteaeg. Need on need kaks põhilist punkti, mis nende kokkulepetega kokku ei käi. Olen sunnitud uuesti ütleva, et selle eelnõuga seoses, mille ettekandja mina siin komisjoni nimel olen, ei ole sotsiaalkomisjonis mingeid arenguid toimunud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja!

Eiki Nestor

Palun ka lisaiega, igaks juhuks!

Aseesimees Keit Pentus

Lisaaega on kolm minutit, kokku on kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Vabariigi Valitsuse arvamused esitatud eelnõude kohta teinekord õnnestuvad, teinekord mitte. See, mille siin kolleeg sotsiaalkomisjoni nimel ette luges, on täielik demagoogia. Demagoogia selles mõttes, et kui töölepingu seaduse väljatöötamisel jõuti kokkuleppele, et ühtepidi muutub tööturg paindlikumaks ja teiselt poolt turvalisemaks, siis hiljem Vabariigi Valitsus oma lubadusest taganes, kokkuleppest kinni ei pidanud ja võttis kogu selle turvalisusepoole maha. Selle eelnõu eesmärk ongi seda turvalisust taastada ehk maksta hüvitisi nendes määrades, nagu kokku lepiti, ja ühtlasi taastada olukord, et töökoha kaotuse eest, sõltuvalt tööstaažist, saavad inimesed ka valuraha, seetõttu et neil enam töökohta ei ole.

Rahast. Kehtiva seaduse alusel, tuginedes nendele prognoosidele, millel põhineb meie eelarve, ehk eelmise aasta sügisel tehtud prognoosidele, jääb selle aasta maksemääradega töötukassa plussi kokku 564 miljoni krooni võrra. Järgmisel aastal, mil see seadus peaks jõustuma, on töötukassa ülejääk üle ühe miljardi krooni. Kui see eelnõu seadusena vastu võtta, siis töötukassa tagavarad, mis praegu on kaks miljardit krooni, suurenevad veel 119 miljoni krooni võrra. Raha on olemas.

Sisuliselt, head rahvasaadikud, hääletades te näitate järgmist: need, kes on selle eelnõu menetlemise poolt, arvavad, et valitsus peab täitma tema poolt sõlmitud kokkuleppeid, ja need, kes on selle eelnõu vastu, arvavad, et valitsus võib teha, mis ta tahab. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Reformierakonna fraktsiooni esindaja Tõnis Kõiv! Lisaaega kolm minutit, kokku kaheksa minutit.

Tõnis Kõiv

Head kolleegid! Kui enne küsimustele vastates ei saanud ma avaldada isiklikku arvamust või fraktsiooni nimel midagi öelda, siis nüüd on selleks küll väga hea võimalus.

Kõigepealt saan öelda, et Reformierakonna fraktsiooni arvates on töötajatele vaja esma-

joones uut töökohta. Hüvitised on ka olulised just selle uue töökohta otsingul ja on käsitlevad ajutise abina. Hüvitiste puhul peame me alati küsima, kust see raha tuleb. Töötukassas ei ole mingisugust imeveskit, mis muudkui jahvatab, raha tekib ja seda saab välja maksta, vaid see raha tuleb ikkagi ju tööl käivatelt inimestelt, kes seda maksavad, kõikidelt ettevõtelt. Kõrged hüvitised tähendavad kõrgeid makse, kõrged maksud tähendavad majanduse kidumist, majanduse kidumine tähendab uusi töötuid, mis omakorda tähendab suuremat inimeste hulka, kellele tuleb hakata hüvitisi maksuma.

Alles mõni aasta tagasi tundusid töötukassa reservid olevat hiiglaslikud ja kõlas arvamusi, et need on lausa ebavajalikult suured, neid ei ole mõtet koguda. Globaalne majanduskriis tõi aga koju kätte karmi reaalsuse, et meil on suur tööpuudus ja meil on vaja paljudele inimestele hüvitisi maksta. Selleks et meil oleks võimalik hüvitisi maksta, on töötuskindlustuse maksemäärasid olnud vaja mitmekordselt tõsta. Tuletan meelde, et tööandja maksab töötuskindlustuseks praegu palgafondilt 1,4%, töötaja maksab 2,8%. Perioodil 2006–2008 olid samad protsendid mitu korda väiksemad, vastavalt 0,3% ja 0,6%.

Töötukassa arengukavas on seatud eesmärk tagada tööealise elanikkonna võimalikult kõrge tööhõive. Selle eesmärgi täitmist rahastatakse töötuskindlustusmaksetest. Just uute töökohtade loomine vähendab survet töötukassale. Uued töökohad peaksid olema meie peaesmärk, mitte kõrgemad hüvitised. Majanduskriisist ei aita meid välja suurem kulutamine, vaid kohandumine uute oludega: struktuursed reformid, majanduse ümberstruktureerimine ning sellega kaasnev uute töökohtade loomine. Sellega käib loomulikult kaasas töötukassa jätkusuutlikkus, et ühelgi töötul ei oleks mingitki põhjust kahelda, kas töötukassal on ikka raha, et maksta talle välja hüvitist, maksta tema koolituse eest, maksta talle stipendiumi, maksta tema tööpraktika eest, maksta tööandjale töötöölevõtmiseks palgatoetust. Kõikide nende meetmete rahastamise suhtes ei tohiks olla töötul ühtegi kahtlust.

Eurole üleminek, mille nimel me kõik oleme viimased aasta-poolteist pingutanud, avaldab majandusele väga selgelt positiivset mõju. Rahvusvahelise Valuutafondi hinnangul võib

euro kasutusele võtmine suurendada SKT-d 20 aasta jooksul 3–20% ja tähendada keskmiselt 0,15–1% täiendavat majanduskasvu aastas. Euro suurendab meie majanduskeskkonna atraktiivsust ja avargab võimalusi välisinvesteeringute tulekuks. Sealt tulevad ju jälle uued töökohad. Seda on juba võib-olla tüütuseni korratud, aga kordamine on tarkuse ema.

Eesti maksukoormuse struktuuris on tööjõumaksude osakaal suur. See ei soodusta tegelikult investeeringute tulekut Eestisse. Sellepärast on väga selge, et kui töötukassas hakkab raha n-ö üle jääma ja reservid hakkavad jälle taastuma, siis tuleb ikkagi esimeses järjekorras asuda töötuskindlustusmaksemäärade vähendamise teele, et soodustada ettevõtlust ja uute töökohtade loomist. Samuti tuleb vähendada tööjõumakse ja seada sotsiaalmaksule ülempiir, sest see toob Eestisse tarku töökohti ja sellega seonduvalt teisigi töökohti juurde.

Reformierakond ei toeta konkreetset eelnõu hüvitiste suurendamiseks, sest meie toetame pikaajalisi lahendusi ja tegutseme selle nimel, et kõigil Eesti inimestel oleks tööd. Me toetame ja langetame neid otsuseid, mis selleni viivad. Me soovime Eestit, kus igal inimesel on töökoht ning inimene arendab oma oskusi terve elu, tööturu muutuvate vajadustega kaasas käies, aga mitte Eestit, kus loodetakse võimalikult suurt töötuhüvitist saada. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 689 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu hääletas 42 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Seaduseelnõu 689 on menetlusest välja langenud. (Tabel 1.)

2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Meeldivat hommikutundi, head kolleegid! Hea istungi juhataja! 19. aprill oli see tore esmaspäevane päev, mil põhiseaduskomisjon esimese päevakorrapunkti raames arutas selle eelnõu ettevalmistamist teiseks lugemiseks. Meil oli algatajate esindajana kohal hea kolleeg Marko Mihkelson ja oli ka veel eksperteasjatundjaid Välisministeeriumist, Riigikantseleist ning meie oma Riigikogu Kantseleist. Ütlen ka selle kohe ära, et muudatusettepanekuid eelnõu kohta kolleegid, Riigikogu komisjonid ega fraktsioonid ei esitanud, küll aga oli Vabariigi Valitsus esitanud oma arvamuse, mis oli selle eelnõu puhul loomulikult toetav, kuid tõi välja paar nüanssi, millest tulenevalt põhiseaduskomisjon otsustas lõppkokkuvõttes algatada mõned muudatusettepanekud. Need käsitlesid eelkõige seda, et Euroopa Liidu asjade menetlemise korra kohaselt sisaldavad Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule seisukohavõtuks esitatavate Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude seletuskirjad nii või teisiti mõjude analüüsi, kus on väljakujunenud praktika kohaselt juttu ka proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõttest. Me tegime eelnõu kohta muudatusettepaneku, et Vabariigi Valitsus ei pea alati arvamuse andmiseks uuesti kokku tulema, vaid Vabariigi Valitsus võib oma arvamuse puhul tugineda varasemale arvamusele või seisukohale. See hoiaks oluliselt aega kokku. Sellest tulenevalt on siin kirjas muudatusettepanekud nr 6 ja 7. Tegime muudatusettepaneku, et Vabariigi Valitsus saab kindlasti anda oma seisukoha ja juhtivkomisjon kuulab ära Vabariigi Valitsuse arvamuse,

kuid valitsus ei pea alati eraldi kokku tulema, kuid, kui ta peab seda vajalikuks, siis ta tuleb kokku. See aeg, mis meil on kogu selle protseduuri jaoks, kaheksa nädalat, on ikkagi piiratud ja see ei tulene mitte meie otsusest, vaid Lissaboni lepingust.

Rääkisime veel sellest, et Välisministeerium oli huvitatud, kui palju neil on võimalik rääkida kaasa Euroopa Liidu Kohtule esitatava hagi teksti koostamisel. Kuid me jäime ikkagi eelnõus olemasoleva sõnastuse juurde, et kui komisjon otsustab esitada Riigikogu otsuse eelnõu, mis sisaldab nõuet Vabariigi Valitsusele esitada Euroopa Liidu Kohtule hagi Euroopa Liidu seadusandlikus aktis esineva subsidiaarsuse põhimõtte rikkumise asjas, siis see eelnõu peab sisaldama selle hagi teksti. Leidsime, et Välisministeeriumil on võimalik hagi teksti koostamise või kujundamise osas kaasa rääkida selle kaudu, et Riigikogu küsib nii või teisiti Vabariigi Valitsuse arvamust ja Välisministeerium saab selle arvamuse kaudu selle teksti kohta teha kas täiendusi või muudatusettepanekuid.

Mul muud selle eelnõu kohta öelda, head kolleegid, ei olegi, kui seda, et meie ettepanek on täna selle eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Me võime asuda läbi vaatama seaduseelnõu 697 muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuid on kokku seitse. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, ka teise, kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda ja seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme eelnõu muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu 697 teine lugemine on lõpetatud.

3. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (691 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riigilõivu-

seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõnealuse eelnõu eesmärk on riigilõivumäärade vähendamine tsiviil- ja halduskohtumenetluses ning seeläbi inimeste õiguskaitse tõhustamine. Nimelt, 2009. aasta 1. jaanuarist muutusid riigilõivumäärad tsiviil- ja halduskohtumenetluses mitmekordseks, keskmiselt viiekordseks. Lõivude tõstmise idee oli küllalt ootamatu ja selle mõte oli, et inimesed peaksid kohtus käimise ise kinni maksma. Jutt oli küll tsiviilkohtupidamisest. Varjatud eesmärgina oli loomulikult soov täita inimeste tasku arvel riigikassat. Oleme seisukohal, et riigi tulud peavad laekuma eeskätt maksude, mitte riigilõivude kaudu.

Justiitsminister Rein Lang, kes tollal riigilõivude tõstmist valitsuse poolt n-õ vedas, on seda põhjendanud sellega, et inimesed üldiselt rahuldavad kohtusse pöördudes oma madalaid tundeid ning nad peaksid mitu korda mõtlema, enne kui üldse kohtusse pöörduvad. Kuigi põhiseadus räägib ju midagi muud.

Meie arvates on liiga kõrged riigilõivumäärad saanud takistuseks põhiseaduse § 15 lõikes 1 sätestatud tõhusa õiguskaitse teostamisele. Fraktsioon on seisukohal, et kõrged riigilõivud ei saa olla tõhusad, kui need piiravad igäihel oma õiguste ja vabaduste kaitseks kohtusse pöördumist.

Kehtiva seaduse kohaselt tuleb 100 000 krooni suuruse nõude esitamisel maksta riigilõivu 10 000 krooni, mis on ca kaks korda rohkem kui Lätis, kolm korda rohkem kui Leedus, viis korda rohkem kui Soomes, kuus korda rohkem kui isegi Venemaal ja lausa 14 korda rohkem kui Rootsis.

Eelnõu ei vii riigilõivumäärasid tagasi enne 2009. aastat kehtinud tasemele. Me saame aru, et elu on muutunud, kuid määrasid vähendatakse läbivalt keskmiselt kolmandiku võrra. Näiteks pankrotiavalduse esitamisel tasutavat riigilõivumäära vähendab eelnõu poole võrra: 6000 kroonist 3000 kroonini. Tuletan meelde, et enne 2009. aasta algust kehtinud riigilõiv pankrotiavalduse esitamisel oli 1600 krooni. Sellisel vähendamisel just pankrotiavalduse

esitamise puhul on oma loogika, kuna pankro-
tiavaldused on kahjuks meie eduloo, nagu
ütles eile peaminister, üks musti häbiplekke,
sest nende arv on oluliselt kasvanud selle
majandussituatsiooni tõttu, mis meil on.

Riigilõivude oluline suurendamine on prae-
gu ka Riigikohtu tähelepanu objektiks. Riigi-
kohus on seda arutanud oma konkreetsees ka-
asuses 2009. aastal, selle kaasuse number on
3-4-1-25-09. Tegemist on pretsedendiga. Ko-
hus arutas küsimust, kas juriidilise isiku organi
otsuse vaidlustamisel tasutav riigilõiv (konk-
reetset juhul 75 000 krooni kehtiva riigilõivu-
seaduse alusel) on proportsionaalne meede
menetlusökonoomia tagamiseks. Riigikohus
otsustas, et kohtusse pöördumise riigilõivude
tõstmine kätkeb endas tõsist ohtu õiguskaitse
kättesaadavusele ja lõivu ebaproportsionaal-
suse kahtluse korral tuleks sellist kahtlust põ-
hiseaduslikkuse järelevalve korras põhjalikult
analüüsida. Riigikohus märkis, et riigilõiv
piirab üldist põhiõigust tõhusale õiguskaitsele
seda intensiivsemalt, mida suurem ta on. Kui
riigilõivu suurus ei võimalda isikul oma õigusi
kohtus realiseerida, on tegu ebaproportsio-
naalse ja seega põhiseadusvastase riigilõivuga.
Meie arvame, et riigilõivude viiekordne tõst-
mine 2009. aasta alguses just seda tähendas.

Lugupeetud kolleegid! Seadus peaks meie
projekti kohaselt jõustuma 1. jaanuarist järg-
misel aastal, kuna see on selgelt seotud riigi-
eelarvega. Valitsus on öelnud, et see võtaks
riigieelarvest ca 60 miljonit krooni. Jah, võtaks
küll, kuid tooks inimestele olulist kergendust
ja kasu, kui nad soovivad realiseerida oma
põhiseaduslikku õigust, kohtusse pöördumise
õigust. Pealegi, nagu ma märkisin, alles eile
kuulsime me siin peaministrit esinemas ja
rääkimas meie eduloost, 60 miljonit krooni ei
ole meie eelarve praegust mahtu ja võimalusi
arvestades mingi summa. Tuletagem meelde,
millise summaga opereeriti, kui oli vaja siin
saalis rohelistega kokkulepet saavutada, see
summa oli märgatavalt suurem. Nii et see ei
saa olla põhjus. Põhjus on nähtavasti milleski
muus, põhjus on ideoloogias, millega kavat-
setakse kõik kohtupidamise kulud panna ini-
meste enda kanda. Esialgu räägitakse tsiviil-
kohtupidamisest, kuid Justiitsministeerium ei
ole suutnud seniajani vastata, kui palju tsiviil-
kohtupidamine tegelikult maksab. Meie jaoks
on tõsine küsimus see, kas me peaksime sellele

üle minema või peaksid tsiviilkohtupidamise
kulud vähemalt osaliselt jääma siiski meie kõi-
gi ehk ka riigi kanda.

Seega leiab meie fraktsioon, et riigilõivude
vähendamine elavdaks ka majandust ning või-
maldaks inimestel realiseerida oma põhisea-
duslikku õigust kohtusse pöörduda. Sellest tu-
lenevalt palun ma seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsi-
musi on. Esimesena saab küsimuseks sõna
Raivo Järvi. Palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Austatud ette-
kandja! Sa oled kaua kohtusüsteemis töötanud
ning ilmselt oskad anda teavet ja juhatast. Üks
põhjus nende lõivude puhul on tegelikult see-
sama, nagu on ka arsti juures käimise puhul, et
arsti, kes on väga koormatud, ei peaks tüütama
n-ö marginaalsete asjadega, kui on palju abi-
vajajaid. Üks põhjus siin oli just kohtute üle-
koormatus. Aga nüüd küsin ma selle Rootsi
näite kohta, kus on meiega n-ö 14-kordne va-
he. Mis valemi abil on nemad suutelised kõiki
kaasusi läbi hekseldama, kas siis töötajate arvu
suurendades? Aga see tähendab ju veelgi suu-
remat survet riigi rahakotile. Oled sa sellega
kursis?

Ain Seppik

Aitäh küsimuse eest! Ega ma päris kursis ei
ole. Me oleme õiguskomisjonis seda teemat
käsitletud ka Justiitsministeeriumi inimestega
ja palunud neilt analüüsi, milline on riigilõivu
viiekordse tõstmise mõju inimestele. Seda ei
ole suudetud seniajani teha. Ma olen kaks kor-
da pöördunud õiguskantsleri poole, kes ütleb,
et mõjude analüüsiks on veel vara, ka tema ei
suuda seda teha. Tegelikult räägime me täna
selle eelnõu puhul riigilõivude ebaproportsio-
naalsest ja ootamatust viiekordseks tõstmisest.
Me püüame neid lõive tagasi viia mingisuguse
mõistliku määrani, et inimestel oleks siiski
võimalik kergemini kohtusse pöörduda. Vaada-
ke, ega balansi leidmine ei ole lihtne. Tõepoo-
lest, kus see balanss on? Kas me peaksime
suurendama kohtutöötajate arvu? Ma isiklikult
arvan, et Eestis peaks seda tegema, kuid jus-
tiitsministri poliitika on praegu täiesti vastupi-
dine. Ta ei täida viimasel ajal ka vabaks jää-

vaid kohtunike ametikohti. Ta oleks kohustatud seda tegema, aga ta lihtsalt ei esita kandidaate. Ilmselt püütakse sellega kokku hoida, mis minu arvates on hukatuslik. Teine asi on muidugi see, mida Riigikogu see koosseis on päris intensiivselt teinud, see on menetluse lihtsustamine. See on see Rootsi põhiline tee. Kõiki asju ei pea tingimata arutama pikkadel kohtuistungitel, on osa asju, mida saab menedleda lihtsamalt. See parlamendikoosseis on siin mitmeid kergendusi sisse viinud. Ma arvan, et siin on kompleksne lähenemine võimalik, kuid meie pakume muidugi ühte teed, riigilõivude vähendamist, et inimesed saaksid rohkem kohtusse pöörduda. Meie ideoloogia kohaselt ei peaks me õigusriigis inimesi kohtust kõikide vahenditega eemale hoidma.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid, et üks seisukoht on panna kõik kulud inimeste kanda. Samal ajal me teame, et väga paljud inimesed ei suutnud ka varem seda lõivu maksta. Peale selle ei oska nad üldse kohtu poole pöörduda. Kuidas te kommenteerite juristide liidu tänast seisukohta, et inimesed ei saa enam ka õigusabi, et mingiski osas saada nõu, kuidas saaks mõnes asjas soodustust? Kuidas te seda kommenteerite, mis on valitsuse seisukoht?

Ain Seppik

See läheb selle eelnõu teemast natukene välja. Aga juristide liidul ilmselt ei ole lihtsalt raha. Ega tasuta lõunaid ei ole, tasuta õigusabi ei ole ka olemas. Kui ka inimesed saadakse tööle tasuta, siis mingisugused kulud kas või bürookulude näol sellise õigusabi puhul alati on. See on laiem küsimus, see on õigusabi kättesaadavuse küsimus. Sellega on Eesti riigis väga tõsised probleemid. Enamikul, kes on sattunud mõnda advokaadibüroosse ja näinud sealseid hinnakirju, tekib tahtmine tagurpidi tagasi tulla, sest hinnad on tõesti erakordselt kõrged. Kui seal korra suu lahti teed, siis on sinu rahast oluline osa juba läinud. See on pigem see küsimus, et meil eksisteerib ju ka riigi õigusabi institutsioon ja kui palju me oleme suutnud sinna raha panna. Kui me räägime siin

võrdlusest Soomega, siis need summad on kolm korda väiksemad. Me peaksime ilmselt mõtlema laiemalt ja neid summasid suurendama. See on, jah, tõhusa õiguskaitse probleem, mida Eestis on püütud lahendada, aga minu meelest ei ole sellega kaugeltki kõik korras. Riigilõivumäärad on teine asi, mis takistavad kohtusse pöördumist. Kuid kahtlemata see, et inimestel sageli puuduvad teadmised ja oskused õigusabi küsida, on omaette probleem, mille üle tuleks võib-olla laiemalt diskuteerida ja mille üle ka õiguskomisjonis on aeg-ajalt ikka diskuteeritud, eriti siis, kui arutatakse eelarvet. Paraku on see olnud suures osas kõne kurtidele kõrvadele.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Ma tänan! Hea ettekandja! Pankrotimenetlust kasutatakse väga tihti ka jõumeetodina, et turul paremat positsiooni võita, et konkurentide ees eeliseid võita. Paljud pankrotimenetlused hääbuvad ja seetõttu ei tohiks pankrottide algatamine olla väga kergekäeline, sest see destabiliseerib turgu. Ma saan aru, et teie eelnõu tahab pankrottide arvu suurendada, aga mis saab nendest inimestest, kes pankrottide tõttu oma töökoha kaotavad? Valitsus on teinud suuri jõupingutusi ja tööpuudus on hakanud vähenema. Sisuliselt pakute teie nüüd vastupidise lahenduse, et pankrottide kaudu hakkaks tööpuudus suurenema. Mis teil vastumeetmena on selles eelnõus pakkuda? Mis saab nendest inimestest, kes pankrottide tõttu töö kaotavad?

Ain Seppik

Aitäh! See küsimus muidugi väljub täielikult riigilõivumäärade arutelu raamest. Riigilõivude tõstmise või langetamisega iseenesest ei kutsuta pankrotte esile, see on pigem majanduslik probleem. Siin on lugupeetud küsija asjad enda jaoks lõplikult segamini ajanud. Mis puudutab riigilõivumäärasid pankrottide puhul, siis meie sügavam eesmärk on see, et inimesel oleks võimalik vajaduse korral pankrotiavaldusega kohtusse pöörduda. Küsimus on nimelt selles, et juhatuse liikmed vastutavad oma naha ja karvadega, ka kriminaalkorras, kui nad õigel ajal pankrotiavaldust ei

esita. Pankrotiavalalduse esitamise riigilõiv on liiga suur. Me võime seda veel tõsta, teie loogika kohaselt siis pankrottide arv võib-olla veel väheneks. Kui see lõiv on aga liiga suur, siis juhatuse liikmed või kes iganes omanikud ei saa üldse pankrotiavalaldusega kohtusse pöörduda ja tegelikult ähvardab neid sellisel juhul lausa nõiarõng. Me arvame, et pankrottide arv väheneb kahtlemata siis, kui majandussituatsioon paraneb, ja siis väheneb ka kohtusse pöördumine. Kuid õigus on teil selles mõttes küll, et sageli kasutatakse pankrotti selleks, et vältida tsiviilvaidlust. Tsiviilvaidluses on teised riigilõivud, pankrotiavalalduse puhul on see lõiv ikkagi suhteliselt väike, ka praegune 6000 krooni on võrreldes hagi hinnast tuleneva riigilõivuga võib-olla tõesti väike. Kuid sellisel juhul on õiguslikud meetmed, pankrotti ei kuulutata lihtsalt välja ja asi läheb ikka tsiviilkohtupidamise korras arutamisele, leitakse, et nõue on ebaselge jne. Kuid meie eesmärk on see, et kui tõepoolest on pankrot (kahjuks praegu Eestis on see tavaline nähtus) ja kui ei suudeta minna ka saneerimismenetlusse (see on uus menetlus, mille Riigikogu on kehtestanud), et siis oleks võimalik siiski võrdlemisi väikese riigilõivuga esitada pankrotiavalaldust. See on meie eesmärk. See ei suurenda pankrottide arvu ega too iseenesest kaasa töökoha kaotusi. Selline on lihtsalt tekkinud majandussituatsioon, pankrotiavalalduse esitamine on selle tagajärg.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas eelnõu ettevalmistamisel ei tulnud kõne alla, et juriidilistel ja füüsilistel isikutel võiksid riigilõivu suurused olla erinevad? Minu konkreetne küsimus puudutab füüsilist isikut, kes pöördus mitme vale hagiga kohtu poole, kohus mõistis seda ja ka mitmekordse arutamise järel hagi ei rahuldatud. Kui lõiv oleks olnud suurem, siis selliste valekaebustega vähemalt see inimene ei oleks kohtusse pöördunud. Tuleks võib-olla ka sellest seiskohast asja vaadata.

Ain Seppik

Seda me tõepoolest ei arutanud, kuna me lähtusime selle seaduse ettevalmistamisel n-ö subjektide võrdse kohtlemise printsiibist. Füüsilistel ja juriidilistel isikutel ei saa olla erinevad riigilõivud. Kuid sellel puhul, millest teie rääkisite, on olemas väga selge karistus. Kui on esitatud põhjendamata hagi, siis tsiviilkohtumenetluse korras on karistuseks kohtukulude kinnimaksmine kaotava poole poolt. See on sageli tükk maad suurem ja olulisem sanktsioon kui riigilõiv. See, kes protsessi kaotab, maksab ka vastaspoole kulud kinni. Tõsi küll, see on natuke keerulisem, ma veidi utreerin, aga põhimõte on selline. See on tegelikult karistus selliste põhjendamata hagiavalalduste esitamise eest.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Imre Sooäär. Palun!

Imre Sooäär

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on väga hea meel, et te jõudsite oma vastuse lõpus selle ivani. Ma tunnistan, et minu küsimuse esimene pool ja teie vastuse esimene pool oli selline tüüpiline poliitiline kukepoks, mis tavaliselt ikka siin Riigikogu saalis toimub. Aga kas te olete nõus, et võib-olla mõnel juhul tuleks vaadata ka riigilõivude suurendamise poole, sest kui pankrotiavalaldustel ei ole alust, siis ajakirjanduses kasutatakse neid n-ö jõumeetodina, tegelikult on need avaldused alusetud, menetlused tihti vaibuvad, aga see tekitab ebastabiilsust ja võibki lõpuks viia mõne ettevõtte pankrotini, sest kui ajakirjanduses on suurelt esikaanel, et see firma jääb pankrotti, siis kohe pannakse arved kinni, tekib usaldamatus ja lõpuks inimesed kaotavadki töö. Võib-olla mõnel juhul tuleks vaadata seda, et liiga kerge pankrotiavalalduse esitamine viib tegelikult majanduse destabiliseerimisele.

Ain Seppik

Ei, lugupeetud kolleeg, me siin muidugi mingit kukepoksi ei harrasta, aga meie kontseptsiooni kohaselt peab olema võimalikult kerge kohtusse avaldust esitada. Kõik karistused, mis järgnevad sellele, kui avaldus oli teadvalt vale või oli mingil muul eesmärgil esitatud, tulevad juba selle järelmina, näiteks tsi-

viilkohtumenetluses tuleb kohtukulud kinni maksta. Meie kontseptsiooni kohaselt peaks olema siiski võimalikult kerge kohtusse avaldust esitada. Mis puudutab seda, et mõnikord kasutatakse seda võimalust konkurendi mustamiseks, siis siin on ju teised õiguskaitsemehhanismid. On võimalik au ja väärkuse kaitseks pöörduda kohtu poole (ma räägin puhtteoreetiliselt) ja juba umbes kolme aasta pärast saate võib-olla lahendi, kui teie au ja väärkust on jõutud mustata nii, et juba ise ka peeglisle vaadates häbenete. Aga see on teine probleem Eestis. Mis seal salata, selles mõttes on kolleeg Sooäärel õigus, ega siis sellist inimese mahatampimist ja hävitamist ei kasutata ainult tsiviilasjades, viimasel ajal kasutatakse meil seda eriti intensiivselt kriminaalasjades, kui ajalehtedes avaldatakse asjasse täiesti mittepuutuvat informatsiooni, sisuliselt inimeste erakõnesid, mida on koos tõendit moodustavate kõnedega pealt kuulatud jne. See on hoopis laiem probleem. Tõepoolest, teil on õigus, mina olen ka tähele pannud, et majanduses parema positsiooni saavutamiseks kasutatakse teinekord seda, et esitatakse pankrotiavaldis, siis tuleb suur pealkiri ajalehe esiküljel, et see asutus on pankrotis, ja pärast kuskil seal taga, nagu surmakuulutuste rubriigis, avaldatakse teade, et pankrotimenetlus rauges. See on pigem ajakirjanduse eetika küsimus ja laiem küsimus. Aga mis puutub riigilõivudesse, siis riigilõivud peavad olema kahtlemata sellised, et nad võimaldaksid põhiseaduse § 15 lõikes 1 sätestatud tõhusat õiguskaitset ehk inimeste viivitamatut pöördumist kohtusse. Kohus on kujunenud ju meie süsteemis praegu ainukeseks kohaks, kus inimene tegelikult veel õiguskaitset saab. Kahjuks see nii on või, õigemini, võib-olla see nii peabki õigusriigis olema ja me pole sellega lihtsalt harjunud, kohtusse pöördumine ei ole mingi häbiasi, see on oma õiguste kaitse teostamise normaalne viis.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Minu poole pöördusid hiljuti inimesed, kes ei olnud juba kuid palka kätte saanud, sest firma omanik oli oma tegevuse teise firma alla viinud, aga eelmist kehandit ei lõpetanud. Seetõttu riik kuidagi ei sekkunud. Õeldi, et

tuleb kaevata kohtusse. Aga ilma palka saamata oli kohtusse kaebamine kallis. Kas see seaduseelnõu võiks selliseid inimesi aidata?

Ain Seppik

Selliseid inimesi see seaduseelnõu kindlasti aitab, kuna see, nagu ma ütlesin, läbivalt vähendab riigilõive umbes kolmandiku võrra. Nii et kahtlemata on inimestel kergem pöörduda kohtusse, ka sellistel inimestel, kes soovivad hagemenetluse korras oma saamata jäänud töötasu saada. Kuid see puudutab ka kõiki teisi majandusvaidlusi. Uskuge mind, majandusvaidlusi on praegu väga palju. Kõikidel nendel juhtudel ta olukorda kergendab, ta ei kergenda mitte ainult füüsiliste isikute olukorda, vaid kergendab kahtlemata ka majanduse teiste subjektide, juriidiliste isikute olukorda küllalt oluliselt. Ega ma täpselt ei saagi aru, miks valitsus selle vastu on. Valitsus ju selgelt väidab, et meie majandussituatsioon on paranemise teel. Kui uued lõivud kehtestati tegelikult sel põhjusel, et situatsioon majanduses oluliselt halvenes ja oli vaja täiendada riigikassat, siis nüüd võiks teises suunas liikuda, vähemalt kui peaministrit uskuda, aga kas teda alati uskuda saab, see on iseküsimus.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Palun juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Komisjon arutas nimetatud eelnõu 19. aprillil s.a. Komisjonis tutvustas eelnõu ka täna siin esinenud fraktsiooni esindaja Ain Seppik, kes selgitas komisjonile eelnõu eesmärki – vajadust tõhustada õiguskaitset, õiguse realiseerimist riigilõivumäärade vähendamise kaudu – ja põhjendas seda sellega, et 2009. aasta 1. jaanuarist tõusid riigilõivumäärad tsiviil- ja halduskohtumenetluses mitmekordseks.

Vabariigi Valitsus oma arvamuses nimetatud eelnõu ei toetanud, kuna riigilõivude muutmisele on lähenetud ebahütlaselt, põhjendamata uute riigilõivumäärade vajalikkust ja kulupõhisust, puudub ka mõju menetluse ökonoomia osas. Justiitsministeeriumi esialgsel hinnangul on need kulud, mida riigieelarve

kandma peaks, 60 miljonit krooni. Seda ettekandja ka märkis, kuid täpset mõju ei osatud välja tuua. Riigilõivu üks eesmärk on riigi teatavate kulutuste hüvitamine toimingust huvitatud isiku poolt. Teiselt poolt peab õigusemõistmine olema tagatud ka neile isikutele, kes ei jõua tsiviilkohtupidamise kulu oma vaidluskas kanda. Seadusandja on andnud siin kohtule võimaluse kaaluda kõiki huvisid ja menetlusabi andmise kaudu võimaldada kohtusse pöörduda kõigil isikutel, kellel on selleks põhjendatud vajadus. Isikutel, kelle majanduslik olukord ei võimalda riigilõivu tasuda seaduses sätestatud ulatuses, on võimalik taotleda ja saada abi riigilt. Riigikogu menetluses on praegu hagi hinna eelnõu 657, millega kavatakse menetlusabivõimalusi veelgi laiendada.

Küsimused ja teemad, mis komisjonis puudutamist leidsid, olid järgmised. Pikka arutelu komisjonis ei tekkinud. Arutelu käis põhiliselt selle ümber, et puudub analüüs, kuidas hinnata riigilõivude tegelikku mõju õigusemõistmisele ja mis kulutusi see toob kaasa riigile. Sellega küsimuste sisu piirdus. Juhiti tähelepanu, et Justiitsministeerium peaks selle analüüsi koostama. Enne täna ettekannet me rahanduskomisjoni kaudu täpsustasime seda ettepanekut ja saime vastuse, et Justiitsministeeriumil ei ole selle teema kohta veel koostatud põhjalikku analüüsi ja hetkel seda nende tööplaanis ka ei ole. Aga andmed, mis me saime rahanduskomisjoni, on sellised. 2007. aastal hinnati tsiviilkohtumenetluse kuludeks ca 145 miljonit krooni, millest nimetatud aastal kaeti vaidlevate poolte riigilõivudega ca 53 miljonit, see moodustas üldistest kuludest 36%. See tähendab, et ülejäänud osa tuli tegelikult katta riigil. Riigilõivumäärade muutmise eesmärk oli saavutada olukord, et 2009. aastal võetavad riigilõivud kataksid vähemalt 90% maakohtute tsiviilkohtumenetluse tegevuskuludest. Teada on ka see, et tsiviilkohtumenetluse toimingutelt laekus 2009. aastal riigilõivu kokku 135 miljonit krooni. Tegelikult oli siin tõepoolest märgatav tõus ja sellele 90%-le läheneti. Samas näitab kohtumenetluse statistika, et riigilõivumäärade tõstmine ei ole vähendanud kohtusse pöördumiste arvu. Vastupidi, tsiviilkohtude arv kasvas 2009. aastal 16%. Lisainfoks veel see, et Eesti Advokatuurilt saadud andmete kohaselt ei kasvanud 2007. aasta ja 2009. aasta

võrdluses tsiviilkohtude riigi õigusabi taotlejate arv. 2007. aastal oli neid 7,16% üldarvust ja 2009. aastal oli neid 9,57% üldarvust, 2% piires on see tõus olnud.

Komisjoni otsus oli järgmine: lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle ettepaneku poolt hääletas 6, selle vastu oli 5 komisjoni liiget. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Minu küsimus on seotud sellega, kas kohtupidamine puudutab siis tõepoolest ainult kahte osapoolt või on kohtupidamine ja kohus kui selline ka demokraatia ülalhoidmise mõõdapääsmatu eeldus. Selles mõttes puudutab ju õiglane kohtulahend absoluutselt kõiki. Kiirelt realiseeruv pankrot on majanduse loomulik osa, vähendades sellega teiste ettevõtete konkurentsiriski jne. Kas komisjon on ikkagi kaalunud seda, kui suures osas tuleb kohut käia huviliste oma raha eest ja kui suures osas on see ikkagi ühiskonna oluline funktsioon, nagu haridus ja muud sellised asjad?

Tarmo Mänd

Täna! Pean märkima, et komisjon sellisel kujul küsimust ei tõstatanud ja seda me ei arutanud. Küll võin lisada, et see ongi alati kahe vaidleva poole küsimus. Küsimus on selles, mis osas riik selles kõiges osaleb. Kui 2007. aastal olid riigi kulutused peaaegu kaks kolmandikku sellest, mis kohtupidamisele kulutati, siis võime maksumaksjatena tõstatada küsimuse, miks see meie rahast kinni makstakse. Sellel on kaks poolt. Lõpliku selguse peab andma analüüs, kui see lõpuks sügisel tuleb. Komisjonis ei olnud vastuväidet, et selle juurde mitte tagasi tulla.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Rein Ratas. Palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas rahanduskomisjon käsitles menetlusökonoomia eesmärgi ja praeguste riigilõivumäärade võimalikku disproportsionaalsust ja kui ei, siis miks? Olen rääkinud.

Tarmo Mänd

Täna! Minu mälu järgi komisjon seda küsimust niimoodi ei käsitlenud. Meie arutelu tugines põhiliselt sellele, et kui tuleb analüüs, siis tuleb uuesti nende küsimuste juurde tagasi tulla. Rohkem mul praegu midagi lisada ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Kas komisjon kaalus küsimust sellest vaatevinklist, et tegelikult sätestab ju riik kohtuskäimise ja kohtustruktuuri tervenisti põhiseaduses? Mis puudutab seisukohta, et riik aitab kuidagi kohtupidamisele kaasa, siis, vastupidi, riik on võtnud endale põhiseadusliku kohustuse võimaldada inimestel kohtus käia. Selles kontekstis on ju mõistetamatu, miks seda kohtuskäimist tahetakse muuta selliseks riigi pakutavaks teenuseks, mida see ju selgelt ei ole. Kas komisjonis oli arutuse all just nimelt riigi n-ö põhiseaduslik roll sellise kohtupidamise puhul?

Tarmo Mänd

Täna! Ma ennist viitasin, et see ei olnud meie arutelu põhiobjekt, ja viitasin ka sellele, et praegu on hagi hinna seadus õiguskomisjoni menetluses, seal peaksid need küsimused päevakorraks kerkima. Selle kohta on võimalik oma ettepanekuid teha.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, teine küsimus, palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! On ju nii, et finantsistid ei ole juristid ja võib öelda ka vastupidi. Kui rahanduskomisjon ei käsitlenud menetlusökonoomia eesmärgi ja praeguste riigilõivumäärade disproportsionaalsust, mis on ilmne, siis kas ei tulnud kõne alla küsimus, et tuleks tellida asjakohane eksperdiarvamus? Olen rääkinud.

Tarmo Mänd

Täna! Veel kord olen sunnitud ütleva, et seda küsimust sellisena ei arutatud. Põhiliselt oli küsimus selles, milline on analüüs, mis peegeldab tegelikke kulusid kohtutes. Komis-

jonis ei olnud seis selline resoluutne, pigem jäi komisjon (siin saalis on komisjoni liikmeid piisavalt) seisukohale, et ootame ära Justiitsministeeriumi analüüsi, mitte ei hakka eraldi analüüsi tellima.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Sa juba mitmendat korda ütled, et seda küsimust sellisena ei arutatud. Samas ei tahagi te neid küsimusi arutada, sest te tahate selle eelnõu menetlusest välja võtta. Kus on siin idu?

Tarmo Mänd

Täna! Igas komisjonis on oma töökord, on ettepanekud, mida hääletatakse. Ma ei saa öelda, et keegi eraldi tahtis seda välja hääletada. Küsimus oli selles, et valitsus andis hinnangu, et kulutused on analüüsimate, põhjendamata ja ka eelnõu seletuskirjas esitamata. Et riigi tulud vähenevad, seda on eelnõu autor möönnud, aga ta ütleb teise lausega ka seda, et neid kulutusi on võimalik järgmise aasta eelarvega katta. Me räägime tegelikult Riigikogu menetlusnormidest eelnõude puhul. Seda pahatahtlikkust ei näidanud keegi üles, et öelda, et seda eelnõu üldse menetleda ei tuleks.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Helle Kaldalt, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Mäletan, kui me arutasime riigilõivuseaduse muutmise seadust, kui tõsteti riigilõivusid. Siis oli sinu seisukoht kardinaalselt teine ja sa leidsid, et valitsuse seisukoht ei ole põhjendatud ja pole ka analüüsi selle tõstmise kohta. Milline praeguses situatsioonis sinu seisukoht on?

Tarmo Mänd

Ma täna selle kodutöö eest! Mäletan seda seisukohta, aga seis oli ju täpselt see, millest me räägime täna, et mõju ei hinnata enne, kui analüüs on tehtud. Sellel seisukohal olen ma ka täna.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kui kolleegidel on kõnesoove. Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 691 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 691 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust.

Seaduseelnõu 691 langes menetlusest välja. (Tabel 2.)

4. Tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu (694 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Täna selle päevakorra järgmine punkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Mul on teile üks küsimus: kas me tahame midagi teha selleks, et meil tööpuudus ka tegelikult väheneks, et inimestel oleks tarku töökohti, kus nad teeniksid korralikku tulu, ja võiks loota, et järgmise majanduslanguse ajal ei juhtu nii nagu seekord, et kiirelt tekkinud odavad töökohad niisama kiiresti ära kaovad? Kui te täna ringi vaatate, siis näete, et kallid töökohad on Eestis alles jäänud, seal on puudus hoopis tööjõust. Seetõttu esitame teile (ei mäletagi enam, mitmendat korda juba) uuesti ettepaneku muuta tulumaksuseaduse neid paragrahve, mis räägivad investeerimisest, ja teeme ettepaneku mitte lugeda erisoodustuseks töandja kulutusi töötajate tasemekoolitusele ehk sellele haridusele, mis lõpeb diplomiga. Teeme ka ettepaneku, et kui töandjad teevad töötajate tervise huvides kulutusi 3000 krooni jagu aastas, siis ka neid kulutusi töötajate tervisele

erisoodustuseks ei loetaks. Praegu on olukord selline, et me oleme ühtepidi tekitanud töandjates huvi, et nende töötajad oleksid terved ega jääks haigeks, aga kui nad seda loomulikku soovi ellu hakkavad viima, siis me kahjuks karistame neid erisoodustusemaksuga. Teine näide. Riik on äpu, ei suuda kuidagi tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust luua. Isegi praegustes tingimustes on mitmed töandjad aru saanud, et mõistlik oleks oma töötajaid tööõnnetuste ja kutsehaiguste asjus kindlustada, nad kindlustavad nad ära ja maksavad pärast seda veel erisoodustusemaksu. Mille eest? Riik ise ei saa hakkama ja siis võtab veel neilt raha.

Selle eelnõu puhul on alalõpmata olnud vaidlusalune teema, kuidas see mõjub riigieelarvele. Seekord otsustasime käituda väga lihtsalt. Kuigi need andmed ei ole üksipulgi kõik lahti löödud, siis maksimumi, millise kohutava kahju meie eelnõu võib riigi tuludele põhjustada, saab välja arvutada küll. Nimelt, 2009. aastal poole aasta pealt tehtud arvutused näitavad (see eelnõu on juba nii ammu sündinud, ta jõuab teie ette väga pikka teed pidi), et 2009. aasta esimese poolaastaga kanti töötajate taseme- ja vabaharidusliku koolitusega seotud kulutusi kokku 10 130 744 krooni. Mis puudutab tervisele tehtud kulutusi, siis need võivad töandjate maksudeklaratsioonides peituda kahel real. Ühel real on kirjas täiendavate kindlustusmaksude tasumine, mida seadused ei nõua. Seda tehti 6 924 394 krooni ulatuses. Teine koht, kus need kulud võivad peituda, on kas erinevate õiguste või teenuste tasuta üleandmise seas või müügi all turuhinnast madalama hinnaga. Seda deklareeriti eelmise aasta esimese poolaastaga 17 699 207 krooni ulatuses. Kui me nüüd viime need arvud aasta peale ja arvutame kokku, kui palju jääb riigil raha saamata, siis tervisekuludest jääks riigil aastas saamata sotsiaalmaksu 16 miljonit ja tasemekoolituse kuludest 6 miljonit krooni. Kui lugeda täpselt samamoodi kõik need deklareeritud kulud selle seaduse alla käivaks, siis tulumaksu laekuks riigile vähem 10 miljonit krooni tervisekuludest ja 4 miljonit krooni tasemekoolitusest. Kokkuvõttes on see kõik null.

Mind huvitab ikka see küsimus, et kui me paigutame raha rauda ja betooni, siis me ütleme, et see on investering, aga kui me paigutame raha inimesesse, siis see on millegipärast kulu või, veel jubedam, erisoodustus. Mis ku-

radi erisoodustus! Vabandage, aga ajab juba vanduma! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi on. Küsimuseks saab sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Minu küsimus on selline. Kas eelnõu esitaja on valmis möönma, et esimeses etapis võiks olla mõistlik hõlmata nende erisoodustusmaksust vabastatavate tööandja maksete puhul vahekohtunikuga ehk arstiga kokkulepitud terviseteenuseid? Raviteenused võiksid olla esimeses etapis vabastatud erisoodustusmaksust ja kui need mehhanismid toimivad, siis võiks seda võib-olla laiendada.

Eiki Nestor

Ma vist, Marek, mäletan ühte su vanad ideed. Selle ideega ma päris hästi nõus ei ole, sest ma ei kujuta ette, kuidas seda administreerida saab. Küll aga on meil selles eelnõus sees arsti ettekirjutus, need on töötervishoiuarsti poolt ettekirjutatud meditsiinilised näidustused, mis iganes ülesandeid ta tööandjale paneb. Kui tööandja neid täidab töötajate tervise huvides, siis see ei peaks olema erisoodustusmaksuga maksustatud. Kui mõni mäletab meie eelmist eelnõu, siis see 3000 krooni, mis siin eelnõus on, on väiksem, kui seal olnud summa, kuid selle 3000 krooni autor on Eesti Tööandjate Keskliit, see on nende tehtud uuringu tulemus. Nad on leidnud, et kuna kõigil on selle eelnõu puhul hirm administree-rimise pärast, siis nad võivad öelda, et selle summa piires saavad Eesti tööandjad rahuldada oma soovid, mis neil töötajate tervise huvides on. Aga muidu teed pritsi gripi vastu või annad mingit tabletti ja maksad kinni ning siis maksad veel 21% + 33% sellest tehtud kulust riigile.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma arvan, et Eesti ettevõtjad teevad praegu kindlasti rohkem kulutusi tervise edendamisse ja koolitusse, kui need arvud näitavad. Aga kahjuks on

meie seadusandlik ruum selline, et püütakse kõrvale hiilida erisoodustusmaksust ja teha kulutusi mingis muus vormis. Öelge, palun, kas te arutasite komisjonis ka seda, mis on selle seaduseelnõu moraalne väärtus. Kõik need tegevused, mis on suunatud ettevõtte töötingimuste parandamiseks, peaksid ju olema legaliseeritud.

Eiki Nestor

Nii-öelda moraalsetel teemadel rahanduskomisjon väga pikka juttu ei aja, pean tunnistama. Rohkem räägitakse seaduse mõjudest. Teine ja väga oluline pool arutelust on seaduse administree-rimise võimalused. See, et neid kulutusi tehakse erinevate viguritega, on ju rahvasaadikutele teada. Toon kommenteerimiseks ühe näite. Kaks tublit paarimeest osutavad taksoteenust, üks neist saab tõsise südamekahjustuse. Pärast seda määratakse talle taastusravi, haigekassa võimalused taastusravi osas on ajaliselt piiratud, kuid arst leiab, et teist taastusravikuuri oleks veel vaja. Tööandja on nõus selle eest maksma. Maksmine käib ümber nurga, sellel teel, et suheldakse paarimehega, kes parasjagu töö on, ja see tasub oma paarimehe kulud. Mille jaoks seda vaja on? Kellele? Kas me mängime peitust või mängime lolli? See on täiesti selge investee-ring oma töötajasse, kes on tublit tööd teinud ja võib uuesti tööle tagasi tulla. Teada on ka, ütleme, kollektiivsed spordiühingutesse astumised ja mitmed muud variandid. Tegelikult oleks see seadus minu meelest kindlasti ausam ka administree-rimise mõttes kui praegune vi-gurdamine.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Eelnõu algataja ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Mändi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu samuti 19. aprilli istungil. Eelnõu tutvustas tänane ettekandja, rahanduskomisjoni liige Eiki Nestor, kes tutvustas põhilisi erinevusi 2009. aasta septembris menetlusest väljahäätatud analoogsest eelnõust 520. Ta rõhutas kahte erinevust. Eelnõuga soovitakse jätta erisoodustuste

alt välja tasemekoolitus (tavapärase põhi-, kesk-, kutse- ja kõrghariduse omandamine) ning töötaja kohta tehtud terviseedendamise kulutuste piirmäära, mida ei käsitleta erisoodustusena, on võrreldes eelmise eelnõuga alanud 10 korda (see on märkimisväärne vahe), jättes selle summa aastas 3000 kroonile.

Valitsus seda eelnõu ei toetanud ja põhjendas seda mittetoetamist järgmiste asjaoludega. Põhiline oli see, et tuleks hoiduda sotsiaalmaksu laekumist vähendavatest muudatustest, sest riikliku ravi- ja pensionikindlustuse finantseerimine sõltub vahetult sotsiaalmaksu laekumisest. Eelnõu vähendab sotsiaalmaksubaasi, mis omakorda vähendab võimalusi rahastada sotsiaalkindlustuskulusid. Teise asjaoluna toodi valitsuse põhjenduses välja see, et eelnõus toodud töötajate tervise edendamiseks tehtud maksuvabade kulutuste loetelu pole piisavalt läbimõeldud ega sihipärane. Loetelu on väidetavalt sedavõrd lai, et kataks sisuliselt kogu ravikindlustusala. Eelnõu seletuskirjas toodud seaduse mõjude ja kulude osas esineb valitsuse arvates samuti lünki. Selles kasutatakse eelnõu koostajate oletusi ja kontrollimata eeldusi, mis ei võimalda hinnata eelnõu rakendamise tege likku mõju sotsiaalmaksu laekumisele.

Selles küsimuses rahanduskomisjonis kahjuks laialdast diskussiooni ei olnud. Peatuti jällegi ainult ühel küsimusel, mis on selle komisjoni põhiline teema. Selleks oli kulude pool, see, kui suurt mõju seadus ikkagi avaldab riigieelarvele ja sotsiaalmaksu laekumisele. Tä nane ettekandja väitis komisjonis täpselt samuti nagu siin, et kulusid peaaegu ei teki. Valitsus esitas oma seisukoha, et tegemist saab olla laekumata sotsiaalmaksutuludega ja see maht ei ole selge selle analüüsi põhjal, mille ettekandja siin täna esitas.

See oli kogu meie väitlus, laiemat diskussiooni ei olnud. Komisjoni otsus oli mitte toetada eelnõu edasist menetlemist ja hääletada ta esimesel lugemisel menetlusest välja. Seda ettepanekut toetas 6 komisjoni liiget, vastu oli 4. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Aitäh, kolleeg! Meie eelnõu kulude pool põhineb Eesti ettevõtjate esitatud maksudeklaratsioonidel. Vabariigi Valitsus, nii nagu sa ette kandsid, leiab, et meie kulude pool põhineb eelnõu autorite oletustel. Kas sellest võib teha järelduse, et Eesti tööandjate esitatud maksudeklaratsioonid põhinevad sotsiaaldemokraatide oletustel?

Tarmo Mänd

Täna! Me töötame ühes komisjonis. Me seda sisuliselt niimoodi ei arutanud. Mina ei sea neid väiteid kahtluse alla. Valitsus ütleb, et see ei olnud piisav, mis eelnõu seletuskirjas on esitatud. Rohkem me sel teemal arutelu ei pidanud.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud kaasettekandja! Te olete päris pika kogemusega poliitik ja ka rahanduskomisjoni liige. Samasugust eelnõu olen ma mõni aeg tagasi rahanduskomisjonis isiklikult tutvustanud. Mida te arvate, mis tingimustel ja millal rahanduskomisjon saab selliseid eelnõusid hakata arutama sisuliselt ehk saab hakata rääkima sellest, mida üldse tähendab erisoodustusmaks, ja saab võib-olla muuta arutelu laiemaks, näiteks rääkida ka *wining* and *dining*'u sissetoomisest erisoodustusmaksu puhul, sest me räägime ainult otsesest saamata jäänud tulust, oskamata märgata kaudseid tulusid. Mida peaks siis tegema, missuguseid dokumente esitama või peaks selle küsimuse tooma riiklikult tähtsa küsimuse aruteluna suurde saali? Mis te arvate?

Tarmo Mänd

Ma täna! See on nüüd küsimus rahanduskomisjoni liikmele, see ei ole vist personaalne küsimus. Ma võin vastata, et me seda tõepoolest niimoodi ei arutanud. Ma ei ole oma rahanduskomisjonis töötamise kolmeaastase kogemuse jooksul kunagi märganud, et meil ei ole valmidust millegi üle arutleda. Praegused prioriteedid on ju rahanduspoliitiliselt paika pandud selliselt, et erisusi on aastate vältel pigem vähendatud kui suurendatud. See on

allutatud ühele eesmärgile, mida selle saali enamus toetab. Kui tulevad tagasi ilusad ajad ja võib kõikvõimalikke soodustusi teha (need ajad võib-olla Eesti rahva ellu tulevad), siis olen ma absoluutselt selle poolt, et taastuks see olukord, kui raha oli jagada nii palju, kui sooviti. Aga võimalik, et see niimoodi ei lähe. Kõikvõimalikud erisused saavad tekkida siis, kui riigi garanteeritud kulud on kaetud. Praegu on sellega raskusi. Me teame väga hästi, mis toimub sotsiaalfondi rahaga, kuidas on lood pensionidega, kuidas on lood haigekassa kuldudega. Kui need probleemid suudetakse riiklikult lahendada, siis on ju suur osa asjadest ära tehtud. Mis puudutab erisuste juurdeloomist (tõenäoliselt on see ka rahanduskomisjoni liikmete hoiak ja see on minu enda hoiak, kuigi me räägime praegu siin personaalselt, komisjon pole seda arutanud), siis võiks ju selle juurde tagasi tulla, aga praegu ei ole õige aeg seda teha.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Evelyn Sepp. Palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Härra Mänd! Te tegite siin just äsja lausa skandaalse avalduse, öeldes, et kõik te ju teate, milline seis on meil sotsiaalkindlustusrahaga. Ma ei ole päris kindel, et me kõik seda teame, aga ma võin oletada, et te pidasite silmas, et seis on väga halb. Te ütlesite, et teil on komisjonis olnud vankumatu valmisolek kõiki asju arutada. Aga miks te siis ei võtnud aega ega selgitanud õige metoodika alusel selle eelnõu väidetavat maksumust, kui teile tundus, et maksudeklaratsioonide järgi kokkuvõetud andmed ei ole teie jaoks adekvaatsed? Miks te ei tegelnud selle eelnõu n-ö rahalise positsiooni täpsema selgitamisega? Mis teid segas seda tegemast?

Tarmo Mänd

Täna! Selle küsimusega väljume me küll selle arutelu piirest, mis toimus komisjonis selle eelnõu ümber. Mis puudutab seda väidet, et tegemist on skandaalse avaldusega, siis ma tuletan meelde, et tegemist ei ole skandaalse avaldusega, aga hiljaaegu kõige enam furoori tekitanud küsimus oli pensioniea tõstmine, mis tehti sellel eesmärgil, et tulevikus jätkata pensionide väljamaksmist selles mahus, nagu on

rahvale lubatud. Ma ei rääkinud pensionikindlustusraha praegusest puudujäägist, vaid rääkisin tulevikust. Mis puudutab seda, miks me ei plaaninud seda mõju ise uurida, siis menetlusnormide kohaselt on see eelnõu autorite roll.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Üldiselt on teada, et Eesti meditsiini- ja tervishoiukorraldus vajab lisaraha. Minu arusaama kohaselt pakub see eelnõu välja ühe lihtsaima lahenduse, nimelt vähendab ettevõtja maksukoormust juhul, kui see meditsiini- ja tervishoiukorraldusse raha lisab. Kui selline lähenemine ei ole komisjoni arvates mõistlik, siis kas komisjonil on olemas teadmine selle kohta, kust meditsiini- ja tervishoiusüsteemi ilma makse tõstmata seda raha on võimalik saada?

Tarmo Mänd

Ma täna! Ma loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. (Väga pahasti on kuulda, kui küsimusi esitatakse.) Ma veel kord mainin, et ma saan piirduda sellega, mis selle eelnõu arutelul komisjonis toimus. Seda me ei arutanud, mida lugupeetud küsija praegu küsis.

Aseesimees Keit Pentus

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh! Hea kolleeg! Seaduseelnõu algatajad on seda koostanud koos sotsiaalpartneritega, keda ettekandja siin ka nimetas, näiteks Eesti Tööandjate Keskliit. Missugused olid komisjonis sotsiaalpartnerite arvamused? Ma loodan, et sotsiaalpartnerid olid teil komisjonis, aga kui neid ei olnud, siis miks neid ei olnud sinna kutsutud, näiteks Eesti Tööandjate Keskliitu, EVEA-d ja keda iganes veel?

Tarmo Mänd

Täna! Neid arvamusi komisjonis ei olnud. Ka sellele küsimusele ei saa ma vastata.

Aseesimees Keit Pentus

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud eestkõneleja! Minu küsimus on selline. Kas on välja toodud arvud selle kohta, et kui erisoodustusmaksu ei olnud, kui palju siis riik kaotas raha, ja kui palju ta tänu sellele raha võidab? Teine küsimus on see, et kas komisjonis arutati ka seda väidet, et sel juhul suureneb spordiklubide käive. Minu arvamus on, et käive suureneb spordibaasidel, millest enamikku finantseerib riik või neid haldavad kohalikud omavalitsused. Ilmselt nende käive selle seaduse muutumise korral suureneb, aga mitte spordiklubide käive.

Tarmo Mänd

Täna! Mis puudutab esimest küsimust, siis see oligi põhiväide, et need kulutused või laekumata jäänud tulud on oletuslikud, seda väidab just valitsuse pool, ja puudub täielik ülevaade sellest, mida see tegelikult sotsiaalkindlustusele maksma läheb. See oligi põhiväide, millest rahanduskomisjon lähtus. Täna tõi ettekandja välja oma kaalutlused, mis on ka seletuskirjas. Rahandusministeerium ja valitsus ei pidanud neid täiuslikuks. Nad ei öelnud, et need on täiesti valed, nad ütlesid, et need on puudulikud. Mis puudutab spordibaaside osa, siis jään ma kahjuks vastuse võlgu, seda me küll ei hinnanud.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks sõna Evelyn Sepale, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Vastates ühele eelnevale küsimusele, juhtisid sa meie tähelepanu sellele, et eelnõu algatajate roll vastavalt Riigikogu reeglitele on alustada eelnõu arvutusliku poolega kulude osas. Samas peab sellesama kodukorra kohaselt juhtivkomisjon selle arutelu siin igati kvaliteetselt ette valmistama. Nüüd me kuulsime, et teie ei ole kontrollinud, kas vastab tõele maksumus, mis seletuskirjas on esitatud. Te ei ole kutsunud komisjoni sotsiaalpartnereid ega neid ära kuulanud. Miks te raiskate Riigikogu aega, te ei ole ju seda arutelu siin saalis ette valmistanud?

Tarmo Mänd

Ma täna! Päriskarm hinnang. Rahanduskomisjon ei saanud endale võtta eelnõu alga-

taja rolli. Nende menetlusnormide järgi, mis on ette nähtud selle saali jaoks, peab eelnõu esitaja, ükskõik kes ta on, kas valitsus, Riigikogu liige, fraktsioon või komisjon, põhjendama eelnõu tegelikke mõjusid, tulude ja kulude poolt. See on algataja roll. Sellest me lähtusime. Rahanduskomisjon ei pidanud vajalikuks hakata ise neid analüüse koostama ja ma arvan, et seda ei ole tehtud üheski komisjonis.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Remargi korras: ma vaatan, et Reformierakond on niisuguste sensitiivsete ja ebameeldivate eelnõude kaitsjaks millegipärast sind pannud. Aga see oli muidugi juhus. Mulle lõikas nii eelmise kui ka selle eelnõu arutelu puhul kõrva, et komisjon räägib valitsuse arvamusel ja siis lõpeb kogu loogika, mõistus ja arutelu. Igal komisjonil pidavat oma töökord ja praktika olema. Kas rahanduskomisjon üldse teab midagi parlamentarismist ja kas ta üldse kriitiliselt hindab valitsuse arvamust või on komisjoni arvamusel alus see, et kui valitsus on nii öelnud, siis nii jääbki?

Tarmo Mänd

Ma täna, lugupeetud kolleeg! Ma ei arva, et minul on Reformierakonnas kanda see roll, et pean kõik ebameeldivad asjad siia tooma. Mul on rahanduskomisjonis oma roll, mida ma pean täitma. Mina ei rutanud neid asju opponeerima. Igat asja on võimalik lahendada, kui selleks on olemas võimalused, tegelik vajadus ja üksmeel. Küsimus on selles, et rahanduskomisjon saab lähtuda täpselt samadest normidest nagu õiguskomisjon, kus sina töötad. Ei ole mingisuguseid erinevusi. Mis puudutab seda, et ma rõhutasin valitsuse seisukohti, siis see on meie arvates korrektne ja seda tehakse alati, alati kuulatakse ära valitsuse seisukoht, mis on menetlusnormide osa. Me viibisime ühel istungil, Ain Seppik. Sa oled lugupeetud ja suurte kogemustega mees ning tead väga hästi, et me seda seal ei arutanud. Kui ma tahaksin olla täiesti bürokraatlik, siis piirduksin sellega, et ütleksin, et need küsimused, mida me oleme siin pikka aega arutanud, ei olnud komisjonis arutlusel. See on Tarmo Männi ja

saali vaheline diskussioon. Ka see on kindlasti parlamentarismi tunnus, et ma lihtsalt ei ütle: "Seda ei arutatud ja ma teiega ei räägi." Seda ma praegu ei teinud.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Ma pean kõigepealt ütlema, et seda, mille eest Eesti töandjad erisoodustusmaksu maksavad, saab igaiks vaadata maksuameti koduleheküljelt. Loomulikult on Vabariigi Valitsusel õigus, et meie poolt seletuskirjas toodud arvud ei ole kõige täpsemad. Ma toon kõige lihtsama näite. Seal on ühe rea peal töandja kulutused taseme- ja vabahariduskoolitusele. Me teeme ettepaneku tuua tasemekoolitus erisoodustuste hulgast välja, aga praegu on selle rea peal kogukulud. Nii et need arvud, mis siin eelnõu seletuskirjas on, on maksimaalsed. Kui kogukulu oleks olnud tasemekoolituse kulud, siis jääks riigil saamata nii palju, aga kuna seal on ka midagi muud, siis jääb summa väiksemaks. Rohkem lihtsalt ei ole deklaratsiooni põhjal võimalik täpsust saavutada. Kas sa oled nõus mõnema, et meie toodud tulude alalaekumine on maksimaalne võimalik summa, mis riigil seetõttu saamata jääb?

Tarmo Mänd

Ma tänan! Kuna me töötame Eikiga ühes komisjonis, kasutan ma tõenäoliselt seda vormelit, et sellisel kujul seda ei arutanud. Minu isiklik arvamus ei tähenda siin midagi. Ka komisjoni seisukoht oli selline, et need arvud on ebapiisavad. Keegi ei ole öelnud, et Eiki Nestori esitatud arvud on valed, aga need on ebapiisavad. Niimoodi käsitlesime me seda osa.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma nõustun täiesti teiega selles osas, et parlamentarismi mõnitamises ja eiramises saab veel kaugemale minna, eile näitas seda ka peaminister arupärimistele vastates. Kuid minu

küsimus on järgmine. Missugused on siiski need sisulised põhjused, miks rahanduskomisjon ehk, õigemini, selle koalitsiooni kuuluv osa selle minu arvates mõistliku eelnõuga ei nõustunud? Kas sisuline põhjus on ainult valitsuse eitav arvamus või on koalitsioonil, üllatus-üllatus, ka mingi iseseisev arvamus selle eelnõu kohta? Kas see eelnõu ei vääri üldse arutamist Riigikogus ja tuleb kohe tagasi lükata? Miks?

Tarmo Mänd

Ma tänan! Protokolli huvides lisan jälle juurde: komisjon ei arutanud seda, mille kohta Ain Seppik praegu küsis. Aga mis puudutab eelnõu tagasilükkamise tegelikku põhjust, siis alati on võimalik rääkida kahest asjast: on otstarbekus ja on reaalsed võimalused. Praeguse koalitsiooni poliitika on suunatud ühele eesmärgile, millele ma vihjasin: kõigi erisuste kaotamisele, et kindlustada eelarve tasakaal ja mahtumine nende kriteeriumide sisse, mis on püstitatud, et nii saavutada eesmärk, mille abil saab uuesti elavdada majandust ja hakata tulusid juurde tekitama ning luua erisusi siis, kui selleks on õige aeg. Praegu ei ole valitsuskoalitsiooni jaoks selleks õige aeg. Sellele on juhtinud tähelepanu Euroopa Komisjon, sellele on juhtinud tähelepanu IMF-i delegatsioon. Mina ei ole küll kuulnud öeldavat, et see eelnõu tuleks ilma arutamata tagasi lükata. Võimalik, et ma olen olnud liiga vähe selles olukorras, kus ma täna olen. Ma ei ole seda kohtanud. Teisel pool istudes ei olnud mina kunagi selle vastu, et ratsionaalsus peaks võitma, sest elus on võimalik kõiges kokku leppida. Tuli välja, et nende kahe eelnõu puhul, millest mina olen sunnitud opositsioonierakondade meelest mitte meeldivalt rääkima või siin vastasseisu esindama, ei ole praegu olemas neid võimalusi, mis valitsuskoalitsiooni poliitikaga kokku läheksid. See ei ole Vabariigi Valitsuse tahe, seda siin fetišeeritakse, vaid see on olnud koalitsiooni tahe tervikuna ja nii see hääletusmehhanism ju töötab. See ongi parlamentarism. Kui see ei ole, siis mis asi see on?

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Hannes Rumm. Palun!

Hannes Rumm

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Minu küsimus on ajendatud lihtsast inimlikust uudishimust. Hakkasin ka Ain Seppiku küsimuse ajal mõtlema, mis see põhjus siis on, et Riigikogu rahanduskomisjoni esimees Taavi Rõivas, teie nüüdne erakonnakaaslane, on järjest määranud selliste eelnõude arutelude tutvustajaks, mis käsitlevad tööpuudusega võitlemist ja vaesuse likvideerimist, just teid. Ma saan aru, et ühelt poolt on Tarmo Männi puhul tegemist väga kogenud riigimehega, aga teiselt poolt paratamatult Reformierakonna poisiohtu liikmega. Miks teile on erakonnas selline roll määratud?

Tarmo Mänd

Ma tänan! Protokolli huvides on esimene osa vastusest seesama, mida ma olen ennegi öelnud: seda arutelu ei toimunud, komisjonis arutati ainult ühte asja, mis puudutas kulusid. Rahanduskomisjonis on olnud probleem see, et Taavi Rõivas noore mehena on alati olnud nõus kõiki eelnõusid ise siin tutvustama, surumata seda kellelegi peale. Seal sellist jaotust ei ole, et nüüd on sinu kord või nüüd on sinu kord. Mina ei ole täheldanud, et minul oleks kästud seda teha.

Aseesimees Keit Pentus

Enne kui ma annan küsimuseks sõna Erki Noolele, juhin kolleegide tähelepanu sellele, et meil peaks toimuma hetkel eelnõu sisuline arutelu, ja ma palun ka sisulise arutelu juurde jääda! Teiseks küsimuseks saab sõna Erki Nool.

Erki Nool

Aitäh! Austatud rahanduskomisjoni liige! Rahanduskomisjon peaks tegelikult hästi palju arutama arve. Ma küsin sisuliselt: mida see seadusmuudatus võiks hinnanguliselt riigile maksma minna ja kui see mingist kohast võtab raha ära, kas on ka spekulatsioone, kui palju see võiks haigekassa raha kokku hoida?

Tarmo Mänd

Tänan! Ma olen seda vist juba paar korda öelnud, et me ei tea seda tegelikku summat.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt teadmiseks headele kolleegidele, et seoses tuhapilvega olin ma päris pikalt ära. Aga see ei puuduta üldse seda teemat, sest rahanduskomisjon ei ole mingi soolokomisjon ja see, et erinevad komisjoni liikmed, sealhulgas aseesimees, eelnõude arutelusid tutvustavad, on igati normaalne nähtus. Hannes Rummu märkused olid minu meelest täiesti kohatud. Aga mul on küsimus eelnõu sisu kohta, millest siin on vahepeal väga kaugele mindud: kas sotsiaaldemokraadid eelnõu algatajana pakkusid allikat, mille arvel katta vähenevaid laekumisi, muu hulgas pensionikassasse, haigekassasse ja riigieelarvesse tervikuna? Kas nad sellist katteallikat pakkusid ja kas nad omalt poolt esitasid adekvaatsed rehkendused, kui palju riigil tulusid saamata jääb?

Tarmo Mänd

Ma tänan! Neid katteallikaid ei ole pakutud minu arvates ühel põhjusel. Eiki Nestor väitis komisjonis ja väitis ka täna siin Riigikogu ees, et tegelikult kulusid ei teki. Valitsus omakorda väidab, et need viited, mis on seletuskirjas toodud, mis puudutavad tervisekindlustussummasid, on Maksu- ja Tolliametilt võetud summad deklareeringute järgi, see oli kogu analüüsi alus ja valitsus ei pidanud seda piisavaks. Sellest tulenevalt ei saanud komisjon selgeks, kui suur on tegelik tulude vähenemise summa.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Komisjonis määratakse tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest ettekandja. Seda ei tehta lihtsalt selleks, et ta tuleks ja loeks ette, et seda arutati või mitte. Te teatud mõttes vastutate selle eelnõu eest. Mulle väga meeldib Riigikogu majanduskomisjoni töövorm, kus eelnõusid arutatakse ka töökomisjonides. Kui me täna arutame nii tähtsat eelnõu, kui on nii palju lahtisi küsimusi ja komisjoni istungil nendesse ei süvenetud (ma ei usu, et te olete nüüd täielikult ümber sündinud, kui te olete teises erakonnas), siis miks te ei kasutanud võimalust, et seda teemat süviti arutada? Siis oleks täna ka Riigikogul olnud natukenegi teine maine. Praegu jääb küll selline tunne, et

komisjonis mitte midagi ei tehta, mitte midagi ei tahetagi arutada ja me suhtume ausalt öeldes asjasse väga ükskõikselt. Miks te ei kasuta sellist väga tõhusat töövormi, nagu kasutab majanduskomisjon, mida ka juhib Reformierakond?

Tarmo Mänd

Ma tänan selle küsimuse eest! Ma küll ei tahaks, et me siin täna räägiksime persoonidest või ümbersündimisest või sellest, et meie komisjon ei tööta. Helle! Me töötame koos ühes komisjonis, me teame väga hästi, et see komisjon töötab üsna pingsalt. Kohane on alati rääkida ka nendest näidetest, kus on saavutatud selline tase ja konsensus, et vastu võetakse parteipoliitikaüleseid otsuseid. Ma toon näitena kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise seaduse eelnõu, mida me oleme menetlenud jätkuvalt ja jätkuvalt ning täna kell 2 algab omavalitsusliitude osavõtul taas sisuline arutelu, et kõik omavalitsusi puudutavad küsimused saaksid lahendatud konsensuse alusel. Ma ei saa öelda, et meil ei ole neid näiteid ja et meie komisjon ei tööta. Helle! Seda pattu ma oma hinge peale ei võta, selle avalduse tegid sina. Aga Taavi Rõivas on siin saalis, me võime selle küsimuse tõstatada järgmisel rahanduskomisjoni istungil. Moodustame töörühmad ja arutame läbi, kas me oma töös neid vajame või mitte, kas meie töö on olnud sisuline või mitte. Mina ei ole sellele hinnangu andja. Aga nende kahe eelnõu kõrval, mis täna saalis pahameelt tekitavad, on positiivseid näiteid küll ja küll.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Toomas Tõniste. Palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma isiklikult olen küll seda meelt, et iga tervisespordile kulutatud kroon toob vähemalt topelt tagasi. Sellepärast mind ikkagi huvitab, kes peaks selle arvutuse tegema, kas eelnõu esitaja või võiks ka mõni ministeerium välja arvutada oletatava tulu. Kokkuvõttes võib see bilanss tulla positiivne ja veel kuhjaga positiivne. Kas selline arutelu oli komisjonis?

Tarmo Mänd

Täna küsimuse eest! Sellist arutelu ei olnud. Aga me teame ju, et meil kõigil, kui me rahvasaadikuna esitame eelnõu, on õigus pöörduda kõigi valitsusinstantside, ministeeriumide, ametite poole, et andmeid koguda ja paluda abi. Mitte keegi ei saa sellest keelduda. Selle eelnõu puhul see sellisena ei kajastunud ja tugineti teisele andmebaasile.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kolleeg Taavi Rõivas juhtis tähelepanu meie eelnõu justkui nõrgale kohale, et ei ole toodud kulude katteallikaid. Kas valitsusk koalitsioonile on teada selline rusikareegel, et üks kroon kulutusi töötaja terviseedendusele annab kolm krooni kokkuhoidu ravikindlustuse rea peal?

Tarmo Mänd

Täna! Valitsuse vastuses seda kirjas küll ei ole. Mulle meeldib eriti see ütlus, et kui traktoril on maksuvabastus, siis inimestel seda olla ei tohiks. Ka see ei olnud meie arutelu teema, seda on teie erakond oma retoorikas kasutanud. See küsimus ei ole minu personaalne küsimus. See ei kerkinud komisjonis sellisena üles ka mitte ettekandja poolt.

Aseesimees Keit Pentus

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kuulates teie väidet, et praeguses situatsioonis on igal juhul mõistlik toetada valitsuse seisukohta erisuste kaotamise osas, tulid mulle meelde mitu aastat kestnud debatil siin saalis, kus te olete, vastupidi, seisnud just nimelt näiteks käibemaksuerisuste säilitamise eest ja olete olnud nende kaotamise vastu. Otsisin Riigikogu stenogrammist välja teie sõnad 15. oktoobrist 2008, kui te käibemaksuerisuste kaotamise puhul olete öelnud, et teile tuli meelde üks suur poliitik: "... kes ütles nii: "Vilets on see poliitik, kes räägib seda, mida mõtleb ja teab." Sellele mõttele viis mind see käsitlus, kuidas me räägime täna käibemaksu ja eriti riigilõivu

suurendamise vajadusest, öeldes, et see tegelikult kõik ongi nii ja nendel alustel, nagu eelnõus kirjas on. Ma olin samuti rahanduskomisjoni istungil ja me käsitlesime seda asja pisut sügavamalt ja ka teiste tahkude pealt, seades kahtluse alla maksutõusude objektiivsuse ja aluse." Minu küsimus ongi: kui seda asja, seda eelnõu, mida te hetkel kommenteerite, vaadata sisulise poole pealt, kas te siis jääte selle juurde, et erisused on halvad?

Aseesimees Keit Pentus

Ma juhin tähelepanu, et hetkel on Riigikogu kõnetoolis rahanduskomisjoni kui juhtivkomisjoni esindaja, kes annab ülevaate rahanduskomisjoni toimunud arutelust. See küsimus ei puudutanud seda arutelu. Kui vastaja soovib vastata, siis selleks on võimalus, aga rõhutan veel kord, et see küsimus ei puudutanud arutelu. Kas vastaja soovib vastata?

Tarmo Mänd

Täna! Ma isegi ei oska öelda, millega ma olen ära teeninud selle au, et ma saan siin saalis võtta endale vastutuse kogu valitsuse eest. Ma saan aru, kui tähtsad on need eelnõud, mida täna arutatakse, arvestades aega, kuhu me siirdume. Enne seda on veel üks aeg, kus on teatud kriteeriumid, ja see on palju lähemal kui see töötatud maa ehk järgmisesse aastasse minek. Aga hetkel ma kinnitan, et kui me oleme võtnud selle eesmärgi, ja seda ma toetan (euro nimel on nii palju võideldud ja tehtud ja see on ka nii oluline, et seda protsessi tagasi pöörata ei soovitaks ma mitte mingil juhul), siis praegu ei ole minu isikliku seisukoha kohaselt tõepoolest erisuste aeg. Kui tulevad paremad ajad, siis on teine asi.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Aivar Riisalu. Palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin hästi konkreetset. Kas rahanduskomisjonis oli juttu, miks tegelikult sisuliselt keeldutakse üsna mõnusa ja progressiivse seaduseelnõu arutelust ja on selge seisukoht, et see tuleks esimesel lugemisel välja hääletada? Miks te keeldute arutelust?

Tarmo Mänd

Täna! Ma olen mitu korda, lugupeetud kolleeg, maininud, et seda teemat ei olnud rahanduskomisjonis arutelul. Ma ei saa väita, et mina isiklikult sellest keeldusin ega tahtnud seda eelnõu arutada. Arutelu piirdus seal ainult ühe küsimusega.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Te olete ju rahanduskomisjoni juhtiv funktsionäär, kes korraldab selle tööd. Miks te siis rahanduskomisjoni tööd nii kehvasti korraldasite, et te sisuliselt teemat ei ole püüdnud arutada, ei ole püüdnud teemasse süveneda? Järsku oleks just see väga selge põhjus esimese lugemise lõpetamiseks. Tehke see töö ära, mis teil tegemata jäi, ja andke demokraatialle õige voolusäng kätte. Muidu tekib tõepoolest siin praegu mulje, et see lihtsalt ei meeldi, see on paha opositsiooni eelnõu, vuh, minema, pole vaja arutada!

Tarmo Mänd

Aitäh! Jah, protokollis huvides võib öelda, et seda tõesti ei arutatud. Aga küsimus on ju selles, et komisjon oleks võinud teha mõõnduse, mida ei tehtud. Oleks võinud teha mõõnduse, et eelnõu algataja saaks selle vajaliku aja ja teeks ise uuringud ära. Selline on eelnõude Riigikogus menetlemise kord, punktid 49 ja 50 käsitlevad seda, mis peab olema eelnõu seletuskirjas esitatud: kulude ja tulude analüüs, mõju riigieelarvele jne. Ma arvan, et praegu ei ole ühegi komisjoni praktikas olnud seda, et ise oleks hakatud seda analüüsi tegema. See on eelnõude menetlemise korra kohaselt eelnõu autori kohustus.

Aseesimees Keit Pentus

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Muidugi on üsna kurb meel selle üle, et see arutelu siin on nii sapine ja täis sellist kurjust. Ma eeldaksin rohkem argumenteeritust ja konstruktiivsust. Aga minu küsimus on selline: kas te selle arutelu käigus vaatasite teemat selles

mõttes laiemalt ja kas eelnõu algatajad viisid teema laiemale arutelule? Teatavasti on tervist edendavad tegevused ju ka kuurordiravi ja kõikvõimalikes spaades käimine. Mõne inimese vaimsele tervisele mõjub väga hästi juturamatu lugemine, aga mõnele jällegi ei mõju see hästi, võib-olla eriti siis, kui ei ole hea raamat, temale meeldib hoopis jalgrattaga sõita. Kuidas selliste valikute puhul ikkagi teha õigeid otsuseid, mida toetada ja mida mitte toetada?

Tarmo Mänd

Ma sissejuhatavas osas märkisin, et ettekandja rõhus kahele asjale, mille poolest eelnõu erineb eelmise aasta septembris arutatud eelnõust 520, üks oli tasemekoolituse vabastamine erisoodustuse alt ja teine oli erisoodustumaksumäära alandamine 30 000 kroonilt 3000 kroonile. Sellega arutelu piirdus.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jaanus Marrandi. Palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud ettekandja! Ma vaatasin seletuskirjast täpselt järele. Siin on kirjutatud "Maksu- ja Tolliameti andmetel". Tegelikult on siin isegi välja toodud need summad, kui palju võiks raha kaduma minna. Tulen tagasi eelmise küsimuse juurde. Ongi põhjust arutada selle üle, et mõnele meeldib raamatut lugeda, teisele spaas käia, aga keegi peab tõsist ravi saama, et oma tervist parandada, ning ongi põhjust esimene lugemine lõpetada, et siis neid asju kaaluda ja täpsustada. Rahalised andmed on siin olemas. Seda enam, et nii teie kui ka komisjoni esimehe maailmavaatelsele alusele peaks see eelnõu äärmiselt sobiv olema, sest terviseedendus, maksude vähendamine ja see poliitika on teile iseenesest maailmavaateliselt väga omane.

Tarmo Mänd

Ma tänan! Ma juhtisin enne tähelepanu sellele, et Maksu- ja Tolliameti andmetele eelnõu autorid tuginesidki, aga seda ei pidanud ei Vabariigi Valitsus ega komisjon piisavaks, et hinnata tegelikku mõju riigieelarvele.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Aivar Riisalu. Palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin protokollis huvides: kas komisjonis arutati seda, et seda eelnõu ei arutata?

Tarmo Mänd

Lugupeetud kolleeg! Ei, nii seda ei arutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin kõigepealt heade kolleegide tähelepanu seaduseelnõu seletuskirjale, mis pealkirja järgi on küll seletuskiri, aga mis vähemalt mõju analüüsi osas seletuskirja mõõtu paraku välja ei anna. Siin on kirjas Maksuja Tolliametile 2009. aastal deklareeritud andmed, olukorras, kus konkreetne valdkond ei ole maksusoodustuse objekt. Härra Mänd! Kas nende andmete edasikandmine aega, kui soovitakse kehtestada maksusoodustus, ja eeldatakse, et need andmed mitte krooni võrragi ei muutu, on teie hinnangul naiivne või pigem väga naiivne?

Tarmo Mänd

Ma tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Kolleegid! Ma palun saalis vaikust ja palun Riigikogu liikmetel jääda üksteise suhtes lugupidavaks ja kultuurseks!

Tarmo Mänd

Ma arvan niimoodi, et kui soodustus kehtestatakse, siis kulud ka tekivad. Kindla peale ei saa see deklareerimismaht jääda selleks, mis täna seal kirjas on.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Indrek Saar.

Indrek Saar

Vabandust, aga ma tahan täpsustada seda, millest vaidlus tekkis! Maksu- ja Tolliamet ju

näitab praegu seda, kui palju seda maksu laekub. Meid ju ei huvita see, mis on sellele lisanduv n-ö saamata jäänud tulu, meid huvitab see, mis jääb saamata, sellega on probleem. Kuidas te seda kommenteerite? Te väitsite, et komisjon ei pidanud Maksu- ja Tolliameti andmeid piisavaks. Mida siis komisjon arvas, mis oleks piisav? Mis oleks piisav arvutuskäik? Kes selle tegema peaks, et komisjoni arvates oleks võimalik tõsiselt seda arvutuskäiku hinnata?

Tarmo Mänd

Täna! Seletuskirjas on kaks või kolm näitajat. Eiki Nestor kandis ette, et mujalt ei olnudki andmeid võtta kui Maksu- ja Tolliameti deklareeringutelt. Meie eeldame küll seda, et riigi majanduslikud ja rahanduslikud analüüsid kätkevad palju laiemat baasi, kui seda on deklareeritud tegelik kulu. Keegi lugupeetud spordimeestest alguses väitis, et neid kulutusi tehakse nagunii. Mina ei taha väita, et midagi kusagil varjatakse, aga kui seadustada, siis kindlasti need asjad nii ei jää. Ei prognoosita seda, mis oli eelmisel aastal, vaid on kohustus prognoosida mõju 2011. aasta eelarvele, seda, milliseid mõjutusi see kaasa toob. Rahanduskomisjonil on kohustus hinnata olukorda, et esitada pärast tasakaalustatud eelarve.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Sven Mikser. Palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui te mingil minu jaoks teadmata põhjusel olete sattunud siin ebaõiglase kiusamise alla, siis ma tunnen teile kaasa. Aga kuna kolleeg Rõivas küsis teie isiklikku arvamust (te olete ka rahanduskomisjoni liige, koguni aseesimees) ja sai oma küsimusele vastuse, siis julgen ma ka küsida teie isiklikku arvamust, mis sisaldub ju selles komisjoni kollektiivses arvamuses. Ma küsingi: kas teie isiklik vastuseis sellele eelnõule on peamiselt põhjustatud sellest, et seletuskirjas esitatud arvutused on ebapiisavad, või on see eelnõu oma ideoloogialt teile kui parempoolsele poliitikule ja liberaalile raskesti vastuvõetav?

Tarmo Mänd

Ma täna selle kaastunde eest! Ma ei tunne, et mulle oleks liiga tehtud. Kunagi pidi see aeg siin saalis kätte jõudma, kui see pahameel vallandub ja saadakse välja öelda, mida arvatakse. Ma olen öelnud (see jääb nüüd tõesti sellest päevakorrapunktist väljapoole), et ma ei olegi oma olemuselt vasakpoolne poliitik ja see erakond, kus ma enne olin, ei ole ka täna veel vasakpoolne erakond.

Aseesimees Keit Pentus

Kolleegid! Ma palun arutelu käigus püsida eelnõu raames! Küsimuseks saab sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Kas sina ja komisjoni mingi osa siiski peavad mingitki mõtet, mis selles eelnõus on, nii arutamiskõlblikuks, et seda tasuks komisjonis edasi arutada ja kas või komisjoni eelnõuga ning ka vastavate rehkendustega välja tulla?

Tarmo Mänd

Ma täna! Ma arvan, et sellest oli siin enne juttu. Kuna meie komisjon sattus komisjoni enda liikme poolt kahtluse alla, et me ei tööta piisava süvenemisega või piisava tähelepanelikkusega, ei lasku diskussiooni paljude küsimuste juures, siis ma arvan, et meie komisjoni esimees ei ole selle vastu, et komisjoni istungil sisuliselt need küsimused läbi arutada, ka selle eelnõu taustal, ja kui on, millest mõõtu võtta, siis seda kindlasti teha. Aga ma esitasin oma arvates need raamid, mis on olemas, miks erisusi mitte kehtestada. Ma arvan, et kogu pahameel sellest ongi põhjustatud. Ma ei arva, et minu tagasihoidlik isik siin mingit suurt rolli mängib.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Sven Mikser. Palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Te lasete ennast vist kontekstist eksitada ega vastanud minu küsimusele. Mina ei seadnud üldse kahtluse alla seda, et teie süda kuulub teie erakonnale. Ma küsisin, kas teie vastuseis sellele eelnõule lähtub eeskätt sellest, et arvutused, nagu te

ütlesite, on ebapiisavad, või on lähenemine, et sellist maksusoodustust võiks kasutada, teile maailmavaateliselt vastuvõetamatu. See oli minu küsimus. Ma küsin nüüd selle üle.

Tarmo Mänd

Mina komisjonis hääletades lähtusin sellest, et see eelnõu ei olnud vastavalt menetlusnormidele tehtud ja tegelik tulude vähenemise pool ei olnud välja toodud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Lugupeetud juhataja! Head ametikaaslased! Sel teemal on parlament arutlenud viimased viis aastat, võib-olla isegi viimased kümme aastat. Nii et igasugused etteheited, et seda eelnõu ei ole sisuliselt arutatud, saavad tulla vaid inimestelt, kes on väga lühikese mäluga, või inimestelt, kes ei taha mäletada. Olukorras, kus kümme korda järjest esitatakse peaaegu identne eelnõu, on vist liiast loota kümme korda järjest peaaegu identset arutelu. Räägime ikkagi asjadest ja räägime, kuni need printsii- bid on üks kord või mõned korrad selgeks vaieldud. Kümme korda sama juttu ajada oleks parlamendi tööaja raiskamine.

Vabandust! Kolleeg Jüri Tamm segab pidevalt vahele, mul ei ole võimalik rääkida. Ma väga loodan, et stenogrammi jõuavad kõik need ühinenud sotsiaaldemokraatide vaheleütlemised, mis täna siin saalis on olnud. Minu meelest on Eesti ajaloo jaoks oluline näha murrangut ühe siiani küllalt soliidse partei poliitilises kultuuris. See murrang ei ole kahjuks olnud positiivsuse poole. Ma pean juhtima tähelepanu, et need vaheleütlemised on kümnekordselt ületanud hea maitse piiri. Ma palun headel kolleegidel seda tähele panna! Samamoodi olen ma väga nõrдинud, et minu ettekannet pidevalt katkestatakse.

Eelnõu maksumusest. Tsiteerin seletuskirja: "Eelnõu koostajatel puudub informatsioon, kui paljud tööandjad rahastavad oma töötajate tervisespordile ning haiguste ennetamisele suunatud tegevusi ja ravi, tasuvad töötajate täiendava haiguskindlustuse makseid või maksavad

töötajate tasemekoolituse eest." Puudub info, seda esiteks. Järgneb oletus, et enamasti seda ei tehta ja seetõttu ei kaasne seadusmuudatusega märkimisväärset riigieelarve tulude vähenemist. Andke andeks! Niimoodi ei saa seaduse mõjusid hinnata. On olemas alternatiivkuld, on olemas fakt, et kui asutakse maksusoodustust kasutama, siis jääb see raha kuskil mujal maksudena deklareerimata. Ei ole olemas taevast sadavat raha. Isegi sotsiaaldemokraadid opositsioonis olles võiksid endale lubada teatud riigimeheliikkust, et mitte tulla välja selliste mõjuhinnangutega, kus räägitakse nullsummalisest mängust.

Juhin tähelepanu, et rahanduskomisjonis menetletavate eelnõude puhul on mitmed opositsioonierakonnad seda nõuet eelnõudele, et eelnõu algatajad on kohustatud analüüsima seaduse rakendamisega seotud kulutusi, süstemaatiliselt eiranud. Viimati oli näiteks Keskerakonna algatatud eelnõu seoses tööpuuduse vähendamisega, kus eelnõu algataja sõnaselgelt ütles, et tegemist on nullsummalise mänguga. Ma väidan, et nii pealiskaudne mõjude hinnang alandab parlamendi väarikust. Me võiksime võtta kohustust seaduse mõjusid analüüsida oluliselt tõsisemalt, kui me seda praegu teeme.

Valitsus oma arvamuses analüüsis eelnõu mõjusid põhjalikumalt ja leidis, et see ei ole sugugi mitte nullsummaline mäng. Komisjonis oli väga selgelt üleval teema, et selle eelnõu mõjul vähenevad maksulaekumised, väheneb ka sotsiaalmaksu laekumine, mis tähendab vähem vahendeid pensionikassa jaoks, mis tähendab vähem vahendeid haigekassa jaoks. Kui keegi eelnõu algatajatest või opositsioonist arvab, et nendes kassades on praegu liiga palju raha, siis öelge see selgelt välja, aga ärge veiderdage jutuga, et see eelnõu midagi ei maksa. Sellest saab iga lapski aru, et nii naiivne ei tasu olla.

Selle maksusoodustuse kui sellise kohta leiab Reformierakonna fraktsioon, et tervisespordivaldkond, tervisesse investeerimine on vaieldamatult prioriteet ja tervisesse investeerimist on võimalik soodustada mitu korda efektiivsemalt kui maksusoodustuse kaudu. Väikese nüansina võib tähelepanu juhtida, et selle seaduse alla mahuvad muu hulgas näiteks spaakülastused ja ...

Aseesimees Keit Pentus

Kolleeg! Teil on võimalik kasutada lisa-aega, kui te seda soovite. Üks minut lisa-aega.

Taavi Rõivas

... väga halva tõlgenduse korral võib siia hulka lugeda ka spordipoest ostetavad ketsid, mida saab kasutada mitte ainult sportimiseks. Vaieldamatult on maksusoodustus oma olemuselt ebaefektiivsem kui ühe valdkonna otse toetamine. Valitsuskoalitsioon ongi lähtunud sellest, et toetada nii tervisesporti kui ka tervist üldisemalt riigieelarve eraldiste kaudu, mitte maksusoodustuste kaudu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Mul kindlasti lisa-aega vaja ei lähe. Ma korran veel kord üle. Nii täpseid andmeid kulude kohta ei ole isegi valitsuse esitatud eelnõudes. Need on võetud tuludeklaratsioonist, ettevõtetel on need andmed ise deklareerinud. Kas saate aru? Näiteks on vabaharidusliku koolituse ja tasemekoolituse kulud. Meie teeme ettepaneku tasemekoolituse kulude katmist enam mitte lugeda erisoodustuseks. Kui palju seal hulgas on vabaharidusele kulutatud summasid, seda me ei tea, aga see on maksimum, mis riigil saamata jääb.

Mul ajab hinge täis, kui kümme aastat aetakse samasugust demagoogiat, nagu Taavi Rõivas siin praegu rääkis, et kui me need koolituskulud ja tervisekulud võtame erisoodustuste alt välja, siis hakkavad tööandjad investeerima ja riigil jääb raha saamata. Taavi! Mul oleks soov, et sa kuulaksid praegu, kui sa saad! See on puhas demagoogia, niimoodi arvutada ei tohi. Ma toon näite. Anname üle eelnõu, kus on kirjas, et igäüks võib 10 000 krooni eest sõita Kuu peale ja see on maksuvaba. Siis tuleb selle loogika järgi, mille Taavi esitas, välja, et riigil jääb saamata 74 720 000 krooni. Kust see arv tuleb? Reformierakonnas on 7472 liiget. Usute seda? Ei ole ju nii, ei jää ju saamata!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eesti-maa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Tegelikult on ju niimoodi, et see vaidlus, mis siin käib, on meie meelest moel või teisel täiesti arukal moel lahendatav. Ühtepidi me näeme, kuidas arvatakse, et kui see erisoodustusmaksu äravõtmise ettevõtjalt-tööandjalt sünniks, siis kõikvõimalikud sellised määratu tähendusega, pehmed, tervisele hästi mõjuvad teenused muutuksid just nagu töötasu osaks. See võib tõesti nii minna, kuigi ka meie oleme vaadanud, et Maksu- ja Tolliametite andmetest seda kuidagi ei nähtu.

On ju täiesti ilmne, et selline jõuliselt sekuv meditsiin, ravi ja muu selline, vajab kahte asja: ühtepidi kulude märkimisväärset vähendamist ehk haiglareformi lõpuleviimist, mida see eelnõu ei puuduta, ja teiseks loomulikult lisaraha. Seda lisaraha ei ole võimalik meie arusaama järgi võtta mingisugustest järjekordestest maksudest, vaid seda on võimalik saada ainult siis, kui lisaks teistele ühiskonnas heakskiidetud kapitalidele hakatakse mõistma ka inimkapitali tähendust ja sellesse investeerimist kui töövõime, konkurentsivõime ja heaolu osa.

Ma arvan, et kuigi paljude punktidega selles eelnõus ei ole ka meie nõus, siis ometi on võimalik leida sealt ühisosa, mis võiks olla selle eelnõu menetlemise sisuks ja tähenduseks, mis võiks puudutada näiteks esialgu kas või ravi-teenuste ja retseptiravimite kinnimaksimiselt ja ka kindlustuse kinnimaksimiselt erisoodustusmaksu kaotamist. Need oleksid täiesti otsesed ja selged mõjurid inimeste tervisele. Need läheksid kokku ka meie arusaamaga sellest, et lähiaastatel on riigil vaja teha märkimisväärsed panused selleks, et eluiga ja tervelt elatud aastate arv kasvaksid. See on seotud pensioniea tõusuga, mis on tänaseks juba otsustatud. See nõuab ka investeringuid inimestesse, täiesti paratamatult. Me ise loodame, et kui see eelnõu menetlusse jääb, siis selles muudatuste tegemine, selle sisuline arutamine, Maksu- ja Tolliametilt õigete andmete või oletuste küsimine parandaks selle eelnõu kvaliteeti. Meie jaoks on ilmne, et ilma inimkapitali, ilusasti öeldes, inimestesse investeerimiseta ei ole

mingit põhjust loota, et kuidagi iseeneslikult tervis paraneks, eluiga pikeneks ja muud sellised nähtused toimuksid. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun repliigiks mikrofon kolleeg Taavi Rõivasele!

Taavi Rõivas

Kuna minu nime siin korduvalt nimetati, siis ma palun tõesti võimalust repliigiks. Ma ei tea, mis pingeid Eiki Nestor üle elab, aga nende pingete siia saali toomine on ilmselgelt kohatu ja järjest piinlikum. Ma juhin tähelepanu, et need naeruväärsed arvud selles seletuskirjas ei ole mitte minu esitatud, vaid need on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esitatud. See natukene absurdne näide Kuule lendamise kohta ei ole loomulikult isegi nende arvude kontekstis võib-olla eriti illustreeriv, küll aga on võib-olla illustreeriv väita seda, et kui täna on näiteks ketsid ettevõtete jaoks maksustatud väga kõrge maksumääraga, ja kui nüüd nende ketside pealt võtta see kõrge maksumäär ära ja eeldada, et siis ostetakse täpselt niisama vähe ketse, siis see on erakordselt naiivne. Aga ometi just sellisest arvutusest sotsiaaldemokraadid seletuskirjas lähtusid. See oli see, millele ma tähelepanu juhtisin, ja see on see, millest Eiki Nestor aru ei saanud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu 694 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 40 Riigikogu liiget, erapooletuid oli 1. Ettepanek leidis toetust ning seaduseelnõu 694 on menetlusest välja langenud. (Tabel 3.)

Tänane istung on lõppenud. Soovin teile konstruktiivset ja rahumeelset tööd komisjonides!

Istungi lõpp kell 12.13.

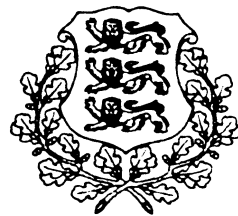
Istungi kestus 2 tundi ja 13 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Kolmapäev, 5. mai 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti Energia börsile viimine
2. Riigi eelarvestrateegia
3. Põlevkivi kaevandamise piirmäärad
4. Rannakalurite tulevik
5. Bioloogiline mitmekesisus ja kliimamuutus

Soome Vabariigi presidendi kõne

Istungi rakendamine

1. Päästeseaduse eelnõu (514 SE) kolmas lugemine

2. Tuleohutuse seaduse eelnõu (513 SE) kolmas lugemine

3. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) esimene lugemine

4. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) esimene lugemine

5. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame 5. mai infotundi. Kõigepealt viime läbi kohaloleku kontrolli.

Tänases infotunnis registreerus kohalolijaks 42 Riigikogu liiget, ei registreerunud 59.

Võime infotundi alustada. Tänases infotunnis osalevad valitsuse liikmetest peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Jaanus Tami ning rahandusminister Jürgen Ligi.

1. Eesti Energia börsile viimine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene teema tänases infotunnis puudutab Eesti Energia börsile viimist ja esimese küsimuse esitamiseks peaminister Andrus Ansipile saab sõna kolleeg Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Rahvaliit on alati seisnud selle eest, et strateegilise tähtsusega ettevõtted peavad kuuluma riigile. Kümme aastat tagasi andis üle 160 000 inimese oma protestiallkirja, et Eesti Energia erastamine ei toimuks ja toonase Mart Laari valitsuse kavatsus õnnestuski tõkestada. Nüüd aga räägitakse sellest jälle – sedapuhku Eesti Energia börsile viimisest. Kõigepealt tunnustan teid selle eest, et Reformierakond ei ole praegu nõus Eesti Energia börsile viimise plaaniga ja otsus on vähemalt esialgu edasi lükatud. Minu küsimus on: mis põhjusel tahetakse inimesi karistada kõrgema elektri hinnaga?

Andrus Ansip

Keegi ei taha Eesti Energiat börsile viia. Niisugust ideed ei ole. Jutt käib esmasest aktsiaemissioonist ja aktsiate börsil noteerimisest tulevikus ning selles kontekstis vähemusosalusest, mitte kogu ettevõtte börsile viimisest. Kuidas see asi tegelikkuses välja võiks näha, on minul isegi raske ette kujutada. Valitsus pole langetanud otsust, kuidas katta Eesti Energia investeringuvajadusi, kust leida selleks rahaline kate. Neid võimalusi on päris mitmeid olemas. Üks võimalus on, et Eesti Energia kasutab võörkapitali ehk laenab raha, aga need võimalused on suhteliselt piiratud. Teine võimalus on, et riik investeerib täiendavaid vahendeid Eesti Energia aktsiakapitali. Seda perspektiivi pean ma praegusel hetkel väga heaks, sest Eesti riigi ehk valitsussektori võlakoormus on 7,2% meie sisemajanduse kogutoodangust, mis on Euroopa Liidu kõige väiksem valitsussektori võlakoormus. Meie defitsiit on väike. Eesti on investorite silmis usaldusväärne ja see tähendab, et Eesti riigil on finantsinstitutsioonidest raha hankimine suhteliselt kerge ja ka odav. Kolmas võimalus Eesti Energia investeerimisvajaduste rahuldamiseks on noteerida teatud osa aktsiatest börsil, korraldada esmane aktsiaemissioon ja kaasata seeläbi siis võör-

kapitali, mis muutub Eesti Energia aktsiakapitaliks. Need kolm võimalust on kõik sellised, mis väärivad arutamist ja valitsus selle arutelu lähemal ajal kindlasti ka ette võtab.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus. Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Avalikkuse ees ei ole olnud väga palju kuulda sellest, et tahetakse kasutada ka muid võimalusi ja ma saan aru niimoodi, et majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts on tegelnud vähemalt avalikkuse ees teadaolevalt just selle suunaga, et minna raha otsima börsile. Kui teie väidate, et on olemas ka muud võimalused, siis millega te põhjendate, et üks teie ministritest tahaks minna just börsilt raha otsima. Nii, nagu teiegi väitsite, võib börsiraha olla kõige kallim variant.

Andrus Ansip

Börsiraha võib olla kallim variant, aga börsiraha ei pruugi olla kallim variant. Praegusel hetkel on Eesti riigi rahandus nii hästi korras, et ilmselt puhtrahaliselt mõttes oleks tarbijale odavam, kui riik laenaks raha ja paigutaks selle Eesti Energia aktsiakapitali. Aga kui Eesti riigi rahandust ei juhi see valitsuskoalitsioon, kes on praeguseni juhtinud riigi rahandust, siis võib juhtuda ka, et Eesti puhul küsitakse intressi, nii nagu seda küsiti Kreeka puhul mõned päevad tagasi – 23% aastas. Sel puhul tuleb nõustuda nendega, kes ütlevad, et IPO kaudu Eesti Energiasse raha kaasamine on kindlasti odavam variant, kui valitsuse poolt sellesse äriühingusse raha paigutamine. Nii et kõik võib ajas muutuv olla, ei saa väga kindlalt väita, et see praegune olukord on Eesti puhul postuleeritud tulevikus täpselt samasugune nagu praegu.

Nüüd küsimus sellest, miks majandus- ja kommunikatsiooniminister propageerib või valmistab ette esmast aktsiaemissiooni? Vastus on lihtne: sellepärast, et ta sai valitsuselt sellise korralduse ja minu meelest on Juhan Parts seda korraldust päris hästi täitnud. Ta on võtnud seda ülesannet väga tõsiselt. Olgu öeldud, et teistsuguse korralduse ehk siis arutada läbi need variandid, mis eeldaksid riigi raha paigu-

tamist Eesti Energia aktsiakapitali, sai rahandusminister Jürgen Ligi. Minu meelest ka tema on oma ülesannet päris hästi täitnud. Eri ministritel on olnud erinevad ülesanded. Valitsuskabinetis kavatseme me lähiajal arutada, misuguse variandi me Eesti Energia rahastamiseks valime.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus, palun, Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Teie vastustest võib küll järeldada, et te võib-olla ei olegi enam sellise otsustuse taga, et Reformierakond ei ole praegu nõus Eesti Energiat börsile viima. Aga nüüd ma küsin, et kui majandus- ja kommunikatsiooniminister sai ülesande tegelda Eesti Energia börsile viimisega, siis kas ta sai ka niisuguse ülesande, millest ta räägib, et Eesti Energia töötajatele jagatakse ligi 100 miljoni krooni eest aktsiaid, igähele 10 000 krooni eest. Kes ja mis tingimustel tohib siis Eesti Energia töötajatele aktsiate jagamist otsustada? Kas on kavas teha vahet ettevõtte juhtidele ja lihttööliste aktsiate jagamise vahel või kuidas see peaks toimuma?

Andrus Ansip

Aitäh! Töötajate stimuleerimispakette ei töötata välja mitte ainult nendes ettevõtetes, mille aktsiaid kavatsetakse kunagi börsil noteerida, vaid see on päris loomulik, et kõikides ettevõtetes peavad töötajad olema huvitatud kõige paremast lõpptulemusest ja seetõttu ei saa ma kuidagi ei Eesti Energiale ega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile pahaks panna seda, et nad on välja töötanud ühe võimaliku variandi, kuidas kaasata töötajaid ettevõtte tegevusse enamal määral, mitte ainult oma füüsilise või vaimse töö kaudu, vaid panna neid ka rohkem emotsionaalselt pingutama ettevõtte hea käekäigu nimel. Kindlasti ei ole praegu õige positsioneerida Reformierakonda kas esmase aktsiaemissiooni poolt olevaks või sellele vastu seisvaks. Meie jaoks ei ole see mitte niivõrd emotsionaalne küsimus, kuivõrd see on väga ratsionaalne küsimus. Investeermisvajadus on Eesti Energias olemas. Me otsime Eesti riigi, Eesti rahva, kõigi tarbijate jaoks kõige paremat lahendust ja me oleme

lahenduse otsimisel väga pragmaatilised. Me hoiame oma emotsioone teisteks elujuhtumiteks. Minu meelest ei ole emotsionaalsed otsused nii suurtes rahalistes küsimustes kõige paremad.

Aseesimees Keit Pentus

Kuna tänases infotunnis on eelnevalt registreeritud viie teema käsitlemine, siis selle teema puhul saame võtta kolm kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna kolleeg Karel Rüütli. Palun!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Riik on otsustanud eelarve seisu parandamiseks võtta riigile kuuluvatest äriühingutest pidevalt dividende, sealhulgas Eesti Energiast üle miljardi krooni nii 2009. kui ka 2010. aastal. Eesti Energia puhaskasum oli lõppenud majandusaastal 2,3 miljardit, mis on miljardi võrra suurem kui aasta tagasi ja selles sisaldus Eleringi ostmise Eesti Energialt riigi kätte. Te tõite oma vastustes välja seda, et kõige perspektiivikam Eesti Energia rahastamise seisukohalt on see, kui riik võtab laenu ja annab selle omakorda edasi Eesti Energiale, sest meie riigi välisvõlg on tõesti tagasihoidlik. Miks riik ühe käega võtab Eesti Energiast pidevalt dividende ja teise käega soovib Eesti Energiale investeringuteks laenu anda? Kas ei oleks mõistlikum need dividendid hoopis Eesti Energiasse jätta?

Andrus Ansip

Iga äriühingu eesmärk on maksimeerida kasumit, toota omanikule võimalikult rohkem kasumit. Sellisena on äriühingud programmeeritud tegutsema. Kas on õige võtta ettevõttest dividende? Loomulikult on õige võtta dividende. Eelkõige otsustab Riigikogu, kuidas vahendeid kasutada, mitte ei pea jätma selle otsuse langetamist ühe äriühingu juhtkonna tasemele. Eleringi eraldamine Eesti Energiast ehk siis jaotusvõrgu eraldamine põhivõrgust ehk eraldamine Eesti Energiast on kooskõlas Euroopa Liidu direktiividega ja minu jaoks on küll täiesti selge, et see äriühing peab ka tulevikus olema saajaprotsendiliselt riigi omanduses. Kontrolli selle üle, ka vähemusaktsiate osas, ei tahaks teistele üle anda.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Arvo Sarapuu.

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud peaminister! Minu küsimus on seotud Eesti Energia investeringukavaga. Ega me ikka varsti enam päris hästi aru ei saa, mis ettevõtte Eesti Energia on. Jah, ta toodab elektrienergiat, aga kui me vaatame, mille jaoks soovitakse raha koguda, siis tuleb välja, et lisaks elektritootmisele on õlitehased, nafta tootmine. Iga päev kuuleme, kuhu kavatakse investeerida, aga samas ei tea me praegu, kuidas Eesti Energia sellele avatud elektriturule reageerib. Me ei tea, milliseks kujuneb hind. Me ei tea, kas Eesti Energia muutub väga kasumlikuks ettevõtteks. Aga võib-olla mitte? Ma tahan öelda, et ei juhtuks sellist olukorda, nagu Tallinna Veega, et hiljem selgus, et börsile viies oli see väga kasumlik ettevõtte. Kas ei oleks tark Eesti Energia investeringukava uuesti üle vaadata ja selgeks saada, mida, millal ja kuidas investeerida?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma jagan kõiki teie kõhklusid. Mul on täpselt samasugused küsimused ja ma usun, et kõigil on sellised küsimused. Aeg annab järjest nendele küsimustele ka vastuseid, kuid võimatu on nõuda neid vastuseid ühelt konkreetselt isikult, olgu see siis peaminister, rahandusminister või majandus- ja kommunikatsiooniminister või Eesti Energia juht, täna ja kohe. Selles investeerimiskavas on ju mitmed investeringud sellised, mis sisuliselt välistavad teineteist. Näiteks kui me ehitame põlevkivikatlad, siis ei lähe meil vaja tuumaelektrijaama. Missugused ideed realiseeruvad investeringutena ja missugustele pole antud investeringutena realiseeruda, see selgub aastate jooksul ja otse loomulikult tuleb seda investeerimiskava aeg-ajalt üle vaadata. Jah, ma olen teiega nõus ka selles suhtes, et investeringute kavas on väga suur osatähtsus põlevkiviõli tootmise investeringutel. Isenesest võib ju täiesti diskuteerida selle üle, kas mitte lahutada põlevkiviõli tootmist üldse elektrienergia tootmisest ja käsitleda seda täiesti eraldi seisva äriprojektina. Me oleme valitsuses selliseks diskussiooniks valmis. Me oleme avatud, meil on täpselt samasugused küsimused nagu teil ja

ei maksa arvata, et kellelgi on olemas vastused, mida ta ei taha rahvaga või Riigikoguga jagada. Need on olemuslikud küsimused, millele praegusel hetkel pole mitte kellelgi vastuseid olemas, me peame kõik koos nendele küsimustele vastuseid otsima.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Mina jätkaksin ka selle investeerimise kava koha pealt. Põhipõhjuseks, milleks on kolmandikku aktsiaid vaja börsil noteerida, tuuaksegi see, et on vaja tõsta Eesti Energia finantsvõimekust. Aga kui tõesti rääkida sellest investeeringute kavast asjatundjatega, siis on küsimusi palju rohkem kui tõsiseid vastuseid. Kas te olete omavahel või valitsuse kinnisel või avatud istungil seda investeerimisprogrammi tõsiselt arutanud? Kui ei ole, siis tuleks seda teha. Kas te kavatsete ikka tõsiselt suhtuda selle investeerimisprogrammi läbivaatamisse?

Andrus Ansip

Aitäh! Muidugi oleme me seda investeerimiskava arutanud, aga see arutelu on olnud just selline, nagu ma siin eespool kirjeldasin. Selles investeerimiskavas on ka selliseid investeeringuid, mis teineteist tegelikult välistavad, sest mõlemale investeeringule ei pruugi turgu jätkuda. Loomulikult, nii see valitsus kui ka järgmised valitsused peavad Eesti Energia investeerimiskavasid ka tulevikus arutama, neid kavasid tuleb ajas ikka ja jälle uuendada ning see on täiesti loomulik nähtus. Nagu juba varem korduvalt öeldud, Vabariigi Valitsus ei ole praeguseks otsustanud, mis ulatuses Eesti Energia investeerimisvajadusi rahuldada ja muidugi pole otsustatud ka seda, missugusel viisil neid investeerimisvajadusi rahuldada – kas riigipoolse aktsiakapitali laiendamisega, börsilt lisaraha hankimisega või Eesti Energia laenumahu suurendamisega. Küsimusi on palju. Me tahame nendele küsimustele ausaid vastuseid saada ja alles seejärel otsustada. On ka ajastuse küsimus. Valimised Ühendkuningriigis ja Kreeka kriis – need ei mõjuta praegu esmaseid aktsiaemissioone mitte ainult meil siin, vaid kogu maailmas, rääkimata siis Eu-

roopast, ja see mõju ei ole mitte positiivne. Seesama 24 miljardi krooni suurune dotatsioon ei ole praegu veel Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud. Aga kuidas määrata hinda, kui ei tea, kas ettevõtte väärtus on 20 miljardit krooni või 40 miljardit krooni? Kas aastas võib 15 või 20 miljonit tonni põlevkivi kaevata? Kui äriplaan näeb ette pea 20, aga seadusandja lubab 15, siis on seal käärid. Ja kõigile nendele küsimustele tuleb vastata enne, kui öelda, kas oled poolt või vastu.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise ja palun vabandust kolleegidelt, kellel meie piiratud aja tõttu jääb küsimus selle teema kohta küsimata.

2. Riigi eelarvestrateegia

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on riigi eelarvestrateegia. Küsimuseks saab sõna Kadri Simson ja küsimus on suunatud rahandusminister Jürgen Ligile. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Paar päeva tagasi püüdsin ma siinsamas saalis teie käest teada saada, mis olukorras on käesoleva aasta sotsiaalmaksulaekumised, ja te vastasite, et praegu on veel vara midagi kindlat öelda. Aga vaatamata sellele ebaselgusele, on teie ministeerium praegu olukorras, kus peab käima tõsine töö riigi eelarvestrateegiaga aastateks 2011–2014. Minu küsimus: kas möödunud aastal vastuvõetud eelarvestrateegiaga aastateks 2010–2013 võrreldes on prognoosid muutunud, ja kui on muutunud, siis millises suunas?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma korrigeerin teid. Te ei tahtnud esmaspäeval midagi teada, te tahtsite esmaspäeval midagi deklareerida. Sellele, mida mult küsiti, ma ka vastasin, ja vastus oli, et konkreetselt sotsiaalmaksu teemal on riskantne midagi lõplikult öelda, kuid pigem on ta prognoositule lähedane või pisut alla selle. Kuid maksud üldiselt laekuvad ootuspäraselt või rohkem ehk paremini ja et aasta jooksul olukord paraneb, sellepärast oleme me optimistid

selle aasta kontekstis. Tuleva aasta ja järgmiste aastate teemal kehtivad ikkagi ju ametlikud prognoosid, neid me avaldame korrapäraselt teatud tähtjaks ja igast üksikust sündmusest ei saa johtuda uut prognoosi. Ma arvan, et mul oli õigus, kui ma esmaspäeval väitsin, et te tulite oma arupärimisega välja, vaadates veebruari keskpaiga sotsiaalmaksu laekumist ja tehes sellest järeldusi. Ma arvan, et mul on õigesti meeles, kuigi te andsite märku, et jutt oli märtsist, aga see on lootusetult liiga vara – poolteist kuud konkreetset maksu on lootusetult lühike prognoosimise aeg.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, kolleeg Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Teie tuginete oma mälule, mina lugesin ette Riigikogu menetluses oleva dokumendi. Aga minu küsimus on ikka riigi eelarvestrateegia kohta. Möödunud aastal vastu võetud strateegia aastateks 2010–2013 prognoosis järgmiseks aastaks riigieelarve tulude mahuks 81 miljardit krooni. Seal on kirjas, et lähiaastatel on eelarvestrateegia kohaselt veelgi vähenemas tegevuskulude osakaal riigieelarves. Ma küsin teie käest, kas tuleva aasta riigieelarves on plaanis tegevuskulusid vähendada, ja kui on, siis milliste asutuste tegevuskulusid.

Jürgen Ligi

Aitäh! Te mõistate ise, et Riigikogule ei saa ma sel teemal aru anda enne, kui ma olen asja arutanud valitsuses. On lootusetult vara küsida konkreetsete artiklite kohta. Kui te tahate täpselt teada, siis võime sel teemal eraldi kohtumise korraldada. Ma võin olemasolevad materjalid ette valmistada, aga põhimõtteliselt on homme meil kabinetis üks riigi eelarvestrateegia arutelusid, kuigi see on algfaas ka valitsuse jaoks. Riigikogu jaoks on mul väga vara mingisuguseid konkreetseid numbreid välja öelda.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus, kolleeg Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Ma näen, et teil ei ole mitte mingit soovi üldse sisuliselt Riigikoguga suhelda. Minu viimane küsimus on selle kohta, et esmaspäeval te rääkisite, et Eesti on Euroopa meister. Kas on lootust, et praegune rahandusminister võiks varsti saada jälle Euroopa parimaks rahandusministriks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei mõtle nendes terminites ja ma ei ole kunagi öelnud, et Eesti on Euroopa meister. Seda valet te esitasite ka esmaspäeval. Praegu ütlesin ma teile, et ma olen valmis teiega arutama riigi eelarvestrateegiat, teie väitsite, et te näete, et ma ei ole valmis. Noh, niimoodi me siis põrgatame siin ja käime Riigikogus vastastikku rääkimas. On lihtne tõsiasi, et Riigikogule saab rahandusminister valitsuse põhidokumentide teemal aru anda siis, kui asju on arutatud valitsuses, mitte enne. Väga imelik oleks, kui majandusminister või haridusminister kuuleks minu mõtteid kõigepealt meediast ja alles siis hakkaks minuga vaidlema. See ei ole korrektne. Nii ei ole kunagi tehtud.

Aseesimees Keit Pentus

Ka selle teema puhul nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna kolleeg Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Teatavasti on käesolev aasta kuulutatud vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise aastaks. On teada, et tänavused eelarvenumbriid on kõik paika pandud, aga ma olen veendunud, et vaesuse vastu võitlemine ja tõrjutuse vastu võitlemine ei tohi käesoleva aastaga kindlasti lõppeda, sest vaesuses elavaid ja abi vajavaid inimesi on Eestis väga palju. Minu küsimus puudutab seda, kuidas te eelarvestrateegias ja ka järgmise aasta riigieelarves paigutate, suunate raha vaesuse leevendamiseks ja tõrjutuse vähendamiseks, samuti tervishoiu paremaks rahastamiseks.

Jürgen Ligi

Täna! Tõrjutuse teemal ei peaks rahandusminister võib-olla liiga pikalt rääkima, see on väga mitmeharuline küsimus. Mis puudutab

vaesuse teemat, siis meie, nii minu erakonna kui ka minu praeguse ministeeriumi pikaajaline hoiak on ikka olnud raha väga täpne suunamine. Ma ei ütle siin midagi uut, kui ma tuletan meelde väga pikki aastaid kestnud kriitikat näiteks erinevate maksusoodustuste teemal. Minu tees on kogu aeg olnud, et pea-aegu kõik maksusoodustused lähevad mööda vaesuse küsimusest, aga jagavad heldelt raha ühtlaselt laiali. Üks pikemaid, konkreetsemaid vaidlusi on see, kas siduda tulumaksuvaba miinimum lastega või maksta lastetoetusi, ja minu puhul on alati kindel eelistus olnud lastetoetused, sest need on tõepoolest suunatud vaesuse leevendamisele, mitte lastele kui sellistele. Ma ei ole kunagi arvanud, et näiteks minu lapsed peavad saama riigilt toetust, ja ma isegi arvan seda, et tööl käivad inimesed peaksid väga paljudel juhtudel üldse suhtuma riigi toesse rahalises mõttes vähemalt kriitiliselt. Riik peaks ikkagi jagama teenust enamikule ja raha vähestele. Aga kõigi nende väga populaarsete meetmetega, mis meeldivad väga suurele hulga valijatele, kipub olema see probleem, et vaesuse teemast lähevad nad mööda, et tegelikult seejuures vaestest ei hoolita. Vaestele jääb kõige vähem või ei jää midagi nagu selle maksusoodustuse korral.

Asesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna kolleeg Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Esmaspäeval ütlesin teile, et maksuameti juhtide informatsiooni kohaselt laekus märtsikuus riigieelarvesse makse ainult 4 miljardit. Te ütlesite, et see number ei ole kindlasti õige, aga õiget numbrit te ei tea ja lubasite vaadata. Kas te olete selle täpsustanud ja milline see number on?

Jürgen Ligi

Täpne on 4,5 või natuke rohkem. Peaminister ütleb mulle selle kohta, et 4,761 miljardit. Ütlen ausalt, et minu jaoks ei ole see arv midagi väga sellist, mis mulle sisuliselt tähendaks, sest ma vaatan maksulaekumisi siis, kui kõik kuumaksud on laekunud. Vahepeal saan ainult nõrka tagasisidet. Juhul, kui on midagi olulist, kui on tõesti midagi kriitilist juhtumas,

siis mulle öeldakse. Üksikute maksude makseperioodid on ju erinevad. Aga eelkõige vaatan ma ikka maksuliigiti ja vaatan neid tendentse, mis suunas asjad arenevad, ning võrdlen erinevate aastate graafikuid. See number ei ole väga paljuütlev, pealegi kõigub ta ka mõne sellise maksu tõttu, mis on hästi hüplev. Näiteks kui me muudame aktsiise, siis toimub ühes kuus hüpe ja järgmises kuus on jällegi kidumine. Või kui makstakse ettevõtte dividende välja, siis üks kuu on pilt hästi hea, aga me teame, et see ei ole mingi aasta keskmine seal. Ja nii me siis vaatame ikkagi natuke täpsemalt kui ühe kuu üldsummat.

Asesimees Keit Pentus

Selle teema raames saab viimasena küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud rahandusminister! Eesti Panga ametlik prognoos tööpuuduse kohta on 16% mulluse 13,8% asemel. Nordea juht Vahur Kraft tõdes üleeile, et tööpuudus on meil praegu kõige suurem probleem ja jääb suureks ka aastateks. Me teame, et praegu on ju registreeritud töötutest 50% olnud töötuta aasta või rohkem. See tähendab, et nad ei saa enam töötuskindlustust, nad ei saa töötutoetust ja elavad toimetulekutoetusest. Selge on see, et nendel ei ole raha, et sellest piskust käia seal kusagilt, ütleme Lohusuust Jõhvi, väikesest kohast linna ennast registreerimas või näitamas ja nad langetavadki registrist välja. Valitsus räägib ametlikult, et tööpuudus meil väheneb, ja kogu see PR kampaania on selle peale tehtud. Õelge, palun, miks teil on niisugune eksitav info sel juhul.

Jürgen Ligi

Aitäh! Milline info nüüd eksitav oli? Kui te tahate arvudega opereerida, siis hoidugem ikkagi erineva kaaluga arvude kuhjamisest. Näiteks Nordea panga arvamus ja registreeritud tööpuudus on mitmes mõttes erinevad nähtused. Nordea panga prognoosi ja tegeliku töötuse registreeritud arvu on ju väga raske võrrelda. Ma ei julge nõus olla ka sellega, et 50% on neid, kes on töötuhüvitisest – te vist ütlesite – välja kukkunud. See tundub natuke suur number olevat, aga ma vaataksin need ikkagi enne üle, kui Riigikogus asja arutada. Te võiksite

küsida nii, et ma saan ka faktid ette võtta. Töötute ringist ei kuku need inimesed välja, see väide oli ebatäpne. Need inimesed on töötuna arvel edasi, lihtsalt küsimus on, kas neile sai osaks töötuhüvitis, ja see on riigi poolt täiesti loomulik, et välditakse sellise igavese töötuse stiimuleid. Paratamatult stimuleerivad helled tööturahad ka enda defineerimist töötuna. Inimese käitumist ei tohi ka vales suunas mõjutada ja teiseks, ka rahakoti suurus on alati piiratud. Alati on piiratud võimalused neid toetusi maksta. Need on kaks põhjust, miks kunagi ei kehtestata igavesti töötute olemise toetusi, mis on väga suured.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

3. Põlevkivi kaevandamise piirmäärad

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on põlevkivi kaevandamise piirmäärad. Küsimus on suunatud keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ning küsimuse esitamiseks saab sõna kolleeg Mart Jüssi. Palun!

Mart Jüssi

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Eesti seaduses on põlevkivi kaevandamise piirmääraks sätestatud 20 miljonit tonni. Kui me vaatame strateegilisi arengukavasid ja energiapoliitikat, keskkonnastrateegiat ja ka põlevkivi arengukava ennast, siis näeme, et kaugemas perspektiivis soovime me põlevkivi kasutamise edasist vähenemist. Aga nüüd üsna hiljuti andis teie hea kolleeg Juhan Parts seoses õlitehase ehituse alustamisega ühe intervjuu, kus ta muu seas ütles, et huvi põlevkivi vastu on suur ja ega selle kasutuse määrad ei ole kivisse raiutud. Mina saan asjast nii aru, et neid võib siis vajaduse korral muuta, seega ma ütleksin, et need ei ole küll kivisse raiutud, aga nad on kindlasti vee peale kirjutatud. Ja just nimelt selle vee peale, mis kaevandamise käigus põhjaveena kaotsi läheb. Kuidas te keskkonnaministrina kommenteeriksite oma kolleegi väidet?

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Jüssi! Ka mina olen nende väidetega ja ajakirjandusliku informatsiooniga kursis. Need mõlemad dokumendid, mis praegu

reguleerivad meil põlevkivi kaevandamise mahtu – nii maapõueseadus kui ka põlevkivi arengukava –, on Riigikogu poolt kinnitatud ja vastu võetud ning järelikult saab ka nende muutmine toimuda Riigikogu kaudu. Loomulikult on kõigil võimalik sel teemal oma arvamust avaldada, aga nagu ma ütlesin, lõplik otsustaja selles küsimuses on ikkagi Riigikogu. Mäletame ka põlevkivi arengukava menetlust Riigikogus ning seda vaidlust ja arutelu nende numbrite üle tol ajal – see oli ju väga pikk ja põhjalik ning lõpuks Riigikogu kinnitas põlevkivi arengukava sellisel kujul, nagu see praegu kehtib. Juhul kui on soovi seda muuta või neid asju üle vaadata, saavad need protsessid toimuda Riigikogu kaudu.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, palun, Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Ma täpsustaksingi just seda aspekti, et kas selline ütlus, et nõudlus selle fossiilse kütuse järele on väga suur ja ta on väga oluline meie tulevikuenergeetikas, ei võinud olla üks võimalik signaal selle kohta, et Riigikogu peab varsti seda kogust uuesti hakkama üle vaatama.

Jaanus Tamkivi

Aitäh! See ütlus loomulikult ei välista seda, et see teema Riigikogu tasandile kerkib. Küll aga selleks, et ajada mõistlikku poliitikat, peaks ikkagi enne, kui asjad tulevad Riigikogu saali, olema selge, kas ühe või teise otsuse saavutamiseks on ka vajalik hääletekogus olemas või mitte.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd selle teema raames kolm kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab põhimõttelist lähenemist põlevkivi kaevandamisele. Teadaolevalt on sellele lähenetud nõnda, et kui maa sees on auk olemas, siis tuleks see maardla ruttu tühjaks teha, ja praegu läheb Eesti Energia ka seda teed – Estonia kaevanduse võimsust tahe-

takse suurendada. Kuidas edaspidi toimitakse? Lähitulevikus tuleb teil anda soovitusi ja teha otsuseid kahe maardla avamise kohta Kiviõli lähedal. Kas te tahate oma poliitikat muuta või karmistada selles suhtes, et uusi kaevandamisvõimalusi nii lihtsalt ei anta, et võtame ikka olemasolevad maardlad tühjaks. Mis te selle kohta tahate öelda?

Jaanus Tamkivi

Uusi kaevanduslubasid seoses põlevkivi kaevandamisega ja üldse kaevandamisega, kaasa arvatud ka ehitusmaavarad, nagu te teate, väga kergelt ei saa ega hakkagi saama. Enne, kui see osutub võimalikuks, eelneb väga põhjalik analüüs, keskkonnamõtjude hinnang ja kogu see protseduur – avalikustamised, kooskõlastamised. Tõepoolest, me oleme arutanud seda, kuidas põlevkiviresurssi paremini ära kasutada. Teatavasti toimub kaevandamine praegu ju sellisel meetodil, et jäetakse alla kaevandustervikud, mis on tegelikult täiesti kasutatav põlevkivi. Samal ajal on olemas ka tehnoloogia, kuidas saada praktiliselt kogu maavara sealt kätte, ja eelnevalt need tühikud, mis on tehtud, täita ning võtta välja ka kaevandustervikud. Oleme arendanud mõtet isegi selles suunas, et võib-olla peaks põlevkivi ressursitasu olema diferentseeritud, et seal, kus on kasutatud tehnoloogiat ja kogu varu välja võetud ning rohkem vaeva nähtud, oleks ressursitasu madalam, ja seal, kus kasutatakse sellist tehnoloogiat, et jäetakse osa varu lihtsalt sinna, kasutamata, oleks ressursitasu kõrgem. Eesmärk oleks suunata ettevõtteid kasutama eesrindlikumaid ja tänapäevasemaid tehnoloogiasid, selleks et kogu varu ära kasutada.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Valeri Korb. Palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Hiljuti külastasime Kiviõli keemiatehast ja ettevõtte juhatusel on tõeline mure, kuidas saab keemiatehas ennast tulevikus põlevkiviga varustada. Me teame, et seaduse tasemel on antud põlevkivi kasutamisluba, mida kahjuks ei saa kasutada. Ma tahaksin küsida teilt, härra minister, kas te võiksite kommen-

teerida olukorda, mis on selle probleemi ümber Kiviõli keemiatehases tekkinud.

Jaanus Tamkivi

Tõepoolest, seoses selle tehase käigushoidmisega ja põlevkivi kaevandamisega seal on üles kerkinud väga tõsised probleemid. Ma tuletan meelde, et Keskkonnaministeerium andis neile kaevandamisloa välja väga suurte valude ja pingutusega. Kahju küll, et ka ettevõtte juhtkonnale märkamatult liikus maaomand teiste isikute kätte, kellelt selle kaevandamise alustamiseks seal praegu enam nõusolekut ei saada. Tõesti, riigi poolt või ministri poolt ei tahaks küll süüd enda kanda võtta. Kui sellised strateegilised protsessid ettevõtte jaoks jäävad ettevõtte omanikule märkamatuks, siis ei saa riik siin kuidagi süüdi olla. Küll aga teame, et majandusministeeriumi kaudu on algatamisel protsess selleks, et kasutada seal sundvõõrandamise menetlust, et kaevandamisõigus ikka tagasi saada. Aga seal on tekkinud kahetsusväärne olukord. Ja ütlen seda, et ettevõtte juhtkond ja omanikud peaksid väga pikalt ja põhjalikult peeglisse vaatama.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames saab viimaseks küsimuseks sõna kolleeg Aleksei Lotman. Palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Te ütlesite õigusega, et nii seadusi kui strateegilisi dokumente, mis kaevemahtusid reguleerivad, võtab vastu Riigikogu, kuid eelnõud, eriti strateegiate puhul, toob siia siiski valitsus. Te mainisite ka seda, et ühtegi eelnõu ei tooda, kuni hääled pole koos, aga kas te saate ka keskkonna eest vastutava valitsusliikmena kinnitada, et ei tooda enne, kui on tõsiselt kaalutletud võimalikku keskkonnakahju, mida selline suurendamine võiks põhjustada?

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Võin küll seda kinnitada. Tõepoolest, nii nagu ma ennegi ütlesin, eelnõud ei satu Riigikogusse päris juhuslikult. Kindlasti on vaja eelnevalt aru saada, kas ka vajalikud hääled on selleks olemas. See, et neid mahtusid kasvatada, ei ole kindlasti Keskkonnaministeeriumi initsiatiiv ega saa ka olema.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

4. Rannakalurite tulevik

Aseesimees Keit Pentus

Läheme järgmise teema juurde, milleks on rannakalurite tulevik. Küsimus on suunatud taas keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ning küsijaks on Mark Soosaar. Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud keskkonnaminister Jaanus Tamkivi! Eelmisel nädalavahtusel oli meres küll veel jääd näha, aga kalurid juba podistavad oma paatidega ja teie saarlasena võib-olla olete ka juba värsket jääraime saanud proovida. Aga ma usun, et ka teil on mureks, mis saab meie rannakaluritest. Ega neid ju arvuliselt juurde ei tule, nii nagu ka kalavarud ei ole oluliselt suurenenud. Me oleme sellest korduvalt rääkinud, et üks asi on merel endale, oma perele, lähedastele leiba teenida, teine asi on seal meelelahutuse pärast käia. Kui kalavarud on piiratud, kas siis ei oleks aeg mõelda sellele, et harrastuskalurilt, kes lihtsalt meelelahutuseks merel käivad, võrk ära võtta ja jätta nad siiski ainult õnnega püüdma?

Jaanus Tamkivi

Tõepoolest, selle teema arutelu on kestnud üsna mitmeid aastaid. Nii nagu ma ka varem olen öelnud selle teema puhul, mina sellise lähenemise vastu kindlasti ei ole. Küll aga, nii nagu ikka, on saatan detailides ja seaduste muutmise tasandil tuleb juriidika väga tugevalt mängu. Küsimus on ikkagi sellel tasandil, kes on rannakalur, kes ei ole, kes püüab oma pere tarbeks ja kes püüab müügiks ning kus algab linn ja kus algab maa ja mitu päeva aastas inimene peab rannas elama, et ta oleks rannakalur, või kui ta elab kusagil eemal ja tuleb hommikul autoga randa, kas ta siis on rannakalur. Kui me nendele küsimustele saame juriidilised ja vettpeidavad definitsioonid, siis me võiksime seda kindlasti rakendada. Põhimõtteliselt saan ma sellest aru ja olen ka seda meelt, et see võiks nii olla. Aga me võime siin sattuda seadusparagrahvide rägastikku ja kui juhtuvad tulema esimesed kohtuvaidlused ja riik jääb

seal kaotajaks, siis sellist praktikat ei tahaks juurutada.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Õnneks on Riigikogu menetluses üks seaduseelnõu, kuhu kõikide fraktsioonide esindajad on andnud ka oma allkirjad. See on püsielaniku staatuse kohta, mis võiks olla rahvastikuregistris peegeldatud, ja võib-olla saab sellel alusel ka kalapüügiseadust täiendada. Aga kalurid on minu kui Pärnumaa saadiku poole pidevalt pöördunud ja väga palunud teile edasi anda palve, mis on seotud selle aruandlusega, mida nad peavad näiteks paatides pidama. Nad peavad oma püügipäevikuid täitma seal merel loksuvas paadis ja kirjutama nägemuse või tunde järgi, kui palju neil kala kotis on, ning see kogus ei tohi erineda rohkem kui 10% sellest, mis pärast üle antakse või kokkuostjale müüakse. Aga need numbrid kipuvad erinema rohkem kui 10%. Ausate kalurite puhul on need arvud suuremad, sest nad ei hakka oma andmeid ju võltsima. Kas ei saaks kuidagimoodi lihtsustada kogu seda bürokraatiat, millega kalurid peavad iga päev kokku puutuma?

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Tuleb muidugi tunnistada seda, et kogu see bürokraatia on tegelikult ühest küljest ikkagi üles ehitatud nendesamade rannakalurite kaitseks, kuigi võib olla ebamugav ja tüütu neid nõudmisi alati täita. See on tingitud sellest, et meie kalavarud on väga kehvast seisust. Meie rannakalad on praktiliselt kadunud, aastakümnetetagusest kalarikkusest on ainult riismed järel. Me võime rääkida sellest, et Pärnu lähel on ehk rannakalad teatud koguses, arvestatavas koguses säilinud ja võib-olla Peipsis on kalavarud enam-vähem soovitud tasemel. Küll aga on mujal rannakalad praktiliselt ju kadunud. Ütlen saarlasena näiteks ka seda, et võrreldes 50 aasta taguste angerjavarudega on nendest säilinud umbes 8%. Ja kogu see bürokraatia on üles ehitatud sellele, et riik saaks kontrollida selle ressursi kasutust ja tagada seda, et merd ikka täiesti tühjaks ei püüta. Ja kui me niimoodi, sellest vaatevinklist vaatame, siis see bürokraatia on üles ehitatud just nimelt

nendesamade rannakalurite kaitseks. Kui me võtame need reeglid sealt maha, siis varsti ei ole meil meres enam kala – ma ei taha küll öelda, et ei ole enam mitte ühtegi kalapoega, ehk kaks-kolm ikka on siis veel.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus, kolleeg Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Ma küsiksin ühe emotsionaalse küsimuse ka, sest meile siia Riigikogu liikmetele on tulnud Saaremaa kalurite kiri, kes on järjekordselt väga pahased hüljeste ja kormoranide peale. Samal ajal teadus seda ei tõesta, et need kaks elusolendit mere tühjaks võtaksid. Mida peaks teie arvates kaluritele vastama, kes on nende peamised vaenlased ja kes on nende peamised sõbrad?

Jaanus Tamkivi

Eks kõik peavad meie looduskeskkonda ära mahtuma, see oleks nagu selline keskkonnasäästlik lähenemine. Siin on tegemist tugeva konkurentsivõitlusega. Ühelt poolt siis needsamad hülged ja kormoranid, teiselt poolt kalurid – kõik võitlevad tegelikult sellesama valgu pärast, mida toiduks tarvitada. See võitlus üha teravneb tegelikult üle maailma. Mõnes mõttes on see paratamatus.

Kui me meenutame ajalugu – Mart Jüssi oskab seda väga hästi öelda –, siis kunagi oli meil Läänemeres 100 000 hüljest, aga praegu on 20 000 – 30 000, ja kunagi oli Läänemeri väga kalarikas vaatamata sellele, et seal oli mitu korda rohkem hülgeid kui praegu. Nii et olgem ausad, need põhjused, miks kalavarud on kokku kuivanud, on kusagil mujal.

Aseesimees Keit Pentus

Jõuame selle teema raames võtta nüüd veel kaks kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Aleksei Lotman. Palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, hea eesistuja! Tõsi ta on, et hülgeid on Läänemeres tunduvalt rohkem olnud kui praegu ja kala jätkus sellegipoolest. Selge see, et hülged ei ole Läänemerd kalast tühjaks söönud. Küll on aga hüljestega seoses üks kalurite

kurtmine põhjendatud ja nimelt see, et hülged lõhuvad võrke ja lõhuvad seda kala, kes on võrgus. Ja paraku noored hülged ka tihti upuvad mõrdadesse, minnes sinna kala järele. Tegelikud lahendused on tänapäeval olemas hülgekindlate mõrdade näol, kuid need ei ole paraku kalurite hulgas kuigi populaarsed. Kas te keskkonnaministrina näete mingeid võimalusi, kuidas teha hülgekindlad mõrrad kaluritele atraktiivsemaks, sest see oleks nii rannakalurite kui ka hüljeste huvides?

Jaanus Tamkivi

Täna selle küsimuse eest! Teatud toetused hülgekindlate püüniste soetamiseks kaluritele on ka praegu juba olemas. Võib-olla on seda vähe, võib-olla oleme me seda vähe propageerinud. Need püünised ei ole kalurite hulgas populaarsed nimelt sellepärast, et need on kallid. Nad on mitu korda kallimad kui tavalised püünised ja küsimus on selles, kes selle raha maksab. Ainuke lahendus on ikkagi see, et me peame üritama neid toetusi võib-olla suurendada ja natuke populariseerida veel seda, et kalurid neid võimalusi kasutaksid.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames saab viimasena küsimuseks sõna kolleeg Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Hiljuti me käisime ka Peipsi ääres ja ajasime seal juttu nii kalurite kui ka kohaliku kalatööstuse esindajatega. Ja üks nende mure oligi see, et kontrollitakse põhiliselt ainult püügipäevikuid ja kui sealt leitakse mingi viga, siis trahvitakse. Aga kontrolli peaaegu ei teostata röövpüügi ja kogu selle muu kala kokkuostu üle. Nendelsamadel röövpüüdjatel on hulga paremad ja täiuslikumad sõiduvahendid kui inspektoritel. Praktiliselt tegutsevad nad seal üsna karistamatult. Kuidas sellega lugu on?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Tootsen! Ka mina olen Peipsi kalurite probleemidega väga hästi kursis, olen seal käinud. Me oleme ühiselt neid teemasid arutanud. Ja tuleb tunnistada, et Peipsi kalamehed ütlevad vestlustes välja, et Peipsist väljapüütud kala kogustest umbes 30% kuni isegi 50% moodustab ebaseaduslikult püütud kala.

Meil on Peipsi kaluritega plaanis töötada välja heade kavatsuste protokoll kõigi nende meetmetega, kuidas ohjeldada Peipsil ebaseadusliku kalapüüki, ja see töö käib. Me loodame, et jõuame tulemusteni ehk juunikuus. Täiesti selge on see, et Keskkonnainspeksioon üksi oma jõududega neid küsimusi lahendada ei suuda, kui ei tule kaasa kalurid, kes näevad seal tegelikku olukorda iga päev ja teavad, kes selle asjaga tegelevad. Seal päästab ainult koostöö, ainult kokkulepe, et meil on nulltolerants sisuliselt ebaseadusliku kalapüügi suhtes, ja ma loodan, et sellise koostöö tulemusena need asjad seal paranevad.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Lõpetan selle teema käsitlemise.

5. Bioloogiline mitmekesisus ja kliimamuutus

Aseesimees Keit Pentus

Meie tänase infotunni viimane teema on bioloogiline mitmekesisus ja kliimamuutus. Küsimus on suunatud samuti keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ja küsijaks on Aleksei Lotman. Palun sõna küsimuseks Aleksei Lotmanile!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea minister! Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee võttis oma äsjasel istungil vastu soovitusel seoses bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja kliimamuutuste vastase poliitika ühitamisega. Kuigi see soovitus on vahetult suunatud Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteele, kes peaks selle kohta alles oma lõpliku seisukoha võtma, on ta selle kaudu ikkagi suunatud ka Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Seetõttu küsin keskkonnaministrilt, kui mõlema valdkonna eest vastutavalt ministrilt, millised on Keskkonnaministeeriumi kavad nende kahe poliitika ühitamise suhtes.

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Ma olen Parlamentaarse Assamblee viimase raportiga üldiselt kursis. Seal on neid probleeme keskkonna valdkonnas suhteliselt laiapõhjaliselt käsitletud. Nii Euroopa Liit, ütleme siis ka keskkonnanõukogu tasandil, kui Eesti Vabariik ja Keskkonnaministeerium oma

tegevusega – me liigume tegelikult selles suunas. See panus, mida me saame anda seoses just nimelt liigilise mitmekesisuse teemaga, on see, et meil on ikkagi tõsine plaan, kasutades ka Euroopa Liidu toetusraha, saada lõpuks tehtud meie looduskaitseala kaitsekorralduskavad. Meil on olemas looduskaitse arengukava. See praktiline tegevus tegelikult käib.

Mis puudutab liigilise mitmekesisuse säilitamist, siis Euroopa Liit üritab sättida paika ka konkreetseid eesmärgid. Põhiline eesmärk on see, et aastaks 2020 oleks liigilise mitmekesisuse kadu peatatud. Küll aga on kõige suurem küsimus kogu selle protsessi juures see, kuidas sättida need mõõdikud, kuidas seda protsessi ikka tegelikult mõõta ja kuidas seda kirjeldada ning kuidas ära märkida või täpsustada seda, kas me liigume eesmärgi suunas või ei liigu. Nii et tegemist on väga keerulise protsessiga, kuid teatud arenguid on siin märgata.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus. Palun, Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Tõepoolest, hea minister, nende kahe probleemivaldkonna puhul on tegemist, nagu me kõik teame, kahe kõige olulisema globaalse keskkonnaprobleemiga. Pole ka juhus, et mõlema kohta sõlmiti globaalsed raamkonventsioonid samal ajal – 1992. aastal Rio de Janeiros. Mõlema konventsiooni raames on järjest rohkem hakatud töötama selle kompleksi kallal, mis seob neid kahte probleemideringi. Ka Euroopa Nõukogu raames on selle kohta arvamusi avaldanud Berni konventsiooni eksperdirühmad ja ka nimetatud raport räägib just sellest, kuidas neid kaht probleemi komplekselt käsitleda, sest neil on väga mitmeid kokkupuutekohti. Need Eesti arengukavad, millele te praegu viitasite, käsitlevad tegelikult neid kahte probleemi siiski eraldi. Oleks ikkagi huvitav kuulda, millised on Keskkonnaministeeriumi plaanid just nimelt selleks, kuidas läheneda nendele kahele probleemile nii, et need mõlemad saaksid lahendatud.

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Teatavasti kehtib meie praegune looduskaitse arengukava aastani 2010, mis ongi käesolev aasta. Páris selge on see, et uues loo-

duskaitse arengukavas peame neid probleeme, nagu ka teie ütlesite, käsitlema koos ja leidma lahendused, strateegilised sammud ja võimalused, kuidas nende asjadega edasi liikuda nii, et need teemad oleksid komplekselt käsitletud. See on tegelikult esimene samm. Aga ma rõhutan ikkagi veel seda, et see praktiline samm, millega me praegu juba tegeleme, kasutades üsnagi suuri vahendeid selleks, et saada paika meie looduskaitsealade kaitsekorralduskavad, et need looduskaitsealad oleksid sisustatud ka teaduslikul tasemel praktiliste tegevustega, mida täpselt teha ja kuidas, et liigilist mitmekesisust ja loodust kaitsta, on praegu igapäevane praktiline tegevus.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd kohapeal registreeritud küsimus. Palun, Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Mul on samas võtmes üks küsimuse vormis ettepanek. Looduskaitseaduse lisades olevad kaitsealused liigid on jagatud kaitse staatuse järgi eri kategooriatesse ja need kategooriad on määratud pikaajalise kogemuse põhjal. Aga kuna me oleme oma geograafiliselt asendil mitmete liikide leviku piiri peal – see on uniikaalne positsioon, kus Eesti on geograafiliselt, kui me vaatame looduslikku mitmekesisust –, siis siin toimuvad kliimamuutused võivad hakata otseselt mõjutama väga paljus meie elustikku, mida pikaajaliselt pole võib-olla tähele pandud.

Mis te arvate mõttest vaadata looduskaitseaduse lisades olevate liikide kaitsekategooriad n-ö kliimapilguga üle või inventeerida ja võib-olla anda neile mingisugused riskihinnangud ja mõne liigi kaitsekategooriat isegi muuta, arvestades võimalikku kliimamuutuse mõju?

Jaanus Tamkivi

Jah, aitäh! Tegemist on väga asjaliku ja konstruktiivse ettepanekuga. Tõepoolest, palju vett on merre voolanud, aega on mööda läinud ja tegelikult me võiksim need kategooriad läbi vaadata, tulenevalt just nimelt sellest kliimateemast, ja kui on vaja, siis neid kaitsekategooriaid seal natuke muuta.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Rohkem küsimusi hetk tagasi veel ei olnud, kuid nüüd saab viimaseks kiireks küsimuseks sõna kolleeg Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Aitäh! Ma näen, et on jäänud veel natuke aega selles infotunnis ministrit küsitleda ja ma küsiksin keskkonnaminister Jaanus Tamkivilt sellist asja, mis mõnes mõttes seondub ka eespool esitatud küsimustega. Nimelt arvati juba 1960. aastatel, et lisaks Lahemaa rahvusparkile võiks olla rahvuspark ka Tallinnas, mis oleks omakorda seotud linnalähedaste ürgmetsadega, ja siis taheti see nimetada Oktoobri-nimeliseks parkiks. Aga see idee on nüüd liikunud ja loksunud pikka aega. Vahepeal jäi ta soiku, kuid nüüd, kui uuesti kipub tekkima kibe arendustegevus nii lauluväljaku kui Maarjamäe kandis, kuidas teie sellele vaatate, et pealinnas võiks olla meie rahvuspark?

Jaanus Tamkivi

Seda küsimust on tõepoolest juba arutatud üsna mitu korda ka sel perioodil, kui minul on võimalus olla ministri ametis. Keskkonnaministeriumi ja ministri isiklik seisukoht on selles mõttes pooldav. Küsimus on minu ja ka spetsialistide jaoks see, kas see tingimata peab olema rahvuspark. Kui on vaja moodustada looduskaitseala või kaitseala ja seda teha ka näiteks kohaliku omavalitsuse poolt, selleks et seista vastu pealesuruvale arendustegevusele, siis arvame, et see oleks võib-olla mõistlikum. Rahvuspark mõistena ei käsitle iseenesest ainult loodusväärtusi, ta käsitleb ka kultuuriväärtusi ja selle kandepind peaks olema võib-olla oluliselt laiem, kui see Tallinna rahvuspark seda tegelikult välja annaks. Selle kaitseala moodustamise vastu ei ole minul küll midagi. Küsimus on selles, kas ta peab rahvuspark olema.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Selle teema käsitlemine on lõpetatud ja lõppenud on ka meie tänane infotund. Suur tänu ministritele osalemise eest ja küsijatele küsimuste eest!

Soome Vabariigi presidendi kõne

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ametikaaslased! Enne, kui me hakkame arutama tavapärase kolmapäevase istungi päevakorda, on meil kõigil hea meel tervitada siin saalis Soome Vabariigi presidenti proua Tarja Haloneni. Küllap te olete nõus enne tavapärase istungi rakendamist veidi ootama, Soome Vabariigi president peaks iga hetk Riigikogusse saabuma.

Head ametikaaslased! Mul on hea meel tervitada Riigikogu istungite saalis Soome Vabariigi presidenti! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Meil on uus Riigikogu liige! Lugupeetud kolleegid! Sõna on Soome Vabariigi presidentil proua Tarja Halonenil. Palun! (Aplaus.)

Tarja Halonen

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed!

(Tõlke algus.)

Mul on suur rõõm taas kord külastada naabermaad Eestit. Eile vestlesime president Toomas Hendrik Ilvese ja peaminister Andrus Ansipiga Soome ja Eesti harukordselt lähedastest suhetest ja sellest, kuidas neid suhteid edaspidi veelgi süvendada. Käsitlesime ka Läänemere maade koostööd ning Euroopa Liidu arengut.

Mul on tõeliselt hea meel, et Riigikogu on mind kutsunud kõnelema oma tänasele istungile. Soomes ma seda muuseas teha ei saaks. Parlamentidevahelistel sidemetel on olnud keskne roll kahe naaberiigi ja sugulasrahva suhete arengus. Meie riikide rahvaesindusorganid tegid koostööga algust juba enne Eesti iseseisvuse taastamist. Soome parlamendi Eduskunna Eesti sõprusrühm asutati 1990. aasta aprillis. Samal suvel laulsin ka mina Tallinas koos teiega. Rahvasaadikuna külastasin Eesti parlamenti 1991. aasta septembris.

Soome ja Eesti rahvaesindajad on algusest peale olnud heades suhetes ning ka nende koostöö rahvusvahelistes organisatsioonides, nagu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Parlament, on olnud igati loomulik. Tean seda oma kogemustest.

Soome ja Eesti riikidevahelised suhted on suurepärased. Nende aluseks on meie kodanikuühiskondade äärmiselt elav omavaheline

suhtlus. Üle Soome lahe reisib aastas kuus miljonit inimest, kas siis turistina, töö, peresidemete või oma harrastuste tõttu. Tänu meie maade ülikoolide ja teiste õppeasutuste vahelisele koostööle on õppurite vahetus vägagi elav. Liikumisvabadus on taastanud meie traditsioonilised sidemed ning Euroopa Liidu liikmesus on veelgi tugevdanud meie ühtekuuluvust.

Kuulumine Euroopa Liitu on kinnistanud ka meie maade majanduslikku lõimumist. Lõuna-Soome ja Põhja-Eesti kujutavad endast juba praegu üpris tihedalt seotud ühist majanduspiirkonda. Naaberriikide ettevõtted konkureerivad tihtipeale omavahel eksporditurgudel, kuid Eesti ja Soome puhul võib öelda, et nad on siin pigem koostööpartnerid. Eestis tegutsseb 3000 Soome ettevõtet. Selle majandusliku "Soome silla" kandevõime on olnud päris hea ka rasketel aegadel.

Tööjõu liikumine kahe naaberiigi vahel on vaba ning majandusliku integratsiooni arenedes arvatavasti naabermaal tööl käivate inimeste arv pigem kasvab. Siinkohal on oluline, et ka edaspidi järgitaks tööturu mänguregleid ning austataks töötajate õigusi.

Austatud esimees! Head Eesti rahvaesindajad!

(Tõlke lõpp.)

Mul oli omal ajal rõõm lausuda Eestile tere tulemast, kui teie maa ühines Euroopa Liiduga. Täna ei ole ehk parim päev eurost rääkida, aga usun, et Soome võib Eestile öelda tere tulemast ka eurosooni järgmise aasta alguses. Eesti saab olema siis esimene Soome naabermaa, kus kasutusel on euro. Eesti edu ja majanduse stabiilsus on meie jaoks olulised ning usun, et ühine valuuta suurendab meie koostöövõimalusi veelgi.

(Tõlke algus.)

Meie maade vaheline integratsioon areneb ka energeetika vallas. Eesti ja Soome energia võrgud on juba praegu merekaabliga ühendatud. Eesti energiaturu avamine edeneb ja Euroopa Liidult on Estlink 2 hankele oodata märgatavat majanduslikku abi. Mõne aasta pärast ühendab Soome ja Eesti vaheline uus merekaabel Baltimaade ja Põhjamaade energiaturud senisest veelgi tõhusamalt.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning info liikumise parandamine on need tähtsad koostöösektorid, kus Soome ja Eesti kuuluvad rahvusvahelise arengu tippu. Käimas on mit-

meid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia-alaseid ühisprojekte, muu hulgas elektroonilise identifitseerimise ning hariduse ja tervishoiu alal. Infoühiskonda arendades on meil hea võimalus õppida teineteise kogemustest.

Austatud esimees! Kultuurisuhted on andnud Soome ja Eesti vastastikustele kontaktidele ainulaadse sisu juba rahvusliku ärkamise aegadest peale. Pärast pikka vaikelu on kultuurialane koostöö viimastel aastakümnetel kiiresti saavutanud uue õitsengu. Filmi- ja kujutava kunsti alastele koostööprogrammidele on saanud osaks ka senisest laiem publikuhoovi.

Soome ja Eesti vahelise kultuurialase koostöö lepingu sõlmimisest möödub kahe aasta pärast juba 75 aastat. Selles kontekstis peaks üle vaatama ka koostöö materiaalsed eeldused. Soome ja Eesti peaministri otsusel moodustatud töörühma aruandes on tehtud ettepanek meie maade ühise kultuurfondi loomiseks. Oleks vaja välja selgitada, kuidas kultuurialase koostöö majanduslikke aluseid kõige paremini kindlustada.

Soomlaste ja eestlaste huvi teineteise vastu on märgatavalt kasvanud. See nähtub selgesti ka ajaloouringute populaarsusest. Kirjanikud ja filmiloojad on ammutanud oma teemasid ennekõike lähiajalooost. On hea, et kaua vaikitud teemadest kujuneb võimalikult tõepärane ja mitmekülgne käsitus.

Tuleval aastal on Euroopa kultuuripealinna Tallinn ja Turu. Kogu Euroopa pilgud koonduvad nende linnade lummalisele ajaloolisele ja tänapäevale rikkalikule kultuuriannile. Soovin Turule ja Tallinnale igatist edu kultuuripealinna projektide ettevalmistamisel, mida tehakse tihedas koostöös teineteisega.

Eestlased ja soomlased suhtlevad omavahel sageli inglise keeles. Kuid õnneks on ka neid, kes tahavad tunda oma lähima sugulaskeele õppimisel ettetulevaid rõõme ja üllatusi. Meie, kes me kuulume väikesesse keelerühma, peame teineteist toetama.

Oleme rõõmuga täheldanud, et uute õppeprogrammide kohaselt saab Eestis peatselt õppida soome keelt teise võõrkeelena juba kuuendast klassist alates. Meie Soomes ei ole veel nii kaugele jõudnud. Tartu Ülikoolis olakse avamas mõlemale maale tähtsat fennougriatika professuuri. Peatselt 20 aastat tegutsenud Soome kultuuri instituut Eestis on teinud

tänuväärset tööd soome keele õpetajate jätkukoolituse alal.

Austatud esimees! Läänemeri ühendab soomlasi, eestlasi ja teisi rahvaid, kes selle mere ääres elavad. Ka keskkonnamured on meil ühised.

Läänemere kaitsmiseks vajatakse nii riikide, avaliku sektori institutsioonide, ettevõtete kui ka kodanikuühenduste koostööd. Kutsusin koos peaminister Matti Vanhaneniga ja Baltic Sea Action Groupiga tänavu veebruaris Helsingis kokku tippkohtumise, kus olid esindatud kõik Läänemere maad. Helsingis pandi alus rohkem kui 140 siduva kohustuse elluviimisele. See oli isegi parem tulemus, kui me olime julgenud loota. Tahan siinkohal tänada Eesti valitsust kohustuse eest koostada kompleksne merekeskkonnakaitse seaduse eelnõu. Tahaksin soovitada, et tulevikus julgustaksime ennekõike noorsugu tegutsema meie ühise mere päästmise nimel.

Läänemere tähtsus energiakandjate transpordis on kasvanud. Venemaalt Saksamaale ja edasi teistesse Euroopa riikidesse gaasi toimetava torujuhtme paigaldamine merepõhja on algamas. On tähtis, et selle projekti ümber toimusid diskussioonid ja et selle keskkonnamõjusid hinnati hoolikalt, enne kui anti luba tööde alustamiseks.

Keskkonnakaitsele tuleb investeerida ka maatranspordis. Kõikidel Läänemere-äärsetel riikidel tuleb hoolt kanda selle eest, et nende reostustõrjevõimekus oleks piisaval tasemel, ja samas peaksime me olema valmis reageerima õnnetustele ka üheskoos. Peterburi heitvete puhastamine edeneb hästi. Helsingi tippkohtumisel saime kinnituse, et ka Kaliningradi heitvete puhastuse projekt on käivitumas rahvusvahelise koostöö raames.

Üheskoos Euroopa Liidu laienemisega on Läänemeri muutunud senisest olulisemaks ka kogu liidule. Põhjadimensiooni arendamine ja Euroopa Liidu värske Läänemere strateegia käivitamine, millega teie president Toomas Hendrik Ilves on väga aktiivselt tegelnud, on need vahendid, mida Euroopa Liit peab kasutama efektiivselt koostöös liitu mittekuuluvate riikidega.

Soome jaoks on Põhjamaade omavahelisel koostööl suur tähtsus. On oluline, et Eesti nagu Läti ja Leedugi on välja kujundanud usaldus-

likud suhted oma põhjanaabritega nii parlamentide kui valitsuste tasemel.

Koostööd on arendatud ka kõikide Põhjamaade ja Baltimaade vahel. Peaministrite ja välisministrite vahel toimuvad regulaarsed konsultatsioonid. Baltimaad ühinesid Põhjamaade Investeerimispannaga 2005. aastal. Pank on rahastanud mitmeid tähtsaid avaliku sektori projekte. Põhjamaade Ministrite Nõukogu mobiilsusprogrammide avamine Balti riikide õppuritele on samuti sujunud hästi.

Põhjamaade ja Baltimaade koostöö laiendamist on tähtis jätkata. Koostööd peaks tihendamaks ka välis- ja julgeolekupoliitika alal ning teiste ühiste huvide kaitsmisel Euroopa Liidus.

Austatud esimees! Eesti ja Soome välis- ning julgeolekupoliitikaalane koostöö laabub hästi ka parlamentide vahel. Välis- ja riigikaitsekomisjonid kohtuvad regulaarselt. Kaitsejõudude juba 1990-ndatel alanud koolitusalaane koostöö on olnud kasulik. Soome ja Eesti kuuluvad samasse Euroopa Liidu Põhjala lahingugruppi, kuhu kuuluvad ka Rootsi, Norra ja Iirimaa. Grupi järgmine valmidusperiood on tuleva aasta esimesel poolaastal.

Soome ja Eesti tegutsevad mõlemad Afganistani rahuoperatsioonil küllaltki rasketes oludes. Kaks nädalat tagasi Tallinnas peetud NATO maade välisministrite kohtumise raames rääkisid ISAF-i kriisireguleerimisoperatsioonist osavõtvate maade esindajad julgeolekualase vastutuse järkjärgulisest siirdamisest Afganistani valitsusele. Tunnustus teile kordaläinud kohtumise eest! Samaaegselt peaks edendamaks poliitilise otsuse sündi ja kokkuleppeprotsessi arengut. Hoolt peab kandma ka naiste ja tütarlaste inimõiguste kaitsmise eest. Afganistani ühiskonna ülesehitamine peab toimuma inimeste soolise võrdõiguslikkuse alusel. Afganistanis, nii nagu teisteski kriisipiirkondades, läheb vaja terviklikku toetust arengualase koostöö, humanitaarabi ning tsiviil- ja sõjalise kriisi reguleerimise vahenditega.

Soome ja Eesti vahelise koostöö iseloom muutus põhjalikult peale Eesti astumist Euroopa Liitu kuus aastat tagasi. Euroopa Liidus sünnib koostöö sageli konkreetsete küsimuste ümber. Soome ja Eesti on tihtipeale püüdnud edasi viia samu asju. Mõlemad on rõhutanud hästi toimiva siseturu tähtsust. Eestil ja Soomel on ka sarnane ettekujutus sellest, kuidas

kindlustada väikeste riikide esindatus loomisel olevas Euroopa Liidu välisteenistuses.

(Tõlke lõpp.)

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed!

Pidevalt muutuv maailmas seisavad Soome ja Eesti ees nii piirkondlikud kui üleilmsed väljakutsed, millele otsime vastuseid omavahelises koostöös, Läänemere koostöö raames, partneritena Euroopa Liidus ja ÜRO liikmesriikidena. Soome ja Eesti on sihikindlalt arendanud oma koostööd kõikidel foorumitel.

Tahan tänada Riigikogu ja kõiki teid, austatud rahvasaadikud, selle otsustava tähtsusega töö eest, mida te teete meie maade vaheliste suhete heaks! Suur tänu! (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Alustame nüüd oma täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala kolmapäevast istungit. Küsin kõigepealt: kas on soove üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Annan rahanduskomisjoni nimel üle tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu. Rahanduskomisjon otsustas oma eisel istungil selle eelnõu alगतada, leevendamaks Tallinnas 1. juunil kehtima hakkava müügimaksu mõjusid. Müügimaksul on kahte sorti negatiivne mõju. Esiteks kaasneb sellega tõenäoline hinnatõus elanikele, teiseks langeb täiendava maksu administreerimisega arvestatav halduskoormus kõikidele, kes tehinguid teevad ja midagi müüvad. Selle teise mõju oluliseks leevendamiseks on meil koostöös Eesti Kaupmeeste Liidu ja Eesti Töandjate Keskliiduga ette valmistatud paar muudatust. Need ma üle annangi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kahjuks mul ei ole käibemaksu tagajärgede arupärimist üle anda, aga mul on üle anda arupärimine lugupeetud Hanno Pevkurile laste

kaitsetuse kohta. Mind ja minu kaasvõitlejaid Keskerakonna fraktsioonist huvitab, kuidas on Sotsiaalministeerium ja võib-olla ka Vabariigi Valitsus laiemalt tegelnud sõna otseses mõttes lausvaesusega Eesti Vabariigis. Kuidas saab praegu, kui me oleme väidetavalt väga edukad, valitseda olukord, kus lapsed langevad puhtalt näljast koomasse?

Aseesimees Keit Pentus

Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul, arupärimine aga edastatakse adressaadile viivitamatult.

Nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on maaelukomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on maaelukomisjon; neljandaks Vabariigi Valitsuse üleile algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; viiendaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud biotsiidiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; kuueandaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhi-seaduskomisjon; seitsmendaks Vabariigi Valitsuse üleile algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; kaheksandaks, Vabariigi Valitsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus" eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; ühek-

sandaks, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni üleile algatatud looduskaitse seaduse § 24 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; kümnendaks, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni üleile esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 18. mai kell 18.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 94 Riigikogu liiget, puudub 7 Riigikogu liiget. Võime asuda tänase päevakorra juurde.

1. Päästeseaduse eelnõu (514 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse eelnõu kolmas lugemine. Küsin kõigepealt: kas on soovi avada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Asume ette valmistama eelnõu lõpphääletust.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse eelnõu 514. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeseaduse eelnõu 514 seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

2. Tuleohutuse seaduse eelnõu (513 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime alustada sellegi eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse eelnõu 513. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 86 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

3. Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (727 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandjaks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Elektroonilise side seaduse ja infoühiskonna teenuse seaduse muutmisega lahendatakse kolm küsimust. Esiteks, nn rämpsposti alase regulatsiooni korrektne ülevõtmine Eesti õigusesse. Need nõuded tulenevad Euroopa andmekaitse direktiivist ja eelmise aasta lõpus vastu võetud elektroonilise side paketist. Teisena täpsustatakse kriteeriumid, mida võetakse arvesse raadiosagedusala kasutamise õiguse avalikul konkursil. Ja kolmandaks näeb seaduseelnõu ette sideettevõtja poolt kliendi teavitamist tema elu ja tervist ohustavast sündmusest, mille kohta edastab sideettevõtjale vastava informatsiooni politsei või päästeasutus.

Palume seda eelnõu toetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, härra minister! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekandeks majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas nimetatud vahvat eelnõu neljapäeval, 22. aprillil. Seletusi jagasid meile Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna juhataja Tõnu Nirk ja siseturuosakonna tarbija- ja konkurentsipoliitika talituse peaspetsialist Mario Sõrm. Toorkordsed seletused ja argumendid olid täpselt needsamad, mis meile hea minister siin hetk tagasi esitas. Meil oli ka väikene diskussioon selle üle, kuidas uute sagedusala kasutamise lubade väljastamine käib. Me saime teada, et

Eestis toimub neljanda põlvkonna sidelitsentside väljastamine nn iludusvooru meetodil, kus tuleb teatav hulk raha maksta, aga valikud tehakse eeskätt võimekuse, väljapakutud ajakava ja sidevõrgu kvaliteedi kriteeriumidest lähtuvalt. Komisjonis küsiti ka selle teema kohta, mis oli nendel päevadel, kui komisjon seda arutas, ajalehtede veergudel: jutt oli nn pealtkuulamiskulude tasumise võimalikust ümberkorraldamisest. Arutasime, et sellest oli küll juttu kooskõlastusringi käigus, kuid kõnealuses eelnõus see teemaks ei ole, kuna vajab põhjalikumat analüüsi, kas olemasolevat olukorda, mis on juba mitmeid aastaid sideettevõtjate ja riigi vahelisel kokkuleppel püsinud, on arukas muuta või mitte.

Komisjon otsustas saata eelnõu 727 tänaseks Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtjaks määrata 12. mai kell 12. Kõik ettepanekud leidsid majanduskomisjonis konsensuslikku toetust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Täna juhtivkomisjoni ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 727 esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 12. mai kell 12.

4. Omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (715 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmiseks punktiks tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli ettekandeks rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus esitab seaduseelnõu, millega muudetakse omandireformi aluste seadust, maareformi seadust ja õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse määramise ja kompenseerimise seadust. Muudatuste eesmärk on kõigepealt lahendada välismaalastele

kuulunud vara tagastamise ja kompenseerimise küsimus, teiseks likvideerida õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise linnakomisjonid ning anda nende ülesanded üle vastavatele maakonnakomisjonidele ja kolmandaks, viia vara tagastamise ja kompenseerimise nõude õiguse pärimine vastavusse pärimisseadusega.

Nüüd lähemalt. Esiteks: kehtetuks tunnistatakse omandireformi seaduse § 7 lõige 2. Sellega kaotatakse õiguslik ummik, mis ei lubanud seni teha otsuseid vara tagastamise ja mittetagastamise kompenseerimise või mittekompenseerimise kohta. Välismaalastele kuulunud vara tagastamiseks on esitatud õiguspäraseid taotlusi, mida ei ole võimalik rahuldada ega ka tagasi lükata, sest otsustamiseks puudub õiguslik alus – riikidevaheline kokkulepe. Seni on selline kokkulepe ainult ühe riigiga: Ühendkuningriigiga. See kehtib 1992. aasta 26. veebruarist ja sellega on vastastikku loobutud varanõuetest. Niisuguse kokkuleppe sõlmimist mõne teise välisriigiga pole ka tulevikus ette näha.

Sätte kehtetuks tunnistamine ei ole vastulus õiguspärase ootuse põhimõttega, sest vara tagastamist taotlenud isikutel ei saanud olla alust loota, et tulevikus riikide vahel sõlmitav kokkulepe võimaldab neile vara tagastada või kompenseerida. Olemasolev pretsedent, Ühendkuningriigiga sõlmitud leping, viitas pigem vastupidisele võimalusele. Kõnealuse sätte kehtetuks tunnistamisega langeb ära ka välismaalaste vara suhtes kehtinud moratorium ning riik või kohalik omavalitsus võib seda vabalt kasutada ja käsutada, sealhulgas müüa või erastada.

Teiseks, eelnõu § 1 punktidega 2 ja 3 muudetakse omandireformi aluste seadust eesmärgiga likvideerida õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise linnakomisjonid ja anda nende ülesanded üle vastavatele maakonnakomisjonidele. Ainsana täidab praegu veel olulist rolli õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise Tallinna linnakomisjon, kus on tekkinud nn järelümberasujate vara tagastamise juhtumite menetlemisel aastaid kestnud ummikseis. Olukorra lahendamiseks on riigi sekkumine hädavajalik. Vabariigi Valitsus teeb käesolevas eelnõus ettepaneku linnakomisjonid likvideerida ning anda vara tagastamise ja kompenseeri-

mise need juhtumid, mille puhul komisjon ei ole õigustatud subjekte kindlaks määranud, üle vastavatele maakonnakomisjonidele. Praktiliselt on muudatus oluline vaid Harju Maavalitsusele.

Kolmandaks muudetakse omandireformi aluste seadust ja maareformi seadust eesmärgiga kaotada õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise nõude õiguse pärimist reguleerivad erinormid. Erinormide kasutamine viib nõudeõiguse pärimise tingimused vastavusse pärimisseaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seadusega. Erinormidest loobumine avab paindlikke võimalusi olukorra lahendamiseks, sest pärimisseadus võimaldab näiteks pärandvara müüa ja müügist saadud raha deponeerida seniks, kuni vara seaduslikud pärijad selguvad ja vastava nõude esitavad. Sellega lõppeks ka maa tagastamise pikale veninud protsess ja kohalik omavalitsus vabaneks kohustusest pika aja jooksul säilitada pärandvara väljaspool tsiivilkäivet.

Lisaks sellele on eelnõu menetlemise käigus tekkinud vajadus lisada sinna üks täiendav rakendusliku iseloomuga säte, mis annaks Vabariigi Valitsusele volituse oma tegevuse lõpetanud erastamisväärtpaberite keskregister sulgeda. Kuluka registri ülalpidamine on muutunud tarbetuks ning vastava volituse saamisel on võimalik alustada registri sulgemist ja arhiveerimist.

Võimalikud täiendused on kooskõlas eelnõu põhiliste eesmärkidega ega muuda selle sisu. Eelnõu menetlemise algatamiseks ei ole mingeid takistusi. Täiendavate sätete lisamine otsustatakse pärast eelnõu esimest lugemist. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud minister! Teile on hulk küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna kolleeg Jaak Aab. Palun!

Jaak Aab

Hea minister! Ümberasujate vara tagastamine või kompenseerimine nõuab küllaltki palju raha ja väga kallite objektide üle, mida soovitakse tagasi saada, käivad veel vaidlused. Lisaks on teatud kohtuvaidlused nii sundüürnike kui omanike poole pealt. Kõik see nõuab raha. Millistest vahenditest riik kavatseb need kulutused katta?

Jürgen Ligi

Selleks on meil omandireformi reserv.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud minister! Omandireformi aluste seaduse § 7 lõige 3 andis üürnikele aluse loota, et ümberasujate vara tagastamise küsimus reguleeritakse riikidevahelise kokkuleppega. Kokkulepe pidi tagama, et üürnikud saavad erastada nende kasutuses olevad eluruumid. Too õiguspärase ootus tulenes rahvusvahelisest õiguspärasest ja tavadest ning kas või Poola kogemustest. Miks siis ikkagi meie üürnike õiguspärase ootust ei arvestatud?

Jürgen Ligi

Ei saa öelda, et õiguspärase ootust ei arvestatud, ja seda ma juba mainisin.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Eelnõu § 1 kohaselt lõpetatakse õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise linnakomisjoni tegevus. Linnakomisjoni menetluses olevad toimikud antakse üle maakonnakomisjonile. Põhjenduseks on toodud vajalik kiirus. Juba toimikute üleandmine võtab vähemalt pool aastat aega. Sellele lisandub sama palju aega taotluste lahendamiseks vajalike dokumentide olemasolu kontrollimiseks. See tähendab seda, et kiiruses ei ole ju tegelikult asi. Öelge, palun, mis on tegelik põhjus, et seda tahetakse teha.

Jürgen Ligi

Nagu ma ütlesin, on põhjus just nimelt selles, et omandireform on takerdunud, ei liigu edasi. Nii et kiiruses on asi. Ja üleandmine toimub ikkagi asjade puhul, mida juba ei menetleta, mille menetlemine ei ole pooleli. Vaja on see troppi eest ära saada, see surnud seis likvideerida. Muud põhjust ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Härra minister! Nagu te praegu ütlesite, omandireform on takerdunud. See on 20 aastat kestnud ja nüüd te tahate tekkinud troppi eest ära lükata, et seejärel asjaga edasi minna. Järjekordselt tegeldakse endiste või nn endiste omanike küsimustega, samal ajal on 20 aasta jooksul jäänud täiesti unarusse sundüürnike probleemide lahendamine. Kas teie kui rahandusminister võite öelda, et pärast selle troppi eest ärälükkamist asub riik ka üürnikele tekitatud ülekohtu heastama ja tegeleb sellega 20 aastat?

Jürgen Ligi

Veel kord: me tahame omandireformi lõpetada, mitte sellega edasi minna. Ma ei tea, mida te mõtlete 20 aastat kestnud ülekohtu all või kuidas te ütlesitegi. Mis tähendab sundüürnik? Mina ei tea kedagi, kes oleks sunnitud 20 aastat midagi üürima. Mina ei tea midagi sellist. Tunnistan, et ma ei ole sellest jutust kunagi aru saanud.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Härra minister! Kuidas on tagatud ORAS-e § 17 lõikest 5 tuleneva kohustuse täitmine? Milliste toimingutega selgitab maakonnakomisjon välja ümberasujatele makstud kompensatsiooni maksmise asjaolud? Millised menetluskordade muudatused on valitsusel kavas kehtestada ümberasujate taotluste läbivaatamiseks?

Jürgen Ligi

See oli suhteliselt tehniline küsimus. Vajalikud muudatused on plaanis kehtestada, aga seda, mida te küsisite, vaataksin ma hea meelega enne vastamist protokollist täpselt järele. Võib-olla saan hiljem täpsustada, mis staadiumis on mõned rakendusaktid. Ma ei julge teile praegu vastata, võib-olla ma sain ka küsimusest valesti aru.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Rein Ratas. Palun!

Rein Ratas

Härra minister! Tekkinud õiguslik-poliitilisest vastasseisust saame ilmselt välja vaid siis, kui asutakse kaitsma poliitilisi lähtekohti, mis tulenevad meie põhiseaduses deklareeritud kodanike võrdsetest õigustest. Elu ise on seni aga näidanud, et omandireform ei ole suutnud oma sisemistest probleemidest jagu saada. Millal ja kuidas kavatseb valitsus meie põhiseadusest tulenevad ja seal deklareeritud kodanike võrdsed õigused tegelikkuses taastada? Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

See küsimus valgub küll teemast kõrvale. Kodanike võrdsed õigused on üks põhiseaduse printsiip, mis hõlmab väga erinevaid valdkondi. Omandireformi teema tuleneb pigem eraomandi pühaduse sättest. Ju te saate edaspidi täpsemini küsida. Ma ei tea, mis õiguslikust või õiguslik-poliitilisest vastasseisust te üldse räägite. Minu arust oli Eesti rahvas aastal 1990 ja 1991, kui reformiseadused vastu võeti, väga üksmeelne, et ebaõiglaselt ära võetud vara tuleb tagastada. Selles mõttes ei ole meil Edgar Savisaarega ka vaidlusi. See oligi üks olulisi Eesti riigi taastamise teemasid. Peale keele, kultuuri ja looduse kaitse oli ka omandiküsimus vägagi mobiliseeriv tegur. Nii et Edgar Savisaarel on olnud häid aegu ka!

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud minister! Saksa riik on oma sealsete kodanike nõudeist viisakalt, aga resoluutselt distantseerunud, vaatamata sellele, et Saksamaale ümberasunute vara tagastamine on meil alates omandireformi algusest arutusel olnud. Küsin: miks ei ole Eestis õigusriiklike lahendusteni jõutud?

Jürgen Ligi

See küsimus ei olnud küll kuigi ammendav. Mida te täpselt teada tahate? Iseenesest Saksamaale ümberasujate probleem on ju Eesti kodanike probleem ja siin tuleb selgelt rääkida kodanike võrdsest kohtlemisest. Täna üks eelmisi küsijaid rääkis võrdsest kohtlemisest üldiselt, see eelnõu aga päris võrdsest kõiki ei kohtle. Kodanikke kohtleb see "võrdsemalt"

kui mittekodanikke. Aga Saksamaale ümberasumine ei ole mingisugune kriminaalregistri kannet väärt tegu, mis sunniks kedagi kuidagi eriliselt kohtlema.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Milline regulatsioon on valitsusel ette valmistatud nende isikute kohtlemiseks, kes ei ole mõistliku aja jooksul avaldust esitanud? Kuidas komisjonid hakkavad sellesse suhtuma?

Jürgen Ligi

Neil, kes ei ole avaldust mõistliku aja jooksul esitanud, ilmselt ei ole mõistlik lootda, et neile saab osaks mingi erikohtlemine. Omandireformile tuleb joon alla tõmmata – see on kogu aeg põhimõte olnud. Mõnda tähtaega on pikendatud, aga mitte kõiki. Ja igavesti ei saa protsessi pikendada.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Oma jutus sa mainisid omandireformi reservi. Kas sa võid ütelda, kui palju on sinna aegade jooksul raha laekunud, milleks on seda kulutatud ja kui palju on veel alles?

Jürgen Ligi

Need andmed ma saan teile saata. Küsimus on ikkagi üheksakohalises numbris, nii palju võin öelda, aga esimest neist ma ei nimetaks, mis see täpselt on. Üht-teist on. Reformi lõpetamise kulud on võimalik minu hinnangul katta, vähemalt selle eelnõuga seoses probleemid ei tohiks teravneda.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Seaduseelnõu seletuskirja lugedes jääb vägisi mulje, et nn Balti ümberasujate vara tagastamise küsimuses on Tallinna linnas kavas teha taas nn pealinna eriseadus. Mille alusel võetakse vara tagastamise või

mittetagastamise otsustamise õigus Tallinna käest ära ja antakse Harju Maavalitsuse vastavale komisjonile? Miks?

Jürgen Ligi

Eriseadust ei ole. Küll aga on minu ees olev ja loodetavasti ka teie ees olev eelnõu, mis seda reguleerib.

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Nelli Privalova!

Nelli Privalova

Lugupeetud minister! Eesti riigis on restitutsioon toimunud ebanormaalselt. Miks ei ole nõutud kahjude hüvitamist süüdlaselt? Miks nõutakse seda kannatanult?

Jürgen Ligi

Seda tuleks teil kõigepealt parteiseselt küsida. Aga ma arvan, et te olete selle hinnangu langetamisel ebaõiglane. Toonane ministrite nõukogu esimees on kindlasti esimene, kellelt küsida, kes need seadused ikkagi kavandab, miks just sellisena ja miks nüüd ei taheta seda omaks võtta. Aga üks põhjus, miks kogu protsess anda linnakomisjonidelt maakonnakomisjonide kätte, on see, et ilmselt see leevendaks natukene seda emotsionaalset pinget, mis tekib kohalikul võimul, kui ta riiklikke ülesandeid ellu viib. See on arusaadav, et kohalike inimestega tugevalt kokku puutuvad poliitikud on selles protsessis mõneti kammisetud – selles ei ole midagi üllatavat.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Härra Ligi! Niisugust asjatundmatust ja ka ülbust poleks teilt küll ausalt öeldes oodanud. Kas te tahategi omandireformi lõpetada nii, et sundüürnikud jäävad mitmekordseteks kaotajateks? Nende korda tehtud vara, mis oleks ilma selleta olnud praegu nullväärtusega, mis oleks hävinud, tagastati, seejuures tihti inimestele, kes olid selle vara eest võlgu ja kes selle vara vabatahtlikult maha jätsid. Teiseks, need inimesed ei saanud enamasti EVP-de eest erastada. Ja kolmandaks, te ei taha ka midagi kompenseerida. Ma küsin teilt: kas teie meelest just

niisugune ongi õigusriik ja kas niimoodi tõesti sobib käituda?

Jürgen Ligi

Ma ei suutnud jälgida, millest te rääkisite. Kas see on kuidagi eelnõuga seotud? Servapidi ehk on. Kõige huvitavam koht oli see, et siit on vabatahtlikult lahkutud. Minu arust iga eestlane mäletab ajaloost, et vabatahtlikkust oli 1940. aasta kandis Eestis üsna vähe. See oli ikkagi sund. Kui mindi, siis mindi, et ennast päästa. Aga üldiselt oli raske teie juttu jälgida. Palun esitage küsimus kirjalikult ja katsuge ikka üks teema korraga!

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Lugupeetud minister! Seaduseelnõu seletuskirjast võib välja lugeda, et eelnõu on menetluse käigus antud kooskõlastamisele nii Eesti Linnade Liidule, Eesti Maaomavalitsuste Liidule kui ka Eesti Omanike Keskliidule. Teatavasti linnade liit eelnõule kooskõlastust ei andnud. Aga küsimus on selline: mis kaalutlustel ei osalenud eelnõu kooskõlastamise protsessis Eesti Üürnike Ühingute Liit?

Jürgen Ligi

Ma ei tea seda. Aga minu arust on tegemist omandireformiga. Kui te tahate üürireformi teha, siis oleks ehk üürnike liidu osalemine oluline. Aga igasuguste kodanikuühiskonna avalduste suhtes oleme me alati avatud. Kui keegi leiab, et ta peaks protsessi sekkuma või et tal jäi midagi kahe silma vahele, siis tehke pöördumine. Kas linnade liit ei kooskõlastanud eelnõu? Ma usun, et kui te ütleksite järgmine kord, kes sellele kirjale alla kirjutas, võib-olla see olekski vastus, kuidas selle kooskõlastamise ja mittekooskõlastamisega oli ning mis oli põhjus.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Mul on selline küsimus: kas käesolev seaduseelnõu, kui see seaduseks saab, lõpetab ligi 20 aastat kestnud omandireformi või on tarvis mõnele huvigrupile veel

uus seadusandlik akt välja mõelda? Mis te arvate?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et see seadus peaks protsessi kindlasti märgatavalt kiirendama. Kas mõni seadusmuudatus on veel vajalik? Mulle ühtegi teada ei ole, aga ma ei ole ka suur selle protsessi asjatundja, et seda täie kindlusega väita. Üldiselt püütakse joont alla tõmmata, aga seda on muidugi üsna kaua aega juba üritatud. Ikka leidub mõni teema. Ma oma ettekande lõpus mainisin, et EVP-de registri küsimus näiteks tuleks ära otsustada.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Helle Kalda. Palun!

Helle Kalda

Lugupeetud minister! Ega vist ei ole mõtet küsimusi esitada, sest teil on kodutöö täielikult tegemata. Te pole eelnõusse isegi süvenenud ja teie vastused on teie ettekantud eelnõuga vastuolus. Aga see selleks – jätkame sellest hoolimata. Nüüd antakse teie soovil asi üle maakonnakomisjonidele, kes hakkavad subjektide kohta otsuseid langetama. Pärast tagastama hakkavad aga linnakomisjonid. Maakonnakomisjonid ei plaanigi teie eelnõu järgi hakata kontrollima, kas vara eest on juba makstud kompensatsiooni või mitte. Öelge, palun, kui linnakomisjon hakkab nüüd tegutsema vastavalt eelnõule, ta peab ju ikka kontrollima, kas kompensatsiooni on saadud. Kuidas te saate siis öelda, et te kiirendate protsessi?

Jürgen Ligi

Ega vist maakonnakomisjon kompensatsiooniküsimust linnakomisjonist paremini kontrollida ei suuda. Linnakomisjon ei ole suutnud ega tahtnud seda kontrollida, vähemalt õigeid vastuseid saada, ütleme siis niimoodi. Eks kompenseerimisi oli erinevaid ja tegu on üsna vastuolulise teemaga. See, kui kompenseeriti lihtsalt ümberasumist, ei tähendanud vara hüvitamist. Need on natuke erinevad teemad. Aga sel teemal võib mõnes komisjonis edasi vaielda.

Aseesimees Keit Pentus

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Lugupeetud rahandusminister! Arvestades Poola kogemust, ei peaks Eesti mitte kandma kulutusi, vaid vastupidi, küsima Saksamaalt kompensatsiooni seoses baltisakslaste vara tagastamisest tulenevate kulutustega. Omal ajal NSV Liit maksis Saksamaale 200 miljonit riigimarka. Need margad annavad piisavalt alust esitada nõue, et Eestile tuleks see raha ära maksta. Milliseid samme on Eesti astunud selle raha saamiseks?

Jürgen Ligi

Mul läks küsimus natuke kõrvust mööda – halb akustika või halb diktsioon. Teema oli aga Poola kogemus baltisakslastelt kompensatsiooni nõudmisel. Ma usun, et selle küsimuse esimene pool, mis minu jaoks kaduma läks, väljendas teie poliitilisi vaateid. Võin öelda, et me ei ole olnud kuigi energilised Venemaale kahjunõuete esitamisel ja ma ei näe ka erilist põhjust pidada baltisakslasi meile võlgu olevateks. 700-aastast orjapõlve on selles mõttes juriidiliselt keerulisem käsitleda kui 1940. aastal toimunud ja hiljem korda saadetud kuritegusid. Kui kellelki küsida, siis ida poolt, aga tihti on nii, et paremate suhete ja kokkuvõttes kõigile parema elujärje tagamiseks ei ole oma õiguse lõpuni tagaajamine alati praktiline. Sellepärast võib Moskva rahul olla. Öelge see edasi oma valijatele.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Härra minister! Te vastate nii kiiresti ja nii pealiskaudselt, et ma küsin kaks asja korraga. Eelmärkusena aga tahan öelda, et ärge Savisaart omandireformi aluste seaduse arutamisel väga mängu tõmmake, sest see seadus võeti küll Savisaare ajal vastu, aga teie valitsuskoalitsioon on seda umbes 40 korda ümber teinud. Sellest, millega 1990. aastal alustati, ei ole midagi järele jäänud. Sellega seoses on mul kaks küsimust.

Aseesimees Keit Pentus

Kolleeg! Küsida on võimalik korraga üks küsimus. Palun!

Heimar Lenk

Palun mind mitte segada! Sundüürnike termin teid ei rahulda. Ma küsin siis seda, et te tahate omandireformi selle seadusega lõpetada. Millal aga hakatakse tegelema nende kodu kaotanud eestlastega, kes omandireformi käigus tänavale on tõstetud? Neid on Eestis umbes 100 000 inimest. Kas te selle juurde kavatsete ka kunagi tulla? See üks küsimus praegu siis.

Jürgen Ligi

Ma arvan, et Edgar Savisaar kontrollis Eesti riiki 1990–1991 üsna suure täiusega. Tema teadis täpselt, mis ta teeb. Ta ei olnud rumal mees, ta oli siis ka noorem ja ütleme, et ka paindlikum. See oli üks poliitilisi kompromisse. Aga need kaks seadust – omandireformi ja maareformi oma – olid ikkagi need, mis kogu protsessi käigu määrasid. Ning siin ei ole põhimõttelisi muudatusi. Kõik hilisem on olnud ainult täpsustus.

Mis puutub tänavale jäämisel, siis ma ei saanud aru, kas jutt on inimestest, kes on sunnitud midagi üürima, või nendest, kellel ei ole midagi üürida. Aga mulle on arusaamatu, miks selliseid loogiliselt vastuolulisi loosungeid poliitilises kontekstis kogu aeg esitatakse.

Ma võin öelda, et minu kodu võeti ka ära. Võeti ära vaatamata kehtivatele seadustele, võeti ära maffioossete meetoditega, sisuliselt terroriga. Ja võtjal ei olnud selle varaga mingit emotsionaalset ega isiklikku sidet, ta oli lihtsalt kellegi kasulaps olnud. Minu suguvõsa elas seal kokku neli põlve, aga see ei päästnud. Keegi kasulaps sai selle vara. Aga see ei muuda minu arusaamist õigusriigist. See inimene mahtus nendesse raamidesse, mis Edgar Savisaare valitsuse ajal kehtestati ja mida ma ei vaidlusta. See oli Eesti rahva üsna üksmeelne soov ja nende reeglite järgi pidi too kasulaps selle vara tagasi saama. Niisugused erandid võivad alati seaduste traagilised järeloomid olla. Minu ema näiteks ei ole siiamaani sellest üle saanud ja ega minagi ole. Ma näen ikka unes seda kodu.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Rein Ratas.

Rein Ratas

Täna, juhataja! Härra minister! Küll on ikka ütlemata hea, et meil on Edgar Savisaar. Kuni 2006. aasta 12. oktoobrini lähtuti põhimõttest, et ümberasujatele vara tagastamine või kompenseerimine ei toimu omandireformi aluste seaduse alusel, vaid küsimus lahendatakse riikidevahelise lepinguga. Kas me omandireformi aluste seaduse algpõhimõtete muutmiseks 2006. aastal rikkusime ümberasujatele kuulunud majades elavate üürnike õigustatud ootust, et nad saavad üldistel ja võrdsetel alustel erastada enne omandireformi algust 1991. aastal sõlmitud üürilepingute alusel nende kasutada olevad eluruumid? Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Vastus on ei. Sellist õiguspärast ootust, et kunagi sõlmitakse riikidevahelisi lepinguid, ei saanud olla, iseäranis mitte selliseid, mis ütleksid, et need lepingud näevad ette sellise sisu, nagu teie pakute. Kellelgi ei saa olla õiguspärast ootust, et kaks riiki kunagi milleski kokku lepivad, vähemalt ei tulene sellest mingeid järeldusi. Brittidega me leppisime 1992. aastal kokku, et nõuetest loobutakse. Kes siis peaminister oli? Võimalik, et esimesi nädalaid Tiit Vähi, aga eks see valmistati ette jällegi ministrite nõukogu esimehe Edgar Savisaare näpunäidete järgi. Mina oma ettekandes käsitlesin seda, kuidas see haakub selle eel- nõuga. Õiguspärast ootust, et riigid milleski kokku lepivad või mitte, kellelgi ei ole, sellest ei tulene mitte midagi.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Minu küsimus on selline talupoisilikult lihtne: kas selle seaduse menetlemine ja vastuvõtmine annab meile võimaluse ära lõpetada sellised tuntud vaidlused, näiteks nagu vaidlus Neitsitorni üle?

Jürgen Ligi

Täna! Neitsitorni vaidlust üritasime me Tallinna Linnavalitsusega üksikküsimusena pikka aega lahendada. Minu viimane teadmine on (see ei ole küll väga täpselt üle kontrollitud), et teema ikka toppab. Protsess on olnud

üldjoontes selline, et Taani saadik on olnud aktiivne ja võimalik, et ta on tulemas seoses selle teemaga varsti ka minu juurde. Ta on lubanud, et Taani tahaks sinna torni investeerida. Eesti valitsus on näidanud üles valmisolekut, et seda torni ei tagastata. Tulemus oleks justkui kõiki pooli rahuldav, aga minu andmetel ei ole Tallinn mitme kuu jooksul liigutama hakanud, vaatamata sellele, et Tallinna linnavõimudega otse suheldes on saadud suuline kokkulepe.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Millised kokkulepped on saavutatud Saksa riigiga ümberasujate suhtes, kes said Eestisse maha jäänud vara eest kompensatsiooni Saksa riigilt?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saanud jälle küsimusest aru. Kõigest ei saagi aru, kõik ei saagi aru. Püüan lahti mõtestada. Saksamaaga on kõiki neid tagastamise asju, lepingu asju ja kompenseerimise teemasid palju arutatud, aga lepinguni pole jõutud. Vastastikune huvi puudub, see on tundlik teema. Meie huvist jääb väheks. Ma ei arva ka, et Saksamaa oleks hirmsasti väljas oma kodanike vara tagastamise eest siin, see on ilmselt kaalutletud otsus, kaalutletud hoiak.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mul on teine küsimus meie pealinna kohta. Ma rõhutan, et mitte härra Edgar Savisaare küsimus. Kas Eesti Vabariigi pealinnal ei jätku juriidilist kompetentsi, et järelümberasujate vara tagastamise või mittetagastamise küsimust iseseisvalt lahendada? Tekib mulje, et võib-olla peaks üleüldse linna juhtimise õiguse Tallinnalt ära võtma, kui ollakse seisukohal, et linnavõim vara tagastamise küsimusega hakkama ei saa.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui ma küsimusest õigesti aru sain, siis te küsisite selle kohta, miks tahetakse

algatamata või seisvate asjade puhul linnakomisjoni funktsiooni üle anda maakonnakomisjonile. Põhjus on igati loogiline. Tegemist on olnud riikliku kohustusega, riikliku reformiga ja elluviija ei pea tingimata olema kohalik omavalitsus. Seda enam on põhjust protsessi kiirendada, kui kohalik omavalitsus ei ole sellega lõpule jõudnud, siis on vaja otsida administratiivseid põhjusi, miks süsteem ei toimi. Kui minu käest küsitakse, kes peaks omandireformi läbi viima, siis minu esimene vastus oleks, et just nimelt maakonnad, sest nemad esindavad kohapeal riiki. Miks see üldse omavalitsustele anti, on isegi vaieldav küsimus. Aga tegemist on riikliku funktsiooniga, olemuslikult ei ole üldse tegemist omavalitsusliku funktsiooniga.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Nelli Privalova, palun!

Nelli Privalova

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Valitsus ei ole omandireformi kui riikliku ülesande läbiviimiseks alates 2004. aastast eraldanud omandireformi reservfondist Tallinna linnale vahendeid. Samas on valitsus valmis tegema olulisi kulutusi maakonnakomisjoni tegevusele. Milline on seadusmuudatuse majanduslik kaalutlus olukorras, kus reformi lõpetamine pikeneb tunduvalt ja reformi läbiviimisega tegelevad eri tasandite haldusorganid?

Jürgen Ligi

Ma ei tea, mis raha eraldamisest te täpselt räägite, aga siin ei olegi arutluse all majanduslikud aspektid, need ei ole õiguslikega võrreldes nii tähtsad. Kas kallim on niipidi või teistpidi? Kõige kallimaks läheb Eesti riigi maine ja tsiviilkäibe seisukohalt ilmselt see, kui protsessid seisavad ja midagi ei saa selle varaga teha. See on surnud ja häviv vara, kui omandireform ei lõpe ja kui vara omanik on teadmata ning õiguslikud vaidlused on lahendamata.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! On näha, et te ikka üleüldse ei valda seda teemat ega saa küsimustest aru. Neid seisukohti on siin puldis rohkem kui kümne aasta jooksul esitatud ja vähemalt teemast on aru saadud, aga teie ei saa sellele üldse pihta. Kui Saksa riik pole lepingute sõlmimise vastu mingit huvi tundnud ja on väga selgelt välja öeldud, et Eesti riigil ei ole vara suhtes mingisuguseid kohustusi, ei ümberasujate ega ka järelümberasujatega seoses, miks siis meie seda vabatahtlikult teeme, mis on see ajend?

Jürgen Ligi

Lugupeetud proua! Jätke need epiteedid kõrvale, muidu ma vastan ka omalt poolt! See eelnõu ei käsitle Saksamaale ümberasujaid, vähemalt ei käsitle see Eesti kodanikke. Teema on ju kogu aeg olnud seotud Eesti kodanikega. Need on välismaalaste vara tagastamisega seotud teemad. Ärge kõike ühte patta pange.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen korraks seletuskirja juurde tagasi. Selle neljandas osas, mis käsitleb eelnõu vastavust Euroopa Liidu õigusele, on niisugune huvitav lause: "Kavandatavad seadusemuudatused ei lähe eeldatavalt vastuollu Euroopa Liidu õigusega." Sellele järgneb viis rida selgitust, mis ausalt öeldes asja eriti ei selgita. Küsimus on selline: kas ta siis läheb või ei lähe vastuollu?

Jürgen Ligi

Vastus on, et ei lähe. See on eksperdihinnang, see on teile kirjalikult esitatud.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, palun, Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Sa tibake eespool ütlesid, just nagu Tallinn eriti ei tegeleks Saksamaale ümberasujate, hilisümberasujate vara kompenseerimise küsimusega. Väidan, et see ei ole õige. Eesti Ekspress 15. aprillil kirjutas: "Õigusteadlase Peeter Järvelaiu üllatavad leiud Saksa arhiividest võivad anda Tallinna linnale õiguse keel-

duda kümnete majade tagastamisest. [---] Ta peab leidma vastuse küsimusele, kas umbes saja pealinna kinnisvaraobjekti eest on nende endistele omanikele kunagi hüvitist makstud. Kui vastus on jah, siis keelab Eesti seadus sellist omandit [Näiteks Neitsitorni. – T. T.] tagastada. Vaidlus käib kokku sadu miljoneid kroone maksvate kruntide, majade ja korterite üle." Küsimus: kas just see teadmine sundis teid vastu võtma sellist seadusmuudatust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu jaoks ei ole Eesti Ekspress mingi viimase tõe allikas. Ma suhtun sellesse alati kahtlevalt, sest tegemist on teadlikult provotseeriva, teadlikult kollase, aga siiski mõtlevale lugejale suunatud väljaandega. Alati tuleb kahelda nendes väidetes, mis seal on. Te ise ütlete, et kõik seal väidetud on tinglik, kõik on võib-olla. Kui Peeter Järvelaiul on avastusi, siis ei ole ühtegi põhjust, miks ta oma avastusi ei võiks esitada maakonnakomisjonile, mitte ühtegi põhjust. Kui teil on hirm, et kui need esitatakse poliitiliselt neutraalsele organile, et siis kaob kontroll nende tõlgendamise üle, siis ärge kartke. Eesti on õigusriik ja küll seda kõike kontrollitakse, sõltumata sellest, kust kaudu asi käib. Meil on kohtuvõim ja nii edasi. Ärge kartke. Peeter Järvelaiu töö, juhul kui sel tõesti on tulemused, on ka riigi jaoks väga tänuväärne.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te rääkisite nii kenasti, kuidas teil on olnud selles küsimuses südamlikud kontaktid Taani saatkonnaga. Aga kas just selle seaduseelnõu puhul on teil olnud kontakte Saksa saatkonnaga? Kas selle seaduseelnõu menetlemine katkestataks, kui selgub, et paljud Saksamaale ümberasunud on saanud juba kompensatsiooni nende objektide eest, mida nad siin Eestis tagasi nõuavad?

Jürgen Ligi

Proua Simson! Ärge valetage! Kolmas esinemine Riigikogus ja iga kord te valetate. Ma ei ole rääkinud mingitest südamlikest kontakti-

dest. Miks te panete oma küsimustega kogu aeg mulle sõnu suhu? Miks te seda teete? Me ei saa niimoodi debateerida. See algas esmaspäeval, jätkus siin kell üks ja nüüd hakkate uuesti mulle väiteid omistama. Nendes kontaktides pole olnud mitte midagi emotsionaalset ega mitte midagi isiklikku, mina ei olegi kontakteerunud. Küll aga on erinevatel teemadel minu poole pöördunud saadik, muu hulgas sel teemal. Need ei ole mingid isiklikud kontaktid. Sama suhtumine on mul Saksa saatkonda. Midagi südamlikku, isiklikku neis kontaktides ei ole, need kontaktid on tööalased ja need ei ole puudutanud omandireformi, ma võin seda kinnitada, kui te ikka tahtsite seda teada.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Niisugune remark alustuseks, et teiega on seal tuhavangis midagi juhtunud. Taavi Rõivas oli ka tuhavangis ja ta on siin kõnepuldil niisama tige, kui teie täna olete. Meil on ikkagi veel parlamentaarne riik ja me ei kavatse siit kuhugi reisima hakata. Minu küsimus on juriidiline. Kui see maakonnakomisjon võtab vastu mingi otsuse, mis toob kaasa teatud rahalisi kohustusi, siis kas ma saan õigesti aru, et kui peab kellelegi hüvitama selle komisjoni otsuse alusel, siis teeb seda riik, mitte enam kohalik omavalitsus, või kavatsete panna selle kohaliku omavalitsuse kaela? Siis on see põhiseadusvastane, ma arvan. Kuidas see mehhanism tegelikult toimima hakkab?

Jürgen Ligi

Täna! Kõigepealt ütlen selgituseks. Kui ma lähen siin emotsionaalseks, tigidaks, nagu te ütlete, siis ma olen juba kolmandal esinemisel selle nädala jooksul läinud emotsionaalseks kahel põhjusel: üks on valetamine, teine on Eesti riigi halvustamine. Ma kardan, et lähen tigidaks ka järgmistel kordadel, kuigi mul endal pärast ei ole kunagi hea tunne olnud. Minu arusaamist mööda, tõepoolest, omandireformi reserv on see, mis katab maakonnakomisjonide kulud, ehk ikkagi riik. Mul ei ole täpset ülevaadet ega üldse ülevaadet, kui palju on sinna panustanud Tallinn, aga elu Tallinna jaoks kallimaks ei lähe, see on fakt.

Nii et omavalitsuste autonoomia või eelarveline seis ei kannata.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Sõندان siiski küsida, teades, et riskin sellega, et soovitate mul endale uus kodumaa otsida. Aga küsimus on selline: millise regulatsiooni on Vabariigi Valitsus välja töötanud Saksamaale ümberasunud isikutele kuulunud majades elavate üürnike probleemide lahendamiseks, kas ka nende peale mõeldakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Te väljute ikkagi väga kaugele selle eelnõu raamidest. Aitab küll juba. Ma olen öelnud, et mina ei jaga seda filosoofiat, et keegi on laulatatud mingile üüripinnale. Ma ei jaga seda. Mul on väga lihtne seda juttu rääkida puhtast südamest, sest minu enda isiklikud probleemid on selle teemaga seoses üsna drastilised olnud. Aga kõik need inimesed on leidnud endale elamispinna, olgu nad pensionärid või Riigikogu liikmed.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Kuulates vastuseid, jäi küll selline mulje, et üsna palju on niisuguseid küsimusi, mille vastuseid ikkagi veel päris selgelt ei teata, olgu need seotud vahenditega või nende vahendite allikatega, elluviimise ajakavaga, reformi lõpuleviimise või jätkamisega. Küsimärke on ikkagi üsna palju. Kui me tahame praegu edukalt selle reformi lõpule viia, kas siis ei tasuks mõelda sellele, et teeks ühe väga selge kava, kus oleks olukorra kirjeldus, meetodid ja allikad, elluviimise ajakava, realistlikud meetmed? Siis võiks hiljem ilma emotsioonideta ja ilma igasuguste lisaremarkideta öelda, et, jah, me tahame selle reformi lõpule viia, tahame korrektselt läbi viia, ära teha ja ongi nii. Kas te ei arva, et tuleks selline kava teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saa teilt nõuda, et teie küsimus oleks väga asjalik, aga iseenesest peaks sõna "maakonnakomisjon" teile kui vilunud täitevametnikule ütlema, et kõik need abinõud, meetodid, tähtajad jne, mis teie jaoks on küsimärk, ongi komisjoni töö. See ongi komisjoni töö. Peale selle on loomulikult Rahandusministeeriumil koordineeriv roll, kuid praegu jääme selle seaduse raamesse. Enne tuleb komisjon luua, et saaks praktilisi täitevküsimusi lahendada.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma küll ei tea, kas minu küsimus on väga asjalik, aga ma küsin ikkagi. Selle eelnõu kohaselt tunnistatakse kehtetuks maareformi seaduse sätted, mis reguleerivad maa tagastamise nõudeõiguse pärimist. Seletuskirjast nähtub, et senine regulatsioon on olnud väga kaheldava kvaliteediga ja selle põhiseaduspärasus on ka kaheldav, sellest tulenevalt on olnud päris palju kohtuvaidlusi. Kuidas kavatsed valitsus reguleerida kehtiva, kaheldava kvaliteediga seaduse täitmiseks läbiviidud menetlusi ja kas on ka ette nähtud mingisugused rahalised vahendid, kompenseerimaks kohtuvaidlusest tulenevaid kulusid omavalitsustele?

Jürgen Ligi

Täna! Kõigepealt Arvo Sarapuule täienduseks: kui ma rääkisin küsimuse asjalikkusest, siis ma pidasingi silmas seda, et te ei oskagi praegu esitada kõiki küsimusi, mis ühele konkreetsele komisjonile osaks saavad, see on paratamatu. See oli mu vastuse mõte. Ka mina ei tahaks kirjeldada kõiki neid probleeme, mida komisjon peab lahendama. See on komisjoni töö. Aga mis puudutab raha, siis ma ütlen veel, et omandireformi reserv katab võimalikke kulusid ja kui omavalitsusel tekib neid täiendavalt, siis see tähendabki iga üksikküsimuse lahendamist. Ega mul täpset ettekujutust ei ole, kuidas linnavalitsusel võiksid lisaprobleemid tekkida. Isenesest nende erisuste kaotamine ja pärimisõiguse rakendamine omandireformi puhul ei tohiks üldiselt mingeid erilisi kulusi tekitada. Pigem võtab see vaidlusi maha, kii-

rendab protsessi ja muudab kokkuvõttes ka odavamaks. Selles on ikkagi üldloogika. Kui tõesti ilmneb, et seadusmuudatusest enesest johtub mingisugune rahaline kaotus omavalitsusele, siis seda saab eraldi menetleda.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Kadri Simsonil. Palun!

Kadri Simson

Hea minister! Ma kõigepealt palun vabandust! Väljend "südamlikud kontaktid" lipsas mulle keelele ilmselt sellepärast, et teie selja taga istub Keit Pentus, keda võib südamlikkusega seostada. Teie puhul oli sellise organi nagu südame olemasolu kahtlustamine loomulikult alatu vale. Aga mis puutub sellesse, et te ütlesite, et ma tsiteerisin teid valesti, siis ma loen Riigikogu stenogrammist tsitaadi teie kõnest: "Eestimaa, tuletan meelde, on riigivõla taseme poolest Euroopa parim." Siin ma siiski ei eksinud. See on tsitaat Riigikogu stenogrammist. Ma küsin selle eelnõu kohta. Te ütlesite, et igasugused kontaktid selle asja puhul puuduvad. Kas te enne Riigikogu ette tulekut eelnõu läbi lugesite?

Jürgen Ligi

Proua Simson! Te valetasite jälle. Te omistasite mulle ju lause, et Eesti on Euroopa meister. See oleks kelkimine. Ma ei kelgi. Aga käsitledes Eesti rahalist seisut, mida teie nimetasite või vähemalt teie erakond nimetas pankrotis olevaks, ja Eesti eelarvepoliitikat, mida te igati naeruvääristasite, pidin ma vastama faktidega. Seda ma tegin. Ikkagi hästi näotu on ütelda, et Eesti on viimase viie hulgas. Selles on ju tegelikult peidus, oleme ausad, lause jätk, et Eesti on viimase viie riigi hulgas, kus võiks elada. See ei ole patriootiline lause. Esiteks on see vale, teiseks on see mittepatriootiline.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne kui ma annan protseduuriliseks küsimuseks sõna Kadri Simsonile, on mul palve, et kõik eelnõu arutelu osalejad jääksid eelnõu sisu juurde, ei läheks isiklikuks ning väldiksid isiklike kommentaare ja märkusi. Protseduuriliseks küsimuseks annan sõna Kadri Simsonile.

Kadri Simson

Ma tänan sõnaandmise eest! Mul on märkus ministrile, kes ei vasta küsimustele, kes solvab Riigikogu liikmeid ja kes on tulnud eelnõu kaitsma, olles selgelt ette valmistamata.

Jürgen Ligi

Mis küsimus oli, palun?

Kadri Simson

Protseduuriline märkus on mul see, et, minister, te lähete praegu mööda eelnõu teemast ja panete Riigikogu liikmetele süüks väidete esitamist, mida arupärimise arutamisel esmaspäeval ei esitatud. Esmaspäevane arupärimine oli esitatud selle kohta, miks oli Eesti möödunud aastal majanduslanguse sügavuse poolest viie suurema kukkuja hulgas.

Aseesimees Keit Pentus

Protseduurilisele küsimusele ei ole ministril võimalik vastata. Juhataja võtab selle küsimuse teadmiseks, sest tegu ei olnud protseduuri puudutava küsimusega, millele peaks reageerima. Teiseks küsimuseks annan sõna kolleeg Aivar Riisalule. Palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mul on siin natuke kõhe olla, sest pinged on läinud suureks. Suurest sõjast on kohe-kohe möödus 65 aastat, ümberasumise esimesest lainest üle 70 aasta. Saksamaa ei olnud pärast suure sõja lõppu teatavasti eriti usin oma vara eri Euroopa riikidelt, keda ta okupeeris, tagasi nõudma. Meil on probleem praegu, 70 aastat hiljem, endiselt teravalt üleval. Me teeme päris valusat seadust. Milline on teie kui ministri seisukoht, kas Eesti riik ei peaks olema natuke karmim, et selliseid sisemisi vaidlusi üleüldse vältida, siis meil ei oleks ka seda seadust vaja menetleda? Lihtsalt, kes läks, see läks, ja kes on, see on. Mis on teie arvamus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mulle meenub, et Kadri vist küsis, kas ma olen seaduseelnõu läbi lugenud. Ma olen lugenud seletuskirja, vaadanud memosid, seaduse teksti – kõike olen teinud. Aga küsijate poolt kostab kogu aeg arvamus, et ega ikka loetud ei ole.

Siin on üks konkreetne säte, mis seda karmust väljendab. Me ei aja enam asja riikidevahelise lepingu kaela, me lõpetame ära iga-suguse välismaalaste varaga tegelemise. Selles on selle eelnõu üks põhipunkt. Lugege see eelnõu läbi! Mind viiakse siin kogu aeg muudele radadele, aga tegelikult on solvav küll, kui sulle omistatakse väiteid, mida sa ei ole esitanud. See on solvav. Ma olen ka inimene.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Jüri Ratas. Palun!

Jüri Ratas

Tänan, austatud juhataja! Austatud minister! Siin saalis on kindlasti hetkel õhus tunnetatav selline tugev elekter. Olles õppinud ühelt teie healt ametikaaslaselt, kes siia kõnetooli tulles alati ütleb, et tegemist on ühe väga hea eelnõuga, alustan ka mina tema mõttega ja ütlen, et tegemist on ühe väga hea küsimusega. Kui te vastasite Ain Seppiku esimesele küsimusele, siis teie vastusest võis natukene välja lugeda kahtlust, et kui tuleb hüvitada, siis kas seda teeb riik või võivad seda teha ka kohalikud omavalitsused. Minu küsimus on selline: kui ei ole päris kindel, et seda peab tegema kohalik omavalitsus, kas siis riik näeb selleks tulevikus omavalitsustele ette eraldi rahastusmehhanismi, näiteks läbi üksikisiku tulumaksu või mingi muu eelarvelise võimaluse?

Jürgen Ligi

Ma ei saa aru sellest keelelisest kontseptsioonist. Mida tähendab, et mingi asi toimub läbi üksikisiku tulumaksu? See oli lihtsalt minu märkus. Ma iga päev hävitan selliseid parasitväljendeid paberitest, mida mulle ette tõstetakse. Aga kokkuvõttev vastus on endine: ma ei kujuta ette, et omavalitsusele tekiks sellest lisakulusid. Mul sellekohane teadmine puudub. Juhul, kui neid tuleb, ma kordan veel, siis saab neid eraldi menetleda ja hinnata, kas riigil tekib kohustus neid hüvitada või mitte. Minu arust ei teki omavalitsustele täiendavat rahalist koormust, aga ma võin eksida. Mina ei ole ka see maakonna- ega linnakomisjon. Nii nagu teie ei suuda tõenäoliselt kõiki detailseid küsimusi välja mõelda, ei suuda mina nendele vastata. Need on konkreetset täitevküsimused.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Ain Seppikul. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma võtan julguse kokku ja polemiseerin natuke teiega selle n-ö Savisaare omandireformi aluste seaduse üle. Te teate väga hästi, et see ei ole üldse see seadus, mis 1990. aastate alguses vastu võeti, seda on nii palju remonditud. Selles tema häda ja viletsus kõigepealt ongi. Kuid küsimus on selle konkreetse seaduse kohta. Siin on öeldud, et toimikud antakse linnakomisjonilt maakonnakomisjonile üle hiljemalt 2010. aasta 31. detsembriks. Edasi ütleb seadus, et linnakomisjon lõpetab oma tegevuse pärast kõigi toimikute üleandmist. Aga kui linnakomisjon on pahatahtlik (seda te ju kahtlustate kogu aeg mõne linna puhul) ja näiteks ühte toimikut üle ei anna, mis siis juhtub? Tema töö ei lõpe ja maakonnakomisjoni töö ei saa alata, sest keegi hoiab toimikut seifis ja ütleb, et ta ei anna seda toimikut üle. Mis siis tegelikult saama hakkab selle seaduse mõttes? Mingeid sanktsioone ei ole.

Jürgen Ligi

Aitäh! Meie ei oskaks olla nii rikutud. Ma arvan, et me oleme õigusriik ja iga omavalitsus on õigusriigi osa. Küllap saadakse sellest aru. Kui te tõesti viitate reaalsele ohule, siis võib-olla peaks seda paragrahvi karmistama. Alati on võimalik ka kohtu kaudu neid asju ajada. Aga kui te arvate, et see on liiga lõtv paragrahv mõne pealinna jaoks, eks me siis võime mõelda, kuidas karmistada, anname näiteks lõpptähtaja.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande ja küsimustele vastamise eest! Järgmisena on meil võimalus ära kuulata juhtivkomisjoni ettekande. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Austatud rahandusminister! Majanduskomisjon käsitles kõne all olevat eelnõu esmaspäeval, 19. aprillil s.a. Majanduskomisjoni istungile

eelnes majanduskomisjoni töörühma koosolek selle eelnõu teemal, kus esimest lugemist komisjonis ette valmistati. Komisjoni istungile 19. aprillil olid selgitusi jagama kutsutud Rahandusministeeriumi asekancler Marek Helm, riigivara osakonna nõunik Uku Hänni ning Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Vaike Murumets. Rahandusministeeriumi ja Justiitsministeeriumi ametnikud tutvustasid komisjoni liikmetele eelnõu sisu ja olulisemaid sätteid. Pean teile ütlema, et tähelepanu all olid enamjaolt needsamad küsimused, mis tänagi suures saalis on käsitlust leidnud. Komisjonis arutelu ja küsimustele vastamine isegi ei olnud nii põhjalik, kui see oli täna suures saalis. Võite seda võtta kui komplimenti. Seetõttu ei hakka ma seda arutelu üksikasjalikult lahkama, sest küsimusi ja probleemideringi on täna korduvalt markeeritud.

Tegin komisjonile ettepaneku saata Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu täiskogule esimeseks lugemiseks 5. mail ettepanekuga eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. mai kell 12 (poolt 6 komisjoni liiget, vastu 1, erapooletuid 0). Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Ka teile, hea ettekandja, on küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Kalle Laanet.

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea komisjoni esimees! Kas teil olid enne esimest lugemist komisjoni kutsutud ka linnade liidu esindajad või on teil plaanis neid kutsuda?

Urmas Klaas

Täna! Meil ei olnud enne esimest lugemist komisjoni linnade liidu esindust kutsutud. Me lähtusime eelnõu seletuskirjas antud seletusest. Siin on ära toodud ka linnade liidu eitav seisukoht. See kajastab Tallinna Linnavalitsuse eitavat seisukohta ning valdavalt on see seotud linnakomisjonide ning maavalitsuste juures tegutsevate komisjonide vahelise tööjaotusega. Aga oleme loomulikult esimese ja teise lugemise vahel, kui tuleb ettepanekuid, nõus seda teemat veel kord käsitlema.

Aseesimees Keit Pentus

Annan küsimuseks sõna Inara Luigasele. Palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud majanduskomisjoni esimees! Kui rahandusminister tegi ettekannet ja ütles, et kõik kulutused, mis tehakse omandireformi lõpetamise käigus, kaetakse omandireformi reservfondist, siis ta mainis, et see summa võiks olla seitsmekohaline arv. Ma kardan, et see ei ole nii suur arv, ma arvan, et rahandusminister eksis. Kas te arutasite komisjonis, kui palju on veel vaja rahalisi ressursse, et sellest eelnõust tulenevalt omandireform lõpetada?

Urmas Klaas

Täna! Me väga täpselt seda arvuliselt ei käsitlenud. Tallinnas on töös umbes 85 toimetust. Kui palju nende menetluste lõpuleviimine ehk maavalitsuse juures töötava komisjoni poolt subjektsuse tuvastamine (küsimus on eelkõige selles) aega ja raha võtab, seda maavalitsused ju väga selgelt planeerivad, kui nad oma taotlusi järgmise kalendriaasta eel Rahandusministeeriumile esitavad. Sealt tulevad need arvud välja. Kui palju neid konkreetselt on, seda ei oska ma teile öelda.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Georg Pelisaarel. Palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni esimees! Selle seaduseelnõuga muudetakse olulisel määral omandireformi aluste seadust ja muudetakse ka maareformi seadust. Nende seaduste paragrahvid on tekitanud omavalitsustele üsna palju vaidlusi kohtutes. Mitmel puhul on tõstetud üles olemasolevate seaduste paragrahvide põhiseaduspärasuse küsimus. Siit tulenevalt on selline küsimus: miks ei ole ka praegu ette nähtud näiteks rakendussätteid selle seaduseelnõu juurde? Kas selles osas katseb komisjon teha muudatusi, et oleks võimalik täpselt kindlaks määrata, kes edaspidi mille eest vastutab, kes maksab jne?

Urmas Klaas

Täna! Vastutus on ka praeguses eelnõus ju selgelt paigas. Subjektsuse kohta hakkab teema otsuseid maavalitsuse juures töötav õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise komisjon. Kui subjektsuse otsus on tehtud, siis otsuse rakendamine ei ole mitte selle komisjoni, vaid linnavalitsuse ülesanne. Iga organ või asutus vastutab loomulikult oma pädevuse piires ja kas üks või teine on teinud ebapädeva otsuse, seda otsustab ju eelkõige kohus. Eks kohus määrab ka vastutaja.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Enn Eesmaale, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Ma igaks juhuks küsin üle. Seaduseelnõu järgi kaovad linnakomisjonid ära. Mul on suhteliselt raske ette kujutada olukorda, mida oma küsimuses kirjeldas Ain Seppik, et kuskil linnakomisjonis istub mingi vana känd, kes ei anna toimikut üle, ja maakonnakomisjon ei saa tööd alustada. Aga kas ma sain õigesti aru sinu arutlusest, et kui linnakomisjon on teinud vastava otsuse ja see ei ole jõudnud n-ö oma loogilise lõpuni (need otsused toovad sageli kaasa ka ju finantskohustusi), siis ei vii seda asja lõpule koos sellest tulenevate finantskohustustega mitte maakonnakomisjon, vaid näiteks linnavalitsus?

Urmas Klaas

Küsimus on ikkagi selles, et maavalitsuse juures töötava komisjoni pädevus on õigussubjektsuse kindlaksmääramine. Kui subjektsus on kindlaks määratud ja ei ole vaidlust selle üle, kellele mida tagastatakse või kompenseeritakse, siis selle otsuse elluviimine, kui selle varem on teinud ka omavalitsuse juures töötav komisjon, on ikkagi selle omavalitsuse pädevuses.

Aseesimees Keit Pentus

Täna, austatud ettekandja! Kõik küsimused on saanud vastuse. Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Helle Kalda! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Kõigepealt ütlen täpsustuseks rahandusministrile, et 29. aprillil toimus Rahandusministeeriumis nõupidamine, kus arutati kõiki neid küsimusi, mida teile täna saalist esitati. Küsimusi tõstatas ka Rahandusministeerium, aga need küsimused jäid lahtiseks ja me lootsime, et saame täna teie käest vastused. Mul oleks väga suur palve, et te siiski kas osaleksite nõupidamistel, et olla asjaga kursis, või teeksite endale asja selgeks. Aga see selleks.

Me teame, et omandireformi aluste seadus ei ole tavaline seadus, mida Riigikogu on aastate jooksul arutanud. See oli eelkõige 1991. aastal saavutatud poliitiline kokkulepe. Selle poliitilise kokkuleppe tulemus oli, et omandireform viiakse läbi kiiresti ja omandireformiga ei tekitata uut ülekohut.

Praegu oleme jõudnud selleni, et on möödunud 19 aastat ja omandireform on ikkagi takerdunud. Miks on läinud nii kaua aega? On selge, miks nii on läinud. Kui algselt oli nii, et tagastamine toimub väga väikeses ringis, siis nüüdseks oleme jõudnud niikaugele, et omanikeringi on laiendatud. Kutsub ju rahvas ORAS-t lehma lallepoja seaduseks. Kas selle tulemusena on saanud siis keegi õnnelikuks? Ma arvan, et ei ole. Sellise omandireformi aluste seaduse tõttu on vanemad tülis vanavanematega, õed-vennad on tülis omavahel, lapsed on tülis vanematega, tädid ja onud on tülis omavahel ja lapsed on tülis omavahel. Täpselt nii lai on omanikering ja nii palju on võimalik saada omandit. Me teame väga hästi, et raha ei ole kunagi õnne toonud, see on alati viinud tulini.

Kas on jälgitud teist poolt? Kui minister heitis ette, miks küsitakse üürnike kohta, siis omandireformi aluste seaduse § 12¹ käsitleb väga otseselt üürnikke ja riigil on kohustus see küsimus lahendada. Aga meil on seaduse tõlgendamise suhtes eriarvamus. Kas üürnikele on tehtud ülekohut? Jah, on küll. 19 aasta jooksul pole üürnike küsimusi peaaegu lahendatud.

Mida on tehtud? Meil on olemas teatud poliitilised jõud, kes on jõudnud niikaugele, et see on viinud rahva üksteise vihkamiseni. Meil on siin saaliski inimesi (võib-olla tulevad nad täna esinema), kelle jaoks "sundüürnik" on

sõimusõna. Oleme selles küsimuses jõudnud tipp-poliitikuteni, siinsamas saalis poliitiliste jõudude esindajad, Riigikogu fraktsioonide esindajad, tulevad ja sõimavad sõimusõnadega oma kõrval olevaid inimesi. Mõelgem natuke sellele!

Mulle tuleb meelde aeg, kui oli üks teine riigikord. Mäletan, kuidas inimesed, kes tulevad nüüd sõimama ja kes siis olid partei riidades, sõimasid neid inimesi, kes olid Siberis käinud. Ei saanud need inimesed siis aru, milles on nende süü, ega saa sundüürnikud praegu aru, milles on nende süü, et neid sõimatakse.

Nüüd aga mõni sõna eelnõu kohta. Meie ettepanek ja soov on omandireform kiiremini lõpule viia. Meie, st Keskerakonna fraktsioon, ei ole absoluutselt selle vastu, et omandireformi ei peaks kiiresti lõpetama. Me oleme seda ammu tahtnud. Aga meie lähenemine omandireformi läbiviimisele on teistsugune kui praegusel valitsusel.

Nüüd eelnõu paragrahvide juurde.

Esiteks. Paragrahvi 1 punktide kohaselt tunnistatakse kehtetuks omandireformi aluste seaduse § 7 lõige 2. Kehtetuks tunnistamise põhjus on, et säte eeldab välisriikidega kokkuleppe sõlmimist, mis on ülivähe tõene. Muidugi, me pole 19 aasta jooksul soovinudki Saksa riigiga kokkulepet saavutada. Saksa riik ei tahagi kokkulepet saavutada, ta vastas ju 2006. aastal väga selgelt ja enne seda veel 1999. aastal. Meil ei ole mingisuguseid kohustusi Saksa riiki ümberasuajate ega järelümberasuajate varade suhtes. Aga me tahame seda teha. Me teame väga hästi, et osa erakondi seda soovib. Seletuskirja kohaselt näeb ministeerium ette kahte võimalust: sätte kehtetuks tunnistamine või välismaalaste ja nende pärijate õigustatud subjektideks tunnistamine. Minister ütles, et järelümberasuajaid subjektideks ei tunnistata. Tunnistatakse, see on kirjas. Sätte kehtetuks tunnistamise korral kaotavad välismaalased õiguse vara tagasi saada. Seletuskirjas viidatakse analoogsele ümberasuajate regulatsioonile ehk ORAS-e § 7 lõikele 3. Mäletate, kui see arutelul oli? Miks ei teinud valitsus ORAS-e § 7 lõike 3 põhiseadusvastaseks tunnistamise eel ettepanekut ümberasuajaid mitte subjektiks tunnistada, vaid leidis, et isikud, kes katkestasid sidemed Eestiga ning kes said Eestisse jäänud vara eest hüvitist välisriigilt, ei ole õigustatud vara tagasi taotlema?

Teiseks. Paragrahvi 1 lõike 2 kohaselt lõpetatakse õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise linnakomisjoni tegevus ja punkti 3 kohaselt kohustatakse linnakomisjone menetluses olevaid toimikuid üleandma maakonnakomisjonidele, põhjenduseks menetluse kiirendamine. Juba toimikute üleandmise ettevalmistamine võtab aega rohkem kui pool aastat. Sellele lisandub niisama palju aega, mis läheb taotluste lahendamiseks vajalike dokumentide olemasolu kontrollimisele ja uute dokumentide kogumisele. See tähendab, et maakonnakomisjonid alustavad nullist. Ilmselt ei kiirenda selline moodus reformi läbi viimist, vaid takerdab seda. Eesmärk, olgem ausad, on milleski muus.

Kolmandaks. Kuidas on tagatud omandireformi aluste seaduse § 17 punktist 5 tulenevate kohustuste täitmine ehk milliste toimingutega selgitab maakonnakomisjon välja ümberasujatele makstud kompensatsiooni maksimise asjaolusid? Millised menetluskordade muudatused on valitsusel kavas kehtestada ümberasujate taotluste läbivaatamiseks? Tuletan meelde, et 2006. aastal tegi Riigikohus otsuse tunnistada õigustühiseks ORAS-e § 7 lõige 3. Samas nõudis Riigikohus, et valitsus peab tegema korra. Kui mitu korda on valitsus lubanud seda korda teha? Ta pole seda tänase päevani teinud. Tuletame meelde, IRL-i valitsuse ajal oli Ken-Marti Vaher minister, ta valmistas ette korra. Millegipärast see Reformierakonnale ei meeldinud, nad ei lasknud seda läbi, kuigi kord oli olemas. Uskumatu.

Neljandaks. Kui valitsuse plaan on kohustada maakonnakomisjone kiirelt otsuseid vastu võtma ilma eelneva kompensatsiooni maksimise kontrollimiseta, siis kuidas kiirendab nimetatud asjaolu reformi, arvestades, et vara tagastamise või mittetagastamise otsuse langetab linnakomisjon, kes, loomulikult, tulenevalt § 17 lõikest 5, peab kontrollima? Või arvate te, et linnakomisjon ei kontrolli? Nii nagu ütles väga hästi majanduskomisjoni esimees, selle maksab kinni see, kes teeb lõpliku otsuse, tähendab, linn. Linn ei võta endale vastutust miljoneid maksta!

Viiendaks. Valitsus ei ole alates 2004. aastast omandireformi kui riikliku ülesande läbi viimiseks tegelikult linnale eraldanud erastamisest laekuva raha kasutamise seadusest tule-

nevat raha. Nüüd ta räägib, et hakkab eraldama. Ta ei eralda seda.

Kuuendaks. Seadusmuudatuse kohaselt lõpetatakse linnakomisjonide tegevus, kuid samas jäävad linnakomisjonid vastutavaks otsuste eest, nii nagu ma enne rääkisin.

Seitsmendaks. 19 aasta jooksul, mil ORAS on kehtinud, ei ole kordagi veel lahendatud sundüürnike probleemi. Ka see tuleb lahendada.

Keskerakond teeb kindlasti oma ettepanekud nimetatud eelnõu kohta teiseks lugemiseks. Ma tänan teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helle Kalda! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Määrán eelnõu 715 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. mai kell 12.

Eelnõu 715 esimene lugemine on lõpetatud.

5. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on Riigikogu menetluse esitanud Keskkonnaministeeriumis ettevalmistatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduse muutmise eesmärk on täiendada Kyoto protokolliga artikli 17 kohaselt riigi lubatud heitkoguse ühikute müümise ning sellega kaasneva roheline investeerimisskeemi rakendamise õiguslikku regulatsiooni. Täiendused on vajalikud selleks, et tagada lubatud heitkoguse ühikute ehk nn AAU-de müügi korralduse veelgi suurem läbipaistvus ning müügist saadavate vahendite läbipaistvam, optimaalne ja arusaadavam kasutamine. Muudatused on tingitud esimeste müügitehingute ettevalmistamisel saadud kogemustest. Ka valitsev ebakindlus ülemaailmsel süsinikuturul, mida näitas 2009. aastal Kopenhaagenis toimunud kliimakonverents, on tingi-

nud selle, et potentsiaalsed ostjariigid soovivad müüjatelt veelgi usaldusväärsemaid ja selgemaid müügingimuste pakkumisi. Kõnealune eelnõu aitab sellele kaasa.

Eelnõus defineeritakse kõigepealt kaks uut mõistet. Vältimaks AAU-de segamini ajamist Euroopa Liidu kauplemissüsteemis olevatele käitistele eraldatavate saastekvootidega, defineeritakse AAU-d kui riigi lubatud heitkoguse ühikud. Samuti on läbipaistvuse tagamiseks kasulik defineerida rahvusvahelisel kauplemiturul laialdaselt kasutatav mõiste "roheline investeerimisskeem". See mõiste tähendab riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadavate vahendite suunamist keskkonnasäästlikesse projektidesse või programmidesse ning see annab meile veelgi parema õigusliku baasi ostjatega läbirääkimisel. AAU-de müügittegevuse tõhustamiseks antakse keskkonnaministrile võimalus sõlmida riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise korraldamise üleandmiseks haldusleping halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Muudatuse eesmärk on koondada riigisisene heitkoguste müügittegevuste oskusteave ühte asutusse, milleks saab Keskkonnainvesteeringute Keskus. Halduslepingu sõlmimisel ei kohaldata halduskoostöö seaduse neid sätteid, mis kohustavad eelnevalt tegema analüüsi, kuna Keskkonnainvesteeringute Keskusel on sisuliselt riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise korraldamise ainukompetents. Samuti ei kohaldata halduskoostöö seadusest tulenevalt halduslepingu sõlmimiseks Vabariigi Valitsuse täiendava nõusoleku saamise nõuet, kuna valitsus teostab müügittegevuste jooksvat sisulist kontrolli, andes Kyoto protokollit ratifitseerimise seaduse § 2 kohaselt iga kord keskkonnaministrile kokkuleppe sõlmimise volituse.

AAU-de müügist saadavate vahendite kasutamise veelgi läbipaistvamaks reguleerimiseks täiendatakse seadust kahe paragrahviga. Kõigepealt sätestatakse rohelise investeerimisskeemi rakendamiseks täiendavad volitusnormid, mis annavad võimaluse rohelise investeerimisskeemi rakendamiseks saadavat raha paremini kasutada. Rohelise investeerimisskeemi üldpõhimõte on, et vahendite kasutaja on minister, kelle valitsemisalas projekt ellu viiakse. Selleks määrab Vabariigi Valitsus korraldusega iga kokkuleppe jaoks vahendite kasutajaks asjaomase ministri, kelle valitsemisalas hakatak-

se projekte realiseerima. Samuti antakse asjaomasele ministrile volitusnorm, mille alusel on võimalik määrusega kehtestada lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadud vahendite kasutamise tingimused ja kord. Nimetatud määruses sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlejale, toetuse taotleja kohustused ning õigustus toetuse andjale menetlustoimingute tegemiseks. Toetuse saaja õigused ja kohustused tulenevad toetuse saaja ja taotleja menetleja vahel sõlmitud lepingust. Asjaomane minister võib riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadavate vahendite kasutamiseks sõlmida ka halduslepingu, seejuures rakendatakse finantstehingust laekuva raha kasutamiseks sisuliselt struktuurivahendite rakendamisega identset süsteemi. Vahendite kasutaja volitab haldusülesannet täitma oma valitsemisala tõuketoetusi andvaid rakendusüksusi, kellel on kompetents ja oskused toetusraha rakendamiseks.

See on kõik. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Rein Ratase!

Rein Ratas

Auväärt esimees! Austatud keskkonnaminister! Hea Riigikogu! Keskkonnakomisjon oma 19. aprilli koosolekul arutas välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 726. Selgitusi andsid Keskkonnaministeeriumi asekancler Allan Gromov ning kliima- ja kiirgusosakonna peaspetsialist Meelis Münt. Arutelu käigus jõudis komisjon seisukohale, et menetluses olevat eelnõu on otstarbekas täiendada uue paragrahviga 120⁸, mis käsitleb riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadud vahendite kasutamise tingimusi ja korda ning taotleja kohustusi. Komisjon otsustas esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Samuti otsustati teha ettepanek jõustada seadus, kui see saab vastu võetud, Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Komisjoni üksmeelne otsus oli lõpetada seaduseelnõu 726 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. mai s.a kell 12 ning kui välisõhu kaitse seaduse eelnõu esimene

lugemine 5. mail lõpetatakse, siis teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada seaduseelnõu teine lugemine Riigikogu päevakorda 12. mail s.a, teine lugemine lõpetada ja suunata eelnõu kolmandale lugemisele, ning kui seaduseelnõu teine lugemine lõpetatakse 12. mail, siis teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada kolmas lugemine Riigikogu 13. mai istungi päevakorda. Olen rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ratas! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 726 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. mai kell 12. Eelnõu 726 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.53.

Istungi kestus 2 tundi ja 53 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Neljapäev, 6. mai 2010
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispannga kontrollkomiteesse" eelnõu (735 OE) esimene lugemine

2. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 13. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt kutsun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Mul on suur au paluda siia härra Peep Aru! Palun tulge Riigikogu kõnetooli!

Peep Aru

Lugupeetud juhataja! Ma nii proovisin, ja õnnestus! Head kolleegid! 2010. aastaga lõppeb programmdokument "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010", mille Riigikogu võttis vastu seitse aastat tagasi. Et ka edaspidi seda valdkonda süsteemselt käsitleda ja arutada, algatavad kõik Riigikogu fraktsioonid Riigikogu otsuse ""Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu. Olgu öeldud, et see kohustab ka tulevikus kõiki 2018. aastani tööl olevaid justiitsministreid Riigikogule aru andma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ja nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja. Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna halduskohtume-

netluse seadustiku eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Ja teiseks, kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kultuuriminister Laine Jänes. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Riigikogu juhatusel nimel olen vastu võtnud kolm eelnõu. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Nüüd annan edasi teate, et Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 70 Riigikogu liiget, puudub 31.

Tänases päevakorras on täpsustus: päevakorra teise punkti, eelnõu 736 arutelul teeb algatajate nimel ettekande kultuurikomisjoni liige Paul-Eerik Rummo.

1. Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispannga kontrollkomiteesse" eelnõu (735 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänaseid päevakorrapunkte menetlema. Esimene päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispannga kontrollkomiteesse" eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Mändi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda otsuse eelnõu, mis täna päevakorras on, 3. mail istungil. Tähtajaks, 27. aprilliks ei esitatud eelnõu kohta üh-

tegi muudatusettepanekut. Rahanduskomisjonil on ettepanek panna see eelnõu täna lõpphääletusele ja nimetada Põhjamaade Investeeringispanga kontrollkomitee liikmeks Eesti esindajana uueks tähtjaks – see on 1. juunist 2010 kuni 31. maini 2012 – Taavi Rõivas. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu 735 kohta muudatusettepanekuid laekunud ei ole ja nagu juhtivkomisjoni ettekandja ütles, on ettepanek viia täna läbi eelnõu lõpphääletus. Enne lõpphääletust küsin: härra Taavi Rõivas, ega te vastu ei ole? Toimub see teie teadmisel ja kas olete kindlalt veendunud, et soovite kandideerida? Selge! Siis alustame lõpphääletuse ettevalmistust.

Panen lõpphääletusele eelnõu 735. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeeringispanga kontrollikomiteesse" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 6.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, see on kultuurikomisjoni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli ettekandeks Riigikogu liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud härra eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! See väike, aga oluline eelnõu on algatatud selleks, et ära hoida võimalik ebasoodsus olukord välisüliõpilaste õppima asumisel Eestis magistri- ja doktoriõppe õppekavade alusel. Välismaalaste seaduse kohaselt saab sellisel viisil Eestis õppima asuda ja antakse selleks vajalik elamislubade ainult juhul, kui teadmist on riiklikult tunnustatud õppekavadega.

Praegu käib Eesti kõrghariduse üleminekuhindamine ja sellega seoses on lõpetatud varasemad akrediteerimisprotseduurid, mis tähendab seda, et osa olulisi õppekavasid, mis on ellu kutsutud nimelt selleks, et neid rahvusvaheliselt turundada, ei ole jõudnud üleminekuhindamist läbi teha ja ametlikult ei saa neid veel nimetada riiklikult tunnustatuteks. Et nende atraktiivsete õppekavade alusel, mille vastu on välismaal päris suur huvi, saaksid välismaal noored siiski õppima asuda, oleks vaja välismaalaste seaduses teha muudatus, mis määratleb teistmoodi tingimused, millele peavad vastama õppekavad, mille alusel saaks välisüliõpilane magistri- või doktoriõppe tasemel õppima asuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun vabandust, hea ettekandja! Head ametikaaslased! Palun austame ettekandjat! Saalis on liiga kõva lärm. Palun, hea ettekandja!

Paul-Eerik Rummo

Praegu kultuurikomisjoni pakutava sõnastuse kohaselt peab välismaalast huvitava magistriõppe õppekava kuuluma rahvusvaheliselt turundatavate ja riigieelarvest toetatavate magistriõppe õppekavade konkursi tulemuse alusel haridus- ja teadusministri kinnitatud magistriõppe õppekavade nimekirja. Doktoriõppe õppekavade puhul peab vastav teadus- ja arendustegevuse valdkond, millesse doktoriõppe õppekava kuulub, olema ülikoolis positiivselt evalveeritud.

Ettepaneku see eelnõu algatada sai kultuurikomisjon Haridus- ja Teadusministeeriumilt põhjendusega, et kui eelnõu oleks menetlusse antud tavapärasest teed pidi valitsuse eelnõuna, siis oleks tõenäoliselt selle jõustamine liiga hiliseks jäänud. Nende õppekavade alusel soovitakse ju võimalikult kohe õppima asuda.

Muudatused, millega muudetakse elamislubade õppimiseks andmise korda, kehtiksid aastal 2011 lõpuni. Selleks ajaks peaksid kõik kõrghariduse üleminekuhindamise protseduurid asjaomaste õppekavade osas lõppenud olema ja asi läheks tavalistesse rööbastesse tagasi.

Kultuurikomisjon arutas ministeeriumi algatust oma 5. ja 6. aprilli koosolekul. Võtsime kogu informatsiooni teatavaks, muu hulgas ka selle, et Siseministeerium on algatusega igati

nõus. Langetasime otsuse, et kultuurikomisjon selle eelnõu algatab. Juhtivaks komisjoniks on teatavasti määratud põhiseaduskomisjon, kelle esindaja sõnavõttu me kuuleme ka kohe. Ette rutates annan teada, et valitsus on eelnõu algatamise ja selle sisuga nõus, tõenäoliselt on vaid otstarbekas teha selles teatud sõnastuse muutusi. Aga sellega tegeleb juba juhtivkomisjon. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu oma kahel korralisel koosolekul, need olid 20. aprillil ja 3. mail. Miks oli vaja kokku kutsuda kaks koosolekut? Asi oli selles, et Siseministerium pakkus välja seaduseelnõu uue redaktsiooni, tuues põhjuseks, et kuna selle eelnõuga tuleb muuta üheaegselt kaht seadust – üks on kehtiv välismaalaste seadus ja teine on sүgisel jõustuv välismaalaste seadus –, siis tekst peab tehnilises mõttes vastama nende seaduste üldisele keelelisele kontseptsioonile. Sisulisi muudatusi pakutud ei ole. Põhiseaduskomisjon leidis, et selle muudatuse võib tõesti eelnõudesse sisse viia, kuid seda on otstarbekas teha esimese ja teise lugemise vahel.

Komisjoni tööst niipalju, et seaduseelnõu käis tutvustamas kultuurikomisjoni esimees Paul-Eerik Rummo. Põhiseaduskomisjon leidis, et kuigi tegemist on ajutise muudatusega, on see praegu põhjendatud. Lihtsalt tekivad komplikatsioonid, kui seda muudatust ei tehta. Komisjon oli selles otsuses üksmeelne. Langetasime ka järgmised menetluslikud otsused: teha juhatusel ettepanek võtta eelnõu 736 esimese lugemise arutelu päevakorda täna ehk siis 6. mail, samuti teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 20. mai kell 18. Kõik need otsused tegi komisjon konsensuslikult: 8 poolthäälega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Kas ettekandjale on küsimusi? Väino Linde, palun!

Väino Linde

Austatud ettekandja! Hea istungi juhataja! Puhtfilosoofiliselt küsin: kas see eelnõu võiks mingil määral suurendada migratsiooni meie riiki?

Mart Nutt

See eelnõu ei saa migratsiooni suurendada. Seda põhjusel, et seadus kehtiks võrdlemisi lühikest aega: see kaotab sisuliselt kehtivuse juba 2011. aasta lõpus. Kui aga filosoofiliselt vastata, siis põhimõte, et riiklikult tunnustamata diplomid võivad olla aluseks elamisloa andmisel, võib hüpoteetiliselt migratsiooni suurendada küll. Ning kui seal ei oleks tähtajalisi raame, siis oleks ka oht, et neid elamisloa hakatakse kuritarvitama. Arvan siiski, et Eestis sellist praktikat keegi kunagi juurutama ei hakka.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Stenogrammi huvides lihtsalt märkus, Paul-Eerik Rummo on kultuurikomisjoni esindaja kõnealuse eelnõu puhul, ta ei ole kultuurikomisjoni esimees.

Mart Nutt

Aitäh! Aga ma soovin sulle head karjääri tulevikus!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Vastavalt Riigikogu koduja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg tänavu 20. mai kell 18. Eelnõu 736 esimene lugemine ning ühtlasi teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased! Edasi me päevakorraga minna ei saa, sest rohkem punkte ei ole. Tänapäevakord on ammendatud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.15.
Istungi kestus 15 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Esmaspäev, 10. mai 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine euro reklaamikampaania kulutuste kohta (nr 421)
2. Arupärimine töötuse statistika kohta (nr 425)
3. Arupärimine toimetulekutoetuse kohta (nr 426)
4. Arupärimine geograafilise tähise kaitse seaduse ja kaubamärgiseaduse vastuolu kohta (nr 413)
5. Arupärimine Vao–Maardu löigu rekonstrueerimisega kaasnevate probleemide kohta (nr 414)
6. Arupärimine saastekvootide kohta (nr 431)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala esmaspäevast istungit. Kas kolleegid soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Seitsme kolleegi nimel on mul üle anda arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile. See arupärimine puudutab Eesti elanike lahkumist kodumaalt. Me teame, et on palju erinevaid arve – Tartu Ülikooli demograafid on öelnud, et välismaal töötab 130 000 eestlast, Statistikaameti hinnangul lahkus möödunud aastal 17 000 inimest ja üle-eelmisel aastal 16 000 inimest. Aga veel drastilisemad on arvud näiteks tervishoiusektoris. 2009. aastal taotles oma kvalifikatsiooni tunnustamist sellisena, et karjääri oleks võimalik välismaal jätkata, ainuüksi 286 tervishoiutöötajat. Meil on arupärimises toodud rohkemgi arvandmeid, kui palju arste ja meditsiiniõdesid Eestist lahkub. Seoses

sellega me küsime sotsiaalministrilt, milline on tema seisukoht. Me võime näha Sotsiaalministeeriumi koduleheküljel õpetussõnu, kuidas välismaale minna, aga mida minister teeb selleks, et inimesed saaksid ikkagi siin Eestis tööd ja et need inimesed, kes on Eestist lahkunud, tuleksid siia tagasi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Esitame siseminister Marko Pomerantsile arupärimise seoses elanike väljarändega viimastel aastatel. See baseerub teatud arvnäitajatel aastatest 2008–2009 ja puudutab suures osas ka seda, et väga paljud Ida-Virumaa inimesed leiavad endale töökoha välismaal ega tule enam tagasi. Seda on näha tööjõupuuduse kasvust vanuses 15–29 ja see puudutab ka spetsialiste. Tahame küsida härra siseministrilt, kas ta jagab härra majandusministri arvamust, et tööealised elanikud võivadki Eestist välja rännata. Seoses sellega on meil ette pandud neli küsimust ja nende soovime ka vastuseid.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Seoses väljarände statistika ja Eesti kodanike huvide kaitsega välismaal on meil arupärimine välisminister Urmas Paetile. Nimelt võib Tartu Ülikooli teadlaste hinnangul välismaal olla 120 000 – 170 000 eestlast, mis on ametlikust statistikast oluliselt erinev arv. Endise rahvastikuministri büroo andmetel on Eesti üks suurima välissündinud elanikkonna suhtarvuga riike Euroopas. Kui möödunud aastal töötas piiri taga umbes 16 000 eestimaalast, siis 2009. aasta lõpuks oli võõrsil töötanud isikute arv kasvanud juba 22 000-ni. Seega on meil

siis välismaal rohkem inimesi, kui Viljandi linna jagu rahvast. Seda, kuidas on välismaal kaitstud meie kodanike õigused ja huvid, kuidas Eesti riik nende õiguste eest seisab, tahamegi välisministrilt teada. Seoses sellega on meil Urmas Paetile kolm küsimust.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ka minu arupärimine, mis on suunatud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, puudutab väljarände küsimusi. Eesti näol on tegemist Euroopa Liitu kuuluva väikeriigiga, kus Statistikaameti andmetel elas 1. jaanuari 2010. aasta seisuga 1 340 021 inimest. Seega ei saa me endale lubada pillavat käitumist töajõuga, iga inimene on Eestis töajõuna vajalik. Euroopa Liidu töajõupoliitika soosib riikidevahelist töajõu liikumist, mistõttu paljud Eesti inimesed ongi seda võimalust kasutades välismaale rännanud. Statistikaameti andmetel on põhilised väljarändajad kõige paremas tööeas haritud noored ning keskealised inimesed. Seoses sellega on meil neli küsimust. Esiteks, kuidas on mõjutanud Eesti majandus töajõu väljarännet? Milliseid meetodeid kasutades on seda ministeeriumi tasemel analüüsitud? Kas see võib ohustada Eesti majanduse arengut? Teiseks, milliseid meetmeid kavatab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kasutada, et tippspetsialistid ei lahkuks Eestist? Kui palju toovad Eesti ettevõtjad tippspetsialiste mujalt sisse? Kolmandaks, Eestis on praegu suur tööpuudus, samas on Eesti ettevõtjad tõstatanud probleemi, et Eestis ei leia kvalifitseeritud töajõudu. Milline on teie seisukoht selles osas? Neljandaks, ministrina olete soovitanud praeguses olukorras inimestel minna tööle välismaale. Kuidas te tagate selle, et nad pärast kriisi ka tagasi Eestisse tulevad?

Arupärimisele on alla kirjutanud kuus Keskerakonna fraktsiooni liiget. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud neli arupärimist. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, edastan need otsekohe adressaatidele.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, rahanduskomisjoni s.a 5. mail algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuurikomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 20. mai kell 16.

Lugupeetud kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Lugupeetud kolleegid! Kinnitame nüüd päevakorra. Selle nädala päevakord on teie ees laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

Alustame esmaspäevase päevakorra punktide käsitlemist, st arupärimistele vastamist.

1. Arupärimine euro reklaamikampaania kulutuste kohta (nr 421)

Esimees Ene Ergma

Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Inara Luigase, Kadri Simsoni, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Eldar Efen-dijevi 24. märtsil s.a esitatud arupärimine euro reklaamikampaania kulutuste kohta. Palun kõnepulti kolleeg Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! 24. märtsil andsid kuus Eesti Keskerakonna fraktsiooni liiget üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimine on euro reklaamikampaania kulutuste kohta.

Arupärimises me huvitume sellest, et Rahandusministeerium on taotlenud valitsuselt riigieelarvest täiendavalt 11,6 miljonit krooni eurole üleminekuga seotud reklaamitegevuste läbiviimiseks. See raha kulutatakse eurokommunikatsiooni projekti juhi ning teda toetava tööjõu värbamiseks, internetilehekülje avamiseks ning käigus hoidmiseks, tutvustavate brošüüride ettevalmistamiseks, koolitusteks ning mitmesuguste sihtrühmade teavitamiseks.

Sellest tulenevalt on meil rahandusministrile seitse küsimust. Esiteks, me arvame, et igasuguse euroteemalise info jagamine ühiskonnas on kindlasti hea ning vajalik. Kuid miks ei olnud seda rahakulutust arvestatud juba 2010. aasta riigieelarve koostamisel? Kui raha oli ette nähtud, siis milline oli selle raha suurus ja millele oli see plaanitud kulutada? Teiseks, kuidas tagatakse kampaania käigus see, et rahvani jõuaks igakülgne info eurost, st nii selle positiivne kui ka negatiivne külg? Kolmas küsimus: kas ja kuidas veenate kahtlejaid, et kavandatavast reklaamikampaaniast ei kujune valitsuskoalitsiooni valimiskampaania järgmisteks valimisteks riigi raha eest? Paljud mittetulundusühingud saavad toetust riigieelarvest ja viimasel ajal on tekkinud kahtlus, et seda raha kasutatakse ka valimiskampaaniateks, mitte ainult reklaamikampaaniateks. Edasi, kuidas on planeeritud turistide teavitamine Eestis käibel oleva valuuta muutumisest, milliseid vahendeid selleks kasutatakse? Viiendaks, millistena on planeeritud meediaorganisatsioonidele suunatud koolitused? Kuuendaks, projekti majandamiskulude all on märgitud uuringud 700 000 krooni ulatuses. Küsime, milliseid uuringuid selle raha eest tellitakse. Kui peaminister on jätkuvalt väitnud, et euro tulek on kindel, mida siis veel uuritakse ja kas need uuringud pole mitte hiljaks jäänud? Millise konkursi teel valitakse eurokommunikatsiooni projekti juht ning teda abistav personal?

Soovime rahandusministrilt sisukaid ja rahulikke vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud rahandusministri!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Alustan vastamist sellega, et tegemist ei ole pelgalt reklaamitegevuse eelarvega. See on mõeldud euroteemalisele kommunikatsioonile üldiselt, reklaam moodustab sellest väiksema osa. Reklaami puhul on tegemist infomaterjalide, euronäituste, eurokommunikatsiooni töörühma liikmete avalike esinemiste, seminari-dega. See on see protsess üldisemalt. Aga nüüd konkreetsed küsimused.

Esimene küsimus: "Igasugune euroteemaline info jagamine on ühiskonnas hea ja vajalik, kuid miks ei olnud seda kulutust arvestatud 2010. aasta eelarves, kui valitsus oli sedavõrd kindel euro tulekus?" Kõigepealt, oli küll eelarves ette nähtud. See oli paigutatud teadlikult valitsuse reservfondi ja rahanduskomisjoni liikmed peaksid kindlasti olema sellest teadlikud. Detailne kava ei ole eelarve koostamise ajal loomulikult valmis ja seepärast ei saanud see summa nii täpne olla, et teda kuhugi eraldi reale kirjutada. Vaja oli mitmeid läbirääkimisi ja summade täpsustamist, aga summa ootas reservfondis.

Teine küsimus: "Kuidas tagatakse kampaania käigus, et rahvani jõuaks igakülgne info eurost ehk nii euro positiivsed kui ka negatiivsed küljed?" Me ei jaga sellist euroga seotud informatsiooni, igauks võib seda tõlgendada nii või teisiti. Need on üleminekuga seotud väga praktilised aspektid, millest räägitakse, ja esitamine on neutraalne. Samas oleme muidugi avatud ka avalikuks debatiks, valmis osalema. Kui teil on soov negatiivseid aspekte rõhutada, siis oleme nõus vaidlema, seda ei ole raske korraldada.

Kolmas küsimus: "Kas ja kuidas veenate kahtlejaid selles, et kavandatavast reklaamikampaaniast ei kujune reklaamikampaaniat järgmisteks valimisteks riigi raha eest?" Ma ei arva, et ma pean kedagi selles veenma. Kõik teavad, et ma ei kuulu Keskerakonda. Ma ei ole suurem enesereklaamija ja tõsiasi on see, et minister ei osale selles ei reklaaminäona ega kuidagi teisiti. Püüdke selle mõttega harjuda! Loomulikult korraldab selle protsessi riigihanke teel leitav loovagentuur, mitte parteikontor.

Neljas küsimus: "Kuidas on planeeritud turistide teavitamine Eestis käibel oleva valuuta muutumisest? Milliseid vahendeid selleks kasutatakse?" Mõtleme mõistagi ka selle peale,

nii turistide kui ka Eestis alaliselt elavate välismaalaste peale. Juulis tuleb välja selletemaline infobrošüür, mis räägib ülemineku põhifaktidest. Seda levitatakse turismiinfopunktides, hotellides, transpordisõlmedes, Eesti konsulaaresindustes ja mujal. Pakutakse veel välireklaami, näiteks lennujaamades, sadamates, ja temaatilisi artikleid lennukompaniide pardaajakirjades ja mujal. Eraldi meediaplaan on Eestit puudutava info jagamiseks välisajakirjanduses.

Viies küsimus: "Millisteks on planeeritud meediaorganisatsioonidele suunatud koolitused? Kas seal selgitatakse meediaorganisatsioonidele vaid seda euro külge, mida valitsus meedias soovib näha? Millised eksperdid on planeeritud koolitusel esinema?" Muidugi, valitsus soovib näha meedias teatud liiki informatsiooni, väga praktilist, aga ühtki üleminekuuga seonduvat koolitust valitsus loomulikult läbi ei vii. Tegevuskavas on kajastatud Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga poolt korraldatavad infoseminarid Eesti meediale (toimuvad juulis ja septembris) ning neil tutvustatakse ajakirjanikele Euroopa majandus- ja rahaliitu. Meie asjatundjate komisjon ja eurokommunikatsiooni töögrupp korraldab aktuaalsetel teemadel iga kuu ka pressibriifingu, kus antakse ülevaade ettevalmistuste seisust, räägitakse lahti praktilisi muresid. Seal esinevad spetsialistid. Viimati toimus selline 3. mail.

Kuues küsimus: "Projekti majandamiskulude alla on märgitud ka uuringud 700 000 krooni ulatuses. Milliseid uuringuid selle eest tellitakse? Kui peaministri sõnul on euro tulek kindel, siis mida me nüüd veel uurime?" Need asjad ei ole omavahel seotud. Kõigepealt, kampaania sõltub euro kohta tehtud otsusest ja eurokommunikatsioon ei tähenda tõestamist, et euro tuleb, ma usun, te saate sellest suurepäraselt aru. Ei pea igasse lausesse peaministri põimima. Avaliku arvamuse uuringuid on loomulikult vaja selleks, et teada, kuidas kommunikuerida, kes on paremini informeeritud, keda on vaja veel täiendavalt formeerida jne. Meie partner siin on Saar Poll.

Seitsmes küsimus: "Millise konkursi teel valitakse eurokommunikatsiooni projekti juht ning teda abistav personal?" Tavapärase personalihanke korras. Meile tuleb selleks kolm täiendavat töötajat. Ma ei tea, et keegi teine

kedagi veel täiendavalt värbaks. Selle poolest on protsess hästi säästlik. Meil on eraldi tähtajaliselt tööle eurokommunikatsiooni projekti juht, projekti assistent ja euroveebi haldur. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Nüüd on küsimuste voor. Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees!

Esimees Ene Ergma

Mina olen aseesimees?

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees, palun vabandust! Lugupeetud minister! Kui te hakkasite vastama, siis oli kohe tingimata vaja ära nimetada, et kui te näete või kuulete euro kohta midagi negatiivset – mis tuleb loomulikult meie käest! –, siis te saate väidelda ja ümber lükata. Tegelikult on küsimuse sisu selles, et tegemist on 11,6 miljoniga ehk üsna suure rahaga, mida kasutatakse brošüüride, koolituste ja muude asjade jaoks. Minu küsimus on selle kohta, kuidas on praegu teavitatud asjadest kohalikke omavalitsusi. Kas te peate seda vajalikuks ja millist nõustamist, millist teavitustööd oleks seoses euroga neile veel edaspidi vaja?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma juba ütlesin, on eurole ülemineku praktika kirjeldus üks väga neutraalselt esitatav informatsioon. Me ei jaga asju negatiivseks ja positiivseks. Kui te tahate väga midagi negatiivset esile tõsta, millelegi negatiivse märgi külge panna, siis palun öelge, me võime seda siis eraldi käsitleda. Igaüks ise hindab, kas see ülemineku protsess on positiivne või negatiivne. Ta on praktiline, teda tuleb tunda, miski ei tohi juhtuda teadmatusest, mõni ebameeldiv asi. Nii see asi käib.

Omavalitsustega on meil tihe koostöö. Omavalitsusliite kaasatakse pidevalt, nendega on suhted head. Aga Tallinna linna te ju teate ise, küll nemad leiavad ka võimaluse negatiivseid teemasid üles tõsta, vägisi tõsta ja on seda juba teinudki. Üks teema on näiteks viieeuroste vahetamine, mis otseselt tuleb, ja teine

on mingisugused riigi poolt Tallinnale pandud kohustused. Lugupeetud vürstiriik tahab jällegi ajada mingit eraldi asja. Viieeuroste asi puudutab kahenädalast üleminekuperioodi. Millised rahatähed masinates liiguvad, ei ole valitsuse ütelda. See on pankade hinnang, investering. Olles näinud, milline on keskmine viieeurone, milline on tema kvaliteet – need on väikesed rahatähed –, võtaksin ma väga tõsiselt seda võimalust, riski, et automaatides tekib viga. Ma võtaksin seda tõsiselt, aga reguleerida valitsus seda vaevalt saab, sundida viieeuroseid masinasse, et siis kaasneb sellega ka vastutus. Aga teiselt poolt mulle tundub, et see asi on aja jooksul lahendatav. Üks on see väide kvaliteedi kohta, võib-olla see ei ole kristalne tõde – ma ei tea, ma pole nii palju tehnoloog, et mitte öelda, üldse ei ole. Teine aspekt on see, et kahe nädala jooksul, kui on tegemist paralleelkäibega, hinnatakse riski ja töökoormust liiga suureks. Pangaliit, pangad, keskpank, kes sularaha ringluse korraldamisega eelkõige tegelevad, on sellised argumendid esitanud. Ju me räägime sel teemal veel edasi. Aga ega see Tallinna tõstatatud probleem ei ole ka midagi uut, eks nad otsivad tõepoolest negatiivset nagu teiegi.

Kas KOV-idele on pandud kohustusi? Ma ei julge küll seda kinnitada, et on mingisugune eriline omavalitsuste koormus. Nendega suheldakse kogu aeg, seda ma tean, kontaktid on kogu aeg ja omavalitsusliidud tervikuna on olnud siamaani hästi koostööaltid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Mul on teile ääretult suur palve: ärge nähke iga küsimust, mida me esitame, negatiivselt. Iga algatus, mis me teeme, ei ole negatiivne. Me ajame täpipealt samamoodi Eesti asja ja tahame, et Eestis läheks elu paremaks. Võtke natuke positiivsemalt! Rahvusvaheliste kogemuste järgi kulub kommunikatsioonitegevuse läbiviimiseks üks euro elaniku kohta. Te olete meedias öelnud, et meil kulub palju vähem raha, teavitamist rahastatakse riigieelarvest, Eesti Pangast ja Euroopa Keskpangast ning Euroopa Komisjonist. Mul on küsimus, sest raha peab olema avalik ja peab ka teadma, milleks kulu-

tatakse. Kõik ei ole halvasti, väga hea, kui te hästi kulutate. Ma tahaksin teada, kui palju raha on eraldanud Eesti Pank, kui palju Euroopa Keskpank ja Euroopa Komisjon ja kui suur osa läheb üldse teavituskampaaniale kokku. See ei ole mõeldud mitte halvast mõttest, vaid me lihtsalt tahame teada. Rahanduskomisjonis me ei saa ju küsida, me kohtumegi teiega rahanduskomisjonis väga vähe. Aga ma tahaksin küsida positiivselt, mitte negatiivselt.

Jürgen Ligi

Aitäh! See ühe euro näide on tõesti õige. Euroopa Komisjon rõhutab, et üks euro on miinimum, aga tegelikult tuleks kulutada võimalikult palju. Meie nii kõrget eesmärki ei sea, et kulutada võimalikult palju. See kommentaar, mis ma tookord ütlesin, käis 11,6 miljoni kohta, see jääb märgatavalt alla selle ühe euro arvestuse. Samas on tõepoolest tegemist ainult ühe osaga üldistest kulutustest. Eesti Pank nii selgelt oma kulusid välja ei too. On selge, et valitsuses, valitsusasutustes, ka omavalitsustes tegeleb hulk inimesi selle teemaga põhitöö osana, see ei ole mitte lisäülesanne, mis on lisarahastatud, vaid põhitöö osa. Ka selles eurokommunikatsiooni töögrupis, õieti küll asjatundjate komisjonis, kus on seitse töögruppi, on valdavalt kõik töökohad sellised, mida eraldi ei tasustata. Puhast eurole ülemineku eelarvet on praktiliselt võimatu koostada. Igal juhul on vaieldav, kui palju mingist kulust oli spetsiaalselt lisakulu ja kui palju tavapärane kulu. Aga jah, see üks euro on orientiir ja on ka Euroopa Komisjoni lubadus osa rahast tagastada. Siin ma ei saa täna täpsustada, mis ulatuses see kokkulepe lõpuks teoks saab. Jällegi, eelarve lõppsuuruse suhtes ei saa päris kindel olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Ma saan aru niimoodi, et see 11,6 miljonit, mida teie ministeerium valitsuselt taotles, oli nagu täiendav raha kampaaniakuludeks. Kui palju oleks kampaaniakulu kokku, koos enne saadud rahaga? Ja kas see kampaania ka vilja kannab? Eile õhtul, nagu ma sain aru, te tulite Euroopa rahandusministrite nõupidamiselt.

Kas siis ülehomme tuleb meile euro kohta positiivne teade?

Jürgen Ligi

Aitäh! See 11,6 on eraldi eurokommunikatsiooni eelarve. Täiendav või mitte täiendav, eelmises vastuses ma püüdsin seda seletada. Hulk inimesi, kes riigiaparaadis töötavad, teevad nagunii tööd ühe ja sama palga eest, sel aastal nad täidavad lihtsalt üht lisäülesannet, eraldi tasu saamata. On kolm inimest, kes on lisaks tööle võetud. Ja nagu ma viitasin, Eesti Pank ei tee minu teada selleks üldse eraldi eelarvet, sest see on nende tööga nii tihedalt põimitud. Ka minul on raske öelda, kui palju ma spetsiaalselt euro teemadega tegelen, kui palju ma püüan selle tegevusega oma palka õigustada. Nii et igal juhul on see omahinna arvutamine üks väga tinglik tegevus. Kolmapäevane otsus, ma arvan, tuleb ikka positiivne, see ettepanek Euroopa Komisjonile.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud minister! Eks me kõik ootame, et tuleks positiivne otsus. Tõepoolest, aeg on hakata inimestele rohkem seletama, mida euro tulek endaga kaasa toob. On tervitatav, et selline kampaania üldse tehakse. Mis puudutab kampaania maksumust, siis on selge, et kui selleks on ette nähtud 11,6 miljonit, siis täpselt nii palju või natuke enam selle peale kindlasti ka ära kulutatakse. Selles pole kahtlustki. Aga võib-olla oleks andnud neid summasid kokku hoida. Ma tegin lihtsa arvutuse. Kui näiteks iga pere saaks posti teel korraliku brošüüri kogu infoga euro kohta, kaasa arvatud ka see, kust internetist saab veel täiendavaid asju juurde vaadata, siis see läheks maksma ainult umbes 2 miljonit. Kas on täpselt teada, kuhu raha kulutada ja kui palju mis-ki maksab?

Jürgen Ligi

On. Ka koju saadetakse materjale, välismaalased saavad materjale, nagu ma ütlesin. See suhteliselt detailne informatsioon mind tõesti nii palju ei eruta, selle temaga tegelevad ikkagi eksperdid. Aga ma võin selle eelarve ette lugeda, kui te tahate. 4,5 miljonit

läheb eurosõnumite reklaamikampaania läbiviimiseks, siin on projektijuhtimine, tootmine, meediapindade ost. 0,6 miljonit läheb avalikkusele suunatud infobrošüüri tarbeks, saadetaksegi täpselt nii, nagu küsisite, kõigile leibkondadele. 0,4 miljonit läheb ettevõtjatele infobrošüüri tootmiseks ja levitamiseks. 0,5 miljonit läheb ausa hinnakujunduse kampaania ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks. 1,2 miljonit läheb infomaterjalide koostamiseks pensionäridele ja sotsiaaltoetuste saajatele ning levitamine on taas otsepostituse teel. 1,2 miljonit on täiendava tööjõu palgakulud (kolm inimest). Eesti Pangal on siiski, nagu ma oma paberite lisast välja loen, see eelarve eraldatud – nad on planeerinud selleks 6,4 miljonit. Sealhulgas on suuremad kuluartiklid seminarid, konverentsid, mida nad ju praegu üle Eesti ka teevad. Septembris on rahvusvaheline eurokonverents, ja on ka brošüür, mis tutvustab euro rahatähti ja nende turvaelemente.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Rõõm kohtuda, härra minister! Euro tulek on meil enam-vähem kindel olnud juba mitu aastat ja te räägite ka täna siin ju väga konkreetselt nendest kulutustest, sellest, mille peale raha läheb. Miks see raha võeti ikkagi reservfondist, miks seda konkreetselt eelarvesse ei pandud, et me oleksime tõesti näinud, kuhu see läheb, ja et kõik oleks läbipaistev olnud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Teie teadsite euro tulekut ette. Veel aasta tagasi vaadati meid imestusega, kui me kinnitasime, et tahame eurole üle minna. Eelmisel suvel, kui majanduskriisi kõige rängemad tagajärjed olid just pärale jõudmas ja eelarves kajastumas, kui prognoosid järsult jälle halvenesid, oli ka valitsus väga keerulises olukorras. Ei näinud mina silmadest ega kuulnud suudest seda veendumust, et euro tuleb 1. jaanuaril niikuinii. Selleks tuli väga palju raskeid otsuseid langetada ja tööd teha, ja see on ilma igasuguse suurustamiseta öeldud. Loomulikult ei olnud see kõik pühendatud eurole endale, vaid siiski meie eelarve päästmisele. Riigid, kes sellega ei tegelnud, on praegu rahvus-

vaheliste nõupidamiste teema. Miks seda varem täpselt ei planeeritud, sellele ma ju vastasin, kõike ei pea üle küsima. See kulu planeeriti osana valitsuse reservfondist ja see, kui palju konkreetne brošüür, seminar, inimese ajutine palkamine maksab, on läbirääkimiste, koostatud eelarvete detailiseerimise teema. Seda ei tea kunagi ette. Siin on konkursse, siin on aja jooksul hinnamuutusi, ühte eelarvet ei ole võimalik nii täpselt prognoosida ja lukku lüüa. Kui ma mälu järgi ütlen, siis minu arvates oli see summa, mis esialgu planeeriti, 13 koma millegagi, aga seda ma pole üle kontrollinud. Natuke on suudetud hindu alla saada, võrreldes planeerituga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mul on konkreetse valdkonnaga seotud küsimus. Eesti riigieelarvest toetatakse Eesti Rahvusringhäälingut sel aastal kolmekümne ..., viiekümne miljoni krooni ulatuses. Millises ulatuses ja milliseid saateid teeb Eesti Rahvusringhääling euroalaseks teavitamiseks? Eestis on see teema väga silmapaistval kohal ja kui arvestada kas või spekulatiivselt, peaks sellele eraldatav summa olema ka võrdväärne.

Jürgen Ligi

Täna! Ma ei julge kinnitada, et teie öeldud summa on täpne. Kui ma kuulsin õigesti, oli see 3,5 miljonit. Ma ei tea seda. Ma ei koosta neid programme, need on ikkagi projektjuhtimise tasandi küsimused, mida ma ei julge hinnata. Eks siis vaatame televiisorit ja saame teada, mida sealt täpselt laskma hakatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Swedbanki kodulehel on väga palju informatsiooni eurole ülemineku kohta – üksikasjalik info, kus teavitatakse erakliente ja ärikliente sellest, kuidas saab krooni eurodeks ümber vahetada, mis juhtub kontol oleva rahaga, mis muutub maksete tegemisel jne. Seal on tõesti väga-väga põhjalik info. Kas Eesti riik on

tellinud sellise kampaania Swedbankilt või on see panga omaalgatuslik ja tasuta informatsioon?

Jürgen Ligi

Täna! Mina küll ei tea, et kommertsbank oleks võimalik sellise asja eest maksta. See on nende endi huvi klienti paremini teenindada. See informatsioon, mida meie jagame, on näiteks Rahandusministeeriumi koduleheküljelt leitav. Seal on eraldi link, kust te võite kõiki asju detailselt vaadata. Aga pangal on oma spetsiifilised faktid, mida ta tahab nähtavasti oma klientidele esitada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud minister! Kui ausalt öelda, siis on juba praegugi üpris palju euroga seonduvat informatsiooni interneti kodulehekülgedel. Väga hea lehekülg on Euroveeb, mis räägib väga palju euro tulekust, vahetusest jne. Eesti Panga koduleheküljel on hästi palju informatsiooni, Rahandusministeeriumi kodulehel samuti jne. Nüüd me räägime täiendavalt veel 11,6 miljoni kroonisest kampaaniast ja te nimetasite siin suures-laias laastus kõik need eraldised ning mainisite enne veel, et polnud detailset liigendust, kuidas see kampaania hakkab välja nägema. Kas Rahandusministeeriumi leheküljelt on ka lihtsal inimesel võimalik jälgida, kuidas see kampaania toimub, millistele kuluartiklitele see raha kulutatakse jne?

Jürgen Ligi

Aitäh! Aga vaadake seda! Ega mina ei õpi ka seda meie kodulehekülge pidevalt pähe. See Euroveeb, mida te nimetasite, see ongi meie veeb. Seda rahastatakse sellest rahast ja selle leiab üles meie kodulehekülje kaudu. Nii et informatsioon on kasutamiseks, aga mina sellega iga päev ei tegele. Loodan olla enam-vähem kursis ilma selleta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minule küll meeldib hirmsasti, et euro tuleb, ma usun sellesse ja olen uskunud päris pikka aega. Ma ei ole kohanud oma fraktsioonis ühtegi inimest, kes oleks euro suhtes negatiivselt häälestatud. Sellepärast mul ongi küsimus, miks te püüdsite vastandada, nagu Keskerakond ei tahaks. Me kindlasti tahame ja saame aru, et euro on väga positiivne ja usume sellesse. Aga igal positiivsel asjal on ka omad miinused, ja kui keegi sellest räägib, siis ei ole ta sellepärast mitte Eesti- ega eurovastane. Nii et mul oleks palve, et nii aru ei saadaks. Ma arvan, ega te vist ei saanud nii aru? Küsimus on selline.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei, aga ma lugesin lihtsalt teie küsimusest välja sellised sõnad nagu "negatiivsed aspektid". Mina näiteks ei klassifitseeriks ühtegi praktilise ülemineku aspekti negatiivsena. Tüli on temaga muidugi, kui seda negatiivseks pidada. Kui te tahate täpsustada, mida te selle all mõtlete, siis ma olen vajadusel nõus teiega ka vaidlema, kuid see ei ole mingi vastandamise küsimus. Ega mulle endale ka ei meeldi näiteks mõte suurest metallraha hulgast, see on ju negatiivne. See, et üleminekul on natuke tüli sularaha arvestamisega – aga kas seda on vaja rõhutada ja klassifitseerida? See on üks praktiline aspekt, mida me kõik teame. Ma ei arva, et rahvale peab jagama brošüüre teemal "Teate, sularaha võib tulla liiga palju, olge ettevaatlikud!" Ärge kartke seda tulekut, ei ole vaja! Ma arvan, et tuleb ikka heas meeles seda protsessi oodata ja informatsiooni jagada täiesti neutraalselt, mida me ka teeme.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine töötuse statistika kohta (nr 425)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Olga Sõtniku, Valeri Korbi, Georg Peliisaare, Evelyn Sepa, Mailis Repsi, Marika

Tuusi, Arvo Sarapuu, Jaak Aabi ja Rein Ratase 7. aprillil s.a esitatud arupärimine töötuse statistika kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! 7. aprillil esitasime teile arupärimise töötuse statistika kohta. Sotsiaalministeerium kinnitas avalikkusele, et esimest korda pärast majanduskriisi algust vähenes ajavahemikul 26. märtsist kuni 1. aprillini töötuna arvel olevate isikute arv. Töötukassa andmeil oli 1. aprilli seisuga Eestis 95 086 registreeritud töötut, mis on 158 võrra vähem kui nädal varem. Kuigi töötute üldarv vähenes, registreeris töötukassa ajavahemikul 26. märtsist kuni 1. aprillini 1715 uut töötut. Ministeeriumi kinnitusel on töötuse protsent 14,6. Ida-Virumaal ulatub registreeritud töötus juba 21%-ni. Teie kinnitusel on vaid 3000 inimest leidnud tööd tänu riigi abimeetmetele. 2009. aastal polnud rakendatud riigi abimeetmeid, nagu näiteks palgatoetuste ringi laiendamine, kuid tööle rakendatute arv on ka pärast muudatuste jõustumist jäänud samaks. Vaadates statistikat, selgub teie väidetele vastukäiv fakt, et jaanuariga võrreldes on veebruaris vähenenud tööle rakendatute arv 1000 inimese võrra. Töötukassa statistika andmetel langeb igas kuus registrist välja 2500 kuni 3000 inimest. See on sama palju, kui on tööd saanud inimesi.

Lähtudes eeltoodust, palume teil vastata meie küsimustele. Kokku on kuus küsimust, mida ma ei hakka praegu ette lugema. Loodan saada ministrilt vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Olga Sõtnik! Palun, sotsiaalminister Hanno Pevkur, kõnepulti!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Aitäh arupärimise eest! Kuna küsimusi ette ei loetud, siis võtame küsimused ükshaaval ette.

Esimene küsimus: "Mitu inimest kustutati töötukassa registrist ajavahemikul 26. märts kuni 1. aprill seoses tööleasumisega. Mitu inimest kustutati registrist muudel põhjustel? Nimetage need põhjused." Sissejuhatajateks ta-

haksin muidugi öelda, et nädala kaupa arveloleku lõpetamise ja nende põhjuste kohta töötukassa väga täpselt statistikat ei pea. Küll on võimalik töötukassa kodulehel www.tootukassa.ee leida kuude kaupa täpne statistika päris pika aja jooksul. Võtame siis aluseks kuustatistika, mida oleks mõistlik võrrelda, ja võrdleme 2009. aasta märtsi ja 2010. aasta märtsi andmeid. Nendel andmetel lõpetati 2009. aasta märtsis ehk siis aasta tagasi töötuna arvel olek 3661 inimesel, kellest 1865 asusid tööle kas siis ettevõtjana või palgatöölisena. Pensionile läks 38 inimest. Hooldajatoetust või ennetähtaegset vanaduspensioni hakkas saama 52 inimest. Isiku enda soovil lõpetati arvel olek 289 juhul ja muul põhjusel ehk näiteks tööotsimisnõuete rikkumise või tööotsimiskava rikkumise tõttu 1338 inimesel. Kui võrrelda neid andmeid 2010. aasta omadega, siis 2010. aastal läks tööle rohkem kui kaks korda enam töötuid ehk 3800 inimest (2009. aasta märtsis oli see arv 1865). Vanaduspensioniiikka jõudis märtsis 101 inimest, enam-vähem sadakond ongi see arv viimastel kuudel olnud – jaanuaris 94, veebruaris 96, märtsis 101. Ennetähtaegsele vanaduspensionile jääjate või hooldajatoetusele jäävate inimeste arv on ka umbes sama, kõikides hooldajatoetuse puhul 10 ja 20 vahel ja ennetähtaegse vanaduspensioni puhul 60 ja 80 vahel, ehk arvud on suhteliselt väikesed. Isiku enda soovil on töötuna arvel olek lõpetatud märtsis 927 juhul (võrdluseks, eelmise aasta märtsis oli see arv peaaegu neli korda väiksem, 289). Tööotsimisnõuete või individuaalse tööotsimiskava rikkumise tõttu lõpetati arvel olek 2820 juhul. Kui laias laastus vaadata, siis saab aru, et 50% lõpetamistest on need juhud, kus töötukassa kindlalt teab, et inimene on asunud tööle. Ülejäänud 50%-st, suurusjärg on 50%, on hulk neid, kes kas omaenda avalduse põhjal või pensionile jäämise tõttu võetakse arvelt maha, ja mingi ports on neid, kellel küll arvelolek lõpetatakse, aga kes ei anna töötukassale teada, et nad on tööle asunud. Kui töötukassa on võrrelnud maksukohustuslaste registreeritud töötukassa enda andmetega, siis on nad võinud teha kokkuvõtte, et ca 65% isikutest, kes enam töötuna registreeritud ei ole, on asunud tööle.

Teine küsimus: "Töötukassa statistika näitab, et vaatamata palgatoetuse laiendile ei ole

tööle rakendatute arv kuude lõikes muutunud. Kui palju on 2010. aastal tänu palgatoetusele töötuid tööle saanud? Millistele andmetele tuginate oma arvutustes?" Siin meenutaksin eelmisele küsimusele antud vastust, kus ma ütlesin, et kui eelmise aasta märtsis oli tööleasunud 1865, siis selle aasta märtsis 3800. Nii et kindlasti on palgatoetus olnud väga tõhusaks abiks. Aga kui vaadata võrdlusena veel näiteks viimaste aastate numbreid, siis palgatoetus kui tööturumeede oli olemas ka varasemal ajal. Lihtsalt võrdluseks, et kui 2008. aastal rakendus töötukassa või siis tööturuameti andmetel tööle 16 734 inimest, siis vaid 71 nendest kasutas palgatoetust. 2009. aastal rakendus tööle 27 619 inimest ja palgatoetust sai neist vaid 161 inimest ehk 0,6%. 2010. aasta esimese kolme kuu numbrid näitavad, et rakendunute hulk tervikuna on esimese kolme kuuga kasvanud juba peaaegu 11 000 inimeseni ehk see on 10 890, kellest omakorda on palgatoetusega juba realselt rakendunud 1469 ehk 13,5%. Kui lisada siia juurde 6. mai seisuga töötukassas sõlmitud palgatoetuse maksamise lepingud tööandjatega, siis on see number veel pea kaks korda või isegi üle kahe korra suurem ehk 6. mai seisuga on töötukassa sõlminud ettevõtjatega 3331 töötule rakendamiseks palgatoetuse lepingud. Nii et palgatoetuse osa on kindlasti lausa sadades protsentides suurenenud, see on kindlasti märkimisväärne suurenemine.

Kolmas küsimus: "Kui palju töötuid on 2010. aasta märtsis ja aprillis saanud ettevõtluse alustamise toetust?" Üldarv 1. jaanuarist alates kuni 6. maini on 257 töötut. Kui täpselt rääkida märtsist ja aprillist, siis märtsis oli 55 inimest ja aprillis 73 inimest. Meenu-tuseks, et eelmise aasta märtsis oli see arv 19 ja nüüd siis 55 ehk ka siin on mitmekordne suurenemine.

Neljas küsimus: "Olete väitnud, et riigi abi-meetmete nagu näiteks palgatoetuse või tööpraktika abil on tööd saanud juba üle 3000 inimese. Kas Teie arvestate tööpraktikale saanud töötuid 3000 riigi abil tööd saanud inimese hulka? Kas teie hinnangul on tööpraktika töökoht?" Sissejuhatuseks olgu öeldud, et me oleme oma sõnumites rääkinudki rakendust leidnud inimestest. Te võite selle üle vaadata. Aga kui tulla tagasi tööpraktika juurde, siis tööpraktika on tööturuteenus nagu palgatoe-

tuski ja tööpraktikal osalejad on samamoodi töötuna arvel olnud. Tööpraktika käigus on inimesel võimalus pärast õpingute lõpetamist saada praktiline töökogemus või õppida selgeks konkreetne töö tööandja juhendamisel. Kui vaadata töötukassa analüüsi selle kohta, kui paljud inimesed pärast tööpraktika lõppemist on asunud tööle samale ametikohale, siis nii on see umbes pooltel juhtudel. See käib 2009. aasta kohta. 2010. aastal on see arv suure tõenäosusega isegi suurem, sest ettevõtjad on asunud palju agaramalt kasutama võimalust, et kõigepealt õpetatakse tööpraktika käigus inimesele kutseoskused selgeks ja siis võetakse inimene palgatoetusega tööle.

Viies küsimus: "Palun selgitage oma väidet, et üle 3000 inimese on riigi abiga tänavu töö leidnud. Kas need inimesed on saanud endale töökoha ja nendega on sõlmitud tööleping? Kui pika ajavahemiku jooksul on need 3000 inimest töö leidnud?" Nagu ma eelmisele küsimusele vastates ütlesin, tööturuteenuste hulgast on nende 3000 inimese puhul arvestatud ainult kolme meetet: palgatoetus, tööpraktika ja ettevõtluse alustamise toetus. Lisaks nendele meetmetele pakub töötukassa ju ka väga palju muid tööturuteenuseid, nii koolitust kui ka karjääriteenuseid ja tööharjutust. Kui vaadata kõiki neid rakendusi kokku, siis on need arvud veel oluliselt suuremad. Jaanuaris, veebruaris ja märtsis on kokku rakendunud 11 142 inimest, kellest tööle on läinud 10 890 ja ettevõtluse alustamise toetust on märtsist kasutama hakanud 184 inimest. Aga nagu ma ütlesin, 6. mai seisuga on need arvud juba suuremad. Nii et jah, nende meetmete alusel on realselt tööd alustanud juba oluliselt rohkem kui 3000 inimest. Nagu ka esimesele küsimusele vastates sai rõhutatud, tulevad andmed tööleasumise kohta kas siis töötutelt endalt või töötukassa statistikast, kui inimesed ise on sellest teatanud. Kui me võrdleme tõesti maksukohustuslaste registriga, siis on näha, et tegelikult asub suur hulk töötuid tööle nii, et nad töötukassale selle kohta midagi ei ütle.

Kuues küsimus: "Kuidas põhjendate tõsi- asja, et sanktsiooni tõttu langeb töötukassa registrist välja sama palju inimesi, kui uusi töökohti leiab?" Kui vaadata arvel oleku lõpetamise statistikat, siis märtsis näiteks oli tööle asunud siiski 1000 võrra rohkem kui neid, kes aktiivselt tööd ei otsinud. Töötuna arvel olek

lõpetati tööle asumise või ettevõtjana tegutsemise alustamise tõttu 3800 juhul ja muude põhjuste tõttu 2820 juhul, nagu ma esimesele küsimusele vastust andes teile ütlesin. Aga kui te küsite, mis on need sanktsiooni põhjused, siis arvel oleku lõpetamise põhjuseks on see, et töötu on kolmandat korda keeldunud talle pakutud tööst, ei ole kolmandat korda täitnud tööotsimiskava või ei ole kolmandat korda tulnud töötukassasse määratud ajal. Enne kui töötukassa tõesti arvel oleku lõpetab, peab töötukassa hindama, kas töötösingunõuete rikkumisel oli mõjuv põhjus või mitte, mis oli tegelik põhjus. Kui inimene ei saanud tõesti mingil tervislikul põhjusel või muust põhjusest tulevalt tulla, aga ta oli näiteks helistanud töötukassasse ja öelnud, et ta ei saa määratud ajal tulla, siis töötukassa kindlasti ei lõpeta arvel olekut.

Aga kindlasti on teil täiendavaid küsimusi, nii et ma olen valmis täpsustama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Hea minister! Te ütlete, et registreeritud töötute arv väheneb, aga me ikkagi ei too välja neid tõelisi põhjusi. Siin oli jutt sanktsioonidega väljalangemisest, eelmise aastaga võrreldes on see arv väga suuresti kasvanud. Kui me võrdleme märtsikuid, siis eelmisel aastal vallandati sanktsioonidega 1338, sel aastal 2923. Ja kui me veel eelmist kuud, aprilli vaatame, siis on nimekirjadest sanktsioonidega kustutatud juba ligi 4000, aasta varem oli neid oluliselt vähem. Teiseks tuleb ju ka väga palju uusi töötuid juurde, miks te seda infot enam pressiteadetes ei pane? Kolmandaks, kui me vaatame, et sotsiaalmaksu laekumine aina väheneb, siis ka sellest võib üht-teist välja lugeda. Nii et neid tõelisi töökohti polegi siis nii palju juurde tulnud.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuste eest! See absoluutnumber on tõesti suurenenud, aga kui me vaatame neid lõpetamisi kokku, siis see arv oli ju eelmisel aastal 3660 ja sellel aastal on 7770, kui täpne olla, siis on need arvud 3661 ja 7771. Ka tööleasumine on ikkagi märkimisväärselt suurene-

nud. Tööleasunute hulk on suurenenud 2000 inimese võrra ja sanktsioonidega lõpetamiste hulk 1400 võrra. Proportsionaalselt on ikkagi inimesi tööle läinud märkimisväärselt rohkem. Tõsi on see, et pikaaegne töötus on praegu suurenes, ja see on kindlasti teema, millega töötukassa peab väga jõuliselt tegelema, ja valitsuse eelmise nädala otsus suunata tööturumeetmetesse täiendavalt 100 miljonit krooni aitab seda leevendada.

Kui te küsite, miks ei ole pressiteates infot uute töötute kohta, siis pressiteate koostamisel on kindlasti oluline rõhutada seda, mida peetakse kõige olulisemaks, ja kõige olulisem on viimastel nädalatel olnud üldine trend, et registreeritud töötus on vähenemas. Ma usun, te teate ise väga hästi, et töötukassa kodulehel on kõik andmed olemas, et kui te tahate täpselt teada, siis sealt saab need ilusti välja võtta. Selles ei ole mingit probleemi. Aga kui vaadata uudisväärtust, siis kindlasti on palju olulisem uudis see, et registreeritud töötus on teinud väga märkimisväärse hüppe allapoole, 14,6 pealt oleme jõudnud 14,0 peale, ja siin on märkimisväärne osa ka riigi pakutavatel meetmetel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Olete oma vastustes rääkinud töötukassa statistikast, nende registrist, maksukohustuslaste registrist. Aga veel on olemas ka selline register nagu ravikindlustatute register ehk need inimesed, kes saavad Eesti riigilt ravikindlustust. See register näitab, et umbes 60 000 inimest on meil ravikindlustuseta. Mis te arvate, kui suur hulk nendest inimestest on tegelikult töötud, kes ei ole arvel töötukassas ega kajastu selles statistikas?

Hanno Pevkur

Aitäh! Raske hinnata. Ei tahaks spekuleerima hakata, aga suure tõenäosusega on päris suur hulk nendest inimestest, kes ei ole ennast töötuna registreerinud, ka ravikindlustuseta. Loomulikult me ei tea väga täpselt, kui paljud nendest inimestest praegusel ajahetkel ei viibi Eestis. Võimalik, et nad on töösuhetes kusagil välismaal, kuid on jätnud sellest teatamata ja

nende registreeritud elukoht on siiski Eestis. On kindlasti üks asi, mida iga isik peaks teadma: kui on ravikindlustuse soov, siis kõige lihtsam ja kiirem variant on registreerida ennast ametlikult töötuna. Ja kui ollakse töötuna registreeritud, siis kindlasti kaasneb sellega ka ravikindlustus. Kui me vaatame eelmist aastat, kui tööpuudus, just registreeritud tööpuudus, hakkas märkimisväärselt kasvama, siis statistikast on ju näha, et tööhõive ei langenud, aga registreeritud tööpuudus kasvas. Kindlasti oli selle taga palju n-õ peidetud töötust, isegi mitte peidetud töötust, vaid just peidetud tööjõuturul osalemist, kus inimesed olid moel või teisel eluks vajaliku kindlustanud, aga ravikindlustust neil ei olnud. Kui saadi see info, et ravikindlustus kaasneb töötuna arvel olekuga, siis tulid ja registreerisid nad ennast samamoodi töötuks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te mainisite, et püüate saada mingit tagasisidet, kuhu sanktsioonidega kustutatud töötud kadunud on. Kui möödunud aastal kustutati sanktsioonidega üle 26 000 inimese, siis töötukassa juhi Meelis Paaveli sõnutsi nad teavad, et paari kuu möödudes hakkab neist umbes 15% ikkagi mingil viisil maksu maksma, järelikult on nad leidnud mingi töö. Viisteist protsenti! See tähendab, et 22 000, laias laastus Viljandi linna jagu inimesi, läheb lihtsalt kaduma, kujutame piltlikult ette, et nad on kadunud, linn on tühi. Keskerakond on algatanud sellise seaduseelnõu, et need inimesed, kes elavad väljaspool asulaid, kus asub töötukassa, saaksid selleks, et kord kuus end töötukassas näitamas käia, ka sõidukompensatsiooni, samamoodi nagu koolitustel käimisel. Paraku on see seaduseelnõu nüüd toppama jäänud. Kas te toetate seda, et inimesed, kes elavad maapiirkondades, kust sõit töötukassasse on kallis, saaksid selle toetuse? See aitaks neil ka ametlikult töötü staatust säilitada.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Eelkõige täpsustaksin teie sissejuhatust. See, kui isikul on töötuna registreeritu staatus lõpetatud, ei tähenda, et ta

kuskile kadunud on. Märkimisväärne osa nendest inimestest tuleb siiski registrisse tagasi. Eraldi seda statistikat, et kui keegi on registrist mingil põhjusel kustutatud, siis kas ja millal ta tagasi tuleb, töötukassa tõesti ei pea. Aga inimest, kes on mingil põhjusel töötuna arvel olijate hulgast kustutatud, ei takista miski tulla ja võtta ennast uuesti arvele. Päris kindlasti ei ole see nii, nagu teie ütlesite, et Viljandi linna täis inimesi on kuskile kadunud. Mis puudutab sõidu kompenseerimist, siis me oleme töötukassaga arutanud ja arutasime ka viimasel töötukassa nõukogul, millised võiksid olla lahendused inimeste abistamiseks, kas see on sõidu kompenseerimine, kas see on näiteks seadusmuudatus, et oleks võimalik elektrooniliselt ennast registreerida või töötukassaga suhelda, kas maapiirkondades võiks sõita töötukassa mobiilne nõustamisbuss ehk MOBI, kuidas oleks seal võimalik inimesega kontakt luua. Töötukassa selge seisukoht oli ikkagi see, et see kontakt peab olema silmast silma. Nad palusid veel mõtlemisaega, kas oleks võimalik MOBI teenuseid kasutada. Me tõime seal sellise näite, et kui ühes vallas on näiteks 50 registreeritud töötut ja MOBI läheb sinna vallakeskusesse, siis võiks ju koostöös vallaga korraldada nii, et need registreeritud töötud, kes mingil põhjusel ei ole saanud maakonnakeskusesse minna, astuvad sealt läbi ja teevad selle toiminguga ära, siis nendel transpordikulu ei oleks. Töötukassa juhatus ütles küll nõukogule, et maakonnakontoritest saadud informatsiooni kohaselt ei ole see väga suur probleem olnud, aga me palusime seda neil edasi analüüsida ja laiendada just nimelt MOBI teenust. Kui buss ja töötukassa inimesed niikuinii väljas käivad, siis oleks ehk võimalik seda teenust edasi arendada. Nii et mõtted selle kohta pealt liiguvad ja me otsime lahendust, et seda tööturuteenust inimestele võimalikult mugavaks teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Võib-olla üks üldine küsimus. Kui vaadata eelmise nädala massimeediat, siis seal oli mitu artiklit seda laadi pealkirjadega, et esitatud statistika valetab, esitatud statistika pole õige,

esitatud statistika annab võimaluse manipuleerida. Siit selline küsimus: kas teie ise olete rahul meetmetega, mudeliga, mis annab võimaluse kasutada seda statistikat? Ma mõtlen, et mitte keegi ei ole huvitatud, et statistilisi andmeid võiks nii ja naa interpreteerida ja kasutada, sest riigi tasemel on vaja võtta vastu otsuseid, allpool oodatakse nii või naa toetust ja jälle statistika alusel.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kui vaadata statistikat, mida töötukassa meil peab, siis see statistika on väga täpne – isiku täpsusega. Kui vaadata näiteks Statistikaameti numbreid töötuse kohta, siis need tulenevad tööjõu uurin-gust ja on hinnangulised. Selle statistikaga, mis ma saan töötukassast, olen küll rahul, sest need numbrid on väga täpsed. Tõesti, kui ma vaatan, et tööpraktikat on 6. mai seisuga alustanud või alustamas 1845 inimest, kelle kohta on otsus tehtud, tööalast koolitust on 6. mai seisuga saanud või saamas 4034 inimest, tööharjutust on alustanud 244 inimest, palgatoetust on saanud 3331 inimest ja ettevõtlike alustamise toetust, nagu ma varem ütlesin, 257 inimest, siis see on väga täpne statistika, inimese kaupa.

Mida see meile annab? Me tegime töötukassa nõukogus väga olulise otsuse, millega muutsime töötukassa struktuuri ja lubasime palgata juurde inimesi, kes hakkaksid läbi vaatama just nimelt neid palgatoetusi. Need otsused, mida peab tegema töötukassa nõukogu, tuginevad väga täpsel statistikal ja selles osas ma olen statistikaga väga rahul. Meil on tõesti need arvud inimese kaupa ka eelmiste aastate kohta. Nagu te nägite, ma võisin teile täpselt lugeda, mitu inimest on läinud pensionile, mitu inimest on jäänud hooldajatoetuse peale. Selles osas on töötukassa statistika tõesti väga hea ja korrektne. Teiste statistikate kohta ei oska ega tahagi ma küll praegu väga hinnangut anda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Üks asi, mille eest tahaks kiita, ongi see MOBI mõte. See on tõepoolest tunduvalt kasulik, kui üks registreerija sõidab koha-

peale, selle asemel et sõidutada 50 töötut või et nad peaksid oma kulu ja kirjadega sõitma kuhugi ennast registreerima. See mõte on päris asjalik ja väärib edasiarendamist. Aga näiteks Kagu-Eestis käies kohtasin ma õige mitut inimest, kes olid olnud füüsilisest isikust ettevõtjad ja kes kurtsid, et majanduslik olukord on praegu nii kehvakene, et nad ei ole võimelised täitma sotsiaalmaksu maksmise kohustust. Selle tõttu on nad loobunud. Minu meelest täienavad nad nüüd töötute ridu. Kas ei oleks olnud siiski mõistlik vaadata üle sotsiaalmaksu alammäär nii FIE-del kui ka nendel, kes on olnud pikaajalised töötud ja kes oleksid nüüd tööd saanud?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest, aga te oleksite võinud küsida seda eelmise ettekandja ehk rahandusministri käest! Rahandusministeeriumil on minu teada töös eelnõu – see peaks loodetavasti minema lähiajal Vabariigi Valitsusse ja tulema kohe-kohe ka siia parlamendisaali –, kus on öeldud, et üle kuue kuu töötuna arvel olnud isiku palkamisel saab ettevõtja õiguse maksta sotsiaalmaksu tegelikult makstud töötasu pealt. Nii et see muudatus tuleb parlamenti ja ma väga loodan, et parlament selle siis väga kiiresti ka vastu võtab. See on kindlasti väga oluline samm selleks, et töötust veelgi vähendada.

Laiemal leevendamisel on üks väga suur probleem selles, et kui FIE-de puhul rääkida alammäära allatoomisest või näiteks ka tegeliku töötasu peale viimisest, siis me peame arvestama, et meil on tegemist isikustatud sotsiaalmaksuga. Seesama FIE loodab ju samuti riigilt pensioni saada, ja kui sotsiaalmaksu osa, mida ta tasub, muutub nii väikeseks, muutub ka tema pension tulevikus väga väikeseks. Samamoodi peab makstav sotsiaalmaks tagama FIE-le ravikindlustuse. Nii et nendest argumentidest lähtuvalt on kindlasti väga tõsine küsimus, kuidas selline muudatus mõjutaks sotsiaalmaksu laekumist ning sellest tulenevalt ravikindlustust ja pensionikassa seisust. Aga nagu ma ütlesin, töötut inimese tööle võtmisel on kindlasti see positiivne mõju, et kui me saame inimese tööturule tagasi ja tööandja hakkab tema eest sotsiaalmaksu maksuma, kas või näiteks 2000 krooni pealt, siis see on kindlasti parem kui see, et riik peaks maks-

ma inimesele näiteks 1000 krooni töötut toetust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Täna, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Vastates te ütlesite, et teil ei ole kahjuks ülevaadet, kui paljud ravikindlustuseta inimestest on täpselt töötud, töötuna arvel ja kui paljud mitte. Samas ei ole ilmselt päris selge ka see, kui paljud töötutest viibivad näiteks välismaal või kui palju meil üldse on inimesi, kes on välismaal tööd leidnud. Olen mitmetest omavalitsustest kuulnud, et kui inimesed parasjagu ise pole pöördunud omavalitsuse poole, siis puudub omavalitsustel selge ülevaade, kui paljud nende inimestest on töötud, kui paljud on töötukassas arvel, kui paljud on juba arvelt maha läinud. Mis te arvate, kas töötukassa ei peaks informeerima ka omavalitsusi nende elanike tööta jäämisest ja sellest, kui nad töötukassa arvelt välja jäävad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma natuke täpsustan teie küsimuse esimest osa, kus te ütlesite, et paljudel töötuna arvel olijatel ei ole ravikindlustust. Kui inimene on töötuna arvel, siis tal kindlasti on ravikindlustus. Kui isik on registreeritud töötut, siis tal on ka ravikindlustus. See on seaduses kirjas. Mis puutub omavalitsustesse, siis ma ei tea, ma olen ka Eestis ringi käinud ja üldiselt olen ma aru saanud, et omavalitsused teavad vähemalt registreeritud töötute andmeid päris kenasti. Samamoodi küsitakse ju nendelt inimestelt, kes tulevad toimetulekutoetust taotlema, sissetulekut ja sealt on omavalitsustel näha, kas inimene on töötut või mitte. Välismaal oleku kohta võin tuua teile ühe näite Pärnu kontorist. Võimalik, et ma olen seda ka varem Riigikogu liikmetele maininud, aga kunagi ei ole patt üle korrata, korدامine on tarkuse ema. Pärnu kontori igapäevatöös, just sel päeval, kui ma seal käisin, oli juhtum, kus töötukassa konsultant võttis ühendust registreeritud töötuga, kellel oli kokku lepitud aeg töötukassas töötusimiskava ülevaatamiseks. Telefon, millele helistati, ei vastanud. Siis saadeti SMS, kus oli kirjas: "Tere! Kes sa oled? Ma ei saa praegu rääkida, olen

Soomes töö!" See on ilmekas näide sellest, et inimene on küll Eestis registreeritud töötu, aga kuna meil on Euroopa Liit ja inimeste vaba liikumine, sealhulgas töõjõu vaba liikumine, siis ei olnud töötukassas infot selle kohta, et ta oli läinud mõni aeg varem, me ei tea isegi täpselt, kas mõned nädalad või mõned päevad varem, Soome tööle. Jah, on ka selliseid inimesi, kes ei teavita töötukassat üldse ja riigil ning seeläbi ka omavalitsusel puudub informatsioon selle kohta, kas inimene on läinud tööle, kas ta on läinud tööle Eestis või ta on läinud tööle välismaale. Maksukohustuslaste registrist me näeme, et mingi hulk, kes töötukassale midagi ei ütle, on realselt tööle läinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, auväärt esimees! Hea sotsiaalminister! Teie ametivennad ei saa siin kõnetoolis esinedes üldjuhul ümber ega üle Tallinnast. Teie oma praeguses esinemises ei ole seda millegipärast teinud. Et tavakorda mitte rikkuda, siis lubage küsida: kuidas te hindate Tallinna omavalitsuse osakaalu töötuse statistika dünaamikas?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kindlasti on Harjumaal ja sealhulgas Tallinnal töötuse tervikstatistikas märkimisväärne osa. Mul ei ole hetkel neid andmeid kaasas, aga mäletamist mööda on registreeritud töötute arv Tallinnas 30 000 kandis, s.o päris suur. Statistikat vaadates on selge, et väga suur osa palgatoetuse, samuti ka tööpraktika võimaluse kasutajatest on Tallinnas ja Harjumaal. Kui me vaatame suveperioodi, siis suvel tulevad sellised iseloomulikud tööd, mis seonduvad eriti turismiga, ja need on ju väga suures osas seotud siiski Tallinnaga. Nii et Tallinna statistika liigub samamoodi nagu iga teise maakonna, iga teise linna ja valla statistika üles-alla. Mingisugust erilist joonist, mille poolest Tallinn võiks töötuse üldises mustris olla kuidagi märkimisväärselt teistmoodi kui teised Eesti piirkonnad, me küll tuvastanud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minu jaoks on tööhõive põhiliseks ja peamiseks näitajaks ikkagi sotsiaalmaksu laekumine. Statistika näitab, et sellega meil asjad korras ei ole, me ei ole graafikus. Nende teiste statistiliste näitajate puhul võib jah vaielda ühtepidi, teistepidi ja kolmandat pidi või arutada, kes, kus kirjas on, aga sotsiaalmaksu juurde me peame tagasi tulema. Kuidas siis valitsus ja teie planeerite või prognoosite, millal me saame sotsiaalmaksuga graafikusse? Ja kui ei saa, mis siis teha?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Jällegi oleks väga õige olnud küsida seda rahandusministri käest, kellel võib-olla oleks olnud täpsed numbrid kaasas. Eesti Maksu- ja Tolliameti kodulehel on olemas maksulaekumised nädalate ja kuude kaupa. Kui ma õigesti mäletan, siis sotsiaalmaksu osas on hetkel küll väike alalaekumine, aga mitte midagi katastroofilist, kui vaadata esimese kvartali aruannet. Mis annab mulle sellise teadmise ja kindluse, et riigieelarves märgitud summa võib täis saada või jääda väikese alatäitmisega, on Rahandusministeeriumi tehtud prognoosid. Need prognoosid ja riigi eelarvestrateegia tegemise käigus välja pakutud stsenaariumid mitme maksu laekumise kohta näitasid küll selgelt, et sotsiaalmaks ei ole praegu see murelaps, mida Rahandusministeerium riigieelarve üldises kontekstis võiks pidada riskikohaks. See protsent, kui ma õigesti mäletan, on muuseas natuke madalam kui eelmisel aastal, aga ei saaks öelda, et esimeses kvartalis laekunud sotsiaalmaksu protsent oleks kuidagi märkimisväärselt kehvem, kui on näiteks viimase viie aasta keskmine. See annab kindlust, et riigieelarves planeeritud sotsiaalmaksu laekumise number on suhteliselt realistlik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkaksin seda teemat,

mille üle arutas Georg Pelisaar – koostöö töötukassa ja kohaliku omavalitsuse vahel. Te rääkisite ennist, et on kavas pakkuda sellist mobiilset teenust, kus buss tuleb külla ja osutab töötutele teenust. Mulle tuleb meelde, et kunagi oli röntgenibuss, tuli, tegi ülesvõtte ja läinud ta oligi. Täpselt niisamuti toimitakse siis ka töötutega, tehakse temast ülesvõtte ja lähebki see buss minema. Mina ei arva, et see on hea, sest ega töötutele ei pruugi sellel ajal täpselt selles kohas olla. Aga kui arendada seda mõtet, et töötukassa peaks tegema rohkem koostööd kohalike omavalitsustega, siis kohalik omavalitsus on kindlasti see institutsioon, kes jälgib töötuid, kellel on rohkem informatsiooni, kes julgustab jne. Milliseid meetmeid on teil selles osas kavas edasi arendada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimast! Täpsustan seda MOBI asja. MOBI käib juba päris kenasti, aga praegu käib ta rohkem koolituse ja karjääriteenuste bussina. Küsimus oli selles, kas MOBI teenuseid laiendada. See oleks üks võimalus. Kui vaadata sisulist poolt, siis inimene, kes tuleb töötukassa maakonnakontorisse, suhtleb ka konsultandiga sedavõrd, et ta tuleb, räägib ära, mis vaja, ja läheb suure tõenäosusega oma toimetusi edasi tegema. Võib isegi eeldada, et maapiirkondades oleks see suhtlemise aeg oluliselt pikem. Küll on kindlasti oluline, et omavalitsused ja töötukassa head koostööd teeksid. Omavalitsustes on see praegu erinev. Näiteks Pärnus on koostöö väga hea, ei tahaks ühtegi paha sõna öelda, samamoodi Tartus. Samamoodi väiksemates kohtades, Paides näiteks on töötukassa osakond pidevas suhtluses linnavalitsusega. Need on lihtsalt kohad, kus ma olen käinud. Neid kohti on ja ka suhtlust on. Eks see on paljuski kinni omavalitsuse, vallavalitsuse või linnavalitsuse sotsiaaltöötajates endis, et kui palju tahetakse töötukassaga koostööd teha. Töötukassa on koondamistele reageerimise osas kindlasti juba palju avatumaks läinud. Hea näide on viimastest aegadest Loksa, kus omavalitsuse, töötukassa ja tööandja koostöös korraldati infopäev, kuhu olid kaasatud nii ettevõtjad kui töötukassa inimesed. See koostöö oleneb muidugi otseselt sellest, kui palju omavalitsus ise näeb seda vajadust. Seda oskab omavalitsus ise hinnata. Kui omavalitsus ütleb, et neil on töötutega väga hea

kontakt ja et võib-olla ei olegi vaja igapäevast või igakuist kokkusaamist, siis kindlasti on see parem, kui et näiteks töötukassa helistab kõik Eesti omavalitsused läbi ja küsib, kuidas seal täna läheb. Ma usun, et see koostöö on praegu hea, aga loomulikult saab seda paremaks teha ja igal omavalitsusel on siin alati võimalus ise sõna sekka öelda.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Avan läbirääkimised ja kutsum kõnepulti Marika Tuusi.

Marika Tuus

Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Me kuuleme iga päev, kuidas Sotsiaalministeerium ja töötukassa deklareerivad pressiteadetes, et registreeritud töötute arv üha väheneb ja olukord tööturul muudkui paraneb, ja enamik inimesi arvabki, et tööturegistrist mahavõtmine tähendab sellele inimesele ka uue töö leidmist. Tegelikult on olukord hoopis teine, sest isegi nendest inimestest, kes end veel registris hoiavad, on 50% olnud tööta juba aasta või ei maksta enam töötuskindlustushüvitist ega töötutoetust ja nad peavad hakkama saama napi 1000-kroonise toimetulekutoetusega. Kui see töötute peaks hinge sees hoidmiseks tegema veel ka paar juhutööpäeva, siis võib see lõppeda toimetulekuraha kadumisega. Kas sellest 1000 kroonist siis tõesti jätkub, et sõita näiteks Lohusuult Jõhvi või Meeksist Tartusse ennast registris hoidmiseks näitama? Vastus on ühene: kindlasti mitte. Nii langebki see abivajaja registrist välja ja valitsus saabki raporteerida, et registreeritud töötute arv muudkui väheneb. Tegelikult on viimaste nädalatega juurde tulnud väga palju uusi registreeritud töötuid, näiteks maieelsel kõige lühemal nädalal oli neid 1423, ent aprillis kokku 7000 ja 1. aprilli seisuga 8580. Eelmisel nädalal oli uute töötute arv 1620. Asi ongi selles, et Sotsiaalministeerium on loobunud uute töötute arvu pressiteadetes näitamisest ja minister ütles, et see pole oluline info. Mina arvan, et uudiseväärne ei saa olla ka see, et inimesi lihtsalt eksitada.

Tegelikult võime öelda, et Eestis kui Euroopa kiireima tööpuuduse kasvuga riigis, kus tööpuudus suurenes aastaga 27 300-lt 92 200-le, on praegu tegemist lihtsalt ülikiire

kasvu mõningase pidurdumisega. Ja veel, tööhõive paranemise tõestuseks on meil ju ikkagi sotsiaalmaksu laekumine, võrreldes eelmise aastaga. Kui me näiteks vaatame märtsi ja aprilli, siis on laekumine vähenenud. 2009. aasta märtsis laekus 2,4 miljardit, selle aasta märtsis 2,2 miljardit. Kui me võrdleme aprillikuid, siis eelmisel aastal laekus 2,3 miljardit ja nüüd 2,1 miljardit. Nii et meil on väga kahju, et minister ei vastanud sotsiaalmaksu vähenemisele kahjuks tööhõive kontekstis, mis oli tegelikult meie küsimuse sisu.

Ja kui me praegu rääkisime registreeritud töötutest, siis seda arvu, kui palju on registreerimata töötuid, ei oska keegi eriti öelda. Kes sinna alla siis kõik lähevad? Loomulikult need heitunud, kes ei usu enam töö leidmisse. Loomulikult ka kõik need inimesed, kes pärast töötuks jäämist pole kordagi töötukassas käinud. Loomulikult on nende hulgas kodutud, keda pole Eesti riigi jaoks olemas, needsamad vanaduspensionile ja ennetähtaegsele pensionile minejad, kelle arv on umbes 200 inimest kuus, puuetega inimesed. Loomulikult ka need pensionärid, kes varem töötasid, aga kes nüüd on koondatud ja enam nagu arvesse ei lähe. Lisaks veel välismaale läinud inimesed, kellele me peaksime ikka väga palju rohkem hakkama tähelepanu pöörama – kes need on, kui palju neid on? Praegu me seda ei tea. Tartu Ülikool ütleb, et neid on 130 000 ringis.

Niisiis, tegelik tõde on ikkagi see, et me ei peaks neid andmeid ilustama, vaid rääkima inimestele nii, nagu olukord on. Ma teen veel kord ministri ettepaneku panna pressiteatesse sisse, järgmisel nädalal või selle nädala lõpus, ka nende töötute arv, kes nüüd uuesti registreeritakse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud siin saalis viibijad! Head interneti teel jälgijad! Kuigi härra sotsiaalminister püüdis jätta muljet, et asjad tööturul on muutumas paremuse poole, ei ole olukord siiski nii roosiline. Töötukassa andmetel langes 2009. aastal sanktsioonide tõttu ametlikust registrist välja 26 663 töötut, selle aasta jaanuaris 2692 inimest, veebruaris 2632, märtsis 2820, aprillis aga juba 3950 inimest. Lisaks on töötuna arvel

oleku vabatahtlikult lõpetanud igas kuus ligi 1000 inimest. Mida need arvud näitavad? Näitavad seda, et need inimesed ei ole leidnud tööd, aga nad ei ole ka enam töötute nimekirjas. Need inimesed ei ole kas tahtnud või saanud oma nõustaja juures vastuvõtul käia ja seetõttu on nad nimekirjast kustutatud. Kui varasemalt oli neil haigekassa kindlustus, siis nüüd enam ei ole. Nagu me härra ministri vastustest aru saime, statistika, kui palju selliseid inimesi on, riigil puudub. Kui võrrelda seda statistikat ravikindlustuse statistikaga, siis ravikindlustuseta on meil umbes 60 000 inimest ja kui paljud nendest on töötud, seda me ei tea.

Peamine põhjus, miks inimesed ei käi nõustaja juures, on see, et nendel kas ei ole sõiduraha või on ühistranspordiühendus nende kodukandi ja selle linna vahel, kus asub töötukassa büroo, väga halb või puudub sootuks. Sõiduraha kompenseerimise probleemi lahendamiseks esitas Keskerakonna fraktsioon eelnõu, mis on nüüd juba kaks korda sotsiaalkomisjonis arutusel olnud, ning tundub, et seda arutatakse ka kolmandat, võib-olla neljandatki korda. Sama küsimus tõstatus eelmisel nädalal toimunud Riigikogu majanduskomisjoni väljasõiduistungil töötukassas. Mul jäi küll mulje, et nii töötukassa kui ka koalitsioonierakondade esindajad olid sama meelt, et jäiga registreerimisregulatsiooni ja kulude kompenseerimise küsimustega seonduv tuleks kiiremas korras ära lahendada. See annab kerge lootuse, et meie algatatud seaduseelnõu 692 ei visata lihtsalt menetlusest välja.

Sellel juba nimetatud kohtumisel oli juttu ka paljukiidetud palgatoetusest, mille abil sel aastal on kavas luua umbes 6500 töökohta. Natuke üle 1300, nagu härra minister ütles, on juba loodud ja raha on jäänud veel ainult umbes 3000 koha loomiseks. Veel üks tööturumeede, mis realselt loob töökohti, on ettevõtluse alustamise toetus, mida sellel aastal on võimalus saada ainult 380 inimesel. Ehk kokku saab riigi abiga sellel aastal luua natuke alla 7000 töökoha, mida on ilmselgelt vähe olukorras, kus töötuid on jätkuvalt peaaegu 100 000 inimest.

Veel üks tööturuteenus, mida töötukassa vahendab, on koolitused, mida sellel aastal saab pakkuda 10 000 inimesele. Samas tunnistas töötukassa juht selsamal eelmise nädala kohtumisel, et tegelikult see meede tänapäeval ei

toimi, sest töötü jääb töötuks ka pärast koolitust ja uus kvalifikatsioon aegub, kui töökohta ei ole.

Rahandusministeeriumi prognoos ütleb, et tööpuudus jääb suureks veel vähemalt kaheks aastaks. See tähendab, et olemasolevatest meetmetest selgelt ei piisa. Riigil peab olema terviklik töötusega võitlemise programm, mida siia maani olemas ei ole.

Eesti Keskerakond on esitanud teiste Euroopa riikide eeskujul töökohtade loomise seaduse eelnõu, mis aitaks suhteliselt kiiresti luua uusi töökohti. Kui see seadus saaks vastu võetud, oleks eraettevõtjatel seeläbi kergem luua uusi töökohti, sest aasta jooksul maksaks loodud töökohta eest sotsiaalmaksu riik. Ka sotsiaalseid töökohti ning avalikke töid üle Eesti asuks toetama riik. Lisaks saaks kindla tegevustoetuse arengufond, mis annab stardiabi ettevõtetele, kes loovad kõrget kvalifikatsiooni nõudvaid ja ekspordile suunatud töökohti. Meie töökohtade loomise seadus pakub kiireid lahendusi. Olukorras, kus tööpuudus on nii suur, ei saa inimeste aktiivsena hoidmisel loota ainult linnade ja valdade eelarvetele ning eurorahale. Eesti on ainus Euroopa Liidu riik, kes ei panusta oma eelarve raha. Samas, luues töökohti, tagatakse ka eelarve laekumised.

Tulles tagasi statistika juurde, peab tunnistama, et riigil ei ole kahjuks tõesti sellist täiuslikku pilti, kui suur on tegelikult registreeritud ja registreerimata töötute arv. Selleks et siiski mingisugune pilt tekiks, on Eesti Keskerakond alustanud tänaseks üle-eestilist kampaaniat, mille käigus soovitakse saada teavet töötutest, kes pole enam töötukassa nimekirjas. Me tahame informatsiooni nende inimeste kohta viia nii härra sotsiaalministrini kui ka meie peaministrini. Kampaania eesmärk pole koguda kokku andmeid kõigi töötute kohta, seda me ei suudagi, aga eesmärk on panna koalitsiooni tunnistama, et kiita pole mõtet, kui tead, et asi pole kiitmist väärt. Registreeritud töötute arvu vähenemine tähendab hetkel heitunute arvu kiiret ja hirmutavat kasvu. Neid inimesi on kümneid tuhandeid ja nad ei saa oma riigilt vähimatki tuge ega ole neil veel ka lootust tööd leida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine toimetulekutoetuse kohta (nr 426)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Georg Pelisaare, Mailis Repsi, Inara Luigase, Eldar Efendijevi, Nelli Privalova, Kalev Kallo, Jaak Aabi, Nikolai Põdrumäe, Evelyn Sepa ja Ain Seppiku 7. aprillil esitatud arupärimine toimetulekutoetuste kohta. Palun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi!

Marika Tuus

Meie arupärimine on inimeste toimetuleku kohta. Nagu me täna oleme korduvalt rääkinud, on Eestis hulk pikaajalisi töötuid, ja nende jaoks on toimetulek praegu vägagi oluline küsimus. Pikaajaliste töötute hulgas on väga palju ka lastega peresid ja loomulikult on nende olukord kõige raskem. Viimase aastaga on toimetulekutoetust taotlevate inimeste arv rohkem kui kahekordistunud, kõige suurem osa neist ongi lastega üksikvanemad. Riik peaks märksa jõulisemalt töökohtade loomise kõrval ka muul viisil inimeste toimetulekuga tegelema, sest töökaotuse tõttu on vaesuspiirini langenud inimeste arv kasvanud. Me soovime teada, miks enam riik ei telli toimetulekupiiri arvutamist, miks meil ei ole vastavaid andmeid. Viimased ametlikud andmed on aastast 2007 ja siis oli see piir 1543 krooni. Kui palju see võib olla praegu? Miks seda ei arvutata? Sama küsime ostukorvi suuruse kohta. Küsimine, millal on plaanis toimetulekutoetuse määra tõsta – see on juba mitu aastat külmutatud olnud. Ja mida ikkagi kõikide vaesusriskis inimeste aitamiseks soovitakse ette võtta – need on eelkõige üle 65-aastased vanurid ja lastega pered, eriti üksikvanemaga pered. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun teid kõnepulti, lugupeetud sotsiaalminister!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad! Ma kasutan võimalust ja teen kaks märkust eelmise arupärimise teema lõpetamiseks. Mis puutub sotsiaalmaksu laekumise vähenemisse aastate lõikes, siis on väga raske hinnata

tööturu seisu sotsiaalmaksu laekumise järgi. Pigem näitab sotsiaalmaksu vähesem laekumine keskmise palga vähenemist ja üldse paljade vähenemist, samuti osajalalise töö koormuse vähenemist. On ju fakt, et keskmine palk on vähenenud. See ongi põhjustanud sotsiaalmaksu laekumise näitajate muutust. Aga loomulikult on oma osa ka töökohtade arvu kahanemisel. Mis puutub uutesse registreeritud töötutesse, siis rõhutan, et need arvud, mida Marika Tuus nimetas, ei näita vaid uute töötute hulka. Tegu on ka inimestega, kes mingil põhjusel töötukassas arvel oleku lõpetavad ja võtavad ennast mõne aja pärast uuesti töötuna arvele. Nii et selle statistikaga küll väga palju peale ei ole hakata.

Aga lähen nüüd toimetulekutoetusega seotud arupärimise juurde. Esimene küsimus on toimetulekupiiri kohta. Tahan arupärijate tähelepanu juhtida asjaolule, et toimetulekupiiri kehtestab auväärt Riigikogu ja tänavu on selleks kehtestatud 1000 krooni. Teie nimetatud 1543 krooni on elatusmiinimumi arvestuslik osa: elatusmiinimum 2341 krooni miinus eluasemekulud 798 krooni teeb välja tolle 1543 krooni. Küllap on mõistlik, et mõisted oleksid arupärijatele selged ja arusaadavad. Toimetulekupiir on üks teine mõiste. Kui rääkida sellest, millal on plaanis see uuesti rehkendada, siis need arvutused, mida ka arupärijad mainivad – see 1543 krooni – tehti leibkonna eelarve uuringu alusel, mida teeb Statistikaamet. Statistikaamet ei ole vahepealsetel aastatel leibkonna eelarve uuringut teinud. Meie teada arvutab Statistikaamet nimetatud näitaja 2010. aasta kohta. Statistikaamet on ka tulenevalt muutunud majandusolukorrast andnud Sotsiaalministeeriumile lubaduse prognoosida elatusmiinimumi arvvaartusi nii 2008. kui ka 2009. aasta kohta ja avaldada need 2010. aasta sügisel. Statistikaamet on lubanud aluseks võtta Eesti sotsiaaluuringu ja Eesti tööjõu-uuringu andmed. Nagu ma ütlesin, varasemate plaanide kohaselt teeb Statistikaamet leibkonna eelarve uuringu 2010. aasta kohta, mille tulemused avalikustatakse 2011. aasta esimeses pooles.

Teine küsimus puudutab lastega perede ja üksi elavate üle 65-aastaste ehk pensionäride aitamise võimalusi. Kui vaadata majandusolukorda tervikuna ja meie sotsiaalkaitsesüsteemi, siis sotsiaalkaitsesüsteem on tihedalt seotud omavalitsuste võimekusega. Toimetulekutoe-

tus on küll riigieelarves kirjas, aga toimetulekutoetust jagavad omavalitsused, kes taotleavad riigieelarvest vastavad summad. Toetusvõimalusi ju on väga palju, aga eri omavalitsustes rakendatakse neid erinevalt. Riigi toena tahan kindlasti mainida koolitoitu – koolitoit on äärmiselt oluline abivahend raskustes laste toetamiseks.

Kui vaadata rahalistest toetustest kaugele, siis on olulised kõikvõimalikud nõustamisteenused omavalitsuste kaudu. Samuti on tähtis, et kui vaadata meie vanemaealiste tööhõivet, siis selle näitajad on päris ilusad. Meie eakamad inimesed on väga tublid ja tahaks neid ikka ja jälle kiita, et nad tööturul nii aktiivsed on. Vanemate tööhõivet saavad omavalitsused aga toetada lastehoiuteenusena, et vanemad saaksid tööturul osaleda, ja kõikvõimalike muude toetuste või teenustega. Ei maksa ära unustada, et omavalitsusel on õigus vabastada pere näiteks lasteaiatasu maksimisest.

Kui tulla veel tagasi toimetulekutoetuse juurde, siis peab kindlasti märkima, et täiendav sotsiaaltoetus on ju üksikvanemal täiesti olemas: 200 krooni. Kui me vaatame statistikat, siis 2009. aastal maksti toimetulekutoetust 20 149 perele. Iga kuu sai toetust 14% nendest peredest, vaid kord aasta jooksul 23% ja 1–3 korda aasta jooksul peaaegu pool nendest peredest. Lihtne analüüs näitab, et peredel on vaja vaid ajutist tuge selleks, et toime tulla. Kindlasti on väga mõistlik, et meie sotsiaalkaitsesüsteem on rajatud sellele, et omavalitsused teavad oma inimeste elu ikkagi kõige paremini ja näevad, kes millist toetust vajab. Toetusliigid on ju erinevad. Omavalitsustel on võimalik oma eelarve kaudu kõike seda planeerida.

Kolmas küsimus puudutab majandusministeeriumis väljatöötavat eelnõu. Sotsiaalministeerium eelnõu selle alguses sõnastuses ei toetanud, arvestades just seda, mis on toimetulekutoetuse maksmise eesmärk. Riigikogule on esitatud kaugkütteseaduse muutmise seadus ainult kaugkütte osa puudutavana, sotsiaalhoolkande seaduse muutmise sätted sisse ei läinud. Ma usun, et jõuti mõistliku kompromissini. Parlament aga saab eelnõu menetledes sinna veel täiendusi ja muudatusi teha, kui on soovi. Sotsiaalministeeriumi kõige suurem mure ehk toimetulekutoetuse osa aga läks sellest eelnõust välja.

Neljas küsimus: "Millal on plaanis tõsta toimetulekutoetuse määra?" Vastus on väga lihtne: kui rahaseis seda võimaldab. Ma avaldasin mõne aja eest soovi, et ootame ära I kvartali aruande ja vaatame, mis seis meil on. Praeguseks on see I kvartali aruanne olemas. Reaalne täitmine oli umbes 90 miljonit krooni. See arv on päris suur. Aga praegu küll ei julge välja käia võimalust, et me tänavuse eelarvevahendite mahu juures võime juba sel aastal mõelda toimetulekupiiri muutmise peale. Mis puutub järgmisse aastasse, siis ministeerium on esitanud Rahandusministeeriumile taotluse tõsta järgmise aasta riigieelarves toimetulekutoetuse määra. Kas see juhtub või mitte, selgub loomulikult riigieelarve menetlemise käigus ja lõpliku sõna ütleb siin Riigikogu.

Viiendas küsimuses tahetakse teada, millal lastetoetused toimetulekupiiri arvutamisel sisetulekute hulgast välja jäetakse. Seda teemat on siin hästi palju käsitletud. Me oleme rääkinud sellest nii infotundides kui ka muude arupärimiste käigus. Minu teada on asjaomane eelnõu sotsiaalkomisjoni menetluses ja parlament seda menetlust jätkab. Me oleme kogu aeg rääkinud vajadusest sotsiaaltoetusi võimalikult sihitatult maksta. Need inimesed, kes vajavad toetusi rohkem, peaksidki neid rohkem saama, ja need, kes vajavad vähem, peaksid selle võrra natuke vähem saama. Nii et vaatame ära, mis sellest eelnõust saab, pärast seda oleme targemad.

Kuues küsimus puudutab ostukorvi. Sellele on tegelikult sama vastus, mis oli esimesele küsimusele. Ja nimelt, et ostukorvi suurus tuleb samamoodi leibkonna eelarve uuringust. Jääb loota, et Statistikaamet on oma hinnangute andmisel võimalikult kiire, siis saame lõpuks need näitajad teada. Nagu ma ütlesin, me oleme palunud anda tagantjärele hinnangu ka 2008. ja 2009. aastale. Loodan, et saame selle töö tulemused teada aasta lõpus või siis hiljem esimesel võimalusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Te mainisite, et taotlete tuleva aasta eelarves toimetulekutoetuse summa suurendamist, aga see sõltub mitmest

asjaolust. Möödunud nädalal me nägime ajakirjanduse vahendusel, kuidas rahandusminister jahmatas avalikkust ja ilmselt ka oma kolleege uue kärpekavaga. Kas teid on siis pandud sellisesse seisusse, et saate ehk küll toimetulekutoetuse suurenemise, aga peate ise tegema kärpeid kuskil mujal? Millest see sõltub, kas te saate oma taotlusele positiivse vastuse?

Hanno Pevkur

See sõltub kindlasti tervikuna eelarveläbirääkimistest. Kui me vaatame Sotsiaalministeeriumi valitsemisala, siis eelarveläbirääkimisi ei ole veel alustatud. Aga on teada, et Rahandusministeerium arvestab meie arvestuslike kulude kasvuga, mis on märkimisväärselt suur. Meie lisataotluste maht on pea miljard krooni. Sellest miljardist kroonist moodustab märkimisväärse osa tööturumeetmeteks ehk siis töötute abistamiseks suunatav suurem rahahulk, teisalt tõstetakse sedasama toimetulekutoetuse määra. Väga raske on praegu öelda, milline saab olema lõppseis.

Mis puutub sellesse ajakirjandusest läbi jooksnud teemasse, erinevatesse toetustes ja teistesse eelarveridadesse, siis mina saan rahandusministrist selgelt aru. Rahandusminister peab oma tööd tegema ka riigi eelarvestrateegia arutelul, mitte ainult järgmise aasta eelarveläbirääkimistel. Riigi eelarvestrateegias me väga süvitsi ei jõudnud minna. Me vaatasime read üle, ütlesime, millised read kindlasti sellisel kujul ei sobi, aga ega me väga põhjalikku debatti ei jõudnud pidada. Sellel neljapäeval kindlasti kabinet jätkab riigi eelarvestrateegia arutelu ja siis oleme ka targemad. Me näeme selgemalt, millised on eri ministeeriumide strateegia eesmärgid. Aga järgmise aasta kontekstis jätkuvad vaidlused ja debatid siis, kui me 2011. aasta riigieelarvet juba konkreetselt menetlema asume.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Hea minister! Te vastasite kõikidele küsimustele, et vaatame, mis saab. Vaatame, mis saab toimetulekutoetuse suuruselt, vaatame, kas lastetoetused saab sellest lahti siduda või mitte. Vaatame. Kuulge, neli aastat on varsti

täis! See valitsus hakkab lõpetama, aga midagi pole tehtud! Neid toetusi pole suurendatud! Meie eelnõud on kõik maha hääletatud. Miks te sellist juttu räägite?

Hanno Pevkur

Räägin seda juttu, nagu faktiline seis on. Faktiline seis on see, et lastetoetusega seonduv on parlamendi menetluses ja siin on valitsusel väga raske midagi teha. Räägin seda, et toimetulekupiiriga seonduv on otseses sõltuvuses riigi rahalistest võimalustest. Viimaseil aastail on riigi rahakott jäänud kõhnemaks ja see, et me oleme suutnud oma sotsiaaltoetused hoida samal tasemel, on päris hea tulemus. Nii et ei maksa nii ründav olla! Pigem on sotsiaalkaitse kulutused, mis riigil on olnud võimalik teha, päris märkimisväärsed olnud. Seesama toimetulekutoetuse summa oli, kui meenutada, 2008. aastal veidi üle 90 miljoni krooni. Tänavu on see 350 miljonit. Ainuüksi selle aasta I kvartalis on riik eraldanud inimeste toimetuleku tagamiseks üle 90 miljoni krooni. On väga vääri väita, et riik ei ole midagi teinud. Toimetulekutoetuse summasid on suurendatud ka olukorras, kus riigi üldine rahakott on õhemaks jäänud. Riigi eraldisi inimeste toimetuleku tagamiseks on väga palju suurendatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Hea minister! Te püüate meid minu arusaamise kohaselt veenda, et kui raha on, siis te olete nõus toimetulekutoetuse piiri tõstma. Samal ajal te nentisite, et tõenäoliselt riigi rahakott enne järgmist aastat paksemaks ei lähe. Kas teie arusaam probleemi lahendamiseks on selline, et toimetulekupiiri tõstame, aga arvestame sissetuleku hulka veel mingisuguseid toetusi? Tegelikult on ju väga palju paksu verd tekitanud lastetoetuse sissetuleku hulka arvestamine. Kas on siis veel midagi plaanis, et lõpptulemusena selleks eraldatav rahasumma üldjoontes ei kasvaks?

Hanno Pevkur

Ei, selline minu seisukoht ei ole. Meie Rahandusministeeriumile esitatud taotlus toimetulekupiiri tõsta ei eeldanud seda, et me hak-

kame sissetuleku hulka midagi veel täiendavalt arvama. Sellest me kindlasti ei lähtunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Hea minister! Meeldiv oli kuulda, et te mainisite väga positiivse näitena õpilaste koolitoidu maksmist riigi poolt. Aga nagu me teame, see kehtib ainult põhikooli osas. Ei maksa arvata, et 16-, 17-, 18- või 19-aastane neiu või noormees vajab vähem söögipoolist ja ei maksa ka arvata, et nende vanemad on rikkamad kui põhikooli õpilaste vanemad. Mõistagi on koolitoidul väga suur tähtsus. Kas te oleksite nõus toimetuleku probleemi leevendamaks näiteks sellega, et riik hakkaks kinni maksma ka gümnaasiumiõpilaste koolitoidu?

Hanno Pevkur

Iga täiendav kulu riigieelarvest vajab ka tulupoolele mingit arvu. Selles osas on valitsus väga selgelt ühte meelt, et kui mingid kulud suurenevad, peab selleks olema ka kätteallikas. Valitsus peab kindlalt otsustama, mida teha mitmesuguste toetuste ja ka muude eelarve kuluridadega. Praegu on kindlasti väga ennatlik öelda, kas gümnaasiumiastme koolitoidu kulude katmine on võimalik.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud sotsiaalminister! Avan läbirääkimised. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Head kolleegid! Austatud minister! Ega me täna ühtegi vastust teie käest ei saanud. Mul on tõesti väga kahju, et te niisuguse uue, värske ja ütleks, et ka puhta ministrina olete nii ruttu asunud siin saalis hämama ja eksitavat teavet esitama. Piinlik on lihtsalt kuulata. Te ütlete, et toimetulekutoetuse suurus oleneb Riigikogu otsusest. Te teate ju väga hästi, kui palju Keskerakond on esitanud eelnõusid toimetulekutoetuse piiri tõstmiseks, kui palju me oleme koostanud eelnõusid, et lastetoetusi ei arvataks pere sissetuleku hulka. Nende kohta tuleb alati ministri või valitsuse seisukoht, et seda ei saa praegu teha ja me ei kiida seda heaks. Ning sellest lähtuvalt loomulikult siin saalis hääleta-

vad Isamaa ja Res Publica Liit, Reformierakond ja rohelised need eelnõud kõik kenasti menetlusest välja. Nii et tähtsaim on teie, s.o valitsuse seisukoht.

Kui rääkida rahapuudusest, siis see pole küll põhjendus – me ju teame, et kõik oleneb ikkagi poliitilistest eelistustest. Ei ole mõtet hakata jälle kordama, kuidas töötud, eriti pikaajalised töötud, saavad hakkama nii väikese toimetulekutoetusega, mille puhul juba teine pereliige saab 800 krooni. Ka töötu abiraha on aastaid väga väike olnud.

Te ütlete, et pole hullu – on riike, kus on veelgi suurem töötus, ja toote näiteks Hispaania. Aga kui suur on Hispaanias töötu abiraha? 426 eurot ehk 6666 krooni. Nii et neid asju ei saa võrrelda.

Mulle tuleb meelde töölepingu seadus. Osapooled leppisid kokku, et töötu abiraha tõstetakse pooleni alampalgast. Kõik oli kokku lepitud, pandi allkirjad alla. Aga siis korraga tõmmati töövõtjatelt vaip jalge alt ära ja öeldi, et praegu raha ei ole ja seda ei tule. Nii rakendatigi vaid kõik need punktid, mis tööandjale ja valitsusele tähtsad olid. Toimetulekupiirist ei ole mõtet rääkida ja ka ostukorvi maksumuse arvutamisest, sest seda teeb Statistikaamet. Mul on korduvalt Statistikaameti inimestega asjast juttu olnud. Nad väidavad, et praegune valitsus neid arvutusi ei telli. Kui nad selle aasta kohta nüüd jälle neid uuringuid teevad, kuid tulemused ei jõua meieni enne kui selle aasta lõpus või järgmise algul või alles aasta keskel, peale valimisi, siis võib ju kõike öelda. Nii et ikkagi väga piinlik olukord.

Kui me vaatame, kuidas valitsus on eelistanud riigi ja rahva raha ümberjagamisel jõukaid, siis on tõesti piinlik, et seda väikest 300-kroonist lastetoetust või toimetulekutoetust me ei saa suurendada, aga me saame 35 000 krooni saavale emapalga saajale maksta lastetoetust veel lisaks. Väga, väga inetu!

Postimehes avaldati Jürgen Ligi kiri või õigemini mitte kiri, vaid valitsuse dokument, mis näeb ette kärpida üle 3,5 miljardi. Tema sõnul tehti see ministrite hirmutamiseks. No me oleme näinud, et tegelikkus on alati palju hullem kui plaanid, mis valitsuse kabinetidest välja imbuvad. Tegelikuses on kärped olnud kordi suuremad. Ma kardan aga, et järjekordseteks kärbeteks rahvas enam valmis ei ole. Enam seda alla neelata ei ole lihtsalt võimalik.

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine geograafilise tähise kaitse seaduse ja kaubamärgiseaduse vastuolu kohta (nr 413)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Georg Pelisaare, Inara Luigase, Toivo Tootseni, Arvo Sarapuu, Jaak Aabi, Nikolai Põdramae, Rein Ratase, Evelyn Sepa, Valeri Korbi ja Toomas Vareki s.a 23. märtsil esitatud arupärimine geograafilise tähise kaitse seaduse ja kaubamärgiseaduse vastuolu kohta. Palun kõnepulti kolleeg Georg Pelisaare!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Selle geograafilise tähise kaitse seaduse ja kaubamärgiseaduse vastuolu kohta käiva arupärimise tagamaad ulatuvad päris pika aja taha. Nimelt alustati 1968. aastal Värskas vee tootmist, ja seda Tartus. Hiljem on hakatud Värskas vett tootma Värskas kohapeal. Paraku on juhtunud nõnda, et Tartu tootja, tollane Tartu Õlletehas registreeris Moskvas Värskas vee kohta kaubamärgi, mida on uuendatud ka iseseisvas Eestis. AS Värskas Vesi protestis küll selle kaubamärgi uuendamise toona kohtus, jäi aga paraku kaotajaks. Hiljem on protestinud Tartu Õlletehas selle vastu, et Värskas Vesi kasutab mineraalvee tootmisel Värskas nime. Selles küsimuses on mitu korda kohut käidud, aga praegu püsib olukord, kus Värskas vett toodetakse nii Tartus kui ka Värskas. Tuleb märkida, et Tartus ei toodeta enam ammu Värskas vett Värskas pärit toorme baasil – alates 1998. aastast toodetakse Tartus tehnikas Värskas ehk siis pudelisse pannakse kraanivett, millele lisatakse lihtsalt mineraale.

Euroopa õigus niisugust olukorda taunib ja olemas on ka Riigikogus vastu võetud geograafilise tähise kaitse seadus, mis selgelt ütleb, et geograafiline tähis on kauba või teenuse kindlat geograafilist päritolu või siis kauba või teenuse konkreetset omadust, mainet või mõnda muud tunnust kirjeldav tähis, millega piiratakse selle toote tootmist ja turustamist väljaspool selle geograafilise tähise piire. Paraku ei ole Eesti riik võtnud midagi ette, et lahen-

dada vastuolu, mis on tekkinud geograafilise tähise kaitse seaduse alusel kaitstud kaubamärgi ja kaubamärgiseaduse alusel registreeritud kaubamärgi vahel. Praegu on AS-i A. Le Coq toodetava Värskä näol tegemist tarbija eksitamisega, sest tarbijale pakutakse kaupa, mis ei ole Värskast pärit ja mis ei ole ka looduslik mineraalvesi. Kui ostja läheb kauplusse, võib ta saada ehtsa Värskä mineraalvee asemel hoopis tehisvee.

Meie oleme arupärimises küsinud, miks Eesti riigis siiani niisugune vastuolu püsib ja miks ei ole geograafilise tähise kaitse seaduse alusel midagi ette võetud, et tühistada kaubamärgiseadusest tulenev kaubamärk. Ning miks puuduvad meil asjaomased sanktsioonid ja miks ministeerium ei ole midagi ette võtnud, et tarbija eksitamine lõpetada?

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Georg Pelisaar! Palun, härra minister, kõnepulti vastamiseks!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud arupärijad! Ma vastan hästi lühidalt teie küsimustele, pärast võime kommenteerida küsimuste-vastuste vormis.

Teil oli kuus küsimust. Esimene küsimus: "Kas tänasel päeval võib Eestis lisaks Värskä näitele olla veel juhtumeid, kus kaubamärk jäljendab geograafilist tähist ning kaubamärgi kasutamisel võidakse ära kasutada registreeritud geograafilise tähise mainet? Kas Te ei leia, et tegemist on tarbija eksitamisega, mis vähemalt Euroopa Liidu õigusaktide kohaselt ei ole lubatud?" Eesti geograafiliste tähiste registris on registreeritud kuus geograafilist tähist. Meie teada ei ole ühegi geograafilise tähise registreerimise taotleja esitanud hagi kaubamärgi omaniku vastu tulenevalt kaubamärgiseaduse §-st 54.

Teine küsimus: "Viimati uuendati AS A. Le Coq Värskä kaubamärgi registreeringut 2007. aastal. Oli see Teie arvates õiguspärane?" Kaubamärgi õiguskaitse kehtivuse aega pikendatakse, kui ettenähtud riigilõiv on tasutud ja kehtivusaja pikendamise avaldus on õigel ajal esitatud. Asjast huvitatud isik võib igal ajal, sõltumata kaubamärgi kehtivusaja pikendamisest, taotleda kohtult kaubamärgi regist-

reeringu tühistamiseks. Selle aluseks on kaubamärgiseaduse § 54.

Kolmas küsimus: "Praegune geograafilise tähise kaitse seadus ei sätesta täpselt, kas ja millistel alustel saab kaubamärgi kasutamist keelata, kui kaubamärk sisaldab registreeritud geograafilist tähist, on sellega eksitavalt sarnane ning kasutab ära geograafilise tähise kaitstud toote mainet. Kas Teie hinnangul on praeguse geograafilise tähise kaitse seaduse alusel võimalik lõpetada tarbijate eksitamine ja keelata Tartus sealse vee baasil Värskä vee tootmine?" Geograafilist tähist sisaldava kaubamärgi suhtes ainuõiguse tühistamiseks reguleerib kaubamärgiseaduse § 54. Nimetatud sätte alusel on asjast huvitatud isikul võimalik nõuda tarbijaid eksitusse viiva kaubamärgi tühistamiseks.

Neljäs küsimus: "Euroopa Liidu Nõukogu määrus sätestab tunduvalt selgemini geograafilise tähise kaitse, ja seda ka varem kasutusel olnud kaubamärkide suhtes, mistõttu võib selgelt öelda, et meie seadus on vastuolus Euroopa Liidu Nõukogu määrusega. Millistel põhjustel on venitatud geograafilise tähise kaitse seaduse Euroopa Liidu õigusega kooskõlla viimise?" Vastuolu ei ole. Ja nimelt: Euroopa Liidu Nõukogu määrus, millele te viitate, ei reguleeri siseriiklikult registreeritavaid geograafilisi tähiseid. Euroopa Liidu Nõukogu määrus, mis on otseselt kohaldatav, reguleerib selle geograafiliste tähiste registri pidamist, mida peetakse Euroopa Komisjoni juures. Seega ei kehtesta see määrus siseriiklike seadustike kohta mitte mingisuguseid nõudeid, nii nagu me tavaliselt räägime Euroopa Liidu direktiivide nõuete ülevõtmisest. Samas on Eesti geograafilise tähise kaitse seadus rakendanud ideid, mis sisalduvad Euroopa Liidu Nõukogu asjaomases määruses ja milles kaitstakse Euroopa tasemel vastavaid geograafilisi tähiseid ja päritolunimetusi. Igaks juhuks tasub seda n-ö kohaldatavuse küsimust täpsemalt uurida. Euroopa Liidu Nõukogu määruse artikkel 1 sätestab konkreetselt määruse reguleerimisala, mille kohaselt määruses sätestatakse asutamislepingu I lisas osutatud inimtooduks ettenähtud põllumajandustoodete ja määruse enda I lisas loetletud toidu ning II lisas loetletud põllumajandustoodete päritolunimetuste ja geograafiliste tähiste kaitset käsitlevad eeskirjad. Vett, sealhulgas siis ka Värskä vett, ei sisalda ei

määruse ega asutamislepingu loetelud. Ehk teisisõnu: Värskas vee puhul tuleb lähtuda siseriiklikest õigusaktidest.

Viies küsimus: "Millal on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kavas geograafilise tähise kaitse seadus viia kooskõlla Euroopa Liidu õigusega?" Nagu ma juba selgitasin, nii geograafilise tähise kaitse seadus kui ka kaubamärgiseadus on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Kuues küsimus: "Milliseid sanktsioone võib Eestile kaasa tuua venitamine Euroopa Liidu õiguse siseriiklikusse õigusesse sisseviimiseks?" Praegu mitte mingisuguseid, sest õigusaktid on vastavuses ning Euroopa Liidu Komisjonil ei ole olnud märkusi Eesti õigusaktide mittevastavuse kohta.

Seega, kokkuvõtteks: teie tõstatatud küsimuse puhul on tegemist eraõigusliku suhtega. Kui asjast huvitatud isik leiab, et tema tööstusomandialaseid õigusi on rikutud, on tal oma õiguste kaitseks olemas kõik seaduslikud alused samas ulatuses, nagu need on Euroopa Liidu õigusaktides. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Austatud minister! Te toonitasite mitmel korral, et asja saab arutusele võtta või algatada vaidluse, kui keegi asjaosaline esitab selleks taotluse. Aga tegelikult on päris ilmsed näited olemas ja teie tsiteeritud geograafilise tähise kaitse seaduse § 49 ka ütleb, et on olemas järelevalve teostajad – need on Põllumajandusamet, Tarbijakaitseamet, Veterinaar- ja Toiduamet. Kas tarbija eksitamist ei peaks mitte kontrollima Tarbijakaitseamet? Näiteks Veterinaar- ja Toiduamet tahtis just sellest seadusest tulenevalt keelata kaks aastat tagasi Värskas Värskas vee tootmise, sest AS-il Värskas Vesi justkui pole õigust Tartu tehase kõrval seda toota.

Juhan Parts

Ka Tarbijakaitseamet saab riiklikku järelevalvet teostada ikkagi vaid riikliku järelevalve teostajana. Minister ei saa öelda, et minge tehke seda, mida te ootate! Ma veel kord juhin tähelepanu, et probleemi sisu seisneb selles, et

tegu on eraõigusliku vaidlusega. Kui eraõiguslik isik tunneb, et tema õigusi, antud juhul tööstusomandialaseid õigusi on rikutud või et tegu on mingi riivega, siis peaks ta minema vaidlema. Nende asjaolude põhjal, millega mina olen tutvunud, ei saa ükski riiklik järelevalveorgan öelda, et midagi on valesti. Ma juhin teie tähelepanu sellele, et te oponentide Tartu Õlletehase õigusjärglase A. Le Coqi toodetavat Värskas vett. A. Le Coqil aga on vastav kaubamärk olemas ja omaaegsest seadusest tulenevalt on tal muuseas ka Värskas omavalitsuse nõusolek Värskas vee kaubamärki kasutada. Teisisõnu on tegemist õigusliku vaidlusega, mille puhul ma soovitan Värskas geograafilise tähise omanikel lähtuda sellest, mis võimalusi annab meie kaubamärgiseadus. Kokkuvõttes aga saab ses osas õigust mõista kohus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Ma saan aru, et vastavalt asjaomasele direktiivile ei tohiks Värskas vett selle nime all toota, ütleme, mõni Poola õllevabrik. Mina näiteks armastan Krakovi vorsti. Kui õiguspärane on selle nimetuse kasutamine meil?

Juhan Parts

Väga õige küsimus. Sellepärast ei olegi võimalik üheselt väita, et kõnealusel juhul on toimunud mingisugune tarbija õiguste rikkumine. Ma asun praegu ministrina tegelikult järelevalvetöötaja või ka kohtuniku rolli, aga kui me siin juba seda intellektuaalselt huvitavat debatti peame, siis tegelikult ei ole võimalik öelda nii, nagu Keskerakonna arupärijad arvavad, et Värskas vesi on ainult see, mis on Värskas toodetud ja mis ka minule terve mõistuse seisukohast tundub väga loogiline. Kui me viime selle probleemi kaubamärgi ja muude tagatud intellektuaalse omandi õiguste tasemele, siis on tegemist hoopis teistlaadi vaidlusega. Samamoodi ma ei kujuta ette, et Tallinna kilud võiksid olla näiteks ainult Snelli tiigist püütud kilud, mida toodetakse Tallinna kilude kaubamärgi all. Selliseid näiteid võib väga palju tuua.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Georg Pelisaar!

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Ma saan aru, et ministri jaoks on see küsimus pisut ebamugav. Ausalt öeldes on tegu suhteliselt konkreetse probleemiga ja võib-olla tõesti ei ole üldse ministeeriumi ja ministri pädevuses see lahendada. Aga teisalt: kui me vaatame Euroopa Liidu Nõukogu määrust, siis väide selle kohta, et see ei puuduta meid, on minu meelest siiski üsna kitsapiiriline. Too määrus sätestab väga selgelt, mis on geograafiline tähis ja milline tähtsus on sellel ühe või teise paikkonna ettevõtluse edendamisel.

Ma usun, et ka Eesti Vabariigi geograafilise tähise kaitse seadus on eeskujuks võtnud Euroopa vastava õigusakti. Kummaline on, et Euroopa Liidu Nõukogu määrus näeb ette võimaluse kaubamärgi tühistamiseks, kui see eksitab tarbijat ega vasta geograafilise tähise kaitse alusel kehtestatud reeglitele ühe või teise kauba tootmisel ja turustamisel. Siin antakse küll teatud osas pikk üleminekuaeg, näiteks mõnel puhul on see 25 aastat, mille jooksul kaubamärk võib jääda eksisteerima ka pärast seda, kui geograafilise tähise kaitse on ühele või teisele tootele rakendatud. Aga näiteks Tartus toodetava Värskas vee puhul on tegemist niisuguse tootega, mis ei kuulu Euroopa Liidu Nõukogu määruse alusel kaitse alla.

Ja veel. Mis puutub sellesse, kas Värskas vee probleemi puhul on kohane tuua võrdluseks Krakovi vorst, siis tegelikult ei ole tegu sugugi sarnase juhtumiga. Ka Euroopa Liidu Nõukogu määrus ütleb selgelt, et on olemas ühe või teise paikkonna nime kandvaid tooteid, mille nimi on muutunud üldnimeks. Aga ei saa kuidagi öelda, et Värskas vesi on selline üldnimi. Tegemine on ju konkreetse paiga mineraalveega. Ja kui Värskas vee puhul teatakse üldjoontes, et Värskas mineraalveel on kindlad maitseomadused, siis teatakse ka, et see vesi pärineb Värskas asuvatest puuraukudest. Ei saa kuidagi öelda, et Tartu tehases toodetakse täpselt samade omadustega ja looduslikku päritolu mineraalvett. Seega on siin kindlasti

olemas vastuolu ja kindlasti on tegemist tarbija eksitamisega. Kui poest ostetakse Värskas mineraalvett, siis usutakse ka Tartu tehase toodangu puhul, et tegemist on veega, mis pärineb Värskas mineraalvee puuraukudest. Samas on siin tegemist ka maine ärakasutamisega, mida samuti Euroopa Liidu Nõukogu määrus selgelt taunib. Sellest ju saadakse kasu. Näiteks kui AS Värskas Vesi reklaamib Värskas vett, siis ta samal ajal reklaamib ka Tartus toodetavat Värskas vett – see on päris selge.

Mis puutub sellesse, et see on eraõiguslik vaidlus, siis mina sellega nii üheselt sugugi nõus ei ole. Seda enam, et Tartu õlletehas on püüdnud mitmel puhul saavutada Värskas aktiivselt Värskas nime kasutamise keelamise, tuginedes kaubamärgiseadusele. Kohus pole seda siiski praegu lubanud.

Ja teisalt: milleks meil on ikkagi olemas Tarbijakaitseamet, kui ta ei juhi tähelepanu tarbijate eksitamisele ega lõpeta seda? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine Vao–Maardu lõigu rekonstrueerimisega kaasnevate probleemide kohta (nr 414)

Esimees Ene Ergma

Järgmine on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Eldar Efendijevi, Nelli Privalova, Vladimir Velmani, Kalev Kallo ja Valeri Korbi s.a 23. märtsil esitatud arupärimine Vao–Maardu teelõigu rekonstrueerimisega kaasnevate probleemide kohta. Palun kõnepultil kolleeg Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Hea majandus- ja kommunikatsiooniminister! Head kolleegid! 2010. aasta riigieelarve seletuskirjast võib lugeda, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi selle aasta olulisimaid investeeringuid on E20, Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu teelõigu ehitus. Maanteeameti andmetel on nimetatud teelõik autoliikluse sageduselt Eesti maanteedest kõige intensiivsemalt kasutatav lõik, kusjuures võrreldes Tallinna piiril ja pärast Maardut loendatud autoliikluse andmeid järeldeb, et 45% Tallinna piiril

loendatud autodest on lisandunud Maardu linnast, Loo alevikust või Iru külast ja vastassuunal vastupidi suundunud nimetatud asulatesse. Selle tõttu on eriti tähtis, et koos maanteelõigu põhitee rekonstrueerimisega oleks projektis ette nähtud senisest mitte halvemat juurdepääsu tagavad rekonstrueeritava maanteelõigu kogujateed.

Selles küsimuses on meie teada Maardu Linnavalitsus ja Maanteeamet olnud üsna kaua aega lahkarvamusel. Autokasutajad on kursis, et sealkandis käib juba aktiivne ehitustöö. Sellest tulenevalt on meil kolm küsimust. Me soovime teada saada, mis on nendest arusaamatustest saanud ja mis praegu sellel maanteelõigul toimub. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Palun nüüd lugupeetud ministri kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud arupärijad ja kogu Riigikogu! Kõigepealt sissejuhatuses niipalju, et Vao–Maardu lõigu ehitus on jaotatud kolmeks etapiks, mida võiks põhimõtteliselt ka ühel ajal teostada. Praegu käib põhitrassi ehitus. Vao liiklussõlm nõuab Tallinna linnaga ja ka mõne eraomanikuga kooskõlastamist, et oleks võimalik see välja kuulutada. Ning kolmas osa objektist on see, mida puudutab ka teie arupärimine: Maanteeamet nimetab seda Kroodi liiklussõlmeks. Me püüame nii ruttu kui võimalik jõuda kokkuleppele Maardu linnaga, et lõpetada tehniline projekteerimine, ja seejärel alustada sellegi liiklussõlme ehitamist.

Konkreetsed küsimused. Esiteks: "Kas on toimunud kokkusaamisi Maardu Linnavalitsusega ja milliste tulemusteni on nendel jõutud?" Vastus on jaatav. Viimane Maanteeameti esindajate ja Maardu linnapea kohtumine oli tänavu märtsi lõpus. Seal jõuti ühisele arusaamale, et Maanteeamet projekteerib nn Fosforiidi raudteeviadukti ja ka ehitab selle tingimusel, kui Maardu Linnavalitsus võõrandab Fosforiidi 7 kinnistu. See jäi Maardu Linnavalitsuse kohustuseks. Nüüdseks on jõutud kokkuleppele nii kinnistu omandamise, ehituseks ettevalmistamise kui ka viadukti rajamise küsimustes. Minu teada Fosforiidi 7 võõrandamist arutati Maardu Linnavolikogu istungil, kus

anti luba alustada läbirääkimisi Fosforiidi 7 kinnistu omanikuga võõrandamisprotsessi läbiviimiseks.

Teine küsimus: "Tallinna–Narva maantee Vao–Maardu teelõik on plaanitud ehitada eritasandiliste liiklussõlmedega I klassi maanteeks. Miks on Maanteeamet vastu vajalike kogujateede ehitusele? Miks ei ole lahendatud kogujateed Kallaverest Prügila ristmikuni?" Maanteeamet ei ole olnud vastu vajalike kogujateede rajamisele ja nüüdseks on need lülitatud projektide koosseisu. Üldisest taustast niipalju, et selliste suuremate teedehitusobjektide puhul omavalitsused ikka püüavad veeretada oma kohustusi riigi kaela ja mõneti on see ka mõistetav. Tihtipeale võib külgnevate teede ja muu infrastruktuuri väljaehitamine omavalitsusele tõepoolest kallis olla. Sellisel juhul on meie praktika niisugune, et me peame saavutama mingisuguse mõistliku lahenduse, jättes omavalitsuste ülesandeks neile jõukohased tööd ja ka kulud. Riik püüab lülitada projekti nii palju kogujateid ja muid liiklussõlmede lahendusi, et kõik liiklejad lõpuks võidaksid. Kroodi liiklussõlm on lülitatud Vao–Maardu trassi väljaarendamise projekti selleks, et oleks tagatud Maardu ja Kallavere elanike tunduvalt sujuvam liiklemine, sealhulgas ka Muuga sadama kasutamine. Nii et kokkuvõttes on Maardu Linnavalitsuse ettepanekuid ühel või teisel moel arvestatud. Mis puutub Kallavere prügila ristmikku, siis teatud osas on Maanteeamet sellegi lülitanud suurobjekti koosseisu. Teisisõnu, me sisuliselt arendame välja kohaliku omavalitsuse tee Prügila ristmikust kuni Keemikute tänavani. Ma ei tea, kas ma laskun liiga detailidesse, aga sellest peaks vahest piisama.

Kolmas küsimus: "Kuidas on plaanitud lahendada Fosforiidi raudteeviadukti ehitus, vajalikud hoonete ja maa võõrandused ning kuidas katta vajalikud kulud riigi tasandil?" Ma juba mainisin, et Fosforiidi raudteeviadukt on liidetud Kroodi liiklussõlme tehnilise projekti koosseisu. Praegu käib selle tehnilise projekti koostamine. Kavandatud raudteeviaduktile jääb ette üks kinnistu, see tuleb võõrandada ja see on linnavalitsuse ülesanne. Kui projekt on valmis, siis tekib riigil muidugi küsimus, mil määral me suudame omavalitsuse teede ehitamise kulud katta Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi vahenditest. See sõltub

selle tee funktsioonist. Praegu me oleme ettenägelikult lülitanud sellesse n-ö laiendatud teedeprojekti need teede ehitused ja arendused, mida peaks olema võimalik katta Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi summadest. See on kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun küsimusi! Kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Natuke rohkem kui nädal tagasi püüdsime Maardu linna esindajatega täpsustada, milline on olukord. Siis tõstatati veel küsimus, et Maanteeamet ei arvesta maantee rekonstrueerimisel varem kujunenud tee infrastruktuuriga ja et tulevikus võivad tekkida praktilised probleemid, mis on seotud busside ja muude transpordivahendite sõitmisega ettevõtete juurde, mis on Maardu lähedal. Kuidas sellega on? Maardu ise oma ressursidega arusaadavalt ei suuda seda probleemi lahendada.

Juhan Parts

Ma juba vastasin sellele küsimusele. Täna päeva seisuga, niipalju kui ma tean, on põhimõtteline kokkulepe saavutatud. Ma võin öelda siit Maardu linna juhtidele – ma olen nendega ka ise põgusalt kokku saanud ja olen neile seda juba öelnud –, et kui väga palju nõutakse ehk teisisõnu, kui me peaksime nüüd kogu Maardu linna uuesti üles ehitama, siis me lihtsalt oleme sunnitud selle liiklussõlme üldse lükkama kuhugi kaugemasse perioodi. Me mõlemad, nii riik kui omavalitsus, jookseme võidu ajaga. Tegelikult on see raudteeviadukt ja ühe täiendava tee ehitus – selle juurde käivad ka muud lahendused – kõiki liiklemisvooge silmas pidades väga hea lahendus. Vähemalt on seda kinnitanud nii projekteerija kui ka Maanteeamet. Kui me aasta lõpus jõuame selle ehituseni, siis tuleb meil veel kord hinnata, kas kõik kulutused on võimalik lülitada ühtekuuluvusfondi projekti hulka. Kui ei ole, siis on muidugi raske seda kõike välja arendada. See on see, mis lõppkokkuvõttes piirid paneb. Aga omavalitsus, Maardu linn katsugu pigem tolle kinnistuga hakkama saada, tehku see töö ära.

Kokkuvõttes neil ei ole mõtet väga palju gaasipedaali vajutada. See lahendus, niipalju kui ma olen seda vaadanud, tundub mulle mõistlikum kui praegune asjade seis. Vastasel juhul tekib olukord, et me selle suure tee ehitame välja, aga kõnealune liiklussõlm jääb tegemata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Hea minister! Palun teilt täpsustust! Te mainisite kolme etappi. Millal võiks see kolmas etapp, mis hõlmab vaidlusalust teelõiku, pärast projekteerimist töösse minna? Millal kopp kolmanda teelõigu ehitamisel maasse lüüakse?

Juhan Parts

Juhul, kui Maardu linn väga palju peale ei suru ja meil õnnestub temaga koostööd teha – kõik need projekteerimised, planeeringud, ehitusload –, siis julgen arvata, et järgmise aasta alguses. Praegu on tehniline projekteerimine lõppjärgus, see peaks lõppema 15. novembriks 2010. Meil on kombeks alustada hankeprotsessi, kui tehniline projekteerimine kulgeb sujuvalt, pisut varem. Hange võtab aega paar-kolm kuud. Kui seal ei teki mingeid vaidlusi, siis jõuame alustada 2011. aasta kevadel. Mis on tegelikult ka mõistlik. Kui ma rääkisin sellest esimesest etapist – Vao liiklussõlm ja suur tee-ehitus põhitrasil –, siis kõike päris korruga ikka ehitada ei saa, ka logistiliselt peaks kõik sobima. Maardu liiklussõlme lahenduse maksumus on päris suur, kalkuleeritud on 250 miljonit. See on ikka väga suur täiendav liiklussõlm! Usun, et see 60 miljonit, mida me tegelikult täiendavalt pakume tolle spetsiifilise Maardu probleemi lahendamiseks, on siiski märkimisväärne summa. Rohkem ei ole lihtsalt võimalik, eelarve läheb lõhki.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

6. Arupärimine saastekvootide kohta (nr 431)

Esimees Ene Ergma

Nüüd meie viimane arupärimine. See on Riigikogu liikmete Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Toomas Vareki, Mailis Repsi, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Vladimir Velmani, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramäe, Jüri Tamme, Mark Soosaare, Heljo Pikhofi, Valdur Lahtvee, Marek Strandbergi, Toomas Trapido ja Maret Merisaare s.a 13. aprillil esitatud arupärimine saastekvootide kohta. Palun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Austatud proua esimees! Head kolleegid! Lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts! Arupärimine puudutab meie saastekvoote: "Euroopa Liidu kasvuhoo- negaaside saastekvootide kauplemise süsteemi direktiivi kohaselt on liikmesriikidel praeguse kauplemisperioodi jooksul õigus oksjonitel realiseerida 10% neile rahvusliku jaotuskava alusel eraldatud CO₂ kvootidest. Alates 2013. aastast rakenduvast kauplemisperioodist suureneb aasta-aastalt oksjonitel realiseeritava heitkoguse hulk ning 2020. aastaks jõuab see 100%-ni.

Eialgu on saastekvootide kauplemise süsteem olnud meile kasulik, kuna baasaastaks on võetud 1990. aasta, kuid 2007. aasta juulis tehtud Euroopa Komisjoni otsused vähendasid Eestile jaotatavat kasvuhoo- negaaside saastekvooti Euroopa saastekvootidega kauplemise süsteemis 47,8% võrra. Sellises mahus saastekvootide vähendamine teeb Eestist, kes on olnud ikka saastekvootide müüja, hoopis saastekvootide ostja. 23. septembril 2009. aastal otsustas Euroopa Esimese Astme Kohus tühistada Euroopa Komisjoni juulikuised otsused, kuid segadust on siiski piisavalt."

Seda segadust oleme me siin omavahel arutanud mõne Riigikogu liikmega ja ma olen sel teemal vestelnud ka ettevõtete juhtidega. Oleks hea, kui me saaksime teie käest, härra minister, vastused järgmistele küsimustele. Esimene küsimus on: "Kui palju on Eesti Energia saanud varasematel aastatel tulu CO₂ kvootide müügist? Kuidas on siamaani kasutatud saastekvootidest saadavat tulu?" Ja edasi: "Millised muudatused ootavad Eestit ees 2013. aastal,

kui algab uus kauplemisperiood? Kui suur on tõenäosus, et Euroopa Komisjon kaebab Euroopa Esimese Astme Kohtu otsuse edasi Euroopa Kohtusse? Millist mõju avaldaks see elektri hinnale, kui 2007. aasta juulis tehtud Euroopa Komisjoni otsused jääksid kehtima?" Neljas küsimus: "Milline on siseriiklik CO₂ kvootide jagamise praktika ning plaan tulevikuks?" Viies küsimus: "Kas ja kuidas mõjutab CO₂ kvootide jagamise poliitika Eesti Energia börsile viimisega seonduvat?" Alla on lugupidamisega kirjutanud 16 rahvasaadikut. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun teid, lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister, kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Esimene küsimus: "Kui palju on Eesti Energia saanud varasematel aastatel tulu CO₂ kvootide müügist? Kuidas on siamaani kasutatud saastekvootidest saadud tulu?" Eesti Energia majandusaasta aruannete järgi oli emissioonikaubandusest saadud tulu 2005/2006. majandusaastal 1,2 miljardit krooni, 2006/2007. majandusaastal 1,5 miljardit krooni. Hilisematel aastatel ei ole tulu saadud. Põhiliselt on Eesti Energia viimastel aastatel panustanud suuresti taastuvenergeetika tootmisse. Ka CO₂ kvootide müügi tuludest on investeeritud tuuleenergiasse ja koostootmisse ning need investeeringud jätkuvad.

Teine küsimus: "Millised muudatused ootavad Eestit ees 2013. aastal, kui algab uus kauplemisperiood?" Esiteks, uus Euroopa Liidu heitmekaubanduse direktiiv võeti vastu 2009. aastal. Olulisim muudatus on seotud sellega, et alates aastast 2013 jaotatakse CO₂ kvoodid riikide vahel, kes hakkavad kvote turul müüma. Saadud tulu laekub riigieelarvesse. Euroopa Liidu tasemel on kokku lepitud üldprintsip, et mitte keegi tasuta kvooti ei saa. Tasuta kvote võib saada vaid erandjuhtudel. Kvootide riikide vahel jagamise aluseks oli 2005. aasta SKT inimese kohta. Euroopa Liidu vaesematele liikmesriikidele anti kvooti rohkem kui rikkamatele. Eestile eraldatud kvoodimaht ületab ligi 30% praeguse heitmete taseme, seega on riigi tulu suurem kui ettevõtjate kulu. Eialgu

on lahtine küsimus, kas süsinikulekke ohuga Eesti ettevõtted saavad erisusi või mitte – see tehnoloogia on veel määratlemisel. Lahendus peaks saabuma sellel sügisel. Küll aga soovitatakse kõikidel ettevõtetel lähtuda sellest, et alates 2013. aastast tuleb kvooti osta. See on tegelikult ka Euroopa Komisjoni algne seisukoht.

Kolmas küsimus: "Kui suur on tõenäosus, et Euroopa Komisjon kaebab Euroopa Esimese Astme Kohtu otsuse edasi Euroopa Kohtusse? Millist mõju avaldaks see elektri hinnale, kui 2007. aasta juulis tehtud Euroopa Komisjoni otsused jääksid kehtima?" Kõigepealt: see küsimus puudutab n-ö kehtivat perioodi. Siin on teil asjad natuke segi: periood pärast aastat 2013 ja praegune, kuni 2012. aasta lõpuni kehtiv. Vastus aga on selline, et Euroopa Komisjon mullu sügisel juba kaebas esimese astme kohtu otsuse edasi. Praegu käib teises astmes kirjalik menetlus. Juhul, kui Euroopa Komisjoni otsus jääb kehtima, siis riigisiselt sellel mõju ei ole. Seega elektri hind siseturul ei muutu, küll aga peab Eesti Energia endiselt kvooti juurde ostma, et elektrienergiat eksportida.

Euroopa Esimese Astme Kohtu otsuses on rõhutatud lähenemist, et liikmesriik, kes on täitnud Kyoto protokolliga eesmärgid, peab saama tasuta oma vajaduse jagu kvooti. Seega ootame Eesti õiglast kohtlemist. Lisaks käivad konsultatsioonid Euroopa Komisjoniga võimaluse üle saavutada mingisugunegi kokkulepe, millest, kui on huvi, võime rääkida ka detailsemalt. Aga juhin tähelepanu, et nii vastavalt Euroopa tavale kui ka meie riigi sisesele tööjaotusele kuulub see temaatika ennekõike keskkonnaministri pädevusse. Majandusminister pigem püüab selles vallas esindada meie ettevõtete vajadusi ja seista selle eest, et Eesti ettevõtteid koheldaks õiglaselt ja võrdselt teiste Euroopa analoogsete ettevõtetega.

Neljäs küsimus. "Milline on siseriikliku CO₂ kvootide jagamise praktika ning plaan tulevikuks?" See, kuidas tulevikus kvote ettevõtete vahel jagada, on põhimõtteliselt paika pandud varasemate Euroopa Komisjoni juhiste. Riigil on valik, kuidas ta arvestab varasemate aastate heitmeid, heitmete vähendamise potentsiaali ja konkurentsi kolmandate riikidega. Eesti põhiline vaidlus Euroopa Komisjoniaga käib heitme kvootide koguse määramise meetodika üle. Pärast 2013. aastat hakkab tasuta kvoodi jagamine olema pigem erand kui

reegel. Täpsema tasuta kvoodi jagamise reeglistiku saab paika panna siis, kui Euroopa Komisjon on lõplikult sätestanud süsinikulekke ohuga sektorite nimekirja ning nendele sektoritele arvestatava võimaliku tasuta kvoodi sammsammulise vähendamise.

Ja viies küsimus: "Kas ja kuidas mõjutab CO₂ kvootide jagamise poliitika Eesti Energia börsile viimisega seonduvat?" Põhimõtteliselt ei mõjuta. Ajakirjanduses on küll püütud esitada seda ühe argumendina, et tegemist on täiesti ebaselge küsimusega, aga see ei mõjuta. Nagu ma enne ütlesin, Euroopa Liidu tasandil on heitme kaubanduses kokkulepped tehtud ja Eesti Energia on oma äriplaanis sellega arvestanud. Ennekõike on oluline, et uued plokid tasuta kvote enam ei saa. Kui te mäletate, sellest tulenevalt esitas valitsus elektrituruseaduse muudatuse, mille Riigikogu ka vastu võttis. Seal oli fikseeritud teatud toetuskeem, mis annaks investeringukulude katmiseks tuge, kui CO₂ hinnad on liiga kõrged ja uued põlevkivijaamad pole suutelised turule elektrit müüma. Me oleme juba vastuvõetud seaduses pakkunud selge lahenduse, kuidas on võimalik praeguses olukorras teha energiapoliitika seisukohast vajalikud investeringud elektritootmisse.

Mis puutub põlevkiviõli tootmisse, siis investeringute tasuvuse hindamisel tuleb heitme kvootidega arvestada. Selle üle käivad praegu kõnelused, Euroopa Komisjon on välja tulnud omapoolse mitteametliku visiooniga. On võimalik – me oleme selle küsimuse ka tõstatanud – põlevkiviõli käsitleda teistest õlidest eraldi tootena. Komisjon on meie palvel asunud seda küsimust analüüsima. Me teeme ka laiapõhjalist koostööd Eesti teadlastega, et selgitada, kas on võimalik, et põlevkiviõli saab soodsama käsitluse kui teised õlid. See peab selguma lähemate kuude jooksul. Aga ma kordan, et investeringute kavandamisel tuleks lähtuda sellest, et 2013. aastal peab heitme kvoodid investeringutasude sisse arvestama. See on kõik. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Vastused olid päris head ja asi sai tunduvalt selgemaks nii mulle kui küllap ka teistele arupärijatele. Üks konkreetne küsimus aga jääb õhku. See puudutab õlitööstust ja tuleks küll võib-olla esitada Keskkonnaministeeriumile. Teadaolevalt ei ole seda kvooti, mis meil on – seda 12,5 miljonit – lõpuni ettevõtete vahel ära jagatud. See tekitab probleeme. Näiteks Kundas töötab praegu selle tõttu ainult üks ahi, aga võiks kaks ahju töötada. Me võiks ekspordida Venemaale klinkrit, aga seda ekspordib praegu hoopis Rootsi. Kas te selle üle, miks see 12,5 miljonit on ettevõtete vahel välja jagamata, olete kolleeg Tamkivi-ga diskuteerinud?

Juhan Parts

Oleme, ja väga tõsiselt. See olukord tegelikult teeb mulle vägagi muret ja küllap see teeb kõigile valitsusliikmetele muret – tulenevalt just vaidlusest Euroopa Komisjoniga. See vaidlus on minu arvates olnud õigustatud, Eesti on oma huve kaitsnud. Seda näitab ka kohtuotsus. Paraku uut riigisisest kvoodi jagamise plaani ei ole võimalik olnud kehtestada. Me oleme nüüd paaril kabinetiistungil erinevaid lahendusi arutanud ja ma väga loodan, et me lähinädalatel suudame teatud täiendused oma kvoodi jagamise plaani teha. Erimeelsus Euroopa Komisjoniga küll jääb. Selle lahendamist on väga raske hinnata, kuid me loodame, et mingisugune lahendus tuleb.

Mis puutub ettevõtetesse ja konkreetset Kunda Nordic Tsementi, siis selle temaatikaga olen ma vägagi kursis. Olen nendega asjade seisuga mitmeid kordi arutanud. Samas on selge, et me ei saa valitsuse tasemel otsustada rohkem kvoodi jagamist, kui Euroopa Komisjon aktsepteerib. See on arvestuslikult aastas 12,7 miljonit tonni. Meie tegelik vajadus on suurem. Ma juhin tähelepanu, et põhiline argument, millega Eesti valitsus on ka Euroopa Kohtus oma seisukohti kaitsnud, on see, et me oleme Kyoto protokolliga eesmärgid rohkemgi kui täitnud. Kyoto protokolliga eesmärk on olnud vähendada Euroopa Liidus kasvuhoonegaaside emissiooni 8%, Eesti on vähendanud peaaegu 50%. Praegu on aga olukord, kus komisjoni aktsepteeritud kvootide kogumaht ei vasta tegelikule vajadusele – hüpoteetilisest vajadusest ma ei räägigi – ja selle tõttu on ehk jäänud

mõni investering tegemata, majandustegevus on pärsitud. Selle hüpoteetilisest mõju majandusele on raske hinnata.

Aga jah, selles osas on segadus. See teeb mulle muret ja ma olen kohtunud ka Euroopa Komisjoni asjaomase ala uue volinikuga ja talle selgitanud, et selline ebamäärane seis on meie majanduskeskkonna seisukohalt väga halb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Hea minister! Me kõik teame, et Kyoto protokollis seatud eesmärgi täitmine läks meil suhteliselt kergelt selle tõttu, et Nõukogudeaegne energeetika oli meil lihtsalt üle igasuguse mõistuse üles blufitud ja nüüd see lihtsalt kukkus poole peale. Nii me selle Kyoto protokolliga eesmärgi suhteliselt hõlpsalt täidetud saimegi. Tegelikult me ju teame, et me oleme Euroopa Liidus energiatõhususe poolest endiselt üks punaseid laternaid, vist vaid Bulgaaria jääb meist tahapoole, kui ma ei eksi. Kas sellises olukorras ikka on õigustatud mingite suurte erandite kauplemine ja eriti juba kokkulepitud põlevkivi arengukavas olevate maksimummahtude kahtluse alla seadmine ja küsimuse tõstatamine, et äkki suurendaks neid jälle, nagu ma ühes intervjuus mõni aeg tagasi juhtusin kuulma?

Juhan Parts

Ma ei hakka kommenteerima Nõukogude majandust ja selle taaka, mis on meile kaasa antud. Teatud seos sellel Kyoto protokolliga eesmärkidega aga on. Me peame tagama, et kõiki Kyoto protokolliga osalisriike koheldakse võrdselt, ükskõik milline on kellegi majanduslik minevik. See ongi meie lähtepunkt, et kohelda tuleb võrdselt.

Nüüd see küsimus, mille te tõstasite – ma väga tänan, härra Lotman, et te selle tõstasite! Viimastel nädalatel on sel teemal kõlanud valesid ja pooltõdesid ja saan nüüd ühe ümber lükata. Mõtlen väidet, et Riigikogu on heaks kiitnud põlevkivi kasutamise kava mahus 15 miljonit tonni ja et kavandatav Eesti Energia investeringute programm ületab põlevkivi arengukavas oleva. Ei ületa! Kehtib arvestuslik kava 20 miljonit tonni põlevkivi, mille hulgas

Eesti Energiale on kuni 2015. aastani ette nähtud suurusjärgus 15 miljonit tonni põlevkivi aastas. Eesti Energia kõige optimistlikum investeeringukava järgmiseks 4–5 aastaks on kasutada aastas umbes 14 miljonit tonni. Kui me liidame siia ka eraettevõtete kõige optimistlikumad plaanid – jah, kujutage ette, ka eraettevõtted kasutavad meie põlevkivi, ka eraettevõtte julgeb minna maa alla ja kasutada põlevkivi! – ja veel mõned väiksemad stsenaariumid, siis saame kokku ikka alla 20 miljoni tonni.

Igaks juhuks ütlen ka oma isikliku, enda kui kodaniku seisukoha. Jah, me võiksime kujutada Eesti majandust või üldse Eesti elu ette ka nii, et me ei peaks üldse põlevkivi kasutama. Aga ma juhin tähelepanu kahele asjaolule.

Esiteks, küsimus on energiajulgeolekus. Me oleme sellest siin palju rääkinud ja seda teemat ma ei hakka rohkem edasi arendama. Teisele asjaolule tahan eriti sotsiaaldemokraatide tähelepanu juhtida. Kohtumisel majandusministeeriumi ametnikega nad vist ütlesid, et me oleme nii kõvad mehed, et põlevkivi kaevandamise võiks varsti ära lõpetada. Või kui mitte päris ära lõpetada, siis vähendada mahu 8 miljoni tonnini. Daamid ja härrad! Umbes 1 miljon tonni põlevkivi, mida me kaevandame, tähendab 1100 töökoha loomist. Nii et te võite arvestada, mida üks või teine lahendus tähendab meie majandusele ja töökohtade arvule.

Kõik see aga ei tähenda, et me peaksime oma põlevkivi kasutama keskkonda reostades. Ma arvan, et me oleme piisavalt võimekad ükskõik milliseid uusi investeeringuid tehes rakendama keskkonna seisukohast maksimaalseid standardeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Austatud minister! Mul on väga hea meel, et te sellest temast nii emotsionaalselt räägite, kuigi ministri seisukohad võiksid olla kõrgemal kui "ma olen kuulnud" tasemel. Sotsiaaldemokraadid pole ministeeriumi ametnikega sellel teemal kunagi vestelnud, küll aga on sotsiaaldemokraadid rääkinud, et arengukavas toodud kriteeriumidest peaks kinni pidama. Aga see selleks. Minu küsimus on hoopis kvoodimajanduse juhtimise kohta. Mis te ar-

vate, kas kompetentsi oleks rohkem, kui Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegeleks kvootide jaotamisega? Tegu on ju olulise majandushoovaga.

Juhan Parts

Jah, tegemist on väga olulise majandusküsimusega. Nii nagu iga keskkonnaküsimus on oluline majandusküsimus, on ka see siin. Aga ennekõike on tegemist keskkonnaküsimusega. Ma siiski arvan, et kogu selle kvoodipoliitika ja ka laiemalt CO₂-poliitika puhul peab juhtivministeerium olema Keskkonnaministeerium. Siis peaks olema tugevam alus eeldada, et me saavutame tasakaalu parema, puhtama keskkonna ja majandusliku arengu vajaduste vahel. Selline tööjaotus on välja kujunenud Euroopa Komisjonis ja kõikide Euroopa Liidu riikide valitsustes ning see on end õigustanud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

Nüüd, head kolleegid, kes soovib registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis, siis palun pärast minu haamrilööki! Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.54.

Istungi kestus 2 tundi ja 54 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Teisipäev, 11. mai 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (693 SE) esimene lugemine

2. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (711 SE) esimene lugemine

3. Tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 14. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalus üle anda eelnõusid ning arupärimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahvaliidu fraktsiooni neljal liikmel on üle anda arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Meie arupärimine puudutab elektroonilisi sigarette, vesipiipe ja huuletubakat. Käesoleva aasta algul avaldas ajaleht Postimees artikli, milles öeldi, et e-sigaretide ohutus seati kahtluse alla. Artikli autorid hoiatasid, et inimesed peaksid lõpetama e-sigaretide kasutamise, kuna ohutusuuringud järgmise aasta jooksul valmis saavad. Samas on teada, et on tehtud kolm suuremat uuringut teistes riikides, üks USA-s, üks Kreeka uurimisinstituudis ja üks Uus-Meremaa erafirmas. Eesti tubakaekspert Andrus Lipand on öelnud, et e-sigareti jõulises turuletulekus peitub mitmeid ohtusid, juba ongi müügile tulnud sinna sigaretti sobivad nikotiinikapslid, mis on aga tervisele ohtlikud. Samas on laialt levinud ka vesipiipude pakkumine. Nii ongi meil kokku seitse küsimust. Millised on teaduslike uuringute tulemused ja järeldused vesipiipude, e-sigaretide ja huuletubaka mõjust inimeste tervisele ja keskkonnale? Kas kavatsete võtta meetmeid ja kui, siis milliseid

meetmeid kavatsete võtta suitsetamise leviku ja suitsetamise eri viisidest tingitud kahjulike mõjude vähendamiseks? Kokku on seitse küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine lugupeetud minister Juhan Partsile. Arupärimine puudutab Eesti Energia reklaamikampaaniat. Eesti Energia on viimasel ajal laialdaselt avalikku tähelepanu saanud. 21. aprillil avalikustas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium üksikasjaliku Eesti Energia aktsiaemissiooni plaani. See plaan leidis laialdast vastuseisu ühiskonnas eesotsas Eesti akadeemilise eliidiga. Lisaks ilmusid linna- ja riiklikult Eesti Energia välireklaamid ning telekanalitesse Eesti Energia reklaamklipid. Tegemist on väga suurejoonelise ja kalli reklaamikampaaniaga, kus muu hulgas näidatakse Eesti energiasektori muinasjutulist tulevikku aastal 2100. Meie, kaheksa rahvasaadikut, tahtsime teada saada, kas ja milleks selline ühe monopoolse ettevõtte jõuline kampaania vajalik on. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Enda ning kolleegide Eiki Nestori, Kalle Laaneti, Ain Seppiku ja Hannes Rummu nimel annan üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Mure seisneb selles, et neljapäeva, 6. mai õhtust alates on tõsiselt häiritud praamiliiklus Rohuküla–Heltermaa liinil. Heltermaa sadamast väljastatud info põhjal selgus, et uus süvendatud kaikoht, mis ainsana on varustatud uute parvlaevade

vastuvõtuks vajaliku kaldaaparelliga, ei vasta deklareeritud süvisele 5,2 meetrit, tegelik vee sügavus on kohati umbes 4,9 meetrit. Täna on selgunud, et merepõhja plaadistus on paigast liikunud ja see on laevadele väga ohtlik. Praamiühendust Hiiumaaga on tabanud järjekordne valus tagasilöök. Saamaks selgust, mida riik kavatseb nii täbaras olukorras ettevõtta, on meil ministrile esitatud seitse küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõude ega arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Võtsin vastu kolm arupärimist. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, siis edastatakse need arupärimised viivitamatult adressaatidele.

Mul on ka kaks teadet. Esiteks, homme, s.a. 15. mail osalevad Riigikogu infotunnis valitusliikmetest haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ning sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Teiseks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimised majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, välisminister Urmas Paetile, sotsiaalminister Hanno Pevkurile ning siseminister Marko Pomerantsile.

Head ametikaaslased! Kontrollime nüüd, millised Riigikogu liikmed on kohal. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

1. Töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (693 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Täna on kolme eelnõu arutelud. Esimene päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Marika Tuusi!

Marika Tuus

Tere hommikust, head kolleegid! Austatud istungi juhataja! Riigikogu Keskerakonna

fraktsioon algatas 22. veebruaril töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, millel on väga mitu eesmärki. Osa parandusi on tehtud puhtalt õigusselguse huvides, selleks et vältida arusaamatusi ja mitmeti tõlgendatavust. Osa parandusi on vägagi põhimõttelist laadi, sest me leiame, et töötajatele on uue seadusega jäetud liiga vähe õigusi, liiga vähe sotsiaalseid garantiisid, ja me tahame anda töötajatele suurema koondamiskaitse, nagu see valdavalt on Euroopa riikides.

Nimelt tahame me muuta paragrahve, mis puudutavad töölepingu muutmise ja ülesütle-mise vormistamist. Töölepingu muutmise mõiste ja kirjaliku vormi nõue on vajalik õigusselguse huvides. Seega, eelnõu kohaselt saab töölepingut üles öelda ja muuta vaid kirjalikult. Kehtiva seaduse järgi, mis jõustus eelmisest suvest, saab ka ülesütle-mise teadet edastada SMS-i teel, e-kirja teel või faksiga. Üldreegel peaks ju ikkagi olema see, et kõik lepinguga seotud toimingud tehakse sama vorminõuet täites.

Teiseks. Kui tööleping öeldakse üles erakorraliselt, tööandjast tuleneval põhjusel, peaks sellele eelnema hoiatus. Selguse huvides peab ka hoiatus kindlasti olema kirjalik. Kehtivas seaduses ei ole praegu siin üldse mingit vorminõuet ette nähtud ja tööandja võib seda teha ka suuliselt.

Samuti soovime, et raseda ja töötaja, kellel on õigus saada rasedus- või sünnituspuhkust, samuti töötaja, kes täidab olulisi perekondlikke kohustusi, näiteks alla 3-aastase lapse kasvata-mine või vanemate hooldamine, töölepingut saaks lõpetada ikkagi ainult Tööinspektsiooni loal, nagu see oli varem.

Samuti sätestame, et tööandja ei või lepingut üles öelda sel ajal, kui töötajal on seaduslik õigus keelduda töö tegemisest, näiteks haiguse ajal, puhkuse ajal või seadusliku streigi ajal, välja arvatud pankrottide puhul.

Soovime tugevdada alla 3-aastast last kasvatava vanema koondamiskaitset ka sel teel, et töötaja peaks tööle ennistatama.

Soovime samuti, et töölepingu ülesütle-mise avaldus, ka muutmise avaldus, nii nagu ees-pool räägitud, oleks kirjalikus vormis. Praegu võib seda avaldust esitada kirjalikku taasesi-tamist võimaldavas vormis ehk, nagu juba nimetatud, SMS-i teel või mingil niisugusel lihtsustatud viisil.

Meie eelnõu jõustuks s.a 1. juulist. See on praegu lühidalt kõik.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Palun juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon arutas eelnõu 693 3. mail. Õiguskomisjoni istungist võttis osa ka Sotsiaalministeeriumi esindaja sotsiaalminister Hanno Pevkuri näol. Algatajad andsid eelnõust põgusa ülevaate. Oli diskussioon, õiguskomisjoni liikmed esitasid eelnõu kohta küsimusi sotsiaalministrile, aga ka algatajatele.

Sotsiaalminister andis ülevaate Vabariigi Valitsuse arvamusest, mis oli esitatud ka kirjalikult. 25. märtsil arutas Vabariigi Valitsus nimetatud eelnõu ja otsustas eelnõu mitte toetada. Vabariigi Valitsuse otsuse peamine põhjus on asjaolu, et eelnõus soovitakse mõne pügala puhul taastada uue töölepingu seaduse jõustumise eelsed regulatsioonid. Minister meenutas meile, et sotsiaalpartneritega jõuti kõikides eelnõus toodud punktides kokkuleppele. Valitsuse seisukohalt ei ole pakutud muudatused praegu otstarbekad. Minister märkis ka seda, et kohtueelse vaidluse ja kohtuvaidluse korral on tõendamiskohustus teate ükskõik millises vormis töötajale esitamisel selle esitajal ehk tööandjal ja see puudutab nii ülesütlemise avaldust kui ka hoiatust. Ta täpsustas sedagi, et Tööinspeksioonil on tegelikult õigus teha vaid vormi, mitte sisu kontrolli.

Vastates algatajate esindajate küsimustele, eelkõige küsimusele, mis puudutas üldist seisukohta töölepingu seaduse rakendamise kohta, esitas minister oma subjektiivse hinnangu, et töösuhte lõpetamise osas ei ole Sotsiaalministeeriumi hinnangul pärast töölepingu seaduse jõustumist märkimisväärset muudatust toimunud, pigem on see andnud uusi võimalusi töösuhte paindlikuna hoidmiseks. Tööinspeksiooni hinnangul pole töölepingu seaduse jõustumisega tööturu olukord muutunud. Lisaks märkis ta, et töötukassa ja töölepingu seaduse koostoime on olnud mõlemale poolele pigem kasulik.

Algatajate küsimuse kohta, mis puudutas koondamiste arvu, näiteks pool aastat enne ja pärast töölepingu seaduse jõustumist, märkis sotsiaalminister, et see analüüs ei ole veel valminud, aga esitatakse õiguskomisjonile niipea, kui on võimalik.

Algatajate küsimuse kohta, mis puudutas sotsiaalpartneritega kokkulepitut, kinnitas sotsiaalminister, et eelnõus 693 käsitletavate teemade puhul jõuti sotsiaalpartneritega kokkuleppele igas punktis.

Samuti oli küsimus alla 3-aastast last kasvatavate vanemate tööõigusliku kaitse kohta ja väide, et töölepingu seaduse menetluses mõnikord ei arvestatud sotsiaalpartnerite arvamusega. Sotsiaalminister selgitas, et seadus annab töösuhte regulatsioonis alla 3-aastaste laste vanematele selge õigusliku kaitse, samuti, et tööleping on osa võlaõiguse üldkontseptsioonist, mis tähendab üldist lepinguvabadust ja õigust oma tahte avaldamisele. Samas annab seadus nõrgemale poolele teatud hulga garantiisid ja kaitseid, nii nagu ka mitmetes muudes Euroopa riikides.

Sooviti teada, kas töölepingu seaduse mõjude kohta on tehtud mingeidki uuringuid. Hetkel oli Sotsiaalministeeriumi vastus, et teaduspõhist uuringut veel ei ole, kuid on olemas jooksvad ülevaated töövaidluskomisjonide tegemistest senise töölepingu seaduse kehtivuse ajal. Töövaidluste arv on suurenenud, kuid Tööinspeksiooni hinnangul on see peamiselt tingitud tööturu seisust. Lisaks saab välja tuua, et Tööinspeksiooni hinnangul pole töövaidluste sisu märkimisväärselt muutunud.

Vastuseks algatajate küsimusele, mis puudutas töölepingupoolte võrdsust, seda, kas valitsuse hinnangul on tööandjad ja töövõtjad võrdsed, tõi Justiitsministeeriumi esindaja, kes samuti osales meie arutelul, välja järgmised asjaolud. Lepingupooled ei ole alati võrdses seisus, kuigi klassikaline võlaõigus seda eeldab. Nii-öelda kaasaegne võlaõigus, mille osa on ka tööleping ja töölepinguõigus, arvestab nõrgema poolega ja annab nõrgemale poolele võlaõigusseadusest kui üldseadusest tulenevalt täiendavaid kaitseid.

Viimase küsimusena käsitleti teemat, mis puudutab inimeste tööle ennistamist, seda, mis põhjusel ei ennistata inimesi tööle, kui kohus on koondamise tunnistanud ebaseaduslikuks. Selgitusena tõi Vabariigi Valitsuse esindaja

välja, et kaasusest tulenevalt ei soovi inimesed tihti oma töökohta tagasi saada, nad on näiteks vaidluse ajal leidnud uue töö, uue rakenduse. See on ka põhjus, miks regulatsiooni muudeti. Üldine printsiip on hüvitisepõhine ehk kui leping on lõpetatud ebaseaduslikult, siis on inimesel õigus saada hüvitist.

Õiguskomisjoni arutelu lõppes menetlusotsustega, mis olid järgmised: täna esimene lugemine läbi viia ja esimest lugemist mitte lõpetada. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Teile on küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea esineja! Tegelikult oleme me näinud, et unistus, et inimestest kerge lahtisaamine ja paindlik vallandamine toob palju töökohti juurde ning elavdab tööturгу ja ka majandust, pole ju täide läinud. Meist on saanud töötuse kiireima kasvuga riik, samuti on majanduslangus olnud meil väga suur, ka veel selle aasta esimeses kvartalis. Mis võib selle põhjus olla ja miks niimoodi arvati?

Ken-Marti Vaher

Täna! Ma eeldan, et kui me täna arutaksime tööpoliitika üldisi suundi või mingeid muid laiemaid, riiklikult olulise tähtsusega küsimusi, siis kindlasti oleks paslik nii üldise küsimuse üle arutleda ja seda pikemalt puudutada. Selle eelnõu osas püüdsin ma anda komisjoni istungil toimunud võimalikult täpse ülevaate. Peab ütleva, et sellisest vaatenurgast me õiguskomisjoni istungil seda teemat ei puudutanud. Küll aga mitmed teemad, mis nimetatud eelnõuga on tõstatatud (sooviti muuta kehtivat töölepingu seadust), said õiguskomisjoni istungil diskussiooni osaliseks. Eelkõige see, mis puudutas seda (nüüd võib-olla juba laiemalt kui eelnõus toodud regulatsioon), kas on muutunud töövaidluste sisu, mida see eelnõu peamiselt puudutab, kas vorminõuetega on töölepingu seaduses probleeme, kas neid vorminõudeid tuleks muuta jäigemaks. Tööinspeksioon kinnitab, et töövaidluste sisu ei ole muutunud, küll on töövaidluste arv kasvanud, mis on arusaadav ja mõistetav ka üldisest majandusolukorrast tulenevalt. Kõne all oli see, mis puudutab inimeste tahteavaldust ehk tege-

likult lepingupoolte tahteavaldust töölepingu sõlmimisel ja ka töölepingu ülesütlemisel. Need olid peamised teemad, mille ümber diskussioon keerles. Ma väga loodan, et algatajad said nimetatud teemal vastused otseselt sellelt valitsusliikmelt, kes selle teemaga tegeleb, ehk sotsiaalministrit. Meie diskussioon oli minu arust päris hea ja põhjalik.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Suur tänu hea ülevaate eest sellest, milline oli valitsuse esindajate positsioon! Aga mispärast ei pidanud komisjon otstarbekaks edaspidi arutada läbi seda teemat, et võib-olla parandada, täpsustada Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut, sest selle eelnõuga püstitatud probleemid ju jäävad ja praeguses olukorras on neid lahendada raske?

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Nimetatud eelnõu on peamiselt suunatud vorminõuetele ehk tegelikult töösuhte vorminõuetele. Mis puudutab tööinspektori nõusolekut, siis selle teema me vaidlesime eelmisel aastal üsnagi põhjalikult läbi, saades aru, et n-ö sisulist õigust töölepingu ülesütlemisele hinnangu langetamise osas saab ikkagi mõista kohus. Sellist õigust tööinspektoril ei ole. Samuti see teema, millest on pikalt räägitud, see nn kirjaliku vormi nõude olemasolu. Meil on olemas, nagu te suurepäraselt teate, peale võlaõigusseaduse, mille osa on töölepingu seadus, tsiviilseadustiku üldosa seadus, mis täpsustab ja annab väga täpse definitsiooni sellele, mis erinevus on kirjalikul vormil, mis erinevus on kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil või ka elektroonilisel vormil. Need on kõik olemas eraõiguse üldseadustes. Nendele viitab ka töölepingu seadus, loomulikult nende erisustega, mida on eriseadusesse tahetud kirja panna. On täiesti selge ja minu arust väga positiivne, et nimetatud seaduse kohta esitatakse täiendavaid muudatusettepanekuid. Nagu me mäletame, käisid tulised vaidlused töölepingu seaduse uue versiooni üle, minu arust muutus see parlamendi menetluse ajal, arvestades kõikide fraktsioonide ettepanekuid, ka oluliselt pare-

maks võrreldes selle eelnõuga, mille algatajad esitasid. Ma arvan, et me jätkame seda diskussiooni. Praegu aga ei pidanud õiguskomisjon mõistlikuks ettepanekuid, mida Keskerakonna fraktsioon on esitanud, sellisel kujul vastu võtta. Me peame piisavaks ja võrdlemisi paindlikuks neid vorminõudeid, mida töölepingu seadus praegu ette näeb.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Rein Ratas.

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma mõistan, miks te valdava osa oma ettekandest refereerisite sotsiaalministri seisukohti. Töölepingu seadus käsitleb ju eeskätt sotsiaalküsimusi ja õiguskomisjon pole teps mitte sotsiaalkomisjon. Kas teie juhitas komisjonis väljendasid komisjoni liikmed küsimust arutades ka oma seisukohti ja diskuteerisid või ainult kuulasid sotsiaalministrit ja Justiitsministri esindajat, noogutasid peaga jne? Olen rääkinud.

Ken-Marti Vaher

Pea tunnustama, et peaga noogutamist ma ei tähendanud. Küll aga ei olnud huvitaval kombel küsimuste arv eelnõu sisu kohta väga suur, pigem puudutasid ka algatajate küsimused, mis sotsiaalministrile olid suunatud, eelnõuga mitteseonduvaid teemasid. Ma proovisin teile õiguskomisjoni diskussiooni võimalikult põhjalikult refereerida. Jah, ma olen teiega selles mõttes täiesti nõus, et töölepingu seaduse muudatusi menetlevad mitmed komisjonid. See parlamentaarne tava, milline hakkab olema juhtivkomisjon töölepingu seaduse küsimuste lahendamisel, võib-olla alles kujuneb välja. Nagu te mäletate, emaseaduse, põhiseaduse uue versiooni otsustamisel oli ka palju diskussiooni, kas see läheb sotsiaalkomisjoni või õiguskomisjoni pädevusse. Otsustati, et üldisest Euroopa praktikast lähtuvalt võiks töölepingu seadus võlaõigusseaduse osana kuuluda õiguskomisjoni pädevusse. Niimoodi me seda ka menetlesime. Me teame, et alles eelmisel nädalal oli siinsamas parlamendis üks töölepingu seaduse muutmist käsitlev seaduseelnõu, mis oli hoopis sotsiaalkomisjoni menetleda. Selle tava väljakujundamine jääb paljuski Riigikogu juhatuse pädevusse. Sellest

lähtuvalt on teemade püstitus mõnevõrra erinev, on erinev see, milliseid küsimusi esitavad ja milliseid diskussioone arendavad õiguskomisjoni liikmed ning milliseid küsimusi tõstatavad ja millel peatuvad sotsiaalkomisjoni kompetentsed liikmed.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Igati mõistlik ja humaanne eelnõu. Aga teilt ei kuulnud küll ühtki mõistlikku vastuargumenti, miks seda eelnõu ei võiks toetada või vähemalt edasi arutada. Nimetage mõni tõsiselt võetav vastuargument.

Ken-Marti Vaher

Täna, härra Põdramägi! Ma arvan, et teil on parlamendi täieõigusliku liikmena olnud võimalik tutvuda selle eelnõu kohta esitatud arvamustega. Aga ma võin väga vabalt peale komisjoni istungil toimunu refereerimise peatada ka eelnõul ja sellel, mida anda edasi Vabariigi Valitsuse seisukohast, millega õiguskomisjoni enamus nõustus. Töölepingu seaduse § 12 muutmise soovitakse sisulise uuenduse näha ette, et töölepingu muutmine tuleb vormistada kirjalikult, ja antakse töölepingu muutmise definitsioon. Võlaõigusseadus ei anna ühegi lepinguliigi puhul lepingu muutmise mõistet sellisena, nagu see on käsitletav eelnõus. Seetõttu ei saa seda pidada vajalikuks ka töölepingu seaduses. Mitmed selle eelnõu pügalad räägivad sellest kirjaliku vormi nõudest. Nagu ma ütlesin, tsiviilseadustiku üldosa seadus annab §-des 78–80 üsna täpse ülevaate sellest, millised on lepinguliikide puhul võimalikud vormid. Kirjalik vorm erineb kirjalikku taasesitamist võimaldavast vormist selle poolest, et see on omakäeliselt allkirjastatud. Kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm ei pea seda tingimata olema. Seetõttu on töölepingu seadus olnud paindlikum ja käsitletud mitmetel puhkudel, kaasa arvatud § 88 lõikes 3, mida eelnõu tahab muuta, et on võimalik kasutada kirjalikku taasesitamist võimaldavat vormi. Jällegi tuuakse sisse tööinspektori nõusolek, mille üle oli pikk vaidlus siin saalis ja ka komisjonis. See puudutab neid töötajaid, kes on rasedus- ja sünnituspuhkusel või kes on

rasedad. Nagu ma ütlesin, tööinspektor ei saa anda mingit sisulist tähendust ehk sisulist tõlgendust sellele, kas ülesütlemine oli õigustatud või mitte. Tööinspektori kontrollipädevus piirub tegelikult vormiliste kriteeriumidega. Seda sätestab ka töölepingu seaduse § 115 "Riiklik järelevalve". Samuti, mis puudutab muudatust, mis käsitleb ülesütlemise keeldu sel ajal, kui töötajal on õigus keelduda töö tegemisest, siis selle paneb jällegi väga täpselt paika tsiviilseadustiku üldosa seadus, mis annab meile mitmetes paragrahvides tahteavalduse liigid ja tahteavalduse sisu, millest lähtub juba see põhimõte, et töölepingut on võimalik üles öelda ainult siis, kui tahteavaldus on kätte toimetatud. Seda ei saa teha aga siis, kui inimene on näiteks puhkusel, esindab töötajaid jne. Muudatus, mis puudutab töötajate esindaja tööle jäämise eelisõigust töölepingu ülesütlemise korral, on kahjuks või õnneks juba töölepingu seaduses kirjas, nimelt § 89 lõikes 5. Mis puudutab ülesütlemise avaldusega seoses tehtud muudatust §-s 95, siis siin on jällegi sama lugu, soovitakse, et töölepingu ülesütlemise avaldus peaks olema kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi asemel alati kirjalikus vormis. Kehtiva töölepingu seaduse §-s 95 on ülesütlemise avalduse kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm esitatud selliselt, et töötaja saaks seda avaldust hiljem kasutada, ja mingit sisulist tähtsust ei oma see, kas tööandja ülesütlemisavalduse omakäeliselt allkirjastab või on võimalik seda tõesti kirjalikult taasesitada, sest tööandjal on niikuinii ju kohustus ka ise järgida, et kõik seaduse nõuded oleksid täidetud. Niipalju põgusalt nendest põhjendustest, aga nendel võib loomulikult pikemalt peatuda.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Lisaks sellele, et mõlemad nn komisjonis enamusel olnud erakonnad, kes on valitsuses, on seda deklareerinud, olete te ka ise valijatega kohtumisel öelnud, et iibeteema ja noorte emade kaitse on teile väga südamelähedane. Kas te võite selgitada, miks te olete seadusandlikul tasandil vastu sellele, et noortele emadele kui töölepingusuhte nõrgemale poolele anda erilise kaitse?

Ken-Marti Vaher

Täna selle küsimuse eest! Töölepingu seadus sätestab noortele emadele erilise kaitse. On kõrgendatud kaitse töölepingu ülesütlemisel, rasedatele ei ole lubatud töölepingut üles öelda koondamise tõttu, on sätestatud tööle jäämise eelisõigus koondamise korral ja töölepingu ülesütlemise korral. Töölepingu seaduse §-s 92 sätestatakse selgelt: tööandja ei või töölepingut üles öelda põhjusel, et töötaja täidab olulisi perekondlikke kohustusi, jne. Jällegi, hea küsija, nagu te mäletate, arutasime me nende teemade üle üsna pikalt töölepingu seaduse vastuvõtmisel, samuti töölepingu seaduse muudatuste paketi puhul, mida me menetlesime alles eelmise aasta kevadel. Peab ütleva, et minu arust on nende küsimuste arutamine jätkuvalt igati teretulnud. Ma oleksin hea meelega tahtnud näha (aga ma jällegi ei saa kuidagi seda ette heita lugupeetud algatajatele), et töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri oleks olnud pikem kui pool lehekülge, et oleks välja toodud statistika või konkreetseid juhtumid, kaasused, mis puudutavad praegust olukorda, mida me peaksime kindlasti muutma.

Ma olen täiesti valmis ja arvan, et kogu koalitsioon ja teisedki fraktsioonid Riigikogus on valmis arutama just seda teemat, mis puudutab teie tõstatatud probleeme seoses töötajatega, kes kasvatavad alla 3-aastast last. Tulevaste meelde ka seda, et üldine lähenemine, milles sotsiaalpartnerid leppisid kokku ja mille kohta anti meile ülevaade töölepingu seaduse uue versiooni menetlemisel parlamendis, on see, et koondamise eest kaitstakse eelkõige neid alla 3-aastast last kasvatavaid vanemaid, kes realselt kasutavad lapsehoolduspuhkust ehk realselt on lapsehoolduspuhkuse rakendajad. Selle põhjendus oli väga selge: nad on töölt ajutiselt kõrvaldatud. Nende puhul oleks vaja selgelt tagada, et töökoht on olemas. Nendel on töötamine oluliselt keerulisem kui nendel, kellel on õigus olla ajutiselt tööturul eemal, aga kes tegelikult ei kasuta seda õigust. See oli väga konkreetne pügal, milles sotsiaalpartnerid kokku leppisid ja mille minu mäletamist mööda ka allkirjastasid. Seega, kordan veel kord: on olemas töölepingu seaduse § 89 lõige 5, mis sätestab koondamise korral tööle jäämise eelisõiguse, samuti § 92 lõige 2, mis sätestab pööratud tõendamiskohustuse. Ma

arvan, et nendel põhjustel võime me siiski öelda, et rasedatele, lapsehoolduspuhkusel olivatele ja ka alla 3-aastast last kasvatavatele isikutele on töölepingu seaduse kohaselt tagatud praegu piisav kaitse. Aga veel kord: kui meil on olemas töölepingu seaduse praktika, rakendus mõistliku aja jooksul (ma ei väida üldse, et seda praegu ei ole, tegelikult on juba päris hulk aega mööda läinud), kui meil on olemas piisavalt juhtumeid, kaasuseid ja põhjendatud, argumenteeritud vajadus täiendavaid kaitseklausleid peale panna, muuta seadust jäigemaks, siis tuleme hea meelega selle teema juurde tagasi. Aga see on ainult üks konkreetne pügal, üks teema, mida eelnõu peale mitmete vorminõuete ja vorminõuete muutmise puudutab.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Mailis Repts. Palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas õiguskomisjonis selle eelnõu menetluse juures või, nagu te ütlete, eelmiste menetluste juures väljendas enamuse seda arvamust, mida ma olen lugenud mitmest meediaväljaandest, et just sellepärast on vaja vähendada töölepingu seaduses noorte emade ja noorte isade kaitset, et tööintervjuudel on tavaliselt üks küsimusi see, milline on pere tulevik, ja kui on tegemist tõenäolise tulevase noore emaga, siis teda lihtsalt ei võetagi tööle? Selline vähendatud kaitse peaks väljendama väiksemat ohtu tööandjale. Kas sellist teemat ka teie komisjonis arendati?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Kindlasti mitte. Proua Repts! Ma väga palun kohe anda teada sellistest juhtumitest, kui tõesti ilmnevad sellised asjad, et tööandja ütleb selgelt, et nad töösuhet ei algata, ja viitab just teie toodud põhjusele. Need on väga ebameeldivad juhtumid, kui neid tööturul praegu on. Ma arvan, et sellest peaks tõesti andma teada Tööinspektsioonile ja nende inimeste õiguste eest igakülgsest seisma.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Täna, austatud ettekandja! Avan läbirääkimised. Palun Riigi-

kogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuusi!

Marika Tuus

Head kolleegid! Me kuulsime, et töövaidluste arv on kasvanud. Miks see nii on ja millised on kõige sagedamini korduvad küsimused? Mul on võimalus tutvustada teile värsket Eesti Ametiühingute Keskliidu seisukohta, Harri Taliga seisukohta. Ma arvan, et ta lubab seda teha ja tuua välja mõned kõige tähtsamad põhjused. See mõttevahetus oli meil täna hommikul.

Keskliit arvab, et lepingu ülesütlemise avaldus peab kindlasti olema kirjalik ja sisaldama ka põhjendust, miks tööandja lepingu üles ütleb. Muidu tekib olukord, kus tööandja saab eirata seaduse nõuet ülesütlemise põhjendamise kohta, kui töötaja ülesütlemist ei vaidlusta. Sisuliselt on siis tegemist sisutühja ja puhtalt deklaratiivse seadussättega. See soodustab pigem seaduse eiramist kui seaduskuulekust.

Teiseks, mis puudutab olukorda, kus kohus tunnistab töölepingu ülesütlemise tühiseks, kuna ülesütlemine oli ebaseaduslik, sellel puudus seaduslik alus, siis ametiühingute arvates tuleks sätestada, et ülesütlemine (nagu te teate, seaduse järgi võib ju ikkagi töötajat vallandada, mis siis, et ta saavutas kohtus õiguse) peab jõustumata sellest päevast, kui kohus selle otsuse tegi, aga mitte sellest päevast, kui tööandja on seda öelnud. See suurendaks tööandja vastutust ja vähendaks ohtu, et ebaseaduslik ülesütlemine on kõige lihtsam ja kindlam viis töötajast lahti saada.

Veel üks teema, mis seostub töölepingu seadusega, on riigilõivud. Näiteks töötasude menetlemine kohtus on riigilõivust vabastatud. Samas, töölepingu ülesütlemisega kaasneva hüvitise nõude pealt tuleb maksta väga suurt lõivu. On selge, et see takistab töötajate pöördumist kohtusse, kui inimene, kes pole mitu kuud palka saanud, peab kolme keskmise kuupalga suuruse hüvitise nõudmisel tasuma 7500 krooni riigilõivu. See raha tal lihtsalt puudub.

Aga selge, et need vaidlused on ju tekkinud sellepärast, et uue töölepingu näol on tegemist võlaõigusliku lepinguga. See on sisuliselt ostumüügitehing. On ju teada, et need pooled ei ole majanduslikult võrdsed. Eks sellepärast neid vaidlusi nii palju ongi.

Kui siin mainiti, et töölepingu osas leppisid osapooled omavahel kokku enne seaduse jõustumist, siis ma tuletan ikkagi meelde, et lepiti kokku, pandi allkirjad alla, kuid hiljem valitsus taganes ja võttis need punktid tagasi. Kõigepealt, seadus jõustus varem, nimelt 1. juulist 2009, mida ei olnud ette nähtud. Oli kokku lepitud, et töötü abiraha on pool alampalgast, seda ju ei ole, nagu te teate. Oli mõeldud, et töötuskindlustushüvitist hakatakse maksma ka omal soovil lahkujatele, küll väiksemas ulatuses, 40% (me teame küll, mida see omal soovil lahkumine tegelikult tähendab, töötaja lihtsalt sunnitakse lahkuma), ka see ei hakanud kehtima. Kogu aeg toonitati turvalist ja paindlikku töösuhet. Paindlik ta tööpoolest on, töötajast saab imelihtsalt lahti. Kui lihtsalt nägu ei meeldi, siis öeldakse, et ei tule tööülesannetega toime, tehakse faksi teel teatavaks ja ongi kõik. Aga seda teist poolt me rakendanud ei ole, töösuhete turvalisust, mis on töötaja huvides.

Ütlen kokkuvõtteks Äripäevas kunagi avaldatud sõnumi (seal oli see positiivses mõttes), et ebavajalikest töötajatest lahtisaamine on uue seadusega muutunud neli korda odavamaks ja kümneid kordi kiiremaks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 693 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 693 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 44 ja vastu oli 31 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

Seaduseelnõu 693 on menetlusest välja langenud. (Tabel 7.)

2. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (711 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun algatajatepoolseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõul on põhiliselt kaks eesmärki. Esimene eesmärk on see, et eelnõuga tõstetakse toimetulekupiiri 1200 kroonini ning see sätestatakse sotsiaalhoolekande seaduses. Teine suurem ettepanek muudatusteks on see, et muudetakse toimetulekutoetuse arvestamise aluseid, lisades avaliku töö eest saadud tasu, represseeritutele makstavad toetused ja riiklikud peretoetused sissetulekute hulka, mida ei arvestata toimetulekutoetuse maksmisel. Kehtiva sotsiaalmaksuseaduse järgi kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks toimetulekupiiri suuruse. Eelnõu järgi kehtestatakse piir sotsiaalhoolekande seaduses, mis võimaldab toimetulekutoetusega seotud küsimusi lahata ka riigieelarvest lahus, et see oluline teema ei jääks muude vaidlusküsimuste hulka ja varju. Kindlasti toome siin välja ka selle, et kuna enamiku erinevate põhiliste sotsiaaltoetuste puhul on need määrad sätestatud seadustes, siis me leiame, et ka toimetulekutoetuse piir tuleks sätestada seaduses. Toimetulekupiiriks pakume eelnõu järgi 1200 krooni – see on siis esimese pereliikme kohta. Teise ja iga järgneva pereliikme toimetulekupiiri suurus on arvestuslikult 960 krooni.

Praegu ei arvata toimetulekutoetuse arvestamisel sissetulekute hulka ühekordseid toetusi, mida maksavad kohalikud omavalitsused, puuetega inimeste toetusi, õppelaenu ning töötutele makstavat sõidu- ja majutustoetust. Need on toetused, millel on kindel otstarve ning mis ei peaks kuluma muude esmavajaduste rahuldamiseks. Meie arvates on sellest nimekirjast ebaõiglaselt välja jäänud represseeritutele makstavad toetused ja riiklikud peretoetused.

Samuti teeme me ettepaneku, et avaliku tööst saadavaid tulusid ei arvestataks toimetulekutoetuse hulka. See motiveeriks just pikaajalisi töötuid, kes ei saa töötuskindlushüvitist ega ka töötutoetust, sellest tööturumeetmest osa võtma, avalikus töös osalema. See sissetulek ei ole väga suur, seda makstakse minimaalse tunnitasu alusel ja kui see arvata toimetulekutoetuse arvestamisel sissetuleku hulka, siis praktiliselt inimesed seda tasu lihtsalt ei saa.

Mispärast oleme me teinud ettepaneku toimetulekutoetuse piiri tõstmiseks ja arvestamise aluste muutmiseks? Sotsiaalteadlased on välja toonud viimase aja tendentsi, mis puudutab tööpuuduse ja töötute arvu kasvu, et toimetulekutoetust taotlevate ja saavate perede arv on 2008. aastaga võrreldes juba kordi suurenenud. See tähendab, et kui varem oli toimetulekutoetust saavate inimeste ja perede hulk suhteliselt väike, siis töötuse kasvuga on see tõsiselt suurenenud. Samas on sotsiaalteadlased toonud välja selle, et töötute peredest on hinnanguliselt ligi pooled vaesusriskis. Aga just nendest peredest, kus pereliikmed on jäänud töötuks, kus ei saada ka enam töötuskindlustushüvitist ja kus on jäädud töötutoetuse peale või saadakse toimetulekutoetust, on, me võime öelda, pooled vaesusriskis. See on väga suur arv ja seni ei ole me ka valitsuse poolelt kuulnud ühtegi konkreetset ettepanekut siin saalis, millega selliseid sotsiaalseid tagajärgi leevendada. Meile räägitakse ainult töötuskindlustushüvitisest. See oli praktiliselt täpselt samadel alustel juba enne seda kriisisituatsiooni olemas ja midagi juurde tulnud ei ole. Ka töötutoetus, nii nagu siin eelmise päevakorrapunkti puhul samuti räägiti, on väga madal. Töötutoetus ei võimalda katta kulutusi, mis näiteks inimesel on vaja teha, et tööd otsida. Selline universaalne toetus, mis aitaks neid peresid, kus on töötuid ja kus on olemas vaesusrisk, on siiski toimetulekutoetus. See on see, mis aitaks just vaesusriskis olevaid peresid. Kindlasti on väga oluline ka see ettepanek, millega siin on juba esinetud ja mille me uuesti veel kord teeme, et lastetoetusi ei arvestataks sissetulekute hulka, kui toimetulekutoetust makstakse, sest praktiliselt annab riik siis ühe käega perele lastetoetust ja teise käega tõmbab sellesama summa võrra väiksemaks toimetulekutoetust, aga just lastega peredes on olukord

kõige raskem. Pakume siis välja sellise meetme, mis aitaks töötuse sotsiaalseid tagajärgi leevendada. Sotsiaalministeeriumi poolelt on küll kõlanud ka arglikke ettepanekuid, et midagi tuleks ette võtta, aga kahjuks pole ühegi eelnõuga senini veel siia saali jõutud. Me teeme selle ettepaneku ja palume kõigil seda toetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Palun vabandust! Üks kolleeg oli pisut aeglane. Kuid siiski on küsimus kolleeg Marek Strandbergil. Palun sõna Marek Strandbergile!

Marek Strandberg

Meie kolleegid on jah veidi aeglased. Aga küsimus on seotud järgmisega. Kui te nüüd arvate, et neid toetusi peaks suurendama ja rohkem maksma, siis mille arvel need toetussummad laekuma hakkavad? Kui suurel määral peavad tööd omavad inimesed oma tööpanuseid kasvatama või makse suurendama? Kas te eelnõu esitajana oskate hinnata, milline on teie eelnõu rakendamiseks vajaliku lisaraha hulk ühiskonnas ja millised võiksid olla need oletatavad allikad?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Jah, küsimus on hea. Me oleme hinnanud, et toimetulekutoetusteks oleks vaja täiendavalt eraldada 80–90 miljonit krooni. Kui see praegu, 2010. aastal, on 350 miljonit, siis meie hinnangul peaks see järgmisel aastal, kui need muudatused sisse viiakse, olema ca 415 miljonit krooni, mis omavalitsustele toimetulekutoetusteks eraldatakse. Mis puudutab seda, kust kohast neid kaetakse, siis olen siin varemgi rääkinud ja meie fraktsiooni esindajad on öelnud, et kõik oleneb ju ka prioriteetidest. Ei taha siin pikalt arutleda maksubaaside üle ja nende ettepanekute üle, mida meie oleme esitanud ja mis võimaldaksid ka sotsiaalkulutusi suuremal määral katta. Aga kindlasti, kui me vaatame, kuidas on sellele kriisisituatsioonile ja töötuse kasvule reageeritud normaalses Euroopa riigis, siis sotsiaalkulutusi pole vähendatud, vaid neid on suurendatud. Meil kiputakse neid vähendama, mis tähendabki seda, et me ei toeta, me ei võta vastu ühtegi meedet, mis aitaks leevendada neid

raskeid tagajärgi, mis töötusel on meie perede hakkamasaamisele ja sissetulekutele.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi on veel. Küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! 2007. aasta alguses, kui teie olite veel sotsiaalminister, arvutati minu teada viimati välja minimaalne toidukorvi maksumus, mis oli toona, üle kolme aasta tagasi, 1031 krooni. Siis oli see toimetulekutoetus, 1000 krooni, sellega korrelatsioonis. Mis praegu peaks olema selle minimaalse toidukorviga juhtunud?

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Kui arvestada seda inflatsiooni, mis on 2007. aastast siamaani toimunud, ja just nimelt nende kulutuste osa, mis nõuab toimetulekutoetuse saamist – eluasemekulude tõus mitme energialiigi kallinemise, kütte kallinemise tõttu –, siis on selle tarbimiskorvi maksumus kindlasti suurem. Ei oska välja pakkuda, kui mitu protsenti, aga kindlasti on see suurem. Samas on sotsiaalteadlased välja toonud, et üks kõige suuremaid puudusi toimetuleku kindlustamisel on meil just nimelt see, et meie toimetulekupiir ei ole seotud ühegi niisuguse, ütleme, uuringutega või teaduspõhiselt tõestatava summaga. Üks võimalus ongi uuesti välja arvutada see minimaalne tarbimiskorv, milline ta siis tegelikult on, ja siduda toimetulekutoetuse piir just nimelt sellega. Ma arvan, et see 1200 krooni, mis meie praegu välja pakume, võiks olla lähedal sellele minimaalsele tarbimiskorvi maksumusele, mis alates 2007. aastast on tõusnud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! See teema, mille Marek Strandberg tõstas, on üsna põhimõttelise tähtsusega. Ka rahanduskomisjonis oli veel viimati näiteks eile arutelul mitmeid Keskerakonna fraktsiooni eelnõusid, mis oluliselt suurendavad riigieelarve kulusid. Ka see eelnõu kuulub nende hulka ja te ütlesite, et see on prioriteetide küsimus, kust raha

saada. Heakene küll! Kui me arvestame, et lähiajal meil liiga kiiret eelarve kasvu oodata ei ole, siis mis võiks see mitteprioriteet olla. Nagu ma aru saan, on see valdkond teie jaoks prioriteetne, kuhu raha juurde anda, aga öelge siis, palun, mis on see mitteprioriteetne valdkond, kust me võiksime selle raha võtta, ja siis me saaksime selle eelnõu aruteluga sisuliselt edasi minna.

Jaak Aab

Täna küsimuse eest! Ma vastan suhteliselt lühidalt. Me oleme teinud ka ettepanekuid selles suunas, kuidas eelarvesse rohkem raha saada, ja need puudutavad maksustamist, üksikisiku tulumaksu jne. Nii et ma ei näe põhjust taandada see vaidlus jälle ainult kärbetele. Ei saa öelda, et me pole teinud ettepanekuid riigieelarvet täiendada. Me oleme seda teinud ja me oleme alati öelnud, et just nimelt teatud sotsiaalkulutused on see prioriteet, kuhu seda raha tuleks panna.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Nüüd on küsimused otsas. Täna ettekande eest! Palun nüüd juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Keskerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 3. mai istungil. Algatajate poolt tutvustas eelnõu Jaak Aab. Eelnõu eesmärk on viia toimetulekupiiri kehtestamine iga-aastasest riigieelarve seadusest sotsiaalhoolekande seadusesse ja tõsta seda 200 krooni võrra, st 1200 kroonini, aastast 2011. Täiendataks ka loetelu, mida arvata toimetulekutoetuse arvestamisel üksi elava isiku või perekonna sissetulekute hulka.

Vabariigi Valitsus otsustas oma 15. aprilli istungil seda eelnõu mitte toetada. Valitsuse positsioone tutvustas komisjonile Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna analüütik Marek Atonen.

Eelnõu põhilised puudused, millele Vabariigi Valitsus osutas, on järgmised. Kehtiv sotsiaalhoolekande seadus sätestab, et toimetulekupiiri suuruse üksi elavale isikule või pere-

konna esimesele liikmele kehtestab Riigikogu igaks eelarveaastaks riigieelarvega. Kehtiva toimetulekupiiri muutmine toob endaga kaasa riigieelarvega kehtestatud toimetulekutoetuse vahendite kulu muutuse. Seega ei ole põhjendatud seaduse muutmine selliselt, et otsustamine oleks vähem paindlik ning tingiks sotsiaalhoolekande seaduse muutmise vajaduse toimetulekupiiri iga muutmise korral. Praegune regulatsioon tagab paremini toimetulekupiiri ning selle maksmisega kaasnevate vahendite vajaduse sidususe. Lisaks soovitakse eelnõuga muuta toimetulekutoetuse arvestamise aluseid ja jätta perekonna sissetulekust välja avaliku töö eest saadud tasu, okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse alusel makstavad toetused ja riiklikud peretoetused. Vastav muudatus ei võimalda tagada võrdseid toimetulekupiiri arvestamise aluseid.

Tulenevalt tööturuteenuste ja -toetuste seaduse §-st 16 on avalik töö ajutine tasuline töö, mis ei eelda kutse-, eri- ega ametialast ettevalmistust. Vastavalt tööturuteenuste ja -toetuste seaduse seletuskirjas toodule käsitletakse avaliku töö tasu toimetulekutoetuse maksmise korral sissetulekuna, sest tegu on töötasuga. Ühte liiki töötasu eristamine muu töö eest saadavast tasust ei ole põhjendatav ning seda ei ole põhjendatud ka sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas. Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse alusel makstavaid toetusi ei arvestata ka tulenevalt praegu kehtivast seadusest sissetulekuna toimetuleku maksmisel, kuna tegemist on sotsiaalhoolekande seaduse § 22² lõike 2 punktis 1 toodud ühekordsete toetustega, mida on üksi elavale isikule, perekonnale või selle liikmetele makstud riigieelarve vahenditest. Sellest tulenevalt ei ole ka põhjendatav vastava erisuse kehtestamine sotsiaalhoolekande seaduses. Peretoetuste seaduse alusel makstavad toetused võib jagada igakuiselt makstavateks toetusteks ja ühekordselt makstavateks toetusteks. Ka ühekordseid toetusi ei arvestata praegusel hetkel toimetulekutoetuse arvestamisel sisse, küll aga tehakse seda igakuiste peretoetuste puhul. Igakuiste peretoetuste väljaarvamine perekonna sissetulekutest tekitab ühtse toimetulekupiiri käsitlemise raames erinevate toimetulekuvõimalustega perekonnad. Teatavasti on toimetulekutoetuse eesmärk

tagada üksi elavale isikule või perekonnale sissetulek sellisel tasemel, mis pärast eluase-mekulude tasumist kataks toimetulekupiiri. Komisjonis nõustus algatajate esindaja – mida ta küll siin praegu eelnõu ettekandes ei teinud –, et mis puudutab okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse alusel makstavaid toetusi, sai see ettepanek tema arvates eelnõusse lisatud kiirustades ja tegelikult kehtivas seaduses probleeme ei ole. Samuti meenutas komisjoni esimees seda, et komisjon avaldas üksmeelselt toetust Sotsiaalministeeriumile läbirääkimistel Rahandusministeeriumiga järgmise aasta riigieelarve üle, et saaks võimalikuks toimetulekutoetuse tõstmine 1200 kroonini. Seega on küsitav, kas tasub muuta süsteemi vähem paindlikuks, nagu algatajad ette panevad.

Mis puudutab peretoetuste mitteamistamist sissetulekute hulka, siis komisjonis meenutati neid motiive, miks 2005. aastal jõustunud riiklike peretoetuste seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise hakati toimetulekutoetuse määramisel sissetulekutena arvesse võtma igakuiseid lapsetoetusi. Põhiprobleem oli tol ajal vaesuslõks ja toetust saavate perede vähene motivatsioon tööle minna, sest toetust saades oli mõne pere puhul sissetulek suurem kui see, mida ta saanuks miinimumpalga korral. Praeguse tööpuuduse oludes on need põhimõtted ministeeriumis ülevaatamisel. Komisjonis meenutati Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancleri Riho Rahuoja sõnavõttu Riigikogu avatud uste päeva raames toimunud sotsiaalkomisjoni avalikul istungil, kus ta ütles, et ministeerium töötab praegusel hetkel kolme põhiülesande kallal, s.o toimetulekupiiri tõstmine 1200 kroonini, toimetulekutoetuse määramisel arvesse võetavate kaalude muutmise, st võrdsustada lapsed koefitsiendiga 1, ja kolmas variant – mitte lugeda enam lastetoetusi sissetulekuteks. Praegu toimub Sotsiaalministeeriumis nende ettepanekute analüüs, et hinnata nende mõju nii järgmise aasta riigieelarvele kui ka sellele, kuidas iga konkreetne muudatus aitab vaesust leevendada.

Selliselt meie arutelu komisjonis kulges, kuni jõuti menetluslike otsusteni. Komisjon otsustas saata eelnõu Riigikogu täiskogu saali esimesele lugemisele 11. mail, s.o täna. Komisjoni liige Heljo Pikhof tegi ettepaneku esimest lugemist mitte lõpetada. Selle poolt oli 5

komisjoni liiget ja vastu 5. Hääletuse tulemusena ettepanek toetust ei leidnud. Sellest tulenevalt on komisjoni ettepanek esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 25. mai kell 18.

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Teile on küsimusi. Küsimuseks saab sõna kolleeg Inara Luigas. Palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te mainisite, et Sotsiaalministeerium valmistab ette muudatusi toimetulekutoetuse määramisel ja selle piirmäära tõstmisel 1000 kroonilt 1200 kroonile. Lisaks tehakse veel teatud muudatusi. Kas te olete kursis ka sellega, et kõik need muudatused nõuavad lisaraha riigieelarves. Millised on need rahalised katted, mis on see tulu, mis tuleb riigieelarvesse? Olge hea, öelge mõni sõna ka nende asjade kohta.

Maret Maripuu

Aitäh! Neid teemasid komisjonis ei arutatud, küll aga viidati sellele, mida asekancler ütles Riigikogu avatud uste päevade raames toimunud sotsiaalkomisjoni avalikul istungil. Nad töötavad nende kolme variandi kallal ja nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, hinnatakse konkreetset mõju riigieelarvele ja seda, milline on iga meetme mõju konkreetset vaesuse leevendamisel. Pärast seda, kui nende analüüsidega on ühele poole saadud – praegu käib ka riigieelarvestrateegia arutelu –, oskame nendele küsimustele täpsemalt vastata.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Me kuulsime eelmise ettekandja käest, et see 1000-kroonine toimetulekutoetus on märgatavalt allpool minimaalse toidukorvi maksumust. Kas te oskate seletada, miks viimastel aastatel ei ole minimaalse toidukorvi maksumust enam välja arvatud? See peaks vägagi sotsiaalvaldkonda puutuma.

Maret Maripuu

Aitäh! See küsimus ei olnud komisjonis arutelul.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Taavi Rõivasel.

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on küsimus just selle kohta, mis komisjonis toimus. Enne öeldi siin, et komisjoni liige Heljo Pikhof tegi ettepaneku esimest lugemist mitte lõpetada. Kas Heljo Pikhof esitas ka mingeid argumente, miks see eelnõu tema hinnangul halb on või jättis ta selle ettepanekut tehes tegemata?

Maret Maripuu

Ta ei motiveerinud oma ettepanekut.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Kui ministeeriumi ametnikud ja mitmed komisjoni liikmed on veendunud, et 1000 krooniga on võimalik ennast kuus ära toita, kas siis keegi on teinud katset, kuidas see õnnestub?

Maret Maripuu

Küsimuse püstitus jäi arusaamatuks, sest nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, avaldas komisjon Sotsiaalministeeriumile üksmeelselt toetust läbirääkimiste pidamiseks Rahandusministeeriumiga, et leida lisavahendeid, et aastast 2011 saaks toimetulekupiiri tõsta.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Mind huvitab ka komisjonis toimunu, mille vastu siin nii elav huvi paistab olevat. Kas saab välistada seda, et selle ettepaneku taga, mille Heljo Pikhof tegi, võis olla näiteks soov, et komisjon ei langetaks vastupidist otsust, et jääks just selline otsus, nagu ta on, et eelnõu jääks menetlusse?

Maret Maripuu

Aitäh! Raske öelda! Ma ei tea, mis oli sinu kalli kolleegi konkreetne motiiv.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Aitäh! Austatud komisjonipoolne ettekandja! Hea istungi juhataja! Kui me siin ühe oma hea kolleegi hääletuse sisemist hingeelu juba lahkame, siis ma küsin ka selle kohta. Kuidas see hea kolleeg sotsiaalkomisjonis pärast seda, kui ta oli teinud ettepaneku eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada, siis ise sellele oma ettepanekule hääletuse kaudu reageeris?

Maret Maripuu

Aitäh! Tema omaenda ettepanekut ei toetanud.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kui on soovi, siis avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt väike selgitus selle kohta, mis puudutab okupatsioonirežiimide poolt represseeritute toetusi. Praktikas on olnud probleeme selle tõlgendamisega, kas need siis arvatakse toimetulekutoetuse hulka või ei arvata. Sotsiaalministeerium kinnitas, et seda loetakse ühekordseks toetuseks ega arvestata sinna hulka ja vastavalt sellele ma ka algataja esindajana ütlesin, et kui see tõesti on niimoodi ja see on täiesti kindel, siis me oleme eelnõu edasisel menetlemisel nõus tegema selles vastavaid muudatusi. Mis puudutab jälle üles kerkinud küsimust, millised on vahendid jne, siis kui ka Sotsiaalministeerium on põhiliselt kaalunud neid ettepanekuid, millega meie oleme siin välja tulnud, tuleb meil kõigil järelikult kaaluda sedagi, millistest vahenditest seda teha. Minu arust on täiesti arusaadav – kui alata sotsiaalteadlastest, kes on käinud meil komisjoni istungil esinemas ja keda me oleme ka siin saalis kuulnud –, et põhiline võimalus vaesusriski vähendada on just see toimetulekutoetus.

Ja ma ei näe ka mingit erilist takistust, miks see piir ei võiks olla seaduses, miks ta peab olema just eelarves. Väga paljud muud toetused on ju seaduses määratletud. Miks ei võiks ka toimetulekutoetus olla seal määratletud. Just nimelt sellepärast, et siis ei satuks selline oluline määr eelarve menetlemisel kärpeohtu. See on üks selliseid prioriteete, mis ei tohiks olla eelarvevaidluste teema. Sellepärast oleme me ta seaduse tasemele toonud. Ja lõpetuseks palun seda kindlasti toetada, kuna selliseid ettepanekuid on tulnud ju tegelikult nii ministeeriumi poolt kui – vähemalt nüüd võib juba öelda – ka opositsioonifraktsioonide poolt. Palun siis toetada, et me saaksime jätkata arutelu nende teemade üle, kuidas neid inimesi, neid peresid paremini toetada, millised on need kõige efektiivsemad meetmed. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Mulle on laekunud ka Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 711 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu 34, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks.

Ettepanek leidis toetust ning seaduseelnõu 711 on menetlusest välja langenud. (Tabel 8.)

3. Tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Kolmas päevakorrapunkt on täna rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Tegemist on Riigikogu rahanduskomisjoni

konsensuslikult algatatud eelnõuga, mis valmis koostöös Eesti Kaupmeeste Liidu ja Eesti Tööandjate Keskliiduga. Selle eelnõu eesmärk on leevendada ajutiselt Tallinna müügi- maksuga seondult müügihinna väljapanemise reegleid, vältimaks hinnasiltide vahetamist Tallinnas kaks korda lühikese aja jooksul – esmalt müügi maksust tulenevalt ja seejärel euro kasutuselevõtust tulenevalt. Eelnõu kohaselt võib käesoleva aasta 1. juunist, mil müügi maks kehtima hakkab, kuni detsembri lõpuni Tallinna kauplustes ostja poolt tasutav lõpphind olla kuni 1% suurem kaubale kleebitud või kauba vahetus läheduses eksponeeritud müügi hinnast. Analoogne hinna avaldamise leevendus laieneb ka teenindusasutustele. Kui võrd müügi maks jõustub 1. juunist, tuleb ka kõnealust leevendust lubav muudatus jõustada samal ajal. See eeldab eelnõu kiiret menetlemist käesoleval ja järgmisel tööajal. Komisjon otsustas taas kord konsensuslikult teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja palub määrata muudatusettepanekute esitamise tähtsajaks 12. mai, s.o homme kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Esimesena saab küsimuseks sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Austatud Taavi Rõivas! Ma nägin tekstiga tutvudes sellist võimalust, et ettevõtjad hakkavad infoplakateid panema kas siis kassade juurde või sissekäikude juurde. Teadaolevalt külastab Eestit eriti suvel väga palju turiste, kes annavad väga suure osa müügitulust. Kas te olete komisjonis arutanud ka seda, mis keeles peaks see informatsioon olema, sest teatud poodides näiteks ostetakse 1000 euro suuruse summa eest ja mitte kõik ei oska eesti keelt. Kas sellisel puhul võib näiteks Keeleinspektiooni sekkumine olla üheks ohuks?

Taavi Rõivas

Aitäh väga huvitava küsimuse eest! Ma ütlen kohe ära, et komisjon ei ole seda eraldi käsitlenud. Küll aga peab silt eelduslikult loomulikult kehtiva keeleseaduse alusel vähemasti eesti keeles olema ja kui kauplus ise soovib seda paralleelselt tõlkida mõnda teise keelde, siis ma praegusel hetkel küll selles probleemi ei näe. Aga usun, et meil on võima-

lik seda teisel lugemisel eraldi käsitleda. Ma tänan selle teema püstituse eest, see tundub täiesti asjakohane olevat.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh mõistva suhtumise eest! Aga ma jätkaksin seda teemat. Juhul kui klient tõesti ei saa informatsioonist aru – olgu ta näiteks hispaaniakeelne või hiinakeelne kodanik –, kelle vastu siis hagi või nõue esitatakse rikkumise puhul, kas ettevõtja vastu või riigi vastu, kes sellise möönduse tegi, või Tallinna linna vastu?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mina ei soovitaks üldse hagi esitada, sest küllap on meil kõigil olnud kogemusi mõnes võõras riigis, kus me ei saa väga täpselt kohalikust keelest aru. Sealsamas hispaania keelt rääkivas Hispaanias, kui ma ei eksi, lisandub mõnes paigas teatud osa makse veel arvele, rääkimata näiteks Ameerika Ühendriikidest, kus on samuti osariigipõhine müügi maks, mis hiljem arvele lisandub. See võib seal inglise keelt mitte valdavatele inimestele ka üllatusena tulla. Ma usun, et peamine on ikkagi see, et Eesti tarbijad saaksid selle adekvaatse info kätte, see on analoogne üleminekuperiood sellega, mis me kehtestasime käibemaksumäära tõstes, ja see tagab, ma loodan, ka selle, et kauplusekettidel, mis ei asu mitte ainult Tallinnas, vaid üle Eesti, on võimalik jätta infosüsteemis, mis näiteks silte trükib, hinnad ühtlaselt samaks igal pool ja lisada see 1% siis tõesti vaid Tallinnas. Ka praegu on näiteks ajakirjanduses olnud väga palju spekulatsioonid sel teemal, et Tallinna müügi maks võib praktikas tõsta hindu üle kogu Eesti sel lihtsal põhjusel, et kaubandusketid on üle-eestilised ja nende erinevate hindade, mida mõne suure kaupluse puhul on sadu tuhandeid, näitamine eri poodides erinevana võib olla liiga keeruline. Ma usun, et see väike muudatus leevendab ka seda riski, et mujal, väljaspool Tallinna, hinnad Tallinna müügi maksu tõttu tõusevad. Aga päris kindlasti leevendab see kaupmeeste halduskoormust, mis ilma selle

muudatuseta oleks kaupmeeste hinnangul ikka väga suur. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et kui tänasel päeval saab väga hinnatundlik klient toidupoes käies, lettide vahel jalutades ja kaupa valides väga lihtsalt arvutades teada, kui palju tal kassas raha kulu, kui palju ta osta saab, siis selle eelnõu jõustumisel peab ta hakkama veel protsenti arvestama või ei saagi väga täpselt teada, kui palju tal see kaup tegelikult kassas maksma võib minna, sest sinna lisandub Savisaare müügi maks. Kuidas see mõjub näiteks siin mitmes päevakorrapunktis arutusel olnud toidukorvi maksumusele?

Taavi Rõivas

Aitäh! Vara on veel öelda, kui suur mõju hinnatõusule sellel müügi maksul saab olema. Seda näitab kindlasti aeg. Aga ma usun, et kindlasti ta hinnatõusu kaasa toob ja praegu otsimegi võimalusi selleks, et seda hinnatõusu väljaspool Tallinna vähemasti ei tuleks, sest väljaspool Tallinna elavatel inimestel ei ole olnud võimalust oma poliitilise valiku kaudu teha midagi selleks, et Tallinnas müügi maks ei kehtestataks. Tallinnas kehtestatav müügi maks, kui ta *de facto* rakenduks ka mujal Eestis, oleks ülejäänud Eesti suhtes kindlasti ebaõiglane.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 754 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. mai kell 18.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Edukaid komisjoni istungeid kõigile!

Istungi lõpp kell 11.24.

Istungi kestus 1 tund ja 24 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Kolmapäev, 12. mai 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Ministri vastutus
2. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid
3. Tervishoiutöötajate väljaränne
4. Küsimused

Istungi rakendamine

1. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (657 SE) kolmas lugemine
2. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (632 SE) kolmas lugemine
3. Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu (718 OE) teine lugemine
4. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) teine lugemine
5. Pakendiaksiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (707 SE) teine lugemine
6. Hoiu-laenuühistu seaduse ja krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (240 SE) teine lugemine
7. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) esimene lugemine
8. Riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (749 SE) esimene lugemine
9. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) esimene lugemine
10. Loomakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) esimene lugemine
11. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud ametikaaslased! Alustame 12. mai infotundi. Teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus hetkel 38 Riigikogu liiget, puudub 63.

Tänases infotunnis osalevad haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas peaministri ülesannetes, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ning sotsiaalminister Hanno Pevkur. Eelnevalt registreeritud teemasid, mida me infotunnis käsitlema peame, on täna kolm. Nendega teemegi algust.

1. Ministri vastutus

Aseesimees Keit Pentus

Esimene teema puudutab ministri vastutust. Esimene küsija on Kadri Simson ning küsimus on minister Hanno Pevkurile. Küsimuseks on sõna Kadri Simsonil. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu esimene küsimus puudutab viimastel nädalatel palju ärevust põhjustanud lasteaedade probleemi, millele pidas vajalikuks tähelepanu juhtida iga Vabariigi President oma emadepäeva kõnes. Nimelt, te karmistasite möödunud aasta 11. detsembril ministri määrusega lasteaedadele kehtivaid nõudeid. Sellest tulenevalt hakati lasteaiaaruume arvestama nimekirjas olevate laste järgi, mitte realselt kohalkäivate laste järgi. Selle probleemi tekkides ja sellele lahenduse otsimise käigus lubasite te selle määruse tagasi võtta, aga te pole seda senini teinud. Millal te oma lubaduse täidate?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Alustame sellest, kus te eksite: määrust ei muudetud kindlasti karmimaks, määrust leevendati. Kui te võtate varasema versiooni määrusest, mis kehtis enne 1. jaanuari, siis sealt ei suuda tuvastada, et arvestati kohalkäivaid lapsi. Sellist sõnastust selle määruse varasemas regulatsioonis ei olnud. Tegemist oli selgelt määruse leevendamisega. Seda on väga palju ja pikalt käsitletud ajakir-

janduses ja igal pool mujal ning mul ei ole mõtet selle üle rohkem arutleda. Ma arvan, et küsijal on olnud võimalus ka meediaväljaannetega tutvuda ja seal avaldatuga ennast kurssi viia. Mis puudutab määruse muutmist, siis kõik on nii, nagu oli kokku lepitud. Neljapäeval toimus kohtumine Tallinna linnaga (kuhu linnapea ega abilinnapead kahjuks ei tulnud, oli väga kurb, et keegi linnavalitsuse poliitilise juhtimise tasandilt ei pidanud vajalikuks nii tähtsa küsimuse asjus ministri juurde tulla), samal päeval saatsin ma määruse e-õigusesse kooskõlastamisele, praegu on see seal kooskõlastamisel. Rahandusministeerium on palunud mõned päevad pikendust oma kooskõlastuse andmiseks. Kohe, kui kooskõlastus on olemas, kirjutan ma selle määruse alla.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! On hea meel kuulda, et te selle määruse endiseks muudate, sest tegelikult teie määrus nr 94 kehtestas selle, et pindala arvestuse aluseks ühe lasteaia-rühma jaoks on registreeritud laste arv. Varasema regulatsiooni kohaselt ei olnud sätestatud, et pindala arvestuse aluseks on rühma registreeritud laste arv, arvestati realselt kohalkäivate laste põhjal. Kuidas te saate öelda, et see on reeglite leevendamine, kui paljudele omavalitsustele, sealhulgas Tallinnale tähendas see realselt seda, et reeglite kohaselt oleks tulnud sadu lapsi lasteaiast välja arvata? Miks te valetate?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Minister ei ole kindlasti selles küsimuses valetanud. Ma soovitsin teil enne selliste küsimuste esitamist arutada seda mõne juristiga. Kui te võtate ette selle määruse varasema redaktsiooni, siis näete, et seal oli selgelt öeldud, millised peavad olema lasteaia ruumid. Vähemalt teised omavalitsused on aru saanud, et ka varasemas versioonis käsitleti seda registreeritud laste arvu järgi. Kui on nõutav riiete kuivatamise ruumi olemasolu ja magamisruumi olemasolu, mille kohta määruses on selgelt kirjas ruutmeetrite arv ühe lapse kohta, siis seda ei saa kuidagi

tõlgendada nii, et arvestus toimuks kohalkäivate laste arvu järgi. Teie tõlgenduse kohaselt võiks öelda, et miks Tallinn ei võtnud 35 last rühma, kui niikuinii ainult pooled käivad kohal, või miks siis lasteaedades on eraldi kuivatusruum, kui kuivatusruumi võiks lugeda ka mänguruumide hulka. Need tõlgendused, mida erinevad omavalitsused on teinud, ongi olnud väga erinevad. Selleks, et neid erinevaid tõlgendusi lõpetada, oli Terviseametil ettepanek sõnaselgelt sätestada registreeritud laste arv. Teiseks, mis puudutab määruse tagasivõtmist, siis kindlasti keegi ei võta määrust tagasi, küll aga me ütleme, et tõstatatud probleem sellisel kujul ei ole adekvaatne. Mida minister siinkohal saab teha, on see, et me ütleme, et olemasolevad lasteaiad, kellele on haridusminister väljastanud koolitusloa, võivad edasi tegutseda, ja sai kokku lepitud Tallinna linnaga, et tuleb uus määrus, mille tegemisse kaasatakse ka Tallinn.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks täpsustavaks küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te soovite rääkida tõlgendamisest. Räägime siis tõlgendamisest. Kas te oskate anda selgitusi selle kohta, miks Terviseameti kontrollid kasutavad topeltstandardeid? Näiteks Tartus arvestati mänguruumide sisse ka võimlemisruumid, kuid Tallinnas Terviseamet seda ei lubanud. Te olete teada andnud, et te olete kohtunud Terviseameti esindajatega ja olete saavutanud kokkuleppe, et edaspidi vaadatakse kõiki Eesti lasteaedu ühtemoodi sõbralikult. Millest tuli selline tõlgendamine Terviseameti poolt?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma olen Terviseameti juhiga sellest rääkinud. Tõepoolest, enne 1. jaanuari oli Eestis teatavasti Tervisekaitseinspeksioon ja erinevate inspektorite käsitus üle Eesti (ega me ei pea siin võrdlema ainult Tallinna ja Tartut), samamoodi omavalitsuste käsitus nende normide tõlgendamisel oli tõesti erinev. See oli ka üks väga paljudest põhjustest, miks sooviti määrust täpsustada nii, et tõlgendamisruumi jääks vähemaks. Kui vaadata veel kord probleemi sisu, siis tegelikult selle

tõlgendamisruumi vähemaks võtmiseks oli ja on parlamendi menetluses üks eelnõu, mille haridusminister on ette valmistanud. Haridusministrilt saadud info kohaselt see eelnõu kahjuks kultuurikomisjonis läbi ei läinud, just opositsiooni häältega arvati see eelnõu menetlusest välja. See on väga kurb, et kõik lahendused, mida valitsus on pakkunud, on olnud miskipärast opositsioonile mitesobivad. Sellepärast tundub, et on tahetud poliitilist jonni ajada. Ma küll väga loodan, et see määrus, mida nüüd ministri määrusega muudetakse, annab kõikidele lastevanematele kindluse tagasi ja keegi ei pea muretsema, et tema laps lasteaiast välja visatakse, ja võib olla kindel, et kui laps pidi sügisel lasteaeda saama, siis ta sinna ka saab.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Selle teema raames on viis kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Suur tänu! Austatud sotsiaalminister, rõõm teid üle pika aja infotunnis näha! Eile päevakorral olnud OECD raportis juhiti tähelepanu sellele, et Eesti peaks palju rohkem tähelepanu suunama vaesuse vähendamisele. Siin on välja toodud, et vaesuses elavad meil 60% töötutest ja 40% pensionäridest, eriti just miinimumpensioni saavad pensionärid. Samuti on välja toodud, et vanemahüvitise ülempiiri peaks Eesti tingimata vähendama. Millised on teie seisukohad ja kuidas te kavatsete sellele väga tähtsale dokumendile reageerida?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Mul on ka teid väga hea meel siin näha ja veel suurem heameel on soovida teile palju õnne tänase sünnipäeva puhul! Mis puudutab OECD raportit, siis see raport on Eestile tõesti andnud väga palju erinevaid soovitusi. OECD raportööridega läbi rääkides selle raporti koostamise käigus sai väga palju kasulikke mõtteid, millest paljusid on juba töösse rakendatud. Eelkõige on töösse rakendatud meetmeid tööturu poole pealt. Mis puudutab pensione, siis ma usun, et Eesti natuke rohkem kui kümnekond aastat tagasi tehtud otsus pensionisüsteemi reformimiseks oli väga õige. Pensioni indekseerimine annab ka

selle võimaluse, et just nimelt baasosa tõuseb kiiremini, ja see aitab kindlasti kaasa just madalamat pensioni saavate isikute pensioni kasvule. Nii et need soovitused on osalt töös. Teiselt poolt tuleb kõik need soovitused panna kindlasti praegusesse konteksti, vaadata, kui palju riigil rahalisi võimalusi on. Reformierakond ja, ma usun, terve valitsus on jätkuvalt väga selgelt seda meelt, et soovitused pensioni tõsta on väga õiged. Sellepärast ka valitsus eelmisel aastal pensione tõstis ja sel aastal pensione ei vähendanud, kuigi pensioniindeks oleks olnud ju alla ühe. Kõik see, mida valitsus teeb, peab olema suunatud sellele, et majandus võimalikult kiiresti kasvama hakkaks ja oleks võimalik hakata esimesel võimalusel pensione tõstma.

Aseesimees Keit Pentus

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Ma jätkan samal teemal, pensioniteemal, sellest pole kaua räägitud. See, et 40% protsenti või ligi pooled Eesti pensionäridest on vaesed, on muidugi kurb näitaja. Aga öelge, palun, milline on teie tulevikuvision. Sel aastal, ma saan aru, pensione ei tõstetud ja ega seda väikest suvist tõusu, mis meil varem oli, vist ka ei tule, saan ma aru. Aga öelge mulle, palun, kui me hakkame nüüd maksma ka Euroopa ühiskassasse nende viletsate riikide toetamiseks 10 või 20 miljardit krooni, kuidas siis pensionäride tulevik lähematel aastatel välja näeb, kas arvestuste kohaselt pensioniraha jätkub. Jutud käivad, et pensionid hakkavad vähenema.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei tea, millises ringkonnas teie liigute või kas te räägite ise neid jutte, et pensionid hakkavad vähenema. Valitsuse nägemuse järgi pensionid kindlasti vähenema ei hakka. Me teeme tööd selle nimel, et pensionid saaksid suurenedada. Ma väga soovitan ka teil, ükskõik, kus te käite, mitte seda rääkida, ja kui keegi räägib pensionide vähenemisest, siis võiksite selle kindlasti ümber lükata. Praegune valitsus kindlasti pensione ei vähenda ja mõtleb sellele, kuidas pensione suurendada.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Ma tulen tagasi lasteaedade temaatika juurde. Kindlasti te mäletate, et selle määruse eelnõu puhul oli väide, et see ei too kaasa lisakulusid. Millele see väide tugines? Täna me teame, et tegelikult mitte millelegi. Ma ei oska kaasa rääkida selle üle, kas need normid on põhjendatud. Ma eeldan, et need võivad olla põhjendatud. Aga näiteks Tallinn on välja arvanud, milline rahaline mõju sellel n-ö erineva tõlgenduse kõrvaldamisel on: investeringute vajadus on kohe ca miljard krooni ja loomulikult lisanduvad veel mitmekümne lasteaia täiendavad ülalpidamiskulud. Kuidas teie ministrina näete oma vastutust selle eest, et te olete seadustanud midagi, mille puhul te olete jätnud kõigi selle rakendajatega kooskõlastamata oma määruse eelnõu ja olete jätnud selgitamata absoluutselt kõik rahalised mõjud? Ärge unustage, et Eesti on suhteliselt vaene riik.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Meil ei ole siin kahjuks nii palju aega, et teile kogu seda temaatikat veel kord selgeks teha, selleks me peaksime kokku leppima eraldi kohtumise, kus ma saaksin teile näidata ning teha puust ette ja punaseks, mis Tallinnas tegelikult muutunud on. Vaatame fakte. 2006. aastal oli Tallinna lasteaiarühmades keskel läbi 16 last, 2010. aastaks on see arv tõusnud 22-le ehk Tallinn on märkimisväärselt suurendanud rühmades olevate laste arvu. Fakt on see, et Tallinn on oluliselt vähendanud lasteaedade rahastamist. Olukorras, kus vähendatakse lasteaedade rahastamist ja lasteaiaid ei tule toime, pannakse lasteaedadele loomulikult surve peale, et võtta vastu rohkem lapsi. Tervisekaitseinspektori külastäikudest Tallinna lasteaedadesse tulenes väga selgelt, et 70%-s sõimerühmadest (kui ma õigesti mäletan, mul ei ole seda paberit kaasas) ületas laste arv 17 last. Lubatud on 14 + 2 ehk 16. See on väga selgelt Tallinna esile kutsutud probleem seoses lasteaedade alarahastamisega. Meil ei ole kahjuks siin väga palju aega, küsimustele vastamise aeg on lühike. Mis puudutab seda, kuidas sellest välja tulla, siis see on väga lihtne. Tallinn ei pea

kindlasti ehitama ainult uusi lasteaedu, on võimalik ka olemasolevaid uuesti kasutusele võtta. Mina olen omalt poolt andnud Tallinnale võimaluse, et kõik praegused lasteaiaid saavad tööd jätkata. Nii lihtne see ongi.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Alguseks väike repliik: Tallinn ei ole oluliselt vähendanud lasteaedade rahastamist. Vabariigi Valitsus ja teie, sotsiaalminister, olete toetanud seda, et lasteaedade rahastamine üle kogu Eesti on vähenenud suurte kärpmete tõttu, mida te olete teinud. Nüüd küsimuse juurde. Teie kolleeg rahandusminister Ligi on tulnud välja ettepanekuga, et 300-kroonised lastetoetused tuleks ära kaotada. Kas see on spetsiaalne samm, selleks et lasteaiaajärjekordade probleem laheneks iseenesest? On ju teada, et lasteaias käimine ei ole üldse odav ja lasteaia eest tuleb vanematel maksta, kindlasti kasutavad paljud vanemad seda lastetoetust vähemalt osaliselt lasteaia eest tasumiseks. Kas see kaotamine ongi tehtud selleks, et lasteaedades käiks vähem lapsi ja lasteaiaajärjekordade probleem saaks lahendatud?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Kuna te tegite repliigi ja eksisite seda tehes, siis pean ma teile vastu repliigi ütlema. Riik ei ole vähendanud lasteaedade rahastamist. Lasteaedade rahastamine on olnud kogu aeg kohalike omavalitsuste kohustus, see on selgelt kirjas ka koolieelse lasteasutuse seaduses. Riik andis 2008. aastal programmi "Igale lapsele lasteaiakoht" raames omavalitsuste toetuseks täiendavalt 225 miljonit krooni. Osa sellest oli investeringukulu, osa oli ülalpidamiskulu ja osa läks õpetajate palkadeks. Väide, et riik ei ole omavalitsusi toetanud, on puhas vale. Tallinn ei ole näiteks europrojektide raames taotlenud endale lasteaedade ehitamiseks just väga palju raha, raha on küsitud kõikvõimalike muude asjade jaoks, näiteks Tallinna trammide jaoks. Mis puudutab omavalitsuste lisarahastamist, siis KOIT kavast on viimastel aastatel lasteaedade ehitamiseks Siseministeeriumi kaudu omavalitsustele antud üle 550 miljoni krooni. Need on väga

suured summad. See, et riik on rahastamist vähendanud, ei vasta tõele. Küll aga vastab tõele see, et Tallinn on vähendanud märkimisväärselt (ma siiski rõhutan: märkimisväärselt) lasteaedade rahastamist. Vaadake pearaha ühe lapse kohta. See on kukkunud 20 000 juurde, aga oli peaaegu 30 000 krooni. Kui vaadata arvestuslikku summat omavalitsustega arveldamise koha pealt, siis see oli 34 000 krooni ja nüüd on 26 000 krooni. Ei ole korrektne väita asju, mis ei ole õiged. Kui omavalitsused abi vajavad, siis riik kindlasti esimesel võimalusel arutab seda, kui riigi rahalised võimalused suurenevad.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames saab viimaseks küsimuseks sõna Mailis Repts. Palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kõigepealt palju õnne selle puhul, et te jätkate sama jama, mida te olete siin mitu nädalat ajanud. Esiteks, selle määrusega te selgelt karmistasite tingimusi kõikidele omavalitsustele. Küsimus ei ole valimisvõitlusest Tallinnas, kuigi te endiselt räägite valimisringkonna tingimustest. Teiseks, omavalitsuste tulubaasi selgelt vähendati. Omavalitsustel üle kogu Eesti on see ligi 2,5 miljardit krooni. Kolmandaks, te tõite siia sisse koolieelse lasteasutuse seaduse. Kui te annate omavalitsustele kindluse, et riik lasteaiaõpetajate palka osaliselt toetab, aga juba aasta pärast võetakse see toetus ära, siis olete te vähendanud omavalitsuste tulubaasi. See ei olnud pilootprojekt. Ehituste mõttes küll, aga palga mõttes mitte. Küsimuse juurde: kas $2 + 2 = 4$? Kui siinamaani arvestati magamisruumi ja mänguruumi pinnaks, kui nad olid üks ruum, $2,5 \text{ m}^2$, siis teie määruse põhjal on 4 m^2 . Kas 4 on suurem kui 2?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! See hakkab jälle pihta sellest, millest me oleme siin juba korduvalt varem rääkinud, ehk erinevast tõlgendamisest. Kui võtta ette see määrus, mis kehtis enne 1. jaanuari, ja võtta ette määrus, mis kehtis 1985. aastast, see oli kehtestatud lausa NSV Liidu sotsiaalministri poolt, siis ka seal olid ruutmeetriõuded magamis- ja mängimisruumidele 2,5 ja 2,5 ning seda arvestatigi eraldi.

Eri omavalitsused on siin erinevalt arvestanud. Selleks, et vähendada erinevat tõlgendamist ja tagada õigusselgust, öeldigi selgelt, et kui magamiseks on vaja 2 m^2 ja mängimiseks vähemalt $2,5\text{--}3,5 \text{ m}^2$, siis sellest tulenevalt oleks mõistlik, et neid oleks võimalik ka koos vaadata. Kui vaadatakse koos, siis, okei, ei ole $2,5 + 2$ ehk 4,5, vaid on 4 m^2 . Me võime selle üle jahuda kui palju tahes, tähtis on see, et ma olen pakkunud lahenduse. Tallinna lasteaiad nagu ka kõik ülejäänud Eesti lasteaiad saavad oma tööd jätkata. Samamoodi on kokku lepitud see, et määrusest tehakse uus versioon, sellesse töösse on Tallinn kaasatud, ta saab kõik oma mõtted välja öelda. Samamoodi kaasatakse määruse tegemisse omavalitsusliitude ehk linnade liidu ja maaomavalitsusliitude esindajad, samuti lastevanemad. Lepime siis kenasti ilusasti kokku, milline on omavalitsuste võimekus, arvestades olemasolevaid ressursse ja arvestades ka seda, mis on laste jaoks oluline, kuidas laste tervist peab käsitlema.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise. Esimesele küsimusele on kulunud üle 20 minuti ja kahte teemat on täna vaja veel käsitleda.

2. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab sotsiaalhoolekanne ja tervishoidu. Küsija on Marika Tuus ning küsimus on sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun vajutada klahvile "Sõna"! Kõigepealt tuleb puldist vajutada klahvile "Sõna", seejärel on võimalik mikrofon sisse lülitada.

Marika Tuus

Me oleme ammu sirgeks rääkinud, et sealt tuleb vajutada. Aitäh! Ja ministrile veel kord aitäh õnnitluste eest! Ma saan aru, et Heimar Lengi küsimus oli ajendatud sellest kahe päeva tagusest majandusuudisest, et pensionikassa on miinuses ja käriseb väga kiiresti. Siin on ka vastavad arvud välja toodud. Ma ikkagi rõhutan eilset OECD raportit. Siin on öeldud väga selgelt, et Eesti peaks väga tõsiselt muutma oma sotsiaalsüsteemi. Me ei ole jätkusuutlikud. Meist kehvemini rahastab sotsiaalsüsteemi (võetuna suhtena SKT-sse) vaid üks riik.

On öeldud veel, et töötuseprobleemi ei lahenda me võib-olla 5–10 aasta jooksul, need aastad on välja toodud, vaesus ikka süveneb. Mis te arvate, kuidas me peaksime ikkagi sotsiaalsüsteemile rohkem tähelepanu pöörama?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Miljoni dollari küsimus: kuidas leida rohkem raha? Selleks on eri võimalusi. Üks variant on raha lihtsalt juurde trükkida, kuid ma arvan, et see väga produktiivne ei ole. OECD raport on tõesti juhtinud tähelepanu õigele asjale. Jah, pensione ongi vaja tõsta, olen täiesti nõus. Selleks et neid tõsta saaks, peab loomulikult ka majandus tervikuna tõusma hakkama. Teiselt poolt, kui me võtame suhtarvudena, siis ei ole meil OECD riikide ees väga põhjust häbeneneda. Meie keskmise pensioni suhe keskmisesse palka on 42–43%, mis on OECD keskmine või isegi üle keskmise. Selles osas ei ole meil kindlasti midagi häbeneneda. Fakt on see, et me peaksime riigina muutuma rikkamaks. Kui me seda teeme, siis on ka inimestel rohkem võimalusi ja võimalik rohkem sotsiaalkaitsele kulutada. Praegust rahakotti arvestades tähendaks see seda, et me peaksime olemasolevaid kuluartikleid ümber jagama. Kas me võtame põllumajanduselt ära või võtame hariduselt ära? Mõlemad ministrid raputavad pead ja ma usun, et ka teie raputate pead, sest ei tohi põllumajanduselt ära võtta, ei tohi hariduselt ära võtta. Eks need need valikud on. Valitsus murrab iga eelarve tegemisel tõsiselt pead. Kaks selget valikut on viimaste eelarvete tegemisel olnud need, et hariduskulud ja sotsiaalkulud on olnud prioriteet.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna kolleeg Mai Treial. Vabandust! Esimene täpsustav küsimus Marika Tuusilt.

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Eks me teame kõik, et rahastamise küsimus on ikkagi prioriteetide küsimus. See näitab, kas sotsiaalküsimused on meile tähtsad või mitte. Aga mis puutub pensionidesse, siis te tõite siin välja, et pole midagi hullu. Kuid OECD vägagi toonitas, et meil on just väga suur lõhe nende väiksemate pensionide, miinimumpensionide ja

suuremate pensionide vahel. Ta tegi ettepaneku suurendada miinimumpensionit ja pensionit esimese samba osatähtsust. Kuid ma küsin ikkagi seda, mis meie vaesust arvestades on väga oluline ja mille pärast väga palju helistatakse, see on tervishoid ja veel kord see, et meil on retseptiravimid Euroopa riikidest kõige kallimad, inimeste omaosalus on 40%, kallimad on need ainult Taanis. Mis teil on plaanis ette võtta, et see suhe ikkagi pisut paremaks läheks?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et selle küsimuse sissejuhatuseks oleks paslik öelda, et kümnekond minutit tagasi ütles Euroopa Komisjon, et Eesti on euroks valmis. Kindlasti on ka see väga oluline motivaator nii investoritele kui ka siseturule, selleks et majandus hakkaks tõusma, ja kui majandus tõuseb, siis on nii tervishoius kui ka sotsiaalkaitstes rohkem raha. See on kindlasti, ma arvan, tänase päeva kõige olulisem ja kõige positiivsem uudis. Kui tulla nüüd konkreetselt ravimite juurde, siis me oleme ka infotundides rääkinud, et ravimite osas on märkimisväärseid muudatusi tehtud. Esiteks, apteekritele kohustuse panemine pakkuda geneerilist ravimit või n-ö odavaimat ravimit (see ei ole mitte õigus, vaid see on kohustus), teiseks, piirhinna kokkulepe ka 50%-lise soodusmääraga ravimite puhul, kolmandaks, digireseptiga seonduvalt loomulikult see, et kui arst kirjutab välja toimeaine, siis tuleb apteekrile selle toimeaine sisaldusega ravimite loetelust esimesena ette just kõige odavam ravim jne. Nii et neid toiminguid on päris palju. See on andnud ka selle tulemuse, et 2009 *versus* 2008 ravimiturg või n-ö ravimikäive ei suurenenud, kuigi see on iga aasta suurenenud. Loodame, et need viimased muudatused, nii kokkulepped 50%-lise soodusmääraga puhul kui ka apteekritele pandud kohustused annavad täiendavat ressursivõitu.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks täpsustavaks küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Lubage omalt poolt öelda, et on tõesti tore, et niisugune rõõmustav uudis on tulnud. Kuid ma juhin ikkagi tähelepanu, et see, et Eesti krooni asemel hakkab rahakotis olema

euro, ei tee arstirohtusid meile sugugi odavamaks, siin on kõike muud vaja. Samuti on lood teise probleemiga, milleks on hambaravi. Me teame, et me oleme praegu ainuke riik, kes ei kompenseeri täiskasvanud töölkäijatele hambaravi isegi mitte miinimummääras. Kas on plaanis seda taastada? Mida me üldse laiemalt tervishoiuga ikkagi teeme? Me teame, et ka tervishoiukulutuste poolest oleme me praegu koos Rumeeniaga Euroopas kõige viimased, väga kehvad tasemel. Kui sel aastal kärbiti kõiki valdkondi palju, siis tervishoiu raha kärbiti kaks korda rohkem. Mis plaanid teil on?

Hanno Pevkur

Aitäh! Eks plaane ja mõtteid on eri ringkondades kogu aeg. Täna hommikul toimus järjekordne Praxise mõttehommik. Näiteks Nikolai Põdrämägi oli seal kohal. Me küll rääkisime rohkem n-ö info poole pealt, aga seal oli ka Taani näide, kus e-teenuste arendamise tõttu vähenes arstivisiitide arv, mis tähendas ka reaalselt rahalist kokkuhoidu. See on üks järjekordne näide selle kohta, et kui teha mõistlikke ja arukaid otsuseid ning need lahendused, mis pakutakse, korralikult tööle hakkavad, siis on võimalik realselt leida ka rahalisi ressursse, sest n-ö näost näkku arstivisiite jääb natukene vähemaks, mis tekitab ressurside kokkuhoidu ja seda raha on võimalik suunata vastavalt valikutele kas järjekordade lühendamisele või hambaravihüvitise taastamisele. Need on tervishoiupoliitilised valikud. Kui tehti see tervishoiupoliitiline valik, et hambaravi eest tuleb täiskasvanutel endil tasuda, siis oleks alternatiiv olnud see, et see kompensatsioon jääb alles, aga ravijärjekorrad on veelgi pikemad. Mis puudutab tervishoiu rahastamist tervikuna, siis selle koha pealt on ju Maailma Terviseorganisatsiooni analüüs olemas, edasi sõltub riigi võimalustest või otsustest, mida me selle suure tarkusega, mida me kogunud oleme, peale hakkame.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames on neli kohapeal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Nüüd, kui me teame, et me oleme euro tule-

kuks päris valmis, kõik ukсед on lahti, saab öelda küll, et euro tuleb suunata rohkem inimeste teenistusse, kui seda oli kroon. Seda, et kroon ei suutnud inimeste eest hoolitseda, on öelnud ka OECD oma aruandes. Te ütlesite, et tervishoidu on rohkem raha vaja, siis saame paremini inimeste eest hoolitseda. Minu küsimus on seotud sellega, et alati saab raha kokku hoida. Seda saab teha ennetustegevuse abil. Aga nüüd on selgunud, et väga paljud inimesed ei saa ka emakakaelavähivähingutele, rinnavähivähingutele, ei ole paigas andmebaasid, on takistused, rääkimata sellest, et need, kes ei ole ravikindlustatud, ei saa üldse nendele uuringutele. Mida te ette võtate, et kõik inimesed saaksid osa ennetustööst ja et andmebaasid oleksid korras?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Alustame andmebaasidest. Meil on isikuandmete kaitse seadus. Sellega on vähiregistrit pidavate inimeste hinnangul mõningaid probleeme. Meil tuleb ministeeriumis kas järgmisel või ülejärgmisel nädalal (mul ei ole kalendrit käepärast) kohtumine registri pidajatega või Eesti Vähiliiduga ja teiselt poolt proovime me sinna saada ka Andmekaitse Inspeksiooni inimesi, et lahendada see registri probleem ära. Jah, registri pidamisega on reaalne mure, aga selle mure lahendamiseks on vaja eelkõige andmekaitse seisukohta ja andmekaitse põhimõttelise seisukoha muutumist ning kindlasti on vaja Justiitsministeeriumilt seaduseelnõu. Mis puudutab muid ennetustegevusi, siis tegelikult on ennetustegevusi laiendatud. Meil on olemas ka eesnäärme skriining. Emakakaela- ja rinnavähi sõeluuringut on ju rohkem tehtud, umbes pooled naised on selles uuringus osalenud. Loomulikult, kui raha on ennetustegevuseks rohkem, siis on see oluliselt parem ja odavam kui pärast kallist vähiravi teha. Kui raha on rohkem, siis saab ka ennetustööd rohkem teha.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Meedia andmetel töötus väheneb, samal ajal ilmneb vestlustest sotsiaaltöötajatega, et toimetulekutoetuse saajate arv suureneb.

Tahan küsida teilt, härra minister, millest see tuleneb ja kas töötuid ei võeta töötukassas arvelt maha väga kergekäeliselt ja sunniviisiliselt.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma püüan hästi konkreetsetelt vastata. Töötute arveloleku ja arvelt mahavõtmise kohta vastasin esmaspäeval siin arupärimisele, ma rääkisin sellest väga pikalt. Töötukassa üldine printsiip on ikkagi see, et kui töötut ei tule kolm korda töötukassasse, kui ta kolme kuu jooksul kordagi ei leia sinna teed, siis on töötukassal õigus (mitte kohustus) ta registrist kustutada. Mis puudutab toimetulekutoetust, siis siin on numbrid enam-vähem sellised, nagu ma ütlesin. 90,4 miljonit krooni oli kogukulu. Mis puudutab perede arvu, siis see oli esimeses kvartalis 18 000 ja keskmine rahuldatud taotluste arv ühes kuus on olnud 14 000. Keskmine väljamakstav summa on tõusnud 2009. aasta keskmiselt 1700 kroonilt 2000 kroonile ehk riik panustab toimetulekutoetusesse märkimisväärselt rohkem kui varasematel aastatel. Sellega püüame tagada inimestele võimaluse minimaalseks toimetulekuks.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus on seotud tervishoiuprojektide rahastamisega, juhul kui haigla omanikuks on kohalikud omavalitsused. Näide on see, et Järvamaa Haigla on esitanud projekti õendushooldusteenuse infrastruktuuri arendamise kohta. Ministeeriumi poolt on jagatud 16 miljonit ja omaosalus on 9,2 miljonit krooni. Kui kohalikud omavalitsused teavad, et neil on iseseisev tulubaas, siis on ju hea ja õige ja mõistlik planeerida omaosaluse katmist. Aga viimasel ajal on mitmeid kordi seda tulubaasi vähendatud, te teate, et 11,93-st on vähendatud 11,4-ni. Minu küsimus on seotud sellega, kas on mõistlik toetada Keskerakonna eelnõu, see on üks variant, mille järgi tulubaas tõstetakse tagasi 11,93 peale, või on ministeerium mõelnud kuidagi rahastada omaosalust juhul, kui haiglate omanikud on kohalikud

omavalitsused. Ma mõtlen praegu europrojekte.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Mis puudutab tulubaasi, siis selle au ma jätkaksin küll rahandusministrile. Ma ei hakkaks küll siin debateerima selle üle, kas ja milline peaks olema omavalitsuste õiglane tulubaas. Riigikohus on ka siin teinud ühe otsuse ja Rahandusministeerium seda otsust praegu analüüsib, püüab teenused ja rahakoti panna n-ö võrdsesse sõltuvusse, siis on näha, kas omavalitsuste praegune tulubaas on õiglane või mitte. Aga las sellega tegeleb Rahandusministeerium. Mis puudutab omavalitsuste omanduses olevat haiglat, siis juriidilises mõttes on tegemist eraõigusliku isikuga. Eraõiguslik isik saab omaosaluse katmiseks kasutada ju erinevaid teid. Üks tee on tõesti see, et omanikud ehk omavalitsused panevad sinna teatud portsu raha ehk laiendavad näiteks aktsiakapitali. Teine võimalus on see, et võetakse laenu. Kui laenu võetakse, siis, loomulikult, äriõiguslik isik võiks olla kasumlik ehk omavalitsused ei peaks sinna peale maksma, ja kui see tegevus on kasumlik, siis see äriühing suudab oma laenu teenindada. Nii oleks igati loogiline. Selles osas ma küll ei näe seda, et riik ütleks omavalitsustele, et kuna meil on euroraha, siis me katame teie omaosaluse. See ongi ju nende eraõiguslike juriidiliste isikute enda teha, kust nad omaosaluse võtavad.

Aseesimees Keit Pentus

Viimaseks kohapeal registreeritud küsimuseks selle teema raames saab sõna Mailis Repts. Palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kasumlikkuse juurest on hea edasi minna selle küsimusega, millega on üsna mitmed inimesed, ma usun, ka teie poole pöördunud. Nimelt, 1. jaanuarist on hooldusravile kehtestatud 10%-line omaosaluse määr. See on keskmiselt 100 krooni päevas, mõnes haiglas 96–98 krooni, mõnes haiglas 101 krooni. Samas on selge, et mitte kõik inimesed ei ole suutelised seda maksma, olles näiteks raske operatsiooni järel kümme päeva või lausa kuu aega hooldusravis. Nüüd on küsimus, kes peaks siin appi tulema ja kuidas sellest olu-

korrast välja tulla. See on üsna uudne probleem ja neid inimesi, keda see puudutab, ei ole kahjuks mitte vähe.

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Jällegi peaks minema tagasi ajalukku. Kui Eestis kirjutati hooldusravivõrgu arengukava, siis seal oli ette nähtud juba 2008. või 2009. aastaks (mul ei ole seda arengukava kaasas) omaosaluse jõudmine 30%-ni ehk rahastamissüsteem oleks pidanud olema selline: riik 33%, omavalitsus 33%, isik 33%, komakohad veel seal järel, et kokku tuleks 100%. Selles osas on riik märkimisväärselt ju ikkagi omavalitsustele vastu tulnud ja seda hooldusravivõrgu arengukava ei ole sellisel kujul käima lükatud, arvestades just omavalitsuste rasket seisust. See, et ka inimese omaosalus ei ole 33,333%, vaid on 10%, oli väga selge vastutulek ja riigile lisakohustuse võtmine. Loomulikult, haigekassa oma prognoose tehes arvestas sellega, mis on hooldusravivõrgu arengukavas, et omavalitsused tulevad hooldusravi rahastamisele appi ja tulevad ka inimesed appi. Hooldusravi toimub ikkagi lühiperioodil. See kestab kuni kuu aega. Peaks olema kompleksne lähenemine, et kõigepealt on aktiivravi, aktiivravist minnakse järelravisse, järelravist hooldusravisse ja kui inimene vajab veel abi, siis läheb ta hooldekodusse. Hooldekodu on omavalitsuste enda rahastamisega. Ma ei näe siin lähiaastatel või vähemalt järgmisel aastal võimalust, et see omaosalus veelgi suureneks. Omavalitsused võiksid muidugi inimestele appi tulla. Kuna nendele riik kohustust pannud ei ole, siis saaksid nad selle n-ö oma 33% mittemaksmise tõttu tulla appi nendele, kes vajavad abi 10% maksmisel.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

3. Tervishoiutöötajate väljaränne

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on tervishoiutöötajate väljaränne. Küsimus esitatakse taas sotsiaalminister Hanno Pevkurile ning küsimuseks annan sõna Nikolai Põdramaele. Palun!

Nikolai Põdramaegi

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Tartu Ülikooli demograafide hinnangul elab või töötab väljaspool Eestit ca 130 000 eestlast. Majanduslangus ja suur tööpuudus on väljarännet Eestist veelgi suurendanud. 2009. aastal lahkus Eestist ligi 300 tervishoiutöötajat. Selle aasta kahe esimese kuuga lahkus 47 arsti, 9 hambaarsti, 46 õde ja 3 ämmaemandat. Need inimesed ei tarvitse enam Eestisse tagasi tulla. Kas valitsusel on plaanis midagi ette võtta, et eestlased nii massiliselt oma kodumaalt ei lahkuks?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma üldist demograafilist olukorda ei hakka kommenteerima. Vaatlen natukene tervishoiutöötajaid, see on nagu mõistlikum. Kõige keerulisem aeg Eesti tervishoiutöötajate väljarändes oli kindlasti 2004. aasta. 2004. aastal võttis välismaale minekuks paberid välja 6,5% arstidest, kui me võtame protsendina arstide koguarvust. See on väga suur arv. Pärast seda on see näitaja olnud suhteliselt stabiilselt 2% juures ehk on kõikunud 80 kuni 100 piires. Ka eelmisel aastal võttis 106 arsti paberid välja. Õdede puhul on samamoodi, et 2004. aastal oli paberite väljavõtmist registrist kõige rohkem ja pärast seda on see kõikunud 1% juures. Hambaarstide puhul oli samamoodi 2004. aastal seda kõige rohkem. Eelmisel aastal oli seda ka palju, 2006. aastal samuti. Hambaarstide puhul on see tegelikult kõikunud 1,4% ja 3% vahel läbi viimase kuue aasta. Arstide väljaränne ja tagasitulek on suhteliselt stabiilne olnud. Kui te küsite, mida me teinud oleme või mis on toimunud, siis 2002. aastast on arstide palk ju kaks korda tõusnud. Ma usun, te ise praktiseerinud arstina teate väga täpselt, kui palju on arstide palk tõusnud. Me oleme laiendanud nii ämmaemandate kui ka õdede tegutsemisvõimalusi. Koolitustellimust on päris märkimisväärselt suurendatud. Praegu käivad läbirääkimised ülikooliga, mida veel saaks teha.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus, Nikolai Põdramaegi, palun!

Nikolai Põdrämägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Arstide koolitus on pikaajaline ja kallid protsess. Näiteks selleks, et kirurgiks saada, peab kõigepealt 12 aastat gümnaasiumis käima, siis tuleb õppida 6 aastat ülikoolis ja siis veel 5 aastat residentuuris olla. Seega, 23 aastat õppimist. Meil on juba meditsiinitöötajatest suur puudus. Headel aegadel oli Eestis üle 5000 arsti, nüüd on alla 4000. Kirurge ei jätku, arstiabi kättesaadavus on halvenenud. Kas ei oleks siiski õige riikliku koolituse saanud arstidelt, kes Eestist lahkuvad, koolitusraha tagasi küsida või nõuda neilt näiteks kaks-kolm aastat töötamist oma kodumaal Eestis? Igal juhul pole me nii rikkad, et võiksime teistele riikidele nii kõrge kvalifikatsiooniga tunnustatud spetsialistide lihtsalt kinkida.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma kindlasti ei poolda seda, et tulevad mingisugused riigi sunnimeetmed inimeste kinnihoidmiseks. Euroopa Liidus on teenuste ja isikute vaba liikumine. Loomulikult, arsti amet on vastutusrikas, selles ametis peabki väga pika väljaõppe saama. Pigem pooldan ma seda, et meie haiglad, kes arste vajavad, näeksid ise seda, et arstide ja eelkõige residentidega tuleb rohkem tööd teha. Positiivse näitena võin teile tuua Lõuna-Eesti Haigla, mis asub Võrus. Ta on loonud endale väga korraliku residentuuribaasi, pakkudes residentidele nii elamist kui ka juhendajat. See on väga positiivne. Minu arust teevad ka teised haiglad seda. Eelkõige peaksidki haiglad motiveerima residente enda juurde tulema. Ülikooliga käivad läbirääkimised nn arsti abilise kutse loomiseks, et anda noortele juba õpingute ajal, mitte ainult residentuuri ja praktikumi ajal, vaid ka näiteks pärast neljandat kursust, suveperioodil, õiguse arsti abilisenähtena töötada, mis kinnistaks neid võib-olla oluliselt paremini ühe haigla juurde. Aga selles osas, et arstid liiguvad ühest haiglast teise või vahel ka teistesse riikidesse, ma küll väga riigi sunnimehhanisme ei poolda.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Selle teema raames on kolm koha peal registreeritud küsimust. Esimesena saab küsimuseks sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Küsin täna hommikul Lääne-Tallinna Keskhaigla ühe juhtiva tohtri käest, mis on tervishoiu praegu kõige põletavam küsimus, ja ta ütles, et kindlalt on see arstide lahkumine välismaale. Te tõite oma eelmistes vastustes välja, et aastal 2004 või 2006 oli see 6% ja nüüd on 2%, aga praegu tegelikult see protsent tõuseb päris kiiresti. Kui me selle 6% pealt 2% peale saime, siis me tõstisime palka. Nüüd peaks ka midagi tõsist ette võtma. Kas te olete mingisuguse tõsise käigu või kompleksi peale mõelnud, et tohtrid meilt ei lahkuku? Siin on vaja midagi ette võtta. Mida te välja pakute?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Loomulikult mõtleme me sellele, aga paraku on nii, et kindlasti ei saa üks sektor riigis olla totaalselt teistpidi ujuv. Kui kõikides muudes sektorites on kahjaks toimunud palgakärped, siis loomulikult on ka tervishoiuteenuse hindade vähendamise tõttu arstide palgad mõnevõrra vähenenud. Eks ka teistes riikides ole kriis. Arstid, nagu ma ütlesin, lähevad küll Eestist ära, aga see arv ei ole hüppeliselt suurenenud. See suurenes küll 2009. aastal ja me siiski arvame, et 2010. aastal tuleb see arv suurem kui 2009. aastal. Aga millised need meetmed täpselt on? Me eelkõige proovime kasutada muid mõjutusvahendeid, mitte ei hakka kohe otseselt palka tõstma, kuigi enamik arste peavad lahkumise põhjuseks just palka. Need, kes lahkuvad, on tavaliselt alla 30-aastased, kellel ei ole veel peret loodud. Eks kõik meetodid tuleb kasutusele võtta ja kindlasti saavad haiglad siin oma osa anda, hoolitsedes selle eest, et nende tööbaasid ja praktikumbaasid oleksid korralikud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Tõnu Juul. Palun!

Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Riigikogu saalis ei ole eriti palju meditsiiniharidusega inimesi. Mina olen üks nendest, kellel see on. Selline küsimuse tõstatamine, et arstide lahkumine Eestist võiks praeguse seisuga kõigutada või halvendada arstiabi kättesaadavust, on minu arvates täiesti vale. Kättesaadavus sõltub tegelikult hoopis rahastami-

sest. Inimesed, kes meditsiinis tegutsevad, on täiesti võimelised rohkem arsti- ja meditsiiniabi andma. Arst ega meedik ei ole asi, millel kuskile lastakse minna, need on ikkagi inimesed, kes ise otsustavad oma saatust. Kui Rootsi arst töötab Dubais või Soome arst töötab Norras, siis see ei ole ka valitsuse otsustada. See on inimeste enda valik. Aga mul on küsimus: kuidas teile ministrina tundub, kas on üldse õige parlamendisaaalis arutada politiseeritult seda küsimust, kus inimesed on otsustanud töötada?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, ei pea ma isiklikult ega valitsuse liikmena mõistlikuks, et hakataks looma mingisuguseid sunnimehhanisme. Mis puudutab seda, et parlament arutab eri teemasid, siis infotund on selleks kindlasti üks võimalusi. Kui parlamendiliikmetel tuleb geniaalseid mõtteid, mida saaks kohe rakendada, selleks et Eesti noored arstid jääksid Eestisse, siis olen ma alati avatud ja heameelega pakkumisi vastu võtmas.

Aseesimees Keit Pentus

Viimaseks küsimuseks selle teema raames saab sõna Kaia Iva. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma loobun küsimusest.

Aseesimees Keit Pentus

Sellisel juhul selle teema raames rohkem küsimusi ei ole.

4. Küsimused

Aseesimees Keit Pentus

Me võime kasutada alles jäänud üheksat minutit selleks, et küsida küsimusi, mis ei olnud eelnevalt registreeritud. Nii nagu tavapäraselt, on reeglid sellised, et kui küsija saab küsimuseks sõna, siis palun kõigepealt nimetada minister, kellele küsimus suunatakse, ja seejärel teema, mida käsitleda soovitakse. Esimesena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Mul hakkas päris kahju, et Isamaa ja Res Publica ministrid peavad

nagu vallasandid seal istuma ega saagi ühtegi küsimust. Nii et tulen appi ja esitan küsimuse põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. See küsimus tuleb kutselistelt rannakaluritelt nende rahvasaadiku kaudu. Kuidas nüüd siis valitsuses selline asi on juhtunud, et Riigikogusse on saadetud eelnõu, kus kehtestatakse kutselistele kaluritele üsna ranged kvoodid ja nende kvootide täitumise korral võib püük olla üsna kiiresti, kolme päeva jooksul katkestatud, samal ajal kui keskkonnaminister, kelle valitsemisalasse kuuluvad harrastuskalurid, mitte midagi selles valdkonnas ette ei võta ja harrastuskalurid võivad jätkata üle kvoodi püüdmist?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Ei, ma ei tunne ennast sugugi vallasandina. Kui valitsemisalal on asjad korras, siis ma saan aru, et rahvaesindajatel lihtsalt küsimusi ei ole. Aga mis puudutab kalanduspoliitikat, siis halb on kindlasti see, millest me oleme ju rääkinud ja millele, ma loodan, siiski lähitulevikus lahendus tuleb, et kalandus on jagatud kahe ministeeriumi vahel, kus on ka veidi erinev lähenemine poliitikate kujundamisele. Pädevused on jaotatud selliselt, et kvoodipoliitika eest Euroopa Liidus hoolitseb keskkonnaminister ja riigisiselt jagab neid põllumajandusminister. Millest on tingitud praegune seadusmuudatus? Tegelikult tuleb see praktilisest vajadusest. Euroopa Liit on riigile kvoodid ette näinud ja kui püütakse üle kvoodi, siis rakendatakse meie suhtes sanktsioone. Praegu on püügi lõpetamine hästi paindumatu ja pikaajaline protsess. Kui kvoot täis saab ja me hakkame alles siis püüki sulgema, siis selle aja jooksul suudavad kalurid seda kvooti päris palju ületada, mis toob Eesti riigile ja nendelesamadele kaluritele tulevikus palju suuri uusi probleeme kaasa. Seetõttu tahame me seadusi muuta paindlikumaks, et kalapüüki oleks võimalik lõpetada niisama kiiresti, kui on näiteks võimalik lõpetada kalurite jääle minekut, mis kujutab ohtu nende kaluritele endile. Nii et rakendatakse analoogset põhimõtet. Aga mis puudutab harrastuskalurite ja kutseliste kalurite erinevat kohtlemist, siis see probleem, ma arvan, laheneb siis, kui kalapüüki korraldab tulevikus üks ametkond, üks ministeerium.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Lauri Vahtre. Palun!

Lauri Vahtre

Täna! Mul on küsimus haridusministrile. Koolieelse lasteasutuse seaduse muudatus, mille haridusministeerium esitas, lahendaks Terviseameti ja Tallinna vahelise tüli, millest ka siin palju juttu oli. See annaks ka lastevanematele turvatunde, et lapsed saavad õpetatud ja hoitud. Paraku kultuurikomisjoni kuuluvad opositsiooni esindajad Reps, Pelisaar, Efendijev, Rüütli ja Kreitzberg lükkasid mulle päriselt mitteamusaadavatel põhjustel selle eelnõu tagasi, olles tõenäoliselt huvitatud, et tüli ja määramatus jätkuksid, millise käitumise eest president meid just äsja hoiatas. Aga motiivid motiivideks. Mida arvab minister, kuidas seda probleemi lahendada?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Tõepoolest, mulle oli see ka üllatus, et lahenduse vastu on just sotsiaaldemokraadid ja Keskerakonna liikmed, kellel on Tallinna lasteaianduses üht-teist lahendada, sest Tallinnas lasteaedade ümber toimuv on suur segadus. Tõepoolest, üks haridusministeeriumi esitatud seaduseelnõu motiiv on anda osaajaga laste lasteaias hoidmise korra täpsustamise kaudu ka juriidiline tõlgendus, kas arvesse lähevad registris olevad lapsed või konkreetsel hetkel rühmas kohal olevad lapsed. Selle juriidilise tõlgenduse ümber on ju Tallinn ja Sotsiaalministeerium või, täpselt, Terviseamet piike murdnud. Nii et tõepoolest, selles seaduses on lahendus, see annab konkreetse tõlgenduse ja lahendaks probleemid. Aga võib olla siis Keskerakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmed, kellele see seadus oleks olnud Tallinna linnas abiks, käituvad motiivil, et mida halvem, seda parem. Ega me ei saa ka vägisi Tallinna lapsesõbralikuks muuta. Tegelikult on ju nii linnapea Mõis kui ka linnapea Savisaar kutsunud inimesi ja riigiasutusi Tallinna kolima. Võib-olla nüüd, kui Tallinn, selle asemel et probleemide lahendusi toetada, tekitab lisasegadust ja vähendab sellega lastevanemate, lastega perede turvatunnet, võib öelda, et, inimesed, lahkuge Tallinnast, tulge Eestisse tagasi.

Aseesimees Keit Pentus

Infotunni lõpuni on jäänud napilt üle minuti. Palun 30-sekundilist küsimust ja 30-sekundilist vastust! Küsimuseks saab sõna Kaia Iva.

Kaia Iva

Aitäh! Minu küsimus on haridus- ja teadusministrile. Kui ministeeriumi tasemel hakati rääkima sellest, et õpilaste vähenemise tõttu on vaja teha olulisi ja jõudsaid samme koolivõrgu korrastamisel, siis sai see samm suure kriitika osaliseks. Praegu, tean, on mitmed omavalitsused vastavaid otsuseid vastu võtnud ning on loomas puhtaid gümnaasiume. Seda on teinud Viljandi, tean, et ka Türi on selle otsuse teinud. Milline olukord praegu selles asjas on?

Tõnis Lukas

Aitäh! Tõepoolest, poliitilise võitluse kõrglained mitu erakonda, valmistudes 2011. aasta valimisteks, kuulutasid, et kuigi laste arv gümnaasiumiosas väheneb, kuigi on vaja kvaliteeti ühtlustada ja probleeme on teisigi, siis mingeid lahendusi keegi pakkuda ei tohi. Ka omavalitsusliidrid kiitsid mõnikord sellele mitteimagineerimisele kaasa. Nende suu hüüdis küll poliitilisi loosungeid, aga tegelikult pea kogu aeg töötas ning nad soovivad lahendusi. Täna oli Sillamäe linna juhtkond haridusministeeriumis, soovitakse samamoodi puhast gümnaasiumi kolme praeguse gümnaasiumi asemel. Koeru on oma ettepaneku teinud, seda on teinud teised omavalitsused, Tartu, Haapsalu. Nii et omavalitsused näevad, et tuleb tegutseda, mitte niisama nurgas mossitada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, head kolleegid! Infotund on lõppenud. Täna ministreid infotunnis osalemise eest!

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Täna on roheliste fraktsioonil kavas üle anda koguni kaks eelnõu. Üks eelnõu on ravimiseaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu. Praeguses ravimiseaduses on kummastaval moel sees piirang, et ravimimüügiga ei tohi Eestis tegelda tulundusühistud. Selle piirangu võtaksime välja. Apteegi kui ravimimüügiettevõtte vorm võiks lisaks aktsiaseltsile ja osäühingule olla ka tulundusühistu, mis teadupoolest on üks jätkusuutlikumaid majandamisvorme.

Teine eelnõu on tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu, millega me teeme ettepaneku muuta erisoodustusmaksu arvestamist sellisel moel, et kui tööandja teeb kulutusi töötajatele tervishoiuteenuste ja retseptiravimite võimaldamiseks ja neid tervishoiuteenuseid on osutanud vastava tegevusloaga ettevõtte, siis tööandjale erisoodustusmaksu ei rakendata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! 11 Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liiget annavad üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimise sisu on see, et me tunneme jätkuvalt huvi Maksu- ja Tolliameti töö vastu. Maksu- ja Tolliameti 2009. aasta eelarve oli 2008. aasta eelarvega võrreldes oluliselt väiksem ning seetõttu pidi Maksu- ja Tolliamet otsima võimalusi kulutuste vähendamiseks. Kulutuste vähendamise käigus on koondatud ligikaudu 200 töötajat, kelle hulgas on nii kõrgeid kui ka vanemametnikke. Majanduskriis ise on toonud aga kindlasti Maksu- ja Tolliametile tööd juurde. Ühest küljest on suurenenud ettevõtete maksuvõlgnevused. Statistika ütleb, et aprilli alguse seisuga oli maksuvõlg 6 miljardit krooni. Õnneks on Maksu- ja Tolliamet käitunud küllaltki mõistlikult ning tulnud maksuvõlgade ajatamisega paljudele ettevõtetele vastu. Teisest küljest on suurenenud salakauba üle piiri vedamine, mis on nõudnud Maksu- ja Tolliametilt lisatähelepanu. See aga nõuab omakorda palju rohkem inimressursse. Seoses sellega on meil rahandusministrile kolm küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ning ühe arupärimise. Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Esiteks, Riigikogu juhatuse on võtnud menetlusse Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni s.a 6. mail esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse ""Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" heakskiitmine" eelnõu ning on määranud juhtivkomisjoniks õiguskomissiooni. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 25. mai kell 18.

Teiseks, Riigikogu juhatuse on registreerinud Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esimeheks Mai Treiali. Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon endale aseesimeest ei valinud.

Kolmandaks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile ning kaks arupärimist majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Enne veel, kui me asume tänase esimese päevakorrapunkti arutelu juurde, ütlen, et tänases päevakorras on täpsustus. Nimelt teeb tänase päevakorra kaheksanda punkti, eelnõu 749 esimese lugemise arutelul juhtivkomissiooni ettekande põhiseaduskomissiooni liige Mart Nutt.

1. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja asjaõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (657 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Võime minna esimese päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja asjaõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei

soovita, võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest nõuab eelnõu 657 seadusena vastuvõtmine Riigikogu koosseisu häälteenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Panen lõpphääletusele eelnõu 657. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 657 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

Esimese päevakorrapunkti menetlemine on lõpetatud.

2. Rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu (632 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita, võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 632. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise sanktsiooni seaduse eelnõu 632 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu (718 OE) teine lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 20. aprillil s.a. Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 6. mai istungil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud.

Julgeolekupoliitika alused määravad Eesti huvisid ning rahvusvahelise ja riigisisese julgeolekukeskkonna riske arvesse võttes kindlaks julgeolekupoliitika eesmärgid, põhimõtted ja tegevussuunad. Vastavalt rahuaja riigikaitse seaduse § 5 lõike 2 punktile 1 esitab Vabariigi Valitsus Riigikogule heakskiitmiseks julgeolekupoliitika alused. Rahuaja riigikaitse seaduse § 26 lõike 2 kohaselt kiidab Riigikogu julgeolekupoliitika alused heaks oma otsusega. Sellele raamdokumendile tuginevad rahuaja riigikaitse seadusest tulenevalt erinevad strateegilised dokumendid, mis täpsustavad riigi tegevusi valdkondade kaupa. Näiteks riigikaitse valdkonnas on üheks selliseks dokumendiks Vabariigi Valitsuse kehtestatav sõjalise kaitse strateegiline kava.

Käesoleva eelnõu põhimõte, avar julgeolekukäsitlus toob julgeolekupoliitikasse mõisted energia- ja küberjulgeolek, elutähtsate teenuste toimepidevus, psühholoogiline kaitse, ühtlane regionaalne areng, lõimumine. Julgeolekuvaldkonda ei saa jagada riigi kaitsmiseks välise agressori eest ja sisejulgeoleku tagamiseks. Välised ja sisemised julgeolekuohud on tänapäeva maailmas üha suuremas koosmõjus. Välispoliitika, kaitsepoliitika, turvalisuspoliitika ja ühiskonna toimepidevus on praegu lõimumas kui ei kunagi varem. Praegu on riigi julgeolekupoliitiliste eesmärkide saavutamiseks ja Eesti elanike turvalisuse tagamiseks vaja kaasata kogu ühiskond. Oluline on siinjuures kodanikuühiskonna aktiivsus ja inimeste endi osalus julgeoleku tagamisel. Nii saab igaüks arendada oma teadlikkust küberohtudest ja nende eest kaitsmise võimalustest, samuti saab igaüks aktiivselt ühiskondlikus elus osaledes ühiskonna sidususse panustada. Positiivset signaali pakub ka julgeolekupoliitika alustesse kinnitatud Eesti eesmärk saavutada ja hoida kaitsekulutuste tase 2% SKT-st, mis ettenähtavas tulevikus on äärmiselt oluline kindlustamaks riigikaitse jätkusuutlikkust. Eelnõu menetlusprotsess on olnud positiivseks näiteks erakondadeülesest

poliitilisest üksmeelest julgeoleku küsimustes. Ma loodan, et meil õnnestub selles valdkonnas väljakujunenud head poliitilist kultuuri sama edukalt hoida ka tulevikus.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma s.a 6. mai istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri ning teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda, ettekandjaks siinkõneleja. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu 718 teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan, hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kuidas on võimalik väikeriikide ja -rahvaste julgeolekut tänapäeva suhteliselt ebastabiilses ja vastuolulises maailmas tagada? Kui palju see sõltub meist enestest ja kuivõrd suurriikide omavahelistest suhetest? Eks meil ole ka ajaloost üht-teist õppida. Mida saab selle julgeolekudokumendi alusel praegu öelda?

Mati Raidma

Suur tänu! Iga riik saab väga palju oma julgeoleku heaks teha. Selles julgeolekupoliitika aluste dokumendis on päris mitmel leheküljel kirjeldatud ühe osana Eesti julgeolekupoliitikast välispoliitika punktid ja te saate nendega selles dokumendis tõsiselt tutvuda.

Selle eelnõu erinevuseks eelmistega võrreldes on just julgeolekupoliitika avar käsitus, mis hõlmab väga erinevaid osi – nii väliskaitset, turvalisust kui ka ühiskonna muid probleeme, mida praeguse ni ei ole võib-olla vaadatud mitte niivõrd julgeolekupoliitika seisukohast. Kõigi nende tegevuste summa peaks andma tulemust, et me elame siin meie oma iseseisvas riigis kindlana selles kindluses ja turvalises elukeskkonnas.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Vaieldamatult on see väga oluline dokument ka täna väga olulisel kuupäeval Eesti jaoks, aga kuivõrd see tänane julgeoleku aluste otsus on Eesti riigi jaoks eelkõige raamdokument julgeoleku vallas, siis ma küsin, kas ettekandjale on teada, kui kaugel on nüüd sellele raamdokumendile järgnevate, konkreetsemate tegevuste äranäitamise dokumentide väljatöötamine.

Mati Raidma

Aitäh! Täitevvõim loodetavasti annab endast parima, et korrastada kõiki võimalikke arengukavasid, strateegiaid ja tegevuskavasid, mis üht- või teistpidi on käesoleva alusdokumendiga seotud. Nagu ma mainisin, siis see dokument toob küllaltki uusi lähenemisnurki julgeolekupoliitikasse ja ma ei välista, et kui mitte meie, siis järgmine Riigikogu koosseis võtab tõsiselt käsile ka sellised seadused, nagu näiteks rahuaja riigikaitse seadus, mida tuleks praegu taas uue ja värske pilguga vaadata.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui rääkida sisejulgeolekust, siseturvalisusest, siis minu arvates kõige parem turvalisuse kaitsja on sotsiaalkaitse. Ma lugesin seda dokumenti päris põhjalikult ja mina küll ei saanud kahjuks aru, et see oleks olnud selline pöördeline valik, et suurendada siseturvalisust ja asuda tõsiselt võitlema näiteks ka vaesuse leevendamise eest. Praegu on teada, et Eesti sotsiaalkaitse süsteemide üsna tõsisele nõrkusele ja alarahastatusele juhtis oma aruandes tähelepanu ka OECD. Kas ma olen sellest valesti aru saanud ja seal on selline tugevam rõhuasetus olemas?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma palun teilt vabandust! Enne kui te hakkate sellele küsimusele vastama, on mul headele ametikaaslastele siiras palve. Saalis on liiga kõva lärm. Need, kes soovivad seda punkti kuulata, küsimusi ja vastuseid kuulata – palun austame üksteist ja tasandame

häält, sest seda arutelu ei ole lihtsalt kuulda!
Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Võib-olla tõesti te olete seda natuke ekslikult mõistnud. Julgeolekupoliitika aluste näol ei saa olla tegemist raamdokumendiga kõikide poliitikate suhtes eesmärgiga tagada heaolühiskond. Need kaks märksõna – julgeolek ja heaolu – on natuke erinevad. Ja nende kahe märksõna kaudu jookseb ka sotsiaalpoliitika selle dokumendi mõistes piir. Selle dokumendi mõistes puudutame me sotsiaalpoliitikat julgeoleku aspektist ja selle latt ei ole nii kõrgele seatud kui sotsiaalpoliitikas, kus on püüdlus heaolu ja väga tugeva sotsiaalse garantii poole. See ei haaku otseselt julgeoleku eesmärkidega.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindaja Karel Rüütli! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Karel Rüütli

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rahvaliidu fraktsioon on seisukohal, et julgeolekupoliitika alused määratlevad õigesti eesmärgi kindlustada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, territoriaalne terviklikkus, põhiseaduslik kord ning rahva turvalisus. Fikseeritud on, et julgeolekupoliitika loob eeldused ühiskonna järjepidevaks arenguks ja rahva heaoluks. Kuid ei tohi ära unustada ka vastupidist, rahva ja inimeste heaolu ja rahulolu toodab ju samuti julgeolekut. Rahvaliit on alati rõhutanud, et välispoliitika ja sisepoliitika ühtsus ning omavaheline kooskõlastatus peavad tagama Eesti riikliku ja rahvusliku julgeoleku. Siinsamas välispoliitika arutelul tõstatas Rahvaliit mitmed Eesti julgeolekuga seotud olulised probleemid, mis on jätkuvalt aktuaalsed ka praegu. Esiteks. Mil määral on Eesti võimeline kaasa rääkima NATO ühises kaitsepoliitikas ja NATO-Vene suhetes? Kas kõigi partnerriikide huvide ja ohtudega arvestatakse piisavalt või lastakse end uinutada ilusatest sõnadest ja lubadustest, mille murdmiseks on ajaloos alati sobiv ettekääne leitud?

Teiseks. Rahvaliit on jätkuvalt seisukohal, et Eestile on julgeolekupoliitiliselt oluline jõuda Venemaaga kokkuleppele piirilepingu suhtes. Kahjuks avaldas meie välisminister Tartu rahu aastapäeval seisukoha, et piirilepingu suhtes Venemaaga ei kavatse tema midagi ette võtta. See on ühest küljest arusaamatu. Alates taasiseseisvumisest lahutab Eestit ja Venemaad jätkuvalt ajutine kontrolljoon, kuid olukord on kardinaalselt muutunud. See kontrolljoon ei lahuta juba viis aastat mitte ainult Eestit ja Venemaad, vaid on ka Euroopa Liidu ja Venemaa vaheline välispiir ja tollipiir. See piir eraldab ka NATO-t ja Venemaad.

Kolmandaks. Julgeolekupoliitika aluste kohaselt soovib Eesti Venemaaga avatud dialoogi kõikides küsimustes ja otsib kahepoolsetes suhetes ning ka Euroopa Liidu ja NATO raames võimalusi, et edendada praktilist koostööd. Kas Eesti praegune valitsus ikka otsib sellist avatud dialoogi ja kontakti kahepoolsetes suhetes? Praktiliselt midagi ei ole teada Eesti algatustest Euroopa Liidu ja Venemaa läbirääkimistel, millised on meie seisukohad, näiteks kui Soome välisminister räägib Euroopa Liidu võimalikust tulevasesst viisavabadusest Venemaaga.

Neljandaks. Üks kõige olulisemaid teemasid iga riigi jaoks on kahtlemata energiajulgeolek. Arutatavas dokumendis on õigesti kirjas, et poliitilise ja majandusliku mõjuvõimu saavutamise nimel toimub konkurents energiressursside kontrollimiseks. Riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid püüavad energiavajaduste katmiseks varustuskindlust suurendada. Suurte energiressurssidega riigid üritavad oma rahvusvahelist mõju suurendada. Venemaa rakendab ka energiressursid poliitilise ja majandusliku vahendina rahvusvaheliste suhete eri valdkondade ette. Kuidas aga Eesti ise selles olukorras käitub? Alles hiljuti otsustas Riigikogu avada järk-järgult, alates 1. aprillist Eesti elektrituru. Kas ja milliseid energiajulgeolekuriske kätkeb endas elektrituru avamine, kas see suurendab või vähendab neid ja kui, siis miks ja kuidas? Nii kummaline kui see ka ei tundu ja vaatamata sellele, et Välisministeeriumis on olemas eraldi struktuuriüksus energiajulgeolekuga tegelemiseks, ei ole ei Välisministeerium ega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostanud seoses elektrituru avamisega mitte mingit sellekohast

analüüsi. Kui siia kõrvale lisada veel täiendavalt info, et Venemaa kavatseb vahetult Balti riikide külje alla rajada uusi tuumajaamu, ja eeltööd on jõudnud palju kaugemale kolme Balti riigijuhi omavahelistest kõnelustest, siis peaks mõtlemisainet olema juba piisavalt.

Viiendaks. Rahvaliidu fraktsioon peab vajalikuks jätkuvalt osutada ka sise- ja välispoliitika seostele julgeolekupoliitika tagamisel. Ainult tugev majandus saab olla tugeva ja mõjuka välispoliitika ning ka julgeoleku aluseks. Arutatava dokumendi kohaselt tagatakse Eesti julgeolek koordineeritud välis- ja sisepoliitilise tegevusega. Eesti julgeolekut tugevdab sidus kodanikuühiskond, kus teadlikul kodanikuaktiivsusel on oluline roll julgeoleku ja turvatunde edendamisel. Need on õiged põhimõtted, aga kas valitsuse tegevus vastab täiel määral nendele põhimõtetele. Praktikas on mitmel juhul ilmnenud sise- ja välispoliitika koordineerimatus, kas või näiteks eelmisel aastal puhkenud Vene diplomaatide viisaskandaali puhul. Kas praegune sotsiaalne olukord Eestis – kõrge tööpuudus, süvenevad toimetulekuraskused ligi poolel elanikkonnast – nõrgestab samuti meie julgeolekut? Euro ei saa olla ainuke eesmärk ja vahend ühiskonna heaolu ja stabiilsuse kasvatamiseks hooliva sotsiaalpoliitika kaudu. Julgeoleku kõige tähtsam garantii on inimene, inimesest lähtuv sise- ja välispoliitika. Oma kodanik toetab oma riiki ja tahab seista oma riigi julgeoleku eest siis, kui tal on oma kodumaal turvaline elada, kui tal on tööd ja leiba. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Jaanus Rahumäe!

Jaanus Rahumägi

Tänan eesistujat! Mul on hea meel teile teada anda, mida arvab Reformierakonna fraktsioon selle dokumendi kohta. Olgu sissejuhatuseks öeldud, et võrreldes eelneva sama dokumendiga, on tegemist oluliselt laiapõhjalisema käsitleusega julgeolekupoliitikast kui seni. Käsitletud on oluliselt rohkem valdkondi, mis nii nagu siin üks küsimus oli, nõuavad eraldi käsitlemist, arengukavade koostamist ja visiooni pikemas mõttes. Julgeolekupoliitika aluste punkt 3 kirjeldab tegevussuundi ja punkt 3.3

kirjeldab turvalist poliitikat, mis omakorda käsitleb samuti põhiseadusliku korra kaitset. Ja ma loeksin siit ette ühe konkreetse lõigu: "Riik tagab julgeolekuasutuste järjepideva arengu ning suurendab tähelepanu põhiseadusliku korra kaitsele."

Julgeolekuohu olemuse mõistmine annab, nagu alati, võtme tõhusa julgeolekustrateegia väljaarendamiseks. Ometi on ironiline, et mida rohkem me keskendume probleemile, seda vähem oleme võimelised keskendumas lahendusele. Tihti nihkub julgeolekuküsimusi analüüsides fookus märkamatuks kaitsestrateegiatele, analüüsile ja sellele, kuidas ühiskond võiks end kaitsta. Meie jaoks on oht mõtteliselt kusagil seal, kusagil kaugel ja meie oleme siin ja siin on võrdlemisi ohutu. Ohtu tuleb aga hästi tunda. Vaid analüüsides, ettepanekuid tehes ja tegevuskavasid vastu võttes on oht kaotada aeglaselt silmist ohu enda toimimisviisi ja selle vorm ning ohuga võitlemise kõige tõhusamad meetodid. Ohtu tuleb alati mõista selle enda seatud tingimustel. Ainult siis saab see olla efektiivne.

Ennetavaid teadmisi meid varitsevate ohtude kohta aga annavad julgeolekuasutused. Nende põhimõtete aktsepteerimine annaks meile seega juhised, kuidas julgeolekuasutusi tuleks demokraatlikus tsiviilühiskonnas arendada ja struktureerida nii, et need teeniksid ühiskonda parimal moel ja just ohu poolt etteantud tingimustel, kuid edendaksid samas ka vääramatuks põhiseaduslikke väärtusi ja kaitseksid ka ise neid. Julgeolekuteenistustel peaksid olema tasakaalustatud vastutusala ja nende vastutusala seotud volitused, nii et nad suudaksid välja arendada põhjaliku asjatundlikkuse konkreetsetes valdkonnas ning eduks vajalikud allikad ja meetodid. Sealjuures ei tohiks need olla kõikehõlmavad teenistused laiade vastutusalaadega – julgeolekuasutuste laialdased volitused viivad tihti ka laialdaste kuritarvitamisteni. Arenenud julgeolekuteenistustega käsikäes käib teenistuse volituste ja sotsiaalsete garantiide tasakaalustamine ning võimulatus julgeoleku, luure ja jälitustegevuse valdkonnas. Kontrollitud konkurents julgeolekuteenistuste vahel teravdab teenistuste professionaalsust, piirab bürokraatia paisumist, edendab seisukohtade mitmekesisust selles valdkonnas ning väldib võimu kontsentrumist üheainsa teenistuse kätte.

Palun veel kaks-kolm minutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas kaks või kolm? Selge. Kolm minutit lisaega.

Jaanus Rahumägi

Julgeolekuteenistused peavad institutsionaalselt asuma nii avalikus kontekstis kui võimalik. Samas tuleks vähendada ja vältida dokumentide ülesalastamist ja eelkõige hõlpsat salastamist. Regulaarne ministeriaalne kontroll selle üle peaks võimaldama dokumentide salastamise alandamist ja vähendamist. Samas tuleks ka laiendada teabevabadusi, mis võimaldaks avalikkuse suuremat ligipääsu tarbetult salastatud dokumentidele. Juriidiliselt, kultuuriliselt ja poliitiliselt peaks julgeolekuteenistustel olema avalik nägu. See peaks tagama julgeoleku- ja luurepoliitika küsimuste arutelu nii, et julgeolekuasutus jääks avatuks avaliku arvamuse varjunditele, globaalsele dünaamikale ja selle arengutele. Ühiskonnad arenevad ja on edukad ainult siis, kui nad on avatud muutustele ja uutele ideedele, mitte surmale määratud traditsioonidele ja omaloodud tōketele. Julgeolekuasutustel ja -ametkondadel on eriline, võib-olla fundamentaalne roll avatuse ja muutustele vastuvõtlikkuse kaitsmisel ning seeläbi nende soodustamisel. Julgeolekuasutused ja -ametkonnad peavad ühiskonda kaitsma ja eriarvamusi soodustama, mitte mängima absoluutset rolli. Need on vabad tsiviilühiskonna teenrid, mitte riigi kaitsjad, kellel on oma salaelu ja kelle kohta me oma ajaloolistest hirmudest lähtuvalt midagi teada ei taha. Ja selle fundamentaalse teadmisega tahakski lõpetada.

Reformierakonna fraktsioon toetab selle laiapõhjalise julgeolekupoliitika dokumendi vastuvõtmist, mille ühte väikest lõiku ma hetk tagasi kirjeldasin või millest tulenevat lõiku ma eelnevalt kirjeldasin ja me soovime selle kinnitamist Riigikogus, arvestades selle suundanäitavat rolli kogu julgeolekuvaldkonna korraldamisel terves Eesti riigis. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kas fraktsioonide esindajatel on veel soovi läbirääkimiste voorus esineda? Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen otsuse eel-

nõu 718 läbirääkimised. Muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu läheks täna lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 718. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti julgeolekupoliitika alused" eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 11.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks keskkonnakomisjoni liikme Rein Ratase!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Auväärt Riigikogu! Keskkonnakomisjon oma 10. skp koosolekul arutas välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 726. Seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 5. mail ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 7. mai.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon esitas kolm muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepanekuga soovitakse muuta § 120⁶ lõiget 1 ja sõnastada see järgmiselt: "Riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise korraldamiseks võib keskkonnaminister sõlmida Sihtasutusega Keskkonnainvesteeringute Keskus halduslepingu halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras."

Teise muudatusettepanekuga soovitakse muuta § 120⁷ lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt: "Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korralduse täitmiseks kinnitab vahendite kasutaja määrusega riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadud vahendite kasutamise tingimused ja korra."

Kolmanda muudatusettepanekuga soovitakse muuta § 120⁷ lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt: "Riigi lubatud heitkoguse ühikutega

kauplemisest saadavate vahendite kasutamiseks ning rohelise investeerimisskeemi rakendamiseks võib vahendite kasutaja sõlmida halduslepingu halduskoostöö seaduses sätestatud tingimustel ja korras Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega või Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutusega KredEx. Halduslepinguga võib muu hulgas üle anda isikutele toetuste andmise ülesande ning kõigi selle ülesande täitmiseks vajalike toimingute sooritamise õiguse."

Muudatusettepanekute kohta andis selgitusi komisjoni liige Mark Soosaar. Keskkonnaministeeriumist oli täiendavaid selgitusi andmas kliima- ja kiirusosakonna peaspetsialist Meelis Münt. Esimese muudatusettepanekuga soovib Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon eelnõusse sisse viia Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus nime, sest nad soovivad täpsustada haldusteenuste osutajat. Eelnõu algataja ei toetanud muudatusettepanekut. Komisjonis toimunud diskussioonis arvati, et seadus ei saa üldise õigustloova aktina sisaldada sellise detailsusega üksikregulatsiooni. Seadus peab andma piisavalt abstraktseid, kuid samas selgeid käitumisjuhiseid, mis võivad väljenduda volitusnormides. Keskkonnakomisjon otsustas 2 poolt- ja 6 vastuhäälega, erapooletuid ei olnud, mitte toetada seda muudatusettepanekut.

Teise muudatusettepanekuga nähakse ette, et asjaomane minister kinnitaks määrusega riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadud vahendite kasutamise tingimused ja korra, et oleks tagatud vahendite kasutamise läbipaistvus. Eelnõu algataja ei toetanud seda muudatusettepanekut. Komisjonis leiti, et sellise sõnastuse puhul peab vahendite kasutaja alati kehtestama määrusega vahendite kasutamise tingimused ja korra, aga alati ei ole see vajalik ega otstarbekas. Keskkonnakomisjon otsustas 2 poolt- ja 6 vastuhäälega, erapooletuid ei olnud, mitte toetada seda muudatusettepanekut.

Kolmanda muudatusettepanekuga soovitakse eelnõusse sisse tuua Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ja KredEx, et täpsustada haldusteenuste osutaja nime, et see oleks konkreetsetl välja toodud. Eelnõu algataja ei toetanud seda muudatusettepanekut. Komisjonis leiti, et haldusteenuste osutajate nimekirja ei ole lõplik ja see võib tulenevalt läbirääkimistest muutuda.

Keskkonnakomisjon otsustas 2 poolt- ja 6 vastuhäälega, erapooletuid ei olnud, mitte toetada seda muudatusettepanekut.

Keskkonnakomisjon otsustas ühel häälel teha Riigikogu juhatusele ettepanek lõpetada välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Olen rääkinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ettekandja! Meil on vähemalt üks küsimus. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Aitäh selle väga põhjaliku ülevaate eest, millest, ma loodan, kõik saalis viibivad Riigikogu liikmed hästi aru said. Aga nagu sa ka juba seletasid, parempoolsed erakonnad ei toetanud seda, et nende väga suurte, miljarditesse küündivate rahvusvaheliste rahasummade manageerimine oleks määratud kolme ennast euroopalikul tasandil väga hästi tõestanud ja väga korraliku riikliku kontrolli all oleva organisatsiooni kätte, vaid et see võiks jääda lahtiseks ja seda raha võiks tulevikus manageerida mõni suvaline haldaja. See on täiesti arusaadav, et parempoolsed erakonnad niimoodi mõtlevad. Aga mis sa arvad, mis pärast ka rohelised toetasid seda ja mis nendel võiks olla selle vastu, et need asjad oleksid üsna selgelt Riigikogu määratud?

Rein Ratas

Hea Mark Soosaar! Ma võin ainult seda öelda, et mina roheliste hingelaadi seoses nende muudatusettepanekutega ei tunne. Meil on komisjonis ja oli ka kohal roheliste fraktsiooni esindaja komisjoni esimehena, kes täiendavalt oma seisukohta ei esitanud. See selgus üldise arutelu käigus. Aga eraldi roheliste seisukohta välja ei toodud. Sellepärast mina tõesti nende hingelaadi seoses selle partituuriga ei tea.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud aseesimees! Austatud komisjoni esindaja! Härra Mark Soosaar päris sellist pada komisjoni ees ei ajanud, aga kuna ta viitas seal mingitele sulitempudele ja muudele asjadele, siis kuidas ministeeriumi esinda-

ja seda põhjendas ja miks ta arvas, et selline viide ei ole vajalik?

Rein Ratas

Ministeeriumi esindaja selgitas asja nii, et tegelikkuses on ju praegugi vastavasisuliste tehingute ja menetluste vallas selleks korraldajaks seesama Keskkonnainvesteeringute Keskus. See on nii. Aga et anda seadusele laiemat ja mõnevõrra üldistatumat sisu, ainult suunajuhiseid sisaldavaid sätteid, on volitusnorm parem kui konkreetsete asutuste, konkreetsete tehingu korraldajate äranäitamine. Seda arvas ministeeriumi esindaja ja nii arvasid ka need komisjoni liikmed, kes oma arvamust avaldasid. Mõnevõrra lihtsustaks see ka asjaajamise korda, sest iga ostu-müügilepingu puhul ei tule omaette määrust välja anda. Samas, oponeerides sellele seisukohale, arvas härra Soosaar, et ei saa ikkagi usaldada igat n-ö võimalikku partnerasutust, vaid see peaks olema seadusega määratud kindlatele, läbiproovitud ja ennast tegelikkuses igati hästi näidanud ühendustele, asutustele.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Head kolleegid siin saalis! Iga mees vastutab oma sõnade eest ise. Komisjonis viitasin ma sellele loole, meenutades seda, mis toimub Kreekas, Portugalis, Hispaanias ja Iirimaa. Õiguskindluse ja läbipaistvuse nimel, et me oleksime võimalikult tõsiselt võetav riik rahvusvaheliselt liikuva raha kasutamisel, oleks väga hea, kui me neid kindlaid ja ennast tõestanud organisatsioone selle raha kasutamisel ja edastamisel ka seaduses nime-taksime. Aga sinule, hea Rein Ratas, tahaksin ma esitada küsimuse, kas vastab tõele, et seal-samas komisjonis ütles ministeeriumi esindaja selgelt, et tõepoolest KIK on ennast tõestanud ja KIK-i kaudu see raha liigub ning tõenäoliselt tehakse KIK-iga ka edaspidi need lepingud ja suusõnaliselt vastuväidet ei olnud, et KIK võiks selles seaduses olla, kuid ametlik seisukoht on eitav.

Rein Ratas

Sellele ma ennist ka juba natuke viitasin, et tõepoolest on Keskkonnainvesteeringute Kes-

kus siiani asjaosaline olnud ja jääb ilmselt selleks ka edasi. Aga ikkagi tuli ka selles arutelus välja see üldtuntud tõde, et kui me võtame Eesti keskkonnaõiguse, siis seal on õiguslike situatsioonide puhul vähemalt kahe-tist lähenemist. Üks lähenemine on see, mille rõhuvad ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekud, et seaduses oleksid konkreetset nimeliselt näidatud ära need üksused, need asutused, kellele suunatakse kogu seaduskohane tegevus. Teise suunana on kasutusel just nimelt volitusnormi panemine seadusesse. Kasutuses on nii üks meetod kui ka teine meetod. Äsja me kuulsime siin esinenud härra Raidma ettekannet, kus ta väga ilusasti viitas sellele, et meie poliitiline kultuur peaks minema tõusuteed, peaks olema igati viisipärane. Nüüd on siis võimalus näidata seda poliitilist kultuuri tegelikkuses – kas enamus arvestab vähemuse ettepanekutega, mis on täiesti leidnud oma koha Eesti õiguses, praegusel juhul keskkonnaõiguses, või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt peab tänusõnad ütleva põhjaliku ettekande eest, mis andis tõesti võimaluse mõista, millised olid ettepanekud ja millised olid argumendid ning kuidas hääletus keskkonnakomisjonis läks. Aga siin eelnevaid küsimusi kuulates tekkis ka küsimus, kas ettepanekute tegijatelt või üldse komisjonis kõlas ka mõni väide või etteheide või näide isegi mõnest rikkumisest, mis sunniks kuidagi selgemalt, täpsemalt, konkreetsemalt rakendus-asutusi seaduses välja tooma ehk siis praegusest praktikast teistmoodi käituma? Kas seal kõlas neid näiteid või on tegemist ohuhinnangu püstitamisega ja paanika tekitamisega?

Rein Ratas

Ei, paanika tekitamisest oli asi kaugel, väga kaugel ja konkreetseid Eesti-ainelisi näiteid ei olnud. Ma ei taha hakata siin Põhjala riiki Eestit mitte kuidagi võrdleva Vahemere riigi Kreekaga – selle riigi nimi kõlas ka äsja. Pigem kumas see võimalik oht läbi muudatusettepanekute põhjenduses, rõhutati just läbipaistvust, et asi oleks igati läbipaistev. Seaduse

alusel on määratud need kindlad asutused, kellele suunatakse vastav halduslepingu alusel toimuv koostöö, see tähendab läbipaistvust ja loomulikult ka võimaliku ohu ennetamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Kas komisjonis ei jäänud mitte peale või kõlama arvamus, et senine praktika on väga hästi töötanud ja ennast tõestanud väga hästi toimiva organisatsiooni Eesti Keskkonnainvesteeringute Keskus näol ja ei ole põhjust anda neid volitusi ühelegi teisele organisatsioonile, kes seni ei ole sellega tegelnud, ja et esimesed sellealased lepingud on juba rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud?

Rein Ratas

Aitäh selle täpsustava ja mõnevõrra laiendava küsimuse eest! Tõepoolest, käsitletav seaduseelnõu, kui temast saab seadus, on ju suunatud järgmistele tehingutele ega käi tagasiulatavalt juba toimunud tehingute kohta ja toimunud tehingutes, kui ka veel laiemalt võtta, on Keskkonnainvesteeringute Keskus ennast väga heast küljest näidanud. Selles mõttes – ma sain vähemalt nii aru härra Soosaare esitusest komisjoni koosolekul – just tulekski rõhutada seda Keskkonnainvesteeringute Keskuse kõrgklassi ja panna ta kohe nimeliselt siia seadusesse sisse, et ei tekiks võimalikke ohte.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna ettekandjat! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kōnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Juhul kui mul läheb kauem, siis ma palun ka lisaiega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun! Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Et teie ees kõik ausalt ära rääkida, tuleb ilmselt alustada algusest. Ma siis põhjendan,

miks me niisugused muudatusettepanekud esitasime. Kõigepealt tuleb teada seda, et esimene jupp roheliste investeerimisskeemi tehti ära kehtivate seaduste alusel, ilma et oleks vaja olnud üleüldse mingit seadust muuta. See leping on sõlmitud, müük on toimunud ja raha kasutatakse. Edasise tegutsemise nimel pidas Vabariigi Valitsus õigeks esitada meile eelnõu ja nii nagu eelnõude kogenud lugejad teavad, peituvad ka sellises siiras ja õiges eelnõus, nagu on see, mis käib rohelise investeerimisskeemi kohta, saladused alati näiteks lausetes, mis algavad sõnadega "välja arvatud". Meie muudatusettepanekud sündisid tõesti seetõttu, et me hakkasime vaatama, mis on siin välja arvatud. Nimelt võib halduslepinguid tõesti sõlmida ja volitusi anda (selle kohta on meil halduskoostöö seadus). Selle eelnõuga soovitakse siis nii kvootidega kauplemisel kui ka hilisemal raha kasutamisel jätta kohaldamata halduskoostöö seaduse § 5 lõiked 2 ja 3 ja § 6 lõige 2. Ja et te teaksite, mida ei tule tõesti väga suurte summade eest toimuva protseduuri juures täita, siis halduskoostöö seaduse § 5 lõige 2 ütleb, et enne haldusülesande täitmist peab minister või organ, kes selle halduskoostöö lepingu sõlmib, koostama analüüsi, mis sisaldab täitmiseks volitamise tingimuste majanduslikke arvestusi ja riigile või kohalikule omavalitsusele kaasnevate kulutuste suurust, haldusülesande täitmise järjepidevuse ja kvaliteedi tagamise abinõusid ning haldusülesande täitmiseks volitamisest tingitud õiguslikku ja faktilist mõju isikutele, kelle suhtes täitmiseks volitatavat haldusülesannet täidetakse. Sisuliselt peab ta veenduma, et see, kellele ta ülesande annab, saab sellega hakkama. Ta peab tegema analüüsi, kas halduslepingu teine pool on võimeline seda tööd tegema.

Nüüd me siit eelnõust aga lugesime, et selle rohelise investeerimisskeemi puhul ei ole vaja sellise analüüsiga tegelda. Kutsusime meie fraktsiooni kohale keskkonnaministri, tema saatis oma tubli kantsleri koos ühe vapra abimehega ja selgus, et tõesti võib-olla ei olegi mõtet seda teha, kuna kauplemisega hakkab tegelema KIK ja hilisema rahakasutusega hakkavad tegelema Ettevõtlike Arendamise Sihtasutus ja KredEx. Ja kui juba nii on, siis siit meil tekkiski mõte kirjutada nad seadusesse, sest kogu vahe selle meie ees oleva eelnõu ja meie muudatuste vahel on selles, et kui meie

muudatused lähevad arvesse, siis tõesti juba seadus ütleb, et riigi lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisega tegeleb meil Keskkonnainvesteeringute Keskus ning roheline investeerimisskeemi rakendamise halduslepingud sõlmitakse Ettevõtlaste Arendamise Sihtasutusega ning Krediidid ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutusega KredEx. Aga sellisel kujul, nagu soovatakse praegu teine lugemine lõpetada, võib kauplemise lepingu sõlmida ükskõik kellega ilma igasuguse analüüsita ja ka investeerimisskeemi rakendamise lepingu ükskõik kellega ilma igasuguse analüüsita. See ei ole enam aus mäng, andke mulle andeks, selles puudub loogika. Kui me ütleme et KIK, siis kirjutame ka KIK. Ma arvan ka, et siin ei ole tavapärasest – ma ei tea, mida iganes – opositsioonilist, et me ei usalda valitsust. Niikaua kuni on see valitsus, saab alati kantsleri käest, kes käis meie fraktsioonis ja ütles, et see asutus saab olema KIK, aru pärida. Aga kui valitsus muutub, siis ei saa enam ka seda teha, saate aru? Siis võib selle halduslepinguga minna jumal teab kuhu. Ma ei ole mingi paranoiline inimene, ma ei hakka loetlema neid võimalikke haldusüksusi, kes mida müüvad ja kes mida jaotavad, aga kui me teeme ühe seaduse, mis on ju ilmselt mõistlik, et praegu kehtiv õigusruum vajab selle roheline investeerimisskeemi jaoks teatud erisätteid, siis teeme selle korrektselt, aga mitte nii, et kaupleb ükskõik kes ja raha jagab ükskõik kes. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, hea ametikaaslane Eiki Nestor! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 726 muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu kohta on laekunud kolm muudatusettepanekut.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 26 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teise muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 28 Riigikogu liiget, vastu 43, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Oleme kõik kolm muudatusettepanekut läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (707 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Mul on rõõm näha juba Riigikogu kõnetoolis keskkonnakomisjoni liiget Kalle Pallingut. Palun, sõna on teil!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 7. aprillil s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 22. aprill s.a. Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon esitas ühe muu-

datuettepaneku. Seaduseelnõu kohta esitas täiendavaid ettepanekuid ka Rahandusministeerium. Keskkonnakomisjon arutas muudatusettepanekuid oma 3. mai istungil. Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni muudatusettepanekuid tutvustas Marek Strandberg, Rahandusministeeriumi esindaja Dina Isand tutvustas ministeeriumipoolseid ettepanekuid.

Keskkonnakomisjon otsustas vormistada nende põhjal seaduseelnõu kohta neli muudatusettepanekut. Muudatusettepanekutega nr 1 ja nr 4 lisatakse eelnõu teksti pakendiaktsiivabastus ja tagatisrahavabastus pakendile, mis toimetatakse Eestist teise Euroopa Liidu liikmesriiki. Muudatusettepanekuga nr 2 lisatakse seoses euro kasutuselevõtuga punkt, millega antakse aktsiisimäärad eurodes. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Ettepanekuga soovitakse parandada pakendikäitluse korda ja võimendada pakendiaktsiisi mõju taaskasutusele ning jäätmemajandusele. Eelnõus nähakse ette kohaliku omavalitsuse kohustus tagada pakendikonteinerite ümbruse korrashoid, sealhulgas jäätmevaldajate juurdepääs pakendikonteinerite juurde. Ettepanek toob kaasa kogumiskohtade ning erinevate pakendijäätmete liikide kogumisele suunatud konteinerite arvu suurendamise. Keskkonnakomisjon otsustas ettepanekut mitte toetada, kuna ministeeriumid, pakendiorganisatsioonid ja omavalitsused ei nõustunud muudatusettepanekuga. Muudatusettepanekuga nr 5 lisatakse eelnõusse seaduse jõustumise paragrahv. Paragrahvi 1 punkt 4 jõustatakse päeval, mil võetakse kasutusele euro.

Keskkonnakomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lõpetada pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 707 teine lugemine ja saata seaduseelnõu kolmandale lugemisele.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Tehes kiire jagamistehte nende aktsiisimäärade puhul, mis on siin toodud ära nii kroonides kui ka eurodes, selgub, et ongi nii, nagu siin on varem lubatud, et ümardamine toimub allapoole. Matemaatiliselt tuleks 0,63 ümardatud

0,6 peale, 2,55 ümardatud 2,5 peale, 1,278 ümardatud 1,2 peale. Kas komisjonis oli arutlusel või toodi välja ka andmed selle kohta, kui palju selle n-ö ümardamise tagajärjel võib aktsiisilaekumine väheneda?

Kalle Palling

Aitäh! Väga hea küsimus, kuid need määrad on esitanud ja siis vastavalt allapoole ümardanud Rahandusministeerium. Kahjuks selleteemalist arutelu nende määrade üle komisjonis siiski aset ei leidnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan ettekandjat! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Võime minna eelnõu 707 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest ei kuulu see muudatusettepanek hääletamisele täiskogu istungite saalis. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon ning viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht oli teha Riigikogu juhatusel ettepanek teine lugemine lõpetada. Kahjuks ei saa Riigikogu juhatus sellist ettepanekut käsitleda, see ei ole meie pädevuses, aga ma usun, et tegelikult oli ettepanek Riigikogu täiskogule teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Hoiu-laenuühistu seaduse ja krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (240 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud hoiu-laenuühistu seaduse ja krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Selle nimega seaduseelnõu algatas Vabariigi Valitsus juba 2008. aasta 10. aprillil ja me jõudsime esimese lugemise ära teha 2008. aasta 7. mail. Meenutuseks ütlen, et siis määrati muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15. mai 2008. Tuleb öelda, et selle tähtaja saabumisel ühtegi muudatusettepanekut Riigikogust ei tulnud. Küll aga formuleerisime koostöös Rahandusministeeriumiga mõned muudatusettepanekud rahanduskomisjonis ja neid me tookord ka arutasime, kuid otsust saata eelnõu teisele lugemisele Riigikogu saali vastu ei võetud. Uuesti arutasime me selle eelnõuga seonduvat käesoleva aasta 3. mai istungil. Vaadati uuesti läbi 2008. aastal koostatud muudatusettepanekud ja komisjon formuleeris ka terve rea uusi muudatusettepanekuid. Millised need muudatusettepanekud siis on?

Esimese märksõnana võiks öelda, et vahepealse kahe aasta jooksul on osa selles seaduses käsitletud probleeme lahendatud teiste seadustega. Meil on olemas makseasutuste ja e-raha asutuste seadus, tulundusühistu seadus, krediidasutuste seadus, äriseadustik. Neis kõigis on probleeme lahendatud ja seetõttu olid nüüd muudatusettepanekud sellise iseloomuga, et üks või teine asi eelnõust välja jätta, kuna need on vahepeal lahenduse leidnud.

Teine osa muudatusettepanekuid on sellised, mis vajavad kaasajastamist oma jõustamis- ja rakendussätete poole pealt. Samuti on mõningaid tehnilist laadi muudatusettepanekuid, näiteks muudatusettepanekud 1, 5 ja 6.

Võib-olla suuremat tähelepanu juhiksin muudatusettepanekule 4. Selle kohaselt tuleb 5% hoiu-laenuühistu liikmete hoiustest paigutada nõudmiseni hoiusena krediidasutusse. Kehtivas seaduses peaks see olema 10%, nii et asja on tehtud leebemaks. Samuti täpsustatakse sellega, et hoiu-laenuühistu võib oma vahendid paigutada Eesti ja teiste Euroopa Liidu riikide ning lisaks ka kolme lepinguriigi krediidasutustesse, kelle suhtes kehtivad Euroopa Liidu ühtsed kapitalinõuded.

Kõigi nende muudatusettepanekute puhul, mis on eelnõu teisel lugemisel siia saali tulnud, meil erilist diskussiooni ei tekkinud ja need võeti vastu konsensusega. Küll aga arutasime me lisaks täna esitatud muudatusettepanekutele veel mõningaid muudatusettepanekuid,

mille puhul me konsensusele ei jõudnud ja sellepärast me neid siia ei esitanud. Võiks öelda, et need on piirava iseloomuga muudatusettepanekud. Kõigepealt oli diskussioon selle osa üle, kui ranged peaksid olema hoiu-laenuühistute moodustamise alused – teatavasti territoriaalne piirang ja teiselt poolt jälle lisavõimaluse andmine nn kutsealühingute kaudu –, et kas piirduda ühe maakonnaga või võiks see laiem olla. Need vaidlused tulevikus kindlasti jätkuvad ja ehk kunagi jõutakse ka seisukohale komisjonis.

Arutasime ka seda, milline on see isikute ring, kes võivad astuda töö-, teenistus- või kutsealasel põhimõttel tegutseva hoiu-laenuühistu liikmeks.

Kolmas piiranguline arutelu toimus teemal, kui palju võiks hoiu-laenuühistus liikmeid olla, kas kirjutada ette mingi number, näiteks 1000 liiget, või mitte. Enamiku nende arutelude põhjuseks on nn sotsiaalne sidusus ehk sotsiaalne kontroll, et kas need piirangud aitaksid seda parandada või siis mitte. Nagu ma ütlesin, olid meil nende piirangute üle tõsised arutelud, kuid konsensuseni me komisjonis ei jõudnud ja seepärast ei ole nad muudatusettepanekute-na siia saali toodud.

Mida me siis komisjonis otsustasime? Otsus oli saata eelnõu teisele lugemisele tänasel päeval, 12. mail, ja meie komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine katkestada pärast muudatusettepanekute läbivaatamist ning määrata muudatusettepanekute esitamise uueks tähtajaks 14. mai kell 12. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on ka küsimusi. Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud ettekandja! Mul on väga hea meel, et see eelnõu nüüd lõpuks riigis pealt alla võeti ja seda on siin menetlema asunud. Aga minu küsimus on järgmine. Kui ma õigesti mäletan, siis jõudis see eelnõu rahanduskomisjoni juba 2007. aastal. Praegu on 2010. aasta. Vahepealne rahanduskomisjoni esimees on vahepeal rahandusministriks saanud. Mis on olnud need poliitilised põhjused, miks selle eelnõuga on praktiliselt kolm aastat venitatud ega ole tööd tehtud, et sellest saaks

toimiv eelnõu? Selle eelnõu eellugu on tegelikult üsna pikk.

Peep Aru

Aitäh küsimuse eest! Aga kui lugupeetud kolleeg oleks siin saalis viibinud, siis ta oleks sellele küsimusele vastuse saanud. Ma kordan, et hoiu-laenuühistu seaduse ja krediitiasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 240 algatas Vabariigi Valitsus 2008. aasta 10. aprillil. Kust saadakse kolm aastat, eks see sõltub, nagu öeldakse, arvutamise tehnoloogiast.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mind huvitab see makseteenuste küsimus. Nagu ma aru saan, on nüüd niimoodi, et kõik hoiu-laenuühistud seda makseteenust ei osuta, ainult osa neist, ja nendel läheb selle asjaga veel natuke raskemaks, nad peavad Finantsinspektsioonis registreeruma ja seal menetlustasu maksma. Ma ei saa küll aru, kas see menetlustasu on 500 eurot või 1000 eurot, aga võib-olla te ütlete seda. Aga minu küsimus on järgmine. Kas ma saan õigesti aru, et seaduse jõustumisel hakkaks hoiu-laenuühistu makseteenust osutama ka avalikkusele, mitte ainult oma liikmetele? Kui te olete seda kohta tähele pannud, siis varem nagu ei olnud seda nõuet. Miks peaks seda makseteenust ka avalikkusele osutama?

Peep Aru

Aitäh küsimuse eest! See reguleeriti 2010. aasta 22. jaanuaril jõustunud makseasutuste ja e-raha asutuste seadusega, kus öeldakse, et makseteenuseid, sealhulgas arveldustehinguid, võivad osutada Finantsinspektsiooni poolt tegevusloa või loa saanud isikud. Seetõttu me ka rohkem sellesse ei süüvinud, kuna see probleem on varasema seadusega lahendatud. Aga kui lugupeetud küsimuse esitajal on muudatusettepanekuid, siis paluks need õigeaegselt rahanduskomisjoni esitada ja kindlasti arutame me asja põhjalikult koos Rahandusministeeriumiga.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud ettekandja! Ma palun vabandust! Tõepoolest, mind ei olnud sel hetkel saalis, kui te seda ütlesite, aga minu ees on tegelikult sama, praktiliselt identse sisuga eelnõu, mis kannab numbrit 7, ja ma mäletan selle eelnõu ettevalmistamise lugu. Tookord oli ministriks praegu teie erakonda kuuluv Aivar Sõerd ning eelmise koalitsiooni ja valitsuse tegevuse lõppedes kandus see poliitiline initsiatiiv edasi läbi Rahvaliidu fraktsiooni ning anti sisse eelnõu nr 7 ja sellest on tõepoolest praegu kolm aastat möödas. Kõikidest nendest aruteludest selle seaduse muutmiseks on veelgi rohkem aega möödas. Ega see ei muuda minu esitatud küsimuse sisu. Ma küsin siis veel kord. 2008. aastast 2010. aastani on kaks aastat mööda läinud. Mis on need põhjused, miks seda eelnõu ei ole siiamaani saanud menetleda? Selle seaduse oleks võinud juba ammu vastu võtta.

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud rahvasaadik! Rahanduskomisjon seekord lihtsalt ei raisanud oma väärtuslikku aega seaduseelnõu nr 7 peale. Me keskendusime seaduseelnõule nr 240 ja selle muudatusettepanekute läbivaatamisele. Kõik need muudatusettepanekud vaatasime me läbi ja tõime siia saali.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Ma tuleksin veel korraks selle makseteenuse juurde tagasi. Kas komisjonis ka seda arutati? Ma saan aru küll, et see on eelnevalt seadusega juba paika pandud, aga kui arutleda, siis loogiliselt võiks hoiu-laenuühistu võib-olla tõepoolest ainult omaenda liikmetele seda teenust edasi osutada. Lihtsalt praktikas puudutab see küsimus neid hoiu-laenuühistuid, mis on suurtest keskustest kaugel, üks näiteks teie kodulinna lähedal Võrtsjärve kaldal, ja tahaksid seda teenust ainult oma kohalikule rahvale, hoiu-laenuühistu liikmetele osutada. Siis ei peaks nad maksma seda tegevuslubade raha ja Finantsinspektsioonis võrdlemisi keerukat aruandlust teostama. See tegevus ise on ju üsna süütu – tegemist on kommunaalmaksetega. Kas seda küsimust arutati?

Peep Aru

Ei, sellisel laiemal taustal, nagu teie küsivate, ei arutatud, aga muudatusettepanekud on endiselt oodatud. Ja otseselt Võrtsjärve kaldal ei asu ka ühtegi hoiu-laenuühistust, küll aga võib neid leida Võrtsjärvega piirnevates omavalitsustes.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Et kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon on küll teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, kuid enne seda, kui me teise lugemise katkestame, peame me läbi vaatama muudatusettepanekud, mida on kokku 18.

Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Teise, kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda, kaheksanda, üheksanda ja kümnenda muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon, nagu ka 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 18. muudatusettepaneku.

Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Nii nagu ma eelnevalt ütlesin, on juhtivkomisjon teinud ettepaneku seaduseelnõu 240 teine lugemine katkestada. Teine lugemine on katkestatud. Ühtlasi määrati eelnõu 240 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 14. mai kell 12.

7. Inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu (741 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Valitsus on esitanud Riigikogule inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu. See on vormilt väga lühike, aga sisult üsna vajalik. Esiteks on seal üks normitehniline muudatus, mis puudutab inimgeeniuringute seaduse § 7 lõiget 1. Seal jätakse välja avaldamismärked ehk viide vanale isikuand-

mete kaitse seaduse redaktsioonile. Teine muudatus on palju olulisem – muudetakse geenidoonori nõusoleku tagasivõtmise põhimõtteid. Kui kehtiva regulatsiooni järgi on geenidoonoril õigus võtta enda nõusolek tagasi kuni koeproovi või tervise seisundi kirjelduse kodeerimiseni, siis uus isikuandmete kaitse seadus ütleb, et isikul peab olema õigus võtta oma nõusolek tagasi igal ajahetkel. Selle täpsustuse soovime inimgeeniuringute seadusesse sisse viia, küll aga selle erisusega, et see ei kehti tagasiulatuvalt.

Loodame väga, et parlament toetab seaduseelnõu ja võtab selle kiiresti seadusena vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas ministrile on küsimusi? Küsimusi ei ole, kõik on selge. Aitäh, lugupeetud minister! Juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud inimgeeniuringute seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 3. mai istungil. Eelnõu tutvustasid komisjonile Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste ja ministeeriumi õigusnõunik Kadri Kurvits. Eelnõu algatajad andsid küllaldast informatsiooni. Komisjoni liikmetel ei olnud kõhklusi eelnõu suhtes ja üksmeelselt tehti järgmised otsused: saata eelnõu Riigikogu täiskogu saali esimesele lugemisele 12. mail ettepanekuga esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 26. mai kell 18. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 741 esimene lugemine on lõpetatud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 26. mai kell 18.

8. Riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (749 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli siseminister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head Riigikogu liikmed! Olen teie ees riigipiiri seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Natukene hetkeseisust.

Praegu on olukord selline, et Eesti idapiiril ei ole maanteepiiripunkti kaudu ilma ooteajata võimalik sõidukiga Eestist lahkuda. Pikad piiriületuse järjekorrad Eesti idapiiri maanteepiiripunktides põhjustavad ebamugavusi nii sõidukijuhtidele kui ka kohalikele elanikele. Tema iseenesest ei ole uus ja selle lahendusi on pakutud erinevaid. Mina püüan Vabariigi Valitsuse nimel pakkuda eelnõu kujul ühte sellist, millest võiks eeldatavasti mitmeks aastaks püsiv kasu olla. Ka peaks see olema õiglane lahendus.

Meie seaduseelnõu eesmärk on leevendada olukorda, kus järjekorras seisvad sõidukid ootavad piiriületust maantee ääres parkides, takistades sellega liiklust ja kahjustades keskkonda. Seadusega luuakse regulatsioon, mis võimaldab piiri ületaval isikul piiriületuse aega paremini planeerida. Kaob vajadus oodata piiriületust elavas järjekorras piiripunkti juures. Loodav piiriületuse ootejärjekorra andmekogu võimaldab inimestel registreerida kavandatav piiriületus eelnevalt elektrooniliselt andmekogu ja oodata oma piiriületust piiriületuse ootealal.

Peale seaduseelnõu vastuvõtmist tekib Siseministeriumil õiguslik alus hakata korraldama hankeid, et esmalt hankida piiriületuse ootejärjekordade haldamiseks infosüsteem ja seejärel luua tingimustele vastavad ootealad. Eesmärk on leida hankemenetluse abil igale piiripunktile üks või mitu ootealade haldajat, kes tagavad kõikide piirijärjekorras olevate sõidukite teeninduse ootealal ning on kohustatud kasutama ühtset infosüsteemi. Korrastatud piiriületu-

se järjekordade haldusest saavad kasu nii Eesti kui ka teiste riikide elanikud ja ettevõtted. Näiteks transpordifirmad saavad tulevikus piiriületusi ette planeerida, vähendades sellega piiriületuse ooteajaga seotud kulusid: kaup seisab piiril, lisatööjõukulu ja muu selline. Ka saaksid kõik piiriületust oodata normaalsetes tingimustes.

Paraku ei ole tänavuses eelarves ette nähtud piisavalt raha piiriületuse ootejärjekordade probleemi leevendamiseks ja järgmistel eelarveaastatel ei ole selleks üldse summasid kavandatud. Seepärast näeb Siseministerium võimalust probleemi leevendada sellega, et annab sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise riigipiiri seaduse § 8¹ kohaselt üle kohalikele omavalitsustele ja/või eraõiguslikele juriidilistele isikutele.

Paraku ei ole avalike ülesannete täitmine ilma ressursita võimalik. Seetõttu nähakse eelnõuga ette sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise eest võetava tasu kehtestamiseks nõuded, millele piiriületuse ooteala peab vastama. Üks kaalukas kriteerium, mille alusel siseminister valib välja kohaliku omavalitsuse või eraõigusliku juriidilise isiku, kellele sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise ülesanne anda, on sellisel tingimusel pakutava teenuse eest võetava tasu suurus.

Eelnõuga kavandatav riigipiiri seaduse § 8¹ lõige 4 näeb ette, et piiriületuse ooteala peab olema tähistatud piiriületuse ootealana ja sellel peab olema püsikatend, mis on projekteeritud, ehitatud ja tähistatud kooskõlas vastava koorusega avalikult kasutatavale parkimisalale ettenähtud nõuetega. Sama paragrahvi lõikega 5 on kavandatud sätestada, et piiriületuse ooteala teenuse pakkuja tagab piiriületuse ooteala teenuse kasutajale piiriületuse ootejärjekorra pidamise ja sõiduki ootealal parkimise, sõiduki maanteepiiripunkti suunamise ja maanteepiiripunktis vastuvõtmise, juurdepääsu internetile WiFi ühendusega, ooteala valgustuse ja valve, sealhulgas videovalvena, olmejäätmete kogumise ja tualettruumi kasutamise teenuse kättesaadavuse ootealal. Õiguselguse huvides sätestab riigipiiri seaduse § 8¹ lõige 5 ühtlasi, et piiriületuse ooteala teenuse pakkuja võib ootealal pakkuda ka muid teenuseid, mille kasutamine ei ole sõiduki ega piiri ületada sooviva isiku jaoks kohustuslik, ja võtta nende eest lisatasu.

Eelnõuga säilitatakse kehtivas seaduses sätestatud regulatsioon, mille kohaselt sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise eest piiriületuse ootealal võib piiriületuse ootealateenuse pakkuja võtta tasu, mis ei tohi ületada 250 krooni ühe sõiduki kohta. Hanke-dokumentidesse lülitatakse nõue, et ootealalhaldaja on kohustatud välja tooma kõik komponendid, millest nende soovitatav tasu koosneb. Siis on selge, et tasu võetakse tegelike kulude ja mõistliku ärikasumi katteks. Riigipiiri seadust täiendatakse eelnõu kohaselt veel §-dega 8² "Piiriületuse ootejärjekorra pidamine" ja 8³ piiriületuse ootejärjekorra andmekogu kohta. Nii on kavas sätestada eelnõu § 8² lõikes 1, et sõidukite piiriületuse ootejärjekord korraldatakse vastavalt sõidukite poolt ootejärjekorra koha võtmisele. Vastavalt sama paragrahvi lõikes 2 kavandatule sätestatakse, et kui sõiduk saabub maanteepiiripunkti ega ole ootejärjekorras kohta võtnud, arvatakse ta ootejärjekorras viimaseks, kui riigipiiri seadus või selle alusel antud määrus ei sätesta teisiti. Nähakse ette ka lähtekohad eelisjärjekorras piiriületuseks. Eelnõuga on kavandatud, et riigipiiri seaduse § 8³ lõike 11 kohaselt võib andmekogu volitatud töötaja võtta piiripunktis piiriületuse ootejärjekorras koha võtmise eest tasu, mis ei või ületada 25 krooni sõiduki kohta.

Eelnõuga kavandatud regulatsioon ei too riigile kaasa kulutusi, kui siseminister kasutab riigipiiri seaduses kavandatava § 8¹ lõikes 11 ja § 8³ lõikes 8 sätestatud võimalusi anda avalike ülesannete täitmine üle kohalikule omavalitsusele või eraõiguslikule juriidilisele isikule. Valitsuskabineti 2008. aasta 2. oktoobri nõupidamisel otsustas Vabariigi Valitsus kiita heaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepaneku esitada taotlus Euroopa Liidu eelarvest Narva-Ivangorodi piiripunkti arendamiseks eraldatud sihtotstarbeliste vahendite kasutamiseks Narva piiripunkti eelse parkla rajamiseks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitas rahastustaotluse ja Euroopa Komisjon kiitis selle 2009. aasta kevadel heaks. Järgnesid grandilepingu läbirääkimised ja leping allkirjastati 21. detsembril 2009. aastal. Seega peab siseminister maanteepiiripunkti sisenemise korraldamise ülesande üleandmise halduslepingu sõlmimisel arvestama 21. detsembril 2009 Euroopa Liidu ning

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel sõlmitud grandilepingus võetud kohustustega.

Soovin teilt eelnõu toetamist, et saaksime probleemile püsiva lahenduse! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Teile on ka küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Austatud ettekandja! Hea istungi juhataja! Vaieldamatult on seda eelnõu tarvis. Ning see eelnõu on tarvis ka seadusena vastu võtta ja seda mitmel põhjusel. Üks põhjus näiteks on see, et osa sellesama Narva piiriületusega seonduvast problemaatikast on praegu otsapidi Riigikohtus. Aga ma küsin, mida valitsuse esindaja arvab järgmisest asjast. Põhiseaduskomisjonis oli juttu, et see eelnõu on liialt üldsõnaline. Päris palju võimalusi valdkonda reguleerida ja seadust tõlgendada on antud ministri määruks, mis peaks olema tükk maad allpool seisev õigusakt. Kuidas sa suhtud sellesse, kui seda eelnõu asutaks selles valgu-ses parandama?

Marko Pomerants

Aitüma! Kõigepealt, kui me võtame praegu kehtiva regulatsiooni, siis see on osutunud liialt üldiseks, et asjade korraldamisel kõik osapooled võiksid ühtemoodi asjast aru saada. Ja siin pole kedagi süüdistada – see on meie enda ühine tarkus. Nüüd me tõime enda arva-tes teie ette märksa detailsema eelnõu.

Mis puutub volitusnormidesse, siis mina ministrina aktsepteerin täiesti seda, et otsustamise võib volitada ka Vabariigi Valitsusele. Sisulise töö tegijaks saab igal juhul siseminister, kes peab Vabariigi Valitsuse vastava määruks eelnõu koostama. Mingit probleemi siin kindlasti olla ei saa ja küllap on võimalik muudatustettepanekute raames mõistlik lahendus leida, muu hulgas ka sellele, kui palju neid määrusi ikkagi vaja on. Kindlasti saame siin teie kui seadusandjaga koos läbi arutada, millised olukorrad, mis me oleme ette näinud, võiksid olla sellised, milleks täiendavat volitusnormi ja regulatsiooni vaja pole – kõik saab seaduse tasemel ära reguleerida.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Eldar Efendijev. Palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Minu küsimus on seotud probleemiga, mis võib olla eelnõus hästi paika pandud, aga võib saada ka takistuseks. See puudutab kuni 250-kroonist tasu teenuste eest, pluss veel see digitaalselt järjekorda panemise tasu. Kas see summa on arvestatud ühe ööpäeva teenuse eest või ka kahe või kolme või nelja ööpäeva eest? Autod ju seisavad järjekorras ja kasutavad kohalikku ressursi mitu päeva. Kuidas see asi on mõeldud?

Marko Pomerants

Aitüma! Seda eelnõu ette valmistades me oleme selle summa ette näinud ühekordse tasuna, mitte päevatasuna. Sellega peavad ootealade pidajad arvestama. Kindlasti aga on lihtne keskmist ooteaega ja sellega seotud võimalikku kulu ette arvestada. Kui selles küsimuses mingis osas Vene riigile võib loota, siis nad on olnud oma piiri läbilaskevõimes raudselt stabiilsed, eriti käib see veoautode kohta. Võib-olla kaks autot rohkem või kaks autot vähem, aga 70 keskmiselt tuleb neid ööpäevas kokku. Seda graafikut on nad suutnud hoida pikka aega, mis tähendab seda, et pakkuja, kes meile pakub ooteala kasutamise tasu, saab kindlasti arvesse võtta viimaste aastate keskmist autode hulka konkreetses piiripunktis ja ka keskmist ooteaega. Nii et vastus on: see on ühekordne tasu.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud minister! Selle eelnõuga te soovite korraldada sõidukite maanteepiiripunkti sisenemist, aga paljudel puhkudel on nõnda, et inimesed tahavad ületada piiri jalgsi, on märksa kiirem. Nüüd hakkab tegelikult probleem peale sellest, kui see inimene on vanem või on tal kaasa võtta natukene rohkem pakke-pampe ja keegi viib ta autoga piiripunkti. Kuidas reguleerida piiriületuskord nõnda, et pakkidega inimese saaks autoga viia piiripunktile võimalikult lähedale? Kahe piiri vaheline ala näiteks Koidulas on niigi pikk. Teisel pool piiri võib

oodata teine auto ja see liiklemine oleks suhteliselt lihtne, paraku on piiripunktis kas või ajutise parkimise korraldamine vägagi halvasti organiseeritud.

Marko Pomerants

Aitüma! Kindlasti tuleb igas konkreetses piiripunktis läbi mõelda, ega sealset liikluskorraldust parandada ei anna. Samas ma ei arva, et see eelnõu peaks seaduseks saanuna kuidagi takistama igapäevast n-ö jalgsi piiri ületamist. Ikka mõistlikkus ennekõike!

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Väino Lindelt. Palun!

Väino Linde

Austatud minister! Kuidas sa valitsuse esindajana suhtud juristide väitesse, millega on ühinenud ka õiguskantsler, et selle eelnõu seadusena kehtima hakkamisel võib meie piiriületus tasuliseks muutuda, välja arvatud muidugi siis, kui on tegemist jalgsi piiriületusega? Aga kui piir ületatakse sõiduauto või mootorrattaga, rääkimata mingist suuremast sõidukist, siis on minimaalne piiriületustasu 25 krooni. See võib olla päris tõsisel vastuolus meie põhiseaduse paragrahvi 35, mis ütleb, et igäühel on õigus Eestist lahkuda.

Marko Pomerants

Aitüma! Minu meelest väga hea küsimus! Tõepoolest, põhiseaduse § 35 ütleb, et igäühel on õigus Eestist lahkuda, ja seda õigust keegi ei kavatsegi piirata. §-l 35 on ka teine pool, mis ütleb, et võib piirata küll, kui tegemist on näiteks kohtuotsusest tulenevaga. Kõigil on õigus riigist lahkuda, kui neil on vastav reisi-dokument – mis muide ka ei ole tasuta. Kui seda sõna-sõnalt võtta, siis võib praegu riigist lahkuda ilma mingisuguste kuludeta sõidukiga Lähti. Seal ei ole mingisugust probleemi. Mujale ära sõites on nagoonii mitmesugused kulutused mis tahes ühissõiduki pileti näol. Samas kõik võivad seda vabalt teha. Me ju ei takista kedagi piiri ületamast. Mina ei näe siin põhiseaduse riivet.

Põhiseaduskomisjonis on diskussiooniteema olnud, kas ehk võiks kuidagi veoautosid ja sõiduaautosid eraldi käsitleda. Seda seisukohata – küll mitte juristina – ei julge ma toetada, et sõidukiliigist tulenevalt saab olla riive. Veo-

autod muidugi ennekõike ületavad piiri komertseesmärkidel, sõiduaudod lihtsalt selleks, et inimesi kiiremini edasi toimetada. Aga kui me sellesse maailma süveneme, siis me avastame sealt veel uue maailma, milleks on sõiduaudode omandivorm, nende kasutamise eesmärk jne. Nii et minu meelest seda riivet ei ole. Kõik, keda Eesti õigusorganid kinni ei pea, saavad riigist lahkuda. Ja et see riigist lahkumine mugavamaks muuta, aitab riik korraldada teenuseid, et lahkujail oleks mugav oodata. Viimane aga on seotud kuludega. Täna seks päevaks ei ole mitte üheltki osapoolelt, keda eelnõu puudutab (ma mõtlen neid piiriületajaid), plaanitava süsteemi kohta ja tegelikult ka piiripunktides juba toimivate süsteemide kohta, olgu lõuna või ida suunal, pretensioone tulnud.

Nii et mida meie saame teha? Meie saame lähtuda sellest, mis on kindel: luua omalt poolt süsteemi. Õiguskantsler näeb eelnõus põhiseaduse teatud riivet. Kas riive on, selle üle otsustab Eestis Riigikohus.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Austatud minister! Iga inimese soov on võimalikult kiiresti üle piiri saada. Kas selle seadusega piiri ületamise aeg ikka lüheneb? Ma saan aru, et mingil määral paranevad küll ootetingimused, aga põhieesmärk peaks ikka olema võimalikult lühikesed piirijärjekorrad. Ent seda saab eelkõige tagada piiril töötavate inimeste arvu suurendamisega, ja seda mõlemal pool piiri. See eeldab riikidevahelist kokkulepet. Kas selles suunas ka tööd tehakse ja millised on väljavaated olukorra normaliseerimiseks?

Marko Pomerants

Aitüma! Riigipiiri ületamise võimaluste parandamine on olnud Eesti pidev huvi. Ma ei pea siin silmas ainult piiri ületamist transpordivahenditega, vaid ka jalgsi. Näiteks Narvas võiks ehitada täiendava rahvusvahelise piiripunkti, aga Venemaa Föderatsiooni esindajad ei ole meile selles vastu tulnud, kuna infrastruktuuri mõttes ei ole see neile prioriteetne.

Mida meie saame teha veel täiendavalt sellel suunal Narva suunal? Me püüame koostöös

Narva Linnavalitsusega leida võimalusi olemasoleva piiripunkti laiendamiseks kahe sõiduraja võrra. Nii me suudaksime läbilaskevõimet suurendada juhul, kui tekib lisaprobleeme sõiduaudode piiriületusega. Aga mis puutub veoaudodesse, siis sõltumata sellest, kui pikad on meie poolsed järjekorrad, on teise poole läbilaskvus olnud aastaid keskmiselt 70 audot. See on pidevalt teemana üleval, paraku ei ole Eesti võimeline midagi muutma. Seega saame meie teha ühte: muuta siinpool piiri tolle mitte meie tekitatud ooteaja ootajatele mugavamaks. Narva suunal vahest saaks olla lahendus – see on aga väga kaugel mägede taga – täiesti uus piiriületuskoht uue silla näol. Ent see ei tähenda, et olemasolev olukord peaks aastaid või aastakümneid kestma.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Oma kõnes mainisite te hanke läbiviimist. Seletuskirjas on küll hankest räägitud, aga seaduse tekstist saab lugeda, et siseminister võib korraldamise ülesande üle anda kohalikule omavalitsusele või eraõiguslikule juriidilisele isikule, ja jutt on halduslepingust. Miks ei ole seaduses paragrahvi, kus oleks hanke korraldamine sätestatud?

Marko Pomerants

Aitüma! Seda teemat me arutasime ka põhiseaduskomisjonis ja oleme valmis menetluse käigus seda täpsustama. Meie eesmärk on hankida need ootealad, samuti vajalik infosüsteem just nimelt konkursi teel. Nagu ma olen öelnud, ühe ooteala puhul – see on Sillamäe parkla – on juba kasutada saanud Euroopa Liidu toetusraha. Muidugi ei tähenda see seda, et Narva suunal ei võiks ootealaid rohkem olla.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Urmas Klaas. Palun!

Urmas Klaas

Hea minister! Ma teen kuuldu põhjal järelduse, et tulevikus ei ole meil Eesti-Vene kontrolljoont sõidukit kasutades enam võimalik tasuta ületada. Igal juhul tuleb vähemalt 25 krooni maksta, kuna me liigume läbi ooteala.

Siit küsimus: milliseid positiivseid momente te sellisel regulatsioonil näete? Ma pean silmas just väikesõidukitega liikujaid.

Marko Pomerants

Aitüma! Kõigepealt selguse huvides: piiri võib selle eelnõu kohaselt ületada kahel moel: kas ooteala läbides või ooteala läbimata. Aga broneerimist me näeme ette mõlemal juhul. Kui on tegemist ooteala läbimisega – see on ennekõike keskkonna- ja tervisekaitseline ning autojuhtide puhkeajaga seotud probleem –, siis on tegu otstarbeka uuendusega. Seaduseelnõu ütleb, et selle kuni 250-kroonise tasu sees (selleks ajaks võib olla 15 eurot) on ka broneerimise tasu. Sõiduautode puhul, kui hakkab kehtima broneerimine ilma ootealal ootamata, võiks efekt olla selles, et too andmekogu või infosüsteem töötab ka tagasisidena ja inimesed sõidavad piiriületuseks kohale vahetult enne – mida iganes see mõiste ka ei tähenda – orienteerivat piiriületusaega. Neil ei ole vaja järjekorras närveldada ja nad võivad näiteks Rāpinas või mujal Lõuna-Eestis oma kartulid rahu-likult ära rohida, kui on selline aastaeg, ja sõita piirile just õigeaks ajaks.

Aseesimees Keit Pentus

Teise küsimuse esitab Eldar Efendijev. Palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Mina jätkan kolleeg Linde küsimusest, mis puudutas õiguskantsleri seisukohta. On teada, et kantsleri positsioon on konkreetne: kõik peab olema tasuta ja selle eest peab vastutama riik. Nagu öeldud, see on sätestatud ka meie põhiseaduses ning see andis kantslerile aluse mitte olla nõus eelmise aasta sügisel tehtud muudatustega ühes seaduses. Teiselt poolt on ka Riigikohtu konkreetsed otsused tasulise või mittetasulise piiriületuse kohta. Kui palju teie juristid, kes seda seaduseelnõu koostasid, neid otsuseid arvestasid?

Marko Pomerants

Aitüma! Selles küsimuses on üks lõplik instants ja selleks on Riigikohus. Seda esiteks. Aga tõepoolest on õiguskantsler avaldanud kahtlust, kas siin ei ole tegu põhiseaduse rii-vega.

Mis puutub riigipiiri ületamisele endiselt tasuta, siis kehtestatavad tasud on mõeldud selleks, et ebamugavusi vältida. Piiriületajad saavad uuest korraldusest kasu. Põhiseaduse aspektist ei tohiks see küll kellelegi korda minna. Emotsionaalsel tasandil ma tunnistan, et meie tegeleme piirijärjekordadega seetõttu, et piiri teine pool ei ole valmis meetmeid rakendama. Küsimus ei ole üldse mitte Eesti piirivalvurite ja tollitöötajate võimekuses, kogu ebamugavuse taga on teine pool. See on fakt.

Ma olen öelnud ka seda, et mis siis saab, kui meil on seadus vastu võetud, õiguskantsler on järjekindel ja kohtuveskid jahvatavad oma-soodu ning ühel hetkel on meil olemas Riigikohtu lahend. Mis me siis selle tarkusega peale hakkame? Sellisel juhul on meil olemas toimiv süsteem broneerimise andmekogu näol ja meil on olemas ootealad, kus autod saaksid oodata. Ainult mis on oluline vahe: mingisuguses riigieelarves aastal ma ei tea mis kannavad sellisel juhul kõik Eesti maksumaksjad selle kulu omalt poolt. Pluss on see, et me oleme saanud hea süsteemi. Kas on see parim lahendus ka põhiseaduse kontekstis, selle kohta annab hinnangu Riigikohus. Aga me ei ole jäänud käed rüpes istuma ja püüame mõistlikult edasi liikuda.

Aseesimees Keit Pentus

Robert Antropov, palun!

Robert Antropov

Austatud minister! Mul on hea meel, et Siseminister asus kiiresti seda probleemi lahendama. See on ju olnud pikemat aega pudelikael just kaubavahetuses. Teisest küljest on mul hea meel, et kiiremat piiriületust hakkab toetama nüüdisaegne tehnoloogia: juurutatakse elektrooniline registreerimissüsteem. Siit ka kaks küsimust. Kas elektrooniline süsteem hakkab reguleerima tegevust kõikides piiripunktides ühel moel? Kas meil tuleb üks ühtne süsteem? Ja teine küsimus: kui kõikide sõidukite juhid peaksid hakkama oma sõidukeid elektrooniliselt registreerima, kas ka õiguskaitseorganid saavad sealt endale vajalikku informatsiooni? Kas on mõeldud linkimiste peale, et politsei ja piirivalve, Maksu- ja Tolliameti struktuurid saaksid sealt endale vajalikku teavet?

Marko Pomerants

Aitüma! Vastus esimesele küsimusele on selline, et tõepoolest me näeme ette ühe ühtse broneerimisandmekogu, kuid erineva arvu ootealaseid. Ootealade arvu me praegu ei tea. Aga broneerimissüsteem tuleb ühine. Ning me ei näe seda ette n-ö pangasüsteemina, et kusa-gil on teller, kelleks antud juhul on piirivalvur, kes vajutab nupule, et palun 202 või 203. See hakkab olema andmekogu, kus on andmed ka kauba kohta, et oleks võimalik juba eelinfor-matsiooni töödelda. Kauba või koorma ise-loom võimaldaks tekitada ka eelisjärjekorra, kui see on põhjendatud. See teema on ehk jää-nud siin käsitlemata, aga kindlasti nähakse ette juhtumid, kus broneerimist üldse vaja ei ole. Kõige klassikalisem näide peaks olema liini-buss – näiteks Peterburi–Pärnu või mis Võrust või Põlvast Petserisse suundub. Kindlasti on sellisel juhul piiriületus ilma broneerimata ja tasuta ka. Aga piiriületus niikuinii on tasuta igal pool, jään seda igavesti kordama.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, teine küsimus, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Saan aru, et jutt käib kahest maanteepiiripunktist: Narva ja Sil-lamäe omast. Kuidas siis tulevikus on: kas Narva maanteepiiripunkt lõpetab oma tegevuse või eksisteerib edasi?

Marko Pomerants

Piiripunkt jääb ikka sinna, kus ta on: linna-valitsuse ette. Ma arvan, et te peate silmas ooteala, mis praegu Narvas olemas on. Kui see ooteala vastab nõuetele, mis selles seaduseel-nõus kirjas on, siis kindlasti on mõistlik käsita-da neid samuti hankes osalejatena. Põhjus on väga lihtne: ei ole ju otstarbekas sõita Narvast Sillamäele ja siis tagasi piiri ületama. Sellest lähtudes tulebki mõistlik lahendus leida.

Aseesimees Keit Pentus

Hea minister! Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Juhtivkomisjoni nimel ettekandeks palun nüüd Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomis-joni liikme Mart Nutti!

Mart Nutt

Lugupeetud proua Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimetatud probleemideringi arutas põhiseaduskomisjon kahel istungil. Miks probleemideringi, mitte eelnõu? Täpsustuseks niipalju, et esimest kor-da käsitles põhiseaduskomisjon seda teemat 4. mai korralisel koosolekul, kusjuures mitte veel eelnõuna, kuna toleks hetkeks ei olnud Riigikogu juhatus veel juhtivkomisjoni määra-nud. Aga see ei takistanud meie mõttevahetust nimetatud teemal. Sellel kuupäeval tutvustasid eelnõu sisu siseminister Marko Pomerants, Si-seministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepo-liitika osakonna juhataja Ruth Annus ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalve-poliitika osakonna juhataja asetäitja piirivalve alal Rando Kruusmaa. Ma mainin ära sellegi, et tolel arutelul viibis ka Eldar Efendijev, kes ei ole küll põhiseaduskomisjoni liige, aga sel koosolekul pöörati tema kui asendusliikme tõstatatud küsimustele palju tähelepanu.

Seaduseelnõu 749 arutelu leidis aset 10. mail põhiseaduskomisjoni korralisel koos-olekul. Peale siseministri olid kohale kutsutud ka õiguskantsler Indrek Teder, õiguskantsleri vanemnõunik Kaarel Eller, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja asetäitja piirivalve alal Rando Kruus-maa. Selle arutelu käigus vastas siseminister põhiliselt nendele küsimustele, mis olid eel-nõuga varasema tutvumise käigus tekkinud. Kui 4. mai koosolekul siseminister andis põh-jaliku ülevaate eelnõust, siis 10. mai koosole-kul toimus sellel teemal mõttevahetus.

Enamik komisjoni arutelul tõstatatud küsi-musi olid detailid ja tehnilist laadi. Ma ei hakka kõiki asjaolusid ette lugema, aga märgin ära, et põhiline arutelu keskendus teemale, mis oli ka täna saalis päris mitme küsimuse alus ja mille oli teises kontekstis varem tõstatanud õiguskantsler. Tegu oli küsimustega, kas pärast nimetatud eelnõu saamist seaduseks saab piiri-ületust Eestis käsitada tasulisena, kas tasuline piiriületus kuskil Euroopa Liidu välispiiril toi-mub ja millised võiksid olla selle probleemi lahendused. Siseministeeriumi selgitusest tuli välja, et vähemasti Siseministeeriumil ei ole andmeid selle kohta, et piiriületus kusagil Eu-roopa Liidu välispiiril on tasuline. Samas ei

jõudnud komisjoni liikmed ja õiguskantsler väga selgele ühisele seisukohale, kas me ikka saame selle eelnõu taustal käsitada piiriületust tasulisena või mitte. Õiguskantsler tõesti need küsimused tõstatas, aga ta ka rõhutas, et tal ei ole selles küsimuses kategoorilist seisukohta. On ainult võimalus, et siin tekib põhiseaduse riive, aga kindlasti pole tegu kategoorilise väitega. Komisjoni arutelust koorus välja ka mõttekäik, et tegelikult koosolekul ei puhkenudki vaidlust, kas piiriületamist saab kuidagi tasulisena käsitada. Tõepoolest, igaüks võib minna piirile ja kui tal on ette näidata piiri ületamiseks nõutav dokument, siis ta piirist ka üle saab ja see ei maksa talle mitte midagi. Küsimus on selles, et kui piiri ületamine toimub läbi eelregistreerimise, siis võetakse tasu liiklusvahendi eest, ning kas isik ja liiklusvahend selles mõttes kuuluvad kokku või need on vaadeldavad eraldi?

Mis puutub näiteks ühistranspordivahendiga piiri ületamisele, siis me ei saa ju ka väita, et see on tasuta – kui inimene bussis või rongis jänest ei sõida, siis ta ju ostab pileti. Kui inimesel on registreerimisnumber, mille ta peab võtma oma sõidukiga piiri ületamisel, siis see piiri ületamine ei ole tasuline mitte temale, vaid tema liiklusvahendile. Põhiseaduse valguses on igaühel õigus vabalt riigist lahkuda. Kas liiklusvahendile vastava tasu kehtestamine piirab seda õigust või mitte? Komisjon ei võtnud selle kohta mingit otsust vastu, aga komisjoni debatt keskendus sellele, et seda ilmselt ei saa siiski pidada tasuta riigist lahkumise takistuseks.

Komisjon põhimõtteliselt tõdes, et enne selle seaduseelnõu vastuvõtmist seadusena oleks kindlasti otstarbekas lahkarvamused õiguskantsleri ja algatajate vahel ära lahendada. Aga põhimõtteliselt ei arva keegi, et käivitatud korrastamine piiriületamisel on vajalik. Praegune olukord ei ole normaalne, eriti käib see Eesti idapiiri kohta.

Seaduseelnõu edaspidise saatuse koha pealt valitses komisjonis konsensus. Kõik 8 komisjoni liiget, kes istungil osalesid, olid üksmeelsel seisukohal, et seaduseelnõu esimese lugemise võiks läbi viia tänasel Riigikogu täiskogu istungil ja esimene lugemine lõpetada. Samasuguse häälteenamusega otsustati põhiseaduskomisjoni nimel ettekandjaks määrata teie ees seisev Mart Nutt ja teha ettepanek määrata

muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. mai kell 18. Aitäh! See on minu poolt kõik.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka vähemalt üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Robert Antropov. Palun!

Robert Antropov

Lubage esitada küsimus komisjoni esindajale, seda just tänase väga positiivse uudise valguses, et Eesti liitub eurosooniga ja saab euro tõenäoliselt juba mõne kuu pärast. Küsin sellisel: kas komisjon arutas seda, kas on otstarbekas eelnõusse 749 lisada konkreetseid tasumäärad piiri ületamise eest Eesti kroonides? Või on selle küsimuse otsustamine pigem Vabariigi Valitsuse pädevuses või peaks piiriületuse tasu suuruse reguleerima turg?

Mart Nutt

Aitäh! Ma tulen jälle selle täpsustuse juurde tagasi: seda ei saa käsitada piiriületuse tasuna, see on liiklusvahendi järjekorda seadmise tasu. Aga komisjon ei arutanud, millises valuutas tuleks kehtestatud tasu seadustada. Praegu on eelnõus rahaühikuna märgitud Eesti kroon. Eesti kroon praegu kehtib ja see kehtib kindlasti ka hetkel, mil nimetatud eelnõust saab seadus – kui Riigikogu selle ikka vastu võtab. Minu pädevuses ei ole seda hinnata, see selgub hääletusel. Teisalt, ega lõplikult ei ole veel otsustatud, et Eestis hakkab 1. jaanuarist 2011 kehtima euro. Tänu Euroopa Komisjoni tänasele soovitusel ja ettepanekule oleme väga tubli sammu selles suunas edasi astunud, aga formaalsused saavad tehtud ikkagi ilmselt alles juulikuu jooksul, mis ajaks vähemasti algatajate ja põhiseaduskomisjoni soovi kohaselt nimetatud eelnõu on juba seaduseks saanud. Seega tuleb siiski tõdeda, et praegu on korrektne kehtestada kõik määrad Eesti kroonides, aga kui selle kohta tuleb vastava sisuga ettepanek, siis võib ehk lisada kroonide kõrvale ka eurod. Aga kroone eelnõust praegu välja jätta on ilmselt natukene ebakorrektn.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimused on otsas. Suur tänu ettekande eest! Avan nüüd läbirääkimised. Palun kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Eldar Efendijevi! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Austatud minister! Esitatud eelnõu on samm edasi probleemide lahendamises, mis puudutavad riigipiiri ületamist mõne sõidukiga. Seadusmuudatused, mis tehti eelmise aasta sügisel, tulemust ei andnud. Võib öelda, et kümne aasta jooksul on see samm kõige tõsisem peale otsust lahendada need probleemid halduslepingute sõlmimise abil. Ka võib öelda, et ministrium tunnustas oma initsiatiiviga meie, opositsiooni tööd. Oleme ainuüksi viimase kolme aastaga esitanud sel teemal ligi kümme arupärimist ja kümme kirjalikku küsimust. Need küsimused hoidsid teema aktuaalse ja terava.

Oma panuse andis ka massimeedia. Piiriületuse teema on kajastust leidnud mitmekümmes artiklis ja tele-raadiosaadetes. Positiivne on ka see, et algatus on konkreetne, mitte ainult jõuline lubadus, nagu see oli eelmisel aastal, kui üks minister lubas kõik probleemid sügiseks lahendada. Aga kui aeg oli käes ja meie esitasime küsimusi, mispärast olukord pole muutunud, siis minister leidis olukorrast väljapääsu sellega, et soovitas arutada küsimusi hoopis teise ministriga.

Eelnõu on mõnes mõttes hinnang halduslepingu eksisteerimisele ja sellega seotud probleemidele. Paar sõna sellest. Võib ütelda, et valitsus tekitas esimesest lepingu eksisteerimise päevast probleemi: riigi kohustuste täitmise kulude katmiseks oli eraldatud ainult 80% vajadusest. Niisugune olukord sundis Narva omavalitsust puudu jäävat raha otsima. Narva pidi hakkama oma eelarvesummasid kasutama ja see ei olnud kuigi korrektne. Aastate jooksul valitsus vähendas riigi eraldatavat raha, tänavune eelarvesumma oli juba 20% ulatuses. Narva võis lepingust loobuda, aga siis tekkinuks linnas kaos, sest valitsusel ei olnud omalt poolt mingit lahendust. Valitsus teadis seda, aga kattesummat ei suurendanud. Narva pidi leidma mingi muu allika, sest linnaelarvest ei olnud võimalik eraldada raha nende kulude katmiseks. Nii võeti vastu otsus luua tasude süsteem. Õiguskantsler vaidlustas selle otsuse ega olnud nõus ka eelmise aasta seadusmuudatustega, mis lubasid Siseministeriumil sisse seada tasulised teenused sõidukite piiriületusel. Situatsioon läks teravamaks, sest ministrium unustas halduslepingus selle

õiguse Narvale delegeerida. Ja Narva, kes rabeles, et olukorda päästa, jäi kaotajaks. Võib ütelda, et valitsus ei täitnud oma kohustusi täies mahus ning see tekitas konfliktse olukorra.

Aga nüüd eelnõu juurde. Eelnõu pakub võimaluse lahendada enamiku küsimusi ja täpsustada ka poolte vastutust. Viimane on väga oluline, sest see võimaldab kõrgelt positsioonilt hinnata ka tekkinud järjekorra ebaseaduslikkust. Mõnikord on järjekord olnud ligi kümme kilomeetrit pikk, aga kes sellega seadust on rikkunud: omavalitsus, näiteks Narva või Vaivara, või riik? Või hoopis sõidukite omanikud, kellel on vaja olnud piiri ületada? Kes on süüdi ja peab selle eest vastutama? Aga nüüd on eelnõu olemas ja see on iseenesest juba pluss.

Samas on ilmnunud rida küsimusi, mis on vaja välja tuua, sest sellest sõltub, kui palju olemasolevaid probleeme eelnõu suudab lahendada. Sõnastan mõned nendest.

Ei ole täpsustatud halduslepingu sõlmimise eeltööd – seda, kuidas riik oma partneri valib. Halduslepingust ja sellega seotud probleemidest on aga juba räägitud. Ei ole täpsustatud sõidukite ootamise ja marsruudi korda, skemaatilises visandist aga ei piisa. Praegu eksisteeriv kord, mis loomulikult on ideaalist kaugel, on välja kujunenud aastate jooksul. Kõik korraldamisega seotud nüansid aga on väga olulised – eriti, kui sõidukite põhiooteala on 25 km kaugusel piirist. Ei ole täpsustatud Narva omavalitsuse roll. Senine haldusleping kaotab kehtivuse selle aasta lõpul, samas on vaja linna territooriumil korraldada transpordivahendite liikumine piirini, kinnitada marsruut ja organiseerida muudki, mis sellega seotud on.

Teine probleem on linna tänavate kasutamine transpordivahendite poolt. See nõuab riigi toetust tänavate hooldamiseks. Ei ole täpsustatud sõidukite kogunemise või ooteplatsi rolli Narvas. Kui saab kasutada ainult Sillamäe-lähedast platsi, mis on 20 kilomeetri kaugusel piirist, võib tekkida väga palju probleeme. Kui aga Narva plats on ka arvestatud transporditeenuste infrastruktuuri, siis jääb küsimus, mis reguleerib Narva platsi kasutamist. Hange tundub ebaloomulik olevat. Juhul, kui Narva plats on arvestatud transporditeenuste infrastruktuuri, siis tekib veel üks küsimus: kas eelnõus kirjas oleva tasu puhul kuni 250 krooni on arvestatud ka selle platsi teenuseid või on see

omaette teema? Mis korra järgi see arvestus käib?

Küsimuseks – ja mitte ainult formaalseks – jääb ka õiguskantsleri positsioon. Seni on tema ja ka tema eelkäijate positsioon olnud konkreetne: sõidukite ligipääs piirile peab olema tasuta ja selle tagamine on riigi kohustus.

On ka küsimus, mis on seotud nn elektroonilise järjekorraga. Elektrooniline järjekord on nimelt eksisteerinud juba terve aasta. Võiks hinnata selle süsteemi kõiki plusse ja miinuseid ning mitte kulutada raha uue programmi väljatöötamiseks, kui rahakott on niigi kõhn.

Veel on vaja peatuda ühel küsimusel – koostööl Venemaa Föderatsiooniga. On ju teada, et transpordivahendite järjekorra pikkus on olnud ka Venemaa piiritööst. Ivangorodi piiripunkti läbilaskevõime on 250–300 sõiduvahendit ööpäevas, aga tegelikult see piirdub keskmiselt 70–80 sõidukiga. Eesti ja Venemaa peaksid tekkinud probleemi lahendama koostöös. Oleks kasulik ka eelinformeerimise süsteemi ühiselt kasutada – see kiirendaks sõidukite piiripunktidest läbipääsu. Toetuseks võib olla ka Eesti ja Venemaa asjaomaste ministrite kooskõlastatud tegevus piiräärsete piirkondade võrdse arengu nimel.

Loodan, et esitatud eelnõu menetlemise käigus tehtavad ettepanekud aitavad kujundada lõpliku variandi, mis arvestab tõusetunud probleemidega ja saab aluseks, et luua võimalikult normaalne olukord Narvas piiri ületamisel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, kolleeg Eldar Efendijev! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 26. mai kell 18. Seaduseelnõu 749 esimene lugemine on lõppenud.

9. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (730 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Palun ettekandjaks siseminister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Seekord on siis arutluse all relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga muudetakse relvaseadust tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2008/51/EÜ, 21. maist 2008, millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/477/EMÜ relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta. Tulenevalt direktiivis sätestatud tähtajast peavad liikmesriigid jõustama direktiivi järgimiseks vajalikud õigusnormid hiljemalt 28. juuliks 2010. aastal.

Eelnõuga tehtavad peamised muudatused on järgmised. Esiteks, tulenevalt direktiivist korrastatakse relvaseaduse mõisted. Üldmõistena võetakse kasutusele mõiste "tulirelva osa". Praegu kehtiv relvaseadus seda mõistet ei kasuta. Relvaseadus eristab tulirelva olulisi osasid ning lisaseadiseid. Eelnõus sisalduv tulirelva osa mõiste sisaldab endas tulirelva olulisi osasid ja tulirelva lisaseadiseid. Tulenevalt kehtiva relvaseaduse põhimõttest, mida eelnõuga ei muudeta, laieneb tulirelva olulise osa käitlemisele sama kord, mis relvaseadusega on kehtestatud seda liiki relva käitlemisele. Seega, tulirelva oluliste osade käitlemise osas muudatusi ei tehta, praegune kord jääb kehtima. Kuna relvaseaduse praegune regulatsioon kasutab mõistet "lisaseadis", mis direktiivi mõttes tähendab ka tulirelva osa, siis loobutakse eelnõuga tulirelva lisaseadise mõistest.

Teiseks: eelnõuga tehakse muudatused relvade ja laskemoonaga seonduvatel tegevusaladel nõutavate tegevuslubade regulatsioonis. Eelnõu kohaselt on ettevõtjal vaja tegevusluba lisaks tulirelva olulistele osadele ka tulirelva muude osade valmistamiseks, müügiks, ümbertegemiseks ja parandamiseks. Nimetatud nõue tuleneb direktiivist. Eelnõuga kehtestatakse üleminekuperiood juba tegevusluba omavatele ettevõtjatele, kes võivad kuni tegevusloa kehtivusaja lõpuni tulirelva osasid valmistada, müüa, ümber teha ja parandada.

Kolmandaks: eelnõuga soovitakse muuta relvaraamatu säilitamise regulatsiooni. Eelnõu kohaselt säilitatakse relvaraamatut ja laskemoonaraamatut kuni tegevusloa kehtivuse lõppemiseni või kehtetuks tunnistamiseni. Tegevusloa kehtivuse lõppemisel või kehtetuks tunnistamisel on tegevusloa alusel tegutsev isik kohustatud loa kehtimise viimasel päeval and-

ma relvaraamatu ja laskemoonaraamatu üle asukohajärgsele politseiasutusele.

Neljandaks: eelnõu sätestab uue põhimõttena, et isik, kellel on Euroopa tulirelvapass, võib lisaks kutsele tõendada ka muu tõendusmaterjaliga, et soovib külastatavas liikmesriigis jahti pidada või laskesportida tegelda.

Lisaks täpsustatakse eelnõus relvade markeerimise nõudeid. Sõjaväe- või teenistusrelva võõrandamisel tsiviilkäibesse kantakse tulirelvale täiendav markeering EST-CIV. See tähendus kätkeb endas nii viidet riigile kui ka sellele, et relv on antud tsiviilkäibesse. Ühtlasi lisatakse eelnõuga laskemoona valmistamisega tegeleva isiku kohustus markeerida nõuetekohaselt laskemoona iga väikseim üksikpakend. See oli siis viiendaks.

Ja nüüd kuuendaks: tulenevalt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 26. märtsi 2009. aasta otsusest, millega tunnistati relvaseaduse § 43 lõike 1 punkt 2 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles ei võimaldata politseiprefektuuril arvestada kahtlustatava või süüdistatava relva soetamise loa või relvaloa kehtivuse peatamise kahtlustatava või süüdistatava isikuga ja kahtluse või süüdistuse sisuks olevate asjaoludega, sätestatakse soetamisloa või relvaloa kehtivuse peatamiseks järgmised alused. See muudatus puudutab kindlasti ka vähemasti ühte teie kolleegi ja veel mõnda Eestis toimetavat isikut. Seda võib teha esiteks siis, kui loa omandaja on kriminaalmenetlusest tulenevatel asjaoludel kahtlustatav või süüdistatav mootorsõiduki või trammi juhibes seisundis juhtimises, isikuvastases kuriteos või tulirelva ja laskemoonaga seotud kuriteos või kuriteos, mis on toime pandud relva või relvana kasutatava muu esemega või sellega ähvardades, ja teiseks siis, kui loa omaja suhtes esineb põhjendatud kahtlus, et ta võib oma eluviisi või käitumisega ohustada enda või teise isiku turvalisust. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas on küsimusi? Palun, kolleeg Robert Antropov!

Robert Antropov

Austatud minister! Selline küsimus. Relvateema on väga tundlik teema. Relvaseadust on mitu korda muudetud ja selle tekst on juba raskelt loetav. Selle eelnõu esitamisele eelnes

diskussioon mitmes töörühmas ja muudatusettepanekuid on laekunud umbes 100 leheküljel. Õiguskomisjoni koosolekul te lubasite, et relvaseadusega tegeldakse ka edaspidi, aga nüüd me viime relvaseaduse vastavusse eurodirektiiviga. Kas see on nii? Kas saate seda kinnitada?

Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! Kõigepealt, tõesti, lugupeetud Riigikogu liikmed, ministrina soovin väga, et me selle eelnõu puhul peaksime silmas eurodirektiivi õigeaegse jõustamise eesmärki ja väga palju muid teemasid siin ei käsitleks. Aga tõepoolest, relvaseaduses reguleeritu ja veel reguleerimist vajav on laiu rahvahulki huvitav temaatika, mille läbitöötamiseks meile praegu ette antud ajast kindlasti ei piisa – ma mõtlen tänava kevadel järele jäänud Riigikogu tööaega. Meie Siseministeriumis kindlasti soovime – ja seda me ka teeme – kokku panna uue relvaseaduse eelnõu, luues selleks vastavad töögrupid. Teemad on ju erinevad: näiteks kaitsevägega seonduvad küsimused, Kaitseväe seonduvad küsimused, tsiviil- ja sportrelvadega seotud küsimused – mida iganes. Nii saab juba töögruppides teema-teemalt probleemid läbi võtta ja jõuda veel enne valimisi niikaugele, et see seaduseelnõu on valmis. Kindlasti ei saaks selle menetlemisel Riigikogus hakkama kahe nädalaga, see nõuab märksa pikemat aega. Seetõttu püüame tagada valmisoleku selleks, et kui me märtsikuus 2011 taas koguneme, oleks valitsusel värske ja eeldatavasti täiuslik relvaseaduse eelnõu teie ette tuua.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Palun nüüd ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme kolleeg Robert Antropovi!

Robert Antropov

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! On näha, et saalis on relvaseadus suurt huvi tekitanud ja laiades rahvamassides samuti. Õiguskomisjon arutas seda teemat tänava 3. mai istungil, mil meile esitleti relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma tänan siseministrit nii seal tehtud väga põhjaliku ettekande eest kui ka tänase eelnõu sisu lahtiseletamise

eest! Ministri ettekande ja küsimustele saadud vastuste põhjal mõistis juhtivkomisjon, et eelnõu väljatöötamise põhjus on vajadus võtta üle vastav Euroopa Liidu direktiiv, nagu minister ka äsja selgitas. Teatud regulatsioonid tuleb vastavusse viia ja lahendada mõningad relvade käitlemise praktikas esile kerkinud probleemid. Need probleemid tulenevad eeskätt Riigi-kohtu lahendist.

Relvaseadus ja muu relvadega seonduv on, nagu juba mainitud, väga erutav teema. Relvaseaduse muutmise algatusega on kaasnenud väga elav reaktsioon rahvamassidelt ja relvaspetsialistidelt, nii et komisjon otsustas arvestada ministri ettepanekut ja palvet ning aktsepteerida seisukohta, et täna arutatava relvaseaduse muutmise seaduse eelnõuga, mis käsitleb seaduse vastavusse viimist eurodirektiiviga, tuleb kiiresti edasi liikuda. See tuleb Riigikogu saalis võimalikult pea vastu võtta ning seejärel juba lähima aasta jooksul terve relvaseadus ümber kirjutada, et selle tekst oleks arusaadav ja sätted vastavuses elu nõuetega.

Sellest tulenevalt otsustas komisjon suunata eelnõu 730 Riigikogu täiskogu istungi päevakorda esimesele lugemisele täna, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata kümme tööpäeva ehk siis 26. mai kell 18 õiguskomisjonis. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kolleeg Robert Antropov! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 26. mai kell 18. Seaduseelnõu 730 esimene lugemine on lõppenud.

10. Loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (745 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on luua alus meie loomakaitseaduse ja Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi 2007/43/EÜ harmoneerimiseks. Selle direktiiviga sätestatakse lihakanade kaitse miinimumeeskirjad ja see võeti vastu 28. juunil 2007. Direktiivi nõuete täitmise tagamiseks peavad liikmesriigid jõustama asjakohased õigusaktid 30. juuniks 2010. aastal.

Lisaks täpsustatakse eelnõus loomakaitseaduse teksti, et kõrvaldada praktikas ilmnenud puudused, ning ka ajakohastatakse teksti ja normitehnilist märkust seoses Euroopa Liidu õigusaktide muutumisega.

Kõnealune direktiiv näeb ette loomade pidamise erinevate loomkoormustega ning loomkoormuse suurendamisel kehtivad nõuded. Loomakaitseaduse muutmise seaduse eelnõus sätestatakse seetõttu suurima loomkoormuse kehtestamise võimalus. Ettenähtud suurimat loomkoormust võib asjakohaste nõuete järgimise korral ületada vaid lubatud määral, teavitades sellest eelnevalt järelevalveasutust. Kuna ruuminõuete puhul on tegemist piiranguga põhiseadusest tulenevale ettevõtja tegevusvabadusele, tuleb selle direktiivi harmoneerimiseks sätestada kõigepealt seaduses tingimused ja alused loomkoormuse kehtestamiseks. Loomkoormus konkreetse loomaliigi jaoks kehtestatakse asjakohase rakendusaktiga. Samuti tuleb sama direktiivi nõuete ülevõtmiseks kehtestada koolitusnõuded broileritega vahetult tegelevatele isikutele. Samas, arvestades loomakaitsealaseid suundi Euroopa Liidus, on tõenäoline, et lähimas tulevikus kehtestatakse analoogne nõue ka mõne teise loomaliigi puhul.

Kuna loomapidaja koolituskohustuse näol on sisuliselt tegemist piiranguga põhiseadusest tulenevale tegevusvabadusele, tuleb selle piirangu alused jällegi kehtestada seaduses. Eelnõu kohaselt peab loomadega vahetult tegelev isik olema läbinud asjakohase looma kohta kehtestatud loomapidamisnõuete koolituse juhul, kui see nõue on sätestatud asjakohases õigusaktis. Eelnõus nähakse ette volitusnorm, mille kohaselt põllumajandusminister kehtestab loomapidamise eesmärgi, loomaliigi või -rühma, mille puhul peab loomadega vahetult tegelev isik olema läbinud selliste loomade

pidamise nõuete alase koolituse. Samas peaks volitusnorm andma lisaks Euroopa Liidu õigusest tulenevale kohustusele ka õiguse kehtestada vastavalt riigisisesele vajadusele koolituse läbimise nõude teatud loomade pidamiseks. Arvestades teiste riikide kogemust, on tõenäoline, et võib tekkida vajadus kehtestada koolituskohustus just mõnda liiki lemmikloomade pidamiseks.

Loomakaitseseaduse § 36 "Piirangud loomkatsete läbiviimisel" muutmise ettepaneku tegi Sotsiaalministeerium. See ettepanek paragrahvi sisu ei muuda, vaid ajakohastab termineid. Eelnõus asendatakse sõnad "Kemikaalide Teabekeskuse" sõnaga "Terviseameti". Seda seoses sellega, et alates 2010. aasta 1. jaanuarist on Tervishoiuamet, Tervisekaitse Inspektsioon ja Kemikaalide Teabekeskus muudetud Terviseametiks.

Eelnõus täpsustatakse katseloomade kasutamise koolitusega seonduvat. Selgemalt sõnastatakse nõue, et katseloomade kasutamise koolituse peab olema läbinud kas loomkatse läbiviija ise või peab ta loomkatset läbi viima koos mõne asjakohase koolituse läbi teinud isikuga.

Lisaks muudetakse loomakaitseseaduse normitehnilist märkust. See muudatus on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/112/EÜ harmoneerimisega. Käesolev seadus on mõeldud jõustuma 2010. aasta 1. juunil. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra põllumajandusminister! Kas keegi soovib esitada küsimusi? Ei soovi. Veel kord aitäh! Nüüd kutsun ma kõnepulti maaelukomisjoni aseesimehe kolleeg Aleksei Lotmani.

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid, kes te siin eelnõu vastu palavat huvi üles näitate kas siin saalis või oma kabinetis arvutite taga! Mul on au kanda ette komisjoni-poolne osa.

Kuna seoses direktiivist tulenevate kohustustega on tegemist võrdlemisi kiire asjaga, arutas maaelukomisjon selle eelnõuga seonduvat kaks korda. Esimene kord võrdlemisi põgusalt 6. mail, mil komisjon oli peaaegu täies koosseisus kohal – puudus vaid kolleeg Heimar Lenk – ja juhataja oli tavapäraselt esimees

Kalev Kotkas. Tookord tehti ainult mõned lühikesed otsused. Nimelt: saata valitsuse algatatud loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 12. maiks ja määrata juhtivkomisjoni-poolseks ettekandjaks teie alandlik teener, komisjoni aseesimees Aleksei Lotman. Mõlemad otsused langetati konsensusega.

Sisuliselt jõudsime eelnõu arutada 10. mail. Seekord puudusid kolleegid Imre Sooäär ja Kalev Kotkas, millest tulenevalt juhatas komisjoni koosolekut teie alandlik teener. Kohale olid palutud lugupeetud minister ja vastava valdkonna ehk toiduohutuse ja veterinaaria asestantsler Toivo Nõvandi. Minister juhatas kõigepealt algataja esindajana hästi põgusalt teema sisse ja asestantsler andis põhjalikuma ülevaate. Nagu me ka praegu ministri käest kuulsime, tuleneb eelnõu vajadusest harmoneerida meie seadustik kahe direktiiviga, mis on oma olemuselt väga erinevad, aga mõlemad on seotud loomakaitsesega. Üks on lihakanade kaitse miinimumeeskirjade kohta ja teine keelab loomkatset kosmeetikatoodete väljatöötamisel.

Kui asestantsler oli eelnõu tutvustanud, tekkis meil hulk küsimusi. Kolleeg Rein Aidma palus selgitada, miks me saame selle seaduse menetleda alles praegu, kui see tahetakse jõustada 1. juunist, nagu direktiiv nõuab. Alguses me saime lugupeetud asestantslerilt vastuseks, et need nõuded kehtestati alles möödunud aastal, kuid samas me vaatasime asjaomase direktiivi numbrit ja selle järgi pärineb see juba aastast 2007. Nii et, nagu ma ministrist aru sain, nad mõnavad teatud hilinemist – eelnõu oleks võinud olla natuke varem meile esitatud.

Mitmel kolleegil ja ka minul tekkis küsimusi seoses paragrahvi 3¹. Praeguses sõnastuses võib seda tõlgendada ka selliselt – kuigi nagu meie aru saime, eelnõu algataja tahe see ei olnud –, et enam-vähem iga loomaliigi pidamisel tuleb loomapidajale kehtestada koolituse nõuded ja ka koolituse läbimise tõendamise kohustus. Me leidsime, et n-ö heatahtlikul tõlgendamisel on küll praegune eelnõu tõlgendatav nii, nagu meie arvates on mõistlik ja nagu ka algataja mõelnud on. Kuid mõningast ebaselgust sõnastuses me sedastasime ja leidsime, et kuigi mõttest arusaamisega probleeme ei ole, vajab sõnastus ehk täpsustamist.

Kolleeg Marrandi küsis põllumajandusministri, mis tema eelnõu algatajana arvab ettepanekust liita see eelnõu Erakonna Eestimaa Rohelised algatatud eelnõuga loomakaitseseaduse ja mõne sellega seonduva seaduse muutmise kohta. Seda sai üle laua pingpongitud üsna mitu korda, aga põhimõtteliselt minister arvas, et parem, kui seda ei tehtaks. Tolle valitsuse esitatud eelnõuga on kiire just nimelt seepärast, et direktiivide tähtajad suruvad peale.

Meie nõunik-sekretariaadijuhataja Ülle Sär-gava täpsustas protseduuriliselt, et eelnõu menetluse saaks ühitada samas menetlusetapis olevate eelnõude omaga. Viimaks lepiti kokku, et kahe eelnõu ühitamist arutatakse uuesti pärast eelnõu 745 esimese lugemise lõpetamist. Me loomulikult arvestame ka ministri seisukohta, aga me veel kaalume seda asja.

Otsustati lõpuks paar lihtsat asja. Nimelt, teha Riigikogu täiskogule ettepanek Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata kõnealuse eelnõu muudatsettepanekute esitamise tähtajaks 17. mai kell 14. Seda just seoses sellega, et asjaga on mõnevõrra kiire. Mõlemad otsused langetati konsensusel. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aleksei Lotman! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi. Läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu muudatsettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. mai kell 14. Eelnõu 745 esimene lugemine on lõppenud.

11. Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (746 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene luge-

mine. Palun, härra põllumajandusminister, kõnepulti!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kõnealuse seaduseelnõu eesmärk on Eesti õigusesse üle võtta uued nõuded, mis tulenevad 2008. aasta sügisel jõustunud Euroopa Liidu Nõukogu direktiivist 2008/90/EÜ puuviljade tootmiseks ette nähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude turustamise kohta ning 2009. aasta sügisel jõustunud Euroopa Komisjoni direktiivist 2009/145/EÜ, millega sätestatakse teatavad erandid ohustatud köögivilja rahvaselektsoonisortide ning selliste köögiviljasortide heakskiitmiseks, millel ei ole põllumajanduskultuuride tööstusliku tootmise puhul tegelikku väärtust, kuid mis on aretatud eritingimustes kasvatamiseks, ning kõnealuste rahvaselektsoonisortide seemnete turustamiseks.

Siiani on puuvilja- ja marjakultuuride tuntud sortide turustamine olnud tootja enda vastutusel. Euroopa Liidus on jõutud arusaamisele, et üle riigipiiride toimuva kaubanduse puhul on vaja seda reguleerida, et tagada tarbijale kvaliteetsete ja kontrollitud istikute saamine. Tavapärastel sordid registreeritud ja ka kaitse all, aga turustamisel on palju vanu sorte, nagu näiteks õunapuude sortidest "Liivi kuldrenett", "Valge klaarõun" jne, ploompuid sortidest "Liivi kollane munaploom", "Märjamaa", lisaks kirsi-, pirmi-, sõstra-, tikri- jne teised sordid. Kokku on tootjad teavitanud 176 sordist, mida nad praegusel hetkel toodavad ja turustavad, sest tarbija soovib neid oma koduaeda. Et neid sorte oleks võimalik turustada ka pärast 2012. aasta 30. septembrit, on vajalik seaduse muutmise.

Esiteks. Seadusmuudatusega võimaldatakse tootjail registreerida ennast sordi säilitajana, kui tuntud sordi kohta on trükises (pomoloogiaroomat, aretusasutuse teadusbülletään või muu) ilmunud sordikirjeldus ja säilitaja poolt hindamiseks esitatud emapuu vastab sellele sordikirjeldusele.

Teiseks. Kui sordi kohta ei ole trükises avaldatud sordikirjeldust, saab taotleja ise teha lihtsustatud korras registreerimiskatsed. Tavaliselt kulub sortide registreerimiskatsete tegemiseks 5–6 aastat. Lihtsustatud korras on võimalik puuvilja- ja marjakultuuride tuntud sorte

tunnustada sordikirjeldustele vastavaks ühe või kahe aasta jooksul. Tuntud sordile ei väljastata sorditunnistust ja säilitaja registreerimine ei anna talle muid õigusi peale paljundusmaterjali tootmise õiguse. Kui teine tootja tahab ennast registreerida säilitajaks, siis saab ta seda teha tingimusel, et tema emapuu vastab sordikirjeldusele.

Köögiviljade geneetiliste ressursside osas on seadusmuudatus vastavalt direktiivile 2009/145/EÜ vajalik selleks, et bioloogilise mitmekesisuse huvides võimaldada turustada piirkonnas sorte, mida seal on kasvatatud aastakümneid. Siiani ei olnud nende sortide seemnete turustamine lubatud. Geneetilise ressursi sordi all mõeldakse rahvaselektsiooni sorte ja sorte, mida on traditsiooniliselt kasvatatud teatavates paikkondades ja piirkondades ja mida ohustab kadumine. Köögiviljakultuuride geneetiliste ressursside sortidel on samasugused nõuded nagu põllukultuuride geneetiliste ressursside sortidel, st nad peavad olema pärit päritolupiirkonnast ja kohanenud selle piirkonna kliimatiliste tingimustega, peavad olema geneetiliselt ohustatud ning nende tootmisele ja turustamisele on kehtestatud piirangud. Kui põllukultuuride geneetiliste ressursside sortidel on kehtivas seaduses kehtestatud lubatud piirnormid ja piirnormide arvestamise kord, siis köögiviljade geneetiliste ressursside seemnekogus on piiratud kogusega, mis on vajalik teatud arvule hektaritele külvamiseks.

Eritingimustes kasvatamiseks aretatud sort, millel ei ole tööstusliku tootmise puhul olulist väärtust, on kohanenud kasvuks konkreetsetes kliima- ja mullatingimustes ning nõuab teatud agrotehnilisi tingimusi, näiteks käsitsi hooldamine, korduv saagikoristus, kasvuhoones kasvatamine või muu. Piirangud nende sortide seemnete turustamisel on kehtestatud seetõttu, et neile sortidele on tehtud järeleandmisi sordi puhtuse osas, võrreldes tavasortidega, ja need ei vasta tavaseemne turu kõikidele nõuetele. Seega on nende sortide seemet lubatud turustada koguses, mis tagab sortide geneetilise ressursi säilimise päritolupiirkonnas. Puuvilja- ja marjakultuuride tuntud sortide turustamise nõudeid tuleb rakendada alates 30. septembrist 2012 ja köögiviljade geneetiliste ressursside turustamiseks kehtestata vaid nõudeid alates 31. detsembrist 2010.

Seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk on kõrvaldada taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse rakendamisel ilmnenud ebatäpsused, ühtlustada seaduse tekst ning sätestada direktiivides ette nähtud meetmete rakendamine. Nähakse ette riigilõivu tasumisest vabastamine geneetiliste ressursside säilitamiseks ettenähtud sordi ning tuntud marja- ja puuviljakultuuri sordilehes hoidmise eest. Samuti muudetakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadust, jättes tuulekaera mõistest välja mustkaera, kuna nimetatud liik on alates 1. juulist 2010 kantud sertifitseeritavate liikide loetellu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra põllumajandusminister! Kas ministrile küsimusi on? Ei ole. Ma palun ettekandeks kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Leino Mägi!

Leino Mägi

Proua esimees! Austatud kolleegid! Mis ma teile ütlen? Tegemist on väga hea eelnõuga. Maaelukomisjon arutas seda eelnõu kahel korral, 6. mail ja 10. mail. 6. mail tutvustati meie eelnõu teksti ja otsustati saata see Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 12. mail s.a ja määrata komisjonipoolseks ettekandjaks siinesineja. 10. mail olid meie komisjoni kutsutud põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja toiduohutuse asekanter Toivo Nõvandi. Härra põllumajandusminister juba andis eelmises ettekandes väga põhjaliku ülevaate nendest muudatustest ja nendest direktiividest, millega me peame Eesti õigusruumi kooskõlla viima. Ministeeriumi esindajad vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Meil tekkisid mõningad väikesed arusaamatused sellega, et ühe direktiivi ülevõtmise tähtaeg on juba möödas, kuid minister andis väga ammendava vastuse, et kuna tarvis on ka määrused kooskõlastada, siis see lihtsalt võttis nii palju aega. Kuna aga eelnõu jõustumiseni on aega veel küllaldaselt, siis see meil probleeme ei tekita.

Küsimusi tekitas meie eelnõu § 14, millega muudetakse taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse § 106 ning sätestatakse piirnormid geneetiliste ressursside säilitamiseks ja ettenähtud sordiseemne turustamiseks. Arutelul ei selgunud, miks ja mille alusel sellised piirnormid kehtestatakse, ja ministeeriumi esindajad

saatsid vastavad direktiivi lisad hiljem komisjoni.

Komisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu täiskogule ettepanek Vabariigi Valitsuse algatatud taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse, maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 746 esimene lugemine 12. mail 2010. aastal lõpetada ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 26. mai 2010 kell 18. Otsus võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Leino Mägi! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Vanaaegsetes stenogrammides on vahemärkustena öeldud, et kestvad kiiduavaldused, ovatsioonid või siis naer saalis. Ma tahaksin küsida, kas selle seaduseelnõu arutelu ajal oli ka naer komisjoni toas.

Leino Mägi

Las ma nüüd mõtlen, ei, naeru ei olnud, aga naer tuli meile peale siis, kui me saime selle tabeli, mis Euroopa Liit on kinnitanud oma direktiivi lisas ja kust on näha, mida me siis võime kasvatada siin kümnel, viiel, kahel ja ühel hektaril. Siis muidugi seda naeru oli, sest mõningad asjad on meile väga tundmatud. Aga komisjoni töö käigus ei olnud mingit naeru, meil oli väga tõine meeleolu ja härra minister ja asekanstler vastasid kõigile küsimustele. Alles hiljem saadeti meile see lisa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh! Mul on küsimus tulenevalt sellest tabelist ja põllumajandusministri määruse kavandist nr 3. Otsin siit ega leia ja ei oska tulevikus käituda – kuidas ma seda salatiks mõeldud kressi kasvatada saan? Kas ma võin teda üle ühe hektari külvata ja kui suures pakis võin seemet osta? Kas saaks selgitust?

Leino Mägi

Ma vastan härra Peep Arule nii, et süüa ta võib kõike, mida süda kutsub, ja keegi ei keela tal ka oma hobipõllumajanduses seda kasvatada. Ja kui rääkida, millises pakis ta seemet ostma peab, siis seda asja ma tõesti siit tabelist ei leidnud ja ma arvan, et sellel piiranguid ei ole.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, kolleeg Leino Mägi! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 26. mai kell 18. Seaduseelnõu 746 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Meie päevakord on ammendunud ja istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.54

Istungi kestus 3 tundi ja 54 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Neljapäev, 13. mai 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) kolmas lugemine
2. Erakonnaseaduse ja valimisseaduste muutmise seaduse eelnõu (516 SE) teise lugemise jätkamine
3. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) teine lugemine
4. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 14. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel üle anda arupärimine regionaalminister Siim Valmar Kiislerile ja teemaks on kohalikud teed. Jutt on teede halvast olukorrast. Nagu me teame, on kohalike teede korrashoid pandud seadusega omavalitsustele ning maakondlikud omavalitsusliidud on korduvalt teinud ettepanekuid seoses teeseaduse täitmise ja sellega, et saada teehoiuks lisavahendeid. Ma toon näiteks, et ainuüksi Tartumaal oli jaanuaris ja veebruaris teede talihooldusele kulunud ligi kaks korda rohkem vahendeid, kui riik oli ette näinud. Meil on selle kohta mitu küsimust. Milliste valdkondade arvel on kohalikud omavalitsused pidanud ressursse kokku tõmbama, et täita teeseadusest tulenevaid ülesandeid? Kas vastav analüüs on üldse tehtud? Kas kiidate heaks olukorra, et kohalikud omavalitsused peavad hakkama laenuraha investeerimise

asemel kasutama seda raha kohalike teede korrashoiuks? Mida minister on viimase kuue kuu jooksul teinud, et tagada kohalike omavalitsuste finantsilist jätkusuutlikkust?

Aseesimees Jüri Ratas

Nikolai Põdramägi, palun Riigikogu kõnetooli!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon esitab sotsiaalministrile arupärimise koduõendusest. Tervishoiuteenuste kättesaadavus on meie inimese tervise jaoks esmatähtis. Hooldusravi üks osa on kindlasti ka koduõendus, kus patsiendil on võimalus viibida kodus, kuid saada sellest hoolimata vajalikku ravi ja nõustamist. Sotsiaalministeerium propageerib järjest rohkem koduõendust, kuid selle rakendamine on tänasel päeval raskendatud. Teenuse osutamiseks peab õde olema läbinud spetsiaalse koolituse, mille kättesaadavus on väga piiratud. Ükski Eesti tervishoiukõrgkool ei paku koduõendusala täienduskoolitust. Riigi tellimust sellele koolitusele ei ole. Täiendusõppe kättesaadavust piirab ka asjaolu, et erakoolitajaid on hetkel vaid üks ning koolituse kolm etappi koos vaheaegadega kestavad ajaliselt liialt kaua – poolteist aastat. Samuti on ühe osa hind – 4000 krooni – meditsiiniõele liiga kallis. Seetõttu on meil sotsiaalministrile neli küsimust. Loeksin ühe neist ette. Sotsiaalministeerium on oma prioriteediks seadnud koduõenduse, kuid ei ole ala edendamiseks ette näinud koolitust. Eesti riigis on kolm tervishoiukõrgkooli, kuid riiklik tellimus nimetatud koolitusele puudub. Kas ja millal on plaanis olukorda muuta ja esitada ka sellele koolitusele riiklik tellimus? Lisaks sellele on veel kolm küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun teil tulla Riigikogu kõnetooli!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Koos Keskerakonna fraktsiooni kuue kolleegiga esitame arupärimise kultuuriminister Laine Jänesele seoses ERR-i saadete andmise- ja erakanalile.

Lugupeetud kultuuriminister! Eesti elanikkonnast on ligi kolmandik mitte-estlased ja vajadusele suurendada nende suunatud meedia osakaalu Eestis on juba aastaid tähelepanu juhitud. Nüüd on aga ERR otsustanud anda alates mai algusest venekeelse "Aktuaalse kaamera" eratelekanalile TV3+, selle asemel et ise luua venekeelseid saateid juurde. ERR-ile on seadusega pandud austav ülesanne kaasa aidata põhiseadusega sätestatud Eesti riigi ülesannete täitmisele. Sellel eesmärgil edastab ERR võimaluste piires saateid, mis vastavad kõigi rahvusrühmade, sealhulgas vähemuste infovajadustele, aitavad kaasa Eesti ühiskonna sotsiaalse sidususe kasvule ning tagavad igaühele vabaks eneseteostuseks vajaliku informatsiooni saamise. Kuna ERR on avalik-õiguslik meediaorganisatsioon, on tal erinevalt erameediast kohustus olla oma saadete, programmide ja muude teenuste tootmisel ja edastamisel sõltumatu. Samuti peavad ERR-i programmid ja muud meediateenused kaasa aitama ühiskonna liikmete ja rühmade omavahelisele kommunikatsioonile ja ühiskonna sotsiaalsele sidususele ning kajastama erinevaid arvamusi ja tõekspidamisi. Rahvusringhäälingu nõukogu planeerib ERR-i tegevust, korraldab selle juhtimist ja teostab järelevalvet juhataja tegevuse üle. Kuna nõukogu istungite protokollides puudub viide venekeelse AK üleviimise arutelule ning otsustamisele, on ilmselgelt tegu järjekordse näitega ERR-i nõukogu sisulise rolli vähendamiseks tema vastutusele usaldatud avalik-õigusliku institutsiooni tegevuse juhtimisel. Rahvusringhäälingu nõukogu esimees Andres Jõesaar on samaaegselt ka Tele2 äriklieentuuri ja sisuteenuste direktor. Kuna Tele2 ja TV3 kuuluvad Rootsi ettevõttele Investment AB Kinnevik, siis ei saa sellist tegevust kuidagi erapooletuks pidada. Lähtuvalt sellest informatsioonist on meil ministrile viis küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhataja nimel vastu võtnud kolm arupärimist ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele

otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetluse.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise Jürgen Ligile.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (726 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume nüüd tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Rohelise investeerimisskeemi kasutamine selgete reeglitega oleks leidnud kindlasti meie fraktsiooni toetuse. Eelnõu, mille järgi võib ilma pikema analüüsi ja kirjaliku jäljeta sõlmida nii kvootide müügiks kui ka raha jaotamiseks halduslepingu ükskõik kellega, meie heakskiitu ei pälvi. Seetõttu me hääletame vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ning me võime asuda eelnõu 726 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime minna hääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele eelnõu 726. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 52 Riigikogu liiget, vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 726 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

Esimene päevakorrapunkt on käsitletud.

2. Erakonnaseaduse ja valimis- seaduste muutmise seaduse eelnõu (516 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid, Riigikogu liikmed! Selle eelnõu algatas meie komisjon juba peaaegu aastakene tagasi ja eelnõu eesmärk on vältida erakonnadesse kuulumise puhul topeltliikmesust. Võib öelda, et eelnõu on tänaseks saanud päris uue teksti, mille on läbi arutanud nii põhiseaduskomisjoni liikmed kui ka Vabariigi Valitsuse esindajad. Eelkõige oli selle teksti, mis meil nüüd muudatusettepanekute kaudu on eelnõus, esitamise initsiaatoriks aga Andmekaitse Inspektsioon. Nüüd on meil eelnõus üheselt öeldud, et erakonna liikmete nimekirja peab erakonna juhatus just nimelt kohtu registriosakonna juures. Juhatus peab pidama arvestust kõigi erakonnaga liitumiste, sellest väljaastumiste ja väljaastumiste kohta, aga kõik need nimekirja märkimised tehakse nüüd operatiivselt, hiireklõpsuga. Mingeid selliseid tähtaegu, nagu oli varem, et juhatus peab tagama selle nimekirja täiuslikkuse ja tegelikkusele vastavuse kas korra aastas, kvartalis või kuus, ei ole. See eelnõu ütleb üheselt, et erakonna liikmete nimekirja peetakse kogu aeg ja et seda nimekirja, mis on autentne, õige, peabki erakonna juhatus kohtu registriosakonna juures.

Komisjonis oli arutusel ka see, mis saab siis, kui isik astub erakonnast välja või heidetakse välja või ta liitub teise erakonnaga, kas sellest peaks jääma maha märke, et ta ikka oli eelmises erakonnas kirjas. Komisjonil oli arutada kaks võimalust – kas see inimene lihtsalt kustutatakse nimekirjast, nii et teda enam selles nimekirjas näha ei ole, või tehakse tema nime taha märke, et erakonda kuulumine on lõppenud, ta on välja arvatud. Komisjon otsustas üksmeelselt, et õige on ikkagi teha nimekirja selle isiku nime taha märke, mis ajast ta

enam ei kuulu sellesse erakonda ja millega seoses on tema erakonda kuulumine lõppenud.

Mis veel on oluline muudatus eelnõus? Kui varem pidi justiitsminister enne valimisi teatud päevade jooksul andma Vabariigi Valimiskomisjonile õige nimekirja Eesti erakonnadesse kuuluvatest isikutest, siis selle eelnõu järgi vabastatakse justiitsminister niisuguse kohustuse täitmisest, sest Vabariigi Valimiskomisjon võib mis tahes ajahetkel näha iga erakonna liikmeskonna tegelikku seisust.

Põhiseaduskomisjoni ettepanek on täna eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Hea ettekandja! Teile on ka vähemalt kaks küsimust. Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Mis saab nendest inimestest, kes on praegu mitme erakonna nimekirjas? Kas nad kustuvad teiste erakondade nimekirjast automaatselt ja kas programm kuidagi kontrollib enne, kui keegi ühe erakonna liikmeks või sinna nimekirja registreeritud saab, ega ta ei ole juba olemas teises nimekirjas?

Väino Linde

Inimene loetakse kuuluvaks sellesse erakonda, millesse ta on astunud hiljem. Loeb tema hilisem tahteavaldus, mis näitab tema soovi kuuluda ühte või teise poliitilisse erakonda. Selle eelnõu I osa lõpus on ka punkt 3, mis ütleb, et kui isik on kantud mitme erakonna liikmete nimekirja, tuvastab register, millisesse erakonda on isik hiljem astunud, ning märgib varasema erakonna liikmete nimekirjas isiku väljaastumise ajaks uude erakonda astumise aja 2011. aasta 20. jaanuariks.

Peaks ütlema veel, et kogu see ilu, mis selles erakonnaseaduse ja valimisseaduse muutmise seaduse eelnõus ära on toodud, peaks meie ettepanekul hakkama kehtima 1. jaanuaril 2011, juhul kui olete nõus sellega, et me suuname selle eelnõu pärast teise lugemise lõppemist ka kolmandale lugemisele ja ta ka seadusena vastu võtame.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! See on väga hea, et nimekirju tuleb korrigeerida pidevalt, kohe, nagu sõnastuses oli. Aga kui pikk on see aeg, see "kohe", kas see on päev või nädal või mõni muu tähtaeg pärast selle inimese avalduse esitamist?

Väino Linde

Aitäh! Selle, kuidas erakonna juhatus otsustab ühe isiku vastuvõtmise või väljaarvamise, sätestab eelkõige selle erakonna põhikiri. Selle tänase muudatusega ütleme meie seda, et nii väljaarvamise kui ka erakonna liikmeks astumise registrit peab juhatus ja teeb selle märke kohe, kui niisugune olukord ilmneb. Aga ma tean sinu probleemi, et võib juhtuda, et ühe või teise erakonna juhatus näiteks ei vabasta ühte või teist isikut erakonna liikmesusest. Selle kohta on siin eraldi säte, mis ütleb, millal on võimalik paluda ennast erakonnast vabastada. Ei pea tingimata tegema avaldust just erakonna juhatajale, vaid piisab teatamisest kohtu registriosakonnale ja siis tehakse see juba registris n-ö hiireklõpsuga ära. Ka sellisel moel saab oma tahteavaldusest kohe teatada ja ei pea arvama nii, nagu küsija võib-olla arvab, et keegi võib kuskil midagi venitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Erakondade roll on Eesti riigiõiguses väga oluline ja see on ka vastavalt kindlaks määratud. Pole mingi saladus, et suure osa erakondade sissetulekust tagab riik ehk suure osa erakondade tegevus on valdavalt riigi rahastatud. Nüüd on siis järgmine samm, et erakonnaliikmete ehk poliitiliste vaadete registrit hakkab pidama riik. Mis sa arvad, mida Veneetsia komisjon võiks sellise lähenemise kohta öelda? Kuidas diagnoosida Eesti demokraatiat, kui meil on sisuliselt tänasest või sellest hetkest, kui see seadus sellisel kujul vastu võetakse, tegemist riigiparteidega?

Väino Linde

Aitäh! Ma ei saa jagada seda seisukohta, et meil on tegemist riigiparteidega, ei selle eelnõu tähenduses ega ka kõigi varasemate seaduste muudatuste osas.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ühes muudatusettepanekus, mida komisjon on aktsepteerinud, on öeldud, et isikukoodi asemel avaldatakse sünniaeg. Mis põhjusel üldse on erakonnaliikme puhul oluline sünniaeg, kas riik kavatses hakata sünnipäevi pidama või miks peab inimese sünniaja avalikustama? Miks see nii tähtis on?

Väino Linde

Aitäh! Meil on, nagu sa ise lugesid, eelnõus märgitud, et on tarvis ära märkida ka isikukood. Kuid kuna tegemist on delikaatsete isikuandmetega, mida ei taha avalikustada, siis leiti niisugune kompromiss, et teatatakse sünniaeg, sest samanimelisi isikuid on meie riigis päris palju. Aga kui vastata küsimusele, miks erakonda kuulumise puhul on vaja teada isikukoodi, siis põhjus on selles, et selle kaudu saab tuvastada, kas tegemist on Eesti Vabariigi kodanikuga, kas tegemist on alaliselt Eestis elava või algselt Euroopa Liidu kodanikuga või ei ole see teps mitte nii. See on see põhjus, mis pärast on siia lisatud isikukoodi nõue.

Aseesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Komisjonis arutati ka roheliste ettepanekut vähendada erakonna moodustamiseks vajalike liikmete arvu tänaselt 1000-lt 300 peale. Selle ettepaneku tegijate arvates oleks väga hea suurendada poliitilist mitmekesisust Eestis, mitte vähendada. Millised olid komisjoni seisukohad ja arusaamad, miks hääletati valdavalt selle põhimõtte vastu ja millise motivatsiooniga üks komisjoni liige siiski selle poolt hääletas?

Väino Linde

Aitäh! Vaat selle ühe liikme motivatsiooni kohta tuleb ilmselt temalt endalt küsida. Küll aga on see 1000 erakonna liikmete minimaalarvuna oma otstarbekust juba tegelikkuses tõestanud, seda esiteks. Teiseks mõõnis komisjon, et käesolev eelnõu ei käsitle üldse erakonnaseaduse selle osa muutmist, mis on seotud

erakonna liikmete arvu muutmisega. Ma arvan, need olid põhilised seisukohad, millest komisjoni liikmed lähtusid. Lisaks võib veel kommenteerida, et Eestis on kahtlemata ka muid võimalusi osaleda aktiivselt poliitilises elus kui kuuluda ühte või teise suurde erakonda. Meil on siin eelnõu, mis räägib juba ju võimalusest kohalikul tasemel peaaegu et erakond moodustada. Need on valimisliidud MTÜ tähenduses, mille kaudu, tõsi küll, ei saa veel riigi juhtimises osaleda, aga ikkagi.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, austatud ettekandja! Ma palun täpsustada seda aspekti, mis saab siis, kui keskregistris andmete kontrollimisel selgub, et mõni erakonna liige on samal ajal teise riigi kodakondsuses või koguni teise riigi erakonna liige. Siit edasi mõeldes, kas hirm nn riigipartei ees ei teki mitte sellest, et esmakordselt hakatakse ka kontrollima neid aspekte, mida seadus küll ette näeb, aga erakondade võimekus kontrollida on väike?

Väino Linde

Aitäh! Tõepoolest, Eesti erakondade võimekused on kindlasti erinevad ja erinevad võivad olla ka erakondade soovid ühte või teist seaduses toodud nõuet täita. Aga ma usun, et kui võimekus ongi erinev, siis vahest antakse endast parim, et edaspidi seda seadust siiski hästi täita. Kuid selles seaduseelnõus on tõesti sätestatud, et kohtu registriosakond märgib erakonna liikmete nimekirja liikmesuse lõppemise ühe asjaoluna, et isik ei ole Eesti kodanik ega Eestis püsivalt elav Euroopa Liidu kodanik. Nii et selle seaduseelnõu mõtte valguses ei saa siin niisuguseid surnud hingi kindlasti pidada.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Mitmetulundusühingute seadus ja ka sellest tulenev erakonnaseadus sätestab, et erakonna liige loetakse välja astunuks sellest hetkest, kui ta on

üle andnud lahkumisavalduse juhatusesele. Aga juhatus võib selle fikseerida alles hoopis pikema aja pärast ja siis kaob see operatiivsus tegelikult ära. Kas seda ei peaks kuidagi täpsustama?

Väino Linde

Ei pea, sest ma arvan, et selles eelnõus, mis meil praegu siin on, on see küsimus päris asjakohaselt lahendatud. Nagu ma ütlesin, kui ei soovita esitada erakonnast väljaastumise avaldust erakonna juhatusesele, on see võimalik esitada kohe ka otse kohtu registriosakonnale. Ja sellest hetkest, kui nimekirja tehakse siis märgi, lõpeb ka avalduse tegija liikmesus selles erakonnas.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Küllap on sulle teada, et põhiseaduskomisjon on tellinud ühe uuringu, ja selle järgi maailm selliseid erakonnaliikmete avalikke nimekirju ei tunne, ükski demokraatlik riik sellisel kujul inimeste poliitiliste vaadete kohta andmebaasi ei pea. Ühtlasi on meil tegemist ka salajaste valimistega, kuigi oma poliitilisi vaateid peab deklareerima avalikult. Kuidas sinu hinnangul on Eestis inimesed kaitstud poliitiliste vaadete tõttu tagakiusamise eest? Kui palju inimesi kaotab oma töö, kui paljud ei saa ühel või teisel viisil elada oma n-ö professionaalset elu seetõttu, et nad juhtimisi kuuluvad parasjagu mitteõigesse erakonda?

Väino Linde

Aitäh! Hea küsija! Kui sa tahad täpsemalt vastuseid saada, siis tuleks sul võib-olla rohkem heita pilku all-linna valitsuse tegemistesse. Aga põhimõtteliselt on nii, et kui erakond, Vabariigi Valitsus, linnad ja kogu avalik võim rajab oma tegevuse seadustele, siis niisugust ohtu ja võimalust ei tohikski tekkida. Kahjuks ei saa aga seadusrikkumisi mitte keegi, mitte kuskil ega kunagi absoluutselt välistada.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Tekib selline mulje, et korrastamise nimel loob riik erakonna kaudu sellise absoluutse kontrollfunktsiooni juba isiku tasemel. Kuidas sa ikkagi hindad, kas see ei ole inimese vabaduse piirang? Inimesel on ju vabadus valida ühte või teist maailmavaadet, poliitilist sümpaatiat, ühendust, kuhu kuuluda, aga praegu on ta juba päris või ma ei tea, kui absoluutselt kontrolli all.

Väino Linde

Aitäh! Seda seisukohta põhiseaduskomisjon ei jaganud. Kui me eelnõu ette valmistasime, siis leidsime, et see seaduseelnõu, nii nagu kõik varasemadki seadused, mis käsitlevad erakondadesse kuulumist ja seda, et Eesti Vabariigis on erakondade nimekirjad avalikud, on vastavuses Eesti Vabariigi põhiseadusega ja sugugi ei riku südametunnistuse vabadust. Sellest tulenevalt ei näe ma praegu sellist probleemi, nagu sa soovid üles tõsta. Küll aga on see eelnõu oluline just nimelt seetõttu, et üks või teine erakond koosneks tõepoolest nendest isikutest, kes sellesse erakonda kuuluvad, et seal ei oleks näiteks topeltliikmeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sa selle all-linna puhul, kus poliitilistel põhjustel ametnikke vahetatakse, pidasid silmas Harju Maavalitsust?

Väino Linde

Aitäh, hea uudishimulik küsija! Ma mõtlesin, et sealt Harju Maavalitsuse hoonest võiks üks sadakond meetrit siia Toompea poole tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud hea kolleeg ettekandja! Jätkaksin samast kohast. Kui see puudutab ainult teie nimetatud meetrite ulatuses Toompea poole tulevat organit, siis minu küsimus on: millest lähtuvalt siis ikkagi mitmed maavanemad oma ametikoha kaota-

vad? Kui jälgida erakondadesse kuulumist, siis peamine põhjus on just nimelt see. Miks peaksid siis erakondade nimekirjad olema nõnda üheselt selged, et alati on võimalik vaadata, kas üks või teine ametnik tuleks vabastada, kui ta ei kuulu sobivasse erakonda?

Väino Linde

Aitäh! Ma loodan, et sina, hea küsija, ei kavatse sellist muudatusettepanekut ka ühessegi tulevase seadusesse teha. Praegune eelnõu ei käsitle seda küsimust kindlasti ühestki aspektist. Ma ei saa selle eelnõu raamides küll olla niisugusel seisukohal, nagu sa välja tahtsid tuua.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Kas kõnealuses valdkonnas on komisjon kunagi arutanud ka kampaaniakultuste ülempiiri sätestamist?

Väino Linde

Aitäh! Põhiseaduskomisjon on seda sinu esitatud küsimust arutanud küll ja arutab kindlasti veel ühe teise seaduseelnõu raamides, mis käsitleb erakondade rahastamisega seonduvat. Aga selle eelnõu valguses me seda küsimust tõesti ei ole käsitlenud, sest see eelnõu käsitleb siiski erakondadesse kuulumist ja topeltliikmesuse vältimist.

Aseesimees Jüri Ratas

Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu, härra eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Läbipaistvus ja korrastatus on kaks väga suurt väärtust, mida nõutakse Euroopa poolt vaadates ja üldiselt ka mujal maailmas. Mulle tundub, et see seaduseelnõu aitab meil selles suunas liikuda. Kas teie arvates on minu hinnang selles suhtes õige, et see seadus toob meile rohkem korrastatust ja läbipaistvust ning hajutab igasuguseid kahtlusi?

Väino Linde

Aitäh, hea küsija! Mul jääb üle ainult sinu seisukohaga nõustuda, et see oligi eesmärk,

millest tulenevalt põhiseaduskomisjon omal ajal selle eelnõu üldse ju algatas.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Minu hea kolleeg Keskerakonnast algatas siin väga huvitava mõttevahetuse selle üle, kas Eestis on tegu riigierakondadega. Kui me vaatame näiteks Keskerakonna nime, siis nemad kirjutavad oma erakonna nime ette Eesti, järelikult riigi nime, ja nii ka paljud teised erakonnad. Kuidas on siis võimalik teha vahet, kas see kuulub Eesti riigile või on see Eesti riigis tegutsev? Võtame näiteks Eesti lipp ja Eesti Keskerakond, kuidas teie seda asja lahti seletate? Millal on siis riigipartei ja millal lihtsalt tegutseb riigis?

Väino Linde

Aitäh! Selle eelnõu raamides ma nii väga seda teemat üles ei võtaks, välja arvatud puhtjuriidiliselt. Sõna "Eesti" erakondade nimel tähendab eelkõige ikkagi seda, et tegemist on tõepoolest üle-eestiliste erakondadega, mida meil siinsamas Maarjamaa pinnal moodustada saab. See on see põhjus, mis pärast mitmed erakonnad on selle oma nime ette kirjutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on seotud muudatusega, mis annab võimaluse luua uus erakond mitte 1000, vaid juba 300 liikmega. Ütelge, palun, mispärast oli valitud see number 300, aga mitte 500. Milline oli põhjus teha muudatus selles suunas?

Väino Linde

Aitäh, hea küsija! Seda on mul põhiseaduskomisjoni esindajana väga raske, õigemini, võimatu kommenteerida, sest selle numbri 300 esitajaks ei olnud mitte põhiseaduskomisjon, vaid ühe siin Riigikogus esindatud fraktsiooni esindajad. Kindlasti tundub see number nendele sobivam, kellel on parlamendis praegu mõ-

nevõrra vähem esindajaid kui mõnel teisel erakonnal. Aga mine võtta kinni, mis see tegelik põhjus oli.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kuna põhiseaduskomisjon on selle seaduseelnõu algatanud ja on seda menetlenud, siis on ta kindlasti tutvunud ka teiste Euroopa riikide kogemustega. Seetõttu mind huvitab, kus see on reguleeritud sarnaselt sellega, mida teie kavandate, st erakondade nimekirja kandmine, sealt kustutamine ja nimekirja kättesaadavus igale kodanikule?

Väino Linde

Aitäh! Põhiseaduskomisjon seda eelnõu ette valmistades nendel küsimustel, mis sa, hea küsija, välja töid, ei ole peatunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Me võime minna eelnõu 516 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde.

Muudatusettepanekuid on viis, kõik need on esitanud põhiseaduskomisjon ehk juhtivkomisjon. Esimene, teine, kolmas, neljas. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Alustame hääletuse ettevalmistamist. Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 46 Riigikogu liiget, vastu 24 ja 1 erapooletu. Muudatusettepanek leidis toetust.

Viienda muudatusettepaneku on samuti esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja teine päevakorrapunkt käsitletud.

3. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on riigikaitsekomisjoni algatatud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 13. aprillil. Riigikaitsekomisjon arutas seaduseelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 3. mai istungil. Riigikaitsekomisjon otsustas 3. mai istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 13. mai istungi päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja.

On ka muudatusettepanekuid. Lähemalt neist. Riigikaitsekomisjon kui juhtivkomisjon on esitanud kolm muudatusettepanekut ning need tulenevad siinkõneleja, komisjoni liikme Trivimi Velliste ja nõuniku-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli ettepanekutest ning ka komisjonis toimunud aruteludest.

Muudatusettepanekuga nr 1, mis lähtub põhiseaduskomisjoni 23. veebruari arvamusest, soovetakse eelnõu § 60¹ lõikest 11 (uue numeratsiooni järgi lõikest 10) jätta välja sätted, kus käsitletakse volituste andmist väeosa ülemale ajateenija seaduses konkreetselt sätestamata põhiõiguste ja vabaduste piiramiseks väljaõppe kaalutlusel ja eesmärgil. Põhiseaduskomisjon leidis, et kui eelnimetatud säte konkreetselt sisustada ja määratleda piiramise alus ning ulatus, siis võib see säte eelnõusse jääda. Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna nõunik Kaido Varend leiab, et eelnimetatud säte on vastuolus põhiseadusega. Ühtlasi lähtub muudatusettepanek osaliselt ka Vabariigi Valitsuse 18. veebruari s.a seisukohtadest, mis edastati riigikaitsekomisjonile kaitseministri 1. mai kirjaga. Eeltoodust lähtuvalt jäeti mõiste "väljaõppe kaalutlusel" eelnõu § 60¹ lõikest 10 läbivalt välja.

Muudatusettepanek nr 2 võimaldab seaduse alusel korraldada ajateenija väljaõpet, saavutamaks sõjaaja ametikohale vastav tase.

Muudatusettepanek nr 3 muudab kaitseväeteenistuse seaduse § 61 lõike 3 keeleliselt korrektseks.

Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega esitada teiseks lugemiseks seaduse 671 tekst koos muudatusettepanekute loeteluga. Lisaks otsustas komisjon konsensusega volitada komisjoni esimeest ja nõuniku-sekretariaadijuhatajat koostama eelnõu teise lugemise selustkirja. Ühtlasi otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu 671 teine lugemine lõpetada. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ka läbirääkimisi selles päevakorrapunktis ei soovita.

Alustame eelnõu 671 muudatusettepanekute läbivaatamist. Neid on laekunud kolm ja kõik need on juhtivkomisjonilt. Esimene, teine ja kolmas muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni soov on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kolmas päevakorrapunkt on käsitletud.

4. Relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu (719 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on riigikaitsekomisjoni algatatud relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tarmo Kõutsi!

Tarmo Kõuts

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 2010. aasta 3. mai istungil ja otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada seaduseelnõu 719 esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda. Riigikaitsekomisjon kui eelnõu algataja ja juhtivkomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja.

Arutluse all oleva riigikaitsekomisjoni algatatud eelnõu algatas riigikaitsekomisjon Riigikogu liikmete Igor Gräzini, Mart Nuti, Toivo Tootseni ja Raivo Järvi ettepanekul.

2008. aasta 17. detsembril võttis Riigikogu vastu lennundusseaduse ja relvaseaduse muutmise seaduse, millega lisati tsiviilkäibes keelatud külmrelvade nimistusse täaknoad. Eelnimetatud seaduseelnõu esimese lugemise seletuskirjast nähtub, et täaknuga keelustati järgmistel põhjustel: "Täaknoa lisamine tsiviilkäibes keelatud külmrelvade nimistusse on põhjendatud sellega, et täaknoa kasutamine ei haaku tsiviiltoimingutega, vaid selle põhifunktsiooniks on tulirelva külge kinnituvaa täägiga torke sooritamine. Analoogselt torketäägiga, mis on tsiviilkäibes keelatud, on täaknoa oluline tunnus tulirelva külge kinnitamise võimalus. Sellest tulenevalt on nii torketääk kui ka täaknuga külmrelvad, mis kuuluvad tulirelva juurde lahingutegevuses kasutatavaks lähivõitluseks. Jahipidamises vajalikud ja ka koduses talumajapidamises looma tapuks kasutatavad külmrelvad on spetsiaalsete soontega jahinoad või -pussid, mida ei ole mõeldud tulirelva külge kinnitada."

Eelnimetatud seadusmuudatus muutis paljud Eestis elavad isikud seadusrikkujateks, sest neile ei antud isegi võimalust täaknoa võõrandamiseks. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 19 kohaselt on igapähele õigus vabale eneseteostusele ning põhiseaduse § 32 kohaselt on omand puutumatu.

Riigikaitsekomisjonile teadaolevalt on täaknoa omamine Eestis üpris levinud. Kahe maailmasõja tagajärjel on Eestisse jäänud hulgaliselt täaknuge. Saab väita, et Eestis enim levinud ja hinnatav Saksa vintpüssi Mauser K98 või K98/k soonega täaknuga (toodeti aastatel 1898–1945) oli ja on ka jätkuvalt kasutuses mitmetes talumajapidamistes nii loomade tapuks kui ka tööriistana. Täaknoal on lõikeserv ja seetõttu pole ta monofunktsionaalne nagu torketääk.

Selleks et omada koduses majapidamises täaknuga või seda kollektioneerida, tuleb Eestis praeguse õiguse kohaselt sooritada relva tundmise eksam ning seejärel saada kollektioneerimisluba ning ka soetamisluba. Lisaks tuleb iga kord tasuda riigilõiv. Isegi siis, kui isikul on relvaluba või ta on sooritanud relva tundmise eksami ja tal on kollektioneerimis-

luba, ei ole tal võimalik eraisikuna Euroopa Liidu riikidest või mujalt maailmast vabalt võõrandatavat täaknuga Eesti riiki tuua, sest seda saab teha vaid juriidiline isik ning strateegilise kauba sisseveo loaga. Täaknuga loetakse Eestis 2009. aasta 26. jaanuarist strateegiliseks kaubaks, sest ta kuulub relvaseaduse § 20 järgi tsiviilkäibes keelatud külmrelvade hulka ja kui füüsiline isik püüab mujal riikides, sealhulgas Euroopa Liidu riikides vabalt võõrandatavat täaknuga Eesti Vabariiki tuua, siis on see tegu karistatav karistusseadustiku § 392 järgi.

Juhin tähelepanu, et Eesti on teadaolevalt ainus Euroopa Liidu riik, kus täaknuga on tsiviilkäibes keelatud. Riigikaitsekomisjon on seisukohal, et ülimalt vähetõenäoline on võimalus omandada tsiviilkäibes keelatud sõjaväe tulirelv, mille pussiraua külge oleks võimalik kinnitada enne 1946. aastat toodetud täaknuga. Täaknuga ei ole põhimõtteliselt ohtlikum kui vabalt tsiviilkäibes olevad jahipüssid või kööginoad. Enamik vägivallakuritegedest, mille puhul kuriteo toimepanemiseks kasutatakse külmrelvi, pannakse toime olmes kasutamiseks mõeldud terariistadega (kööginoad, kirved, hangud jne) või siis tavapäraste tasku-, jahivõi pussnugadega, mida relvaseaduse kohaselt saab lugeda piiramata tsiviilkäibes olevateks. Ühtlasi on tsiviilkäibes lubatud ajaloolise kultuuri-, võitlus- või sporditraditsiooniga seonduva külmrelvana mõök, pistoda ja kortik. Riigikaitsekomisjonile teadaolevate andmete põhjal Saksa vintpüssid Mauser K98 ja K98/k (98 tähendab tema tootmise algust ehk, teisisõnu, 1898. aastal alustati nende vintpüsside tootmist) ja veelgi vanemad vintpüssid ühegi Euroopa riigi sõjaväe põhirelvastusse ei kuulu. Seega ei ole enne 1946. aastat toodetud täaknoad enam sõjaväerelvad.

Eeltoodust lähtuvalt leidis riigikaitsekomisjon, et enne 1946. aastat toodetud täaknugade keelustamine tsiviilkäibes ei ole vajalik abinõu ja sellest tulenevalt on see ebaproportsionaalne põhiseaduse § 11 mõttes, mis käsitleb piirangu vajalikkust, sobivust ja mõõdukust.

Vabariigi Valitsus toetas oma 22. aprilli 2010. aasta istungil riigikaitsekomisjoni algatatud seaduseelnõu. Riigikaitsekomisjon palus arvamust ka Riigikogu õiguskomisjonilt, kelle valdkonda relvaseadus kuulub. Riigikogu õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri 6. aprilli 2010. aasta kirjast tulenevalt toetas ka

õiguskomisjon seda seaduseelnõu. Eelnõu toetava seisukoha saatis riigikaitsekomisjonile ka Okupatsioonide Muuseumi direktor Heiki Ahonen.

Riigikaitsekomisjon otsustas 2010. aasta 3. mai istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu 719 esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme päeva, ettepanekud tuleb esitada s.a 27. maiks kella 18-ks. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Mari-Ann Kelam, palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Minu küsimus puudutab kollektsionääre. Teatavasti tegid nad suurt lobitööd, et relvaseaduse muudetud kuju taas muuta, et nad saaksid edasi kollektsioneerida. Kas võiks öelda selle alusel, et selline ettepanek on tehtud ja selline muudatus sisse viidud, et tegelikult ta-sub Eesti kodanikul teha lobitööd ja et Riigikogu ja Eesti seadusandlus võivad olla paindlikud, kui seadustes leidub vajakajäämisi?

Tarmo Kõuts

Tänan küsimuse eest! Selle seaduse mõttes on kõige rohkem kaitstud just kollektsionäär, kellel on võimalik ka praegu tääknuge soetada. Selle seadusparanduse mõte ongi laiendada tääknugade omandamise võimalust ka tavakodanikele, mitte ainult kollektsionääridele. Nendele, kes on seaduslikult ennast vormistanud kollektsionäärideks, see seadus suuri takistusi ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg! Ma lugesin selle seaduseelnõu koos seletuskirjaga läbi. Minu arust on probleemide tõstatatus ja lahendus üsna üheselt mõistetav, välja arvatud üks asi, mis natuke segaseks jääb, see on see suhteliselt resoluutne 1946. aasta piir. Kui minul ei ole relvadega olnud väga palju kokkupuudet ja kui ma soetan endale ühe tääknuga meenutava eseme, millel on need tunnused, mis on ka siin nimetatud, aga sinna ei ole

peale stantsitud või seal ei ole muul moel ära näidatud aastanumbrit, millal see toodetud on, siis tekib mul küsimus, kas on mingisugune põhimõtteline muudatus olnud relvastuses, mis välistab selle, et pärast 1946. aastat võib olla toodetud tääknuge, mis oma olemuselt ikkagi vastaksid enne 1946. aastat toodetud tääknole. Kuidas ma võiksin sellest aru saada?

Tarmo Kõuts

Tänan küsimuse eest! Hea küsija! Kui sa soovid oma (ilmselt vana) tääki panna tänapäeva tulirelvale külge, siis küllap see ei õnnestu. Miks me lähtusime just aastast 1946? Esimene põhjus olid kaks maailmasõda, mille käigus toodeti väga suurel arvul teatud tüüpi vinttuli-relvi ja nende külge kinnitatavaid tääknugasid. Pärast sõda selline masstoodang väga tuntavalt kahanes. Teine põhjus, miks me niimoodi arvasime, on see, et need relvad, mis olid kasutusel Esimeses ja Teises maailmasõjas, teatud ajast alates enam kasutusel ei ole. Tänapäeval armee saja-aastase vintpüssiga tõepoolest ei toimetata.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Hea ettekandja! Kas riigikaitsekomisjonile on teada, kui palju pärast 2008. aasta seadusmuudatust, millega tääknoad tsiviilkäibest välja võeti, on fikseeritud õigusrikkumisi, et inimestel olid kodus need tääknoad, mida kasutati kapsa raiumiseks, või oli külaseppadel palju tööd, et bajonetid vanadelt tääknugadelt maha lihvida?

Tarmo Kõuts

Tänan küsimuse eest! Ei, meil ei ole neid andmeid. Küll on olnud ka meediaväljaannetes küllalt palju arvamusalaldusi just sel teemal, et inimestel on käes palju külmrelvi, mida kasutatakse igapäevases elus, ja et tekib küsimus, mida nendega nüüd teha. Kuid seda võib küsida Siseministeeriumilt, võib-olla on tehtud vastav uuring.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud eestkõneleja! Kas oli juttu ka sellest, et võtta üldse need aastanumbrid maha? Kui me läheme Solarise keskuse esimesele korrusele, siis võib tuhande krooni eest osta oluliselt hirmuäratavamaid nn külmrelvi, mis annavad kindlasti silmad ette igasugustele täakidele. Neid võib iga koolipoiss osta. Aga siin me piirame mingite aastaarvudega. Nagu ka Mart Jüssi eelnevalt kõneles, et ega ikka ei pea teadma, kui ajaloolane ega kolleksionäär ei ole, mis ajast mingi asi pärineb.

Tarmo Kõuts

Täna küsimuse eest! Tõepoolest, meil oli eraldi arutlusel see nn aastaarvu küsimus. Aga hetkel on valmimas uus relvaseadus ja ma olen veendunud, et uue relvaseaduse valmimise käigus suudame me kogu selle problemaatika ilusasti selgeks teha. Kuid millal see seadus Riigikogusse jõuab, seda on raske ennustada. Ma arvan, et see ei juhtu lähema aasta jooksul. Seetõttu käsitleb meie parandusettepanek pigem olukorra reguleerimist hetkel, kuni uue seaduse valmimiseni.

Aseesimees Jüri Ratas

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Ajendatult eespool esitatud küsimustest: kui Riigikogu liikmed parandusettepanekute esitamise tähtaja sees esitavad riigikaitsekomisjonile ettepaneku see aastaarv sealt välja võtta, siis milline on teie arvamus, kas komisjon arutab seda ja kas on loogiline, et see aastaarv sealt kaob?

Tarmo Kõuts

Lähtuvalt meie eelnenud arutelude meeleolust ja hoiakutest ma pigem eeldan, et me pooldame selle aastaarvu väljajätmist.

Aseesimees Jüri Ratas

Robert Antropov, palun!

Robert Antropov

Aitäh! Senini on täaknugade kasutamine tsiviilkäibes olnud keelatud. Kuid me teame, et neid on kasutusel sadu, kui mitte tuhandeid. Kuidas praktiliselt hakkab välja nägema täak-

nugade legaliseerimine? Kas nüüd kõik need talumehed ja jahimehed peavad politseisse tulema ja oma täaknood ette näitama? Kes on Eestis see tark inimene või institutsioon, kes hakkab hindama, kas täaknuga on valmistatud enne 1946. aastat või ei ole, ja mis kulud sellega kaasnevad?

Tarmo Kõuts

Täna küsimuse eest! Tõepoolest on alates 2008. aastast nende täaknugade kasutamine tsiviilkäibes keelatud, enne seda ei olnud see keelatud. Enne seda ei pidanud keegi politseisse minema ja oma kodus kasutatava täaknoa ette näitama. Ma eeldan, et kui me selle seadusmuudatuse vastu võtame, siis niisugune olukord jätkub, et ei pea minema ette näitama ja tõestama, kui vana see nuga on.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Aitäh! Ajendatud sellest aastaarvu arutelust tekkis mul küsimus, kuidas üldse jõuavad piiratud tsiviilkäibes need relvad, mille külge on võimalik täaknuga kinnitada (jätame välja kolleksioneerimise), või kui nad jõuavad, mis tunnused neil relvadel siis peaksid olema.

Tarmo Kõuts

Täna küsimuse eest! Üldjuhul ei jõua militaarkäibes olevad tulirelvad tsiviilkäibes mitte mingil muul moel kui ainult kolleksionäärade erakogudesse ja deaktiveeritud kujul.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Juhatajana tahan teha komplimendi heale ametikaaslasemale Mari-Ann Kelmile. Võiks arvata, et tegemist on teemaga, mis huvitab ja paelub ainult meesterahvaid, kuid ka tema küsis küsimuse, mis näitab, et see teema on palju laiemat huvi pakkuv. Aga, head ametikaaslased, kas te soovite pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhativkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 27. mai kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Täna istung on ammendatud ja lõppenud. Ma soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.57.
Istungi kestus 57 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Esmaspäev, 17. mai 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine väljarändestatistika ja Eesti kodanike huvide kaitse kohta (nr 443)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 15. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun üle anda eelnõud ja arupärimised! Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu: sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu; riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu; karistusregistri seaduse eelnõu; täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Viimati nimetatud nelja eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Enda ja kolleeg Eiki Nestori nimel annan üle avaliku teenistuse seaduse § 108 täiendamise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga me soovime laiendada nende ametnike sotsiaalseid garantiisid, kes on kokkuleppel teenistusse võtmise õigust omava isikuga peatanud teenistussuhte töövaidluse ajaks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kuus seaduseelnõu. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende edasise menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõned teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud ravimiseaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon, ja Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni s.a 12. mail algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised kultuuriminister Laine Jänesele, sotsiaalminister Hanno Pevkurile ja regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Lugupeetud kolleegid! Palun tähelepanu! Vabariigi Valitsus teeb ettepaneku täiendada esmaspäevase istungi päevakorda arupärimisele nr 443 vastamisega, s.o Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Evelyn Sepa, Ain Seppiku, Aivar Riisalu ja Tiit Kuusmiku s.a 10. mail esitatud arupärimine välisminister Urmas Paetile väljarändestatistika ning Eesti kodanike huvide kaitse kohta. Arupärijad on selle täiendusega nõus.

Riigikogu kultuurikomisjon teeb ettepaneku täiendada kolmapäevase istungi päevakorda pärast eelnõu 739 arutelu uue punktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu 756 esimese lugemise arutelu. Juhatus on sellega nõus.

Head kolleegid! Koos nende kahe täiendusega panem selle nädala päevakorra hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuid oli 2. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine väljarändestatistika ja Eesti kodanike huvide kaitse kohta (nr 443)

Esimees Ene Ergma

Võtame arutusele Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Evelyn Sepa, Ain Seppiku, Aivar Riisalu ja Tiit Kuusmiku s.a 10. mail esitatud arupärimise väljarändestatistika ning Eesti kodanike huvide kaitse kohta. Ma palun Riigikogu kõnetooli kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! 10. mail sai viie Riigikogu liikme nimel üle antud arupärimine Urmas Paetile. Siinkohal tänusõnad ministrile, et ta nii operatiivselt leidis võimaluse arupärimisele vastama tulla.

Arupärimise sisu on järgmine. Tartu Ülikooli teadlaste hinnangul võib välismaal olla 120 000 – 170 000 eestlast, mis oluliselt erineb ametlikust statistikast. Endise rahvastikuministri büroo andmetel on Eesti üks suurima välissündinud elanikkonna suhtarvuga riike Euroopas.

Kui möödunud aastal töötas piiri taga umbes 16 000 eestimaalast, siis 2009. aasta lõpuks oli võõrsil töötanud isikute arv kasvanud juba 22 000-ni ehk välismaal on juba rohkem kui Viljandi linna jagu inimesi. See arv on ilmselt veelgi suurem, sest kõik lahkunud pole oma välismaale minekust ametlikult teada andnud. Mujale läinutest on kolm neljandikku 15–49-aastased ehk parimas tööeas. Aastail 2000–2008 lahkus Eestist teadaolevalt kokku ligi 31 000 inimest ehk keskmiselt 3500 inimest aastas. Kokku väheneb seega Eesti rahvaarv väljarände tõttu 2% aastas, mis mõjutab oluliselt Eesti tööealise elanikkonna arvu.

Siit ka ministrile kolm küsimust selle kohta, milline on tema arvamus seoses mainitud arengutega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Palun, härra välisminister, kõnepultil vastama!

Urmas Paet

Tere päevast! Esimene küsimus puudutas seda, kui palju on Välisministeeriumi hinnangul Eesti kodanikke välismaal ja millisel meetodikal Välisministeeriumi arvestus põhineb. Need on küll kaks eri asja, üks asi on hinnang ja teine asi on see, mida on võimalik kuidagi arvudega tõestada. Kõigepealt räägin arvudest ehk faktidest. Eelmisel aastal saadeti näiteks Euroopa Parlamendi valimistega seoses valijakaardid 38 501-le alaliselt välisriigis elavale Eesti kodanikule. See arv ei kajasta alla 18-aastasi ja tähtajaliselt välisriigis elavaid Eesti kodanikke. See on üks arv, millest on võimalik rääkida n-ö faktipõhiselt. Samas olen ma täiesti nõus sellega, mis ka küsimusest välja tuli, et tegelikult välisriikides elavate Eesti kodanike arv ja Eesti rahvastikuregistri andmete põhjal saadud arv kindlasti erinevad. Kui palju tegelikult Eesti kodanikke välismaal elab, seda ei ole võimalik öelda, kuna ühegi Eesti seadusega ei ole inimestele pandud kohustust, et nad oma alalise või pikaajalise viibimise välismaal või ka elukohavahetuse teise riiki kuskil registreeriks. Eesti seadused seda ei nõua, seetõttu ei ole võimalik ka väga täpse arvestuse pidamine. Nii et kui ma nimetasin europarlamenti valimistel valijakaardi saanute arvu, mis oli 38 501, siis samas näiteks ainuüksi Soomes oli selle aasta jaanuari lõpu seisuga oma elukoha registreerinud 37 641 Eesti kodanikku. Siit tuleb tegelikult indikatsioon, et need arvud, mida on võimalik faktidega tõestada, on tegelikest arvudest kindlasti oluliselt väiksemad. Võrdluseks mainin (see räägib ka sellest, kuidas registrite andmed võivad omavahel erineda), et näiteks Läti rahvastikuregistri andmetel elas Lätis eelmise aasta lõpu seisuga 961 Eesti kodanikku, aga Eesti rahvastikuregistri andmetel 605 Eesti kodanikku. Itaalia statistikaameti andmetel elas 2008. aasta lõpu seisuga Itaalias 838 Eesti kodanikku, Eesti rahvastikuregistri andmetel on oma elukoha Itaalias registreerinud aga vaid 192 Eesti kodanikku. Eelmise aasta lõpu seisuga maksitakse Iiri sotsiaalministeeriumi andmetel Iiri maal erinevaid töötutoetusi kokku 603 Eesti kodanikule jne. Seda jada võib jätkata. Kui küsitakse hinnangu kohta, siis Välisministeeriumi hinnang, tulenevalt nendest faktidest, mida on võimalik tõestada, on see, et ilmselt need arvud võivadki olla selles suurusjärgus,

nagu Tartu Ülikooli teadlased on pakkunud. Meil ei ole alust väielda Tartu Ülikooli teadlaste hinnanguga. Parandamiseks välisriigis elavate Eesti kodanike andmete kvaliteeti Eesti rahvastikuregistris, tehakse Eesti rahvastikuregistriga väga tihedat koostööd. Nii näiteks on konsulaarameetnik konsulaarseaduse kohaselt kohustatud konsulaarteenuse osutamisel kontrollima Eesti kodaniku ja välismaalase andmeid rahvastikuregistris ning vajaduse korral neid esitatud alusdokumentide põhjal parandama. See on tegelikult ainuke legaalne viis, kuidas Eesti välisesindused saavad meie rahvastikuregistri andmeid õigemaks muuta. See juhtub ainult siis, kui Eesti kodanik pöördub meie välisesindusse mõne toimingute tegemiseks. Selle protseduuri käigus täpsustatakse siis ka tema tegelikku elukohta ja registriandmeid. Samas on Eesti elanikele, nii kodanikele kui ka mittekodanikele, loodud kõik võimalused soovi korral ka välisesinduste kaudu kiiresti ja mugavalt oma elukohaandmeid korrastada. Näiteks 2009. aastal edastati Eesti rahvastikuregistrile välisriigis elava Eesti kodaniku elukohaandmeid 7044 korral.

Küsimate teine küsimus on see, kui palju on pidanud Välisministeerium eelmisel aastal osutama välismaal olevatele Eesti kodanikele konsulaarteenust. Kokku osutati 2009. aastal, mille kohta on statistika tehtud ja täpsed andmed olemas, välisesinduste kaudu ja Välisministeeriumi poolt konsulaarteenust 35 234 korral. See hõlmab neid Eesti kodanikke ja alalisi elanikke, kes on olnud näiteks reisil ja kellel on olnud mingi probleem, aga ka neid inimesi, kes elavad kas alaliselt, pikaajaliselt või ka lühiajaliselt välismaal. Kui selle kaudu soovitakse saada indikatsiooni, kui palju võiksid olla pöördunud Eesti esindustesse need inimesed, kes elavad pikaajaliselt välismaal, siis võib-olla kõige parem (kuigi mitte 100%-line) indikaator on see, kui palju on Eesti välisesinduste kaudu taotletud passe ja ID-kaarte. Üldjuhul teevad seda ikkagi inimesed, kes käivad Eestis liiga harva selleks, et neid taotlusi siin esitada. Neid taotlusi oli näiteks 2009. aastal 7373. Ilmselt enamik, küll mitte kõik, aga enamik neist inimestest elavad välismaal pikemaajaliselt. Lisaks tuleks öelda, et konsulaarseaduse kohaselt osutavad meie välisesindused konsulaarabi mitte ainult Eesti kodanikele,

vaid ka Eestis väljaantud välismaalase passi omanikele, see hõlmab ka neid inimesi.

Küsimate kolmas küsimus: "Mida olete välisministrina ette võtnud, et kontrollida teadlaste andmeid väljarändestatistika kohta, või ei paku ametlike andmete ja teadlaste andmete erinevus Teile huvi?" Hakates tagantpoolt ettepoole tulema: muidugi pakub see meile huvi. Nagu ma ka esimesele küsimusele vastates ütlesin, mul ei ole mingisugust põhjust kahelda meie teadlaste hinnangus, samas, tulenevalt Eesti seadustest ja sellest korrast, kuidas elukohaandmete registreerimine käib, mingisugust sunnimehhanismi siin ei ole. Faktidena saame me opereerida nende arvudega, millest ma ka esimesele küsimusele vastates rääkisin, ehk nende andmetega, mis on ametlikult kuskil registrites kirjas. Siin on ilmselt mitmekordne vahe välismaal elavate Eesti kodanike hinnangulise arvuga. Kui üritada veel hinnanguid anda, siis meie hinnangu järgi nendest eestlastest, kes välismaal elavad, on umbes pooled need, kes kas alaliselt või ajutiselt lahkusid Eestist pärast 1990. aastate algust. Ülejäänud on need, kes on Eestist lahkunud varasematel aastakümnetel, ja nende järeltulijad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh! Austatud minister! Küsin nende arvude kohta üldisemalt. Mida teie, kes te olete valitsuse liige ja mõningatel andmetel Reformierakonna poliitika sisuline kujundaja, nendest arvudest arvate? Kas need arvud on normaalsed? Ma pean silmas just lahkujate arvu.

Urmas Paet

Kui te küsite seda, kas on normaalne, et nii palju Eesti inimesi elab välismaal ja on sinna lahkunud viimase ligi 20 aasta jooksul, siis ma arvan, et vaadates ühiskondlikke arenguid, seda, kuidas piirid avanesid ja tekkis kõik see, mida me oleme ammu tahtnud – inimeste ja tööjõu vaba liikumine, võimalus õppida mujal maailmas –, ja teiselt poolt vaadates seda, et Eesti inimeste elujärg sellel hetkel, kui piirid avanesid, oli ikkagi oluliselt kehvem kui riikides, kuhu oli võimalik minna tööle või õppima või peret looma, siis on paljuski normaalne, et

inimesed tegid oma valiku majanduslikel põhjustel, aga tihti ka perekondlikel põhjustel. Kui võrrelda protsentuaalselt, kui palju inimesi on lahkunud välismaale Eestist ja näiteks teistest Balti riikidest, siis õnneks on Eestis nende inimeste protsent, kes on läinud välismaale (ja kes loodetavasti tulevad Eestisse tagasi), oluliselt väiksem, kui see protsent on näiteks Lätis või Leedus. Nii et kui vaadata, mis toimus nende kuni 1990. aastate alguseni suletud ühiskondadega pärast seda, kui toimus vabane mine, siis ma arvan, et tegelikult on Eestist lahkujaid olnud suhteliselt kõige vähem. Minu hinnang on see, et eks see ole paljuski olnud paratamatu. Me oleme kõikvõimalikku vaba liikumist, nii isikute, tööjõu kui ka õpilaste ja üliõpilaste vaba liikumist kogu aeg tahtnud ja sellega käib paratamatult kaasas see, et inimesed seda võimalust kasutavad. Kui noored inimesed lähevad näiteks õppima ülikooli, siis me muidugi tahame, et nad tuleksid Eestisse tagasi, aga need inimesed on sellises eas, et paljud loovad välismaal pere. See on ka paljudel juhtudel olnud kindlasti see argument, miks kodu ei ole loodud mitte Eestis, vaid abi-kaasa või ülikooli asukohamaal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kas teil on informatsiooni selle kohta, et ka teistes riikides, näiteks Euroopa Liidu liikmesriikides, on samuti sellised suured käärid ametliku statistika ja teadlaste hinnangute vahel, mis puudutab väljarännet? Kas te teate, milliseid mehhanisme kasutavad teised riigid selleks, et tuvastada tegelikku inimeste arvu, kes elavad väljaspool nende riiki?

Urmas Paet

Lühike vastus on, et on küll. Eriti sarnaneb see pilt nende riikide olukorraga, kes samamoodi vabanesid kommunismi ikkest 1990. aastate alguses ja kus toimusid meie protsessidega samalaadsed protsessid. Ka nendes riikides on see hinnangupoole ja statistiliselt või faktiliselt tõestatava poole vahe mitmekordne. Ütleme, et n-ö vanades Euroopa Liidu liikmesriikides on see pilt selles mõttes teine, et neil on olnud piisavalt palju aega, nii et statistika

kogumine on jõudnud järele nende hinnangutele, kuigi õiguslikus mõttes on enamik Euroopa Liidu riike väga sarnased. Kohustust elukohta registreerida ka siis, kui minnakse välismaale, enamikus Euroopa Liidu riikides ei ole. Nii et vettpidavat statistikat tegelikult saabki koguda ainult nii, nagu Välisministeerium seda kogub, ehk nii, et inimesed registreerivad ise oma elukoha või kui nad tulevad välisesindusse tegema mingisuguseid toiminguid, siis nende toimingute käigus tuvastatakse nende uus elukoht.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua esimees! Austatud härra minister! Kõigepealt aitäh väga huvitava ülevaate ja huvitavate arvandmete eest! Minu küsimus puudutab seda paradoksi, et ühelt poolt saavad vabad inimesed vabadel maadel väga vabalt liikuda ja nad ei pea ennast registreerima, kuid teiselt poolt need vabad riigid, mille kodanikest on jutt, ei tea, kus nende kodanikud on, ja neil ei ole korralikku ülevaadet oma kodanikest, mistõttu need riigid ei saa võib-olla nii hästi ka oma kodanikkonna kui terviku huve kaitsta. Minu küsimus ongi tegelikult nagu jätküküsimus eelmisele vastusele: kas teil on olemas mingisugune ülevaade nendest Euroopa Liidu riikidest, kus siis kas traditsiooni tõttu või mingil muul, ütleme, halduslikul põhjusel on ülevaade suhteliselt hea? Kas on võimalik mõnda riiki näiteks tuua?

Urmas Paet

Ma ka oma sissejuhatavas jutus või küsimustele vastates nimetasin näiteks seda, et Soomes on selle aasta jaanuari lõpu seisuga registreeritud rahvastikuregistris 37 641 Eesti kodanikku, mis ka hinnangute järgi võib olla suhteliselt lähedane tegelikule arvule. See arv on tegelikust arvust kindlasti väiksem, aga siin ei ole väga suurt erinevust või kääre. Kõikide muude riikide, aga tegelikult ka Soome puhul jääb see lõppude lõpuks ikkagi hinnanguks, sest Euroopa Liidu riikides, nagu ma nimetasin, elukoha registreerimise kohustust ei ole. Inimesed registreerivad oma elukoha tihti siis, kui seda on neil mingitel praktilistel põhjustel

vaja. Edasi tuleb juba kõne alla eri riikide andmevahetuse temaatika.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Paljud Eesti inimesed käivad praegu välismaal lihtsalt töö. Nad on jätnud oma kodu ja lapsed siia maha ega ole veel jäädavalt lahkunud, seetõttu ei ole neil ka vajadust ennast asukohamaal registreerida. Kui nad seal töötavad, võib neil tõenäoliselt tekkida probleeme ja kust mujalt nad ikka probleemide lahendamiseks abi saavad kui mitte Eesti välissaatkondadest. Kas saatkonnad koguvad ka sellist infot, kui palju on inimesi hätta sattunud näiteks seetõttu, et nende tööandja on kuidagi nende õigusi rikkunud, ja kuidas Eesti saatkonnad neid inimesi aidata saavad?

Urmas Paet

Eks neid pöördumisi ikka on, aga mitte väga palju. Paraku on tõsiasi ka see, et selliseid tööõiguslaseid rikkumisi tööandja poolt tuleb tavaliselt ette juhtudel, kui töötamine ei ole legalne. Siis on väga tihti olukord, et inimene ei soovigi sellest rikkumisest märku anda, sest ta on töötanud seal riigis näiteks ilma tööloata või illegaalselt, ta pole seal makse maksnud. Kui tekivad probleemid, siis ei taheta nendest väga rääkida. Tegelikult ongi tööalased probleemid sel juhul väga paljus seotud juba natuke laiemate probleemidega. Mis puudutab legalseid töötajaid ja nende õiguste kitsendamist, siis seda ei ole iseenesest väga palju ette tulnud. On olnud üksikjuhtumeid, kui on Eesti välisesindusse pöördutud. Eks me siis oleme üritanud lahendust leida. Tihti on paljud nendest töövaidlusteemalistest juhtumitest jõudnud asukohariigi kohtusse. Ma julgen aga küll hinnata, et enamik tööõiguslaseid probleeme tulenevad illegaalselt töötamisest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Meid, eestlasi, ei ole maailmas kuigi palju. Kui eestlaste põline kodumaa ei tunne

enam huvi selle vastu või tal puudub ülevaade, kuidas käib võõrsil elavate eestlaste käsi, siis on see ääretult kurb ja mõtlemapanev. Statistikal kaob mõte, kui me ei saa enam korrektseid andmeid ei elanike kohta, ei nende tervise kohta ega paljude muude eluvaldkondade kohta. Minul tekib küsimus, kas nii on ikka normaalne või tuleks siiski midagi ette võtta, et riigil oleks ülevaade, mis toimub.

Urmas Paet

Veel kord: nii meie kui ka teiste Euroopa Liidu riikide õigussüsteem, mis puudutab elukohaandmetest teadaandmist, on paljuski üles ehitatud inimeste vabale tahtele. Seda teadaandmist võib ju kohustuslikuks teha, aga mis-moodi on võimalik tagada selle kohustuse täitmist, eriti kui inimesed ei ela Eesti riigis? See on muidugi omaette hea küsimus. Mis puudutab Eesti riigi ja Eesti esinduste tegevust, siis kõikjal, kus Eesti esindused või saatkonnad on olemas, on nende üks oluline roll ka tihe läbikäimine kohaliku eestlaskonnaga. Ka seda ei saa teha vägisi. Läbi käia, infot vahetada ja suhelda saab nendega, kes on ise sellest huvitatud. Arvestades seda olukorda, teevad meie välisesindused ja teeb Välisministeerium oma parima, et võimalikult paljude Eesti kodanikega ja alaliste elanikega kontakti saada, aga lõppude lõpuks on see, kas nad soovivad üldse sellises tegevuses osaleda, kas nad soovivad oma andmeid edastada, nende inimeste vabahtlikkuse küsimus. Seetõttu on ka suur erinevus hinnangu ja statistiliselt tõestatavate arvude vahel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Kahtlemata on see mõneti Eesti eduloo murenemise märk, et inimesed on sunnitud majanduslikel põhjustel massiliselt Eestist mujale siirduma. Vaba liikumine on kahtlemata kaitsmist vääriv, aga kui see nii väga vabahtlik ei ole, siis teeb see murelikuks. Ma eeldan, et minister Partsi üleskutse, et võimalikult paljud inimesed siit ära läheksid, kuna Eesti ei suuda riigisisest oma tööhõiveprobleeme lahendada, võiks ka muret tekitada. Aga ma küsin seda, et kui palju on n-ö ajusid eksportiva ja importida mitte tahtva riigi Välisministeer-

rium rahaliselt, eelarveliselt jne panustanud kultuuri- ja haridusalasesse eestikeelsesse tegevusse välisriikides, kus on viimastel aastakümnetel ja aastatel tekkinud suured eesti kogukonnad.

Urmas Paet

Eks me ikka jõudumööda panustame ka sellesse. Paljuski tänu ka Välisministeeriumi inimeste abile avati näiteks eelmisel aastal Eesti Kool Londonis. Regulaarselt on Eesti riik toetanud eesti keele õpet näiteks Helsingis ja Stockholmis. Kindlasti on veel selliseid paiku. Sama puudutab kultuurikoostööd. Päriskirjeldamiseks on osa Välisministeeriumi rahastamisest, millega me toetame Eesti kultuuriinimeste tegevust välismaal, on suunatud väliseesti kogukondadele, läheb see siis teatrite külalisesinemiste, muusikaürituste või muu jaoks. Lisaks rahastavad kultuuri kohaleviimist Eesti Kultuurkapital ja Kultuuriministeerium. Nii et sellised tegevused toimuvad. Väga paljud väliseesti ... "Väliseesti" ei ole nüüd küll enam hea sõna, pigem ütlen, et eesti seltsid ja ühingud piiri taga on selles väga aktiivsed. Nad soovivad, et mingi regulaarsusega ka neil mõni Eesti teater või mõni muu kollektiiv külas käiks. Seda oleme me jõudumööda toetanud. Nii et see tegevus käib. Hariduse osa on kindlasti väga oluline. Ma arvan, et praegu on see eriti Soomes oluline. Kõikvõimalikud mõtted eesti hariduse edasiarendamiseks Soomes on kindlasti väga toetust vääriavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Kui võtta need andmed, millega me täna siin opereerime, siis tuleb välja, et iga viies töövõimelises eas inimene töötab väljaspool Eestit. Mida te arvate, kas see on Eesti jaoks normaalne, et nii paljud inimesed on leidnud tööd väljaspool Eestit (need inimesed on ettevõtlikud inimesed, keda Eesti vajab), või see arv ei ole nii tähtis, ei ole nii suur ja Eesti jaoks ei ole see nii oluline? Milline peaks olema see piir, kui riik hakkab pöörama tähelepanu sellele probleemile, sest ressursse ju Eestis eriti ei ole ja inimesed on üks ressursidest?

Urmas Paet

Me võime siin muidugi igasuguseid hinnanguid mõlemalt poolt esitada, aga ma ei saa olla nõus selle teie hinnanguga, et iga viies töövõimeline elanik on välismaal. Isegi kui võtta need maksimumarvud, mida Tartu Ülikooli teadlased on pakkunud, siis kokku on neid kuni 170 000 eestlast. Kõigepealt, meie hinnang on see, et pooled sellest seltskonnast on need, kes lahkusid Eestist 1940. aastatel, ja nende järeltulijad. Neid majanduslikel põhjustel lahkujate hulka kindlasti ei saaks arvata ehk see arv läheb kohe poole võrra väiksemaks. Ülejäänud poole sees on eakad inimesed, on lapsed, kes ka ei ole praegu need inimesed, kes kuuluksid töajalalise elanikkonna hulka. Ehk see arv läheb selle võrra veel väiksemaks. Kindlasti ei peaks me rääkima 120 000 – 170 000 eestlastest, mida Tartu Ülikooli teadlased on nimetanud, kui nendest, kes kõik on Eestist lahkunud 1990. aastatest alates ja kes kõik on vanuses 18–60 aastat. Ei, selliste inimeste arv on hinnanguliselt ikkagi oluliselt väiksem. Mis puudutab seda, kas võib öelda, et mingi arv on normaalne ja mingi mitte, siis seda on muidugi väga raske öelda. Kui meil ei ole lõplikku ülevaadet sellest, kus ja kui palju Eesti kodanikke elab, siis seda vähem saame öelda, kes või mis põhjusel seal elab. Me ei tea, kui palju on perekondlikke põhjusi, kui palju õpitakse, kui palju töötatakse. Töötamisel ja töötamisel on ju ka vahe. On inimesed, kes on läinud mujale tööle puhtalt sellepärast, et kuskil saab paremat palka, aga kindlasti on inimesi, kes on läinud mujale tööle sellepärast, et Eestis lihtsalt ei ole nende professionile piisavat või piisavalt kõrgetasemelist rakendust ehk neil on puhtprofessionaalsed põhjused, see ei ole mitte ainult sissetuleku küsimus. Kindlasti säilib mingisugune nende inimeste hulk, kes töötavad mõnes teises Euroopa Liidu riigis majanduslikel põhjustel, niikauaks, kuni Eesti elatus-tase ei ole sealsele järele jõudnud. See muutub siis, kui enam ei ole mõttekas olla nädalate või kuude kaupa perest eemal, elada ei tea mis tingimustes lihtsalt sellepärast, et kuskil saab sama töö eest paremat palka. Veel kord: kui võrrelda nende paljude riikidega, kes samamoodi said oma vabaduse või said ikkest lahti 1990. aastate alguses, kui vaadata, kui palju on hinnanguliselt nendest riikidest majanduslikel põhjustel lahkunud, siis selgub, et Eesti kind-

lasti ei ole siin esirinnas. Seetõttu ma usun, et olukord ei ole kõige hullem. Loomulikult on minu soov ja lootus see, et ikkagi võimalikult paljud inimesed ennekoike sellest seltskonnast, kes on läinud majanduslikel põhjustel ära, pöördusid seoses siinse elujärje paranemisega Eestisse tagasi, ja et ka need inimesed, kes on mingitel professionaalsetel põhjustel lahkunud, leiaksid siiski endale rakendust Eestis. Muidugi, väga oluline on see, et üliõpilased, kes on läinud teiste riikide koolidesse, pärast õpingute lõppu pöördusid siia tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab ka kodakondsust ja võib-olla just mitte eestlaskonna koha pealt, aga nende eestimaalaste koha pealt, kelle kodune keel on vene keel. Teatavasti on Ida-Virumaalt küllaltki palju eestimaalasi välja rännanud just Inglismaale. Kas nende tekkinud kogukondadega on ka mingisugust kontakti või sulanduvad nad hoopistükkis sellesse venekeelsesesse keskkonda, kuhu kuuluvad inimesed, kes on tulnud mujalt Euroopa riikidest või Venemaalt?

Urmas Paet

Eks neid inimesi on ka, ütleme, juriidilises mõttes erinevaid. Ka Eesti kodanikke on Ida-Virumaalt välismaale läinud, kuigi neid on ilmselt väiksem osa. Suur osa neist on Venemaa kodanikud või siis kodakondsuseta isikud. Vene kodanikud peaksid vähemalt rahvusvaheliste regulatsioonide järgi, kui neil on muresid, pöörduma oma kodakondsusjärgsesse saatkonda, milleks on Venemaa saatkond. Meie poole pöörduvad inimesed, kellel on Eesti pass või mittekodaniku pass. Jah, need inimesed ka pöörduvad, aga kui vaadata kultuuriliselt, näiteks seltsielu või kultuuri- ja hariduselu, siis kui nad üldse selles osalevad, siis oma emakeelejärgse kogukonna üritustes. Ka nendes kolmandates riikides on see pigem nii.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Viimasel ajal on ajaleheveergudel olnud väga huvitavaid ja pikki lugusid selle kohta, kuidas Euroopa Liidu liikmesriigid ja just nende põllumajandusettevõtted investeerivad Venemaale. Mitte kaugeltki Venemaa sügavustesse, vaid siiasamasse Eesti naaberpiirkonnadesse, luues nende investeeringutega töökohti. Loomulikult ei hõiva kõiki töökohti mitte Venemaa kodanikud, vaid ka Eestist liiguvad Venemaale tööle spetsialistid ja tublid inimesed. Me peame tunnistama, et Eestis on tööhõivega olukord väga tõsine. Ma küsin teilt: kas selline liikumine on teie meelest normaalne, kas te tervitate seda ja kas suureneb nende inimeste arv, kes lähevad Venemaale tööle?

Urmas Paet

Seda prognoosi on raske teha. Siin sõltub jälle kõik sellest, mis on selle äramineku põhjus. Veel kord: kui on ainult puhtprofessionaalsed põhjused, kui Venemaal leitakse endale selline professionaalne rakendus, mida Eestis ei ole sellel tasemel võimalik leida, siis see on kindlasti normaalne. Mis puudutab lihtsalt majanduslikke põhjusi, siis ma arvan, et mingisugust majanduslikel põhjustel Venemaale töölemineku erilist lainet ei ole ette näha. Elatus-taseme erinevus on jätkuvalt suur ja praegu on see meie kasuks. Nii et see võib puudutada ainult mingisugust kitsast spetsialistide rühma, kellele Venemaa suure riigina suudab pakkuda suuremat sissetulekut, aga vaadates tööjõuturgu tervikuna, siis siin küll ei ole praegu üldisemat põhjust, miks peaks lihtsalt majanduslikel põhjustel minema tööle Venemaale.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, akadeemik-esimees! Austatud välisminister! Kunagi roomlased arvasid, et *ubi bene, ibi patria* (kus on hea, seal on isamaa). Näib, et see tarkus on igihaljas. Eestist on lahkunud paljud ja paljud on ka tagasi tulnud. Loomulikult pole tagasi tulnud mitte kõik, sealhulgas nii mõnigi ülimalt helge pea. Kellel on ikkagi väljamaal selgelt parem olla ja elada, see sinna kipub ka jääma, kasutades vabaduse üht ilmingut. Kas need võõrsile jäänud eestla-

sed üldjuhul vajavadki teie ministeeriumi kaitset? Neil läheb niigi hästi. Olen rääkinud.

Urmas Paet

Ma arvan, et siin ei ole võimalik vastata jah või ei. Kindlasti on neid inimesi, nagu ka statistika näitab, kellel on ikkagi mingi põhjus jätkuvalt Eesti riigiga suhelda. Lihtsamatel juhtudel on see põhjus dokumendi taotlemine, kui soovitakse veel Eesti kodakondsuses olla ja sellest ei ole loobunud. Mõnel keerulisemal juhtumil on siis ka muud, problemaatilisemad asjaolud. Nii et ma usun, et on kindlasti, jah, inimesi, kes ei vaja mingisugust Eesti riigi tuge, aga on ka neid, kes seda vajavad. Seega on vastus teie kas-küsimusele jah ja ei.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra välisminister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud välisminister! Keskerakonna fraktsiooni liikmed on viimastel kuudel päris tihedalt maakondades käinud. Paljudes maakoolides oleme kuulnud, et kooliõpetajatel on mure lastega, kelle vanemad on läinud välismaale tööle ja jätnud lapsed Eestisse omapäi kasvama. Nagu ka välisministri käest kuulsime, Eesti riik tegelikult täpselt ei teagi välismaal viibivate inimeste arvu, aga siiski viitavad kõik arvud, mida me teame, sellele, et välismaal on eestlasi enam, kui me karta oskame.

Statistikaamet andis kolm päeva tagasi teada, et tööga hõivatute hinnanguline arv siin Eestis oli aasta alguses 554 000. See on taasiseseisvunud Eesti väikseim hõivatute arv. Nii vähe inimesi pole Eestis kunagi töötanud. Teisest küljest kuuleme uudistest, et tööpuudus oleks nagu vähenemas. Jah, ametlikult võib see ju nii olla, sest töötult saab töötü staatuse võtta, ilma et ta tööd oleks leidnud. Seda nimetatakse sanktsiooniks. 2009. aastal kustutati sanktsioonidega töötute hulgast 26 000 inimest. Töötukassa on püüdnud vaadata, kuhu need inimesed pärast seda kadusid. Neist 15% on leidnud Eestis töö, neist on saanud maksu-maksjad. Veel 30% neist 26 000 inimesest on ennast taas töötuna arvele võtnud, kuid ülejäänud 55% ehk üle 14 000 inimese on kadunud.

Seda on Kuressaare või Valga linna jagu. Kas need kadunud inimesed on Eestist lahkunud või on nad lihtsalt heitunud, seda ei teata. Aga tungivaid soovitusi Eestist lahkuda on praegune valitsus andnud küll, seda oleme kuulnud nii ajakirjanduse vahendusel kui ka siinsamas Riigikogu saalis. Soovitades inimestel Eestist lahkuda, läheb valitsus lihtsama väljapääsu suunas, nende jaoks kaob koos inimesega probleem, kuid tegelikult kaob koos inimesega Eesti jaoks ka võimalus.

Arengufond on Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks pakkunud välja mitu stsenaariumi, kuhu me kaheksa aasta pärast oleme jõudnud. Kui jätkub praegune poliitika, siis peetakse tõenäoliseks, et Eestist saab Lõuna-Soome, piirkond, kust asisemad inimesed lahkuvad, ning me oleme muutunud jõukate põhjanaabrite ääremaaks.

Lahkumise probleemi eiramine ei saa enam väga kaua kesta. Juba möödunud aasta presidendi kärajatel kõlas hoiatus, et meie ees on oht, et majanduskriisi hind kujuneb inimohvrites liiga kalliks. Silmas peeti Eesti riigi jaoks kadunud aktiivseid inimesi. 2009. aasta inimarengu aruanne nimetab neid inimohvreid selgelt inimvara kaoks. Need inimesed kaotatakse kas töötuse, halva tervise, heitumise või väljarände tõttu. Meie leiame, et need kaotused ei ole paratamatud. Inimvara kadu on võimalik vähendada avaliku sektori ja ettevõtjate sihikindla pingutusega. Meie soovime pingutada.

Me oleme pakkunud mitmeid meetmeid, mis aitaksid Eesti inimestel Eestisse jääda ja Eestis tööd leida ning hoiaksid ära sunni emigreeruda. Me ei pane isegi pahaks, kui valitsus meid ei toeta, aga võtab ideed üle ja tuleb oma eelnõudega välja. Nii juhtus viimati meie poolt 21. aprillil siin Riigikogus kaitstud FIE-de ja madalapalgaliste, osalise tööajaga töötavate inimeste sotsiaalmaksu piiri alandamisega. Isamaalased, reformistid ja roheliste fraktsiooni esimees seda ei toetanud, aga kaks nädalat hiljem tuli Jürgen Ligi sama ideega välja. Tore on. Kui see aitab töökohti luua, siis pole meil midagi selle vastu.

Aga küll teeb mind pahaseks see, et valitsus ei toetanud Keskerakonna töökohtade loomise seadust, mis oleks aidanud mitu korda enam töökohti luua. Sellele ei andnud toetust Sotsiaal-, Majandus- ja Kommunikatsiooniega Rahandusministeerium, öeldes, et neil on

meetmeid juba küll. See kõlab nagu Mart Laari jutt tänases Postimehes, kes ütles, et tema valimislubadus, 50 000 uut töökohta, hakkab kohe täis saama. Ma tuletan meelde, et meil on kõige madalam tööhõive pärast taasiseseisvumist, töökohtade hulk on vähenenud, neid ei ole juurde tulnud. Mart Laari sellised hooplemised solvavad isegi inimesi, kes ei ole pidanud üle poole aasta tööd otsima. Aga Keskerakonna töökohtade loomise seadus jõuab peatselt siia Riigikogu saali. See aitab meil võib-olla pidurdada väljarännet. Inimestele saab öelda, et ärge veel minge. Praegu paistab olevat ainuke tööpuuduse vähendamise meede see, et töötuid kustutatakse registrist ja peletatakse välismaale. Meie sellise lahendusega nõus ei ole. Mida laiemalt enda jaoks teadvustatakse seda probleemi, et inimesed kipuvad Eestist ära minema, seda lähemal on lahendus, seda lähemal on võimalus pakkuda inimestele põhjust Eestisse jääda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

Palun pärast haamrilööki registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis! Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.43.

Istungi kestus 43 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Teisipäev, 18. mai 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (705 SE) esimene lugemine

2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (712 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on kõigil võimalus üle anda eelnõusid ning arupärimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Mai Treiali!

Mai Treial

Austatud kolleegid! Rahvaliidu fraktsiooni nimel annan üle riikliku matusetootuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on taastada riiklik matusetootus enne 1. juulit 2009 kehtinud kujul ehk nii, et see oleks vähemalt 3000 krooni. Samuti nähakse ette taastada matusetarvete ja -teenuste käibemaksu soodusmäär 9%. Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksi ja ILO sotsiaalkindlustuse valdkonna konventsioonide kohaselt kuulub riiklik matusetootus sotsiaalkindlustuse valdkonda. See kehtestati riikliku toetusena siis, kui Eesti ühines Euroopa Nõukogu sotsiaalkindlustuskoodeksiga. Alates sotsiaalkindlustussüsteemide loomise ajast on need ette nähtud halvima rahalise olukorra ja võimaliku majanduskriisi üleelamiseks. Igale riigile, ka Eestile, on Euroopa Liidus pandud kohustus rakendada kõiki abinõusid eriti just nende inimeste või sellesse sotsiaalsesse gruppi kuuluvate elanike puhul, kes on kõige haavatavamad. OECD tööturu ja sotsiaalpoliitika raport soovib Eestil suunata rohkem tähelepanu vaesuse vähendamisele ja juhib tähele-

panu sotsiaalkaitstesüsteemi nõrkusele, mis on suuresti põhjustatud madalatest sotsiaalkaitsekulutustest. Inimeste olukord on muutunud veelgi keerulisemaks: pikaajaliste töötute arv on ca 51 000, pensionid on madalad. Need, kes ei ole toetanud riikliku matusetootuse taastamist, peaksid mõistma, et paljud inimesed, kes on võidelnud välja Eesti vabaduse, on nüüd olukorras, et nad ei suuda oma lähedasi mätta. Sellepärast kutsun valitsuskoalitsiooni juba ette eelnõu toetama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Kas võime jätkata eelnõude ja arupärimiste üleandmist ja vastuvõtmist? Palun sellisel juhul olla saalis pisut vaiksemalt, muidu ei ole kuulda, mida kolleegid siit puldist üle annavad! Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Tere hommikust, kolleegid! Kümme Keskerakonna fraktsiooni liiget esitavad arupärimise sotsiaalministrile meditsiinitöötajate lahkumise kohta Eestist. 2010. aastal on kuni 27. aprillini tervishoiutöötajatele väljastatud 150 sertifikaati välisriiki tööleminekuks. 2009. aastal väljastati sama perioodi jooksul 85 sertifikaati ning 2009. aastal kokku 286. Seega on käesoleva aasta neljal esimesel kuul välismaal tööd leida soovivate tervishoiutöötajate arv juba poole suurem kui möödunud aasta samal ajal. Lahkuda soovivate õdede ja arstide arv on enam-vähem võrdne ning need kategooriad moodustavad enamiku piiri taha tööle minevatest tervishoiutöötajatest, vähem lahkub haavarste ja ämmaemandaid. Põhilised sihtmaad on Põhjamaad: Soome, Rootsi, Norra. Soomes on lähima 15 aasta jooksul sotsiaal- ja tervishoiusektorist puudu 120 000 töötajat, kellest kolmandikku on vaja juba lähima nelja aasta jooksul. Just Soome on noortele arstiteaduskonna üliõpilastele meelepärane sihtriik, kuna seal on võimalik pärast neljandat kursust prak-

tiseerida abiarsti ametikohal. Tudengid saavad seal teha seaduslikult protseduure, vastavalt sellele, mis ainekursused nad läbi teinud on. Abiarsti eest vastutab juhendaja-arst, kuid õppides 6. kursusel saab tudeng peaaegu iseseisvalt ravida. Nii Tartu Ülikooli arstiteaduskonna üliõpilased kui ka raviõppe akrediteerimismeeskond ning õppeprorektor on tõdenud, et ülikool võimaldab praktilist õppetööd liialt vähe ja seda ka pärast kaht ja poolt õppeaastat, kui algab kliiniline õpe. Seetõttu kujuneb meie üliõpilastel juba varakult harjumus käia piiri taga tööl. Meil on viis küsimust. Ühe loen teile ette: kui suur puudus on hetkel Eestis tervishoiutöötajatest, millistes valdkondades on puudus suurim? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu selle koosseisu liikmed ja austatud järgmiste koosseisude liikmed! Sotsiaaldemokraadid annavad uuesti üle töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle sisuks on kindlustushüvitist saavate isikute ringi laiendamine, hüvitiste tõstmine, riikliku töötu abiraha tõstmine. Muutnud oleme seletuskirja, sest nüüd soovib seda ka OECD.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Võtsin juhatuse nimel vastu kaks seaduseelnõu ning ühe arupärimise. Kui need vastavad kodu- ja töökorras sätestatule, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ning arupärimine edastatakse adressaadile viivitamatult.

Nüüd on mul teile kaks teadet. Esiteks, homme, kolmapäeval, s.a 19. mail osalevad infotunnis haridus- ja teadusminister peaministri ülesannetes Tõnis Lukas, justiitsminister Rein Lang ning regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

Teiseks, Riigikogu juhatus on määranud rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 754 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 18. mai (ehk siis täna) kell 18.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Kaks täpsustust tänase päevakorra kohta. Tänapäevakorra esimese punkti, seaduseelnõu 705 esimese lugemise arutelul teeb algatajate ettekande Riigikogu liige Mark Soosaar. Tänapäevakorra teise punkti, seaduseelnõu 712 esimese lugemise arutelul teeb algatajate ettekande Riigikogu liige Kadri Simson.

Kolleegid! Kas te soovite, et juhataja võtab enne päevakorra juurde asumist väikese vaheaja, et kõik saaksid oma tähtsad jutud saalis kõva häälega ära rääkida ja me võiksime siis asuda päevakorra juurde? Kui ei, siis ma palun saalis olla pisut vaiksemalt, et me saaksime tänase päevakorra punktide menetlemist alustada!

1. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (705 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänapäevakorra esimene punkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Saabunud kevad on meid kõiki sedavõrd erutanud, et selle eelnõu arutamine võib tunduda väga marginaalsena ja väga hilinevad teona, sest ta puudutab väga väikest osa meie elanikest, eriti just neid, kes elavad talvetingimustes keset lumehangesid ja kes on viimase talve kogemuste põhjal pidanud olema ka riigist ja ühiskonnast ära lõigatud. Suured lumehanged eraldasid neid vallakeskusest või ka maakonnakeskusest.

Eelnõu, mis kannab pealkirja "Vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seadus", on teie ees laudadel. Sotsiaaldemokraatide fraktsioon arvab, et neid traktoriste, kes lähevad naabrainsena õuest lund ära lükkama, et naabrinaine võiks minna ka kaevule (kui keegi soovib näha pilte eelmise talve kohta, siis võin ma pärast istungit kolleegidele näidata, millised hanged mereäärsetes küldes olid), või siis küllateed lahti lükkama, erimärgistatud kütusega

paagis, ei peaks karistama, et traktorist ei peaks olema ebamugavas olukorras ega mak-su- ja tolliametnik ei peaks olema ebamugavas olukorras. Loodetavasti on mõlemal tervet talupojamõistust ja nad käituvad ratsionaalselt. Näiteks Pärnumaalt on teada üsna hulgaliselt juhtumeid, kus trahvi sellise teo eest ei määratud, kuigi oleks pidanud määrama. Selleks ongi esitatud menetlusse eelnõu, et sallida erimärgistatud kütust nendes traktorites, mis lähivad talveperioodil hädaolukorras appi teid lahti lükkama.

Vaatame eelnõu esitamise aega, see oli 15. märts, mil hanged külades olid veel üle pea. Me arvasime, et samuti võiks erimärgistatud kütust kasutada päästetöödel, kui see lumi sulama hakkab või siis, kui tulevad paduvihmad või mis tahes.

Aga regionaalminister on mitmel pool ja korduvalt kinnitanud, et enesekohaseid otsuseid demokraatlikus riigis inimene ise teha ei saa. Traktorist ei ole meie arvates pädev ise otsustama, kas on hädaolukord või mitte. Ka naabrinaine pole see, kes peaks seda otsustama. Meie arvates tuleks aluseks võtta hädaolukorra seadus, kus on ette nähtud kolme tasandi kriisikomisjone: üks on üleriigiline, teine on maakondlik ja kolmas on omavalitsuslik. Me arvame, et hädaolukorra võiks omavalitsuse territooriumil välja kuulutada kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon, kelle otsuse alusel võib erimärgistatud kütust teatud päästetöödel ja hädaolukordades kasutada.

Ma juba korra mainisin, et eelnõu esitati menetlusse 15. märtsil (täna on 18. mai). Me lootsime seaduse jõustada 1. aprilliks 2010. Algatajad ütlevad siit puldist välja, et pärast esimest lugemist tuleb meilt kindlasti parandus, tagasihaaravat tähtaega ei pea me võimalikuks kehtestada, kuigi Riigikogu võib igasuguseid otsuseid vastu võtta. Tõenäoliselt on see tähtaeg septembris või oktoobris, sõltuvalt sellest, kuidas menetlemine läheb.

Lõpetuseks tahan öelda, et kuigi on tege-mist marginaalse eelnõuga, mis puudutab võib-olla sadakonda traktoristi, näitab ka see väike ja tagasihoidlik seadusmuudatus, kuidas me suhtume talupojatarkusesse, inimeste solidaarsustundesse, kuidas me suhtume elusse linnadest kaugel, kus elu on palju raskem, ja kuidas me austame nende inimeste soove, kes

tahavad elada sidusas ja solidaarses ühiskonnas. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Asume nüüd küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Kahtlemata tuleb elusse maapiirkondades suhtuda samasuguse hoolega nagu elusse linnalistes asulates, aga selleks et sellest hoolivusest oleks ka tolku, võiks arutada selle eelnõu sisu efekti. Te räägite lumekoristamisest (sel talvel oli tõepoolest erakordselt palju lund ja mõnel pool oli vaja lund koristada ka täiendavate masinatega), aga kas teil on teavet selle kohta, kui mitmed omavalitsused kuulutasid selle erakordselt suure lumekoguse tõttu välja erakorralise seisukorra või hädaolukorra või midagi sellist, mis läheks teie pakutava regulatsiooni alla?

Mark Soosaar

Aitäh küsimuse eest! Ma ei tea ühtegi omavalitsust, kes oleks hädaolukorda välja kuulutanud, sest vastavat seadusmuudatust ei olnud eelmise talve eel vastu võetud. Kuid on teada viis omavalitsust, kus korraldati hanked teede puhastamiseks ja teede hooldamiseks. Seal trahviti traktoriste, kes kasutasid erimärgistatud kütust. See info on meil küll olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Kas teile ei tundu, et see kütuse värvimine on üldse selline ajalooline rudiment või natukene kohatu tänapäeval, kui meil on võimalik juhul, kui on vaja teada, kui palju kütust millises punktis ja millisel ajal kasutati, mõõta seda meile kõigile kättesaadavate lihtsate vahenditega, milleks on GPS ja kütusemõõdik? Kui suurt tulevikku üldse saab olla sellisel kütuse värvimisel ja selle kaudu mingite erinevuste tekitamisel? Äkki oleks mõistlik lihtsalt siis, kui vaja, inimesi otse toetada ja ongi kõik. Mis te sellisest plaanist võiksite oma erakonnaga arvata?

Mark Soosaar

Aitäh! Hea küsimus, milles oli palju küsimusi koos. Mis puutub erimärgistatud kütusesse, siis praegu kasutatakse seda üsna laialdaselt. Selle süsteemi kaotamine ja üleminek dotatsioonidele tähendaks päris olulist ja tõenäoliselt ka konsensuslikku otsust siinsamas Riigikogus. Kui mõni erakond selle ettepaneku esitab, siis ma arvan, et me võiksime seda arutada. Mis puutub sinu küsimusse seoses GPS-ide ja muu väga moodsa tehnoloogiaga, siis oma maakonnas tean ma Belarusse ja teisi nõukogudeaegseid traktoreid, mis siiski on veel mõnel pool üsna palju kasutuses ja kus neid riistapuid küljes ei ole. Miks mitte, kui me nii rikkaks saame, et kogu masinapargi välja vahetame, siis on ka siin lahendus olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Kalle Pallingule, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Hea ettekandja! Kas teil on olemas ülevaade ja arvutused selle kohta, kui palju jääb riigieelarvesse laekumata raha seoses selle loodava soodustusega? See on küsimuse esimene pool. Teiseks, kui suur kulu riigile on kõikide nende masinate, nende traktorite kontrollimine? Teatavasti, kui on hädaolukord, siis on hädaolukord, aga paljud kipuvad ka n-ö näpistama ja traktoriste või juhte tuleb kontrollida, et nad valel ajal vales kohas ei sõidaks erimärgistatud kütusega. Kas te olete selliseid arvutusi ka teinud, millised kulutused riigile sellega kaasneksid?

Mark Soosaar

See on hea küsimus. Sellele vastan ma Lenini sõnadega, et usalda, aga kontrolli. Ma arvan, et kui me selle usalduse ja kontrolli süsteemi viime omavalitsuse tasandile, nagu on ka hädaolukorra seaduse puhul kriisikomisjoni otsus, siis hakkab ka naabrivalve päris hästi tööle, kui selliseid asju saab otsustada kogukonnas, mitte kusagil kõrgel ministeeriumis. Mis puudutab aga küsimuse teist osa, kas on tehtud arvestusi, siis tegemist on nii marginaalsete laekumiste miinusergise numbriga, et me ei pidanud väga oluliseks hakata seda arutama. Pigem tasuks arutada seda, kui palju ülekulu tõi möödunud talv kohalikele omavalitsustele kaasa seoses sellega, et lumekoristus

oli üsna paljudes omavalitsustes korraldatud kallimalt, kui oleks saanud seda teha siis, kui oleks olnud ette nähtud vastava riistvara hankimine. Ma võin näiteks kinnitada, et riik kulutas ca 300 000 krooni Kihnu jäätee avamiseks, mida aga ei saanudki avada, sest teedevalitsusel, kes kasutab erimärgistamata kütust, on kasutada selline tehnika, mida ei saanud jää peale viia, sest see tehnika on liiga raske, ja kergeimat tehnikat, milles kasutatakse erimärgistatud kütust, ei saanud tellida, sest seal olid mitmed takistused.

Aseesimees Keit Pentus

Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Aitäh! Austatud kolleeg! Mul on hästi kurb teatada, et see konstruktsioon on natuke hõre. Mõiste "hädaolukord" on üldmõiste ja seda mitte keegi mitte kusagil mitte kunagi välja ei kuuluta. Samuti ei moodustata omavalitsuse kriisikomisjoni "tabanud häda puhul", nagu see teil kirjas on. Minu küsimus: kuidas te näete, teades nüüd tõde, kriisimehhanismi kaastust teie eelnõus?

Mark Soosaar

Hea kolleeg Mati! Vaadates sulle silma, tuli mulle meelde kuulus ütlemine, et tõde on inimese silmades. Tõepoolest, tõest saadakse erinevalt aru. Mis puutub hädaolukorda, siis meie arusaama järgi võib kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon hädaolukorra kohta oma omavalitsuse territooriumil küll otsuse langetada. Selline õigus on tal vastavalt hädaolukorra seadusele täielikult olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Taavi Rõivasel. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Me oleme selle arutelu käigus teada saanud, et suur hulk lund ei lähe hädaolukorra alla ja see- ga see seadus suure lumehulga korral olukorda ei leevenda. Me oleme saanud selle arutelu käigus teada, et ainsad, keda maksuamet on erimärgistatud kütuse kasutamise eest lume lükkamisel trahvinud, on need viis traktoriomanikku, kes juba sügisel läksid hankele

konkureerima ja, võib öelda, turgu solkima, sest teised pakkujad osalesid eeldusel, et nemad peavad aktsiisi tasuma. Sellisel puhul ei näe ma teist varianti kui neid trahvida. Kas teie hinnangul võiks selles valguses olla mõeldav selle seaduseelnõu tagasivõtmine?

Mark Soosaar

Aitäh hea küsimuse eest! Me ei näe võimalust seda seaduseelnõu tagasi võtta lihtsalt sellepärast, et see puudutab (kui te tähelepanelikult kuulasite minu selgitust, siis te teate) peamiselt neid olukordi, kui trahvid jäeti välja kirjutamata, sest Maksu- ja Tolliameti inspektor, saanud aru olukorrast, kus inimesed olid ühiskonnast ära lõigatud ja kohalik traktorist läks neid välja päästma, jättis nad trahvimata. See eesmärk, et mitte panna inimesi ebamugavasse olukorda, kus nad, avastanud rikkumise, jätavad selle rikkumise karistamata, on ajendanud selle eelnõu töösse andmist.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea kolleeg! Siin on sind pommitatud erinevate küsimustega, mis asja tegelikku olemust ei peegelda. Asja tegelik olemus on see, et erimärgistatud kütuse aktsiis on meil Euroopa keskmisega võrreldes tõstetud viis korda kõrgemaks. Minu küsimus on seotud sellega, et kas te ei arva, et tegelikult oleks õige hoopis tegelda eelnõuga, kaitsta eelnõu ja läbi hääletada eelnõu, mis puudutab erimärgistatud kütuse õigele ehk viis korda odavamale hinnale tagasiviimist. Siis oleksid paljud küsimused lahendatud.

Mark Soosaar

Aitäh selle idee eest, aga ma loodan, et Riigikogu saab ka selle küsimusega tegelda. Katsume praegu vähemalt selle marginaalse küsimuse ära lahendada. Tuletan veel saalile meelde, et sel teemal on see käesoleval aastal juba kolmas eelnõu. Tuletan veel seda meelde, et esimeses infotunnis jaanuaris lubas põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder meie kõigi kuuldes oma määrusega või seadusmuudatusega probleemi ära lahendada. Ta andis infotunnis, mida transleeriti üle Eesti kõigisse

kodudesse, kus parajasti televiisorid lahti olid, selle lubaduse. Ma arvan, et me peame aitama selle eelnõuga põllumajandusministril seda lubadust täita.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Harri Õunapuule, palun!

Harri Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Tubli kolleeg Mark Soosaar! Seletuskirja viimane lause ütleb, et eelnõu saamine seaduseks ei too endaga kaasa täiendavat koormust riigieelarvele. Kui suur on kokku see summa, mille ulatuses erimärgistatud kütuse aktsiis mõjutab riigieelarvet?

Mark Soosaar

Ma väga tänan selle küsimuse eest! See on küsimus tõenäoliselt ilmajaamale järgmiseks talveks.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Mati Raidma. Palun!

Mati Raidma

Aitäh! Kuna kriisireguleerimine on mulle hingelähedane tegevus, siis küsin ikkagi üle ja kurvastan, sest hädaolukorda ei saa välja kuulutada, samamoodi ei saa näiteks omavalitsus tulekahju välja kuulutada. Välja saab Eesti seadusruumist lähtuvalt kuulutada vaid kolme olukorda: eriolukord, erakorraline seisukord ja sõjaseisukord. Millise kolmest te valite?

Mark Soosaar

Aitäh hea küsimuse eest! Mõtleme sellest esimese ja teise lugemise vahel. Ma ei välista seda, et kahe lugemise vahel võib eelnõu veel paremaks muutuda.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks sõna Kalle Pallingule, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Ma jätkan Marek Strandbergi alustatud ja Arvo Sarapuu arendatud mõtet ja küsin teie käest ühe väga konkreetse küsimuse. Kas teie arvates on kütuse erimärgistamine ja soodustuse tegemine mõistlikum kui näiteks konkreetsetele põllumeestele või konkreetsele

sektorile otsetoetuse andmine? Erimärgistatud kütuse administreerimine võib minna oluliselt kulukamaks kui abivajajale või konkreetsele sektorile toetuse andmine.

Mark Soosaar

Aitäh! See on hea küsimus. Pean ütlema, et ka mina isiklikult olen otsetoetuste poolt, olgu nendeks kas või sõidusoodustused, mitte sissekirjutuse alusel, vaid konkreetsetele nendele inimestele, kes sõidusoodustust vajavad. Otse-soodustuste puhul on paremini tagatud, et soodustused jõuavad kindlate isikuteni, olgu siis looduskaitstes, muinsuskaitstes või paljudes teistes valdkondades.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks sõna Harri Õunapuule, palun!

Harri Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Tubli kolleeg ei saa ma enam öelda, sest sa läksid eelmisest vastusest teadlikult mööda. See summa, mis erimärgistatud kütuse tõttu jääb eelarvesse laekumata, on 1,2–1,3 miljardit Eesti krooni. Minu küsimus sinule kui tublile sotsiaaldemokraadile ja fraktsiooni liikmele on see, et kui see summa, 1,2–1,3 miljardit, oleks teil vastavalt oma programmilistele dokumentidele jagada, milliseid valdkondi te siis eelistaksite selle raha jagamisel?

Mark Soosaar

Aitäh selle küsimuse eest! See on nagu jälle teine teema, aga eks me siis mõtleme.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Palun juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu põhjalikult 10. mail s.a. Komisjonis tegi ettekande teine väga tore Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige Eiki Nestor. Me küsisime ja arutasime, lugesime põhjalikult läbi ka Vabariigi Valitsuse seisukoha, mis sellise eelnõu puhul oli loomulikult eitav. Mis on need põhjused, miks Vabariigi Valitsus sellesse eelnõusse eitavalt suh-

tub? Eesti on andnud soodusmääruga kütuse kasutamise õiguse peaaegu kõigile energia maksustamise direktiiviga lubatud tegevusaladele, seda on märksa enam, kui Euroopa Liidu riikides keskmiselt tavaks on. Kuna soodustust on seni rakendatud peaaegu maksimaalses ulatuses ning tavaliselt ilma konkreetseid eesmärke ja soodustuse kriteeriume kindlaks määramata, siis väga tõenäoliselt saavad soodustust ka need ettevõtted ja sektorid, kelle puhul see ei ole vähemalt sellises ulatuses põhjendatud. Soodustatud tegevusalade paljususest tulenevalt on kütuseaktsiisi laekumine oluliselt madalam, kui see potentsiaalselt olla võiks. Kaugemas perspektiivis peaksime me vaatama hoopis niipidi, et soodustuste hulka vähendada.

Me oleme siin pidevalt tegelnud ja tahtnud tegelda vedelkütuse erimärgistamise süsteemi eri osade tõlgendamise ja probleemide maksueranditega ei ole kahjuks erand, vaid reegel. Igaüks neist on omaette pretsedent, mis kipub kaasa tooma järjest uusi pretsedente. Me oleme ära unustanud ka ühe kütuseaktsiisi põhilise aluse: eesmärk ei ole ainult raha kogumine eelarvesse, vaid ka kahjulike kõrvalmõjudega kauba tarbimise vähendamine ja inimeste säästlikumaks muutmine. See eelnõu seda eesmärki küll silmas ei pea.

Lisaks kõigele eeltoodule tekitaks eelnõu veel ebavõrdset kohtlemist ja annaks põllumajandustootjatele põhjendamatu konkurentsieelise, sest hädaolukorra puhul oleks eriotstarbelist diislikütust lubatud kasutada vaid põllumajanduslikus traktoris ja liikurmasinas. Näiteks lumekoristamiseks mõeldud eritehnika puhul keegi seda ei lubaks.

Need probleemid, mis Mati Raidma üles tõstis, et mis asi see kriisikomisjon on ja mis see hädaolukord on, leidsid ka Vabariigi Valitsuse poolt kriitilist äramärkimist.

Põhjenduseks on tihti toodud seda, et ebaumugav on kütusepaagis kütust vahetada, kord on seal tavaline kütus, kord erimärgistatud kütus. Aga see on paratamatult kaasnev ebaumugavus, kui tahetakse erimärgistatud kütust lubatud tegevusaladel kasutada.

Me süüvisime komisjonis natuke ka asja olemusse. Ega päris täpselt aru ei saa, mida tegelikult taotletakse. Eestis on selline olukord, et kõik Eesti omavalitsused korraldavad ühel või teisel moel konkursse, selleks et koha-

likud teed oleksid sõidetavad. Enamikus koh-tades on väga suure tõenäosusega konkurss ka selles tegelikus mõttes konkurss, et on mitu osalejat, kes soovivad mingit tööd teha. Need osalejad peaksid olema ühesugustes tingimus-tes. Tingimuseks on, et kasutatakse seda mak-simumaktsiisimääraga kütust, mida tavaliselt me kõik kasutame. Ainult erijuhtudel saab sea-duses fikseeritud tegevusaladel kasutada eri-märgistatud kütust.

Kõikides nendes tõlgendustes, mida siin Riigikogu saalis on püütud tuua nii selle eel-nõu puhul kui ka kahe varasema eelnõu puhul, mis seda teemat käsitlesid, on need mõisted segamini aetud. Me ütleme, et on raske talvel vallateid ja linnatänavaid lahti ajada ja mõni, eelkõige põllumees, peaks saama eelisõiguse kasutada selleks erimärgistatud kütust. See on vale lähenemine, sõbrad! Kõigil on võrdsed võimalused pakkuda. See ongi meie hindade kujunemise aluseks, et asi omavalitsustele veel kallimaks ei läheks.

Ma võin tuua Viljandi näite. Viljandis te-hakse kas kolmeks või viieks aastaks riigihan-ge, on kindlaks määratud kindel rahasumma ja on kindlad nõuded, millele tänavate ja teede hooldus peab vastama. Mõnel aastal, kui on soodne talv, hoiab hanke võitnud ettevõtte kindlasti raha kokku, ei kuluta nii palju, aga linn maksab ikka nii, nagu lepingus on. Aga kui on hästi palju lund, siis peab ettevõtte te-gema tunduvalt rohkem tööd ja ilmselt ka ku-lutama rohkem, kui ta sellel konkreetset aastal linna käest saab. Need on vastastikused riskid, sõbrad! See ongi vaba konkurentsi põhimõte. Aga me püüame seda vaba konkurentsi mille-gipärast kogu aeg solkida.

Ütlen veel juurde, et naabrimammile tee lahtilükkamise eest Eestis ka sellel raskel tal-vel mitte kedagi ei karistatud. Me olime rahan-duskomisjoniga Maksu- ja Tolliametis ja esi-tasime peadirektorile selge küsimuse: mitu trahvi on tehtud? Viis trahvi. Aga ainult nende-le, kes on tegelikult võitnud konkreetsetes oma-valitsuses konkursi ja on vastavalt lepingule kohustatud neid teid lahti lükkama. Mõelgem selle peale, mida me tegelikult saada tahame.

Veel üks vigade parandus, härra Sarapuu, seda stenogrammi huvides, mitte et ma vaielda tahaksin. Eestis ei ole erimärgistatud kütuse aktsiis viis korda suurem kui Euroopa keskmis-ine. See on viis korda suurem kui miinimum-

tase. See on oluline vahe. Olgem siin saalis täpsed.

Komisjonis oli eelnõu esimesel lugemisel tagasilükkamise poolt 6 komisjoni liiget, vastu oli 5 ja erapooletuid ei olnud. Otsustati ka se-da, et täna on see eelnõu siin saalis ja et ko-misjoni ettekande teeb siin praegu esinev ette-kandja. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimese-na saab küsimuseks sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on mingit pidi võib-olla isegi õigusteoreetiline küsimus. Teatud juhtudel võib tekkida olukord, kus teed on lund täis, see mees, kellega on leping sõlmitud, rügab lund ajada, aga lund ei jõuta ära vedada ega ära ajada, ja kutsutakse üks teine mees, kes siis oma põllumajandusmasinaga seda tööd teeb. Ta jääb maksuametnikule vahele. Ühel on eba-meeldiv meest karistada, sest see tuli ju appi, ja teisel, kellel on vale kütus paagis, on eba-meeldiv seadust rikkuda. Mida sellisel juhul peab seadusandja tegema? Kas ta peaks lootma sellele, et maksu- ja tolliametnik ning n-ö va-helejäaja, kes tegelikult on appitulija, suhtle-vad omavahel inimlikult ja midagi ei juhtu, või võiks ta seaduses selle asja täpselt ära regulee-rida, et ei ametnik ega töötegija ei tunneks ennast ebamugavalt?

Peep Aru

Aitäh! Me sellist õigusteoreetilist küsimust niipidi ei arutanud, aga kui sa tahad minu sei-sukohta, siis ma loomulikult usun, et ei ole võimalik kõiki situatsioone seadustega regu-leerida. Kui me läheme selle hulluse teed, et me iga punkti peame seadusesse kirja panema, siis kus me, sõbrad, lõpetame? Aga nüüd, Eiki, räägin õigusteoreetiliselt, lähtuvalt esitatud eelnõust oleks ju selline olukord, et hommikul kell 6 kõigepealt vallavalitsus sõidab mööda valda ringi, siis pool seitse nad kogunevad ja kehtestavad eriolukorra, sest ühes kohas trak-torist, kellel oli leping tee lahtilükkamiseks, ei olnud tööle tulnud. Õigusteoreetiliselt jõuaksi-me me ka hullusesse.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Ester Tuiksoo. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Hea ettekandja! Teie tänases ülevaates kajastus muidugi linna- ja maapiirkonna vastandumine, aga see selleks. Ma tahan teie käest küsida, mida te arvate, miks Lõuna-Eestis ikka kütust üle piiri tuuakse ja see probleem on. Mida te arvate, miks see nii on?

Peep Aru

Aitäh! Ma ei ole ühegi sõnaga vastandanud linna ja maad. Olen rääkinud kõikidest omavalitsustest. Kõikidel omavalitsustel on üks printsiip, neil on ülesanne hoida oma kohalikud teed sõidetavad. Selleks tuleb korraldada konkurss, et leida kõige parem ja kõige odavam töö teostaja. Eelnõu, mida me käsitleme, räägib sellest, et tuleks anda osale põllumajandusmasinaid omavatele inimestele lisasoodustus erimärgistatud kütuse osas. Kui me räägime tervikuna elukallidusest, kütusehindadest ja võimekusest osta kütust, siis see on hoopis teine teema. Siis tuleks asjale teistmoodi läheneda, mitte sellise klausliga, mis tegelikult elus mitte midagi ei lahenda.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks on sõna Aleksei Lotmanil.

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea ettekandja! Ma ei saanud ikkagi aru, kas õiguskomisjon üldse arutas seda, kuidas käituda sellises olukorras, kui teed on kinni ja keegi helistab naabrimehele, sest on selge, et vald ei jõua lund ära lükata. Mida see naabrimees peab ütleva, kas: "Tead, ma ei tule," või: "Too mulle kanistriga seda tavalist diislikütust ja teine kanister ka, kuhu ma oma erimärgistatud kütuse saan välja lasta"? Kuidas peab reaalses elus käituma, et olla õiguspärane?

Aseesimees Keit Pentus

Vabandust! Ma juhin kõigepealt küsija tähelepanu sellele, et eelnõu juhtivkomisjon on rahanduskomisjon, mitte õiguskomisjon ja Riigikogu kõnetoolis on rahanduskomisjoni esinda-

ja. Aga nüüd vastuseks sõna Peep Arule. Palun!

Peep Aru

Aitäh! Eks ma oleksin sama asja öelnud ja oleksin vastusest kõrvale põigelnud. Aga nüüd pean ma vastama. Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma ütlen veel kord, sõbrad, et omavalitsustes on teede hooldajad, sealhulgas taliteede hooldajad leitud konkursside alusel ja on sõlmitud lepingud, et selle töö tegemise väärtuseks on summa x. Kui lepingud on õigesti koostatud, siis ei ole mitte omavalitsuse mure hakata ottsima lisatööjõudu, vaid see on selle lepingu-partneri mure. Kas ta kaasab sinna Juhani, Jaani, suure traktori, väikese traktori, teedemasina, põllumajandusmasina – see on tema mure. Loomulikult tuleb seadust täita. Ma veel kord ütlen: ükski erimärgistatud kütusega põllumajandusmasinate kasutaja, kes läks naabrimammile appi raskel ajal, kui hanged olid naabrimammist kolm korda kõrgemad, ei ole karistada saanud. See ongi inimlik lähenemisviis. Kui me teeksime nii, et on mingi kriisikomisjon ja eriolukord, ega me siis sellega ka kõiki asju ära ei lahenda, sõbrad. Me peaksime minema siis veel detailsemaks. Ma tõin ka rahanduskomisjonis näite, et kui naabrimees juhuslikult teel ühelt põllult teisele sõidab truubist mööda ja sõidab ojja, siis naabrimees, ka erimärgistatud kütusega, läheb ja tõmbab ta välja. Aga seda ei saa võtta nii, et vallavalitsus peab enne kogunema ja välja kuulutama kriisiolukorra. Jätkem ikka maale ja linna terve mõistus! Aga kui me tahame peensusteni minna, siis me peaksime selle paberi asemel tegema kindlasti kümneid kordi pikema paberi. Kuid ka siis ei suuda me kõiki elujuhtumeid kirja panna.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Evelyn Sepale, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Nii bravuurikat Peep Aru pole mina siit kõnepuldist enne kuulnud, aga ma pole päris kindel, et mina selle Peep Aru sõber tahan olla. Võiks need familiaarsused jätta teise kohta ja teiseks ajaks. Mis puudutab terve mõistuse reguleerimist, siis, vaadake, elus on ikkagi niimoodi, et jalakäijal on ülekäigurajal sada kor-

da õigus, aga millegipärast sõidetakse ikka jalakäijaid ülekäigurajal surnuks, sest nii elus lihtsalt on. See olukord meenutab ka seda, et terve mõistus võib meil olla, aga elu vajab reageerimist ja reguleerimist. Aga minu küsimus puudutab seda, et teil oli häid näiteid statistika kohta ja te parandasite kolleeg Sara-puud. Kuid äkki see Euroopa keskmine ongi miinimumnäit, äkki te tooksite arvnäitajaid?

Peep Aru

Aitäh! Ei, arvnäitajaid mul peas loomulikult ei ole, aga ma ei eksinud põhimõttes. Kindlasti ei saa olla miinimumtase keskmine. Loomulikult, sõprade valik on ju kahepoolne. Mina lihtsalt olen näidanud üles head tahet suhtuda kõigisse Riigikogu saalis viibijatesse kui sõpradesse, naisterahvaste puhul võiks isegi öelda, et sõbrannadesse. Ei ole midagi hullu, Evelyn! Kas jäi veel midagi vastamata?

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Nüüd on võimalus pidada läbirääkimisi. Kui on kõnesoove, siis avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Kui ma kuulasin neid ettekandeid, siis mulje jäi veidi teine kui eelnõu teksti lugedes, siis oli mulje tunduvalt tagasihoidlikum. Hirm selle ees, et me peame kõiki võimalikke nüansirohkeid situatsioone pidevalt reguleerima, on minu meelest mõistlikult käitavas ühiskonnas alusetu.

Kui tulla sama küsimuse juurde, mida ma eelnõu esitajalegi esitasin, ehk selle küsimuse juurde, kui palju me üldse vajame mingisuguseid erimärgistatud ja erijäädvustatud ja erikirjeldatud õigusi ja asju, siis ma arvan, et tänapäeva maailmas aina vähem ja vähem. Võib-olla kümme aastat tagasi võis iga sõiduki jaoks satelliitjälgimise süsteemi loomine ja kütusemõõdiku paigutamine maksta küll mitte niisama palju kui see sõiduk ise, aga märkimisväärse osa selle hinnast, kuid tänapäeval, kui meie taskutes on kõikvõimalikku elektroonikat, mille arvutusvõimsus ületab selle sead-

mestiku arvutusvõimsuse, millega inimene esialgu Kuule lennutati, ei ole mingit probleemi lisada (ja sätestada see ka seaduses) ükskõik millisele sõidukile, kas erimärgistatud kütust või lihtsat kütust kasutavale autole, traktorile, millele iganes, väike mõõdik, mis ühendatakse GPS-süsteemiga, see mõõdik plommida, arendada välja riigi elektrooniline võimekus ja maksta toetusi nendel juhtudel, kui need sõidukid on sõitnud põldude peal, kuna need kohad, kus põllud on, on ju meile üldjuhul teada, ja mitte maksta seda toetust sellistel juhtudel, kui need sõidukid on sõitnud teede peal. Või vastupidi, kui auto kütusepaagis on erimärgistatud kütus, siis juhtudel, kui see sõiduk on sõitnud teede peal liialt pikalt ja teistmoodi kui tavaks, siis tuleb lihtsalt maksu lisaks maksta või leida mis iganes muu lihtne, tänapäevane ja mõistlik lahendus.

Kuulates sõnavõtte, tuli ilmsiks, et Maksu- ja Tolliamet on oma karistusreeglistikku rakendanud ainult viiel juhul ja seda juhtudel, kui ettevõtte on osalenud hankekonkursil ja on hanke võitjana kasutanud erimärgistatud kütust. Seega, see eelnõu tõepoolest tegeleb justkui natukene mittekohase asjaga. See ei tähenda seda, et me ei peaks oma õigusruumi muutma selliseks, et inimeste arukas abistamine ei oleks karistatav. Ise kutsun ma üles täpselt sellelesamale, millest enne siin ka juttu oli, ehk tuleks kaotada kõikvõimalikud erimärgistused ning tänapäevast ja tehnoloogiliselt läbi mõelda otsetoetusmehhanismid, mis on praegu võimalikud, mille rakendamine maksab vaid mürdosa sellest aktsiisist, mida makstakse või ei maksta, oleneb, mis pidi vaadata. Ma arvan, et see olekski mõistlik tee, selmet tekitada kõikvõimalikke keerulisi regulatsioone, mis, nagu ka sõnavõttudest kuulda oli, puudutavad tõepoolest vaid üksikjuhtumeid.

Meie meelest on võimalik seda eelnõu algatusena käsitleda ja arukal moel kohendada selliseks, et ta vastaks tänapäeva võimalustele ja õigustele, nagu iga tekst on muudetav (loodetavalt mitte nii suures mahus, et ta täiesti uueks tekstiks muutuks). Igatahes oleme me olukorras, kus, ma arvan, infotehnoloogia ja kõikvõimalik mõõtmistehnoloogia on nii palju arenenud, et meil on põhjust seda ainult rohkem ja rohkem ning mõistlikumal moel oma seadustesse sisse kirjutada, sest mis pagana e-riik meil on, kui me kõige lihtsamaid e-la-

hendusi, mida kõikvõimalikest poodidest, nii füüsilistest kui ka e-poodidest, lihtne osta on, oma ühiskonna arendamiseks kasutusse ei võta. See oleks ka, ütleme, kõigi ühiskonnaliikmete suhtes õiglane käitumine, erimärgistatud kütus täidaks oma eesmärgi või ühiskond toetaks otsetoetustega selliseid tegevusi, mille puhul teede kasutamist tavapärasel moel ehk edasiliikumise mõistes ei toimu. Sinna hulka võiksid kõigile võrdselt kuuluda nii teehoolustööd, ehitustööd, põllumajandustööd ja mis iganes muud tööd.

Kutsun üles kõiki seadusloomeaktidega ülesastuvaid isikuid võimalikult sageli ja võimalikult palju kasutama seadustes olemasolevaid geoinfosüsteemseid võimalusi, seda enam, et me oleme teinud sammu ja panustame päris märkimisväärselt ka Euroopa Kosmoseagentuuri (igal aastal 15 miljonit krooni või midagi sinnakanti, tulevikus võib-olla veel rohkem) ja täiesti patt oleks, kui need panustused jäävad kasutamata. Seda enam, kui me meenutame neid sõnu, mida siin saalis räägiti siis, kui meile tehti ettepanek liituda Euroopa Kosmoseagentuuriga. Siis just kõike seda maastiku, planeedi, koordinaatide ja kõige muu geoinfosüsteemsega seonduvat ja olulist meile siin ju ette loeti. Olgem kooskõlalised oma otsustes ja tegudes ka edaspidi! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Ma proovin oma ettekandega rohkem maa peale jääda ja päris kosmosesse mitte minna.

Kui tubli põllumees lumeputuse olukorras läks appi oma naabriperele, külale või vallale, ja jäi, sinine kütus paagis, külatele lund lükates Maksu- ja Tolliameti inspektorile vahele, oli pahandus majas. Me ei saa tavaolukorras tõesti lubada olukorda, kus sinise kütusega moonutatakse ausat konkurentsi. Seetõttu on mõistlik lubada lund lükata erimärgistatud kütusega vaid hädaolukorras, kui kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon on sellise olukorra välja kuulutanud. Praegune seaduse sõnastus lubab sellist jock-olukorda, et kui põllumees läheb sinise kütusega lund lükkama ja ees on ainult lumesahk, siis ta rikub seadust, kui ta aga paneb

lisaks haakesse näiteks heinapressi, siis on kõik seaduslik. Sellist sürrealistlikku pilti ei peaks seadusandja küll kuidagi provotseerima.

Rahanduskomisjoni esindajalt kuulsime, et sel aastal kedagi karistatud ei ole. Iseenesest on see väga mõistlik. Aga olukord, kus põllumees rikub seadust ja kontrolliv ametnik ei täida seadust, tähendab, ei karista teda, ei ole normaalne. Sellist anarhiasugemetega õigusraumi ei peaks üks kultuurriik endale küll lubama.

Eraldi teema on erimärgistusega diislikütuse vahetamine traktoril tavalise diislikütuse vastu. Need, kes on traktorit ligemalt näinud, teavad, et see on väga töömahukas. Pealegi jäävad filtritesse ja pumpa värvipigmenti jäägid, mille väljapesemiseks tuleb läbi sõita umbes neli paagitäit, alles siis saab sealt puhta proovi võtta. Hea, et Viljandis on kõik hästi. Aga Eestis on piirkondi, kus lõppenud talvel metsaküla elanikud ei pääsenud nädal aega kauplusesse ega lapsed kooli. Seetõttu kutsu me teid, austatud kolleegid, üles seda seaduseelnõu toetama! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Selle ettepaneku peame me läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 705 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 705 on menetlusest välja langenud. (Tabel 13.)

2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (712 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun algatajate ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Täna on selline päev, et vaatamata kaunile soojale kevadilmale räägime me külmast ja külmaga kaasnevatest probleemidest. Nii ka selle Keskerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu puhul.

Aga enne kui teis, head valitsusliitlased, tekitab tõrge, et Keskerakond tuleb muutma midagi, mida on viimastel aastatel tehtud, ütlen, et ei, sellel käibemaksu tõstmise lool on märksa pikem saba. Toasooja 5%-line käibemaks otsustati tõsta 18%-le juba 10. detsembril 2003. aastal. 10. detsembril 2003 otsustati, et käibemaks tõuseb 18%-le ka tuule- ja hüdroenergial ning see hakkab kehtima 1. juulist 2007. Toona, 2003. aasta detsembris, sai see käibemaksu tõstmine tugeva avaliku kriitika osaliseks, aga ometi võeti see seadus 55 häällega vastu. Poolt hääletasid Reformierakond, Res Publica ja Rahvaliit, vastu olid 17 Keskerakonna ja mõdukate fraktsiooni liiget, nende hulgas näiteks siin saalis olevad Enn Eesmaa, Eiki Nestor, Marika Tuus, Toivo Tootsen, Ain Seppik, aga ka Harri Õunapuu. Hääletusel ei osalenud isamaalased. Mida siis otsustati? Otsustati seda, et alates 2007. aasta 1. juulist on füüsilistele isikutele, elamu- või korteriühistutele, kirikutele ja kogudustele, haiglat pidavatele isikutele ning riigi-, valla- või linnaeelarvest finantseeritavatele juriidilistele isikutele või asutustele oma tarbeks müüdava soojusenergia ning füüsilistele isikutele müüdava küttureurba, briketi, kivisöe või küttepuidu käibemaksumäär 18%.

Mida see inimestele tähendas? Ma toon teile nelja aasta küttearved ühest Eesti linnast. Kui jaanuaris 2007 oli korteri küttearve 777 krooni, siis aasta hiljem oli see arve 1127 krooni, aastal 2009 oli see 1552 krooni, aastaks 2010 on see tõusnud 1800 kroonile. Mis oli vahepeal muutunud, miks need arved suurenesid? Asi ei ole ainult maailmaturu hindades. Aastal 2007 oli toasoojaks kasutatav maagaas aktsiisivaba ja kehtis 5%-line käibemaks. Käibemaksu muutus oli juba varem otsustatud, see oli üksikotsus. Selle võimendamiseks järgnes 14. juunil 2007 tehtud otsus, et maagaasile kehtestati aktsiis: 0 krooni asemel oli aktsiis 157 krooni 1000 kuupmeetri kohta. Nii et ühel ajal mõjusid nii käibemaksutõus kui ka aktsiis-

sitõus. Seetõttu olid arved 2008. aastal paratamatult suuremad.

Möödunud aastal, te kõik mäletate, tehti kolm negatiivset lisaeelarvet, teise negatiivse lisaeelarve mõjul tõsteti 2009. aasta juulist kõigi kaupade ja teenuste, millele ei olnud kehtestatud erisust, käibemaks 20%-le ja lisaks kergitati maagaasiaktsiis 367 kroonile 1000 kuupmeetri kohta. Riigieelarve arvudes tähendab see, et 2010. aastal planeeriti ainuüksi maagaasiaktsiisist teenida 246 miljonit krooni ja sellele lisaks toasooja käibemaksust 560 miljonit krooni. Ma tuletan meelde, et aastal 2007 oli maagaasiaktsiis 0 krooni ja toasooja käibemaks kodutarbijale 5%. Tõsi, ettevõtjatele-firmadele oli juba siis käibemaks 18%. Ma toon teise näite selle kohta, kuidas selline maksude lisamine on mõjunud toasoojaarvetele. See näide tuleb Kiviõli linnast, mille elanikud pidavat olema märksa õnnelikumad, sest kaugkütte peamise komponendi, loodusliku gaasi kõrval on seal lisaks kütteallikaks põlevkivi, mida ostetakse vastavalt lepingule Kiviõli Keemiatööstuse Osahingult. Täiendav kütte põlevkivi baasil on odavam kui kütte gaasi baasil ning see võimaldab elanikkonnal osta kaugküttesoojust suhteliselt madala hinnaga. Sellele vaatamata, üllatus-üllatus, on ka Kiviõlis toimunud hinnatõus. Kui 2007. aasta veebruaris oli 56-ruutmeetrise korteri soojaarve 764 krooni (tuletan meelde, et siis oli käibemaks 5% ja aktsiis oli 0 krooni), siis aasta hiljem, 2008. aasta veebruaris oli see tõusnud 1269 kroonile (tõus oli 500 krooni). Maagaasile oli lisatud aktsiis 157 krooni 1000 kuupmeetri kohta ja käibemaks oli tõusnud 18%-le. Aasta hiljem oli arve kasvanud 1460 kroonini. See 200-kroonine tõus on näide selle kohta, et see oli periood, kui maagaasi hind maailmaturul oli viimase 42 aasta tipus, aga praegu ta seal enam ei ole. Sellele vaatamata, võrreldes 2009. ja 2010. aastat, tõusis sellesama korteri küttearve üle 500 krooni, sest suurenes aktsiis (367 krooni 1000 kuupmeetri kohta) ja käibemaks oli tõusnud 20%-le.

See, et küttehinnad on talumatult kõrged, ei ole siin Riigikogus ilmselt mitte kellelegi üllatus. Siin on head kolleegid Res Publicast, kes tegutsevad koduomanike liidu nime all ja võitlevad parema hinnaga soojusenergia eest koduomanikele. Head kolleegid Reformierakonnast on üllitanud pressiteate, et nad otsivad

parimat võimalikku lahendust küsimusele, kuidas tagada Eesti rahvale võimalikult odav energia ning toasoe. Head kolleegid on teinud telereklaami ja lubanud poole väiksemaid küttearveid. Teate, küttearved oleksid märksa väiksemad, kui toasoojale ei lisataks nii hoolsalt makse. Seda olukorras, kus viimastel aastatel ei ole tõstetud ühtegi sotsiaaltoetust nendele inimestele, kelle selliste maksude tõstmine tõeliselt löögi alla paneb; seda olukorras, kus me elame kliimas, kus toa kütmine talvel ei ole valik, vaid toa kütmine on sundtegevus.

Pidev kaudsete maksude tõstmine on viinud meid olukorda, kus inimesed, kes ei võitnud midagi tulumaksu alandamisest, on pidanud hakkama mitu korda enam maksuma käibemaksu ja aktsiiside taha peidetud riigimakse. Koozem on meie arvates lihtsalt ebavõrdselt jagatud väiksema sissetulekuga inimeste kanda.

Ma tean juba vastuargumenti. Vastuargument on see, et kui küttearved on piisavalt valusad, siis hakkavad inimesed oma kodusid renoveerima ja varsti ei kuluta me küttele enam mitte midagi. Jah, tõepoolest, soojapidavus on oluline, et me n-ö ei kütaks ilma, aga paraku on need sedavõrd kallid tööd, et praeguses olukorras, kus, ma tuletan meelde, tööpuudus on 20%, elanikel selleks enamasti jõudu ei ole. Seda enam, et paljud majad on üsna vanad ja nende renoveerimine väga kulukas. Rääkimata torustikest. Vana tehnoloogiaga rajatud torustike küttekadu on suur, kuid valdades on soojatorustikud vähemalt 1–1,5 kilomeetrit pikad ja 1 kilomeetri soojatorustiku renoveerimine võib hinnanguliselt maksta 1,5 miljonit krooni. Praeguses olukorras, kus valdad on vähendatud tulubaasiga, kus elanike hulgas on väga palju väga tõsistes makseraskustes inimesi, ei ole seda raha kõige kergem leida. Huvitaval kombel kerkis rahanduskomisjonis üles ka teema, et sellel aastal on KredEx, kes muidu aitab soojustuse renoveerimise toetusega korteriühistuid, muutnud oma toetamispõhimõtet ja enam ei kompenseerita 10% maksumusest.

Miks me tuleme eelkõige appi nendele korteriühistutele, kes on sõltuvad keskküttest? Ka viimasel talvel tekkis väga palju probleeme, et need, kes elavad korteriühistutes, ei saa ise valida, kuidas nad oma kodu kütavad, nad on päris suures sõltuvuses naabritest, nad on päris suures sõltuvuses korteriühistust, ja nii

on viimastel aastatel paljud korteriomanikud olnud sunnitud uuesti liituma keskküttesüsteemiga. Ajalehes on ilmunud artikkel, kus räägitakse Rakvere korteriomanikust (ma ei hakka tema nime siin nimetama, lehes on see nimi küll nimetatud), kellel oli 15 aastat elektriküte ja kõige külmematel kuudel oli tema küttearve 1500 krooni, aga korteriühistu survele pidi ta taas liituma keskküttesüsteemiga ja nüüd on tema arved peaaegu kaks korda suuremad. Nii on ka näiteks Palamusel nähtud, et need inimesed, kes on uuesti keskküttesüsteemiga liitunud, on hakanud rohkem maksuma. See on olnud korteriühistu otsus. Nii et keskükte ei ole paljudele inimestele mitte valik, vaid sundus, täpselt samamoodi, nagu toa kütmine talvel ei ole valik.

Ma kordan veel kord üle, et see käibemaksuerisus 9% (mitte enam 5%, nii nagu see oli aastani 2007, 5%-list käibemaksuerisust ei ole enam mitte millelgi, isegi mitte ravimitel) hakkaks kehtima 1. jaanuarist 2011.

Kui me seda seaduseelnõu edasi menetleme, siis me suudame selle seadusena Riigikogus vastu võtta veel sel kevadhooajal, mis tähendab, et on piisavalt aega planeerida see maksuerisus ja sellega seonduv kulu ka järgmise aasta riigieelarvesse.

Ma tänan teid tähelepanu eest ja vastan rõõmuga küsimustele!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi on. Esimesena saab küsimuseks sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Aitäh! Hea ettekandja! Ilmselt asjasse puutuva isikuna ja tausta teades oskate te ehk seletada, mille tõttu küll näiteks Tallinna uutest ehitatud sotsiaalhoonetes on jätkuvalt inimeste küttearved väga suured, vaatamata sellele, et tegemist ei ole väga vanade ja väga lagununud hoonetega. Teine küsimuse osa on see, et te kirjeldasite hinnatõuse, mis olid märkimisväärselt suuremad kui taustaks olevad maksutõusud. Mil moel küll maksu alandamine alandab hinda, mis on nõudmise ja pakkumise tasakaalul tekkiv? Kaugkütte hind on ju üks energiahindadest, turul on teisigi energiai. Miks peaks müüja müüma sel juhul odavalt, kui maksu alandatakse?

Kadri Simson

Ma tänan küsimuse eest! Tõepoolest, kaugkütte hind koosneb mitmest komponendist ja neist kõige kiiremini, vähemalt viimastel aastatel, on tõusnud aktsiisid. Aga kaugkütte hind peab vastama Konkurentsiameti hinnangule. Konkurentsiamet on mitmes linnas andnud õiguse hinda tõsta ja mitmes linnas on ta öelnud, et see ei ole põhjendatud. Nii näiteks jälgib Konkurentsiamet iga kuu maailmas toimuvat energiahindade muutust. Konkurentsiameti juhataja on öelnud, et soojuse piirhinnad seal, kus maagaasiga köetakse, vaadatakse üle iga kuu ja neile ettevõtetele, kes ei täida neile hinnavalemi alusel pandud kohustust soojuse hinda langetada, teeb amet ettekirjutuse. Minu teada enamik korralikke soojafirmasid hoidub sellistest ettekirjutustest ja käitub hinnaga vastutustundlikult. Mis puudutab küsimust, et turul on veel mitmeid teistsuguseid soojaallikaid, siis ma mainisin ühte väikest linna, kes kasutab teist soojaallikat. Aga ka näiteks Võru linnas on toasooja hind suhteliselt tagasihoidlik, sest seal köetakse hakkepuiduga, ja ka Võru linna keskküttetarbijaid see käibemaksu alandamine aitaks. See alandaks ka Võru linnas toasooja hinda.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Aleksei Lotmanile. Palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ettekandes oli juttu, et just korteriühistute, suurte majade inimesed on eriti haavatavad ja just sellepärast tehakse nendele see soodustus. Aga millised valikud on näiteks pensionäriil, kes ostab puid oma korteri kütteks? Miks temale ei ole vaja maksusoodustust?

Kadri Simson

Ma tänan selle küsimuse eest! Sama küsimuse esitas Kaia Iva rahanduskomisjonis. Tõepoolest, selles eelnõus on praegu keskendunud nende inimeste soojaarvetele, kelle korterid on keskküttevõrgus, ja nende puhul käibemaksu alandamisele. Aga kõige lihtsam on teha pärast esimest lugemist parandusettepanek, et see laieneks ka füüsilisele isikule müüdava küteturba, briketi, kivisöe ja küttepuidu käibemaksu määradele. Nii lihtne see ongi. Ma loodan, et rohelised teevad selle muudatusettepaneku.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks sõna Taavi Rõivasele, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma kuulen suure hirmuga, et seda maksusoodustust on teil kavas veelgi laiendada. See hirm tuleneb sellest, et rahanduskomisjonis, kui me arutasime selle eelnõu rahalist mõju, mis ulatub juba praegu sadadesse miljonitesse kroonidesse ja kui te seda laiendada kavatsete, siis veelgi suuremate summadeni, ei märkinud te mitte ühtegi võimalikku katteallikat, mille arvel see raha leida. Ma usun, et ka Keskerakonna fraktsioonile on hästi teada, et Eesti riigil ei ole raha lihtsalt vasakule ja paremale jagada, vaid iga kulutus, mis me teeme, peab tulema millegi arvel. Kas te tänaseks olete välja mõelnud, milline on Keskerakonna fraktsiooni eelistus, mille arvel me võiksime leida need 300 miljonit krooni, mis praegu eelnõus on, või veel suurema summa?

Kadri Simson

Aitäh! Teie ees seisab opositsiooni esindaja. Ma pean meelde tuletama, et isegi rahandusminister ei suuda praegu oma erakonnaga täpselt kooskõla leida, kas järgmisel aastal on eelarvest puudu miljard või kolm ja pool miljardit. Praegu peame meie, opositsioonis oljad, ütlema, et see maksusoodustus tuleb sisse arvata järgmise aasta eelarvesse. Mille arvel? Ma arvan, et viimastel aastatel on olnud niivõrd lokkav kaudsete maksude tõus, et kui neid natukene modereerida, siis see on ainult sotsiaalselt õiglane.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks sõna Aleksei Lotmanile, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et selle eelnõu eesmärk on suurendada fossiilkütuste tarbimist?

Kadri Simson

Selle eelnõu eesmärk on vähendada toasoojaarveid, selle eelnõu eesmärk on, et kaudsete maksude osakaal väheneks.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Mart Jüssi. Palun!

Mart Jüssi

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mul on järgmine küsimus. Kui ma siin väga üldiselt arutan, siis selle käibemaksu muudatusega saaksime me soojaarvetes kindlasti kokku hoida umbes kümmekond protsenti, aga on selge, et need arved tulenevad eelkõige sellest, kui palju seda sooja majadest välja hajub. Energiasäästumeetmetega oleksid need kokkuhoiud määrad tunduvalt olulisemad, võib-olla isegi kuni 20%. Siit ka selline küsimus, et kuidas see teie esitatud käibemaksumuudatus siis tegelikult stimuleeriks inimesi energiat kokku hoidma? Siinjuures tuleksin märkusena tagasi Marek Strandbergi esitatud küsimuse juurde, miks siis uutes majades, mida praegu ehitatakse, ka sotsiaalmajades, on energiakasutus ikkagi nii ebaefektiivne.

Kadri Simson

Ma tänan teid! Ma lähen natuke tagasi ka kolleeg Lotmani küsimuse juurde fossiilsete kütuste soodustamise kohta. Ma tuletan meelde, et rohelised on väga innukalt seisnud aktiivide tõusu eest, millega manitsetakse inimesi kasutamast selliseid patuseid asju nagu alkohol, tubakas või fossiilsed kütused. Selle käibemaksu puhul läheb kõrgema käibemaksu alla ka tuule- ja hüdroenergia. Käibemaksu tõstmine ja millegi n-ö mittekasutamisele kutsumine ei ole mõnes olukorras võimalik, nii nagu ravimite käibemaksu tõus ei pane inimesi olukorda, kus nad võib-olla hakkavad vähem ravimeid kasutama ja ehk rohkem tervislikult elama. Sellest tõusust ei ole kohe võimalik terveks saada. Samamoodi ei ole momentaanselt võimalik kõiki kodusid üle talve soojustada. Mis puutub Tallinna korteritesse, siis oli meil huvitav võrdlusmoment. Võrdlesime siin kolleeg Tiit Kuusmikuga Kiviõli linna küttearveid ja Tallinna küttearveid ning erinevus ei olnudki nii suur.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Taavi Rõivasel. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma pean kahjuks juhtima tähelepanu sellele, et hea vastaja ei vasta sisuliselt peaaegu ühelegi olulisele küsimusele, sealhulgas ka minu küsimusele. See, et te kuulute praegu opositsioonierakonda, ei tähenda, et teil ei ole mitte mingisugust vastutust või et teil ei võiks olla eelistusi ja te saaksite öelda, et raha tuleb lihtsalt leida. Päris nii see kindlasti ka ei ole. Paraku ei vastanud te ka kolleeg Mart Jüssi ja enne seda kolleeg Marek Strandbergi küsimusele. Ma küsin selle veel kord üle, natuke teises võtmes, jättes kõrvale need konkreetsed linna ehitatud sotsiaalmajad. Aga kui te ütlete, et Kiviõlis ja Tallinnas on kaugkütte hind üsna sarnane, siis ilmselt te teate ka seda, miks on see Kiviõlis ja Tallinnas oluliselt kallim kui näiteks Tartus. Miks peab Lasnamäel maksma toasooja eest rohkem kui Annelinnas?

Kadri Simson

Aitäh! Hea kolleeg Taavi Rõivas! See, et teile minu vastused ei meeldi, ei tähenda, et ma küsimustele ei vastaks. Me näemegi päris paljudes asjades Eesti arenguid erinevalt ja teie, kes te olete hääletanud selle poolt, et kaudsed maksud on märgatavalt viimastel aastatel tõusnud, peate loomulikult oma samme õigustama. Mina, kes ma leian, et kaudsed maksud lõövad eelkõige inimesi, kes on niigi löögi all, seisan siin seetõttu, et teha samm tagasi. Praeguses suures suves võib soojahinna pärast muretsemine tunduda kohatu, aga rege rauta suvel, ja soojahinnad praegusel hetkel on kõrged. Nad ei pruugi tõusta järgmisel aastal, sest maagaasi hind on langemas ja Konkurentsiamet jälgib väga tähelepanelikult kõigi linnade kehtestatud soojahindu. Ühelgi kütteeetevõttel ei ole võimalik oma linnas kuludega mitesobivaid soojahindu kehtestada. Selle eest hoolitseb meil riiklik amet.

Aseesimees Keit Pentus

Protседuuriline küsimus Taavi Rõivaselt. Palun mikrofon Taavi Rõivasele!

Taavi Rõivas

Aitäh! Kuna minu nime nimetati, siis ma juhin tähelepanu, et ...

Aseesimees Keit Pentus

Hea kolleeg Rõivas! Nime nimetamise puhul on võimalik repliigi õigust kasutada läbirääkimiste ajal, nagu meie kodu- ja töökorra seadus ette näeb. Küsimuseks nüüd sõna Helle Kaldale. Palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Väga palju tõstatati küsimust, et riigieelarves ei ole raha, aga miks mitte leida raha näiteks astmelise tulumaksu kehtestamisest. Mis te sellest arvate – sellega saaks ju küsimust lahendada? Teiseks tahaksin repliigi korras öelda, et Konkurentsiamet kinnitab hinnad vastavalt majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusele. Siin lihtsalt headele kolleegidele meeldetuletuseks, et see ei sõltu mitte ühest või teisest linnast, vaid Konkurentsiameti ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi otsesest koostööst.

Kadri Simson

Hea kolleeg Helle Kalda! Ma tänan teid selle täienduse eest, et Konkurentsiamet kinnitab hinna. Tõepoolest siin soovitakse jälle jõuda sinnamaani, nagu me seisaksime praegusel hetkel ainult Tallinna korteriomanike soojahinna eest. Ei, see käibemaksu alandamine tuleb abiks kõigile, kes elavad praegu keskküttega korterites. Aga mitte ainult korteriomanikele, vaid, kui te tähelepanelikumalt vaatate, siis ka kirikutele ja kogudustele ning samuti riigi- ja kohalikest eelarvetest finantseeritavatele asutustele ja organisatsioonidele. Miks me üldse need kohalikud omavalitsused sisse tõime? Sellepärast, et käibemaksu tõstmine on neid löönud. Kohalikel omavalitsustel ei ole teadupärast võimalik käibemaksu tagasi saada.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Tõnis Kõiv. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mind häiris teie tutvustavas sõnavõtus väga see, kui te tõite välja, et väga suur probleem on see, kui mõni kortermaja elanik peab lõpetama teiste arvel elamise ja lülitama oma korteri maja ühtsesse küttesüsteemi, nagu see kortermaja puhul tavaks on. Te ilmselt ei ole kursis, et seda tüüpi vaidlustes on korteriühis-

tud käinud läbi erinevad kohtuastmed ja saavutanud väga ühese seisukoha, et kortermaja küttesüsteem on üks tervik ja sealt igasugused lahtiühendamised, lahtitegemised autonoomseks tegutsemiseks on tegelikult lihtsalt teiste arvel elamine. Samuti jäi arusaamatuks, milline on motivatsioon, mis peaks sundima korteriomanikke taotlema tasuta raha, toetust Kred-Exist ja ka mujalt, et oma maja säästvaks teha.

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kolleeg Kõiv! Teie küsimuse esimeses osas olen ma teiega absoluutselt nõus! Ka mina leian, et kortermaja on üks tervik. Võib-olla oli mind võimalik kaheti mõista. Minu põhjendus, miks me selles seaduseelnõus oleme praegu eelkõige keskendunud kortermajadele, oli see, et seal ei ole korteriomanikul valikut, milline küttesüsteem tal on, nagu näiteks on eramajades. Seal ei ole ka valikut, milline on eluruumi minimaalne küttemperatuur. See on meil kehtestatud – kütteperioodil ei tohi toatemperatuur olla alla 18 kraadi. See oli põhjendus, miks me oleme praegusel hetkel selle elnõu võtnud võib-olla nii kitsalt, et eramajade omanikud tunnevad, et nad pole kaasatud.

Teine küsimus: mis motiveerib soojustama? Aga soojustama motiveerib toasooja hind. Nagu te näete, käibemaks on ainult üks komponent. Võib-olla isegi märksa valusamalt on toasooja hinnale mõjunud aktsiisid. Aktsiisid on need, mille puhul karistatakse n-ö laristavat või tervisele ohtlikku käitumist ja need aktsiisid on jäänud selle seaduseelnõuga paraku puutumata. Need on tõusnud märksa kõrgemaks, kui meil euroliidu normidega peaks olema, ja need on need, mis kindlasti motiveerivad inimesi, nagu Taavi Rõivas ütles, oma aknaid soojustama ja ka maju renoveerima. Tänaasel päeval oleme me lihtsalt olukorras, kus paljudel korteriühistel on nii raske seis, et nad ei saa kohe laenu võtta. Ja nagu ma mainisin, see ongi põhiline probleem. Erinevate kaudsete maksude kiire tõstmisega praegusel raskel ajal on inimesed põhjendamatult raskesse olukorda pandud. Samas ei ole kasvanud mitte ükski sotsiaalne toetus, mis aitaks seda leevendada.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks on sõna Rein Ratasel. Palun!

Rein Ratas

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Siin ilmnes äsja ühes küsimuses teatud kartus, kas selle seaduseelnõuga ei taheta mitte soodustada fossiilkütuste kasutamist. Õelge, palun, hea ettekandja, kas ma tõesti eksin, väites, et meil Ees-timaal kasutatakse kaugküttes just positiivse arengulise protsessina fossiilkütuste asemel üha enam taastuvast loodusvarast saadavat biokütust. Olen rääkinud.

Kadri Simson

Aitäh, kolleeg Ratas! Teil on tõepoolest õigus! Vaadates viimaseid uudiseid, sinneroode Eesti ka liigub, aga nagu ma juba enne mainisin, käibemaks ei karistagi erinevaid küteliike, käibemaks on kõrgem erinevatele kesk-kütteallikatele, sõltumata sellest, milline on selle soojusenergia allikas, ja seetõttu me oleme täna siin teie ees käibemaksu muutmise seadusega, mitte roheliste südamele kalli aktsiisiga.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks on sõna Kaia Ival. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Siin juba tõuse-tus see küsimus, millest komisjonis rääkisime, eraisikutele müüdava küttepuidu kohta, millest nad ise soojusenergiat toodavad. Teie olite var-malt valmis tegema veel erisusi ka eraisiku-tele. Kuid sama probleem on ka korteriühis-tutel väiksemates asumites, kes on loonud oma katlamajad ja kütavad neid puiduga. Kas te olete nõus ka sinna veel erisusi tegema ja kas neid erisusi lõpuks väga palju ei saa?

Kadri Simson

Minu ettepanek oli taastada samasugune sõ-nastus, nagu oli käibemaksuseaduses, mis keh-testas toasoojale käibemaksu. Seal oli erinevus füüsilisele isikule müüdava küteturba, briketi, kivisöe või küttepuidu käibemaksu määras. Mis puutub kaugküttesse, siis kaugkütte puhul on käibemaksu määr allikast sõltumatu. Nagu ma mainisin, mõnes kaugküttejaamas kasuta-takse lisaks hakkepuitu, mõnes kasutatakse li-saks teisi allikaid.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Kaia Ival. Pa-lun!

Kaia Iva

Aitäh! Täpsustan sel juhul küsimust. Ma pidasin silmas neid korteriühistuid, kes ise too-davad soojusenergiat. Nad ise ostavad puidu, ise toodavad. Nad ei osta seda. See tähendab, et neile see soodustus ei laieneks ostmise pu-hul, kui te räägite käibemaksust.

Kadri Simson

Ütleme nii, et pärast seaduseelnõu esimest lugemist on kõigil fraktsioonidel ja Riigikogu liikmetel võimalik muudatusi teha. Kui te leia-te, et praegusel hetkel jääksid need korteriühis-tud, kes ise oma katelt kütavad, vaeslapse rolli, siis võib sellise muudatusettepaneku teha. Ma tuletan meelde, et ainuüksi maagaasi aktsiisist teenib riigieelarve veel sel aastal juurde 246 miljonit krooni. See on raha, mida veel kolm aastat tagasi ei saadud, sest maagaasi aktsiis oli null. Ja erinevatel liikidel on toasooja käi-bemaks 560 miljonit krooni, see on 20% pu-hul. Me teeme erisuse 9%-le selle seaduseel-nõuga. Nii et see kulu on igal juhul alla 300 miljoni krooni isegi siis, kui ta kaasab kõik toasooja käibemaksu eriliigid.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma olen vaadanud, et viimasel ajal on mitte ainult meile, vaid ka Euroopa Liidule väga palju muret teinud see, et Eestis on hinnatõus hakanud väga kiirelt ülespoole minema. On avaldatud kartust, et meie inflatsiooniprotsent hakkab muutuma ohtlikuks. Kas see eelnõu tegelikult aitaks hinnataset allapoole viia ja vähendada inflatsiooni?

Kadri Simson

Tõenäoliselt on selle aasta alguses toimu-nud inflatsioon siiski seotud laiemalt kütuste aktsiisidega. Eesti Pangas öeldi meile, et ainu-üksi eelmisel aastal toimunud käibemaksu 2%-se tõusu mõju tarbijahinnaindeksile oli 0,6%. See on käibemaksu tõus kõigile erine-vatele teenustele ja toodetele 18%-lt 20-le.

Meie puudutame praegusel hetkel ainult toasooja, millel järelikult on kindlasti mõju koduomanikele ja inimestele, kes peavad maksma oma soojaarveid. Aga väga drastiliselt ta seda inflatsiooni pidurdada ei saa, sest kogu käibemaks kokku 2% kõigele mõjutab tarbijahinnaindeksit Eesti Panga hinnangul ainult 0,6%.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Suur tänu ettekande ja küsimustele vastamise eest! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd juhtivkomisjonipoolseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Komisjon arutas seda eelnõu 10. mail. Komisjoni istungil tutvustas eelnõu algatajate nimel Keskerakonna fraktsiooni esimees Kadri Simson. Juhin tähelepanu, et seda eelnõu on täpselt samas sõnastuses korduvalt esitatud ja neid argumente, miks see eelnõu ei ole mõistlik, on nii rahanduskomisjonis, valitsuse saadetud kooskõlastuskirjas kui siin saalis samuti korduvalt välja toodud. Mõned olulised aspektid said ka komisjonis seekord täiendavalt üle käidud, sealhulgas näiteks eelnõuga tekkiv ebavõrdsus puidu ja teiste küttematerjalide kasutajate suhtes, samuti nendega võrreldes, kes ei ole kaugküttevõrku lülitatud, sealhulgas lõviosa maaelanikest. Olulise aspektina arutas rahanduskomisjon loomulikult ka selle eelnõu mõju riigieelarvele. Ei ole sugugi vastutustundlik rääkida kulust, mis ulatub ca 300 miljoni kroonini, ilma katteallikat pakkumata. Ma olen põhimõtteliselt nõus eelnõu algatajatega, et formaalselt piisab, kui tuua välja eelnõu maksumus, ja reeglid, mis kehtivad eelnõu seletuskirjale, ei nõua seda, et toodaks välja ka katteallikas. Küll aga, kui üks endast lugupidav erakond teeb nii olulise muudatuse ja ei tee seda mitte populismitahtest, vaid siirast soovist asju parandada, midagi muuta, siis igal juhul oleks kasulik ja mõistlik pakkuda välja ka katteallikas. Ainult nii saame me kaaluda erinevaid võimalusi, ainult nii saame me tõsiselt arutada, kas see eelnõu on Eesti riigile jõukohane, kas see eelnõu on mõistlik või mitte.

Komisjonis oli väga pikalt juttu energia säästmise soodustamise vajadusest, muu hulgas sellest, et erinevate energiasäästuvõima-

lustega, mida ka riik omalt poolt mitmel viisil toetab, on võimalik tegelikult saavutada oluliselt suurem kokkuhoid kui maksumäära langetamisega. Selle maksumäära langetamise makssavad needsamad soojatarbijad kinni kas siis mõne teise maksu tõusuga või mõne riigilt saamata jääva teenusega. Kui need inimesed renoveerivad oma elamu, paigaldavad kas või nii lihtsad asjad, nagu on individuaalsed soojamõõturid, siis see kokkuhoid on alatine ja see on sisuline kokkuhoid. Sellega me säästame ka energiat ja maksame selle eest, mida on mõistlik ja vajalik kasutada. Nii et igal juhul iga kroon, mis läheb energiasäästu, on efektiivsemalt kasutatud kui kroon, mis läheb maksusoodustusse.

Komisjoni arutelu puhul käis läbi ka see teema, mille kohta ma küsisin hea eelkõneleja käest siin saalis, saamata mitte mingisugust vastust. See puudutab seda, miks ikkagi on Tallinnas kaugkütte hind nii märkimisväärselt kõrgem kui näiteks Tartus. Mis need tegurid ikkagi on ja kas peaks ka mõlema linna elanikel olema huvi ja võimalus kaasa rääkida selles, et toasoe oleks kõigile taskukohane? Samuti eraldi veel hoonete soojustamisest. Arutasime ka seda, et ainuüksi, tuues taas Tallinna näite, Tallinna kaugküttetrasside isoleerimisega, mida on võimalik taotleda ka Euroopa Liidu vahenditest suure tõenäosusega, ainuüksi sellega on võimalik inimeste kütetarveid vähendada kuni 10% võrra ja see oleks ühekordne investeering. Sellega väldiksime igatalvist murulappide teket soojatrasside asukohta, see oleks mõistlik käitumine igal juhul, ometi ei ole seda mingil põhjusel siiani tehtud.

Komisjon otsustas lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle otsuse poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 4 ja erapooletuks jäi 1. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Olukord on ju selline, et viimase kahe aasta jooksul on toasooja hind kasvanud umbes poolteist korda, elektri kilovati hind on krooni pealt tõusnud poolteise kroonini, mootorikütused on meil

umbes kaks krooni kallimad kui Soomes või Rootsis. Muidugi võib rääkida ühest või teisest põhjusest, aga üks põhjus on kindlasti see, et me oleme oma maksusüsteemi kiirete muutustega soosinud seda ja kaasa mänginud, et kütuse puhul meil selline olukord on. Mida siis teha? Miks sa ei taha tulla selle ühe n-ö tagasisammuga kaasa?

Taavi Rõivas

Aitäh! See läheb nüüd selle eelnõu raami-dest kaugele välja. Aga väide, nagu oleks Soomes ja Rootsis mootorikütus odavam, ei vasta tõele. Mul oli hiljuti vajadus ja ühtlasi võimalus sõita autoga läbi pool Euroopat ja mitte kusagil ei olnud mootorikütus nii odav kui Eestis, igal pool oli kallim. Ja neid riike, mida ma olin sunnitud läbima seoses meile kõigile teadaoleva tuhapilvega, oli ikka väga palju, sealhulgas ka Rootsi. Soomes olen ma samuti hiljuti käinud. Nii et see väide lihtsalt ei vasta tõele. Nüüd mis puudutab seda sammu tagasi. Muuseas, ma rõhutan, et otsus ühtlustada käibemaksu ka toasoojale ei ole mitte selle valitsuse otsus, see pole ka mitte eelmise ega isegi mitte üle-eelmise valitsuse otsus, vaid see otsus on juba 2001. aastast paigas. See on üks kõige kauem ette valmistatud maksumuudatusi üldse. Miks maksuerisuste vähendamine on oluline, seda, ma usun, teab iga Riigikogu liige, kes natukenegi majandusteemade vastu huvi tunneb. Seda on väga põhjalikult Eestis käies argumenteerinud ka näiteks IMF. Seda on räägitud riigieelarve menetlemise käigus korduvalt. Meil on valik. Tegelikult see 300 miljonit, mis teie pakutud eelnõu peale kulub, tuleb kusagilt saada, ja kui te tahate ausat diskussiooni selle eelnõu ümber, siis olge nii ausad ja käige välja see koht, kust me selle raha võtame. Ei ole päris nii, et ainult koalitsioon peab raha lugema ja mängima etteantud raha raames. Ka vastutustundlik opositsioon peaks raha lugema. See on meie kõigi ühine raha ja korrektne oleks, et kui te teete väga suuri kulusid nõudvaid muudatusettepanekuid, siis te ka ütlete, mille arvel see kulu tuleks teie arvates katta.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Te teate, et meil on ligi 100 000 töötut inimest ja praktiliselt on see praegu iga viies, võib-olla juba rohkem, ligi iga viies töövõimeline elanik. Ja peaaegu iga kolmas pensionär elab praegu vaesuspiiril. Need on statistikaandmed. Mõnes piirkonnas, nagu näiteks Ida-Virumaal, on varsti juba iga neljas töötu. Ja lootust pole. Mõned on juba rohkem kui pool aastat töötud. Ja ütlege, palun, kas te teate, kui palju nad saavad raha riigi poolt ja kui palju maksab korter ja kui palju sellest hinnast maksab küte. Mispärast ei ole teile elanike praegune olukord argumendiks, et arutada ja koos leida väljapääs selles küsimuses?

Taavi Rõivas

Aitäh! Just teie esitatud põhjustel, millest osa olid küll pisut ebatäpsed, aga ma usun, et mõte sellest ei muutu – just nendel põhjustel peame me iga maksumaksja krooni väga põhjalikult lugema. Just nendel põhjustel peame me vaatama, et meil jätkuks raha toimetulekutoetuseks, et meil jätkuks raha töötutele toetuste maksmiseks, tööhüvitiste maksmiseks jne. Me ei saa kergekäeliselt, lihtsalt selleks, et koguda enda parteile populaarsust, teha maksumuudatusi, mis tegelikult käivad Eesti riigile üle jõu. Me peame lugema iga krooni, mis meil eelarves on ja me peame sellesse rahasse vastutustundlikult suhtuma.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Minu tähelepanu haaras teie jutt sellest, et komisjonis räägiti Tallinna ja Tartu küttehindadest. Oleks seda komisjonis räägitud, oleksin juba komisjonis kaasa löönud. Aga ma vaatan Konkurentsiameti kodulehte, kus on otsus, et keelduti kooskõlastamast Tartu suurima kaugkütteettevõtja Tartu Keskkatlamaja taotlust tõsta sooja hinda, mis oleks toonud tarbijatele hinnatõusu 27%. Samas on Tallinna ja Tartu soojahinnad mõlemad täpselt Konkurentsiameti kooskõlastatud. Kas te oskate välja tuua, mis see Tartu ja Tallinna küttehinna vahe on? Tallinnas on 465 km soojusvõrke ja sooja-

hind on 851 krooni MWh. Mis see Tartus siis on?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ütleme nii, et kütteperioodi jooksul oli see vahe, kui ma nüüd peast õigesti mäletan, ligi 30%. Ma võin eksida, aga see suurusjärk on sinna kanti ja vahe oli Tartu kasuks. Miks ta nii on, seda võikski arutada ja ma väidan, et päris kindlasti on võimalik Tallinna toasooja oluliselt soodsamaks muuta, kui investeerida nendesse haljendavatesse küttesüsteemidesse, mis on tohutu soojuskao allikas, ja kui investeerida elamute energiasäästlikkuse suurendamisse nii vuukide soojustamise kui ka nii lihtsa asja näol nagu iga korteri energiamõõduri ja regulaatori paigaldamine. See kokkuvõtte, mida on võimalik saavutada, on tegelikult väga suur.

Juhin tähelepanu, et nagu hea küsija ise oma ettekande käigus rääkis, on käibemaksu tõusu mõju vaid väga väike osa energiahindade kallinemisest. Seal on väga palju tegureid. Kui me räägime praegu selle tõusu mõjust, mis heal juhul moodustab kogu tõusust ühe neljandiku, siis mõistlik oleks arvestada, et energiahindade tõus, sõltumata sellest, mida Eesti oma maksudega teeb, võib aset leida ka järgnevatel aastatel. Et selleks valmistuda, oleks tark juba praegu rääkida ka parlamendis võimalikult palju sellest, kuidas me saavutaksime säästlikuma energiakasutuse, kuidas me saavutaksime soojapidavamad ja vähemate soojakadudega energiasüsteemid.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Lembit Kaljuveel. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea ettekandja! Ma palun vabandust, et ma ütlesin mootorikütused, tegelikult ma mõtlesin diislikütust. Tõesti, diislikütus on nii Soomes kui Lätis peaaegu kaks krooni odavam kui Eestis, nii et rekkad, mis siit välja lähevad või siia sisse tulevad, tangivad ikkagi meie naaberriikides ja paagitais maksab seal umbes 3000 krooni vähem kui meil. Aga ma tahtsin küsida, kas koalitsioonis ja rahanduskomisjonis on olnud arutlusi, et me muudame oma kaudsete maksude poliitikat järgmise aasta eelarve osas – ma mõtlen siin nii aktsiisi kui

käibemaksu osas –, tehes teatud soodustusi. Või ei ole sellist mõtet olnud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Taas kord juhin ma tähelepanu sellele, et te viite arutelu väga laiaks – laiemaks, kui seda selle eelnõu pinnalt saaks teha. Aga vastus teie küsimusele on see, et Eesti maksupoliitika selge trend on maksusüsteemi efektiivsemaks muutmine. See tähendab ka erisuste vähendamist ja see võimaldab hoida maksu-määrad mõistlikul tasemel. Juhul kui me erisusi suurendaksime, oleks selle sammu teine pool vältimatult maksumäärade tõus. Taas kord juhin ma tähelepanu, et see rahahulk, millega me arutama peame, ei muutu kuidagi iseenesest suuremaks. Ja kui me teeme mingi erisuse ühele sektorile, siis me peame kusagilt mujalt raha koomale tõmbama. Täpselt samamoodi toodi ka eelmise päevakorrapunkti käigus välja, et erimärgistatud kütus maksab Eesti riigile 1,3 miljardit aastas. Need on väga suured summad ja maksuerisused üldiselt kipuvad olema oluliselt ebaefektiivsemad kui kõikvõimalikud otsetoetused. Ja seda ainuüksi seetõttu, et maksuerisusest saavad kasu ka need, kes tegelikult abivajajad ei peaks olema või kes tegelikult riigilt toetust või soodustust vältimatult saada ei peaks. Oluliselt mõistlikum oleks aidata neid, kes tegelikult abi vajavad, ja kaaluda iga Eesti maksumaksja krooni ikkagi efektiivsuse seisukohast.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Hea esineja! Te ütlesite ja küsisite lausa, et kust me selle raha siis võtame, kui me käibemaksu ei tõsta. Noh, ma pakun välja: astmeline tulumaks, ettevõtte kasumi maksustamine jne. Kuid te käsitlesite maksuerisuste kaotamist nagu ainuõiget teed. Ja ma küsin, et miks siis suurem osa Euroopa riike neid maksuerisusi vägagi aktiivselt rakendavad, alates toidu käibemaksust kuni spordi, kontsertide, veevarustuseni välja.

Taavi Rõivas

Aitäh! Trend maksusoodustuste vähendamisele on Euroopas valdav. Väga paljud Euroopa riigid, kes kriisiajal lasksid oma eelarve üüra-

tusse defitsiiti, on praegu mõistnud, et see ei olnud lõpuni õige. Ja seetõttu on täiesti selge see, et neid erisusi vähendatakse absoluutselt igal pool. Kui te loete rahvusvahelist ajakirjandust, siis on see teile kindlasti selge.

Ma tänan väga, et Marika Tuus esimese keskerakondlasena pakkus konkreetselt välja võimaliku katteallika ja kui see on teie vastus, et võtame toasoojalt käibemaksu madalamaks ja kehtestame inimestele täiendava maksukoormuse, siis see on vähemalt aus valik. Mina sellist valikut kindlasti ei toeta sellepärast, et mõlemad teie pakutud maksutõusud mõjuksid laastavalt kogu Eesti majanduskeskkonnale. See mõjutaks nii inimeste palku kui pensione vähenemise või vähemalt aeglasema kasvu suunas ja seega oleks Eestile igal juhul vale tee. Aga vähemalt on see aus poliitiline valik, mille te välja pakkusite, ja ma tänan teid selle eest.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! Kuna te siin hakkasite improviseerima ja pakkusite komisjonis räägitu pähe seda, mis teil endal meelde tuli, siis te eksisite numbritega. Konkurentsiametis on kooskõlastatud soojuse piirhind Tallinnas 851 ja Tartus ilma hinnatõusu kooskõlastamiseta 744 krooni, nii et vahe ei ole kolmandik. Aga minu küsimus on järgmine. Te ütlete, et kõrge maks on õigustatud sellepärast, et teil tuleb eelarvet millegagi täita. Samas ei ole see õigustatud inimestele, kes on sunnitud n-õ toimetulekupiirist natuke ülalpool olles maksma märksa suuremaid arveid. Ma tuletan meelde, et aktsiisidest on eelarves 246 miljonit ja toasooja käibemaksust 560 miljonit. Kas poleks siis õiglane, et selle võrra aidatakse omavalitsusi, kes teevad neid renoveerimistöid? Siin hinnas on ka näha, et need omavalitsused, kellel on pikemad kütetrassid, peavad võtma kallimat soojahinda.

Taavi Rõivas

Aitäh! Punkt üks: numbritest rääkides pidasin ma silmas kütteperioodiaegset ja -eelset hinda. Praegu on ilmad juba soojad ja need hinnad võivad erineda, aga see tõepoolest ei ole selle eelnõu kontekstis primaarne.

Punkt kaks: kui mind tsiteerida, siis ma oleksin väga tänulik, kui seda tehtaks täpselt. See tsitaat, mis mulle praegu omistati, ei ole täpsusele just kuigi lähedal.

Punkt kolm: mis puudutab seda, kuidas oleks eri omavalitsustel võimalik investeerida soojamajandusse, kuidas on riigil võimalik seda toetada, siis päris kindlasti on riik seda vastavalt võimalustele ka teinud. Mina näen konkreetselt oma koduomavalitsuse Tallinna puhul küll võimalust taotleda Euroopa Liidu vahenditest investeringut soojustrassi – seda pole paraku siiani tehtud. Ma väidan, et see vähendaks kõikide Lasnamäe, Õismäe ja Mustamäe elanike soojaarveid. See protsent, mille võrra ta vähendaks, jääb ilmselt 5–7% juurde. Aga see oleks ühekordne investering ja küttearved väheneksid väga pikaks ajaks. Mina usun, et siin on väga palju kinni ka omavalitsuses endas, kes seda abi taotleb ja kes ka ise oma vahendeid panustab ja kes mitte. Vastavalt sellele siis ka mõne omavalitsuse elanikud maksavad väiksemaid soojaarveid kui teised.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Eldar Efendijevil. Palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on järgmine küsimus. Inimesed, kes on tööta ja saavad väikese toetussumma riigi poolt, peavad ühelt poolt otsustama, kas nad maksavad korteriüüri, et mitte kaotada korterit või et nendel ei lülitataks välja soojust, ja teiselt poolt on vaja midagi süüa – ma ei räägigi riiete ostmisest. Kas teie olete valmis olukoraks, kui piirkonnas, näiteks jällegi Ida-Virumaal, lülitatakse paljudes korterites välja küte või inimesed kaotavad korteri ja nad heidetakse tänavale? Ma ei tahaks rääkida katastroofist, aga see on küllaltki pingeline sotsiaalne situatsioon.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kiusatus viia arutelu kõikide Eesti ees seisvate probleemide peale on mõistetav, aga paraku laiendab see käesoleva eelnõu kontekstis teemat minu hinnangul liigselt, ja see ei olnud sellises kontekstis ka komisjonis arutelu.

Aseesimees Keit Pentus

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud ettekandja! Kuivõrd on analüüsitud selle eelnõu sotsiaalseid mõjusid? Kui me võtame aluseks näiteks Statistikaameti uuringu "Vaesus Eestis", siis enamik vaeseid perekondi elab ju hoopiski halupuuküttega elamispindadel, samal ajal kui jõukad inimesed, kellel on suured keskküttega korterid, võidaksid sellest eelnõust kõige enam.

Taavi Rõivas

Aitäh väga hea küsimuse ja tähelepanu juhtimise eest! Ma põgusalt sellest alguses ka rääkisin. Aga tõepoolest on nii, et see eelnõu tegeleb üksnes ühe võimaliku kütteliigiga ja seejuures ei tee soodustust mitte üksnes abivajajatele, vaid teeb seda lausalisena. Ehk siis ka need, kellel on Tallinna vanalinnas kaugküttevõrku lülitatud 100 m² suurune või suuremgi korter, saaksid sellest soodustusest osa. Mis teisisõnu tähendab, et me kõik ühiskonnana peaksime ühiselt ka nende inimeste soojaarvest tulevikus osa kinni maksma. Loomulikult on see ebaefektiivne, loomulikult jäävad selle tõttu tegelikud abivajajad aitamata, sest riigi raha on täpselt nii palju, kui riigi maksumaksjatel on seda võimalik riigile maksudena maksta. Midagi juurde leiutada ei ole paraku võimalik. Samuti see kõikide eelarvekulutuste katteks pakutav astmeline tulumaks, mis erinevatel hinnangutel, sõltuvalt sellest, kui kõrgeks me kõikide inimeste maksukoorma ajame, annab meile maksimaalselt paar miljardit lisatulu lühiajaliselt, tähendab tegelikult seda, et juba keskpikas perspektiivis eestlaste elujärg halveneb, kuna üldine majanduskeskkond saab astmelise tulumaksuga ikka olulise hoobi. Nii et *summa summarum* on see tegelikult suur karuteene, mida kavandatakse.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Rein Ratasel. Palun!

Rein Ratas

Täna, juhataja! Hea ettekandja! Ma mõistan teie korduvat murelikku küsimust, kust riik selle raha võtab. Samas te väitsite ja õigesti väitsite, et maksumaksja raha tuleb mõistlikult

kasutada. Kui te käibemaksu tõstsite ja aktsiisi panite otsa, siis oli rahaallikas selge – Eesti inimese tasku. Ja tema seisukohta te minu mäletamist mööda selleks ei küsinud. Kas komisjon arutas kas või põgusalt ka võimalikke katteallikaid, näiteks nende näol, kelle kuupalk on praegu üle 30 000 krooni? Olen rääkinud.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et see käibemaksu määrade muudatus, millest me täna räägime, ei ole mitte tehtud ei praeguse rahanduskomisjoni ega veel vähem minu isiklikul osalusel. See otsustati käibemaksuseaduses juba 2001. aastal, mil mina töötasin Justiitsministeeriumi ametnikuna ja maksuseadustega otseselt kokku ei puutunud. See etteheide, et meie oleks seda konkreetset käibemaksu määrade muutnud, ei ole päris täpne. Mis puudutab astmelist tulumaksu, siis seda on pakutud ikka väga paljude riigi kulude katteks paralleelselt – ükskõik mis eelnõuga Keskerakond välja tuleb, kus on kulud, olgu selleks siis kusagile mis iganes sektorisse raha juurde leidmine või mõne maksusoodustuse tekitamine, ikka on katteallikaks astmeline tulumaks. Kui vähemalt kas või kolmandik nendest Keskerakonna pakutud eelnõudest peaks juhuslikult läbi minema ja selle katteks peaks tegema uue astmelise tulumaksu süsteemi, siis need maksu määrad saaksid olema nii kõrged, et me ei kujuta ettegi, kui kõrged need on. Seda maksu ei suudaks maksta siis ei see, kellel on palk 3000, ega see, kellel on palk 30 000. Kindel on ka see, et kui me sellised kõrged maksu määrad Eestis teeksime, siis meie üldine elatustase kannataks ikka väga kõvasti.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks on sõna Helle Kaldal. Palun!

Helle Kalda

Aitäh! Ma ei oleks küll küsinud, aga kui te vastasite ühele küsimusele, et väga hea küsimus, siis ma tahtsin täpsustuseks öelda, et Mustamäel elab 65 000 elanikku. Nendest on alla keskmise sissetulekuga inimesi 87%, kesjuures veel üks neljandik on pensionärid – need ei ole sugugi suure sissetulekuga. Ma ei tahagi teie vastust, aga see on näotu tuua ini-

mesi niimoodi näiteks. Rikkad inimesed elavad rohkem oma majades.

Aseesimees Keit Pentus

Head kolleegid! Meil on praegu küsimuste ja vastuste voor. Kõigil fraktsiooni esindajatel on isikliku ja fraktsiooni seisukoha väljendamiseks võimalus läbirääkimiste käigus. Praegu ma palun esitada küsimusi, et puldis olev ettekandja saaks nendele ka vastata. Teiseks küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ma pakkusin tõesti maksutõusu välja, kuid ma pakkusin selle välja jõukamale ühiskonnakihi jaoks ja seda vaesemate kasuks, sest nagu me kõik siin saalis ilmselt teame, mõjutab kaudsete maksude ja riigilõivude tõus negatiivselt just väiksema sissetulekuga inimesi. Aga see, mis teie eelmisel aastal tegite – kaudsete maksude tõus – tõstis meie maksmiskooormust üle 4 protsendi. Kui see astmeline tulumaks kuidagi ei sobi – me küll arvame, et järgmises koosseisus saame me selle siin saalis ikkagi sisse viia –, miks siis enamik Euroopa vanu riike ja ka Ameerika seda rakendavad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei tea, kas keegi siin saalis sai nüüd aru, kuidas see küsimus on seotud eelõuga 712. Pean tunnistama, et mina küll ei saanud. Aga ma juhin hea küsija tähelepanu sellele, et kui ta võtab nii radikaalselt sõna kaudsete maksude tõstmise vastu, siis ta võiks analüüsida seda ka sellest aspektist, et viimased kaudsete maksude tõusud, mis on Eesti ühiskonda raputanud, on toimunud just nimelt tema erakonna esimehe eestvedamisel. Ma pean silmas Tallinna müügitaksu, mis tõepoolest, olles administreerimiselt erakordselt kulukas, puudutab absoluutselt iga tallinlast ja kahjuks ka neid inimesi, kes tegelikult Tallinnas ei ela ega Tallinnas isegi mitte ei osta midagi, rääkimata paadimaksust, mis samuti on kaudne maks, mille suhteliselt käpardlik kehtestamine tekitab tegelikult rohkem probleeme kui maksumutulused Tallinna linnale. Kui me võtame sõna kaudsete maksude kontekstis, siis need on need kaks viimast Eestis kehtestatud kaudset maksu, mille suhtes ka mina olen erakordselt kriitiline. Kui me räägime sellest, kas Eestil oli vaja tõsta eelmisel suvel käibemaksu 2% võrra

ja sellega vähendada tegelikult hinnatõusu vähem kui 1% võrra – selle mõju tõi Kadri Simson väga korrektselt oma ettekandes välja – siis jah, ma tunnistan, et seda oli sel hetkel väga vaja, sest muidu oleks Eesti riigi eelarve olnud palju suuremas miinuses.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eesti on oma põhjamaise kliimaga küll sellises olukorras, kus kaks kolmandikku aastast peavad inimesed oma kodu heaks seoses toasoojaga päris suuri kulutusi tegema ja seda ka suvel, kui on vaja sooja vett. Mis sa arvad sellest, et kui nüüd vähendada käibemaksu määra 9%-le ja kui arvestada seda, et meil on pikaajalisi töötuid üle 51 000 inimese ning see arv võib suurenedagi, siis kui paljudel inimestel muudaks see olukorra paremaks?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mis puudutab töötuse numbreid, siis mul on väga hea meel, et need numbrid on hakanud oluliselt vähenema. Ma väga loodan, et tegemist on trendiga. Siin ma juhin tähelepanu, et Statistikaameti andmed kajastavad esimest kvartalit, aga töötuse määra oluline langus 14,6%-lt 13,8%-le on aset leidnud pärast Statistikaameti referentsperioodi lõppu. Ma ei julge täna öelda, kas tegemist on lõpliku trendiga ja kas me võime tulevikku ekstrapoleerida just sellisena. Ma väga loodan, et midagi see näitab. Ma väga loodan, et need suured jõupingutused, mida me oleme teinud selleks, et töötus enam ei kasvaks ja pigem hakkaks vähenema, on hakanud ka vilja kandma. Ja veel kord – ma loodan, et ma ei pea seda rohkem välja tooma –, aga veel kord juhin tähelepanu, et just selle tõttu, et kogu maailmas on praegu jätkuvalt väga keerulised ajad, peame iga Eesti riigi eelarve krooni, iga miljoni, iga sadat miljoni väga põhjalikult kaaluma, enne kui me selle ühte või teise kohta otsustame suunata.

Ma olen täiesti kindel, et ka need Helle Kalda mainitud Mustamäe elanikud võidaksid oluliselt rohkem soojaarves, kui me panustaksime Euroopa vahendeid, omavalitsuste vahendeid, riigi vahendeid ja miks mitte ka CO₂

müügist tulenevaid vahendeid ning inimeste endi vahendeid sellesse, et neid kortermaju pisutki soojapidavamaks muuta, et nendes kortermajades küttesüsteeme pisutki nüüdisajastada, sest nagu keegi küsijatest väga õigesti märkis: ilma kütmine käib kindlasti igale eestlasele üle jõu. Ka meile ühiskonnana käib see üle jõu. Igal juhul peame me panustama ka energiasäästu. See pole nii, et me muudame soojaenergia riigi kulul maksimaalselt odavamaks ja laseme energiat edasi raisata, ükskõik kas see raiskamine on tahtlik või tahtmatu. Mõlemaid juhtumeid on. Pigem peaksime otsima ühiselt võimalusi, kuidas ka riik saaks kaasa aidata sellele, et me energiat nii palju ei raiskaks, et me ei maksaks selle eest, et me kütame ilma.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud komisjoni esimees! Mulle teadaolevalt käis komisjon ka Eesti Pangas, kus öeldi, et Tallinna müügitaksu mõju on kuus korda väiksem kui käibemaksu mõju. Miks te seda müügitaksu igal sammul armastate rõhutada ja esile tuua, kui siin vahe nii suur on?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma lihtsalt hoiatasin kolleeg Marika Tuusi, et ta oma erakonna esimehe suhtes nii hirmus kriitiline ei oleks. Ma ei tea, kuidas teil need tavad täpselt on, aga olen kuulnud, et teil on distsipliinküsimus suhteliselt terava tähelepanu all. Mis puudutab müügitaksu mõju, siis Tallinna elanikele on ta kindlasti suurem kui üks kuuendik käibemaksu mõjust. Kui me võtame kogu Eesti, siis võib tõesti loota, et hiidlase või saarlase jaoks on see mõju isegi väiksem kui üks kuuendik. Samas, kui me võtame mõju ettevõtjatele, kaupmeestele, siis võib see olla kohati isegi kuus korda suurem kui käibemaksu tõusu mõju, sest uue maksu kandmine infosüsteemidesse, arvetele, igale poole ettevõtte raamatupidamisse on uskumatult kulukas. Seetõttu ma usun, et kõik, kes on selle müügitaksu kehtestamise suhtes kriitilised, on seda põhjusega.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Inara Luigas. Palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tooksin ühe näite. Kui riigil on vaja raha eelarvesse, siis tegelikult on katteallikas ju rahvas – ta maksab maksude kaudu kõik need tulud riigieelarvesse. Nüüd, kui rahval on vaja mingeid soodustusi, siis tegelikult peaks ju appi tulema riik. Eelmisel nädalal käis rahanduskomisjon Eesti Pangas ja seal räägiti sellist asja, et valitsusel on kavas võtta laenu ja juba 2010.–2012. aastani võetakse laenu umbes 4 miljardit krooni. Samas näitavad kõik prognoosid, et tööpuudus jääb nii kõrgeks ja inimeste sotsiaalne olukord on väga halb. Sellele on osutanud ka OECD raportid, et vaesumine süveneb jne. Kas selle suure laenu võtmise puhul võiks sinu arvates tulla meil rahanduskomisjonis seesama teema uuesti üles, et laenude kaudu otsida katteallikaid inimestele nende maksude leevendamiseks?

Taavi Rõivas

Aitäh! Head ametikaaslased! Ma juhin tähelepanu, et kolleeg Inara Luigas seadis praegu küsimuse alla Eesti konservatiivse eelarvepoliitika ja pakkus laene aseaineks maksutuludele. Ma väga loodan, et Eesti suurima opositsioonijõu seisukoht ei ole nii lihtsustatud. See on ju just see, mille pärast Kreeka on praegu seal, kus ta on. See on just see, mille pärast Tallinna linn on oma rahaga nii hädas, nagu ta praegu on. Laen ei ole mingil juhul alternatiiv maksutulule. Te ütlesite oma küsimuse alguses täiesti õigesti, ja mul on hea meel, et see teadmine ja see arusaam on üsna laialdane, et nii ongi: mitte ühtegi asja ei saa riik oma kodanikele anda, mida ta ei ole varem kodanikelt ära võtnud. Riik saabki lõviosa oma tuludest kodanike käest ja kui riik kodanikele midagi annab, siis selle raha peab ta enne nendelt kodanikelt võtma. Täpselt nii ongi. Ja iga summa, mida riik soovib täiendavalt anda, peab ta ka täiendavalt maksudega kokku koguma. Kui see eelnõu läheks läbi, ei peaks Eesti riik võtma järgnevatel aastatel defitsiidi katteks mitte neli miljardit laenu, vaid umbes kuus miljardit. Mina arvan, et see on ebamõistlik.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mina sellist optimismi ei jaga, et töötus on vähenenud. Eksperdid ütlevad küll, et kõrge tööpuudus raugub väga aeglaselt. Samas on pikaajaliste töötute hulgas ju *ca* 18 000 neid, kes on olnud töötud kaks ja enam aastat. Need on väga suured arvud. Sa nimetasid ise ka, et just selle tõttu, et olukord maailmas on keeruline, ei tohiks lahendused olla sellised, nagu eelnõu pakub. Vastupidi, mina leian, et riik peab inimestele appi tulema. Ja ma küsingi, millal ja mida siis valitsuskooalitsioon kavatseb teha, et inimesed suudaksid oma kodu soojana säilitada.

Taavi Rõivas

Aitäh! Selle eelnõu vastuvõtmine seadusena mitte ei suurenda meie võimalusi töötusega võitlemiseks, vaid vähendab neid, sest kui me selle eelnõu seadusena vastu võtame, on riigil vähem raha kõikideks muudeks kulutusteks.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Ma muidugi saan aru, et Eestis ei eksisteerigi muud maksupoliitikat kui Reformierakonna maksupoliitika ja seal kõrval on siis vale maksupoliitika. Aga ometi, kui me vaatame teisi Euroopa riike, siis mitmel pool prevaleerib teie mõistes vale maksupoliitika. Te olete ise võtnud omavalitsustelt raha vähe-maks, nüüd peavad nad siis võitlema kas või näiteks ka kütuse kompenseerimisega. Ülenurme suhteliselt rikas vald teatas näiteks eelmisel nädalal, et tal on toimetulekutoetusteks ettenähtud summa juba otsas. Kas ma sain õigesti aru või te eksisite, viidates, et 6 miljardit jääb riigil saamata, kui me nüüd selle seaduse rakendame? Mille alusel te seda väidate?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma oleksin väga tänulik, kui keegi näitaks korraks kolleeg Pelisaarele seda eelnõu, millest me praegu räägime, sest küsimus

oli küll kahjuks täiesti teemast mööda. Ma ei ole öelnud, et selle eelnõuga jääb 6 miljardit saamata. Ma juhin tähelepanu, et kui te kuulake, siis kuulake palun tähelepanelikult. Ma vastasin kolleeg Inara Luigasele, kes tõi välja, et järgmiste aastate küll vähem, aga siiski defitsiidis eelarve tõttu peab Eesti riik järgnevatel aastatel laenama kokku *ca* 4 miljardit krooni. See on laen, mis võetakse defitsiidi katteks kuni 2013. aastani, mil Eesti riigieelarve on taas tasakaalus. Kui see eelnõu läbi läheks, oleks vaja nendesamade aastate jooksul laenu võtta mitte 4 miljardit, vaid kuni 6 miljardit krooni. See oli see, millele ma tähelepanu juhtisin.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Ma jälgin seda diskussiooni suure põnevusega ja siin on nii, et vastustes laiendate te ikka ise ka tegelikult seda teemat, mis puudutab käesolevat eelnõu. Aga Inara Luigase jutu täienduseks on küsimus selles, et kui rääkida Eesti Panga majandusprognoosist ja majanduspoliitika põhiprobleemidest, mis on siin välja toodud, siis graafikus on väga ilusasti näidatud, et tõesti kavatsetakse võtta laenu aastail 2010, 2011, 2012. Aga minu küsimus on tegelikult seotud sellega, et kohalikud omavalitsused on ka ikkagi Eesti riigi osa. See ei ole päris aus, kui näiteks rahanduskomisjonis arutatakse sedasama eelnõu, aga ei arutata seda ka sellest aspektist, mida siis ikkagi kohalikele omavalitsustele soovitada. Mis siis ikkagi tegelikult tuleks ette võtta? Kas sellest on ka juttu olnud, kui tõsiselt rääkida?

Taavi Rõivas

Aitäh! See küsimus väljus taas kord täielikult selle eelnõu arutelu raamidest. Ma usun, et me ei peaks arutama siin, mida me soovime kohalikele omavalitsustele. Kohalikud omavalitsused on ise pädevad oma pädevuse piires otsustama ja tegutsema. Nad ei oota kindlasti seda, et meie siin Toompeal neile kõik asjad ette kirjutaksime.

Aseesimees Keit Pentus

Täna, juhtivkomisjoni esindaja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekandjale küsimustele vastamise eest! Läheme nüüd edasi läbirääkimiste juurde. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

See on hea, et siin saalis üritatakse inimeste probleeme lahendada. Ühiskonnaga on alati niimoodi, et ühiskonna ees on alati probleeme ja neid tulebki lahendada. Probleemide vältimine on kõige kehvem tee nende lahendamisel. Pean ütlema, et kogu sellise vaba ja konkureerival ettevõtlusel põhineva majanduse ajalugu näitab ühte: mingid maksuerisused ei tekita märkimisväärseid hinnaerisusi. Nagu te kõik aru saate, ei ole ka siin ette loetud hindade tõus, mis puudutab soojust ja energiat, seotud mitte maksu- ja aktsiisitõusuga, vaid just nimelt sellega, et hoopis muudel põhjustel – kliimapõhjustel, keskkonnapõhjustel – on hinnad maailmaturul tõusmas.

Probleemid, mis on meie ees, on valdavalt seotud asjaoluga, et sel perioodil, kui ehitati need majad, kus praegu elavad inimesed, kelle jaoks energiakulutused küttele on muutunud vägagi suureks, maksis nafta praegustes hindades võib-olla ehk 10 dollarit, võib-olla vähemgi – kes seda mäletab. Kui probleemiks on kõrged küttehinnad – õigemini küttekulud, mitte hinnad –, siis seda tulebki lahendada sisuliselt. Sisuline lahendamine tähendab lihtsat analüüsi ehk analüüsi, mis näitab kõigile ühte arusaadavat asja: meie kodudes ei ole kõrged energiakulutused mitte paratamatud, vaid on seda ennekõike selle tõttu, et energia kokkuhoidu ei ole investeeritud, panustatud ja selle peale ei ole isegi mõeldud.

Praegune olukord ehk teadmine, mis on maailmas olemas juba vast 20 aastat, ütleb seda, et nii Eesti, Soome kui Rootsi laiuskraadidel ehitatavate majade kütteenergia kulutus on, ütleme, 20–40 kWh ruutmeetri kohta aastas. Kuna Tallinna linn, mis eksponeerub siin saalis ikka ja alati kui selliseks roheliseks, arukaks ja majanduslikult väga hästi juhituks ja planeerituks pürgiv linn, ennekõike oma n-ö targa poliitilise juhtimise tõttu, siis küsin mina siinkohal, et miks küll Tallinna linn ei ole oma

viimase viie aasta jooksul edendatud sotsiaal-majade ehitamise käigus seda 20-aastast kogemust kasutusse võtnud ja ehitab ikka maju, mille energiakulutused on praegu umbes 150–200 kWh ruutmeetri kohta aastas. Ma mõtlen neidsamu Lasnamäele ja muudesse kohtadesse kerkinud ehitisi. Tallinn ei panusta mitte ühelgi moel sellesse kaasaegsesse teadmisse, mis võimaldaks ehitada säästlikke maju. Kas selle tõttu, et panna need sotsiaal-majade elanikud olukorda, kus nad on n-ö sundviskes ja maksavad ikka kõrgeid energiakulutusi, või miks? Probleeme lahendatakse teadmistega. Võib välja näidata, et neid saab lahendada ka mingil moel makse reguleerides, kuid uskuge, kõikides küsimustes, mis puudutavad energiat, otse või kaude füüsilikat, ei ole maksud kõige paremad asjad, vaid seda on ennekõike teadmised.

Ja nii on ka siin, et ühiskonna jaoks ehk elanike jaoks – ja tõepoolest, meil on praegu üle miljoni inimese, kes elavad, ütleme, 20–30 aastat tagasi valminud ja vanemates hoonetes, kus energiasääst ei olnud kõige peamine, mida saavutada – on kõrged küttearved probleemiks. Aga see probleem ei ole lahendatav kütte hinnaga. Ükskõik milline muutus kütte hinnas on marginaalne oludes, kus, uskuge või mitte, järgmise paarikümne aasta jooksul tõusevad energia hinnad märkimisväärselt kiiremini, kui on toimunud möödaniikus.

Järelikult, kui soovitakse nendes küsimustes sisuline olla, siis tuleb ka selles osas sisulist koostööd teha. Paraku on erakonnaga, kes on ette pannud alandada käibemaksu, lahendamaks inimeste kütteenergia probleemi, väga raske sisulist koostööd teha. Alati, kui me oleme kirjeldanud ja kõnelnud, millised on ühed või teised plaanid, kas või näiteks energiasäästuga seotud plaanid, milleks on ellu kutsutud selline osakond KredExi alluvuses nagu kliima- ja energiaagentuur, kuuleme piinlikku süüdistamist selles, kuidas üks või teine erakond olla ära ostetud. Sellise, kuidas ma ütlen, rafineeritud poliitilise sõimu ja peksu kontekstis on, uskuge, väga raske öelda, et me pöörame ette oma teise, kolmanda, neljanda, viienda ja kümnenda põse ja laseme sellel edasi sündida. Sellepärast uskuge: see kriitika, mida te teete energiasäästu meetmete käivitamise kohta, on ebakompetentne ja sisutu. Täpselt samamoodi, nagu on ebakompetentne ja sisutu teie

erakonna planeerimis- ja ehitamistegevus Tallinnas. See ei kannata mitte mingit kriitikat. Ammugi mitte kontekstis, kus te kõnelete, et te tegelete rohelise pealinna ehitamisega. Te võite lõpmatuseni vehkida oma maksualandustega, tegelikult on see teie jaoks suhteliselt hädine tee, sest iga inimene, iga korteriomanik, kes peab tasuma kõrgeid küttehindu, saab aru, et see kahekordne käibemaksu alandamine ei anna mitte mingisugust tulemust. Sellest saate aru ka teie ise ja selle tõttu on meil väga raske sellist pinnapealsust, sellist, kuidas seda nüüd öeldagi, mõõdukat tühikargamist seoses inimeste probleemide lahendamisega kuidagi tõsiselt võtta ja seda toetada.

Ja soovitus on tõepoolest lihtne. Kui soovitakse probleeme lahendada, tuleb nendega sisuliselt tegeleda. Sisuline tegelemine tähendab ka eeskju näitamist ja ma olen igati seda meelt, et kui Tallinna linnal on näiteks mingil järgmisel perioodil soov uuesti käivitada mingisuguseid energiasäästu meetmeid ja näidata ennast rohelise pealinnana ning ehitada järjekordsed tuhanded ruutmeetrid sotsiaalhooneid, siis minul isiklikult, nagu loodetavasti ka kliima- ja energiaagentuuril, on tõepoolest pakkuda päris palju kompetentsi selleks, kuidas need inimesed, kes näiteks järgmisel perioodil ehitatavates sotsiaalrajades elama hakkavad, ei peaks maksma kõrgeid küttearveid, mis on kohased ehk pool sajandit tagasi ehitatud majades. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Protseduuriline küsimus. Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, auväärt juhataja! Kas meil on praegu siin Tallinna Linnavolikogu koosolek või on Eesti Vabariigi Riigikogu koosolek?

Aseesimees Keit Pentus

Täna, hea küsija! Nii nagu küsija ilmselt seda väga hästi teab, toimub praegusel hetkel Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala teisipäevane istung. Kui küsimus oli suunatud läbirääkimiste käigus peetud ettekande sisu kohta, siis küllap teab küsija ka seda, et Riigikogu juhatajal ei ole võimalik ette kirjutada selle ettekande sisu, millega üks või teine ettekandja läbirääkimiste käigus Riigikogu kõnetoolis esineb.

Järgmisena palun läbirääkimiste käigus Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel, et üle pika aja me arutame siiski inimestele vajalikke teemasid. Loomulikult ongi meil erinev maailmavaade, meil on erinevad valijad, me esindame erinevaid inimesi. Selge on ka see, et minu eelkäijal, kes ei esinda mitte mingeid valijaid, vaid esindab oma agentuuri, on õigus seda väljendada ja et ta peabki kindlasti õigustama sedasama eelarvet, millega nad said sellise raha, et moodustada agentuur. Aga solvav on hoopis muu. Meil on väga tubli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile alluv institutsioon KredEx, kes on teinud aastate jooksul, olenevalt millises erakonnast minister on olnud, väga tublit tööd. On olnud majandus- ja kommunikatsiooniminister Reformierakonnast, on olnud IRL-ist. Peab ütlema, et mulle on täielikult arusaamatu, miks seda uut agentuuri üldse vaja oli, aga see selleks.

KredEx on teinud väga palju projekte just sellesama energiasäästu programmide osas. Ta on teinud neid projekte koostöös kõikide kohalike omavalitsustega ja ka kolmanda sektoriga. Kurb on, et tema tööd ei hinnata nii kõrgelt ja teda ei usaldata. Tahaksin tuua täpsustuseks veel mõningad asjad, mis täna siin saalis kõlasid ja eelmises ettekandes ka. Tegin siin möödunud ja ülemöödunud aastal väga suuri kirjalikke ja suulisi arupärimisi just selle küttehinna kohta, et miks need küttehinnad on nii erinevad või ei ole erinevad ja millest kütte hind moodustub. Sain Konkurentsiametilt väga korraliku vastuse ja see on: kütte hind tuleneb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnavalemist. Põhiliselt toodi välja, ja nii vastas nii peaminister kui ka majandus- ja kommunikatsiooniminister, et see on otseselt seotud kaudsete maksude ja hinnatõusuga, osalt loomulikult ka toorme hinnaga, olenemata kust see ka ei oleks. Nii et küttekulud ei mängi selles suhtes mingit rolli, mis on ka täielik vastus mulle, miks Lasnamäe uutes korterites ei ole nii suurt vahet küttekulude hindades.

Nüüd aga mõni sõna renoveerimisest. Ma ei taha sugugi rääkida, et Tallinn üksinda ei reno-

veeri või renoveerib. Väga paljudes kohalikes omavalitsustes renoveeriti maju, mida ongi vaja renoveerida. Aga miks on see seiskunud? Seiskunud on see praegu sellepärast, et ei jätkunud raha. Ilmselt läks raha agentuurile ja ei jätkunud enam 10% toetusteks KredExi kaudu nendele majadele, mida renoveeriti, et nad saaksid riigi poolt 10% tagasi. See on praeguse valitsuse prioriteet ja täna peab korteriühistu võtma 100% KredExist laenu. Jah, see garanteeritakse ja see on Euroopa struktuurifondide raha. Elamumajandusele on Euroopa struktuurifondides 300 miljonit ja need prioriteedid, meetmed pannakse paika valitsuse poolt, aga mitte ei panda paika kohalike omavalitsuste poolt. Loomulikult, ka mulle meeldiks väga Taavi Rõivase mõte, et meetmetes oleks olnud trasside soojustamine. Kahjuks ei ole see praeguse valitsuse poliitika, aga ma loodan väga, et tänu Reformierakonnale, Taavi Rõivasele, me saame selle meetme. Peab ütlema, et ühes vastuses räägiti veel väikemajadest. Kas siis, kui väikest maja köetakse ise puudega või ükskõik millise küttega, see temale ka mõjub? Jah, mõjub küll! Teenus tuleb sellest hoolimata, esitatakse arve ja teenusele läheb 18% juurde. Ma loodan, et Viljandimaal või kus see täpselt oli, kus Kaia Iva ütles, et ...

Aseesimees Keit Pentus

Hea kolleeg Helle Kalda! Ma palun vabandust! Teil on võimalik küsida lisaega.

Helle Kalda

... et seal ei toimu mingisugust onupoja poliitikat. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Kui on protseduuriline küsimus, siis ma palun vajutada klahvile "Sõna". Protseduuriline küsimus, Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Juhin lihtsalt tähelepanu sellele, et tegelikult on Helle Kalda kõnes mainitud kliima- ja energiaagentuur ning KredEx üks ja sama asutus.

Aseesimees Keit Pentus

Täna selle täpsustuse eest, mis küll paraku ei kvalifitseeru protseduurilise küsimuse alla. Kuid repliigiks on nüüd võimalus sõna saada Helle Kaldal. Palun!

Helle Kalda

Aitäh! Jah, minul on tõesti see õigus, sest minu nime mainiti, kuigi ma eelkõneleja nime nimelt ei maininud. Siis oleks pidanud eraldama raha riigieelarvest otseselt KredExile, aga see eraldati roheliste erakonnale.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Nüüd on ka kõik repliigid välja öeldud ja sellega lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu 712 kohta on juhtivkomisjon teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 712 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastu oli 29, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust ning sellega on seaduseelnõu 712 menetlusest välja langenud. (Tabel 14.)

Head kolleegid! Meie tänane istung on läbi, kuid mul on üks teade kõigile majanduskomisjoni liikmetele. Nimelt alustab majanduskomisjon oma koosolekut kohe pärast istungi lõppu. Töökat päeva jätku!

Istungi lõpp kell 12.27.

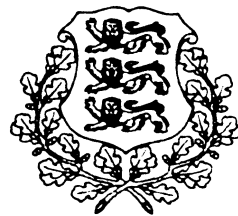
Istungi kestus 2 tundi ja 27 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Kolmapäev, 19. mai 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eelarvekärped
2. Regionaalpoliitika
3. Korrakaitse õiguslik reguleerimine
4. Ministeeriumidevaheline koostöö
5. Noorte töökohad

Istungi rakendamine

1. Erakonnaseaduse ja valimisseaduste muutmise seaduse eelnõu (516 SE) kolmas lugemine
2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) kolmas lugemine
3. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) kolmas lugemine
4. Päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (618 SE) teine lugemine
5. Toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu (702 SE) teine lugemine
6. Toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (703 SE) teine lugemine
7. Tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) teine lugemine
8. Spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (678 SE) teine lugemine
9. Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (732 SE) esimene lugemine
10. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) esimene lugemine
11. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) esimene lugemine
12. Rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu (731 SE) esimene lugemine
13. Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodus-

tamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (747 SE) esimene lugemine

14. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) esimene lugemine

15. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) esimene lugemine

16. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (717 SE) esimene lugemine

17. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) esimene lugemine

18. Äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu (733 SE) esimene lugemine

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus" eelnõu (751 OE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud ministrid! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 29 Riigikogu liiget, puudub 72.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas peaministri ülesannetes, justiitsminister Rein Lang ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

1. Eelarvekärped

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese küsimusega. Palun, kolleeg Kadri Simson, küsimus haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Tõnis Lukas! Te olete täna siin meie ees peaministrit asendamas. Seoses sellega küsin teilt tuleva aasta eelarve planeerimise protsessi kohta. Nimelt võis ajakirjandusest lugeda, et valitsuskabinetis jagas rahandusminister Jürgen Ligi välja ettepanekud uuteks kärbeteks, sealhulgas oli tuleva aasta kärpeks ette nähtud 3,6 miljardit krooni. Samas hoiatas OECD, et Euroopa Liidu liikmesriikides läheb sotsiaaltoetusteks keskmiselt 27% SKT-st ja Eestis ainult 12,5%. Nüüd on kärped plaanis just laste- ja sotsiaaltoetuste arvel. Mida te sellest kärpest arvate?

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Hea küsija! Selle aasta eelarvelaekumised näitavad, et ei sel ega ka järgmisel aastal ei ole vajadust kärbeteks. Sinu mainitud Rahandusministeeriumi ettepanekud olid lihtsalt n-ö teoreetiline käsitlus, kuidas tulevikus korraldada eelarve menetlemist. Mingeid ettepanekuid, opositsiooni suureka kurvastuseks, valitsus tegelikult arutama ei hakanudki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud haridusminister! See Ligi teoreetiline käsitlus pakkus välja ka ettepaneku kaotada kõigi põhikooliõpilaste tasuta koolitoit. Mäletate niisama hästi kui mina, et samsugune ettepanek oli kaks aastat tagasi, kui tehti esimesi kärpeid. Rahandusministeerium tegi ettepaneku vähendada seoses eelarvekärbetega koolilõunatoetuseks mõeldud summat poole võrra. Siis me suutsime selle ära hoida. Lugupeetud haridusminister! Ütelge, mis on Eesti perede toimetulekus viimase kahe aasta jooksul muutunud, et saaks jälle arutama hakata kõigi põhikooliõpilaste tasuta koolilõuna ärakaotamist.

Tõnis Lukas

Aitäh! Mul on hea meel üle korrata, et sel aastal koolilõunatoetus õpilase kohta eelmise aastaga võrreldes suurenes ja koolilõunatoetuse vähendamise ettepanekut ei ole valitsuses arutatud. Ma ei näe, et oleks põhjust eelarvet kärpida, eriti veel selliste kohtade pealt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud haridusminister! Meil kõigil on hea kuulda, et sellel aastal tasuta koolilõunat oht ei ähvarda. Aga kas te saate anda kinnitust, et tuleval aastal ei tule seda teoreetilist käsitlust, et muuta koolilõuna vajaduspõhiseks? Need on ilusad retoorilised sõnad, aga me kõik mäletame, et vajaduspõhine oli koolilõuna enne seda, kui ta muutus tasuta koolitoiduks kõigile põhikooliõpilastele. Siis sõi koolitoitu 2,5 korda vähem õpilasi kui praegu. Kas on olemas mingid arvutused, kui palju peaks bürokraatiaaparaat kulutama, et hakata välja selgitama näiteks laste koolilõunavajadust ja laiemalt ka näiteks selle 300-kroonise lastetoetuse vajadust? Kas selliseid arvutusi on juba tehtud?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Teoreetiline käsitlus igasuguste toetuste vajaduspõhise kohta on ju alati olemas, see on olemas kõigis riikides ja see on ka Eestis aeg-ajalt jutuks tulnud. Seesama OECD raport, millele te viitasite, näitab, et näiteks kolm kõige rikkamat detšiili saavad Eestis 59% peretoetustest. Nii et siin tõenäoliselt on, mida arutada. Aga, tõepoolest, see oli üks teemadest Rahandusministeeriumi loetelus, mida võiks käsitleda. Valitsus seda käsitlemiseks ei võtnud. Järgmise aasta koolitoidutoetuse osas võivad kõik lapsed ja lastevanemad rahulikud olla, see ei vähene.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Heimar Lenk.

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister peaministri kohustustes! Te ütlesite, et eelarve

laekub hästi ja kärpeid enam ei tule. Kas siis võib teha sellise järelduse, et pensionärid võivad hakata lootma pensionitõusule, mida sel aastal ei olnud ja ka eelmisel aastal ei olnud? On sellest juttu olnud?

Tõnis Lukas

Aitäh! Me ei ole järgmise aasta eelarvet nii detailselt tegema hakanud, et oleksime rääkinud väga konkreetset valdkondade piirsummadest, praegusel juhul sotsiaalvaldkonna piirsummadest. Aga ühte asja ma selle eelarve kujunemise kohta ütlen. Te viitasite, et mina rõhutasin, et senine laekumine on olnud optimistlik ja kui niimoodi jätkub, siis on selle aasta eelarve hästi prognoositud ja eelarvesummad laekuvad täies mahus. Niimoodi loodame me teha ka järgmise aasta eelarvet, nii et kärbetest pole põhjust rääkida. Kahtlemata on igal valdkonnal ka oma tõususoovid ja -vajadused. Nende üle hakkame me lähiajal valitsuses diskuteerima. Ma toonitaksin aga seda, mida on euro Eesti rahanduspoliitikas teinud. Euro on liitnud Tallinna ja ülejäänud Eesti kokku kui armastajapaari. Nimelt, eelarve tasakaal on tegelikult valitsussektori eelarve tasakaaluga seotud, arvestatakse valitsussektori eelarve tasakaalu. Kui Tallinn võtab sõltumatult suured laenud, siis tuleb see muidugi kõigil riigieelarvest kinni maksta, sest see läheb ühendatud anumatasse. Nii avalik-õiguslike isikute kui ka omavalitsuste laenukoormus arvestatakse valitsussektori tasakaalu hulka. Kui omavalitsused ei tee sõltumatult niisuguseid samme, mis võiksid laenukoormuse suureks muuta ja panna ka kõik ülejäänud maksumaksjad laenuorjusesse (ma loodan, et Tallinn ei võta suuri laene), siis ei pea ka riigieelarvet vähendama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Haridusminister ei ole mitte ainult minister, vaid ta peaks olema ka isiklik eeskuju ja esimene õpetaja. Kui see esimene õpetaja on nii valelik nagu eelkõneleja, vastates Riigikogu liikmetele, siis on see suhteliselt häbiväärne. Aga teie üks erakonnakaaslane on Riigikogus raevukalt väljendanud seisukohta,

et koolitoidu kõigile lastele tasuta ja võrdväärselt tagamine on vaesuse premeerimine. Teie küll räägite summadest, mis ei vähene. Mina küsin, milline on teie erakonna ideoloogiline positsioon, kas tasuta koolitoit on n-ö haridusküsimus, haridussüsteemi osa, kus lapsi tuleks käsitleda võrdselt, või on see siis jällegi kiviaegne vaesuse premeerimise teema.

Tõnis Lukas

Aitäh! Proua Sepp! Teie olete olnud seni aususe etalon ja loodetavasti olete seda ka tulevikus. Meie erakond peab silmas, et koolitoidutoetus ei peaks vähenema. Õpilased peaksid saama koolitoidutoetuse ka järgmisel aastal vähemalt selle aasta mahus. Nagu ma ütlesin, selle aasta eelarves koolitoidutoetus õpilase kohta suurenes. See ei ole haridusteoreetiliselt muidugi selline haridusküsimus nagu õppekava või õppekeskkond, õppevara ja muud niisugused asjad, aga see on siiski õpilaste hakkamasaamiseks, keskendumisvõime parandamiseks väga oluline, siis on kindel, et koolipäeva jooksul on kõigil kõht täis.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Ain Seppik.

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Te väljendusite nii kujundlikult, et Tallinn ja riik on nagu armastajapaar. Ma ei saa aga aru, miks te teisele partnerile, armastatule, kogu aeg krae vahele sulitate. Küsimus on selles: kas te võite kinnitada tulevase eelarve kohta, et korraikatses ei tule mingeid kärpeid? Kas politseinike, kohtunike, vanglaametnike, piirivalvurite palgad ja tegevuskulud jäävad järgmisel aastal samaks?

Tõnis Lukas

Aitäh! Selle ettepaneku järgi, mis Rahandusministeerium on teinud, ei näe me ette vajadust tegevuskulusid kärpida. Nii et praegu, järgmiste aastate eelarvestrateegiat tehes ja alustades detailsemat järgmise aasta eelarveprotsessi, võin ma öelda, et niisugust ülesannet ei püstitata ja praegu on küll antud kindlus, et niisugustest kärbetest ei ole tarvis isegi mitte rääkida. Miks ma tõin Tallinna näite? Tallinn on kõige suurem omavalitsus ja Tallinna võe-

tud laenud mõjutavad lihtsalt kogu riigi valitusspektori eelarve tasakaalu kõige rohkem.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Regionaalpoliitika

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mai Treialilt regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ministriumini 11. mai pressiteatest võib lugeda: "Nüüd oleme jõudnud olukorda, kus peame pistma rinda Euroopa tippudega. See on võimalik ainult siis, kui uuenduslikkus pole sündmus, vaid igapäevane töökultuuri osa. Just innovatiivsed lahendused tehnoloogias, aga ka turunduses, juhtimises ning IT võimaluste ära kasutamisel võimaldavad luua uusi kõrgepalgalisi töökohti." Nii olete te öelnud. Kuidagi raske on neid kõrgelehelisi sõnu lugeda, silmas pidades pikaajalist töötust maapiirkondades ja eriti olukorda Ida-Virumaal. Austatud minister! Mida olete teie selleks teinud, et maapiirkondade elanike ja eriti Ida-Virumaa elanike olukorda parandada, et need kõrgelehelised sõnad ka tegudeks saaksid?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh, proua Treial! Need sõnad ma tõesti lausisin konverentsil, kus arutati regioonidevahelist koostööd programmi "Interreg IVC" raames. Tartu Teaduspark on selles väga aktiivne osaleja väga mitme projektiga ja teda toodi korduvalt välja kui väga positiivset näidet Euroopas. See näitab, et kui ise võtta initsiatiiv, olla aktiivne, siis saab väga hästi kaasata Euroopa raha. See on kindlasti Tartus kaasa aidanud töökohtade loomisele. Kui meie tegevusest laiemalt rääkida, siis just innovatiivsemaid töökohti silmas pidades on minu arust meie kõige olulisem toetusprogramm olnud regionaalsete kompetentsikeskuste arendamise programmi raames. Hiljaaegu otsustasime toetada erinevaid projekte, kogu programmi maht on 300 miljonit krooni. Selles meetmes ei ole abikõlblikud Tallinn, Harjumaa

ja Tartu, mis tähendab, et see on otseselt mõeldud selleks, et kvaliteetsemad, kõrgemat haridustaset nõudvad töökohad tekiks järjest rohkem ka väljaspool neid peamisi keskusi, aidates sellega teistes piirkondades tööpuudusprobleemi leevendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, esimene täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ega te nüüd konkreetset ikka ei rääkinud küll, kui palju töökohti võiks olla loota. Aga tahan öelda, et Eesti avaliku halduse üks väga suur probleem on registrite, mida meil tegelikult on väga palju, ristikasutuse puudumine. Kui teid ministriks pandi, siis te ütlesite, et teie esmaseks ülesandeks hakkab olema e-riigiga tegelemine, mis olevat olnud teie eelkäija nõrk koht. Aga nüüd on juba üle kahe aasta tegevus toimunud ja pole nagu eriti midagi märgata. Austatud minister! Kas on loota olukorra paranemist registrikasutuse valdkonnas ja mida te võtate selleks ette koalitsioonile jäänud vähem kui aasta jooksul?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt, meil on valmimas uus rahvastikuregistri programm, see on täiesti uus programm. Teiseks, kui te räägite e-riigist, siis võin öelda, et meil on töös eurotoetustest taotletud raha eest kohaliku omavalitsuse portaali loomine. Meil on väga võimsaid andmebaase, millega riigiametnikud saavad tööd teha. Aga kui me räägime e-riigist, siis meil on tihtipeale puudus sellest, kuidas inimesed saaksid paremini suhelda riigiga elektroonilisel viisil. Meil on valmimas rakendus, mida me saame pakuda väga odavalt kõigile Eesti omavalitsustele, kes soovivad seda kasutada. Nii et riigi poolt tuleb neile koduleht, selle kasutamise võimalused, ja iga omavalitsus saab kujundada selle näo, lisada sinna andmeid vastavalt kohaliku omavalitsuse vajadustele. Aga see oleks väga suur IT-kulude kokkuhoid eelkõige just kohalikele omavalitsustele, kellel praegu on raske neid investeeringuid teha. Me teeme need keskselt ära ja anname kõigile võimaluse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine täpsustav küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Te ise rõhutate ka, et meil on võimsad andmebaasid. Aga Rahvaliit on esitanud ühe seaduseelnõu, millega me tahame abistada nende perede lapsi, kus üks vanem on töötu või mõlemad vanemad on töötud. Praegu öeldakse, et kuna andmebaasid ei võimalda riskasutust, siis me isegi ei tea, kui palju täpselt on neid lapsi, keda oleks vaja aidata. See jutt on siin lausa kohatu. Teie juhite ruumilist planeerimist, korraldate seda üleriigiliselt, te ostate järelvalveteenust. Ehk tutvustate oma tegevust ja saavutusi selles valdkonnas? Mida saan ma öelda nendele kümnetele tuhandetele inimestele, kunas abi ikkagi nendeni jõuab?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh, proua Treial! Te suutsite küll väga mitu teemat ühte küsimusse kokku siduda. Ma püüan seda nüüd kuidagi lahti harutada. Mis puudutab registrit, siis see jutt on väga asjakohane. Seda kõigepealt. Tõesti, nii on. Meil on väga võimsad andmebaasid. Nagu ma teile nimetasin, tihti on just vaja seda, et neid võimsaid andmebaase ei rakendataks mitte ainult ametnike töö mugavamaks muutmiseks, vaid kodanike teenendamiseks lihtsamal moel. Selles suunas tuleb samme astuda ja on väga mitmeid samme ka astunud, nagu me näeme. Teiseks rääkisite te ruumilisest planeerimisest, sellest, mida me selles vallas teeme. Kõige tähtsam tegevus siin on üleriigilise planeeringu "Eesti 2030" algatamine, mis on meil praegu töös. Lähiajal toimub seminar, kuhu ma ka teid kutsun osalema ja kus arutatakse, mida see planeering peaks sisaldama, millised on Eesti ruumilise planeerimise põhiküsimused (teedevõrgustik, transpordivõrgustik, elanikkonna paiknemine, keskkond, energeetika). Lõpuks jõudsite te välja inimeste sissetuleku probleemideni. Loomulikult, tööpuuduse küsimus on peaküsimus meile kõigile. Kui me vaatame regionaalselt, siis tõsi on see, nagu te alguses väitsite, et tööpuudus on kõige suurem Ida-Virumaal. Samas on Ida-Virumaaga piirnevates maakondades Jõgevamaal ja Lääne-Virumaal tööpuudus madalam kui Harjumaal. Ida-

Virumaa näitajaid mõjutab kindlasti väga oluliselt suurte linnade statistika. Väikeste valdade tulemused on teistsugused. See paneb tõsiselt tööle selles suunas, et ka need Ida-Virumaa suured linnad oleksid sellise mainega, et ettevõtjad tahaksid sinna töökohti teha.

Esimees Ene Ergma

Härra minister! Vastamiseks on aega kaks minutit. Nüüd viis kohapeal registreeritud küsimust, mitte rohkem, et me jõuaksime ka lugupeetud justiitsminister Rein Langini. Kõigepealt kolleeg Kadri Simson.

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Teie peaksite olema valitsuses see minister, kes seisab selle eest, et riigi teenused oleksid inimestele kättesaadavad, vaatamata sellele, kas nad elavad linnas või maal. Minu küsimus puudutab tööpuudust. Me kõik teame, et töötukassa on olnud viimastel aastatel ja viimastel kuudel sunnitud tuhandeid inimesi registrist sanktsioonidega kustutama. Need inimesed on ilma jäänud ametlikust töötu staatusest, kuigi nad pole tööd leidnud. Üks põhjus on see, et nad ei jõua kord kuus töötukassasse. Keskerakond on algatanud seaduseelnõu, et inimesed, kes tulevad maalt, saaksid kord kuus oma sõidupiletid kompenseeritud. Kui sa elad ainult 1000 kroonist, mida pikaajalised töötud saavad, on ka bussipileti hind märkimisväärne kulutus. See mõte on põhimõtteliselt saanud toetust, kuid on jäänud kellegi sahtlisse. Kas teie toetate seda mõtet, et maal elavad töötud saaksid toetust, et käia linnas asuvas töötukassa kontoris? Nii kajastuksid nad ka ametlikus töötuse statistikas. Praegu ei kipu see nii olema.

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Väga hea küsimus. Mina toetan pigem seda, et töötukassa peab jõudma inimeste juurde. Kui asutuse asukoht on selline, et inimestel ei ole võimalik mõistliku aja jooksul või mõistlike kulutustega sinna minna, siis peavad riigiasutused ja muud institutsioonid töötama nii, et näiteks mõnel päeval nädalas või mõnel päeval kuus avatakse väljasõiduvastuvõtt, et inimesi saaks teenindada kohapeal, tuua teenus neile lähemale, ei ole vaja sundida inimesi neid kulutusi tegema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Sain täna hommikul Võrumaalt e-kirja, milles kirjutatakse, et Võru Vallavalitsus märkis 1998. aastal endise talumaa tagastamise korraldusse maaomanikule nõude, et see ei teeks takistusi liikumiseks talu maid läbivatel teedel. 2005. aastal vastu võetud teeseaduse § 5² kohaselt võib erateed kasutada üksnes kinnisasja omaniku loal. Võru Vallavalitsusel ei ole seega enam seaduslikku alust nõuda oma korralduse vastava punkti täitmist. Võru vallas olevat umbes 100 sellist teelõiku, kogu riigis on neid üle 10 000. Kirjutaja kirjutab, et praegusel ajal puudub tal liikumisvõimalus, kuna tema kinnistul pole mitte ühtegi meetrit teed. Ta on pöördunud regionaalministri poole, aga tulemust pole. Küsimus ongi: kuidas kavatsete seda probleemi lahendada hakata? Kas on kavas muuta seadusi?

Siim Valmar Kiisler

Meie seaduste kohaselt on servituudi seadmine võimalik. Siin sõltub palju kohaliku omavalitsuse initsiatiivist. Kui te küsite, mida ma kavatsen teha, siis teie signaali peale võtan ühendust Võru vallavanemaga ja arutan temaga läbi, kuidas saab need servituudid seada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud regionaalminister! Ka mul on regionaalpoliitiline küsimus. Nimelt, Riigikontrolli audit ütleb, et Eestis on üsna palju selliseid omavalitsusi, mis asuvad riigiasutustest kaugemal kui ühe tunni tee kaugusel. Pärnumaal näiteks on Varbla vald ja Kihnu vald sellised. Eilsel väikesaarte komisjoni koosolekul selgus, et on terve hulk väikesaari, kus ei ole üldse ühistransporti ega võimalust ka näiteks nädala jooksul riigiasutusesni jõuda. Selge, et saareline elu on saareline elu ja sellega tuleb arvestada. Aga hiljutisel kodanikuühenduste temaatilisel arutelul siin Riigikogus kuulsime teie suust, et näiteks Belgias ja Hollandis on avalike teenuste osutamist tellitud 12–13% ulatuses kolmandalt sektorilt.

Kuidas te kavatsete Eestis lahendada seda probleemi, et riik jõuaks hästi kaugel elavatele inimestele hästi lähedale?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ei saa kõiki riigiasutusi ühte patta panna, olukord on väga erinev. Riigikontrolli aruanne tõi näiteks välja selle, et 17-l (täna on minu arust see number juba 14-le langenud) Hiiumaal elaval mittekodanikul on suhteliselt keeruline käia Riiklikus Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuses keeleeksamit andmas. Tõsi, see ongi reaalne probleem. Aga küsimus on selles, kas me oleme nii rikkad, et me saame rajada nendele inimestele Hiiumaal eksami sooritamise keskuse. Loomulikult on nende inimeste mure aktuaalne, me tahame, et nad kõik selle eksami sooritaksid, aga oluline on, millised on need optimaalsed kulutused, mida me saame teha. Sama probleem on oluline ka väiksemate saarte puhul. Mis puudutab ühendust riigiasutustega, siis mul on väga hea meel tõdeda, et valitsus võttis vastu otsuse toetada 340 miljoni krooniga laevade ehitamist ühenduse pidamiseks väikesaartega, just viie saarega, kus on suhteliselt suur püsielanikkond. Need on Kihnu, Ruhnu, Abruca, Prangli ja Vormsi. See on suur samm edasi, et tagada inimestele turvatunne, et alati on ühendus olemas. Mis kodanikuühendustesse puutub, siis meil on valminud avalike teenuste delegerimise kontseptsioon kodanikuühendustele. Tahtsin selle juba valitsusse esitada, aga tuli veel muudatusettepanekuid, eelkõige Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidult. Lähiajal esitan selle valitsusele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud Riigikogu esimees! Hea regionaalminister! Ka minu küsimus puudutab Riigikontrolli avaldatud auditit. Eelmisel nädalal avaldatud auditist selgub, et riigiasutusi ümber korraldades on lähtunud organisatsioonide, mitte aga inimeste vajadustest, ning on jäetud korralikult analüüsimata, mida muudatused üldse annavad. Põhiline järeldus on see, et riigi teenuste kättesaadavus on halvenenud ja samas pole olnud ka rahalist kokkuhoidu, millega on tihti peale põhjendatud riigiasutuste

ümberkorraldamist, maakonnakeskustest regioonikeskustesse viimist jms. Tuleb välja ka see, et ligi 30 000 inimest ei suuda ühe päeva jooksul üldse maakonnakeskuses ära käia. See on ühistranspordiküsimus, millest te isegi olete rääkinud. Kas selle auditi põhjal on plaanis võtta vastu mingisuguseid konkreetseid otsuseid, ka eelarvelisi otsuseid, toetada ühistransporti?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kõigepealt sellest Riigikontrolli aruandest. Seal on üks kummaline ütlus, millega ma ei saa 100% nõustuda. Seal on öeldud, et kokkuhoidu ei tekkinud, kuna ülejäänud raha kasutati samas valdkonnas või samas asutuses teisteks tegevusteks ära. Kui ikkagi tegevuskulud vähenevad ja ülejäänud raha kasutatakse mingiteks olulisteks avalikeks tegevusteks ära, siis mina väidan, et kokkuhoid sündis. See on muidugi tõlgendamise küsimus, aga minu meelest on see väga oluline aspekt. Ma olen nõus (ma olen seda ka varem siin tunnistanud), et meil on olnud aastate jooksul nii, et kui riigiasutused optimeerivad oma struktuure, siis nad mõtlevad kokkuhoiule, mida nad näiteks transpordis saavutavad. Aga vähem on analüüsitud seda, et kui ametnik ehk teenindaja ja elanik peavad kuskil kokku saama, siis keegi selle transpordikulu ju kinni maksab. Optimeerimine sünnib siis, kui ei pea inimesi nii palju jooksutama ja saab asjad muul viisil korraldatud. Tihti ei ole seda poolt kaalutud. Loomulikult on sellistes tingimustes ühistransport oluline. Mul on hea meel, et ka nendel kõige raskematel eelarveaastatel, mis meil praegu on olnud, ei ole ühistranspordi dotatsiooni sentigi vähendatud. Sedasama taset on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium lubanud hoida ka järgmisel aastal. Küll peab üle vaatama toetatavad ühistranspordiliinid, just nendest kriteeriumidest lähtuvalt, mida Riigikontroll välja tõi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud regionalminister! Kui te alustasite sellele küsimusele vastamist, siis te ütlesite, et Euroopa raha toel on tehtud väga palju projekte, on loodud

juba väga palju töökohti. Kas te suudate tuua näiteks mõne arvu, kui palju seda raha sellel aastal on teie valdkonda tulnud ja kui palju töökohti on loodud? Tööpuudust mõõdame me iga kuu väga täpselt, mitu protsenti ja kui palju. Äkki ütlete meile mõne sellekohase arvu.

Siim Valmar Kiisler

Möödunud aastal maksime me oma regionalprogrammidega toetusi üle miljardi Eesti krooni. Sel aastal ettenähtud summa on natuke suurem ja esimese kolme kuu jooksul olime me pisut graafikust ees. Ma ei oska teile täpset summat öelda, aga kindlasti on sel aastal juba üle 200 miljoni krooni toetusi makstud ja me maksame kindlasti ka selle aasta jooksul välja rohkem kui miljard krooni. Arvutusi töökohtade loomise kohta on erinevaid, ka eksperdid on toonud välja erinevaid meetodeid. Näiteks öeldakse, mitu töökohta iga miljoni krooni kohta tekib eelkõige ehitustegevuses ja sealt tulenevalt ka teistes, teenindavates valdkondades.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Korralduse õiguslik reguleerimine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ain Seppikult justiitsminister Rein Langile. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Korralduse eelnõu on Riigikogu menetluses olnud juba peaaegu kolm aastat, kuid te olete suutnud esitada parlamendile niivõrd ebakvaliteetse eelnõu, et seni ajani ei ole seda, vaatamata meie pingutustele, õnnestunud seadusena vastu võtta. Mida ja millal olete teie vastutava ministrina ette võtnud selle seaduse viimiseks sellisesse valmisolekusse, et Riigikogu saaks selle seaduseelnõuga tõsiselt tegelema asuda, või ongi teie suurim eesmärk selle eelnõu menetlemisega venitamine?

Rein Lang

Suur tänu! On rõõm tõdeda, et päike on taas toonud Ain Seppikusse uut huumorimeelt. Õiguskomisjoni täieõigusliku liikmena, Keskerakonna esindajana, Keskerakonna tarmuka

töörühma liidrina teab ta ju suurepäraselt, kuidas on toimunud korrakaitseaduse eelnõu menetlemine Riigikogus. Me peame arvestama ühte asja. Korrakaitseaduse eelnõu kirjutati valmis ministriumidevahelises töörühmas enne 2007. aasta aprillis Tallinnas toimunud sündmusi, millest me kõvasti õppisime. Oli täiesti loomulik, et aastatel 2007–2008 Riigikogu debateeris nende sündmuste ja valitsuse pakutud seadusregulatsioonide ümber tuliselt. Ma pean siiralt ütleva, et mina ei saa aru, mis takistab õiguskomisjonil selle eelnõuga edasi liikumist, teise lugemise jätkamist, teise lugemise lõpetamist ja eelnõu vastuvõtmist. Avaldan valitsuse esindajana hämmeldust selle üle, et õiguskomisjon ei ole saanud siin toimetada oluliselt kiiremini.

Esimees Ene Ergma

Palun, täiendav küsimus, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister Rein Lang! Teie huumorimeel on veel piiritum ja veel päikeselisem kui minu oma. On ikka suur kunst süüdistada opositsiooni selles, et parlament ei suuda eelnõusid vastu võtta. Aga teil on õigus, see eelnõu valmis oma põhijoontes juba 2006. aastal ning seda tänu Keskerakonna siseministri Kalle Laaneti tulemusrikkale tööle. 2007. aasta kevadel esitas Keskerakonna fraktsioon Riigikogu menetluse oma põhiloomuselt sellesisulise eelnõu, ehkki kvaliteedilt parema. Valitsus seda eelnõu meile täiesti seletamatutel põhjustel ei toetanud. Kas valitsuse selline seisukoht oli tõepoolest tingitud üksnes sellest, et eelnõu esitas nn vale erakond, ning kas see põhimõte on teie tegutsemise aluseks eelnõude toetamisel või mittetoetamisel?

Rein Lang

Tundub, et infotund on täna täis huumorit. Esiteks pean vajalikuks rõhutada, et korrakaitseaduse eelnõu töötas välja Justiitsministeerium, selles töös osalesid nõu, jõu ja abiga ka siseminister Kalle Laanet ja tema alluvad. Ma pean ütleva, et see koostöö oli väga hea, nagu meil on üldse kombeks justiitsministrite ja siseministrite vahel edendada konstruktiivset koostööd. Mis puudutab Keskerakonna poolt

Riigikogu menetluse antud eelnõu, siis see oli teatavasti identne valitsuse esitatud seaduseelnõuga. Neil ei olnud mitte mingisugust vahet. Nii et selle eelnõuga, mida õiguskomisjon menetleb või minu arvates ei menetle, ei ole mingisugust sisulist vahet. Kordan: ega valitsus ei võta Riigikogus vastu eelnõusid, selleks on olemas Riigikogu täiskogu. Riigikogu täiskogule valmistab küsimusi ette Riigikogu komisjon. Kui Riigikogu komisjon ei suuda töötada, siis on minu meelest midagi kuskil halvasti. Aga komisjoni liikmena, härra Seppik, võite te anda oma kaaluka panuse. Väga ootaks teilt seda!

Esimees Ene Ergma

Palun, teine täpsustav küsimus, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Meie oleme kaalukaid panuseid andnud küll, kuid siin on teine pool ehk koalitsioon olnud kahjuks veel kaalukam. Aga selge on, et seda eelnõu on vaja. Te olete tegelikult varjajami asunud korrakaitset reguleerima muudes seadustes, hägustades selliselt oluliselt sellekohaste seaduste üldpilti. Täna esines teie valitsuskaaslane, kaitseminister Jaak Aaviksoo särava avaldusega, et politsei peaks ka osalema riigikaitstes. Kuid nähtavasti ei ole ta suutnud teilt välja peilida, et teie tegevuse tagajärjel puuduvad politseil vastavad reeglid. Öelge, palun, kas te üldse kavatsete korrakaitseaduse eelnõuga edasi tegelda või olete sellest mingil põhjusel loobunud.

Rein Lang

Täna väga! Mina tegelen sellega täiesti pidevalt, esitades õiguskomisjonile küsimusi, miks see eelnõu ei jõua kuidagimoodi teise lugemise lõpetamiseni. Ain, sa ju tead tegelikult suurepäraselt, mille üle vaidlus käib. Vaidlus käib endiselt selle üle, kas Eestis on kodanikuühendustel mingisugune roll korrakaitstes või ei ole. Selles osas ei ole meil sinuga minu teada mingisuguseid põhimõttelisi eriarvamusi. Mina küll väga loodan, et sa aitad komisjonis seda küsimust lahendada. Demokraatias langetatakse otsused lõpuks ju hääletamise teel. Kõikides küsimustes konsensussele me tõenäoliselt ei jõua, ehkki oleks hea, kui jõuak-

sime. Selles küsimuses vaevalt et jõuame. Järelikult tuleb ühel hetkel hääletada ja see hääletustulemus siis seadusena vastu võtta.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Tore on muidugi, kui riigi tippjuristid on humoorikad. Aga korrakaitse õiguslikust reguleerimisest rääkides on minu arvates inimeste jaoks üks põhinäitaja see, kuidas me saame hakkama raskete kuritegude lahendamisega. Mulle meenub viimasest perioodist, et nende asjadega hakkama ei saada, ma mõtlen Tallinna kurikallu ja seda, et Lääne-Virumaal on ühe jahimehe tapmine aasta aega lahendamata. Ma oma maavanemapraktikast ei mäleta sellist asja, et rasked kuriteod oleksid jäänud lahendamata. Järelikult on korrakaitse hakanud õiguslikult ikkagi tõsiselt lonkama. Justiitsministeeriumil tuleks koos Siseministeeriumiga need asjad kindlasti üle vaadata. Mis sa sellest arvad?

Rein Lang

Aitäh! Hea Lembit! Nüüd on sul need asjad natuke sassis. Raske isikuvastase kuriteoga tegelemine ja kuritegevusvastane võitlus ning korrakaitse on ju tegelikult kaks eri asja. Korrakaitse seadus ei reguleeri mitte kriminaalmenetlust. Kriminaalmenetlus on midagi muud. Jah, ma pean möönma, et 2009. aastal üldine lõplike menetlusotsuste tegemise osakaal kõikides algatatud asjades veidi vähenes. Kui see 2008. aastal oli üle 50%, siis 2009. aastal oli see natuke alla 50%. Samas, kui me vaatame seda numbrit, kas natuke üle või natuke alla 50%, siis sellega oleme me Euroopa Liidus väga heal kohal. Tavaliselt, kui riik saab raporteerida, et umbes pooled kuriteod saavad lõpliku õigusliku hinnangu selle kaudu, et nad jõuavad kohtusse ja kohus langetab nende suhtes otsuse, siis see on ikka väga hea näitaja. Ma loodan, et tänava jõuame me jälle üle 50%. Alused ja lootused selleks on selgelt olemas. Ma ei hakka siin lahkama võimalikke põhjusi, miks 2009. aasta oli natuke kehvem kui 2008. aasta. Siseministriga kohtume me koos kaaskondadega regulaarselt kaks korda aastas ja

muidu ka vähemalt korra või kaks nädalas. Kõik need teemad on meil arutusel. Nii et meil horisontaalses koostöös mingisugust probleemi selles osas kindlasti ei ole. Konkreetne juhtum on muidugi kahetsusväärne, aga siin ei oska ma küll midagi tarka öelda, miks see asi on venima jäänud, miks see asi n-ö pime on. Selle küsimuse võiks esitada eelkõige kohalikele politseiprefektile.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea minister! Mul oli ka au ja rõõm kaks aastat kuuluda õiguskomisjoni ja eks ma puutu nende inimestega veel siiani tihedalt kokku. Ain Seppikul oli õigus, et nii mitmedki õiguskomisjoni liikmed on väitnud, et ebakvaliteetse korrakaitse seaduse eelnõu kõrval on teie juhitud ministriumist viimasel ajal tulnud ebakvaliteetseid seaduseelnõusid nagu Väändrast saelaudu ja õiguskomisjoni töö olevat seetõttu tõsiselt pärsitud. Arutamata eelnõude hulk aina kasvab ja kasvab. Sellele olevat tähelepanu juhtinud ka teie enda erakonna kaaslased komisjonis. Nii võibki tekkida õigustatud küsimus, kas te kavatsete üldse vastutada oma ebakvaliteetse töö eest ja milles see vastutus võiks seisneda.

Rein Lang

Aitäh! Ei ole eriti täheldada ebakvaliteetset õigusloomet Justiitsministeeriumi poolt. Eks need hinnangute andmised jäävad hinnangute andjate südametunnistusele. Tahaksin väga, et nendes küsimustes oldaks konkreetne. Ma veel kord kordan: sellesama korrakaitseõiguse puhul vaidleme me ju ühe konkreetse põhimõtte üle ja vaidleme juba kaks aastat järjest ega julge otsustada. Minu meelest ei tee mitteotsustamine küll parlamendile kunagi au. Otsustama peab. Täpselt samamoodi on paljudes teistes asjades. Loomulikult, need inimesed, kes ühe või teise uuendusliku põhimõttega ei taha nõus olla, ütlevad, et tegemist on ebakvaliteetse õigusloomega. Tihtipeale on ju küsimus väga selgelt poliitilistes seisukohtades. Ma täiesti möönan, et õiguslikes küsimustes ja küsimustes, mis puudutavad õiguskorda, tuleb alati püüelda üldise konsensusse poole. Aga kui

seda konsensust ei saavutata ja samas on selge, et elu peab edasi liikuma, siis tuleb mõnikord ka hääletada ja otsustada hääletamise kaudu. See on demokraatia.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Ministeeriumidevaheline koostöö

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Evelyn Sepalt justiitsminister Rein Langile. Palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Ma olen enam kui kindel, et meie järgnev mõttevahetus ei kulge humoorikas prisma. On tõsi, et varem samal teemal, milleni me kohe jõuame, tehtud mõtteavaldused on sattunud lausa laulu sisse. Minu küsimus puudutab naistevastast vägivalda. Nimelt, mitme ministeeriumi mitte kuigi viljakas koostöös on valmimas üks tegevuskava (konkreetsed tegevused, seadusandlikud muudatused, programmid, koolitus, kompetents, loomulikult finantsid ja muu, mis sellega kaasneb), mis peaks väga olulises osas puudutama naistevastast vägivalda. Kui kaugel on Justiitsministeeriumi kureeritava tegevuskava valmine praegu? Mis nime see hetkeseisuga kannab? See peaks puudutama ka naistevastase vägivalda vastu võitlemist.

Rein Lang

Aitäh! Jah, kahetsusväärset ei kujune meie dialoog ilmselt nii sõbralikuks. Ma nimelt olen sunnitud märkima, et tolle vägivaldavastase arengukava on valitsus heaks kiitnud. Kui ma ei eksi, siis kuu aega tagasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, esimene täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Minu küsimus puudutab seda, mis nimega see on, kui palju selles keskendutakse naistevastase vägivalda spetsiifikale ja vägivalda vastu võitlemisega seotud erinevatele tegevustele ning kui palju on selleks kavandatud finantse.

Rein Lang

Aitäh! Jah, eraldi niisugust tegevuskava nagu naistevastase vägivaldaga võitlemise tegevuskava Eesti Vabariigi valitsusel ei ole. Teadlikult olen ma igal pool ka öelnud, et meie jaoks Justiitsministeeriumis on vägivald vägivald ja me ei saa hakata suhtuma vägivalda erinevalt, sõltuvalt sellest, kas see on toime pandud laste suhtes, naiste suhtes, vanurite suhtes või meeste suhtes. Selles mõttes, jah, möönan: justiitsminister ja Justiitsministeerium on väga selgel seisukohal, et vägivaldaga tuleb võidelda kõikidel tasanditel, tuleb võidelda kõikide gruppide vastase vägivaldaga, mitte tõstes üht või teist gruppi eraldi esile ja kavandada eraldi mingeid tegevusi teatava grupi suhtes, olgu see grupp moodustatud siis sootunnuste põhjal või mingite muude tunnuste põhjal. Ma põhistan seda ka sellega, et Eesti põhiseadus ja Euroopa õigus ütlevad väga selgelt, et diskrimineerimist olla ei tohi. Kui me hakkame tegema mingisuguseid tegevuskavasid, mis on suunatud üksnes ühe soo esindajatele, siis võib asi väga kergesti lõppeda sellega, et me diskrimineerime ühte sugupoolt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine täpsustav küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma luban endale jääda selles küsimuses väga põhimõttelisele eriarvamusele ja pelgalt ühe analoogia põhjal, mida n-ö analüüsimetodina oleks põhjust kasutada. Ei ole mõtet rääkida, et Eesti riik võitleb näiteks invaliidide õiguste eest. On päris selge, et liikumispuudega inimesel on ühed vajadused, kuulmispuudega inimesel on teised vajadused, ja kui tehakse tegevuskava, siis tuleb teha väga spetsiifiline tegevuskava, mis üht, teist või kolmandat gruppi aitab. Aga minu kolmas küsimus puudutab seda, et kui teie enda erakonna kaaslased Sotsiaalministeeriumist või ka Välisministeeriumist on väga põhimõtteliselt teise lähenemise toetajad, Välisministeerium püüab väga tugevalt saada esindatud erinevates rahvusvahelistes inimõigusorganisatsioonides ja töögruppides, just nimelt naistevastase vägivalda vastu võitlevates ja muudes naiste õiguste eest seisvates gruppides, siis miks Justiits-

ministeerium püüab kahjustada Eesti kui terviku positsiooni selles küsimuses.

Rein Lang

Aitäh! Kui te küsite minult luba eriarvamusele jäämiseks, siis ütlen, et teil on kahtlemata õigus eriarvamusele jääda. Siin ei ole mitte mingisugust vastuolu meie riigisisese tegevuse ja tegevuse vahel rahvusvahelistes organisatsioonides. Eesti kultuurikontekst on oluliselt teistsugune kui isegi Lõuna-Euroopa kultuurikontekst, rääkimata Aafrikast või Aasiast. Näiteks ka paljudes araabia maades on suhtumine naistesse meie kultuuri jaoks täiesti arusaamatu ja vastuvõetamatu, ja sellisele diskrimineerimisele on igati mõistlik vastata tegevusega rahvusvahelisel tasandil. Mis puudutab meie kultuurikonteksti, siis meie käsutuses on üks Statistikaameti uuring, mille kohaselt võib väita, et Eesti mehed kannatavad perevägivalla, lähisuhtevägivalla all rohkem kui Eesti naised. See oli meie jaoks ka sedavõrd üllatav tulemus, et me oleme taotlenud spetsiaalselt vahendeid, et teha korrektne sotsioloogiline uuring selles küsimuses. Need vahendid oleme saanud ja 2010. aastal see uuring ka tehakse. Ma olen üpris kindel, et 2011. aastal on meil juba selgem pilt lähisuhtevägivalla olemusest Eestis. Aga mis puudutab väidet, nagu Eestis ja eesti kultuuris koheldaks naisi üldiselt ebanimlikult ja selleks peab riik rakendama minigeid erilisi arengukavasid, siis, proua Sepp, jään ma siin eriarvamusele.

Esimees Ene Ergma

Palun kaks kohapeal registreeritud küsimust! Kõigepealt kolleeg Mai Treial.

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Küsimus puudutab ministeeriumidevahelist koostööd. Mul on hea meel selle koostöö valdkonnas puudutada ühte väga õrna momenti. Me oleme teiega vaielnud siin saalis hädaolukorra seaduse menetlemise ajal selle üle, millal siis Eestis on hädaolukord ja millal ei ole mitte. Te väitsite, et kui tööpuudus on 20%, siis jõuab hädaolukord kätte. Ida-Virumaal ongi praegu tööpuudus üle 20%, Valga-, Võru- ja Põlvamaa hakkavad sellele lähenema. Minu küsimus ongi: mida te olete ette võtnud või võtate, et ministeeriumidevahelist koostööd arendades ja oma kolleege appi

kutsudes oleks võimalik neid probleeme lahendada?

Rein Lang

Aitäh! Mis küsimuses? Kui te küsite minu käest uuesti, kas 20%-line tööpuudus kogu riigis võiks olla hädaolukord, siis nagu ma teile tookord vastasin, on see faktiküsimus. Eestis ei ole ju tööpuudus 20%. See, kui tööpuudus on ühes konkreetsetes regioonis 20% ja kõrvalregioonis, nagu Jõgevamaal, kust teie pärit olete, on see oluliselt väiksem, siis rääkida riigi tasemel mingisugusest hädaolukorrast on minu arvates veidike pentsik. Mis puudutab riigiasutuste horisontaalset koostööd, siis, jah, sellega on Eestis kindlasti probleeme. Neid probleeme võib lugeda ka Riigikontrolli audititest. Võin ainult propageerida seda praktikat, mida Justiitsministeerium on viljelnud nüüd juba viis aastat järjest: perioodilised kohtumised teiste ministeeriumidega nendes asjades, kus haldusala kattuvad. Justiitsministeeriumil toimuvad need kohtumised eelkõige Siseministeeriumiga ja meil on lausa välja töötatud konkreetne koostöövorm, mismoodi me seda teeme. See ei tähenda seda, et me ei arendaks horisontaalset koostööd Sotsiaalministeeriumiga, Välisministeeriumiga ja kellega iganes. See on meie igapäevane töö.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma tulen ka ministeeriumidevahelise koostöö juurde. Täna tegi teie kolleeg Siim Valmar Kiisler, kes on Siseministeeriumist, Riigikogus minu meelest väga võimsa ja selge avalduse. Ma saan aru, et edaspidi hakkab töötukassa töötute juures kodus käima ja seal neid iga kuu töötutena registreerima. Kas teie ka sellest midagi teate ja kas kavatsetakse selleks muuta seadust või reguleeritakse seda kuidagi teisiti?

Rein Lang

Aitäh! Juba kolmandat korda pean ma täna tõdema, et, Ain, sul on suurepärase huumori-meel. Siim ei öelnud ju seda, mida sa praegu väidad, et ta ütles.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Noorte töökohad

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kaia Ivalt haridusminister Tõnis Lukasele.

Kaia Iva

Aitäh! Kõigepealt kasutan juhust ja õiendan ühe vea. Kolleeg Lenk põimis eelmise küsimuse juures oma küsimusse osavalt ühe vale. Nimelt väitis ta, et viimastel aastatel ei ole Eesti Vabariigis pension tõusnud. See ei ole õige, eelmise aasta 1. aprillist pension tõusis. Aga minu küsimus puudutab hoopis nooremaid kaasmaalasi. Nimelt on viimastel aastatel olnud jätkuv traditsioon, et Haridus- ja Teadusministeerium on toetanud õpilasmalevate programmi. Väga paljud Eesti noored on tänu sellele saanud esmased tööharjumused, töökojumused ja nad on saanud ka lisaraha teenida. Milline on olukord sel aastal, kas see programm jätkub ja millised on noorte perspektiivid tööd saada?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Sel aastal saab õpilasmalevate kaudu tööd veel rohkem noori kui eelmisel aastal. Nii et see programm mitte ainult ei jätku, vaid eelmise aastaga võrreldes paisub. 34 tööandja juures on end praegu rühmadesse registreerinud üle 4600 noore. Sa nimetasid õigesti, et oluline on esmase tööharjumuse saamine, harjumine töödistsipliiniga, mitmetel juhtudel on ka taskuraha teenimine ikkagi väga oluline motiiv. Kui vaadata, et malevatesse kuuluvad 12–26-aastased noored, siis üks osa nendest, pealt kahekümnesed, on juba nii ehk naa tööealised, ja nende puhul võib osalemise põhjuseks olla tööpuudus. Nad ei leia praegusel ajal nii lihtsasti tööd, suvekuudel rühmades osaledes või väljaspool rühma nendesamade tööandjate juures jätkates on neil see võimalus aga olemas. Nii et, jah, koostöös omavalitsuste ja ettevõtjatega läheb neid rühmi päris palju välja. Ma arvan, et seda mahu võiks veel suurendada. Tegelikult on praegu tööandjad teinud oma plaanid, mida neil veel aprillis, kui me korraldasime Eesti Noorsootöö Keskuse konkursi, ei olnud. Nii et ma arvan, et

võiks veel rohkem noori ka sellel suvel rakendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva, esimene täpsustav küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Samas me teame, et praegu on Eestis üldiselt suur tööpuudus ja ka töoinimesed ei leia endale sobivat rakendust. Kas töökohtade leidmine noortele, kes tahavad töökohal olla vaid teatud perioodil, suvevaheajal, on siiski reaalselt võimalik ja kas need töökohad on reaalselt tagatud? Kuidas selle teemaga lood on?

Tõnis Lukas

Tegelikult on nii avalik võim, kohalikud omavalitsused kui ka ettevõtjad olnud töökohade pakkumisel päris leidlikud. Tõepoolest, kestused on siin erinevad, mõned tööd on lühemad, mõned kestavad pikemalt, aga noori rakendatakse puhastus- ja koristustöödel, heakorratöödel, kohalike turismi-, haridus-, ajaloo-, kultuuriobjektidel, marjakorjamisel, rohimisel, kivide ladumisel, turbatööstuses. Omavalitsustes, muide, mitmel puhul ka suursündmuste korraldamisel. Lisaks pakuvad talunikud ja ühistud välja kariloomade aedikute ehitust ja muid talutöid. Ettepanekuid on päris huvitavaid. Osa noori on näiteks RMK loodusobjektidel. Siinkohal kutsun ma üles veel sellel aastal, nagu ma juba ütlesin, seda võimalust kasutama. Noored on huvitatud tööleminekust. Ma kutsun ettevõtjaid ja kohalikke omavalitsusi üles veel lisaks selliseid töökohti looma. Kui aprillis, kui konkursi esimene voor läbi viidi, ei olnud veel täpselt teada, milliseid töökohti augustis pakkuda võib, siis nüüd on tööandjatel rahalised võimalused ja töövõimalused paremini teada. Haridusministeerium kuulutab juunikuus välja täiendava konkursivooru, et leida neid ettevõtjaid, kes tööd pakuksid. Muide, praegu ehitatakse üle Eesti näiteks 53 kutsekoolide objekti. Nende kõigi ümber saaks teha heakorratöid. Lisaks sellele on muud haridusobjektid, kultuuriobjektid, paljud muud objektid. Eesti ehitab ja noored võiksid täita teatavaid funktsioone heakorratöödel ehitiste ümber. Nii et kutsun ettevõtteid üles reageerima!

Esimees Ene Ergma

Kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Raivo Järvi!

Raivo Järvi

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun vabandust, kuna rikun teatud mõttes infotunni kodukorda. Pöördun teie poole, austatud juhataja! Räägiti koduvägivallast, mis on väga paljuski seotud koduse kasvatusega. Kas te peate õigeks, kui küsija esitab justiitsministrile küsimuse ning läheb siis vestlema oma kolleegiga, kuulamata vastust? Kas ei muuda see infotunni kui formaadi mõttetuks?

Esimees Ene Ergma

Ma vastan hiljem. Palun, kolleeg Evelyn Sepp, viimane küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! On äärmiselt oluline, et lapsed saaksid varakult tööharjumuse ja ka teatava töökogemuse, aga tänaseks, eriti nüüd, halvenenud majandusolukorras, on paraku juhtunud see, et lapsed, tõenäoliselt ka siis n-õ musta tööjõuna, on pere peaaegu ainukesed toitjad ja see segab nende normaalset õppe- ja haridusteed juba põhikoolis. Mul on raske välja tuua seda statistikat, aga empiiriliselt võttes on see väga sage probleem. Kas noorte tööhõive vähendamist sellest vaatenurgast on haridusministeerium ka kuidagi analüüsinud või arutanud?

Tõnis Lukas

Aitäh! Kui lapsed, ka koolieas, teevad tööpoolest niisugust tööd, kus neid ei võeta tõsiselt või luuakse neile halbu tingimusi või makstakse neile liiga vähe, või töötavad nad lausa mustalt või kui neid diskrimineeritakse, siis on see kahtlemata väga kurioosne ja see on vastuvõetamatu. Sellele peaksid reageerima need organisatsioonid, kes selliseid asju tuvasutama peaksid. Haridusministeeriumil ei ole informatsiooni selle kohta, et lapsi töökohtadel väärkoheldakse. See, et osa koolinoori ka töötab, on teada. Mõned töötavad perefirmades, mõned mõnel pool mujal. Ka koolis on ju juba täisealisi inimesi. Gümnasistidest on üks osa täisealised inimesed ja kui nad valivad juba töömehe või -naise tee, siis võivad nad seda teha. Mina räägin teile praegu noortele töö-

võimaluste pakkumisest, mida peaks rohkem tegema. Tööandjatel, kes tahavad oma suhte nende noortega korrekselt vormistada tööalavate kaudu, on suurepärane võimalus, kui juunikuus tehakse uus voor. Haridusministeerium kuulutab selle välja. Registreerige, mõelge, et need noored on päris hea tööjõud ja nad on teile tänulikud. Nii et neid töökohtade pakumisi noortele võiks suvel olla tuhandete võrra rohkem, kui neid praegu on. Aga juba praegu oleme selleks suveks registreerinud 4600 töökohta noortele. See on suur asi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Infotund on läbi. Aitäh küsimuste esitamise eest, aitäh küsimustele vastamise eest! Raivo Järvi märkus oli minu meelest väga õige.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala kolmapäevast istungit. Kas kolleegid soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi? Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Annan üle arupärimise regionalminister Siim Valmar Kiislerile Nõva valla usalduseta volikogu liikme kohta. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 4 fikseerib kohaliku omavalitsuse volikogu rolli. Volikogu on kohaliku omavalitsusüksuse esinduskogu, mis valitakse valla või linna hääleõiguslike elanike poolt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel. Riigiteadlased on ühe võimaliku variandina defineerinud volikogu rolli, kus volinikud näevad oma funktsiooni kodanike lähendamises valla- või linnavalitsusele, seetõttu püüavad nad tagada kodanike arvamuste ja kaebuste jõudmise võimuesindajate tasandile ning mõjutada üksikujuhtumitega neid, kes võtavad vastu strateegilisi otsuseid. See tähendab, et rahvaesindaja volikogus on oluliseks sillaks kohaliku kogukonna probleemide ja täitevvõimu vahel. 2009. aasta kohalike omavalitsuste valimistel sai Nõva vallas Reformierakonna nimekirjas kandideerinud

Pille Lääne 0 häält. Täna on ta selle valimis-tulemusega täieõiguslik Nõva Vallavolikogu liige. Siit ka meie küsimused. Esiteks, kuidas iseloomustate olukorda, kus kohaliku rahva esindajaks on inimene, kellel ei ole ühegi valija toetust? Meil on veel neli küsimust. Arupärimisele on alla kirjutanud üheksa Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liiget.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse üleile algatatud sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud karistusregistri seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Riigikogu liikmete Kalev Kotkase ja Eiki Nestori üleile algatatud avaliku teenistuse seaduse § 108 täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni eile algatatud riikliku matusetootuse seaduse ja käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eile algatatud töölepingu seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 72 Riigikogu liiget, puudub 29.

Head kolleegid! Palun tähelepanu! Päevakorra täpsustamine. Täna päevakorra 11. punkti, eelnõu 744 esimese lugemise aru-

telul teeb algataja ettekande põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Teine täpsustus. Vabariigi Valitsus teeb ettepaneku viia tänase päevakorra 12. punkt, eelnõu 751 esimene lugemine tänase päevakorra viimaseks punktiks.

1. Erakonnaseaduse ja valimis-seaduste muutmise seaduse eelnõu (516 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd päevakorrapunktidega. Kõige esimene punkt on põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Palun kõnepulti Evelyn Sepa Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Erakonnaõigusega kipub paraku traditsiooniliselt ja eriti enne valimisi olema samamoodi nagu ühe kõneka loosungiga Agu Sihvka lugudest. Kuid see eelnõu ei ole mitte lihtsalt jama, vaid selle eelnõu tähendus on veel palju kõnekam. Me oleme siin majas, selles saalis, põhiseaduskomisjonis, ministriumides kulutanud sadu töötunde ja rohkem kui aasta selle eelnõu menetlemisele. Selle eelnõu menetlemise näiline eesmärk on olnud see, et umbes 100 või 200 inimest ei oleks ühel ajal kahe erakonna nimekirjas. Aga vaatame nüüd asja natukene tõsisemalt.

Kelle asi on õigupoolest erakondade liikmesus, kas see on tõesti riigi asi või peaks see olema ikkagi erakondade ülesanne ja erakondade mure? Täna on jõudnud eelnõusse säte, et erakonnad peavad oma liikmete nimekirja kohtu registriosakonna juures. Ehk vastus minu küsimusele, kelle asi on erakondade liikmesus ja nimekirjad, on see, et see ei ole enam mitte erakondade asi, vaid see on riigi asi. Mõtleme nüüd edasi, mis on veel riigi asi. Erakondade rahastamisel on suur osa riigil, nimekirjad on riigi mure, kümnete tuhandete erakonna lihtliikmete poliitiliste vaadete kohta andmebaasi kogumine, n-ö riiklik talletamine ja majandamine on riigi asi. Ma arvan, et see on küsimus, millele Veneetsia komisjon võiks üsna pea päris tõsiselt tähelepanu pöörata, sest Eesti on väga jõuliselt liikunud selles suunas,

et meil on riigierakonnad. Juba aastaid tagasi ja ka hilisemate arutelude käigus on korduvalt juhitud tähelepanu sellele, et sellisel kujul, nagu Eesti kogub inimeste poliitiliste vaadete kohta andmeid ehk et erakonnaliikmete nimekirjad on avalikud, ei toimu see kuskil mujal maailmas, vähemalt mitte selles maailma osas, millega me tahaksime samastuda ja millelt tasuks eeskuju võtta. Miks need ei ole avalikud? Sellepärast, et inimeste poliitilised vaated, nii nagu ka nende usulised ja muud vaated, on nende isiklik asi. Meil on see justkui avalik asi. Kui see oleks emotsioonivaba küsimus, n-ö tehniline küsimus, nagu meile seda eelnõu ette valmistades väideti, siis võiks ju sellega leppida, aga kõik siin saalis teavad ja ma arvan, et ka tuhanded inimesed väljaspool seda saali teavad, et paraku tähendab kümnete tuhandete lihtliikmete jaoks n-ö vale poliitilise kuuluvuse, vale maailmavaate avalik deklareerimine avalikus nimekirjas väga selget ohtu nende töökohale, nende edasisele karjäärile. Me võime öelda, et, jah, erakonda kuulumise alusel inimese töölt vabastamine või tema olemise ebamugavaks ja raskeks muutmine on kriminaalne, aga peale selle tõdemuse ei ole nendele inimestele mitte midagi muud lohutavat öelda.

Kui me räägime sellest, et erakondade n-ö salaliikmesus võiks justkui viia selleni, et erakondade nimekirjas kandideerivad parlamenti või kohalikku omavalitsusse n-ö tühjad kohad, siis te saate ilmselt aru, et see on suhteliselt naeruväärne konstruktsioon. On ilmselge, et nende inimeste positsioonid, kes kannavad avalikkuse või ka kolmandate isikute ees, ütlemele, materiaalselt vastutust, olgu nad siis erakonna juhtorganites või esindades erakonda kas kohalike omavalitsuste volikogude valimistel või Riigikogu valimistel või saades valitud erakonna esindajana ühte või teise esinduskogusse, on avalikud, need inimesed on kõigile teada ja ka avalik huvi sellega tegelikult piirdub. Ei ole mingit põhjust tuua siin ohvriks kümneid tuhandeid inimesi, kes lihtsalt tahavad üht või teist maailmavaadet toetada.

Olgem ausad, mõneti ei ole oluline ka see, kui palju on erakondadel liikmeid, vaid oluline on see, kui palju inimesi neid valimistel toetab. Sellest lähtub ülejäänud arenenud maailm selle küsimuse analüüsimisel. Ma arvan, et ka Eestil

oleks aeg liikuda selles suunas ja lõpetada ära n-ö tugev marss riigierakondade teel. Mul on hea meel siinkohal öelda, et Keskerakond seda seadusmuudatust ei toeta.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Väino Linde Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Väino Linde

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuulates eelkõnelejat võis panna kokku kaks eesti kõnekäändu: kelle king pigistab, küll see sauna kütab! Igatahes tahan öelda seda, et Reformierakond on kindlasti selle eelnõu lõpuni menetlemise poolt. Meie toetame seda põhimõtet, et igäüks meist võib soovi korral kuuluda ja peab kuuluma ühte erakonda, neid erakondi, kuhu ta kuulub, ei pea olema mitu. Eestis on veel endiselt kahjuks erakondi, kes on huvitatud topeltliikmesusest, kuid Reformierakond kindlasti nende hulka ei kuulu. See eelnõu, millest praegu juttu on olnud, vähendab seda probleemi. See annab erakondade juhatustele võimaluse operatiivselt ja kiiresti teha õigeid sissekandeid äriregistri juures olemasse erakonnaliikmete nimekirja. Me ei leia mitte mingil juhul olevat võimaliku toetada praegu neid argumente, mida eelkõneleja välja tõi, vaid me leiame, et see eelnõu on igal juhul asjakohane, väärrib toetust ning vastab ka Eesti Vabariigi põhiseadusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Lugupeetud kolleegid! Kuna selle seaduse vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme, palun, kohaloleku kontrolli!

Hetkel registreerus kohalolijaks 60 Riigikogu liiget, puudub 41.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud erakonna-seaduse ja valimisseaduste muutmise seaduse eelnõu 516. Palun hääletada!

Poolt hääletas 51 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu (697 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde. Kuna ka selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 68 Riigikogu liiget, puudub 33.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse täiendamise seaduse eelnõu 697. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

3. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame riigikaitsekomisjoni algatatud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime lõpphääletuse juurde minna.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele riigikaitsekomisjoni algatatud kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 671. Palun hääletada!

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

4. Päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (618 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Robert Antropovi!

Robert Antropov

Austatud proua Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ausalt öeldes on mul hea meel, et ma olen päästeteemaga siin teie ees juba päris mitmendat korda. Tundub, et päästevaldkond hakkab vähemalt seaduste poolest valmis saama, ja see oleks väikegi leevendus nendele inimestele, kes päästjana töötavad. Kuid nad oleksid väärt ka paremaid sotsiaalseid tagatiseid ja tulevikus suuremat palka.

Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 618 läbis siin saalis esimese lugemise s.a 26. jaanuaril. Õiguskomisjon arutas ja valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette kolmel korral, viimati tegime seda 17. mai istungil. Tähtajaks Riigikogu poole pealt eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud, kuid pärast läbirääkimisi Siseministeriumiga algatas õiguskomisjon viis parandusettepanekut, mis kõik leidsid ka toetuse ja võeti vastu konsensuslikult.

Eelnõu väljatöötamise põhjuseks oli vajadus lahendada päästeteenistuse seaduse rakendamisel ilmnunud probleemid. Nüüd siis mõne sõnaga eelnõust endast ja tähtsamatest parandusettepanekutest. Esiteks, vastavalt politsei ja piirivalve praktilistele vajadustele reguleeritakse eelnõuga päästeteenistujate liikumine erinevate jõustruktuuride vahel ja ka töötamine rahvusvahelistes organisatsioonides. Kuid selline oma põhitööst kõrval olemise aeg ei saa ületada kolme aastat. Selle muudatusettepaneku tulemusel arvestatakse kogu väljaspool päästeteenistust töötatud aeg päästeteenistuse staaži hulka.

Samuti täpsustatakse eelnõuga päästjate pensionide arvestamise ja maksmise regulatsiooni. Päästeteenistuse staaži hulka arvatakse tegevteenistuse aeg Eesti kaitseväes, nagu see on näiteks piirivalvuritel, politseinikel ja kaitseväljastel. Päästeteenistujatel, kes saavad riiklikku pensioni, ei teki õigust vanaduspensionile oote toetusele. Selliselt välistatakse kahekordne vanaduspension suurendamine.

Samuti sätestatakse eelnõuga, et õppepraktika läbimise ajaks koosseisuväliseks päästeteenistujaks võetud praktikandile ei määrata töötasu ega sellega seonduvaid palgaastmeid. Seni jäi arusaamatuks, kas õppepraktika ajaks töötasu kehtestatakse või mitte. Tänapäeval makstakse päästekadetile stipendiumi ja sellega on tasu saamine praktika ajal lahendatud.

Nüüd räägiksin kahest sisulisest parandusettepanekust. Esimesega muudetakse päästeteaduse direktori ja päästeteaduse direktorite ametikohale nimetamiseks vajaliku hariduse nõuet: nõutav on magistrikraad või sellega võrdsustatud kvalifikatsioon. Samasugune regulatsioon kehtib näiteks ka politsei- ja piirivalveteenistuses. Päästeteenistuses on selliseid kõrgemaid juhte kokku kaheksa ja kahel neist on magistrikraad veel omandamata. Neile antakse 2015. aastani aega, et omandada magistrikraad.

Parandusettepanekutega sätestatakse ka päästeteenistuja puhkuse regulatsioon – põhipuhkuse kestuseks on muudatuse kohaselt 35 kalendripäeva. Selle muudatuse eesmärk on tagada päästeteenistujate võrdne kohtlemine. Me teame, et päästeteenistujaks võib olla päästeteaduse ametnik, kes on vahtkonnaülema või komandopäälise, ja ka päästetöötaja, kes on tavaline päästja. Selle muudatusega soovime võrdselt kohelda kõiki päästeteenistujaid. Muudatuse jõustumisel on päästeteenistujatel ja politseinimetajatel ühesugune puhkuse regulatsioon, mis omakorda tagab ka Siseministeriumi valitsemisala eriteenistujatele samasuguse sotsiaalsete garantiide paketi.

Eelöeldust tulenevalt otsustas komisjon, et juhul kui eelnõu teine lugemine täna lõpetatakse, siis suunata see Riigikogu täiskogu päevakorda kolmandale lugemisele neljapäeval, 20. mail ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Niisiis, ettepanek on täna teine lugemine lõpetada. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Robert Antropov! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Suur tänu! Austatud kolleeg! Oli hea kuulda, et päästeteenistujaid võrdsustatakse üha rohkem politsei ja piirivalve kolleegidega ja ka tippjuhtidele on pandud magistrikraadi näol kõrgendatud nõuded. Ega te ei arutanud ja kogemata ei täiustanud eelnõu ka seoses viimase erisuse ehk siis pensioniteemaga? Nagu me teame, on päästjad siin selle võrdsusprintsipi raames ära unustatud. Kas need kõrgendatud nõuded ei peaks olema balansseeritud ka võrdsete pensionileminku tingimustega ehk siis eripensionidega?

Robert Antropov

Aitäh! Vaieldamatult on teema väga aktuaalne. Ma ju just rääkisin, kui oluline on, et ühe ministeriumi valitsemisvaldkonnas oleks kõik eriteenistused omavahel võrdsustatud. Hea oleks, kui see oleks nii palkade kui ka muude sotsiaalsete tagatiste osas, sealhulgas ka pensionide osas. Õiguskomisjon eripensionide küsimust veel ei arutanud, mis puudutab eriti just päästeteenistujate osa, sest eripensionide teema on tunduvat laiem. Ma usun ja loodan, et me tuleme siin Riigikogu saalis kogu eripensionide temaatika juurde tagasi, käsitleme seda väga põhjalikult ja langetame otsused, mis kindlasti ei kahjusta eriteenistuse seniseid sotsiaalseid tagatiseid, ning ehk õnnestub selle arutelu käigus tehtavate otsustega lahendada ka päästeteaduse ametnike ja päästeteenistujate pensionide küsimus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Robert Antropov! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta on esitatud viis muudatusettepanekut. Esimene, teine, kolmas, neljas ja viies ettepanek – kõik need on esitanud juhtivkomisjon ja on täielikult arvestatud. Seaduseelnõu 618 teine lugemine on lõpetatud.

5. Toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu (702 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu teist lugemist. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme kolleeg Margus Lepiku!

Margus Lepik

Aitäh! Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon on teie ette teisele lugemisele saatnud toote nõuetele vastavuse seaduse. Teisele lugemisele saatmist arutas majanduskomisjon 10. mai istungil ja meil oli seda eelnõu tutvustamas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse nõunik Ago Pelisaar. Pärast esimest lugemist Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Esitati üks muudatusettepanek, mis koosneb viiest sisuliselt seotud muudatusettepanekust. Muudatused on vormistatud eelnõu nende sätete kohta, mis on seotud viidetega korra-kaitseseadusele, kuna korra-kaitseseadust ei ole veel vastu võetud ja ka vastuvõtmise korral jõustub see hiljem kui eelnõu, mida me hetkel menetleme. Seda ühte muudatusettepanekut arvestas komisjon täielikult.

Komisjon tegi järgmised otsused: saata Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 19. mail, teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 20. mail ning eelnõu seadusena vastu võtta. Need ettepanekud tegi majanduskomisjon konsensusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Lepik! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on üks muudatusettepanek majanduskomisjonilt ja see on arvestatud täielikult. Seaduseelnõu 702 teine lugemine on lõpetatud.

6. Toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (703 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun veel kord kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Margus Lepiku!

Margus Lepik

Austatud juhataja! Auväärt kolleegid! Tegemist on eelnevalt tutvustatud seaduse rakendamise seaduse eelnõuga. Ka seda arutas majanduskomisjon oma 10. mai istungil ja eelnõu oli samuti tutvustamas Ago Pelisaar Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist. Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Esitati kuus muudatusettepanekut, mis majanduskomisjon vormistas oma ettepanekutena. Nendest esimene, neljas, viies ja kuues koosnevad mitmest omavahel sisuliselt seotud ettepanekust. Valdavas osas on tegemist tehniliste muudatustega. Muudatusettepanekud 1, 5 ja 6 korrastavad tehniliselt eelnõu ja muudetavate seaduste tekste, muudatusettepanekud 2 ja 3 on seotud ehitusseaduse muudatustega. Muudatusettepanek nr 4 on seotud võimaliku üleminekuga eurole. Komisjon toetas kõiki neid muudatusettepanekuid konsensusel ja tegi pärast arutelu järgmised ettepanekud: saata Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 19. mail, teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia kolmas lugemine läbi 20. mail ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik need ettepanekud olid konsensuslikud. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Lepik! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu öeldud, on kuus muudatusettepanekut. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues ettepanek, esitanud majanduskomisjon, arvestatud täielikult. Seaduseelnõu 703 teine lugemine on lõpetatud.

7. Tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Taavi Rõivase!

Juhataja vaheaeg kolm minutit. Jätkame 14.36.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Juhataja vaheaeg on lõppenud ja ma palun kõnepulti kolleeg Taavi Rõivase! Kolleeg Taavi Rõivas, palun alati jälgida, mis toimub saalis!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Komisjon arutas seda eelnõu 17. ja 18. mail. Mäletatavasti on rahanduskomisjoni algatatud eelnõu eesmärk vähendada ettevõtjatel Tallinna müügitulu kehtima hakkamisest tulenevat topelt ressursikulu selle kaudu, et üleminekuperioodi jooksul leevendatakse tarbijakaitseadusest tulenevaid hinna avaldamise nõudeid. Eelnõu annab ettevõtjatele õiguse kahe kuu jooksul näidata kauba juurde väljapandud hinda või teenuste hinnakirjas väljendatud hinda tasumisele kuuluvast lõpphinnast kuni 1% madalamana. Ehk lihtsamalt öeldes on tegemist olukorraga, kus Tallinnas 1. juunist kehtima hakkava müügitulu tõttu ollakse sunnitud hinda tõstma, aga kuna kohe ei jõuta uut silti valmis teha, siis saab selle 1% kuni 31. juulini (kaasa arvatud) lisada kassas. Eeltingimuseks on veel nõue paigutada müügisalli nähtavale kohale vastavasisuline plakat, et tarbijal ei tekiks väärarusaamist ega kaheti arusaamist.

Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toeta ja tulenevalt Vabariigi Valitsuse tehtud väga olulistest sisulistest märkustest otsustasime rahanduskomisjonis eelnõu ümber teha ning mitte lubada üleminekuperioodiks seitse kuud, nagu algselt oli kavandatud. Algselt oli mõeldud, et üleminekuperiood kestab kuni 1. jaanuarini, mil suure tõenäosusega hakkab Eestis käibima euro. Me lühendasime selle aja kahe kuuni ja sidusime selle 1. augustiga, mil hakkab kehti-

ma ausa hinnastamise kokkulepe. Meie kõigi, nii parlamendiliikmete kui ka tarbijate huvides on, et ausa hinnastamise kokkuleppe ajal oleks kristalselt selge, kui suured hinnad on, ja kõikidel kodanikel oleks võimalik 1. augustist alates kaupluses jälgida, et hindu põhjendamatult ei tõsteta.

Keskerakonna fraktsioonilt laekus üks muudatusettepanek, milles sooviti samasisulist muudatust teises sõnastuses sätestada. Samuti koostas komisjon ise ühe muudatusettepaneku, mille sisu oli lisaks juba eelnimetatud tähtja olulisele lühendamisele ka redaktsiooniline parandus.

Komisjoni arutelu teemad ja küsimused puudutasid perioodi pikkust ja hinnainfo väljapaneku reguleerimist ning kontrolli.

Komisjon otsustas teise lugemise lõpetada. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Samuti otsustas komisjon teha ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele homme, 20. mail. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni juht! Esimesel lugemisel siin saalis küsisin ma teilt informatsiooni mitte-eestikeelse teabe kohta, juhul kui seda peetakse vajalikuks. Teadaolevalt on eriti suvekuudel Eestis ju hästi palju välisturiste. Lubasite seda teemat komisjonis arutada ja küsida ka täpsustavat informatsiooni või leppida kokku Keeleinspeksiooniga, kuidas Keeleinspeksioon sellisel juhul käitub. Nüüd ma küsin veel kord: kas te olete seda arutanud ja mis on seisukoht?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda teemat komisjon eraldi ei arutanud, küll aga on see võimalus jätkuvalt olemas. Nagu ma ka esimesel lugemisel ütlesin, eeldus peab olema see, et informatsioon on kindlasti eesti keeles, ja kui siis kauplus vastavalt oma spetsiifikale soovib mõnda infot edastada tarbijatele ka muus keeles, siis seda kehtivad seadused minu teada küll ei takista. Peamine on see, et seal on kirjas ka eesti kee-

les. Eesti keeles peab olema, teistes keeltes võib olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Silver Meikar!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Küsin ühe väga spetsiifilise tootevaldkonna kohta. Aktsiisiseadus näeb ette, et suitsupaki maksimumhind on märgitud suitsupaki küljel. Kas sellele võib siis ka lisanduda see 1% Tallinna müüгимaksu?

Taavi Rõivas

Aitäh! See muudatus puudutab siiski vaid neid hinnasilte, mis kaupluses on toote vahetus läheduses. Sigarettidel on see maksimaalne jaehind märgitud maksumärgile ja komisjon ei arutanud võimalust, et sellele võiks veel täiendavalt kassas 1% otsa panna. Nii et seetõttu on lühike vastus: võimalus 1% kassas juurde panna puudutab silte, aga mitte maksumärke.

Mis puudutab aga sigarette ja teisi aktsiisikaupu laiemalt, näiteks ka kütust, siis siin on küll Tallinna müüгимaksuga seonduvalt teine väga terav teema. Nimelt on mitmete hinnangute kohaselt Tallinna müüгимaksu määrus vastuolus aktsiisidirektiiviga, mis keelab aktsiisikaupade täiendava maksustamise. Kuidas see olukord laheneb, on täna veel vara öelda. Aga see probleem on minu hinnangul küllalt tõsine, sest kui selgub, et müüгимaksu määrus on tubaka ja kütuse puhul direktiiviga selges vastuolus, siis võivad järgneda sanktsioonid Euroopa Liidu poolt.

Esimees Ene Ergma

Palun, Silver Meikar, teine küsimus!

Silver Meikar

Ma küsin siis täpsustavalt. Ma võin teie vastusest välja lugeda võimaluse, et kokkuvõttes hakkab Tallinna müüгимaks karistama neid inimesi, kes näiteks ostavad lapsele mänguasja, kuid ei karista neid, kes tõmbavad suitsu.

Taavi Rõivas

Tänase seisuga, vastupidi, rakendub müüгимaks ka sigarettidele, aga mitmete hinnangute kohaselt aktsiisidirektiiv sellist täiendavat maksustamist ei luba. Jah, küsimus on selles

mõttes küllalt delikaatne, et on justkui õilis tahe täiendavalt maksustada niigi aktsiisiga maksustatud ja, ütleme siis, tervisele või keskkonnale kahjulikke kaupsid, kuid samas on selle tahte taga selgitusena üksnes soov saada linnakassasse lisavahendeid. Paraku ei ole see Euroopa regulatsiooni kohaselt põhjendatud. Seal peitub see vastuolu. Ma ütlen veel kord, et seda teemat me komisjonis liiga põhjalikult ei käsitlenud, aga probleem on üleval ja mingi lahendi peab see kindlasti saama. Kahjuks on nii, et 1. juuni tuleb ilmselt enne kätte, kui selles osas on suudetud anda pädevad õiguslikud hinnangud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Kas teie poolt oluliselt tõstetud käibemaksud ja aktsiisimaksud ka kedagi karistavad, noh neid, kes ostavad lastele mänguasju või naisele või kellelegi teisele lilli?

Taavi Rõivas

Aitäh! Käibemaksu tõstmise eesmärk möödunud suvel oli saavutada Eesti riigieelarve väiksem puudujääk, kui see oleks ilma maksu tõstmata olnud. See oli meil tegelikult hädavalik ja paraku tõepoolest tõstis pisut hindasid. Tõsi on see, et nüüd, kui me oleme juba tagantjärele targad – ja tagantjärele on alati hea tark olla –, võime öelda, et mõju hindadele ei olnud mitte kardetud 1,7%, mis oleks olnud siis, kui käibemaksu tõusu osa oleks otseselt kõikidele hindadele liidetud, vaid see jäi üle kahe korra väiksemaks. Tuleb arvestada, et käibemaksu tõus toimus üldises hindade languse kontekstis, ja seetõttu, kuigi käibemaksu nominaalmäär tõusis 2% võrra, jäi see hinnatõus, mis kaasnes, oluliselt alla 1%. Käibemaksu tõstmise eesmärk ei ole kindlasti kunagi olnud kedagi karistada, pigem on eesmärk olnud ikkagi võimalikult mõistlikult riigieelarves ots otsaga kokku saada, tagada see, et Eesti riigieelarve puudujääk ei oleks suurem, kui me seda mõistlikuks peame. Kui aga juba niimoodi karistamisest rääkida, siis selline pisut karistamise maik on juures kõikvõimalikel aktsiisidel, sest aktsiiside üks selge eesmärk ongi

tarbimist piirata, nii sigarettide, alkoholi kui ka kütuse puhul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Me käisime möödunud nädalal Eesti Pangas, kus öeldi, et käibemaksu 2%-line tõus tõi kaasa tarbijahinnaindeksi kasvu 0,6%. Seega võib eeldada, et Tallinna müügitaks on mõjuga 0,1%. Keskerakonna muudatusettepanek selle seaduseelnõu kohta oli selline, et kaupmeestele tuldaks vastu samamoodi, nagu tuldi käibemaksu tõusu puhul. Mis oli see komisjoni enamuse põhjendus, miks praegu peaks kaupmeeste suhtes tegema suuremaid piiranguid, kui tehti käibemaksu kiirkorras tõstmisel?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõsi on, jah, see, et käibemaksu tõusust, nagu ma ka ise ütlesin, kajastus tegelikult alla poole protsendipunkti hinnatõusus ehk siis 1,7 asemel kallinesid hinnad üle Eesti 0,6 võrra. Tallinna müügitaksu mõju on kahtlemata väiksem, juba üksnes seetõttu, et Tallinna müügitaks hakkab kehtima osas Eestis, aga tarbijahinnaindeksit arvestatakse kogu Eesti baasil. Nii et isegi kui Tallinnas peaksid hinnad 1% võrra tõusma, jääb see inflatsiooni mõju üle Eesti oluliselt väiksemaks. Ma väga loodan, et need kartused, et Tallinna müügitaks toob suurtes kaubanduskettides hinnatõusu kaasa ka mujal Eestis, on suures osas põhjendamatud. Ma vähemalt tahaksin nii loota, eks aeg näitab.

Mis puudutab seda konkreetset sõnastust, siis nagu me komisjonis arutasime, sisulises mõttes ei olnud vahet, kumba sõnastust kasutada. Mõlema sõnastuse mõte oli analoogne. Komisjoni enamuse eesmärk oli lähtuda komisjoni nõunike ja Riigikogu juristide poolt üle vaadatud ning pisut ka juriidiliselt lihvitud sõnastusest, et olla kindel, et see on ka õigus- tehniliselt täpne ja kohane. Lisaks oli erinevus suurendatud käibemaksule ülemineku perioodiga võrreldes ka selles, et käibemaksu puhul me seadustasime tarbijakaitse ja kaupmeeste vahelise kokkuleppe tagantjärele ja nüüd teeme otsuse etteulatavalt. Nüanssides on erinevus, aga sisu ja printsiip on täpselt sama, ees-

märk on täpselt sama, et kaupmehed saaksid mõistliku aja kohaneda korrigeeritud hindadega. Praegusel juhul on komisjoni enamuse pidanud mõistlikuks siduda selle tähtaja ausa hinnastamise kokkuleppe algusajaga, mille vältel siis ausa hinnastamise kokkuleppega liitunud kaupmehed ei tohi põhjendamatuult hinda tõsta. Ausa hinnastamise kokkuleppe algusajaks on kavandatud 1. august ja üks päev enne seda lõpeb meie pakutud üleminekuperiood. Need asjad on omavahel mõistlikult sünkrooni viidud ja ma usun, et nii ongi mõistlik. Ega siis ühe omavalitsuse müügitaks ja sellele ülemineku keerukus ei tohi segada kogu riigi üleminekut eurole, see tuleb mõistlikult tasakaalu saada. Seetõttu me arvestasimegi valitsuse kriitikat ja otsustasime seda perioodi oluliselt lühendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik, teine küsimus!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Te ütlete, et Tallinna müügitaks, mis on teatavasti seaduskohane maks, on halb seetõttu, et Tallinn püüab oma eelarvet täita. Samal ajal tunnistasite sedagi, et käibemaksu ja aktsiisidega täitsite riigieelarvet, mis on millegipärast väga hea tegevus. Kas teie arutlustes ei ole tegemist topeltmoraaliga ehk põhimõttega, et eesmärk pühendab abinõu, kui te väidate, et Tallinna oma on halb, kuid sama asi riigis on hea? Või sain ma millestki valesti aru?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga hea küsimus. Loomulikult on Tallinna müügitaks seaduslik maks, vähemalt suures ulatuses. Kas ta nende aktsiisikaupade osas täpselt seadusega kooskõlas on või on seal vastuolu Euroopa õigusega, eks seda näitab aeg. Ja ma ei ole öelnud, et ta on halb seetõttu, et Tallinna linn soovib sellega oma eelarvet täita. Pigem on see küsimus aktsiisikaupade maksustamisest täiendava maksuga, mille ainus eesmärk on eelarve täitmine. See tuleb sealt välja. See, et tallinlasena mulle see maks isiklikult ei meeldi ja et ma ise näeksin kohaliku omavalitsuse tasandil teistsuguse eelarvepoliitika võimalusi, ei anna mulle mingit õigust öelda, et tegemist on tervikuna ebaseadusliku otsusega. See on kohaliku omavalit-

suse otsustuspädevus. Otsus müügitmaks keh- testada on Tallinna Linnavolikogu otsus ja sel- lisenä me seda aktsepteerime. Ka siis, kui see on meile isiklikult väga vastumeelt.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame nüüd läbi muudatusettepanekud. On kaks muudatusettepanekut. Esimese on esi- tanud rahanduskomisjon, arvestatud täielikult. Teise on esitanud Eesti Keskerakonna frakt- sioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomis- jon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu lii- get, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Ette- panek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 754 tei- ne lugemine on lõpetatud.

8. Spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (678 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun ettekandjaks kultuuriko- misjoni liikme kolleeg Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Spor- diseaduse muutmise seaduse eelnõu 678 ees- märk on luua spordi andmekogu ja seda spor- ditegevuse korraldamise ja juhtimise ning sporditegevuses osalemise tõhustamise ees- märgil. Esimene lugemine toimus 7. aprillil 2010. aastal. Seejärel palus kultuurikomisjon esitada muudatusettepanekud 21. aprilliks. Sel- leks tähtajaks laekus komisjonile seitse muu- datusettepanekut Sotsiaaldemokraatliku Era- konna fraktsioonilt ja lisaks üks ettepanek

väljastpoolt – Eesti Regionaalselt Spordinõu- kogult.

Kultuurikomisjon kogunes pärast seda nel- japäeval, 13. mail ning kutsus lisaks komisjoni liikmetele koosolekust osa võtma ka Riigikogu liikme Jüri Tamme, Kultuuriministeeriumi ase- kantsleri Tõnu Seili ja Kultuuriministeeriumi õigusosakonna nõuniku Peeter Papsteli. Vaata- sime komisjonis läbi kõik laekunud muuda- tusettepanekud. Esimene muudatusettepanek, mille oli esitanud Sotsiaaldemokraatliku Era- konna fraktsioon, puudutas spordi riikliku arengukava reguleerimist seaduse tasandil. Teine muudatusettepanek, mille olid samuti esitanud sotsiaaldemokraadid, puudutas Eesti Spordi Nõukogu nimetamist seaduse tasandil. Kolmas muudatusettepanek, samuti sotsiaal- demokraatidelt, puudutas treenerite palga alam- määra. Neljas sotsiaaldemokraatide ettepanek puudutas riigi poolt riigieelarves Kultuurimi- nisteeriumile spordi toetuseks eraldatud vahen- dite jaotamise aluseid ja korda. Viies Sotsiaal- demokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmete muudatusettepanek puudutab rahvusvaheliste tiitlivõistluse korraldamist Eestis. Kaks vii- mast sotsiaaldemokraatide ettepanekut puudu- tasid tervishoiuteenuste tagamist sportlastele ja alkohoolsete jookide jaemüüki spordivõistlus- tel. Väljastpoolt Riigikogu, nagu ma mainisin, tuli ettepanek Eesti Regionaalselt Spordinõu- kogult ja see puudutas kohalike omavalitsuste kohustuse taastamist oma haldusterritooriumil asuvate spordiorganisatsioonide töö toetami- sel.

Komisjon kuulas ära ettepanekute esitaja, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jüri Tamme. Ministeerium omalt poolt kommenteeris muudatusettepanekuid. Komisjon otsustas selle eelnõu kontekstis neid muudatusettepanekuid mitte toetada. Küll aga leppisime põhimõtteliselt kokku, et liigume nende teemadega paralleelselt edasi. Nii olime eelnevalt kokku leppinud ka nn spordi tööruh- mas, kuhu olime kaasanud spordihuvilisi Riigikogu liikmeid. Põhimõtteliselt oleme kokku leppinud, et maikuu või juunikuu alguses is- tume koos juba järgmisel nõupidamisel ja aru- tame sotsiaaldemokraatide tehtud muudatuset- tepanekuid põhjalikumalt edasi. Praegu, nagu ma ütlesin, otsustas komisjon neid mitte toe- tada. Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 19. maiks ja teeb ettepa-

neku teine lugemine lõpetada. Poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuid 0. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Luik! Teile on ka küsimusi. Kõige esimene küsimus on kolleeg Eldar Efendijevilt. Palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Hea kolleeg! Mul on selline küsimus, mis oli arutlusel ka komisjonis ja mis on seotud omavalitsuste osalemisega spordi finantseerimises ja ka riigipoolse finantseerimisega. Meie fraktsioon on teinud ka sellesuunalise muudatusettepaneku, minister ei ole sellele vastu, aga praegu on see küsimus külmutatud. Kuidas te hindate, millal me võiksime tulla tagasi, et arutada seda muudatust juba koos? Juba varsti, sügisel tuleb ju arutusele eelarve ja oleks väga hea, kui see küsimus oleks lahendatud seaduse tasemel enne seda.

Lauri Luik

Aitäh! Tõepoolest, Keskerakonna fraktsioon on esitanud lausa vastavasisulise seaduseelnõu. See ei puuduta komisjoni seda arutelu, millest ma räägin, aga üldiselt olen mina valmis seda heameelega edasi menetlema, kui te näitate ära, kust leitakse vajalikud vahendid omavalitsuste vastavate kohustuste finantseerimiseks. Te teate seda tausta väga hästi, me kõik teame. Ma arvan, et seda vaidlust ei pea siinkohal uuesti avama. Aga loomulikult, kui on näidata ette, kust need vahendid võetakse, siis miks mitte seda mingil ajal edasi arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Salumets!

Jaak Salumets

Austatud spiiker! Hea ettekandja! Kas te komisjonis arutasite ka Eesti spordi e-registri praktilist toimet Eesti spordi arengule ja jätkusuutlikkusele?

Lauri Luik

Aitäh! Ma eeldan, et te peate selle e-registri all silmas spordi andmekogu, millest me räägime. Eelnõu seletuskirjas on ministerium kirjutanud selle kohta niimoodi: "Planeeritud muudatus aitab korrastada Eesti spordisüsteemi

ja muudab selle avatumaks ning läbipaistvamaks, samuti hõlbustab Kultuuriministeriumi tööd sporditegevuse korraldamisel. Riigi andmekogu staatus suurendab spordiregistri usaldusväärsust, kindlustab registri järjepideva toimimise ja annab võimaluse arendada register edaspidi kogu Eesti spordielu hõlmavaks infosüsteemiks." See on laias laastus ministeriumi seletus. Tuleb tõdeda, et praegu on andmete esitamine vabatahtlik, aga kui me selle seaduse tasandil sätestame, siis muutub see kohustuslikuks ja kindlasti aitab seda maastikku korrastada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Kõik need parandusettepanekud, mis siin tabelis on ja mille on esitanud kolleeg Jüri Tamm, ei leidnud komisjonilt ega ka ministeriumilt toetust. Seda põhjendati pidevalt sellega, et nelja aasta jooksul pole me veel jõudnud selle ja sellega tegelda, et nüüd meil tuleb sügisel spordikongress ja siis tuleb spordi arengukava ning siis kõik küsimused lahendatakse. See on lühike kokkuvõte. Mul on selline küsimus: kes seda suurt spordi arengukava, mis peaks umbes viie kuu pärast vastu võetama, välja töötab? Kes on sellesse töösse kaasatud? Millal toimub arutelu sihtrühmadega, nendega, keda see puudutab? Ma juhin tähelepanu, et sellest viiest kuust kolme jooksul spordiorganisatsioonid kindlasti seda arengukava ei aruta, kui see ka olemas oleks – puhalt alaspetsiifiliselt tegelevad nad vähemalt kaks kuud muude asjadega.

Lauri Luik

Aitäh! Kõigepealt ma klarin ära ühe väikse ebakõla. Tõepoolest, kultuurikomisjon hääletas need ettepanekud välja seetõttu, et ei pidanud neid praegu seadusesse panemiseks veel piisavalt küpseks. Ka härra Jüri Tamm ütles komisjonis, et nende ettepanekute eesmärk oli algatada diskussiooni. See eesmärk sai täidetud ja me oleme nende teemadega juba korra selles Riigikogu töögrupis tegelnud ja tegeleme kindlasti ka edasi. Nii et kultuurikomisjon ei öelnud sugugi, et need ettepanekud on halvad ja me neid ei toeta. Me ei toetanud neid selle eelnõu kontekstis, kuna selle eelnõuga asuta-

takse spordiregister või spordiandmete kogu, mis oleks tarvis võimalikult kiiresti vastu võtta, et kogu seda maastikku paremini organiseerida.

Kui rääkida Kultuuriministeeriumi seisukohast, siis vastuseks sellele, mis teie ütlesite – et ministeerium ei toeta neid –, võin tsiteerida protokoll, kus Kultuuriministeeriumi asekanter Tõnu Seil ütleb, et kõik esitatud muudatusettepanekud on väga vajalikud. Oleme seisukohal, et kõik väljatoodud teemad on vaja läbi rääkida ministeeriumide ja Eesti Olümpiakomitee üleselt, mis tähendab seda, et nende teemadega edaspidi kindlasti aktiivselt tegeletakse. Sellesama töögrupi, mille me siin paar nädalat tagasi kokku kutsusime ja kuhu me ootame järgmisel korral kindlasti ka teid, eesmärk ongi kõiki neid teemasid põhjalikumalt arutada ja kas või selle arengukava väljatöötamiseks teatavad alused luua.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Minu küsimus oli üsna lihtne. Seda arengukava täna veel ei ole. Ühelt poolt ma küsiksin, mis on nelja aasta jooksul seganud ministeeriumil seda koos olümpiakomiteega välja töötamast. Ja teiselt poolt, kui täna isegi oleks olemas selle arengukava *draft*, mille arutelluse võiks kaasata nii alasid, organisatsioon kui ka muid huvigruppe, siis eelolevast viiest kuust kolme jooksul ei ole see arutelu teatud põhjustel kuigi viljakas. Ehk tegelikult te teete arengukava, milles ei ole osalisi, kuigi ministeerium selle võib-olla koos Eesti Olümpiakomiteega isegi Eesti spordikongressil ära vormistab. Ma tahtsin, et sa kommenteeriksid seda olukorda.

Lauri Luik

Aitäh! Seda ma saan kommenteerida oma isiklikust seisukohast. Kuna praegu ei olegi veel arengukava, millele siin on ka tähelepanu juhitud, siis seda enam ei saa me seda hetkel seadusesse kirjutada. Meie eesmärk ongi asuda ühes mitmete institutsioonidega, kes on spordivaldkonnaga seotud, seda arengukava välja töötama. Seda, miks keegi ei ole midagi teinud, ärge küsige minu käest, vaid küsige selle käest, kes seda teinud ei ole. Mina olen küll

väga positiivselt meelestatud ja olen valmis ka soojadel suvekuudel seda tööd tegema. Nii et minu arvates ei ole probleemi ja läheme selle teemaga üheskoos sõbralikult edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kulla mees, nüüd sa panid küll mööda! Nii see käibki, et kõigepealt kirjutatakse seadusesse, et on vaja arengukava, ja siis hakatakse seda tegema. Mitte nii, et kui arengukava valmis on, siis seaduses öeldakse, et oi kui tore, et kinnitaks ta ära.

Muudatus nr 2. Eesti Spordi Nõukogu tegutseb praegu ka, jagab soovitusi ja asju, aga ametlikult teda olemas ei ole. Mis takistab meil seadustamast Eesti Spordi Nõukogu kui sellist? Siin ei ole ühtegi kulukrooni, mitte midagi. Kas laseme tal siis samamoodi sisuliselt pörandaalust tegevust jätkata?

Lauri Luik

Aitäh! Alguseks ma ütlen seda, et mina olen harjunud seadusesse kirjutama asju, millest on selge pilt ja ka taustainfo teada. Kõnealuse arengukava puhul tuli see idee välja välguna ja eesmärk oli algatada diskussioon. Nii et ma ei pannud sugugi puusse, arvan mina. Mis puudutab spordi nõukogu seadusesse kirjutamist, siis ministeerium oli seda meelt, nagu ma ütlesin, et võimalikult kiiresti võtta vastu ja seadustada spordi andmebaas või andmekogu, millest me täna selle seaduse kontekstis räägime. Ülejäänud asjadega läheme paralleelselt edasi ja ma ei välista üldse, et see nõukogu saab seadusesse sisse kirjutatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

No ma kiusan siis kolleegi edasi. Jätame selleks korraks puude saagimise. Kas tegemist on tüüpnäitega, kus Riigikogu käitub kummitemplina, näitab, et ta ei ole ise võimeline mõtlema? Et kui Kultuuriministeeriumi asekanter spordi alal on ikka asjale vastu, ei ole asja veel arutanud, siis ei tohi seadust muuta. On ju nii?

Lauri Luik

Aitäh! Vastupidi, meie soovimegi seda asja paralleelselt edasi menetleda seepärast, et mitte olla kellegi kummitempel, vaid viia ennast asjadega kurssi ja teemad detailselt läbi arutada. Aga kui suhteliselt ootamatult esitatakse teemad eesmärgiga tekitada diskussiooni, siis ma ei pea seda heaks tavaks, kui diskussiooni eesmärgil tehakse mingisugused muudatused seaduses. Kui me need läbi arutame, siis ma olen hea meelega poolt, et teine muudatusettepanek saab seaduses kajastatud.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Ma tahtsin öelda, et neid muudatusettepanekuid, mis siin on, ei ole vaja väga pikalt arutada, sest üldjuhul on nad juba mitmeid kordi läbi arutatud ja asjad on enam-vähem klaarid. Kui nüüd jääda lootma selle peale, et valitsus või kultuurikomisjon ise tulevad välja uue eelnõuga, kus kõiki neid asju puudutatakse, siis selle aja peale, kallis sõber ja kolleeg, on meie volitused juba läbi ja tuleb uus Riigikogu koosseis, kes peab kogu selle asjaga otsast pihta hakkama. Seni kannatab sport. Kas oled nõus, et võiks siiski kaaluda praegu need muudatused sisse panna?

Lauri Luik

Suur tänu! Julgen vastu vaielda. Vähemalt mina, olles töötanud Riigikogus alates 2007. aastast, ei ole väga põhjalikult arutanud teemasid, mis puudutavad spordi riiklikku arengukava, treenerite palga alammäära ja näiteks rahvusvaheliste tiitlivõistluste korraldamise kaasfinantseerimist sellises korras, nagu siin ette pannakse, või tervishoiuteenuste tagamist sportlastele sellises mahus, nagu on pakutud jne. Nii et ma ei saa sugugi öelda, et need teemad on läbi arutatud, vastupidi, nendega tuleb tegelda.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Toivo Tootsenilt. Palun!

Toivo Tootsen

Retooriline küsimus: kes selles süüdi on, et neid kolme aasta jooksul pole arutatud? Aga mis puudutab arengukava, siis siin võib aruta-

da, kas panna see nõue seadusesse sisse või mitte.

Lauri Luik

Retooriline küsimus.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Avan läbirääkimised ja palun kõigepealt Riigikogu kõnetooli Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! On tõesti selline ütlemine, et keti tugevuse määrab tema nõrgim lüli. Antud juhul võib-olla lihtsalt ei tasuks võtta juhtivkomisjoni esindajana menetleda eelnõu, mille teema ei ole väga tuttav, et võib-olla on selles komisjonis mõni teine inimene, kes on nende probleemidega aastaid kokku puutunud ja on tõepoolest nende arutelude juures olnud. See, et Lauri Luik ei ole nendel teemadel varem arutlenud, ei saa olla küll see mõõdupuu, miks Riigikogu ei tohiks selle teemaga edasi minna. Ilmselt on võimalik ise järeleaitamistunde võtta ja kiiremini teemasse sisse minna.

Olles ise kahe alaliidu eesotsas, on mul küll tekkinud hulk küsimusi, hulk murekohti ja probleeme. Ja tekib tõepoolest küsimus, et kui meil on nii tubli ja tark valitsus, miks ei ole siis eelmise kolme ja poole aasta jooksul nende küsimuste lahendamiseni jõutud. Loomulikult on väga tore retooriliselt asuda midagi arutama, olla sõbrad ja öelda, et küll me kõik siin koos midagi hästi teeme. Aga teil on olnud aega ja võimalust seda sõbralikkust üles näidata juba päris mitmeid aastaid! Eks seletage siis see ka ära, miks te seda seni teinud ei ole.

Kui me vaatame neid probleeme ise, siis siin on seesama arengukava. Olen ka ise mitu korda austatud proua kultuuriministri käest selle kohta küsinud. Pean ütleva, et tema meelemuutus on olnud väga hiljutine ja väga värske selles osas, et seda arengukava üleüldse siiski on tarvis. Siinamaani küsis meie peaminister Andrus Ansip, et mis sport, riigi sport, ega me ei ole Hiina või midagi taolist, pole meil mingit arengukava tarvis. Piisab sellest, kui sportlased ise teavad, mis kell trenn algab ja kuhu tuleb sõita, et võistelda. Riigi roll selles osas on olnud seni suhteliselt väike. Aga

kui nüüd seda arengukava on asunud välja töötama – mul ei ole küll täpselt teada, kes seda teeb, kus seda tehakse, kellega läbi arutatakse, kes on sõnastanud lähteülesande, millised on laual olevad probleemid, keda sellesse töösse kaasatakse –, siis niisugune väike, tühine tähelepanu juhtimine ei ole ilmselt liiast. Spordikongress toimub juba selle aasta sügisel ja täna ei tea väga oluline osa spordiringkondadest selle arengukava ettevalmistamisest, selle sisust mitte midagi. See on kuskil ministri kabinetis, võib-olla koos parteikaaslastega on seda hakatud kuskil ette valmistama. See ei ole tõsine jutt. Ei maksa spordiüldsust ka nii rumalaks pidada, et mitte aru saada, mis selle retoorika tagamõte on. Valimised on tõepoolest iga nelja aasta tagant, aga nelja aasta sees võiks selles valdkonnas ka midagi teha! Ja spordiorganisatsioonid pole suvekuudel väga intensiivselt hõivatud mitte puhkamisega nagu tavalised inimesed, vaid treeninglaagrite ja võistlustega. Isegi, kui see paber oleks täna olemas, ei ole ilmselgelt kuigi mõistlik keskenduda selle kolme kuu jooksul huvirühmadega läbiarutamisele. See näitab pigem seda, et tegemist on kergelt Potjomkini küla ehitamisega, mitte probleemi sisulise lahendamise sooviga.

Ükskõik milline nendest probleemidest, mida kolleeg on siin tõstatanud oma parandusettepanekutes – tõsi, ükski neist ei ole ideaalse sõnastusega ja nende üle on võimalik diskuteerida nii- ja naapidi –, ei ole ju spordimaailmas vähemalgi määral uus. Me teame aastaid, et Eestis on tuhandeid, kui mitte kümneid tuhandeid spordipedagooge, kes töötavad stipendiumide eest, neil puuduvad igasugused sotsiaalsed garantiid nii pensioni- kui haigekassa näol. See tarkus ei ole meieni täna jõudnud, see on olnud teada juba aastaid. Teame spordi nõukogu. Kui ta üldse millegagi tegeleb, siis võib-olla spordistipendiumide määramisega. See küsimus vajaks kindlasti samuti märksa suuremat reguleerimist, et nõukogul ka mingi sisuline roll tekiks, ja selle jaoks ei ole vaja meil siin korduvalt ja korduvalt veel koos käia, et seda otsustada.

Seesama arengukava, see esimene parandusettepanek – ma ei tea, komisjonipoolse ettekandja kommentaar sellele oli pehmelt öeldes ebaadekvaatne või pisut koomiline. See, et treenivad lapsed meil spordiväljakutel südame-

rikke ja muude terviserikete tagajärjel surevad, on paraku kurb tõsiasi ja rääkida, et perearst on kompetentne institutsioon selliste vigade n-ö elimineerimiseks, on pisut asjatundmatu. Ega ilmaasjata ei õpita spordiarstiks eraldi erialal ja kindlasti ei saa perearstid tulevikus seda rolli täita. Nii et igal juhul tasuks neid ettepanekuid toetada.

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Jaak Salumetsa!

Jaak Salumets

Hea juhataja! Head kaaslased! Olen 40 aastat või natuke kauem selle asja sees olnud, nii sportlasena, treenerina kui spordifunktsionäärina, ja tean juba aastakümneid väga hästi, mida Eesti spordil vaja on ja mis on tegemata. Kuulnud täna siin saalis eelkõneleja väiteid, et mitte midagi ei ole tehtud, küsin ma: miks ei ole tehtud? Sest parlamendi koosseisud, vähemalt kolm koosseisu, teadsid väga hästi, mis on probleemid, aga mitte midagi ei ole ette võetud.

Mulle tundub, et need küsimused, mis Jüri Tamm esitas – oleme Jüriga need üksipulgi läbi arutanud –, on vajalikud. Aga kuidas nüüd sättida see kokku tolle eelnõuga, kus on Eesti spordiregister, ja mispärast ma esitasin küsimuse, kuidas see register aitab kaasa praktilisele arengule? Jah, see register on vajalik, aga tegelikult on vaja hoopis teisi asju.

Ei tahaks rakendada neid probleeme populistliku poliitilise võitluse vankri ette. Need on väga sügavad probleemid ja olles ise treenerina nende sees olnud, tean, mida on lapsele vaja, kus on vajakajäämine. Vajakajäämine hakkab võib-olla peale juba lasteaiast, kooli kehalise kasvatuses tundidest, kehalise kasvatuses õpetaja prestiižist ühiskonnas. Hakkame nendest asjadest peale, ärme rebime neid praegu kontekstist välja! See on kõik spordi alus, Eesti terve sugupõlve ja tuleviku alus.

Ma toetaksin seda mõtet – rääkisin sellest ka Jüriga –, et võtame selle registrieelnõu vastu ja läheme siis konkreetselt nende asjadega edasi, paneme paika visiooni, mis Eesti spordil tegelikult vaja on. Millest probleem alguse sai? See hakkas peale sellest, et Vancouverist tuli meile ainult üks medal. Siis ärkasid kõik lasteaiakasvatajatest kuni tipp-poliitikuteni välja ja leidsid, et midagi on viltu. Aga prob-

leem oli juba ammu olemas. Võtame nüüd asja rahulikult ja ärme rakendame seda poliitikavankri ette. Teeks asja sisuliselt ära. Eesti sport vajab reformi, vajab poliitilist nägemust, vajab tegevat spordi nõukogu, kes tõesti tegeleb asjaga, kuhu koguneb kogu informatsioon Eesti spordiprobleemidest. Võtame siis otsused vastu, aga ärme teeme seda praegu. See ei vii meid poliitiliselt edasi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Jüri Tamme!

Jüri Tamm

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõigepealt viimasest faktist niipalju, et loomulikult ei kavatse keegi nende muudatuste kaudu rakendada sporti poliitikavankri ette. Otse vastupidi, rasketel, keerulistel aegadel on võimalus suuremat koostööd teha ja ühtsust leida, mõista ning teha ära need vajalikud muudatused, mida kümne aasta jooksul ei ole suudetud teha.

Mis mulle ei meeldi, on see, et Riigikogu välistab diskussiooni ja eirab tööd. Loomulikult on kõiki muudatusettepanekuid, mis on esitatud, võimalik siluda ja sõnastust paremaks teha ning siis need ettepanekud ka realiseerida. Teine minu meelest väga halb lähenemine on see, et me ühe muudatuse ehk tehnilise registri vastandame kõikide muude probleemide lahendamisele, see, et muutes tehniliselt ühe asja "söömiskõlblikuks", välistame kõikide teiste oluliste teemade ja probleemide arutelu. Mina olin nii vanalt kui Lauri kaasmõtteleja, siis, kui mul veel juuksed peas kasvasid, sama naiivne noor inimene kui tema. Ma ei usu, et Riigikogu suudab moodustada siin sõprusrühma või komisjoni või mis iganes, et hakata neid küsimusi sisuliselt arutama. Tegelikult ei ole see ka Riigikogu kohustus, sest arengukavade väljatöötamine iseenesest on Vabariigi Valitsuse teemaatika ja haldusala.

Mis puudutab kolmandat murekohta, siis see on allapoole igasugust arvestust ebakompetentsus eelnõu algataja kommentaarides muudatusettepanekutele. Kui arengukava puhul on välja toodud, et sellist asja nagu arengukava ei peaks olema, et strateegilist dokumenti võiks asendada ka näiteks Eesti spordiharta, siis ma soovitan kõikidel teil ja ka asestants-

leril läbi lugeda spordiharta, vaadata, mis asi see on ja mis seal on kirja pandud. Spordihartat ei ole muudetud aastast 2002. Seal on näiteks kirjas ka selline asi, et tähtsamate spordipoliitiliste ja spordi majandamise otsuste väljatöötamiseks ning spordielu koordineerimisele kaasaaitamiseks tegutseb sporti haldava ministriumini juures silmapaistvatest spordikompetentsetest isikutest ühiskondlik Eesti Spordi Nõukogu. Kahjuks me oleme läinud kolmandat teed pidi ehk meil on nn ametlik institutsioon, mis toimib ühiskondlikus vormis. Nii et minu arust selle seadustamine oleks igati asjakohane.

Mis puudutab Eesti spordikongressi, siis hea kaasvõitleja Jaak: Eesti spordikongress võttis veel 1999. aastal vastu otsuse selles osas, kuidas treeneriameti kvalifikatsiooninõudeid paika panna, kuidas palka reguleerida. Täna on aasta 2010 ja me ei ole mitte kuhugi jõudnud. Miks me arvame, et me siis 2010. aasta kolme suvekuu jooksul saame selle ideaalse mudeli, mis kõiki meid rahuldaks? Nii et sport ei ole ainult improvisatsioon, sport tähendab ka väga konkreetseid asju ja sporti reguleerivad nii spordiseadus kui ka Eesti spordikongressi otsused ning spordikongressi otsused ongi nn tegevuskava, aga tegevust ei saa olla ilma strateegilise dokumendita. Olgu selle nimeks siis arengukava või midagi muud, seda on alati võimalik kokku leppida ja kooskõlastada ning seaduses fikseerida.

Neljas ettepanek, mida kahjuks ei toetatud, puudutab riigi osalust suurvõistluste korraldamisel. Kui asestantsler väidab, et kõik toimib, siis elu näitab vastupidist liikumist.

Võtan kolm minutit lisaega.

Kahjuks me kasutame teatud probleemide lahendamiseks sellist populistlikku ülespühumise vormi. Reformierakond käis hiljuti välja sellise "hea" idee, et 2024. aastal võiks Eestis toimuda jalgpalli Euroopa meistrivõistlused – tänases kontekstis on see väga tragikoomiline. Kui me ei suuda korraldada siin isegi malevõistlusi ja vaidleme poliitiliselt selle üle, mis-sugune ala Eestile kasulik on, siis jalgpallis Euroopa meistrivõistlusteni jõudmine eeldab ikka teistsugust lähenemist asjale.

Üks teema veel, see puudutab noorte sportlaste tervist. Me teame, et 40 000 sportlast tegeleb saavutusspordiga, osaleb Eesti meistrivõistlustel. Kui te vaatate nädalavahetusel

teleuudiseid, siis loomakaitsjad võitlesid seal tsirkuse vastu ja tsirkuse korraldajate vastu-argument oli, et kõigi esinejate, nende loomade tervist kontrollitakse iga kord, igal päeval pärast esinemist. Kahjuks läbib Eestis vaid 10% noorsportlastest ainult kord aastas tervisekontrolli.

Nii et, kallid kolleegid, paneme ikkagi aktendid paika ja kasutame neid meetmeid, mis meie vastutusallas on ja mis meie noorte sportlaste ja noorte inimeste tervist aitaksid parandada. Minu üleskutse on toetada esitatud muudatusettepanekuid, jätkata heade mõtetega, proovida viia seaduseelnõu sellisesse konditsiooni, et see annaks võimaluse mitte ainult registrit kehtestada, vaid ka muud olulist ära teha. Meil on aega üks kuu, ma arvan, et ei ole ebareaalne seda ära teha. Meil on väga palju kaasosalisi, olümpiakomitee, Eesti spordiminister koos oma haldusalas oleva suure hulga inimestega. Meil on Riigikogu, kes on üles näidanud valmidust suvi läbi tööd teha. Nii et sotsiaaldemokraatide ettepanek on teine lugemine katkestada ja püüda ära teha kõik see, mis on tegemata jäetud. Annan üle ka vastavasisulise ettepaneku. Kõiki spordiga seotud inimesi – siin saalis istub väga palju spordialaliitude presidentide ja endisi tippportlasi – ma kutsun üles osalema diskussioonis ja välja ütleva oma mõtteid mitte ainult kõõgis, nagu seda tehti nõukogude ajal, vaid ka siit Riigikogu saali kõnepuldist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan läbirääkimised ja me võime asuda läbi vaatama seaduseelnõu 678, spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu parandusettepanekuid. Muudatusettepanekuid on esitatud kokku seitse. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Alustame hääletuse ettevalmistamist. Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku

Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Järgmine on muudatusettepanek nr 2, selle on esitanud samuti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ning juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Alustame hääletuse ettevalmistamist. Head ametikaaslased! Kas me võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmas muudatusettepanek, esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17, vastu 37 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 4, esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivko-

misjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 40, erapooletuid ei olnud. Neljas ettepanek ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid ei olnud. Viies ettepanek ei leidnud toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun hääletada seda muudatusettepanekut.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on esitatud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt oli 17 Riigikogu liiget, vastu 37, erapooletuid ei olnud. Kuues muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Viimase, seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

See on viimane muudatusettepanek, mida ma palun selle eelnõu raames hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda. Kas me võime minna selle viimase muudatusettepaneku hääletamise juurde?

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitatud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt oli 17 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid polnud. Seitsmes muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased! Oleme nüüd läbi vaadanud kõik seaduseelnõu nr 678 muudatusettepanekud. Meile on laekunud ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada ja selle ettepaneku peame läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist. Võime minna hääletamise juurde.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 678 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 678 teine lugemine on lõpetatud.

9. Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (732 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Toon teie ette vürtsika kokkuleppe Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse vahel, mis puudutab noortevahetust. Kokkuleppele kirjutasiid Kanada suursaadik ning Eesti haridus- ja teadusminister alla 14. detsembril 2009. aastal. Kokkuleppe jõustumiseks tuleb kokkuleppe ratifitseerida Riigikogus, selleks on vajalik poolthäälte enamus.

Kokkulepe käsitleb noorte reisimisvõimalusi ja noortevahetust. Kokkuleppe reguleerib haldustoiminguid, mida rakendatakse kahe riigi noorte kodanike suhtes, kes soovivad täien-

dada ennast pärast keskhariduse omandamist, saada töökogemusi ning õppida paremini tundma teise riigi keelt, kultuuri ja ühiskonda. Kokkuleppe sõlmimise ettepaneku tegi Kanada pool 2004. aastal ja kokkuleppele, nagu ütlesin, jõuti 2009. aastal. Analoogilised kokkulepped on sõlmitud Eestil Austraalia ja Uus-Meremaaga, nii et seda tüüpi lepingud on Eestil suhteliselt kaugete kantidega.

Nagu ma juba saladuskatet kergitades viitasin, on kokkuleppe eesmärk parandada noorte reisimisvõimalusi ja noortevahetust, koostööd kahe riigi haridusasutuste ja ettevõtjate vahel, eriti arvestades väikese ja keskmise suurusega ettevõtete vajadusi ja konkurentsivõimet.

Kokkuleppe raames antakse noortele kodanikele rohkem võimalusi täiendada oma akadeemilist ja kutseharidust, saada töökogemusi ja õppida paremini tundma keelt ja kultuuri ning aidata niimoodi kaasa üksteisemõistmisele. Kokkuleppe koosneb preambulist ja kümnest artiklist. Ja nagu ma ütlesin, on sellele täielikus teineteisemõistmises alla kirjutanud mõlema riigi esindajad. Kõik.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Austatud ettekandja! Te mainisite, et samasugune kokkulepe on varem sõlmitud Austraalia ja Uus-Meremaaga. Kas teil on infot, kui paljud Eesti noored on seda võimalust neisse kahte riiki suundudes kasutanud?

Tõnis Lukas

Neid kokkuleppeid puudutavat statistilist materjali mul kaasas ei ole. Kuid võin ütelda, et kõik, mis nende riikide vahel toimub, ka noortevahetuse vallas, ei ole reguleeritud ainuüksi niisuguste kokkulepetega. Need kokkulepped loovad üldreeglistikku, raamistikku, aga paljud lähevad ka omal käel õppima, perekondadesse jne. See ei sünni selliste kokkulepete raames. Aga need kokkulepped võimaldavad teatud määral soodustingimusi. Konkreetsete vahetusprogrammide kohta mul täpne informatsioon puudub. Vahetusprogrammid aga võivad olla ka õppeasutustevahelised, need ei

ole kõik riiklikud. Riigid loovad raami, õhus-tiku, et võimaldada liikumist.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Leino Mägi. Palun!

Leino Mägi

Härra minister! Kas te oskate öelda, millal Kanada selle kokkuleppe ratifitseerib?

Tõnis Lukas

Täpset informatsiooni mul ei ole, kuid ma tean, et see on seal menetlusse antud. Aga näiteks Ameerika poolel, kui me sõlmisime USA-ga teaduskoostöölepe, läks ratifitseerimisega väga palju aega. Otseselt Kanadat muidugi Ameerikaga võrrelda pole põhjust, ent neil on ka oma provintsidest vaja see kokkuleppida. Riikidevahelised reeglid puudutavad ju kogu Kanadat, aga provintside haridus- ja noortepoliitika on seal küllalt erinev. Neil läheb kindlasti rohkem aega kui Eestil. Mis sellistesse kokkulepetesse üldse puutub, siis see ei tähenda, et haridusalast koostööd teiste riikidega ei ole. Aga konkreetset noortevahetust reguleeriv raamkokkulepe on seni olnud ainult Austraalia ja Uus-Meremaaga. Ja täpselt võrrelda täna arutatavat kokkulepet sellega ei saa, sest kui see siin on vaid noortevaldkonna kokkulepe, siis Uus-Meremaa ja Austraaliaga sõlmitud kokkulepe hõlmab ka turismi. Nende riikide puhul ongi tegelikult kokkuleppe rõhk turismil, mitte noortel.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Mis põhimõtete järgi valitakse välja partnerriigid selliste kokkulepete puhul?

Tõnis Lukas

Kõigepealt loeb muidugi kuulumine igasugustesse riikide allianssidesse. Võib ütelda, et näiteks Euroopa Liidu riikidega on meil analoogiline lepe sisu mõttes kõigiga, kuigi neid pole olemas ühekaupa allakirjutatuna. Viis, kuidas noorte tööd kokkulepetega reguleeritakse, sõltub sellest, millisesse riikide süsteemi keegi kuulub. Austraalia, Uus-Meremaa ja Ka-

nada on meile ju suhete poolest väga lähedased riigid, aga nad ei ole tavasuhtluses meie esmased partnerid olnud ja selle tõttu Eesti riik ei ole tegelikult teinud ettepanekut kokkuleppeks. See konkreetne ettepanek on tulnud Kanadalt, meie võtsime selle arutada ja arvasime, et võiks kahe riigi heade suhete huvides sellele alla kirjutada. Nii et otsest graafikut, mida järgides kõigi riikidega analoogilised lepped sõlmida, ja sellist strateegilist suunda ei ole. Vastasime hea partnerina teise riigi ettepanekule.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd juhtivkomisjoni nimel ettekandeks Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Mul on kõigepealt hea meel tõdeda, et lugupeetud Riigikogu liikmed on nii palju küsimusi ministrile esitanud. Tegemist on – ma ütlesin ka – väga hea eelnõuga. Saan teile ka võib-olla konkreetsema ülevaate anda. Me tegime väliskomisjonis asjaomase tabeli, mis esialgu hõlmab küll vaid Kanadat, Austraaliat ja Uus-Meremaad. Need on kolm riiki ja maad, kellel on Eestiga sõlmitud vastav kokkulepe.

Kui siin küsiti, kui palju noori inimesi seda kasutab, siis võiksin öelda, et näiteks Kanadaga on niimoodi, et soodustusi kasutavate kodanike arv lepitakse kokku nootide vahetamise teel igal aastal eraldi. Austraalia puhul vastavat arvu ei ole sätestatud, aga Uus-Meremaa näiteks ei väljasta rohkem kui 100 luba aastas.

Veel annan teada, et Kanadal on ka Läti ja Leeduga analoogiline leping sõlmitud. Ma ei tea, kas need on ratifitseeritud, aga lepingud on sõlmitud. Kuid Austraalia ja Uus-Meremaa puhul on Eesti esialgu ainukene selline partner.

Nende lepingute võrdlemine näitas ka, et üks suurimaid erinevusi nende lepingute vahel on see, et Kanada arusaama järgi on noor inimene eluaastates 18–35, Austraalia ja Uus-Meremaa arusaama järgi aga on inimene noor 30. eluaastani. Just niisuguses vanuses noored võiksid vahetuse kaudu suhelda, kohal käia ja kohal olla.

Aga tuleme nüüd komisjoni juurde. Eelnõu arutelu esimesele lugemisele saatmiseks toi-

mus väliskomisjoni s.a 6. mai istungil. Kohale oli kutsutud ka Haridus- ja Teadusministeeriumi välissuhete talituse peaekspert Tatjana Kiilo, kes andis komisjoni liikmetele ülevaate eelnõu sisust ja eesmärkidest. Väliskomisjon otsustas konsensusega teha esiteks Riigikogu juhatasele ettepanek võtta eelnõu 732 esimesele lugemisele Riigikogu täiskogu istungi päevakorda kolmapäeval, 19. mail, teiseks, määrata seaduseelnõu esimese lugemise lõpetamisel muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Kolmandaks otsustati volitada väliskomisjoni nimel ettekandjaks teie ees kõnelev inimene. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Teile on küsimus kolleeg Rein Ratasel. Palun!

Rein Ratas

Hea ettekandja! Noortevahetus riikide vahel sõlmitud lepingute katuse all on igati teretunud ja hää asi. Täna on siin juttu olnud kolmest riigist, konkreetset muidugi Eesti ja Kanada vahelisest lepest. Öelge, palun, kas komisjonis on arutatud ka võimalikke Eesti ettepanekuid sõlmida analoogseid noortevahetuse leppeid veel mõningate riikidega, mis meie poolt vaadatuna pakuksid erilist huvi. Olen rääkinud.

Ivi Eenmaa

Ma tänan selle küsimuse eest! Kahjuks pean ütleva, et komisjonis küsimust, kas Eesti on teinud mõnele riigile ettepaneku niisugune leping sõlmida ja seejärel ka ratifitseerida, arutatud ei ole. Aga ma usun, et kui me tuleme selle eelnõu teise lugemise puhul kokku, siis on meil võimalus pöörduda Välisministeeriumi või haridusministeeriumi poole. Mingeid analoogilisi lepinguid liigub ka teistes komisjonides ja ka seekord oli küsimus, kas selle kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu läheb väliskomisjoni või kultuurikomisjoni. Majanduskomisjonis vist on ka üks analoogiline leping. Kõik sõltub lepingu sisust – juhatus otsustab vastavalt sellele, kuhu komisjoni eelnõu saata. Näiteks analoogilise lepingu puhul Austraalia ja Uus-Meremaa oli menetlejaks Välisministeerium, nüüd on haridusministeerium. Kui on tegu mingite väga spetsiifiliste küsimustega, siis võib olla menetlejaks ka mõ-

ni teine ministeerium ja komisjon. Aga ma luban, et me esitame selle küsimuse enne teise lugemise arutelu Välisministeeriumile ja siis ma saan teile ka vastata.

Aseesimees Keit Pentus

Teiseks küsimuseks saab sõna Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Austatud ettekandja! Kindla peale avardavad niisugused lepingud noorte võimalusi. Kas komisjonis märgiti ära ka asjaolu, et selline leping aitab leevendada tööpuudust noorte seas? Kas see teema kui üks väga hea võimalus üldse tõstatati?

Ivi Eenmaa

Tööpuuduse aspekti ei käsitletud. Küll aga käsitleti väga põhjalikult kõike, mida eelnõu noortele inimestele annab, pakkudes võimaluse Kanadas õppida ja teatud aja ka töötada. Kanadas võib lepingu alusel olla aasta aega. Selleks, et teist aega saada, peab vahepeal koju tulema. Avaldati arvamust, et selline leping võimaldab noortel saada väga häid õppimise ja töökogemusi. Otseselt tööpuudusega seonduvalt seda aga ei käsitletud.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande ja küsimustele vastamise eest! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 732, Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18.

10. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Esitatud eelnõu sisaldab endas väga olulist muudatust. Kalapüügiseaduse muutmine on ajendatud vajadusest täpsemalt reguleerida püügivõimaluste kasutamist ning operatiivsemalt reageerida püügivõimaluste ammendumisel, seda nii püügil kalurite kalapüügiloa alusel kui ka kalalaevade kalapüügiloa alusel. Seni on kehtinud süsteem, kus iga aasta on Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud kalalaeva kalapüügiloa alusel kala püüdvate ettevõtjate jaoks osa Eestile eraldatud püügivõimalusest. Samas toimub rannapüük kaluri kalapüügiloa alusel nn ülejäänud kvoodiosa arvel ilma selleks eraldi püügivõimalust kehtestamata. Eelmisel aastal aga ilmnes, et selline süsteem väga aktiivse rannapüügi puhul ei toimi. Tekkis olukord, kus rannapüügil kasutati ära ka oluline osa traalipüügikvoodist ja seetõttu ei saanud osa traalipüüdjaid kasutada kogu neile eraldatud püügivõimalust, mille eest nad olid ka juba keskkonnatasu tasunud.

Seepärast on oluline jagada kvoot rannaping traalipüügi vahel, kehtestades ka rannapüügil lubatud maksimaalne saak. Kvoodi ammendumisel on võimalik rannapüük peatada. Traalipüügis jääb kehtima praegune süsteem, mille puhul kalalaeva kalapüügiloa alusel toimival püügil jagatakse püügivõimalused Läänemerele tonnides iga püütava kalaliigi osas ettevõtjate vahel personaalselt. Vastavalt seadusmuudatusele ei saa püük kaluri kalapüügiloa alusel olla lubatud mitte enam seni, kuni kogu Eesti püügivõimalus on ammendunud, vaid kuni rannapüügiks eraldatud püügivõimalus on ammendunud. Endiseks jääb süsteem rannapüügikorralduses. See tähendab, et kaluri kalapüügiloa alusel püügil kehtestatakse püügivõimalused lubatud püügivahendite ja nende piirarvudena vastavaks kalendriaastaks, mistõttu püügiarvestus saab toimuda summaarselt.

Lisaks võimaldab seadusmuudatus nii peatada kui taasavada kalapüügi ministri käskkirjaga, mis on märksa kiirem mehhanism kui seni kehtinu, mis eeldas ministri määruse kehtestamist. See võimaldab ühelt poolt vähendada ülepuügi ohtu, teisalt aga vajadusel ka avada püügi kiiremini.

Seaduseelnõu võimaldab rakendada sanktsioone kalapüüdjatele, kes on ületanud neile eraldatud püügivõimalusi. Need sanktsioonid

on analoogsed sanktsioonidega, mida Euroopa Liit rakendab liikmesriikidele, kes ületavad neile kehtestatud püügivõimalusi. Seaduseelnõu võimaldab taastada nende püüdjate püügivõimalus, kelle individuaalne püügivõimalus jääb kasutamata nendest sõltumatutel põhjustel. Arvestades seaduse menetlemise aega, võimaldab rakendussäte püügivõimaluse taastada ka neile püüdjatele, kes ei saanud oma tasutud püügivõimalusi kasutada 2009. aastal.

Eelnõu §-ga 1 tehakse ettepanek kehtestada aastane lubatud saak Läänemerel kaluri kalapüügiloa alusel kalapüügiks maakondade ja püüasustusega väikesaarte püüselanikele püüasustusega väikesaarte kaupa kalaliikide kohta, mida püüavad nii kalalaeva kui kaluri kalapüügiloa alusel püüdjad.

Eelnõu § 2, arvestades Euroopa Liidu poolt liikmesriikide suhtes rakendatavate sanktsioonidega kooskõlas käesoleval aastal kehtima hakanud Euroopa Liidu Nõukogu määrust nr 1224/2009, teeb ettepaneku sanktsioonide rakendamiseks samadel alustel kui ettevõtjatele, kes kala tegelikult lubatust rohkem püüdsid. Samas antakse ka võimalus nendele ettevõtjatele, kellele eraldatud individuaalne püügivõimalus jäi selle tõttu kasutamata, et Eesti Vabariigile eraldatud püügivõimaluste ammendumise tõttu peatati kalapüük enne ettevõtja individuaalse püügivõimaluse ammendumist.

Eelnõu §-ga 3 antakse põllumajandusministrile paindlikum võimalus kalapüügi peatamiseks ka juhul, kui kaluri kalapüügiloa alusel püügiks kehtestatud lubatud aastane saak on ammendunud 90% ulatuses. Kui seni oli põllumajandusministril võimalus kalapüük peatada kogu lubatud saagi või Eestile eraldatud püügivõimaluse ammendumise korral, siis eelnõu loob võimaluse sõltuvalt tegelikust püügisituatsioonist peatada püügi kas ühe või mitme maakonna või väikesaare konkreetse kalaliigi või püügivahendi osas ja vajadusel eraldi kalapüügiks kaluri kalapüügiloa alusel või kalalaeva kalapüügiloa alusel.

Eelnõu §-ga 4 kehtestatakse rakendussätted, millega esiteks lüheneks püügi peatamiseks vajalik aeg ja teiseks tekiks võimalus püük uuesti ühe või teise püügivahendi kasutamiseks ühes või teises piirkonnas avada, kui püügivõimalused ei ole veel täielikult ammendunud.

Eelnõu § 5 sisaldab rakendussätte nende kalalaeva kalapüügiloa alusel püüdjate jaoks (ja traalpüüdjate tarvis eelkõige), kelle individuaalsed räämepüügivõimalused 2009. aastal Liivi lahes jäid osaliselt 2009. aastal kasutamata seoses püügi varasema peatamisega kaluri püügiloa alusel püüdjate enneolematult suurte räämesaakide tõttu selle aasta juunis. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Esimesena saab sõna Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Austatud minister! Tahan puudutada rannakalurite teemat. Kuidas hakatakse tulevikus nende püütavat kalakogust mõõtma? Praegu on fikseeritud püügivahendite, näiteks võrkude arv, aga kui nüüd pannakse piiriks kalakogused, kas siis iga kord, kui kalur tuleb paadiga merelt, tuleb hakata kala kaaluma? Kuidas see protsess välja näha võiks?

Helir-Valdor Seeder

Selles osas ei muutu kehtiva seadusega mitte midagi. Muutub ainult see, et kui me enne lähtusime kogu Eesti riigile eraldatud kalapüügilimiidist ja selle ammendumisel saime kalapüügi peatada või lõpetada – peatada seni ei olnudki võimalik –, siis nüüd me määrame püügilimiidi eraldi kõigile rannakaluritele kokku ja selle ammendumisel täpselt samuti on võimalik püük lõpetada või nüüd paindlikult ka peatada. Aga konkreetne arvestus jääb täpselt nii, nagu seni on olnud: ikka püügivahendite, mitte koguste alusel.

Et te aru saaksite, siis kordan: probleem oli selles, et eelmisel aastal rannakalurid püüdsid ära ka traalpüüdjatele ette nähtud kalalimiidid. Traalpüüdjatel on püüdjate viisi personaalne või individuaalne limiit, nad olid selle eest ka oma keskkonnatasu ära tasunud, aga nad ei saanud seda kala välja püüda, sest rannakalurid olid nobedamad ja tegid seda nende eest. Terve riigi kvoot sai ammendatud ja me pidime lõpetama püügi nii, et traalipüüdjatel ei olnudki võimalik omale eraldatud limiiti kasutada. Sellise olukorra vältimiseks jääb traalpüüdjatele kehtima senine kord – neile jäävad endiselt individuaalsed limiidid –, aga rannakaluritele kehtestatakse nende kollektiivne limiit ja

nendel võib püügi lõpetada selle kollektiivse limiidi ammendumisel.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister Helir-Valdor Seeder! Minu küsimus on samast vallast, mis Kalle Pallingu oma. Mure on rannakalurite kui traditsioonilise eluviisi jätkajate pärast. Palun täpsustage, kas see kvoodi täis püüdmine käib kõigi Eesti rannakalurite puhul ühe teatud kalaliigi suhtes või on see määratud maakonniti või näiteks väikesaarte kaupa? Muidugi on jutt eeskätt räimest, sest võib tekkida räime ülepüük ja alapüük täpselt samuti. Milline see täpsusklass on või millises mastaabis kvoodi täitumist mõõdetakse?

Helir-Valdor Seeder

Seadus võimaldab seda nüüd teha paindlikult nii maakondade viisi kui väikesaarte viisi. See on riigisisese otsustamise küsimus, see seadus annab paindliku võimaluse. Siin on oluline roll Vabariigi Valitsusel, kuidas see otsustatakse.

Aseesimees Keit Pentus

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Lugupeetud minister! Minu küsimus on ka rannakalanduse ja traalpüügi omavahelise suhte kohta. Oleme läbi aastate kuulnud ühelt ja teiselt poolt süüdistusi, miks üks või teine pool püüda ei saa. Näiteks, et on olnud olukordi, kus väidetavalt kala ei jõua randa selle pärast, et avamerel toimuv püük kalaparve ära lõhub, jne. Aga täna tekkis mul küsimus, kuhu tõmmatakse joon kvootide jagamisel rannakalanduse ja traalpüügi vahel. Eks mõlemal poolel ole oma ootused, võib-olla tänases mõttes oleks see 50 : 50, aga reaalsuses see niimoodi olema ei saa. Mis alusel hakatakse kvoote traalpüügi ja rannapüügi vahel jagama, et mõlemal oleks selge ettekujutus, millised nende püügivõimalused olema hakkavad?

Helir-Valdor Seeder

See on üks väga oluline ja meeliterutav küsimus. Siin on tegelikult mitu rindejoont, kuidas peaksid püügivõimalused Eestis jagunema. Üks on kutseliste kalurite ja harrastuskalurite vahel, millest me täna ei räägi, ja teine Läänemeresel rannakalurite ja traalpüüdjate vahel. Selle jaotuse aluseks on ajalooliselt välja kujunenud püügiõigused ja selles osas kindlasti ka lähitulevikus revolutsioonilisi muudatusi ei tule. Nii et valitseb ajalooliselt väljakujunenud olukord ja nagu Euroopa Liidus tervikuna, liikmesriikide vahel ja teistes riikides see jagamine käib, samadel põhimõtetel toimub see ka Eestis.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Te olete ise ka siit puldist mitu korda öelnud, et võitlus kahe poole vahel käib pidevalt. Praegu mulle tundub, et traalpüüdjad on hakanud kõvemat lärmi tegema. See selleks, las nad siis jagelevad omavahel, kes kelle eest kala ära püüab. Aga oletame, et kvoodid on paigas. Ent ma ei saanud vastust küsimusele, kuidas rannakalurite püütavat kalakogust ja kvoodi täitumist või mittetäitumist arvestama hakatakse. Kui inimene püüab oma Bella paadiga kahe võrguga kuskil kala, kes ja kuidas siis selle üle arvestust peab? See jääb ikkagi segaseks. Ja see on praegu selgusetu väga paljudele rannakaluritele.

Helir-Valdor Seeder

Praegune olukord ei ole sugugi tekkinud sellest, et traalpüüdjad oleks kuidagi aktiviseerunud. Lihtsalt Eestis tekkis täiesti uudne olukord, kus rannakalurid püüdsid kvoodi täis ja kiiresti üle sellegi. Seda ei ole varem olnud ja seetõttu tekkis probleem. Seni piisas sellest, et riigile oli eraldatud limiit ja traalpüüdjal oli individuaalne limiit. Ma veel kord ütlen: rannakalurite jaoks ei muutu konkreetset selle seadusega, selles kontekstis, mis te praegu küsisite, mitte midagi. Arvestuse aluseks jäävad püügivahendid, individuaalselt ei mõõdetata limiidi määramisest tulenevalt kellegi väljapüütud kogust. Seda ei tehta. Kui püük algab, siis see algab kõigile rannakaluritele. Ja pärast selle seaduse heakskiitmist teie poolt saab põllu-

majandusminister operatiivselt püügi lõpetada, kui rannakaluritele rannapüügiks ette nähtud kollektiivne limiit kõigi peale kokku on ammendunud – mitte ükshaaval võetuna, individuaalselt. See, kui palju keegi püüab, sõltub tema oskustest, kogemusest, aktiivsusest ja paljust muust. Mõni rannakalur võib püüda kaks või kolm korda rohkem kui teine rannakalur, ja mitte midagi ei juhtu. Aga kui kollektiivne limiit ammendub, siis lõpetatakse püük kõigile. Seni ei olnud sellist võimalust. Seni kehtis kord, kus põllumajandusminister sai lõpetada püügi siis, kui kogu riigi limiit ammendus. Nüüd on siis välja pakutud muudatus, et määratletakse rannakaluritele eraldi limiit Eesti riigi kui terviku limiidi sees. See on see muudatus. Aga individuaalselt midagi ei muutu.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Mark Soosaarelt. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Ma jagan teie loogikat, et kui riik on valmis ja seadusruum on loodud, siis Riigikogu ülesanne on seadusi viimistleda. Ja eks seegi üks samm viimistlemise suunas ole. Aga kas teile ei tundu, et see eelnõu, mille valitsus on Riigikogusse esitanud, on nagu pool eelnõust, mis oleks pidanud olema? Keskkonnaministeeriumi pool on sellest eelnõust puudu – see puudutaks harrastuskalureid ja nende puhul kvoodi sättimist?

Helir-Valdor Seeder

Jah, aga vanasõna ütleb, et parem pool mu-na kui tühi koor. Ning Oskar Lutsu "Kevades" oli ka, et kui tervet rehkendust ei jõua, tee pool, aga tee ise. Paraku nii on. Ma saan aru, et teie küsimus vihjab sellele, et endiselt on kalandus jagatud kahe eri ministeeriumi vahel, mis takistab terviklikku käsitlust. Ma olen teiega täiesti nõus ja ma olen siit puldist ka vastanud, et see oleks mõistlik, kui kalandusega tervikuna tegeleks Eestis üks ministeerium, nii nagu see on kõikides teistes Euroopa Liidu liikmesriikides. Eesti on ainus, kus see on nii jagatud. Ja ma loodan, et kui mitte enne, siis järgmise valitsuse ametisse astudes need asjad korrastatakse ja kalandus saab tervikuna ühe ministeeriumi valitsemisalasse.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande ja küsimustele vastamise eest! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea minister! Keskkonnakomisjon arutas seda seaduseelnõu oma 10. mai istungil. Kuna me äsja kuulsime väga põhjalikku ülevaadet selle eelnõu sisust, siis ma räägiksin lühidalt komisjonis toimunud arutelust ja vastaksin ka küsimustele, kui neid peaks olema.

Komisjoni istungile oli kutsutud arvamusi andma ja küsimustele vastama Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonna juhataja Madis Reinup, kalamajandusosakonna kalapüügi korralduse ja andmete analüüsi büroo juhataja Gunnar Lambing ja peaspetsialist Eg-le Järlov ning Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna juhataja Ain Soome.

Me kuulasime ära ettekande eelnõu sisu kohta ning järgnenud arutelu ja Riigikogu liikmete küsimustes puudutasime järgmisi valdkondi. Üks arutelu teemasid oli seesama kvootide edasiandmine ja ümberjagamine. Me soovisime täpsustada, kuidas kvoodid järgmistesse püügiperioodidesse edasi kanduvad ja milline osa on igal püüdjal juurde määratud või vähendatud kvoodi rakendamisel. Ka leidsid käsitlust rakendatava püügiperioodi lõpetamise ja alustamisega kaasnevad aspektid: kui kiiresti see ikkagi aset leiab ja kas see arvestab püügivate looduslikke või muid kohalikke omapärasid. Veel leidis istungil selles kontekstis aset ka siin saalis hetk tagasi kõlanud arutelu selle üle, kuidas jagatakse püügikvoodid harrastuspüügi ja kutselise kalapüügi vahel. Aga kuna see ei ole konkreetse eelnõu objekt, siis leidis see ainult üldist puudutamist.

Samuti arutati mõningaid eri kalaliike puudutavaid spetsiifilisi probleeme. Näiteks lest ja mõni muugi kala on nii harrastuspüügis kui kutselises püügis erilise huvi objekt. Sellega seoses tulid jutuks erinevate õiguspäraselt omandatud püügivõimaluste sisulise mõistmise tõlgendused ja erinevad viisid, kuidas uues olukorras hakkavad määratud kvoodid ühe või teise püügiviisi korral täituma. Need olid vald-

konnad, mille probleemid leidsid kajastust küsimuste-vastuste voorus.

Samuti küsisime arvamust eelnõu kohta kohal olnud Keskkonnaministeeriumi esindajalt – on ju kalandus kahe ministeeriumi hallata. Saime teada, et see eelnõu on Keskkonnaministeeriumiga kooskõlastatud ja et kalandust puudutava regulatiivse paketi teine osa jõuab Keskkonnaministeeriumist peagi Riigikoguni. Nii et kalanduse küsimused saavad seadusandlikus mõttes kindlasti täiendavalt reguleeritud. Aga seda me hakkame tulevikus veel ühiselt arutama.

See oli lühike ülevaade komisjonis toimunud arutelust. Komisjon langetas kolm konsensuslikku otsust. Me määrasime tänase ettekande kuupäeva ja ettekandjaks minu, ka teeb komisjon ettepaneku kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetada ja saata see teisele lugemisele märkega, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 2. juuni 2010 kell 16. See on komisjoni poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Näib, et küsimusi ei ole. Tänan, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Nagu ma juba oma küsimust esitades ütlesin, liigume me siin Riigikogus Eesti seadusruumi viimistlemise teed. Tänavu oli raske talve tõttu kalapüüki merel ja muudel veekogudel suhteliselt vähe, aga niipea kui jää läinud oli, läks räimepüügiks lahti. Praegu on meri kalureid täis ja nagu me teame, räim on peamine, mida rannakalurid rihivad. Sellest, kui palju kellelgi õnnestub räime püüda, sõltub tema enda ja tema perekonna saatus. Samas on räim toidulauaks ülejäänud kalastikule, nii et räimevarude hoidmine on väga tähtis.

Muide, üks Rootsi kuningatest – kui ma ei eksi, siis oli see Gustav III – ütles, et tema kuningriigi alamad peavad väikest Balti heeringat ehk räime sööma koos luudega. See pidavat Rootsi kuningriigile väga kasulik olema.

Mõnes mõttes on hea, et see eelnõu võimaldab seaduseks saamise korral põllumajandusministril sulgeda püük maakondade, veealade ja ka väikesaarte kaupa. Samas oleme uuendust arutanud Liivi lahe kaluritega ja nende seas on neid, kes on väga selle eelnõu poolt, ja on neid, kes on väga selle vastu. Põhjus on lihtne ja kõigile kaluritele teada: räimeparved ei liigu ühel ajal sugugi mitte kõikidesse mürdadesse. On enam-vähem teada alad, kuhu kõigepealt tuleb jääraim. Mõne saare juurde või mõnda teise Liivi lahe ossa ilmub õunapuudieräim ja see kõige hilisem, toomingaräim, jõuab mingite kolmandate meeste kastmürdadesse.

Kastmürra merre panek on äärmiselt suur, raske ja keeruline töö. Seda lühikese hooaja jooksul välja võtta ja uuesti sisse panna ei ole üldse mõeldav. Selles valguses me arvame, et niisugusel kujul seda eelnõu kolmandal lugemisel haamrilöögiga kinnitada ja presidendile väljakuulutamiseks saata ei saa. Meie püha kohus on sisse seada – tänapäeval on see tänu arvutitele ja väga heale arvestamistehnikale ka täiesti võimalik – kalurite või siis vähemalt nende püügikampade – vanasti öeldi brigaadide – kaupa kindlad kvoodid, kas siis kastmürdade kaupa või kuidas tahes. Seda on vaja tõepoolest detailiseerida. Muidu juhtub nii, et uus seadus toob kaasa rannakalurite hulga vähenemise, aga neid on niigi väheks jäänud. See tähendaks seda, et me raiume traditsioonilisel eluviisil Eestimaa randades järjekordselt jalgu alt.

Teine teema, mida ma ka ministrile küsimust esitades puudutasin ja millest ma olen korduvalt siin saalis rääkinud, kuna see on ka üleeuroopaline küsimus, on see, et praegu käib meil väikesemahuline kutseline kala püüdmine oma toidulauale harrastuskalanduse alla. Samal ajal on harrastuskalapüük ka selline meelelahutuspuük, kus paadi või lootsiku või parvega käiakse vee peal värsket õhku hingamas ja seda väikest naudingut saamas, et mängitakse kalameest. Tulevikus peaks siiski selgelt eristama, kes on harrastuspüüdja ja kes ei ole, kes on rannakalur ja kes ei ole. Me oleme kõikide fraktsioonidega algatanud ka ühe eelnõu, et määratleda, kes on ranna püsielanik. Alles eile oli väikesaarte komisjoni koosolek, kus arutati, et võib-olla tole püsielaniku staatusega tuleks alustada väiksemates valdades või väi-

kesaartel. Nii saaks proovida, kuidas see töötama hakkab, ja siis sealt edasi minna ning selle alusel ka kalapüügiseadust muuta. Ma tahan praegu siiski valitsust tänada, et asjaga tegeldakse, aga pikk maa on veel käia! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 724 esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 2. juuni kell 16.

11. Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (744 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu on oma olemuselt tehnilise iseloomuga eelnõu. Selles ei kavandata ühtegi põhimõttelise sisuga muudatust. Kahes seaduses on vaja asendada seni haldusfunktsioone täitnud asutuste nimed sellise regulatsiooniga, mis võimaldab keskkonnaministril oma määrusega edaspidi nimetada jahimaade korraldamise ettevalmistaja ja kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise aruannete õiguse tõendaja. Seni seadustes nimetatud kaks asutust – Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus ning Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus – on ühendamise teel korraldatud ümber uueks asutuseks, mis kannab nime Keskkonnateabe Keskus. Asutuste ümberkorraldamise tulemusena loodi paremad tingimused keskkonnainfo analüüsimise ja keskkonnateabe kättesaadavuse kindlustamiseks. Seetõttu on kavas eelnõu ja sellele lisatud seletuskirja kohaselt keskkonnaministril määrata ümberkorraldamise teel loodud asutus jahiseaduse alusel jahimaade korraldamise ettevalmistajaks ning välisõhu kaitse

seaduse alusel ettevõtete esitatavate aruannete tõendamise kontrolli teostajaks. Palun Riigikogu liikmetel seda seaduseelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Näib, et küsimusi ei ole. Täna, austatud minister! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Katrin Karisma-Krummi!

Katrin Karisma-Krumm

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Austatud minister! Jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas 3. mail 2010. aastal Vabariigi Valitsus. Riigikogu juhatus määras juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Eelnõu on seotud keskkonnaandmete kogumise, analüüsimise ja avalikustamisega tegelevate asutuste töö ümberkorraldamisega. Selle käigus ühendati Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus ning Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus üheks riigiasutuseks Keskkonnateabe Keskus. Seoses sellega on vaja teha muudatused kahes seaduses.

Keskkonnakomisjon arutas eelnõu oma 10. mai istungil. Eelnõu kohta jagasid selgitusi Keskkonnaministeeriumi asekancleri kohusetäitja Kristina Grau ja õigusosakonna nõuniku kohusetäitja Andres Kruus. Komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku lõpetada jahiseaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2. juuni 2010 kell 16. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

On ka üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Hea ettekandja! Praegu kehtivates seadussätetes on konkreetselt nimetatud riigiasutused, mis täitsid neile pandud kohustusi. Nüüd on need asutused ühendatud üheks Keskkonnateabe Keskuseks, mis hakkab täitma neidsamu funktsioone. Selle ühendasutuse nime aga seaduseelnõust enam ei leia. Volitusnorm on antud ministrile ja senise ühe õigusakti asemel on vaja antud juhul juba kolme akti, lisaks veel siis ministri

kaks määrust. Kas komisjonis arutleti ka, millest see on tingitud? Kas ametnike tööpuudusest või on seal mingid muud põhjused? Olen rääkinud.

Katrin Karisma-Krumm

Komisjonis arutati küsimust, miks ei ole seaduses haldusasutuse nime. Vastuseks ma võin öelda, et see ei ole mõistlik. Kuna seadus käsitleb probleemi laiemalt, siis ei saa konkreetset haldusasutuse nime seaduses kasutada. Seaduse eluiga on pikk, asutuse oma võib olla väga lühike. Ja seaduse stabiilsus on tema ülima väärtusi. See on minu vastus.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande ja küsimusele vastamise eest! Nüüd on võimalus pidada kõnesid. Kui soovi on, avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 744 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 2. juuni kell 16.

12. Rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu (731 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni artikli 14 lõike 1 alusel deklaratsiooni tegemise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere pärastlõunat, head Riigikogu liikmed! 1965. aastal vastu võetud rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvaheline konventsioon on tunnustatuimaid rahvusvahelisi lepinguid maailmas. Sellel on 173 osalisriiki. Eesti ühines selle konventsiooniga 1991. aasta sügisel tollase Ülemnõukogu otsusega. Selle konventsiooni 14. artikkel näeb ette, et iga riik võib deklareerida, et tunnustab konventsiooniga moodustatud rassilise diskri-

mineerimise komitee pädevust võtta vastu ja läbi vaadata avaldusi isikutelt ja isikurühmadelt, kes väidavad, et asjaomane riik on rikkunud nende konventsioonikohaseid õigusi. Selle komitee sellist pädevust on seni tunnistanud 53 osalisriiki.

Eesti on seni esitanud komiteele neli aruannet konventsiooni täitmise kohta. Nende aruannete põhjal riigile antavates soovitusetes on komitee iga kord, viimati 2006. aastal, soovitanud Eestil komitee pädevust tunnistada. Juulis 2009 esitas Eesti järjekordse aruande konventsiooni täitmise kohta, milles on märgitud, et me kavatsime asjakohase deklaratsiooni esitada. Täna arutatava eelnõu eesmärk ongi see deklaratsioon ka vormistada.

Deklaratsiooni jõustumisel saavad Eesti üksikisikud ja isikugrupid, kes väidavad, et nad on langenud rassilise diskrimineerimise ohvriks, võimaluse esitada komiteele Eesti vastu kaebusi või avaldusi. Kui seadus vastu võetakse, siis jõustub deklaratsioon selle hoiule andmisel ÜRO peasekretärile. Komitee menetlus võimaliku kaebuse lahendamisel on konfidentsiaalne ja kui komitee tuvastab konventsiooni rikkumise, siis on tal õigus esitada Eestile ettepanekuid ja soovitusi, mille täitmise kohta peab komiteele eraldi aru andma. Komiteel ei ole õigust määrata trahve ega hüvitisi. Kui vaadata senist praktikat, siis üksikisikute kaebemenetlus nende riikide osas, kes olid ühinenud selle võimalusega, jõustus 1982. aastal ja sellest ajast saati on komitee menetlenud 45 avaldust. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud minister! On ka üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Austatud välisminister! Selle eelnõu ettevalmistuse käigus kindlasti ministeerium tegi ka ülevaate, kui palju on Eestis siiani olnud võimalikke rassilise diskrimineerimise juhtumeid. Probleemi sügavus Eestis on ehk kaardistatud. Kui sügav see probleem on?

Urmas Paet

Ma ei saa öelda, et see on Eestis sügav probleem. Ja ma väga loodan, et see kunagi siin sügavaks probleemiks ei saagi. Ka täna arutatav otsuse eelnõu peaks sellele kaasa aita-

ma. Kui aga vaadata konkreetselt avalduste sisu järgi, siis viimase 19 aasta jooksul on alates 1992. aastast Eesti vastu sellelaadsetel põhjustel kokku eri paikadesse, kuhu avaldusi saab esitada, esitatud kuus avaldust.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Mul on selline küsimus: kas Eestis kehtib endiselt selline kord, et rassilise diskrimineerimise puhul on esimene hindaja ikkagi diskrimineeritav ise? Kas just tema avalduse alusel kogu see protsess käivitub? Kui keegi tunneb, et teda on diskrimineeritud, siis ta teeb vastava avalduse, ja järgneb kogu menetlus? Või on ka kõrvaltvaatajal, teisel kodanikul või organisatsioonil võimalik diskrimineerimine tuvastada?

Urmas Paet

Usun, et selle ala juristid suudavad teile anda õiguslikult ammendava vastuse. Aga mina saan Eesti ühiskonna toimimisest küll niimoodi aru, et lisaks sellele, kui kellelegi tundub, et teda diskrimineeritakse, ka kellelegi teisele tundub, et kedagi diskrimineeritakse või käitatakse kohatult, siis peaks sellel teisel olema õigus sellele tähelepanu juhtida ja kuhugi pöörduda. Mis puutub suisa sellisesse diskrimineerimisse, mis võib olla kuritegu, siis teatavasti on näiteks politseil õigus uurimine algatada ka avalikest allikatest kogutud info ja materjalide põhjal.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Täna, austatud minister, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Järgmisena palun kõnetooli ettekandeks juhtivkomisjoni nimel väliskomisjoni liikme Silver Meikari. Palun!

Silver Meikar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid Riigikogu liikmed! Kõigepealt menetluslikud otsused. Väliskomisjon arutas eelnõu 731 esimest korda 11. mail ja otsustas selle konsensuslikult saata tänaseks, 19. maiks Riigikogu suurde saali arutamisele koos soovituselise esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata

seaduseelnõu esimese lugemise lõpetamisel muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 2. juuni 2010 kell 18.

Komisjonis toimunud arutlusel tutvustas eelnõu Eesti Vabariigi Välisministeeriumi juuridilise osakonna inimõiguste büroo direktor Dea Hannust, kes vastas põhjalikult kõigile küsimustele, mis komisjoni liikmed tõstasid. Pean tunnustama, et isiklikult on mul väga hea meel, et kui eelnõu siin saalis kaks lugemist läbib ja me seda toetame, siis Eesti liitub selle konventsiooni artikliga 14. Seni on sellega liitunud 53 riiki, kellest 22 on Euroopa Liidu maad. Minu jaoks on kõige olulisem põhjus selles, et tolle deklaratsiooni tegemisega me anname komiteele pädevuse ja seeläbi on Eestis inimeste õigused rohkem tagatud. Neile on loodud lisavõimalus kaitsta oma õigusi nii riigisiselt kui ka rahvusvahelisel tasandil. See on järjekordne tõestus, et Eesti on demokraatlik ja vaba riik, ning selle üle võib ainult rõõmus olla. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Küsimusi ei ole. Täna, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Sellega on seaduseelnõu 731 esimene lugemine lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18.

13. Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (747 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun taas Riigikogu kõnetooli ettekandeks välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Selle eelnõu sisu on Eesti ja Itaalia vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamine. Põhjus on väga lihtne: põhjus on see, et nii Eesti kui Itaalia on tänaseks Euroopa Liidus ning liikmesriikide investeringute kaitset ja investorite võrdset kohtlemist reguleerib Euroopa Liidu õigus. Liikmesriikide omavahelised lepingud ei ole enam vajalikud. Nimetatud lepe sõlmiti 1997. aastal ja see jõustus 9. mail 2000. Selle lepingu järgi pidanuks see kehtima kümme aastat arvates jõustumisest ja automaatselt pikinema, kui kumbki pool ei soovi seda kümne aasta möödumisel lõpetada. Kuid aastal 2007 teatas Itaalia seoses faktiga, et nii Eesti kui Itaalia kuuluvad Euroopa Liitu, et soovib selle lepingu lõpetada, tagamaks kõiki Euroopa Liidu liikmesriikide investorite võrdne kohtlemine Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevalt. Sellega siis see leping kümne aasta möödumisel jõustumisest ehk 9. mail 2010 ka lõppes. Täna arutatava seaduseelnõu eesmärk on tunnistada kehtetuks lepingu ratifitseerimise seadus, selleks et vältida olukorda, kus välislepingu ratifitseerimise seadus kehtib, kuid välisleping ise on kaotanud kehtivuse. Selline juriidiline ettevõtmine siis. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Tänan! On ka küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna kolleeg Urmas Klaas. Palun!

Urmas Klaas

Suur tänu, proua juhataja! Austatud välisminister! See küsimus tõusetus meil seda eelnõu arutades ka komisjonis: kas meil on ette näha või ette teada, et niisuguseid kahepoolsete lepingute lõpetamisi Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega on veel ees ootamas?

Urmas Paet

Jah, see võib nii minna, sest meil on kokku 15 Euroopa Liidu riigiga samalaadne leping. Ning kui neist mõni veel näitab initsiatiivi üles, siis tuleme jälle Riigikogu ette.

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena saab küsimuseks sõna Toivo Tootsen. Palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud minister! Miks me ootame seda, kui mõni riik näitab initsiatiivi üles? Miks me ei rehitse ise läbi kogu seda lepingute pagasit, mis meil olemas on, ega vaata, kas mõni nendest ei ole muutunud tarbetuks? Ehk teeme ise ettepaneku need denonsseerida?

Urmas Paet

Meiepoolne seisukoht on olnud selline, et tegelikult ei ole hädavajadust neid lepinguid lõpetada, kui üks pooltest seda tungivalt ei soovi. Sest Euroopa Liidu õigus on liikmesriigi sõlmitud lepingute suhtes küll ülimuslik, kuid lepingutele tuginemine võib siiski kaasa tuua liikmesriikide investoritele ebavõrdse kohtlemise sõltuvalt sellest, kas selline leping sõlmitud on või mitte. Seega igapäevaelus ikkagi võidakse erisusi teha ja ka selles kontekstis on parem, et meil sellised lepingud on. Kui jah, kui üks või teine Euroopa Liidu liikmesriik soovib põhjusel, et me mõlemad oleme Euroopa Liidus, sellise lepingu lõpetada, siis see tuleb lõpetada. Siin ei ole muud varianti. Aga eespool nimetatud põhjusel me ei ole otsustanud hakata ise selles osas initsiatiivi üles näitama, et sellelaadseid lepinguid lõpetada.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, lugupeetud minister! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud proua juhataja! Austatud kolleegid! Austatud välisminister! Majanduskomisjonis oli Eesti Vabariigi valitsuse ja Itaalia Vabariigi valitsuse vahelise investeringute soodustamise ja kaitse lepingu ratifitseerimise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu arutelul suurde saali esimesele lugemisele saatmiseks esmaspäeval, 10. mail. Välisministeeriumi poolt olime kohale palunud selgitusi jagama ministeeriumi juristi Arnika Kalbuse. Eelnõu sisust välisminister rääkis ning ma ei pea mõttekaks seda korrata. Oli küsimus, mille ma ka täna ministrile esitasin: kui palju on niisuguseid lepinguid veel ees ootamas ja kas üldse? Härra minister vastas sellele samamoodi nagu täna siin teie ees.

Sellega ongi komisjonis toimunud arutelu kokku võetud.

Komisjon otsustas saata kõne all oleva eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 19. mail, teha täiskogule ettepanek esimehe lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 26. mai kell 12 ning viia teine lugemine läbi 2. juunil ja siis eelnõu seadusena vastu võtta. Sellise otsuse me tegime. Kõik otsused on tehtud konsensuslikult. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi. Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 747 esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. mai kell 12.

14. Riikliku statistika seaduse eelnõu (739 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku statistika seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid Riigikogu liikmed! Tegelikult peaks vist ütlema: endised kolleegid! Vabariigi Valitsus on teile arutamiseks esitanud riikliku statistika seaduse eelnõu. Selle eesmärk on riikliku statistika tegemise õigusraamistikku ajakohastada ning selle üldist korraldust täpsustada. Praegu reguleerivad riikliku statistika valdkonda ning loenduste tegemist kolm seadust: riikliku statistika seadus, rahva ja eluruumide loenduse seadus ning põllumajandusloenduse seadus. Selle eelnõuga need kolm seadust liidetakse. Ühtlasi täpsustatakse statistika tegemise korraldust ja planeerimist ning sätestatakse Statistikaameti ülesanded.

Riikliku statistika tegemine toimub riikliku statistika programmi alusel, mis koostatakse igal aastal järgmiseks viieks aastaks. Esmaordselt moodustatakse statistikanõukogu, mille eesmärk on nõustamise ja arvamuse avaldamise kaudu kaasa aidata riikliku statistika te-

gemise planeerimisele ja arendamisele. Statistikanõukogu liikmeteks on Statistikaameti, Eesti Panga ja Andmekaitse Inspektsiooni, riikliku statistika tarbijate ning andmeesitajate esindajad ja eksperdid. Olulise muudatusena sätestatakse Statistikaameti kohustus kasutada riikliku statistika tegemisel eelkõige andmekogudes kogutud andmeid, seda eesmärgiga vähendada andmeesitajate koormust statistika tegemisel. Statistikaametile antakse õigus teha ettepanekuid andmekogudes olevate andmete koosseisu ja kasutatavate klassifikaatorite muutmiseks. Samuti reguleeritakse loenduste korraldamist, sätestades andmeesitaja kohustused, erinevate loendusliikide statistilised üksused ning kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded loendamisel. Lisaks täpsustatakse riikliku statistika levitamise põhimõtteid. Statistika levitamine toimub avaldamiskalendri alusel, eraldi reeglid on konfidentsiaalsete andmete levitamise kohta.

Riikliku statistika seaduse eelnõu ettevalmistust alustati 2008. aastal, eelnõu koostamisel on lähtutud Euroopa Liidu õigusest ning arvestatud partnerite ja huvirühmade ettepanekuid. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Küsimusi ei ole. Täna lugupeetud minister! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun nüüd Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Majanduskomisjon on seda eelnõu menetlenud mitmel töörühma koosolekul. Meie 13. mai istungile olid kutsutud ka eri osapoolte või huvipoolte – kuidas neid nimetadagi – esindajad. Juba enne majanduskomisjoni istungit jõuti töörühmas koos osapooltega arusaamisele, et kuigi selle seaduse väljatöötamine kestis pikka aega, muudetakse seda eelnõu vaid mõõdukalt. Ning selliselt muudetud kujul ta on teile ka esitatud. Muudatusi on välja pakkunud ennekõike Rahandusministeerium ja Statistikaamet ning seda paljuski põhjusel, et Riigikogu õigus- ja analüüsiosakond oli välja pakkunud esialgset eelnõu küllaltki märkimisväärselt muuta.

Nüüd lähemalt nendest muudatustest. Kõige olulisemad neist moodustavad kaks gruppi. Üks grupp on seotud eelnõu rakendussätetega.

Nimelt, kuna tänavu kehtivad ka põllumajandusloenduse seadus, olemasolev riikliku statistika seadus jne ning sügisel soovitakse käivitada põllumajandusloendus ja järgmise aasta alguses rahvaloendus, siis selleks, et seadus ei oleks samal ajal paralleelselt kasutusel erinevate osadena, on muudetud rakendussätteid nii, et kõikvõimalikud protsessid oleksid mugavamad ja lähtuksid tervest mõistusest.

Töörühma koosolekul ja ka majanduskomisjoni istungil tekkis küsimus, kas on võimalik, et mingi seadusest alama aktiga määratletakse need küsimused, mida riiklikku statistikat tehes küsitakse rahvaloenduse käigus. Pean silmas § 22, kus küllaltki detailselt viidatakse andmetele, mida küsima hakatakse. Aga juba töörühma koosolekul ning ka majanduskomisjoni istungil jõuti järeldusele, et see punkt ilmselt vajab kohendamist ja täiendamist. Seega muudatusi on kavas päris mitmeid.

Üks kõige huvitavamaid või delikaatsemaid momente selle seaduse menetlemisel on küsimus, mismoodi käia ringi konfidentsiaalsete andmetega. Vaidluskohti on siin päris mitu. Nii töörühmas kui ka komisjoni istungil tuli kõne alla, et reeglina peaks Statistikaamet olema kõikvõimaliku statistilise informatsiooni ummiktee ehk väljastama ainult statistilist informatsiooni. Samas on väga palju huvilisi, kes peale riikliku statistika tegijate, kelleks on siis Eesti Pank ja Statistikaamet ning ka vastavad sõsarorganisatsioonid Euroopas, sooviksid kasutada toorandmeid. Statistikaamet on selleks juhuks välja pakkunud ka kaugpäringu meetodi. Üldiselt tundub, et sellesama võimaliku põhiseaduse riive ja ärivõtete jaoks konfidentsiaalse informatsiooni kasutamise üle on põhjust arutada ja vaielda.

Majanduskomisjon otsustas pärast osapoolte esindajate ärakuulamist – nende seas olid demograafide, Eesti Panga, Andmekaitse Inspektsiooni ja muudegi asjaosaliste esindajad – saata see eelnõu muudetud kujul esimesele lugemisele ettepanekuga esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 26. mai kell 12. Põhjus, miks sellise suure seaduse puhul on tavalult lühike muudatusettepanekute tähtaeg, on seotud sellega, et nii tänavune põllumajandusloendus kui ka 2011. aasta alguses algav rahvaloendus nõuavad selge ja läbimõeldud riikliku statistika seaduse olemasolu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, hea ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Riikliku statistika seaduse eelnõu esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 739 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. mai kell 12.

15. Kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu (756 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud kunstiteoste tellimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel paluda Riigikogu kõnetooli ettekandeks kultuuriminister Laine Jänes!

Laine Jänes

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on ääretult hea meel alustuseks öelda, et esimesele lugemisele parlamenti on jõudnud väga kaua oodatud ja pikalt ette valmistatud seaduseelnõu. Usun, et see seadus toob kaasa lausa paradigmalise suhtumise muutuse: muutub riigi suhtumine kultuurivaldkonda, täpsemalt kunstiteostesse. Kunstiteoste tellimise seadus reguleerib avaliku funktsiooniga hoone ehitustöödega kaasnevat kunstiteoste tellimise kohustust avaliku ruumi esteetilise rikastamise eesmärgil – nii on öeldud selle seaduseelnõu esimeses paragrahvis. Tegu on n-ö eriseadusega, mis on loodud spetsiaalselt nendel eesmärkidel.

Eelnõu kohaselt 1% riigi tellitud avaliku funktsiooniga hoonetena käsitatavate hoonete ehitamiseks mõeldud summadest kasutatakse kunstiteoste sihttellimiseks, et rikastada avalikku keskkonda. Eelnõu sätestab isikute ringi, kellele kohustus laieneb: riik, riigiasutused, avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud, milles riigil on valitsev mõju järelevalveorgani liikmete või tegevuse kontrollimise kaudu. Selge sõnaga on välistatud kohaliku omavalitsuse üksused ja asutused. Peab samas ütlema, et esialgses arutelus ja seaduseelnõu ettevalmistamise käigus oli kõne all ka kohalike omavalitsuste lülitamine sellesse ringi, kuid see jäi siiski esialgu välja. Ma loodan, et kohalikud omavalitsused soovivad pärast seaduse vastuvõtmist seda ees-

kuju järgida, andes välja samasuguse sisuga kohaliku omavalitsuse määrusi.

Tellijatel on eelnõu kohaselt kohustus korraldada kunstiteose tellimiseks ideekonkurss, kui riigihanke korras tellitakse ehitustöö avaliku funktsiooniga hoone püstitamiseks, laiendamiseks või rekonstrueerimiseks. Oluline on märkida, et see kohustus tekib üksnes juhul, kui ehitustöö hankelepingu hind koos käibemaksuga ületab riigihangete kolmekordse piirmäära. See on kolm korda 250 000 eurot ehk siis 750 000 eurot, mis teeb praegu Eesti kroonides 11,7 miljonit krooni.

On määratletud avaliku funktsiooniga hoonete nimistu. See on piiritletud nende kasutamise otstarbe järgi. Otstarve määratakse igale hoonetele, see on vajalik ehitusloa saamiseks. Avaliku funktsiooniga hooned, mille puhul seadus rakenduks, on hoolekandenasutuste ja ühiselamute hooned, büroo- ja administratiiv-, transpordi-, side-, meelelahutus-, haridus-, tervishoiu- ja spordihooned. Kunstiteoste hind ilma käibemaksuta peab olema vähemalt üks sajandik, kuid mitte üle 65 000 euro ehitustööde hankelepingu hinnast. Selle hinna sees on ka projekteerimistasu. Osadeks jagatud hanke korral on tegu kõigi osade summaga. Seega jäävad kunstiteoste hinnad vahemikku 117 000 krooni kuni üks miljon krooni – sellesse suurusjärku. Selgituseks niipalju, et kui keegi tunneb muret liiga suure rahahulga kasutamise pärast kunstiteoste tellimiseks, siis võib-olla võrdluseks niipalju, et kui seadus rakenduks näiteks Eesti Kunstiakadeemia hoone ehitamisel, mille maksumus on suurusjärgus 400 miljonit krooni, siis kunstiteoste ostuks sinna oleks ikka planeeritud 1 miljon ehk märksa vähem kui 1%.

Ideekonkursi puhul rakendatakse riigihangete seadust, kuid eelnõu seab mõned erisused. On kohustus ideekonkursi žüriisse arvata vähemalt 2/3 kujutava või rakenduskunsti erialal tegutseva loomeliidu liikmete hulgast. Ka peab tellija teatama tellitava kunstiteose liigi, autori ja asukoha Kultuuriministerile, kes peab selle üle arvestust. Tellitav teos peab eelnõu kohaselt olema kujutava või rakenduskunsti teos, mis on vallasasi, st hoonest eemaldatav, mitte hoone püsiv osa.

Sätetatakse ka järelevalve ja vastutus seaduse nõuete rikkumise eest. Selle üle, mis puudutab riigihangete seaduse nõudeid, teostab

järelevalvet Riigihangete Amet, tulevikus ilmselt siis Rahandusministeeriumi vastav osakond. Meie eelnõu nõuete, kunsti tellimise kohustuse teatud ideekonkursiga seotud erisuste üle teostab järelevalvet Kultuuriministerium.

Praegu on eelnõus sätestatud, et seadus võiks jõustuda 2011. aasta 1. jaanuaril. Seadust hakatakse rakendama juhul, kui vastava objekti ehitustööde hankemenetlus algab pärast seaduse jõustumist. Seega hoonetele, mille ehitamise hanked kuulutatakse välja 2010. aastal, see seadus ei laiene. See annab ajavaru uue seadusega arvestamiseks. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab sõna Urmas Klaas. Palun!

Urmas Klaas

Väga austatud kultuuriminister! Te olete selle eelnõu väljatöötamisega kindlasti teinud väga tähelepanuväärse sammu meie kultuuri väärtustamisel ja ka avaliku ruumi rikastamisel. Kuidas aga on selle eelnõu vastu võtnud meie loomeliidud?

Laine Jänes

Täna esiteks heade sõnade eest! Teiseks pean ütleva, et meil on olnud erakordselt hea koostöö Eesti Kunstnike Liidu juhatusel. Loomulikult ei saa öelda, et kõik kulges ilma vaidlusteta. Osapooled alustasid seda koostööd juba 2007. aastal, küllalt kiiresti pärast selle valitsuse tööleasumist. Tegelikult on Eesti Kunstnike Liit sellise sisuga eelnõu soovinud ellu kutsuda ja planeerinud juba 2004. aastast alates. Seda ideed on püütud levitada ja tutvustada. Selge on, et ega praegusesse eelnõusse ei saanud sisse sugugi kõik soovid ja lootused, mis loomeliidud välja käisid. Tegemine on konsensusle tugineva kompromissiga loomeinimeste ja eri valitsusasutuste vahel. Soov oli koostada ratsionaalne, mõõdetav, arusaadav ja järelevalvatav seadus, mis siiski väga tugevalt kunsti valdkonda toetaks. Tahan rõhutada, et see meede on konkreetset just uue kunsti tellimise meede.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Täna, lugupeetud minister! Ettekandeks juhtivkomis-

joni nimel palun nüüd Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Kultuurikomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 7. mail. Peale lugupeetud ministri olid istungile kohale palutud ka asekanstler Piret Lindpere ja sama ministeeriumi õigusosakonna nõunik Peeter Papstel. Minister andis komisjonis eelnõust päris põhjaliku ülevaate, seda ei ole vaja siin korrata. Tooksin vaid esile, et minister avaldas ka komisjoni istungil lootust, et millalgi võiks selle eelnõu põhimõtet rakendada hakata ka kohalike omavalitsuste tasand. Aga teeme algust, eks siis näis, mis edasi tulema hakkab.

Nüüd küsimustest, mis komisjoni liikmed esitasid. Üks küsimuste rühm puudutas teemat, kas kõnealune nn protsendiseadus on mõeldud eelkõige uute kunstiteoste tellimiseks või saab selle raames hankida ka vanemaid teoseid. Nagu minister täna ka oma esinemises ütles, peaks see eelkõige soodustama uue kunsti loomist. Samas pole tegu jäiga regulatsiooniga. Kui kunstnikul on valmisteos, mis sobiks mõne ehitise kontseptsiooniga, siis võib ka selle osta.

Tunti muret, et kunstnikud peavad hakkama riigihangetes osalema. Ilmselt oli tegemist eelnõu teksti väärade tõlgendusega. Nimelt, kunstnikud ei pea riigihangetes osalema. Ideekonkursid kuulutatakse välja pärast riigihanke lepingute sõlmimist. Ning Eesti kunstiinimestel on päris head kogemused ideekonkurssidel osalemiseks.

Tunti ka huvi, kas ei võiks nn protsendiseadust rakendada kõikide infrastruktuuri investeeringute puhul. Esiatgu me piirdume siiski ainult teatud avalike ehitistega, mida riik ehitab.

Üks rühm küsimusi oli seotud sellega, kuidas moodustatakse ideekonkursside žüriid – kas nendes ikka hakkab piisavalt kompetentsi olema. Kuna kõik need tingimused on loome-liitudega koos paika pandud, siis ei ole põhjust kahelda, kas pädevus on garanteeritud ja kas žürii saab erapooletuid otsuseid langetada.

Jutuks tuli komisjonis ka see, et senine riigiasutuste ja erafirmade võimalus kunstiteoseid oma hoonetes deponeerida jääb alles. Uute kunstiteoste tellimine hoone maksumu-

sest 1% ulatuses – seda küll teatud piirangute-ga, millest minister ka täna rääkis – tuleb sellele lisaks.

Veel tunti huvi selle vastu, milline on vastav regulatsioon teistes riikides. Analooge saab tuua näiteks Irimaalt ja Hollandist, aga paljudes Euroopa riikides on just nimelt omavalitsuste tasand kehtestanud kunstiteoste tellimiseks samasuguse nn protsendireegli. Ameerika Ühendriikides on see tava juba 1930. aastatel jõudnud ka õigusaktidesse, ja seda just osariigi tasandil.

Komisjon tegi ka otsused: saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 19. maiks ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Erapooletuid ega vastuolijaid ei olnud. Komisjon palub ka määrata muudatusettepanekute tähtjaks 2. juuni kell 18. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helmer Jõgi! Teile on küsimus. Palun, kolleeg Urmas Klaas, teine küsimus!

Urmas Klaas

Hea ettekandja! Sa juba puudutasid oma sõnavõtus kohalikke omavalitsusi, aga ma tuleksin sellele teema juurde tagasi. Kas komisjonis oli arutelu ka sellise nurga alt, et meil Eestis on väga palju tublisid käsitöömeistreid, kellele väga ilusad tööd võiksid kaunistada kohalikke vallamaju, koole ja teisi avalikus kasutuses olevaid hooned. Kas eelnõu võiks ka sellist loometööd motiveerida?

Helmer Jõgi

Sellise nurga alt eelnõu ei arutatud. Eelnõu on mõeldud eelkõige rakenduskunsti ja kujutava kunsti teoste loomise soodustamiseks, nende avalikesse hoonetesse või nende ette paigutamiseks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18. Seaduseelnõu 756 esimene lugemine on lõppenud.

16. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (717 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, psühhiaatrilise abi seaduse, karistusregistri seaduse, kriminaalhooldusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandjaks palun kõnetooli justiitsminister Rein Langi! Palun! Väga hea seadus!

Rein Lang

Väga lugupeetud juhataja! Kallid erakonna kaaslased ja Mart Jüssi! Tegemist on muidugi väga hea eelnõuga, millega muudetakse kokku kuut seadust. Kui lühidalt öelda, siis soovitakse laiendada võimalust kohaldada narkomaanidele sõltuvusravi. Tegemist on kuritegude toimepanemise eest mõistetava vangistuse asendamisega. Samuti laiendab eelnõu võimalusi lõpetada kriminaalmenetlus, kui isik nõustub sõltuvusravile suunamisega – see on lihtsalt otstarbekas. Eelnõu eesmärk ongi võimaldada kuritegusid toime pannud isikutele, kellel on ühtlasi narkootiliste ainete tarbimise sõltuvus, kohaldada osaliselt riigi rahastatavat sõltuvusravi. Seda ravi kohaldataks juhtudel, kui isikut on karistatud reaalse kuue kuu kuni kahe aasta pikkuse vangistusega ning ta on ise vangistuse asendamisega nõus. Vangistus asendatakse sõltuvusraviga, mille kestus võib olla pikem kui reaalse vanglakaristuse kestus. Samas on isikule sel juhul tagatud väiksem vabaduse piirang ning ravi ka riigi kulul.

Mis puutub seni ainsasse vangistust asendavasse karistusse, milleks on üldkasulik töö, siis see sõltuvusprobleemide ja pika kuritegeliku karjääriga isikutele ei sobi. Sõltuvusprobleemidega isikute karistamise alternatiivina tuleb kaaluda just nimelt ravi ja seda käesolev eelnõu pakubki. Vangistuse asemel sõltuvusravi kohaldamise süsteem on kavandatud põhimõtteliselt samasugusena kui kuritegude eest asenduskaristusena mõistetav üldkasulik töö.

Erinevus on selles, et siin ei arvestata sõltuvusravil viibitud päevi ümber vangistuseks ja vastupidi. Põhjus on see, et narkosõltlase ravi ja rehabilitatsioon peab kestma vähemalt üheksa kuud. Lühem sõltuvusravi ei anna soovitud tulemusi. Mõistlik on, kui süüdimõistetud kohe ette teavad, mida sõltuvusravi kohaldamine nende jaoks tähendab, millega nad peavad arvestama ja millest loobuma.

Kui te küsite, millest tuleb üheksa kuu pikkune tähtaeg, siis vastus on, et üheksa kuud tuleneb üldisest praktikast, mille kohaselt selline tähtaeg on minimaalne, mis on vajalik isiku võimalikuks paranemiseks. Sõltuvusravi kohaldamise ettepaneku tegemisel arvestab kohus arusaadavalt kuriteo toimepanemise asjaolusid, süüdimõistetu isikut, varasemat elukäiku, samuti tema elutingimusi ja tagajärgi, mida võib kaasa tuua talle sõltuvusravi kohaldamine. Kui mõistetud vangistus on lühem kui kohustuslik ravil viibimise periood, ei ole võimalik tagada isiku võimalikku parimal viisil ravimist ja tekib kohe oht, et niipea, kui vangistusena mõistetud tähtaeg, olgu see siis näiteks üks kuu või üks aasta, saab täis, hakkab süüdimõistetu sõltuvusravist eemale hoidma. Selle vältimiseks sätestataksegi, et sõltuvusravi mõistetakse isikule vangistuse asemel kindlaks tähtajaks, sõltumata vangistuse pikkusest. Oluline on, et isik annab asendamiseks nõusoleku. Kui süüdimõistetu jätab sõltuvusravi pooleli, pööratakse talle mõistetud vangistus täitmisele.

Sarnaselt üldkasuliku töö asendusega peab ka sõltuvusravi puhul süüdimõistetu alluma käitumiskontrollile ning täitma talle pandud kohustusi, tegema koostööd kriminaalhooldajaga. Kui süüdimõistetu, kellel kuuekuuline kuni kaheaastane vangistus on asendatud sõltuvusraviga, ei allu ravikohustusele, hakkab sellest kõrvale hoidma või loobub sellest ravist, tuleb kriminaalhooldajal koostada selle kohta erakorraline ettekanne. Kui vastavalt psühhiaatrilise abi seadusele on isikul õigus ravi katkestada, siis ka vangistuse asemel määratud sõltuvusravi katkestamise õigus peab isikule jääma, kuid ta peab arvestama tagajärgedega, mida katkestamine endaga kaasa toob. Nimelt peab ta sellisel juhul minema vanglasse oma karistust kandma ning ühtlasi tuleb hüvitada riigi poolt üheksa kuu pikkusele sõltuvus-

ravile tehtud kulutused, kui ravi katkestatakse riigieelarvest makstava ravi ajal.

Kuna ravida saab vaid vaba tahte alusel, siis on asenduskaristusena kohaldatava sõltuvusravi vältimatu eeldus süüdimõistetu enda nõusolek. Kui sõltuvusravi on läbitud, saadetakse sellekohane teave karistusregistrile. Teabe edastab kriminaalhooldaja. Karistusregistrile teabe laekumisest alates hakkab süüdimõistetu karistus kustuma. Kui süüdimõistetu rikub tingimusi, siis esitab kriminaalhooldusametnik kohtule taotluse vangistuse kohaldamiseks ning seejärel on kohtu otsustada, kas pöörata asendatud vangistus täitmisele või mitte.

Selleks, et kohus saaks üldse kaaluda asenduskaristusena sõltuvusravi rakendamist, on tal vaja andmeid. Nende saamiseks peab eeltöö ära tegema uurimisasutus või prokuratuur, kes oma määrusega saavad nõuda kohtupsühhiaatria eksperdi arvamust kahtlustatavale või süüdistatavale sõltuvusravi kohaldamise võimaluse ja ka vajalikkuse kohta. Et teada saada, kas kahtlustatav või süüdistatav on võimeline tasuma selle osa sõltuvusravi kuludest, mis järgneb üheksa kuu sõltuvusravi kulutuste hüvitamisele riigi poolt, kaasatakse arvamuse andjana ka kriminaalhooldusametnik. Seadusega sätestatakse, et ka vangistuse asemel kohaldatav sõltuvusravi üheksa kuu pikkune ravi kaetakse riigieelarvest ja see peab toimuma Justiitsministeeriumi kaudu.

Valitsuse esindajal on väga hea meel teatada Riigikogu õiguskomisjoni ettepanekut selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas keegi soovib küsida? Ei soovi. Palun nüüd kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Robert Antropovi!

Robert Antropov

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid, kes te siin saalis olete! Vaadates seda tühja saali, tahaks tõmmata paralleeli meie ühiskonnaga: ainult vähesed julgevad tõe silma vaadata ja nii on ka selle sõltuvusravi seaduse eelnõuga. Õiguskomisjon arutas seaduseelnõu 717 oma 11. mai istungil. Komisjonis tutvustas algatuse sisu justiitsminister Rein Lang, kelle kohta võiks öelda, et kriminaalpoliitika teema on talle väga südamelähedane, ja see teeb

õiguskomisjonile heameelt. Meie kõigi arusaam kriminaalpoliitikast on selline, et seaduse vastu eksinute puhul peab karistusel olema kasvatav mõju ja kui vaja, siis ka raviv mõju. Vanglakaristuse ära kandnud inimene peaks meie ühiskonda naasma normaalse ja tervena, et ta uuesti ei satuks trellide taha või sundraviasutusse. Sellise põhimõtte järgimine on ka käesoleva eelnõu eesmärk.

Teadaolevalt on sõltuvusravi temaatikaga vahelduva eduga tegeldud nii Sotsiaalministeeriumis kui ka Justiitsministeeriumis juba mitu aastat. Selle valdkonnaga mittepiisava tegelemise põhjuseks toodi alati raha vähesus. Justiitsminister selgitas õiguskomisjonis, et nüüd on olukord muutuma hakanud. Sõltuvusravi rahastamise osas on edasi liigutud ja konkreetset esitatud eelnõuga seotud finantseerimine saab teoks välisabi toel ja edaspidi Justiitsministeeriumi eelarve kaudu.

Nagu kuulsime, hakkab selline sõltuvusravi toimima vangistuse asenduskaristusena ehk puudutama nn justiitskliente, kuid narkomaania teema on laiem, kogu ühiskonna tervise probleem ja kuulub Sotsiaalministeeriumi töövaldkonda. Sellest tulenevalt otsustas komisjon küll suunata justiitsministri tutvustatud eelnõu 717 Riigikogu täiskogu tänase istungi päevakorda esimesele lugemisele ettepanekuga esimene lugemine lõpetada, kuid eelnõu esimene ja teise lugemise vahel taasalgatab õiguskomisjon laiapõhjalise arutelu riiklikult juhitud sõltuvusravi süsteemi kujundamiseks, mille üks osa on ka süüdimõistetute sõltuvusravi. Eelnõu 717 muudatusettepanekud palun esitada õiguskomisjonile 2. juunil kella 18-ks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Robert Antropov! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18. Seaduseelnõu 717 esimene lugemine on lõppenud.

17. Kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (725 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud kinnistusraamatuseaduse, pärimisseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Palun veel kord kõnepulti justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Muidugi on see väga hea ja vajalik eelnõu. Ei tohiks olla kellelegi saladus, et pärimisseadus on juba mõnda aega jõus olnud ja et praeguseks on meil olemas ka esimene tagasiside notaritelt. Sellega seonduvalt on notarid teinud oma ettepanekud, kuidas saaks pärimisõiguse valdkonnas elu paremini korraldada. Samuti on valitsusel arusaam, et riigi asjaajamine peaks olema veebipõhine ning paberite liigutamine eri ametkondade vahel minimaalne.

Kui eelnõu lühidalt kokku võtta, siis on sellel kaks eesmärki: praktikas ilmnenud pärimisõiguse probleemide lahendamine ja teiseks, kinnistusraamatu infosüsteemi arendustega seotud muudatused. Mis puutub viimastesse, siis pärimisseaduses tehakse peamiselt tehnilised muudatused mõistekasutuse ühtlustamiseks. Sisulisi muudatusi on ainult üks, see puudutab pärija vastutuse piiramist. Ei ole vaja enam saavutada pärandvara pankroti väljakuulutamist. Piisab sellest, kui maksejõuetus on tuvastatud ja pankrotimenetlus on raugenud. Samuti luuakse eelnõuga võimalus tutvuda pärimisregistri andmetega notari vahendusel. Veel muudetakse nn äraolija vara hoolduse põhimõtteid: need ühtlustatakse pärandvara hoiumeetme põhimõtetega.

Maksukorralduse seaduses, kogumispensionide seaduses ja riikliku pensionikindlustuse seaduses tehakse muudatused, mis viivad nende seaduste regulatsiooni kooskõlla pärimisõiguse põhimõtetega.

Tehakse ka mõned justiitshalduslikud muudatused. Nimelt muudetakse notari tegevusega seotud seadusi. Laieneb notari pädevus ja notari võib isikut esindada hagita menetluses nendes asjades, mis on notari ametitegevusega seotud. Suurenevad notari kohustused regist-

riga suhtlemisel. Kui notari koostab ja kinnitab kandeavalduse, esitab ta sellega kõik seaduse kohaselt sellele lisatavad dokumendid iseseisvalt registrile. Seega peaks inimeste olukord lihtsustuma ja paranema.

Nüüd mõned muudatused, mis puudutavad elektroonilist kinnistusraamatut. Kinnistusraamatuga seotud muudatused puudutavad pärija ja ühisomanikust abikaasa kandmist kinnistusraamatusse. Abikaasade ühisvara hulka kuuluva eseme kohta väljastab notari omandiõiguse tunnistuse, mille alusel parandatakse kinnistusraamatu kanded. Muudetakse ka kinnistusraamatu kannete parandamise korda, kui kannet on muutunud valeks seoses isiku nime muutumisega. Neid kandeid hakkab kinnistusraamatu pidaja tegema ametiülesande korras.

Lisaks muudetakse kinnistamisavalduste esitamise regulatsiooni. Riigi ja kohaliku omavalitsuse asutused, kohtutäiturid ja pankrotihaldurid on kohustatud esitama kinnistamisavaldusi ainult elektrooniliselt. See muudatus soosib üleminekut paberivabale asjaajamisele. Nagu ma juba eespool ütlesin, võiks olla eesmärk paberivaba asjaajamine. Samuti võiks olla eesmärk eri infosüsteemide liidestamine, millest on täna siin juba mitmel korral juttu olnud.

Teie ees oleva eelnõu mitmed muudatused ongi seotud just kinnistusraamatu infosüsteemi arendustega. Parema ettekujutuse huvides ma lühidalt nimetan need siin ka ära. Esiteks, kinnistustoimikute digitaliseerimise rakenduse loomine. Selle tulemusena avaneb võimalus digitaliseerida kogu kinnistusosakonna paberarhiiv. Kinnistustoimiku koosseisus olevate dokumentidega saaks edaspidi tutvuda veebilehe kaudu, lisandub loomulikult tutvumisvõimalus notari juures. See tehniline arendus peaks valmima täna 1. augustil.

Teise arendusena võib nimetada kinnistusraamatu ja maakatastri liidestuste täiendamist, mille tulemus on täielik aadressisüsteemile üleminek. Elus tähendab see seda, et esmakinnistamiseks ning kinnistu jagamiseks vajalik plaani- ja kaardimaterjal, samuti maakatastri õienditel olev info jõuab kinnistusosakonnani otse elektroonilisest maakatastrist. See arendus peaks valmima 1. juuniks, see on siis kuu aja pärast. Kolmandaks on plaan luua kinnistamisavalduste esitamise portaal. Eesmärk on luua võimalus kinnistamisavaldusi ja lisadokumen-

te portaali kaudu otse elektroonilisse kinnistusraamatu infosüsteemi edastada. See arendus peaks valmima 1. jaanuaril 2011. Ning viimane arendus seoses kõnealuse eelnõuga on kinnistusraamatu ja ehitisregistri liidestamine, mille tulemusena saaks tulevikus elektroonilisest kinnistusraamatust infot ka kinnistul paiknevate hoonete kohta. Arendus peaks valmima 1. jaanuaril 2011.

Annan edasi ka valitsuse harda palve menetleda seda eelnõu nii, et nende infosüsteemide arendusprojektidega oleks võimalik jõuda sadamasse selle aasta jooksul. Sellega nimelt on seotud Euroopa Liidu poolne rahastamine. Valitsus kindlasti toetab õiguskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Suur tänu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme kolleeg Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslased! Lugupeetud minister! Õiguskomisjon arutas eelnõu 725 tänavu 11. mail. Ülevaate selle kohta andsid komisjonis minister Rein Lang, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Vaike Murumets ning õigusloome ja arenduse talituse nõunik Piret Saartee.

Väga palju küsimusi komisjonis selle eelnõu pinnalt ei tõusetunud. See eelnõu iseeneest, nagu te näete, muudab kokku 28 seadust, põhiteemad on pealkirjas välja toodud. Nagu minister ka nimetas, puudutavad muudatused pärimismenetlust ja kinnistamist. Komisjonis oli põhiline küsimus, et kuna pärimisseadus on üle aasta jõus olnud ja juba on teada selle rakendamise praktika, kas siis too meie laudadele jõudnud eelnõu ikka kajastab kõiki muudatusi, mida praktika nõuab. Ehk on midagi veel tulemas. Ministeeriumi vastus oli, et kõik ettepanekud, mis seni on ministeeriumini jõudnud, on ka siia eelnõusse pandud, aga kindlasti nii notarite kui ka teiste rakendajate praktikat analüüsitakse edasi.

Komisjoni konsensuslikud otsused olid teha ettepanek eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ning muudatusettepanekud esitada hiljemalt 2. juunil kell kuus õhtul. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg! Kas on küsimusi? Ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18. Seaduseelnõu 725 esimene lugemine on lõppenud.

18. Äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu (733 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Veel kord palun kõnepulti justiitsministri!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Traditsiooniliselt rõhutan, et tegemist on väga hea eelnõuga. Ja praegu ma kordaksin veel, et tegemist on tõesti väga hea eelnõuga.

Algatuseks üks tähelepanu vääriv fakt: nimelt ei ole Eurobaromeetri küsitluse andmetel ligi pool Eesti elanikkonnast mitte kunagi mõelnud ettevõtluse alustamise peale. Ja vaid 2% nimetas oma põhiliseks elatusallikaks ettevõtlus- või omanikutulu. See arv on üsna muret tekitav.

Miks on meil praeguseks ajaks niisugune olukord tekkinud? Minu isikliku arvamuse kohaselt on põhjus eelkõige asjaolu, et inimesed kardavad ettevõtlust alustada. On olemas kujutelm, et ettevõtte loomine ja edaspidine majandamine on väga keeruline ja sugugi mitte prestiižne tegevus. Kui tugineda Euroopa Liidu läbi viidud majanduslike mõjude analüüsile, mis tehti seoses Euroopa osaiingu määruse eelnõu väljatöötamisega, siis võib väita, et võtmelemendid väikeettevõtluse edendamisel ja ettevõtlusaktiivsuse suurendamisel on äriühingu odav ja kiire asutamine, väikesed omahalduskulud ja ühingu tegevuse paindlik kujundamine. Tundub, et Eestis on kõigest nendest elementidest puudus, õigemini võiks öelda, et ettevõtja halduskoormus on ülemäära suur.

Me oleme välja töötanud regulatsiooni, mis peaks muutma vähemalt osaiingu asutamise ja majandamise kiireks ja paindlikuks. Esmajoones on nn konkurentsivõimeline osaiingu

regulatsioon suunatud eduka, arenemisvõimelise ja tugeva majanduse kujundamisele. Ettevõtlusvaimu ärgitamiseks on kõige tähtsam luua võimalus alustada ettevõtlust lihtsalt ja kiirelt, asjatult raha ja aega kulutamata. Hea äriidee tekkimisel ei tohiks riigi loodud õiguslikud raamid selle realiseerimist takistada. Tegutsema peaks saama hakata kohe. Ja nii me jõuamegi selle eelnõuni. Soovime teha lihtsamaks ettevõtlusega tegelemise ja ettevõtte asutamise.

Nüüd siis nendest muudatustest, mis õiguskorras soovitakse teha.

Esimene ja vahest kõige olulisem muudatus võrreldes kehtiva õigusega on see, et edaspidi on füüsilisel isikul võimalus asutada osäühing sisse makset tegemata. Muudatuse tulemusena säilib seni kehtinud osäühingu miinimumkapitali nõue, mis on praegu 40 000 krooni või pärast euro kasutusele võtmist 2500 eurot, kuid nimetatud summat ei pea füüsilisest isikust osanik tasuma enne ühingu äriregistrisse kandmist. Osakapital tuleb sisse maksta siis, kui see on ette nähtud põhikirjas või kui seda nõuab ühingu majanduslik seisund. Samuti ei saa maksta välja dividende, enne kui osakapital on ettevõtte bilansis kirjas. Mingit kindlat tähtaega selleks ette nähtud pole – ei päevi, kuid ega aastaid. Lühidalt öeldes oleks viimane aeg sisse makse ära teha enne võimalikku pankrotimenetlust, kuna vastasel korral jääb see nõue pankrotiprotsessil üles ja nii ei pääse üksikisik sellest nagunii. Ma soovin tähelepanu juhtida sellele, et osäühingu asutamine sisse makset tegemata on võimalik üksnes osäühingu puhul, mille osakapital jääb vahemikku 40 000 krooni kuni 400 000 krooni. Selleks, et kolmandatel isikutel oleks võimalik teada saada, millise kapitalirežiimiga konkreetne osäühing on, tehakse osäühingu asutamisel äriregistri registrikartoteegi B-osa registrikaardile ka vastav märge: asutatud sisse makset tegemata. Selle märke saab hiljem, kui osakapital on nõuetekohaselt sisse makstud, vastava avalduse alusel registrist kustutada.

Teise muudatusena tooksin esile selle, et eelnõuga tõstetakse ka piirmäära, millest alates tuleb mitterahalise sisse makse tegemisel kaasata audiitor. Eelnõu kohaselt tuleks audiitor kaasata mitterahalise sisse makse hindamise kontrollimiseks, kui osäühingu osakapital on vähemalt 25 000 eurot ja mitterahalise sisse

makse väärtus on üle 1/10 osakapitalist või kui sellise osäühingu kõikide mitterahaliste sisse maksete väärtus kokku on üle poole osakapitalist, seega siis üle 12 500 euro. Seega muutub osäühingu asutamine tulevikus ka sellest aspektist mõnevõrra odavamaks.

Järgmine oluline muudatus on osa ostu eesõiguse muutmine. Kehtiva seaduse kohaselt on osanikul ostueesõigus, kui teine osanik oma osa müüma hakkab. Erandi sellest saab teha põhikirjaga, milles võib ette näha tingimused, et ostueesõigust ei ole, kui selle poolt on antud vähemalt 2/3 osanike häältest. Eelnõuga loobutaks nimetatud põhimõttest ning kujundatakse regulatsioon, mille kohaselt saab osa võõrandamisel ostueesõiguse põhikirjaga täielikult välistada. Seega võib edaspidi põhikirjas ette näha, et ostueesõigust ei ole või on osa võõrandamine seotud muu tingimusega, näiteks osanike omavahelise otsusega.

Lisaks kaotatakse eelnõuga ära juhatuse liikme tähtajaline ametisse nimetamine. Praegu on juhatus võimalik nimetada kolmeks kuni viieks aastaks. Eelnõu kohaselt nimetatakse juhatus ametisse tähtajatult, kuid põhikirjaga saab ette näha, et seda tehakse ka tähtajaliselt – järelikult on see põhikirja vastuvõtjate sisemine asi.

Ja enne kui ma oma ettekande lõpetan ja traditsiooniliselt toetan õiguskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada, kutaksin kõiki üles tegelema ettevõtlusega. See on tee, mida mööda astudes me oma riigi rikkust loome. Ja sellel eelnõul on ka rahvusvaheline dimensioon. Nimelt oleme tänaseks jõudnud olukorda, kus Eesti tunnustab Portugali, Belgia, Leedu ja Soome ID-kaarte ning nende abil loodud ettevõtteid äriregistri portaalil ja nende hilisemaid ümberkujundamisi. Ja mis saaks meil selle vastu olla, et nimetatud riikide ettevõtjad registreeriks oma ettevõtte Eestis ja looksid siin uusi töökohti! See, et me kaotame ära osakapitali eelneva sisse makse nõude, ainult soodustab sellist tegevust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimus. Palun, kolleeg Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Suur tänu, proua esimees! Austatud härra minister! Kõigepealt õnnitlen väga vajaliku

eelnõu valmimise puhul! Ma olen teiega täiesti nõus, et päris paljud tunnevad psühholoogilist barjääri ettevõtte asutamise ees. Ma tean ise ka selliseid inimesi, kes räägivad, et nad väga tahaksid seda teha, aga kardavad. Et see on nagu tundmatus kohas vette hüppamine. Kas ei peaks selles vallas tunduvalt laiemalt tegelema psühholoogilise koolitusega? Ma ei pea silmas mitte ärikoolitust, mida tehakse nagoonii, vaid psühholoogilist koolitust, et see barjäär ületada. Kas ei peaks niisugust koolitust juba gümnaasiumides tegema, nii et põhimõtteliselt kõik mingisuguses vanuses Eesti noored saavad minimaalse psühholoogilise ettevalmistuse, et ei ole see midagi tundmatus kohas vette hüppamine?

Rein Lang

Ma olen teiega 100% nõus. Ma ise kuulun kindlasti nende hulka, kes leiavad, et äri ja ettevõtluse õpetamine ei peaks olema mitte gümnaasiumi valikaine, vaid kohustuslik distsipliin. Aga see on rohkem haridus- ja teadusministri temaatika ning PGS-i ja selle alusel vastuvõetavate riiklike õppekavade temaatika. Paraku jäi selles osas ka justiitsminister vähe-musse. Ent põhimõtteliselt saab ühiskonnas väärtushinnanguid muuta loomulikult eelkõige õpetuse abil. Kahetsusväärset on Eestis piisavalt palju poliitikuid, kes räägivad, et riik on see, kes toob õnne õuele ja leiva lauale, ning et ainult valimiste kaudu saate te endale korraliku töö ja sissetuleku. See on, nagu teiegi teate, täis jama.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud minister! Nüüd palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua esimees! Head ametikaaslased! Lugupeetud minister! Ka seda eelnõu arutas õiguskomisjon 11. mail. Ettekande eelnõu kohta tegid justiitsminister Rein Lang, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja nõunik Marten Amjärv. Ka komisjonis rõhutas minister eelnõu rahvusvahelist dimensiooni, mida ta tänagi oma ettekande lõpus nimetas.

Komisjonis kerkisid üles mõned küsimused. Neist esimene seondus seaduse jõustumisega,

mis eelnõu kohaselt peaks teostuma 1. jaanuaril 2011. Kuna tegemist on majanduse ja ettevõtluse elavdamise seisukohalt väga olulise seadusega, siis pakuti välja, et äkki saaks jõustumise mõnevõrra ettepoole tuua. Aga kuna uuendus on seotud infotehnoloogiliste arendustega, millest oli juttu eelmise eelnõu arutelul ja millega on seotud ka näiteks aprillis vastu võetud eurole ülemineku seadused, siis pole see võimalik. Kahjuks on need tööd praegu niimoodi järjestatud, et 1. jaanuar 2011 jääb paika. Aga kindlasti on võimalik kogu selleks üleminekuks paremini valmistuda.

Teine teema seondus audiitorkontrolli ja juhatuse liikmete volituste tähtsajalisusega. Tekkis küsimus, et kui audiitorkontroll tehakse äriühingute puhul lihtsamaks ja kaotatakse juhatuse liikmete volituste tähtsajalisus, siis kas on põhimõtteliselt samad muudatused kavas ka mittetulundusühinguid ja sihtasutusi puudutavas regulatsioonis. Justiitsministri vastus oli, et kindlasti on põhjust vaadata neid küsimusi diferentseeritult ja seetõttu läheb sellega veidi aega. Aga igal juhul nende kallal töötatakse.

Komisjoni on praeguseks laekunud audiitorkogu pöördumine, mis puudutab äriseadustiku § 143 muutmist ehk siis mitterahalise sissemakse hindamist audiitorite poolt. Enne eelnõu teist lugemist arutab komisjon kindlasti ka seda teemat põhjalikult.

Komisjoni konsensuslikud menetlusotsused olid teha ettepanek eelnõu esimene lugemine täna lõpetada ja muudatusettepanekute tähtsajaks määrata 2. juuni kell 6 õhtul. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erik Salumäe! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kutsun kõnepulti kolleeg Urmas Klaasi, Reformierakonna fraktsiooni esindaja. Kaheksa minutit, palun!

Urmas Klaas

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Austatud minister! Reformierakonna fraktsiooni nimel ma tervitan kõne all olevat eelnõu ja kinnitan, et tegemist on tõepoolest väga hea eelnõuga. Kutsun kõiki fraktsioone üles seda toetama. Me oleme, head kolleegid, siin Riigikogu suures saalis keskendunud väga suurtele eesmärkidele, kuidas Eesti majandust arendada nii, et meie riigi rikkus kasvaks.

Selleks me oleme kavandanud meetmeid Eesti ühinemiseks eurotsooniga. Me oleme praegustel keerulistel aegadel tõsiselt panustanud Eesti eelarve jätkusuutlikkusele ning selleks teinud väga raskeid valikuid. Mul on väga hea meel, et me nende otsustega samal ajal oleme astunud ka samme, mille eesmärk on ettevõtlusega alustamine lihtsamaks muuta ja Eesti inimestes ettevõtlusaktiivsust kujundada. Kahtlemata on võimalus asutada ettevõtte ilma kohe kapitali sissemakseid tegemata sellest seisukohast väga oluline – Eesti inimestel on nüüd võimalik kiiremini ja valutumalt oma head ideed ettevõtluse vankri ette rakendada.

Tõepoolest, Eurobaromeetri küsitluse järgi pole ligi pool Eesti elanikkonnast kunagi mõelnud ettevõtluse alustamise peale ja 2% meie inimestest nimetas oma põhiliseks elatusallikaks ettevõtluse omanikutulu. Vaid 2%! Riik on nüüd loonud mitmeid võimalusi, mis peaks ettevõtlusele uut tuult tiibadesse puhuma ja sel moel majanduskeskkonda elavdama. Üks selline meede on kindlasti ka täna arutelul olev äriseadustiku muutmine. Ma tunnustan Justiitsministeeriumi, kelle eestvõttel on rakendatud teisi ettevõtluse lihtsama käivitamise võimalusi. Näiteks võib tuua ettevõtte elektroonilise registreerimise, ettevõtjaportaali ellukutsumise, elektroonilise äriregistri, e-äriregistri, nagu see e-riigile kohane on. Eesti riigi käes, muide, on maailmarekord interneti vahendusel asutatud osahingute tegemisel. See rekord on 18 minutit ning 5,3 sekundit – just nii kiiresti sai tubli Eesti ettevõtte Hanketeenused OÜ oma registreerimisega ühele poole. Ettevõtjaportaal võimaldab tõepoolest, nagu ka minister mainis, ID-kaardiga tegutseda üsna laialdaselt. Me tunnustame Belgia, Portugali, Leedu ja Soome ID-kaarte ning ka eestlastel on oma ID-kaardiga võimalus tänu meie algatustele asutada ettevõtte Portugalis. Pärast ettevõtjaportaali avamist on 70% kõigist äriühingu asutamistest, sealhulgas 40% osahingutest, asutatud portaali vahendusel.

Tahan ka seda rõhutada, et majanduskomisjoni juhtimisel vastu võetud eelnõu, mis Justiitsministeeriumis oli välja töötatud ja mis puudutab majandusaasta aruande elektroonilist, *online*-režiimis esitamist, on samamoodi töösse rakendatud ning me ootame, et tänavu esitatakse sel moel 90 või isegi 100% aruanetest. See võib küll olla natuke liiga suur

ootus, aga selge on, et majandusaruannete selline esitamine annab riigile häid võimalusi kas või näiteks statistikagi tegemisel.

Siiani on tõesti üks komistuskivi ettevõtte asutamisel olnud osakapitali sissemaksiks vajaliku raha puudus. Eriti suur probleem on see olnud praegu, kasvava tööpuuduse tingimustes. Aga mõtleme ka selle peale, et Eestis on küllalt ettevõtlusalasid ja erialasid, kus inimese kõige tulutoovam aktiiv on tema käed – näiteks käsitöömeistrid või siis tublid IT-asjatundjad – või siis hästi töötav pea nagu juristidel. Viimastel piisaks *laptop*'ist, et alustada homiepäev näiteks konsultatsiooniteenuste pakumist, kuid neil ei ole raha, et osamakse teha. Kui me selle eelnõu seadustame, siis avaneb inimestele väga teretunud võimalus äri alustada. Ning ajapikku, kui asi edeneb ja tekib kasum, saavad nad ka osakapitali sissemaks teha. Seega rahapuudus niisuguste hea potentsiaaliga ettevõtete loomisel enam takistuseks ei saa.

Tahan ka, head kolleegid, rõhutada seda, et me peaksime kindlasti kiiremas korras lõpuni menetlema eelnõu, mis on meil samuti rahanduskomisjoni juhtimisel praegu töös ja mille kohaselt me kaotame tulumaksu eraisiku väärt-paberiinvesteeringutelt. Seega järgmine samm ettevõtluskliima parandamisel ongi eraisiku väärt-paberiinvesteeringutelt võetava tulumaksu kaotamine.

Soovin meile kõigile selleks jõudu ja tänaan Justiitsministeeriumi nende heade algatuste eest! Reformierakonna fraktsioon kutsub üles eelnõu igakülgselt toetama. Tänaan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. juuni kell 18. Seaduseelnõu 733 esimene lugemine on lõppenud.

19. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus" eelnõu (751 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd tänase päevakorra viimane punkt: Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus" eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks kaitseminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Hea Riigikogu! Alustan väikese vabandusega, et ma teie ees kaitseministri välivormis esinen. Nimelt, saabusin just äsja tagasi kevadistelt õppustelt "Kevadtorm 2010". Julgen kinnitada, et oskused, mida Eesti kaitseväelased seal üles näitasid, annavad tunnistust sellest, et nad ei suuda edukalt teutseda mitte ainult NATO reageerimisjõudude koosseisus, vaid vajadusel ka Eesti Vabariigi kaitsel.

Aga nüüd Riigikogu otsuse eelnõu juurde. Vabariigi Valitsus paneb ette võtta vastu otsus "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni koosseisus". Eesti on varem panustanud NRF-i ehk siis *NATO Response Force*'i koosseisu toetuslaevaga Admiral Pitka, miinijahtijatega Admiral Cowan ja Sakala, maaväekomponendi demineerimis- ja sõjaväepolitsei üksuste ning liikumise koordineerimise üksusega. Tänavuse aasta esimesel poolel panustavad Eesti, Läti ja Leedu NRF-i maaväekomponendi koosseisu ühise jalaväepataljoni. Eesti osaleb ühispataljonis 204 kaitseväelasest koosneva kompanii suuruse üksusega. Niisuguse mandaadi olete teie, head Riigikogu liikmed, andnud kasutada vajadusel kuni 2010. aasta lõpuni, valmiduses on see üksus kuni 1. juulini s.a.

Teile ette pandud eelnõu näeb ette panustada NRF-i 15. rotatsiooni miinijahtijaga Admiral Cowan, mille meeskonna suurus oleks maksimaalselt 45 kaitseväelast, ajavahemikus 1. juulist s.a kuni 31. juunini 2011. aastal.

Aastapikkune mandaat on vajalik selleks, et valmidusperioodil s.a teisel poolel vastuvõetud otsus võib tähendada selle panustamise kestmist maksimaalselt veel kuni kuue kuu jooksul ehk siis 2011. aasta 1. juulini.

Head kolleegid! Ma ei tutvustaks seda otsuse eelnõu lähemalt. Loodan, et te toetate seda otsust ja et kaitsevägi saab asjaomase ettevalmistustööga edasi minna. Tänan teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimus. Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud minister! Mul on selline küsimus: kui ma annan selle mandaadi maaväele, siis on päevselge, et ajateenijad nendes missioonides ei osale. See on meie põhimõte. Praegu on jutt mereväest. Kas ma saan õigesti aru, et selle aasta jooksul ajateenijatest madruseid sellel laeval ei ole? Või kui nad välja lähevad, siis kogemata ajateenijatest madruseid laeval ei ole? Kuidas see on korraldatud?

Jaak Aaviksoo

See on korraldatud kooskõlas põhiseaduse ja teiste, põhiseaduse alusel vastu võetud seaduste ja muude õigusaktidega. Aga täpsemalt öeldes: ma olen üsna veendunud, et ajateenijaid sellele missioonile ei kaasata ja ka valmidusperioodil on see üksus komplekteeritud lepingulistest kaadrikaitseväelastest, kusjuures lepingu pikkus peaks ulatuma vähemasti selle mandaadi pikkuse lõpuni.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, härra minister! Palun kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme kolleeg Trivimi Velliste!

Trivimi Velliste

Austatud proua esimees! Härra minister! Head kolleegid! Kõigepealt paar sõna eelnõu menetluslikust küljest. Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne esimesele lugemisele saatmist oma 10. mai istungil. Sellel istungil osales eelnõu esitaja esindajana Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna nõunik leitnant Jaan Roos. Komisjon otsustas sellel istungil üksmeelselt teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada otsuse eel-

nõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 15. töönädala päevakorda kolmapäevaks, 2010. aasta 19. maiks. Eelnõu esitaja nimel ettekandjaks määrati kaitseminister Jaak Aaviksoo ning komisjonipoolseks ettekandjaks siinkõneleja.

Nagu minister juba rõhutas, tuleneb Eesti osalemine NATO reageerimisjõududes, NRF-is NATO-liikmesusest. NRF-i panustavad kõik NATO liikmesriigid, välja arvatud Island, kellel pole oma kaitseväge. NRF-i reageerimisjõud on oluline vahend ka NATO kollektiivse enesekaitse operatsioonide kiirel käivitamisel, kui seda peaks vaja olema. Seega on NRF-is osalemine otseselt seotud Eesti julgeolekuga.

NATO reageerimisüksusi võidakse kasutada NATO lepingu alusel läbiviidavas kollektiivse enesekaitse operatsioonis vastavalt ÜRO põhikirja 6. ja 7. peatükis sätestatule. NRF-i kasutamise otsustab NATO nõukogu ühehäälselt, mis tähendab seda, et NRF-i kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul.

Käesoleva eelnõu alusel panustaks Eesti niisiis NATO reageerimisjõudude 15. rotatsiooni miinijahtijaga Admiral Cowan. Meeskonna suurus oleks kuni 45 kaitseväelast. Ajavahemikul, mil Admiral Cowan on NATO mereväekomponendi koosseisus, on ta kahepäevases valmisolekus. Sel ajal, kui Admiral Cowan ei osale miinitõrjeoperatsioonil ja on Eestis, on ta viiepäevases valmisolekus.

Eeltoodust lähtuvalt otsustas riigikaitsekomisjon oma 10. mai istungil üksmeelselt teha Riigikogule ettepanek selle otsuse eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Kuna Admiral Cowan peaks osalema NRF-15-s juba alates 1. juulist, otsustas komisjon üksmeelselt paluda Riigikogu esimeest määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks juba 31. mai kell 10 hommikul.

Lõpetuseks ma rõhutan veel kord, et selle eelnõu näol on meil tegemist tüüpilise ja klassikalise eelnõuga, mis näitab hästi, mismoodi NATO teenib tegelikkuses iga päev ka Eesti riigi huve. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Trivimi Velliste! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 751 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. mai kell 10. Eelnõu esimene lugemine on lõppenud.

Tänane päevakord on ammendatud, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.52.

Istungi kestus 4 tundi ja 52 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK



Neljapäev, 20. mai 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (618 SE) kolmas lugemine

2. Toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu (702 SE) kolmas lugemine

3. Toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (703 SE) kolmas lugemine

4. Pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu (707 SE) kolmas lugemine

5. Tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) kolmas lugemine

6. Riigikohtu esimehe ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta

7. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala neljapäevast istungit. Küsin kõigepealt, kas kellelgi on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi. Soove ei ole. Enne kohaloleku kontrolli üks teade: Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Heljo Pikhof, kas teil on protseduuriline küsimus? Eelnõude üleandmise kohta ma juba küsisin ja kuna sel hetkel kellelgi seda soovi ei olnud, siis eelnõusid paraku täna enam võimalik üle anda ei ole.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 63 Riigikogu liiget, puudub 38.

1. Päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (618 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Tänapäevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Võime asuda eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 618. Palun hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse algatatud päästeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

2. Toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu (702 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata. Võime ka selle eelnõu puhul alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu 702. Palun hääletada!

Poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 19.)

3. Toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu (703 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime asuda ka selle eelnõu hääletamise ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu 703. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 73 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse rakendamise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 20.)

4. Pakendiaktsiisi seaduse ja pakendi-seaduse muutmise seaduse eelnõu (707 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Tänase päevakorra järgmine eelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist kolmanda lugemisega. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime asuda eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu 707. Palun hääletada!

Poolt hääletas 73 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse algatatud pakendiaktsiisi seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 21.)

5. Tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt on rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegu kolmanda lugemisega. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna selle eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 754. Palun hääletada!

Poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige oli vastu, erapooletuid ei olnud.

Rahanduskomisjoni algatatud tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

6. Riigikohtu esimehe ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta

Aseesimees Keit Pentus

Head ametikaaslased! Tänase päevakorra järgmine punkt on ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta. Kuna selle ülevaate menetlus erineb põgusalt meie tavapärasest korrast, siis meeldetuletuseks räägin ülevaate arutelu korrast. Kõigepealt saab sõna Riigikohtu esimees, kelle ettekandeks on ette nähtud 30 minutit. Ettekandja ja Riigikogu juhatus on kokku leppinud, et igal Riigikogu liikmel on võimalus esitada ettekandjale üks suuline küsimus. Seejärel on võimalik pidada läbirääkimisi, mille käigus saavad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Läbirääkimiste käigus on igal kõnepidajal võimalik pidada puldist kõnet 5 + 3 minutit.

Aga nüüd on Riigikogu kõnetooli juba asunud Riigikohtu esimees, kellele mul on hea meel sõna anda. Palun!

Märt Rask

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Kõigis varasemates ettekannetes on tehtud tagasivaade sellele, kuidas on realiseerunud eelmise aasta ettekannetes esitatud ettepane-

kud. Riigikogu on informeeritud kohtukorralduse üldistest arengutest, kohtustatistikal tuginedes on püütud analüüsida meie kohtusüsteemi tööjõudlust, põhjalikumalt on tähelepanu pööratud ühele õigusvaldkonnale. Sama kava järgi on koostatud ka käesoleva aasta ettekanne.

Kõigepealt tagasivaade eelmise aasta ettekandes tehtud ettepanekutele. Eelmise aasta ettekandes peatusin muu hulgas ühel ebaõnnestunud seadusloomesooritusel. Nimelt, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse ülikiirel jõustamisel mõne tunni jooksul pärast Riigi Teatajas ilmumist. Seega ilma mahuka seaduse tundmaõppimiseks vajaliku *vacatio legis* eta. Analüüsides tekkinud olukorda ja võimalikke tagajärgi, kasutasin nimetatud seadusloome kohta lauset: "Selline asi ei tohiks iial korduda!"

Kahjuks kordus sama toimingute rida 2009. ja 2010. aasta vahetusel: uus kohtutäituri seadus võeti vastu 9. detsembril 2009 ja avaldati Riigi Teatajas alles 31. detsembril ning seadus jõustus 1. jaanuaril 2010. Kohtutäituri seaduse rakendussätetega tehti muu hulgas väga mahukaid muudatusi pankrotiseaduses (kokku 151 muudatust) ja täitemenetluse seadustikus (53 muudatust). Selline üleöö seaduste jõustamine ei ole kooskõlas põhiseadusega. Kahetsusega tuleb märkida, et toodud näidete järgi ei jõustatud seadusi isegi mitte üleöö, vaid sama päeva ööl, mil need välja kuulutati. Seadusandja lugupidamatu suhtumine seaduse adressaatidesse ja üldtunnustatud seadusloome põhimõtete eiramine süvendab nihilistlikku suhtumist õiguskorda. Jään oma eelmisel aastal väljaõeldud mõtte juurde ka seekord: selline olukord ei tohi korduda.

Teise tagasivaade teen riigilõivutemaatikasse. Peatun riigilõivude suurusel. Kohustus tasuda kohtusse pöördumisel riigilõivu on põhiseaduse §-s 15 sätestatud kohtusse pöördumise põhiõiguse riive. Selline riive on iseenesest lubatav, kuid see peab olema proportsionaalne.

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tegi 2009. aasta lõpus lahendi, milles tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks mitmed tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja riigilõivuseaduse sätted. Kaldun arvama, et nimetatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus riigilõivude küsimuses ei pruugi jääda viimaseks.

Tegelikult on probleem isegi tõsisem kui mõningate seadussätete põhiseadusvastasus, sest kõrge riigilõiv võib osutada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 rikkumiseks.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete alusel on võimalik vähem kindlustatud isikutele anda riigipoolset menetlusabi ka riigilõivu tasumiseks, kuid tuleb mõista, et menetlusabi ei ole olemuselt abi, vaid pigem laen. Nii riigilõivust vabastamise kui ka menetlusabi taotluste läbivaatamine suurendab oluliselt kohtute töökoormust ja kulutab, julgen öelda, ebaotsarbekalt kohtute inimressurssi, seda ressurssi oleks mõistlikum suunata hoopis kohtuasjade sisulisele läbivaatamisele.

Eeltoodust tulenevalt teen ettepaneku igaükselt analüüsida kehtivate kõrgete riigilõivude mõju sellele, kuidas isikutele on tagatud oma põhiõiguste kohtulik kaitse. Seadusandjal palun lõivumäärad viia proportsioonidesse, mis ei moonutaks kohtusse pöördumise põhiõigust ja vabastaks kohtutes praegu riigilõivust vabastamise ja menetlusabi taotluste läbivaatamisega tegeleva tööjõuressursi hoopis kohtuasjade sisuliseks läbivaatamiseks.

Kohtukorraldusest. Kohtukorraldusest rääkides ei saa vaikides mööda minna sellest, et Riigikogu menetluses on kohtute seaduse eelnõu, mille sisulist parlamentaarset arutelu pole toimunud. Eelnõu kohta avalikult välja öeldud mitmesugused hinnangud iseloomustavad küll teatud poliitiliste jõudude suhtumist kohtusüsteemi arengu vajadustesse, kuid oma pealiskaudsuse tõttu ei ava need õigusemõistmise probleemide olemust. Kohtunikonna initsiatiivil võeti 2007. aastal vastu kohtusüsteemi arengupõhimõtted, mille alusel koostati kohtute seaduse eelnõu. Kohtunikond on oma poolt- ja vastuargumendid nii eelnõus kui ka selle juurde lisatud eriarvamustes Riigikogule esitanud. Julgen arvata, et eelnõu algatamisega põhiseaduskomisjonis aktsepteeris Riigikogu kohtusüsteemi kui iseseisva võimuharu enesekorralduse õigust. Kuid ligi pooleaastane viivitus enne eelnõu esimesele lugemisele saatmist viitab seadusandja sisulise tahte nõrkusele tegelda kohtusüsteemi arengu küsimustega. Ilmselt on ennatlik järeldada, et rahva esinduskogu on õigusemõistmise toimimisega sedavõrd rahul, et muudatusteks puudub igasugune vajadus.

Kuna kohtute seaduse eelnõu sisaldab endas aastatega kogunenud probleeme ja kohtukorralduse edasiarendamise põhimõttelisi ettepanekuid, ei ole käesolevas ettekandes mõistlik neil pikemalt peatuda, sest neile tuleb anda hinnang eelnõu menetlemise käigus.

Õigusemõistmisest. Peatudes põgusalt Eesti kohtunikekorpust iseloomustavatel andmetel, tuleb märkida, et kohtutes töötab praeguse seisuga 227 kohtunikku. Täitmata kohtuniku kohti on 15, mis on viimase viie aasta suurim vabade kohtuniku kohtade arv. Seda olukorras, kus kohtute töökoormus on kõigis menetlusliikides suurenenud. Täitmata kohtuniku kohad tähendavad paratamatult kohtuasjade menetlusaja pikenedamist ja õigusemõistmise kättesaadavuse vähenemist.

Pensionile siirdunud kohtunike kohtadele ei kuulutatud mõnda aega välja konkursse. Viimase aasta jooksul on justiitsminister küll välja kuulutanud 6 konkursi kokku 14 kohtuniku ametikoha täitmiseks, kuid täitmata kohtade arv püsib sellest hoolimata kriitilisel piiril, sest kohtuniku kohta täitmine võtab kehtiva kohtute seaduse järgi alates konkursi väljakuulutamisest kuni kohtuniku ametisse nimetamiseni aega 9–10 kuud.

Kohtute töökoormust ja kohtusüsteemi tegevust iseloomustavatel statistilistel andmetel peatudes tuleb märkida, et 2009. aastal kinnitas kohtute haldamise nõukoda kohtustatistika metoodika põhimõtted, millest lähtuvalt kehtestas justiitsminister oma käskkirjaga esimese ja teise astme kohtute esimeeste aruandluse korra. 14. mail 2010. aastal kuulas kohtute haldamise nõukoda esmakordselt ära kõigi kohtujuhtide kohtustatistika põhjal koostatud analüütilised ettekanded, et saada adekvaatne ettekujutus nii kohtute tegelikust töökoormusest kui ka põhjustest, mis takistavad õigusemõistmist mõistliku aja jooksul. Hea meel on tõdeda, et võrreldes nelja-viie aasta tagase ajaga on kohtustatistika suudetud muuta usaldusväärseks.

Kuna statistiline ülevaade on ettekandele lisatud, siis juhin Riigikogu liikmete tähelepanu vaid mõningatele tendentsidele. 2009. aastal esitati kohtutesse kõikides menetlusliikides rohkem kaebusi, hagiavaldusi ja kriminaalasju kui 2008. aastal. Kohtute töökoormus kasvas oluliselt.

Enneolematult kasvas väärtetasjade arv – 120,8%. Näiteks Viru Maakohtu töökoormus kasvas selles menetlusliigis 552%. Sellise rekordilise väärtetasjade kasvu peamine põhjus olid kohtutäiturite taotlused, mis esitati kohtule täitemenetluse lõpetamiseks põhjusel, et võlgnikult ei olnud suudetud väärtetas eest mõistetud rahatrahvi ühe aasta jooksul trahvi määramisest arvates sisse nõuda. 1. jaanuarist 2010 on täitemenetluse seadustiku säte, mis maakohtud sisuliselt taotlustega üle uputas, kehtetuks tunnistatud ning kohtutäiturid võivad ise täitemenetluse aegumise tõttu lõpetada. Esitatud näide iseloomustab veenvalt, kui palju sõltub kohtute töökoormus ja sellest tulenev menetluse kiirus seadusandja otsustustest.

Vaatamata töökoormuse kasvule, on võrreldes 2008. aastaga nii tsiviil-, kriminaal- kui ka väärtetasjade keskmine menetlusaeg lühenenud, seda enim tsiviilasjades (19,9%).

Viimased kolm aastat, 2007–2009, on kohtute esimehed ja üldkogud kohtute töö planeerimisel pööranud erilist tähelepanu n-ö vanade kohtuasjade jäägi vähendamisele. Vanaks tsiviilasjaks loetakse kuni kolm aastat tagasi kohtusse saabunud avaldust, kriminaal- ja halduskohtumenetluses on selleks kaks aastat tagasi kohtule saabunud süüdistus või kaebus.

Kõige rohkem on esimese astme kohtutes nn seisvaid tsiviilasju, mille hulk küündis 2009. aasta detsembris 700 lahendamata asjani. Tsiviilkohtumenetluse venimise peamiste põhjustena on kohtunikud välja toonud menetluskohustuste asjaosalistele kättetoimetamise raskusi. Samuti pikendavad menetlusaega menetluse peatamine mõne teise õigusvaidluse lahendamise ootel, tsiviilkohtumenetluse keerukus ja sellest tulenevalt kohustuslike menetlustoimingute suur arv, esialgse õiguskaitse rakendamise dokumendirohke menetlus, samuti see, et kohtul on keeruline teha kindlaks inimese elukohta, kui rahvastikuregistrisse kantud aadressil teda kätte ei saa. Kriminaalkohtumenetluses venivad paljude süüdistatavatega kohtuasjad, ka need kriminaalasjad, kus süüdistatav on tagaotsitav.

Kokkuvõtlikult tuleb öelda, et 2009. aastal iseloomustas kohtute töökoormuse kasv. Hoolimata töökoormuse kasvust, ei jäänud maa- ja halduskohtutes kohtuasjad oluliselt venima ning on võimalik kinnitada, et kohtuasjad ei kuhju ja kohtusüsteem töötab hetkeolukorda

arvestades oma võimete piiril rahuldavalt. Esimese astme kohtud töötasid efektiivsemalt kui 2008. aastal, suutes menetlusaega lühendada.

Seaduste ühetaolisest kohaldamisest. Eelmise aasta ettekandes peatusin halduskohtumenetluse ja haldusõiguse arengu kitsaskohtadel. On hea meel tõdeda, et korduvalt tehtud ettepanek – töötada välja uus halduskohtumenetluse seadustik – on realiseerumas, sest vastava eelnõu esitas Vabariigi Valitsus parlamendile 6. mail.

Käesolevas ettekandes pööran süvendatud tähelepanu mõningatele karistusõiguse aspektidele.

Kõigepealt karistusõigusest ja ülekriminaliseerimisest. Riigikohtu kohtupraktika analüütikute kogutud andmetel (ettekandele lisatud lisa 2) sisaldab Eesti õiguskord hetkel kokku veidi alla 1300 erineva süüteo koosseisu ehk karistatava teo kirjelduse. Ilmselt ei ole pelgalt selle arvu alusel võimalik öelda, kas seda on palju või vähe, ning otsustada, kas kõikide nende tegude karistatavaks kuulutamine on vajalik või mitte. Mitmete eelnõude seletuskirjade ja asjatundjate arvamuse alusel on siiski põhjust väita, et oleme asunud ülekriminaliseerimise teele. Üldpõhimõtetest tulenevalt on karistusõigus vahend *ultima ratio* ehk selline õigusharu, mille poole pöördumine on vajalik juhul, kui teiste õigusharude regulatiivsest toimest enam ei piisa. Õigusteoorias räägitakse siinkohal teo karistamisväärsusest.

Paraku näitab praktika, et sellest põhimõttest meie seadusloomes eriti ei juhinduta, mis toob paratamatult kaasa karistusõiguse devalveerumise. Tuginedes eelviidatud analüüsile, tuleb tõdeda, et töjõulistest 15–74-aastastest Eesti elanikest on 55,6% kantud karistusregistrisse erinevate väär- ja kuritegude toimepanemise eest. Isikud, kellel on kehtiv karistus või kes on olnud karistatud mõne süüteo eest, moodustavad üle poole elanikkonnast. Nende andmete põhjal võib tõsikindlalt väita üksnes seda, et ainult vastsündinud on karistamata. Kas inimene sünnib ilma selleks, et võtta vastu oma karistust? Kui enamik rahvast on karistatud, siis ei maksa loota, et *ultima ratio* ühiskonnas iseenesest toimib ja ühiskond iga süüteo toimepanemise hukka mõistab. Ühiskonna hukkamõistvat hoiakut ei ole demokraatlikus ühiskonnas võimalik saavutada riigi sunniapa-

raadi toel. Kui õigusvastast käitumist võetakse kui paratamatust, kui üldaktsepteeritavat käitumisnormi, siis kaotab karistamine oma üldpreventiivse, ennetava toime. Massiline karistus devalveerib karistuse mõju ja muudab ühiskonna tauniva suhtumise süütegude toimepanemisse silmakirjalikuks, kui mitte kaastundlikuks. Karistused ei suuda täita oma eesmärke, sest riigil puudub võimalus piiratud ressursside tingimustes tegelda kõigi õigusrikkumistega. Suureneb latentne kuritegevus.

See pole nii ainult Eestis. Liialdamata võib väita, et tegemist on üleilmse probleemiga. Karistusõiguse poole pöörduakse alati ja kohe, kui poliitikutel on vaja rahvale näidata, et probleemiga tegeldakse resoluutselt. Kölni ülikooli emeriitprofessori Hans Joachim Hirschi väitel on karistusseadusandlus poliitilistele organitele kõige kiirem ja odavam viis tõestada, et midagi rahva kaitseks tehakse.

Sageli on aga karistusõiguse appivõtmine hoopis vale meede konkreetse küsimuse lahendamiseks, sest mitte keegi ei kujunda oma käitumist enne karistusseadustikku uurides; karistusseadus ei sisalda käitumisreegleid. Tihti puudub põhjuslik seos karistusõigusliku reageerimise ja sotsiaalse probleemi lahendamise vahel. Inimeste sotsiaalseid hoiakuid ja käitumismustreid ei saa mõjutada karistusõiguse kohaldamisega, vaid selleks tuleb kasutada muid, konkreetse eesmärgi saavutamiseks mõeldud vahendeid. Eeskätt kodust kasvatust ja haridussüsteemi.

Olgu siinkohal toodud paar näidet. Alaealise suitsetamise kuulutamine karistatavaks väärteoks. Kahtlemata õilis eesmärk – kaitsta noore areneva organismi tervist tubakatoodete kahjuliku mõju eest –, kuid valitud vahendid ei kõlba selleks paraku üldse. Vaevalt et leidub alaealist, kes seadusandja vastavast kriminaliseerimisotsusest kuuldes karistuse hirmus suitsetamise maha jättis või suitsetamisest pärast karistamist loobus. Teine näide samast valdkonnast, millele on tähelepanu juhtinud Tartu Ülikooli kriminaalõiguse professor Jaan Sootak, s.o narkootilise või psühhotropse aine arsti ettekirjutuseta tarvitamine ja selle karistamine väärteona. Selle sätte rakendusala kuulumad tüüpiliselt väljakujunenud narkomaanid, kelle elu pole uut doosi saamata sageli võimalik. Kahtlemata kujutab narkomaania ohtu ühiskonnale, kuid teiselt poolt ei ole või-

malik inimest karistuse ähvardusel sundida enda tervise eest hoolt kandma. Veelgi enam: arvata, et sellise teo eest karistamine aitab neid narkomaaniast võõrutada, ei ole kindlasti kooskõlas narkoloogia teaduslike seisukohtadega. Seega tuleb taas kord tõdeda, et eesmärk ja valitud vahend ei ole kooskõlas. Ilmselt on teisi ja palju tõhusamaid mõjutusvahendeid sõltuvuste ja väljakujunenud hoiakute muutmiseks kui karistamine. Muid mõjutusvahendeid tuleb kindlasti eelistada karistamisele.

Kehtiv karistusseadustik võeti vastu 2002. aastal ja seda on peaaegu poolsada korda üsna ulatuslikult muudetud. Kujunevas õiguskorras on suhteliselt kiired õigussüsteemi muudatused paratamatud, kuid õigussüsteemi stabiilsus on väärtus, mida iga järjekordne muudatus kahjustab. Ilmselt on Eesti karistusõiguse areng jõudnud praegusel ajal sellisesse faasi, kus tuleks tõsiselt kaaluda, millised süüteoosseisudena kirjeldatud tegudest väärivad riiklikku hukkamõistu ja millised mitte.

Ühelt poolt on muidugi selge, et koosseisu rakendamise sagedus kohtupraktikas ei ole piisav mõõdupuu, kas tegu väärrib kriminaliseerimist või mitte. Paratamatult on süütegusid, mida praktikas pannakse toime äärmiselt harva, kuid mis peavad karistusseadustikus kindlasti olema, näiteks riigivastased süüteod. Siiski võib ka süüteoosseisu kohaldamise tihedus anda indikatsiooni sellest, kas sellist tegu ikka on üldse vaja karistatavaks kuulutada. Teiselt poolt on aga probleem, näiteid toomata, sageli just nendes süüteoosseisudes, mida rakendatakse n-ö igapäevaselt ja mis seetõttu tekitavad küsimusi selliste tegude kriminaliseerimise vajadusest.

Ilmselt ei vaja ülekordamist, et süüteoosseisude praktiline rakendamine nõuab märkimisväärset riiklikku ressursi. Tuleb mõista, et mingi teo kriminaliseerimine ei jää praktiliste ehk, täpsemalt, rahaliste mõjudeta. Mingi käitumise lugemine süüteoks, karistatavaks teoks tähendab seda, et haldusvõim peab leidma ressursse vastavate menetlustoimingute tegemiseks, süüdlase leidmiseks, tema kohtu ette viimiseks, samuti peab kohtuvõim suutma selle asja lahendada. Muidu tekib olukord, kus seadusandja tahe ei leia rakendamist, tekivad n-ö surnud süüteoosseisud, millega ei tegelda, kuna selleks pole lihtsalt vahendeid. Viimane ei suurenda aga ilmselt kodanike usku õigus-

korra toimimisse. Ülekriminaliseerimine toob praktikas kaasa kahetasandilise lähenemise, mille puhul seadusandja esimese sammuna kuulutab osa tegusid karistatavaks ja seejärel teise sammuna määrab kriminaalpoliitika arengusuundade sildi all kindlaks, milliste süütegudega sellest tohutust hulgast haldusvõim sisuliselt tegelema peab. Praegu Riigikogu menetluses olevas Riigikogu otsuse eelnõus "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" märgitakse sisuliselt õigesti (tsiteerin seletuskirja lehekülge 13): "Kõigea korraga tegeleda ei jõua ning seepärast tuleb välja tuua valdkonnad, millele tuleb süsteemselt tähelepanu pöörata." Tuleb küsida, kas riik pole siin mitte silmakirjalik, andes endale aru, et kõigea tegelda ei jõua, kuid ikkagi jätkuvalt kriminaliseerides.

Kui isikut on karistatud ja ta on kantud karistusregistrisse, siis on võimalik tema suhtes rakendada mitmesuguseid lisapiiranguid, mis ei tulene karistusseadustikust, vaid teistest seadustest. (Sellekohane lisa on ka ettekandele lisatud.) 15. veebruari 2010. aasta seisuga kehtib 91 õigusakti, mille alusel võivad karistatud isikutele laieneda erinevad piirangud.

Näitena olgu toodud piirangud tegevusloa saamisel. Me jõuame järeldusele, et kui kolmas isik, näiteks bussijuht, on rikkunud liikluseeskirja, jätnud suunatule ristmikul sisse lülitamata ja teda karistatakse selle eest, siis võib bussifirmale tegevusloa pikendamisel või uue loa andmisel esitada väga selge pretensiooni, et tema töötaja on karistatud, ja seda luba firmale mitte anda.

Sama teema raames ei saa ilmselt mööda minna ka karistusregistri seadusest, mis näeb ette tähtjaid karistatuse kustumiseks. Teadupärast rajaneb Eesti kehtiv karistusõigus teosüüle, kuid selle kõrval võetakse ajaloolistel põhjustel endiselt arvesse ka isikut iseloomustavaid tunnuseid.

Karistuste kohaldamise lähtekohaks ongi karistusregistri seadus ja selles sisalduvad karistatuse andmed. Riigikogus on uus initsiatiiv. Seda uut initsiatiivi, mille kohaselt peaks karistusregister muutuma kõigile avatud andmekoguks, tuleb põhjalikult kaaluda eelkõige karistusõiguse eesmärkidest lähtudes. Igal juhul on selle sammu otstarbekus väga vaieldav. Karistatuse avalikustamine ei saa teenida isiku pikaks ajaks häbimärgistamise eesmärki. Avaliku

stigmatiseerimise negatiivseid sotsiaalseid tagajärgi olukorras, kus üle poole elanikest figureerib karistusregistris, on suhteliselt raske ette aimata. Ka eksinule tuleb anda võimalus enast parandada ja karistatuse täielik avalikutamine sellele ilmselt kaasa ei aita.

Analüüsi vajavaid probleeme on oluliselt rohkem, kui käesolevas ettekandes on võimalik tõstatada. Meil tuleb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kontekstis lugeda kriminaalkaristuseks ka väärtemenetluses rakendatavad hoiatustrahvid ning trahviteadetega määratavad karistused. Sellest ei tulene järeldust, et hoiatustrahvid peaksid olema kantud karistusregistrisse, sest karistusregister on riigisisene akt, mis konventsiooni artikli 6 mõistes ei oma tähendust. Küll aga tuleb luua riigisisene mehhanism kõigi nimetatud karistusliku iseloomuga mõjutusvahendite konventsiooni artikli 6 nõuetele vastavaks menetlemiseks. Praegu Eesti õigus selliseid tagatisi ei anna. Hulgaliselt esineb süüteo koosseise, milles blanketselt viidatakse mingite eeskirjade või nõuete rikkumisele, määramata rikkumise tunnuseid ja sisu. Selline määratlematus annab menetlejale lubamatult laia diskretsiooniõiguse karistusnormi sisustamiseks. Arvestades aga erinevate väärtemenetlejate hulka, ei ole võimalik luua ühtset menetlusega karistuspraktikat, et tagada isikute võrdne kohtlemine.

Kokkuvõtteks teen ettepaneku korraldada lähema paari-kolme aasta jooksul kõikehõlmav karistusõiguse teaduslik revisjon, et määratleda väärtuspõhiselt karistusõiguse pikemaajalise arengu eesmärgid ja suunad. Teiseks teen ettepaneku korrastada kehtiv karistuste süsteem ja tõsta karistusõigus tõeliselt *ultima ratio* tasemele. Kolmandaks tuleks arendada mittekarakteristliku iseloomuga mõjutusvahendite süsteemi, et vähendada karistatud isikute hulka ühiskonnas, luues sellega eeldused süütegudes tauniva suhtumise kujundamisele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Teile on küsimusi. Esimesena saab küsimuseks sõna Evelyn Sepp. Palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud ettekandja, tänan sisuka ettekande eest! Mulle jäi sellest kõrvu mitu

sisukat ettepanekut ja mõtet, aga ma tahan täpsustada üht nendest, mis puudutas riigi õigusabi. Päris tabavalt nimetasite te seda oma olemuselt laenuks, kuid põhiseaduse mõttes peaks see olema siiski õigusabi, mitte laen. Ma ei ole kunagi mõelnud selle peale, et pank, kes annab laenu, on sotsiaalabiasutus. Ta on siiski laenuasutus. Kas Riigikohus on oma pädevust ja kompetentsi kasutades analüüsinud seda, kui palju tegelikult jääb inimestel õigusabi kätte saamata praeguse õigusabi korralduse tõttu ja loomulikult ka ilmselge alafinantseerimise tõttu? Seal on nüansse ja probleeme rohkem kui ainult raha.

Märt Rask

Ega nüüd seda meie küll ei saa analüüsida, kui palju jääb kohtusse pöördumata või kui palju jääb õigusabi kätte saamata. Need inimesed, kellel on jäänud õigusabi kätte saamata, ei ole ju kohtusse pöördunud. On ilmselt teiste võtetega, kas sotsioloogiliste uurimuste või millegi muuga kindlaks tehtav, kui paljud inimesed tegelikult sooviksid minna kohtusse oma õigusi kaitsma, aga peavad kas kõrge riigilõivumäära tõttu või bürokraatia tõttu või mingitel muudel põhjustel seda ebaotstarbekaks ja lõõvad lihtsalt käega. Küll aga on põgusalt analüüsitud seda, kui palju kulub kohturessursse kehtiva regulatsiooni täitmiseks, kui kohtukonsultandid ja ka kohtunikud tegelevad, ütleme, riigilõivude või menetlusabi andmise taotluste lahendamise. See tähendab seda, et kõigepealt tuleb kindlaks teha inimese varanduslik seisund, tema maksejõulisus, kõiksugused muud asjad – terve omaette toimik tekib sellest, et lahendada küsimus, kas inimest on võimalik riigilõivu maksimisest vabastada või tuleb talle anda menetlusabi ehk anda talle advokaat õigusküsimuste lahendamiseks. See on täiendav töökoormus. Seda on analüüsitud. Selle tõttu tõin ma ka selle välja, et mõistlikum oleks see ressurss suunata hoopis tsiviil-, kriminaal- ja haldusasjade sisulisele arutamisele, mitte sellele, et me arutame kohtus, kas konkreetset taotlust saab vastu võtta.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Mari-Ann Kelam. Palun!

Mari-Ann Kelam

Suur tänu! Aitäh huvitava ettekande eest, milles oli väga palju ettepanekuid, ka kriitikat ja tähelepanekuid! Aga mulle jäi üks väga proosaline asi üsna algusest kõrvu ja tahaksin saada natuke selgitust selle kohta. See on nimelt töökoormuse kasv, mida te väljendasite protsentides. Te ütlesite, et see kasv oli üle 500%, mis on muidugi jahmatamapanevalt suur. Kas te saaksite selguse mõttes nimetada need töökoormuse suurused arvudes?

Märt Rask

Võrreldud on 2008. aastat 2009. aastaga. Ettekandele on lisatud kogu arvude tabel. Ma tõin seal ühe kõige erksama näitena välja Viru Maakohtu. Kohtutäiturite taotluste tagajärjel tegelikult ummistati Viru Maakohus ära. Saan praegu nende arvude otsimisele aega kulutamata öelda niipalju, et selline järsk koormuse suurenemine ilma ressursse juurde andmata, ilma täiendavate konsultantide kaasamiseta ja ilma juristikvalifikatsiooni omavate inimeste täiendava kaasamiseta lööb tahes-tahtmata kohtu tavalise tööritmi sassi. Kõiki taotlusi hakatakse järjest lahendama ja nende lahendamise aeg sõltub sellest, millal nad kohtuniku laua peale satuvad. Kui Viru Maakohtus kasvab kohtutäiturite taotluste arv üle 500%, siis see tähendab seda, et isegi pärast seadusandja otsust muuta seadust ja anda kohtutäituritele õigus ise täitemenetlus aegumise tõttu lõpetada, tuleb need kohtuasjad, mis kohtusse tulid, ikkagi lõpuni läbi arutada. Absoluutarvud näitavad kohtute regulaarset, normaalset töökoormust, mis on aastatega välja kujunenud. Küll aga näitas see drastiline näide hüppelist kasvu.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Jaan Kundla. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Saan aru, et kohtunikud peavad olema sõltumatud, kuid seda õigust sageli kuritarvitatakse. Minu käes on käesoleval aastal avaldatud andmed pealkirjaga "Kümme musta kohtunikku" ja lisaks on neid veelgi. Aga see tähendab seda, et sageli kuritarvitatakse oma õigusi. Neil on suured õigused subjektiivselt hinnata maksejõulisust kas menetlusabi või riigi õigusabi andmisel, kuid neil puudub konkreetne

vastutustunne, samuti puudub igasugune vastutus ja motivatsioon õigelt ja objektiivselt asju lahendada. Seda toetab põhiseaduslik õigus, et nad määratakse ametisse eluks ajaks. Kas see on kõige õigem lähenemine?

Märt Rask

Tunnistan, et ega ma teie küsimusest päris täpselt aru ei saanud, aga ma püüan vastata. Mis puudutab kohtunike sõltumatust, siis see ei ole kohtunikele mingi eelis. See on õigusemõistmise seisukohalt äärmiselt vajalik põhimõte. Kui kohtunik teeb mingi subjektiivse otsuse, mis ei vasta seadusele või kogutud tõenditele, siis on loomulikult igal menetlusosalisel võimalik see otsus edasi kaevata järgmisesse kohtuinstantsi. Selle kaudu realiseerub ka järelevalve kohtuasja sisulise arutamise üle. Selles mõttes ei saa kolmeastmelise kohtusüsteemi puhul tekkida olukorda, et otsus, millega menetlusosaline rahul ei ole, jääb lahenduseta või et ta jääb ilma edasikaebeõigusest. Ma kaldun arvama, et õigusemõistmine ongi selline valdkond, kus väga paljud menetlusosalised, julgen öelda, et võib-olla isegi 75%, ei ole kohtulahenditega rahul. Miks peaks kriminaalkorras süüdi mõistetud inimene olema rahul sellega, kui ta vangi pannakse? Miks peaks hagimenetluses kohtuvaidluse kaotanud pool olema rahul sellega, et tema ei võitnud? See tähendab seda, et see on valdkond, kus tava-mõõdupuuga mõõtes on rahulolu päris keeruline saavutada. Sellepärast on ka kohtunike ja kohtute töö väga täpselt seadusega reguleeritud. Kui kohtunik eksib seaduse vastu, siis tema suhtes rakendatakse kas distsiplinaarmenetlust või kriminaalmenetlust. Nii et siin ma mingit seaduse lünka ei näe, küll aga peaks kindlasti olema sisemine järelevalve kohtusüsteemis tõhusam.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Ma tänan! Hea Riigikohtu esimees! Teie ettekandest selgus, et meie õigusruumis on selgeid ülekriminaliseerimise märke. Ilmselt tuleb teiega nõustuda. Hiljaaegu väitis üks Rootsi ajaleht, et Eestis on kriminaalkorras karistatud kohtunike arv üks Euroopa suuremaid. Ma ei tea, kas see väide vastab tõele või

mitte. Eks musti lambaid ole igas institutsioonis, nii Riigikogus kui ka kohtusüsteemis. Milliseks teie hindate meie kohtunike ja kohtusüsteemi kvaliteeti Euroopa kontekstis ja kas see ülekriminaliseerimine kehtib ka kohtute osas? Kas meie seadused on ehk liiga karmid, sest tõesti on tihtipeale kohtunikega probleeme?

Märt Rask

Ma lugesin siit välja kaks küsimust. Esiteks, kas kriminaalvastutusele võetud kohtunike arvu poolest oleme me Euroopas esirinnas? Julgen arvata, et oleme küll. Sel lihtsal põhjusel, et kui ma näiteks kohtusin Briti kolleegidega, siis ei suutnud nad meelde tuletada, millal neil kohtunik viimati kriminaalvastutusele võeti. Keegi arvas, et see oli vist aastal 1964. Pärast seda ei ole tuhandetest kohtunikest kedagi kriminaalvastutusele võetud. Meil on suhteliselt lühikese ajaga, 7–8 aastaga umbes niisama palju kohtunikke kriminaalvastutusele võetud, mis on masendavalt suur protsent. Aga teiselt poolt näitab see kindlasti kohtusüsteemi isepuhastumisvõimet. Ma ei taha kõikide hädade põhjenduseks tuua seda, et vaadake, kust me tuleme, aga vaieldamatult on kohtunikekorpuse ettevalmistamine pikaajaline protsess. Nende eluaegne ametisolek tähendab seda, et sõela, kuidas inimest kohtunikuks valitakse, tuleb veelgi tihendada. Praeguse kohtunikekorpusega tuleb minu arvates igati rahul olla, sest juba alates aastast 2002 on konkurssidel ühele vabale kohtunikukohale kandideerinud näiteks ringkonnakohtus kümme kandidaati. Sealt on võimalik valida. Aga 1990. aastate alguses, kui kohtunike palk oli väike, kui sotsiaalseid tagatiseid ei olnud, kui kohtunikusse suhtuti kui pisikesse ametnikku, siis sattus sinna loomulikult mõnevõrra teistsugune seltskond. Tagantjärele on mõttetu rääkida sellest, et oleks tarvis olnud kohtunikud kõigepealt kümneks aastaks ametisse nimetada. See kõik on läinud. Aga siht on võetud väga selgelt sellele, et kohtunikuamet peab olema juristikarjääri tipp, kõige prestiižsem koht.

Küsimuse teine pool oli ülekriminaliseerimise kohta. See puudutab minu ettekande põhiosa. Ma olen nõus selle järeldusega, et Eestis on välja arendamata mittekarakteristlike mõjutusvahendite süsteem, ja ega nüüd ühe väärteto- või kriminaalkarakteristusega ei muuda

olematuks seda, kui vanemlik hool ja tähelepanu on jäänud tagaplaanile. Kõik need tendentsid, mis ühiskonnas viivad kriminaalkarakteristuste ületähtsustamiseni, on oma selgete sotsiaalsete juurtega. Tahan veel kord rõhutada, et esimesel võimalusel karistusõiguse poole pöördumine on tegelikult nagu pea liiva alla pistmine, sest karistusega me ühtegi põhjust ei likvideeri. Kui totalitaarses ühiskonnas oli kogu ühiskonnaelu üles ehitatud hirmule, siis vaba, demokraatlik ühiskond ei saa samasuguseid võtteid kasutada. Me peame hakkama saama pigem pehmemate väärtustega, näiteks häbitunde tekitamisega, aga seda häbitunnet ei teki mitte kunagi, kui enamikku rahvast on karistatud. Võib öelda nii, et see on kõige suurem "ühiste huvidega" grupp. Siin moodustatakse uusi parteisid, igasuguseid muid asju.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimuseks saab sõna Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Oli harvaesinevalt mõtlemapanev ettekanne. Väga palju oli aspekte, mille kohta tahaks küsida, väga palju oli asju, mille tähelepanuta jätmine oleks parlamendi jaoks väga lühinägelik. Aga kuna küsimuste arv on piiratud, siis küsin ma ühe valdkonna kohta, mis on servapidi ka minu komisjoniga seotud, nimelt riigilõivude kohta. See mure, et riigilõivud tsiviilasjades on kohati liiga suured, on jõudnud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse kaudu ka Riigikoguni. Aga minu küsimus on väga lihtne: kas on sellest olnud eraldi juttu Riigikogu õiguskomisjoniga ja Justiitsministeeriumiga? Kas mõistmine, et see võib takistada kohtusse pöördumist, on nendeni jõudnud?

Märt Rask

Hea Taavi! Teen kuuendat ettekannet ja esimest korda kuulen sinu suust, et see oli harvaesinevalt põhjalik ettekanne. Võib-olla sain ma sinust valesti aru. Aga mis puudutab riigilõive, siis mina isiklikult ei ole selle teemaga õiguskomisjonis käinud, küll aga on kohtute haldamise nõukojas seda teemat korduvalt käsitletud. Seal on viibinud kohal ka justiitsminister. Nii et dialoog Justiitsministeeriumiga riigilõivude teemal on päris tihe. Mis puudutab ühte

põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendit riigilõivuküsimuses, siis võib meelde tuletada, et tegemist oli ju 75 000 krooni suuruse riigilõivuga selle eest, et saaks tühistada hooneühistu otsuse, mille taga tegelikult isegi materiaalse väärtuse nõuet ei olnud. Kohus leidis, et see on põhiseadusvastane, on ebaproportsionaalne. Neid vaidlusi on praegu käimas veel. Sellest tulenevalt on minu üleskutse nii Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile kui ka parlamendi vastavatele komisjonidele see, et tegelikult on neid vaidlusi võimalik ära hoida, viies riigilõivud mõistlikesse proportsioonidesse, mis ei takistaks kohtusse pöördumist. Paratamatult, kui õigusemõistmine ei ole kättesaadav, siis ega probleem ei jää lahendamata, see lahendatakse tänaval või kus iganes. Tagajärjed võivad aga olla hoopis keerukamad ja raskemad. Sellest tulenevalt oleks võib-olla mõistlik Riigikohtu lahendeid ennetada teatud analüüsiga, mis tooks välja disproportsioonid ja vähendaks võimalikku põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluste lahendite arvu.

Aseesimees Keit Pentus

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Täna võimaluse eest! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Kõigepealt tahan tänada järjekordse hea ettekande eest! Aga nüüd asja juurde. Täna hakkame Riigikogus järgmise päevakorrapunktina arutama eelnõu, mille nimi on võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu. Mind huvitab kohtute valmisolek neile selle eelnõuga antava rolli täitmiseks. Kas te olete selleks valmis ja kuidas selline lisanduv töökoormus võiks mõjuda kohtute töö teistele, juba seadustatud valdkondadele?

Märt Rask

Selle eelnõu analüüsiga ei ole ma tegelnud ja seetõttu ei saa ma välja öelda mingisuguseid kindlaid seisukohti, küll aga oli viimases kohtute haldamise nõukojas sellest põgusalt juttu. Otstarbekas oleks selle eelnõu menetlemise käigus küsida kohtunike arvamust, mida tehtud ei ole. Tihtipeale on võetud aramus ka kohtunike ühingult. Nimetame kohtunike ühingut kui kõige paremas mõttes ametiühingut, kes esindab kohtunike huve. Kohtunike ühingu üks

põhiline teema on ju alati olnud seesama töökoormus ja kõik muud asjad. Mina soovitan küsida analüütilist arvamust, kui soovite, ka Riigikohtult, aga kindlasti oleks tarvis küsida seda just kohtunike ühingult, sest see koormus ei lange mitte Riigikohtu, vaid esimese astme kohtute peale. Paljasõnalisi väiteid ei taha ma siit puldist öelda, seda tuleb analüüsida.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Kaks aastat tagasi räägiti palju Ida-Virumaa kohtusüsteemi ümberkorraldamisest, tehtigi mõned sammud selles suunas. Mainisite oma kõnes kohtute kasvanud töökoormust Ida-Virumaal ja Virumaal. Kas see tähendab, et oli tehtud vähe ja lähitulevikus peab uuesti rääkima ümberkorraldamisest?

Märt Rask

Mis puudutab Viru Maakohtu tööd, siis, punkt üks, praeguse Viru Maakohtu tööga tuleb olla rohkem kui rahul, sest viimase aasta jooksul on Viru Maakohtust lahkunud kaheksa kohtunikku (nad on lahkunud erinevatel põhjustel, osa siirdus pensionile), seal on täitmata kohtunikukohti, kuid samal ajal on Viru Maakohtus suutnud menetlustähtaegu lühendada. Viru Maakohtu juht Pavel Gontšarov ütles viimases kohtute haldamise nõukojas, et tegelikult töötavad kõik võimete piiril. Kuhu see piir lõpuks jõuab, seda ei oska keegi öelda. Teisisõnu: kui keegi jääb haigeks või keegi siirdub veel pensionile, siis on kohtuasjade kuhi jälle olemas. Viru Maakohtu puhul tuleb esile tõsta seda, et väga oluliselt on suudetud n-õ vanade, üle kolme aasta menetluses olnud tsiviilasjade arvu vähendada. Mis seal salata, konkreetse kohtuniku suhtes, kes küll siirdus pensionile tervise tõttu, oli algatatud distsiplinaarasi, ta oli aastaid menetlenud asju selliselt, et asju, mis talle meeldisid, ta menetles, osa asju aga pani kappi. Kui ta pensionile siirdus, leidsid kolleegid, et on kümneid ja kümneid vanu asju. Aga vana asja menetlemine on oluliselt keerukam kui n-õ värske asja menetlemine, sest asjaosalistel on meelet länud, milles vaidlus seisnes, tunnistajad on laiali länud jms. Vana asja meeldetuletamine on

keerulisem. Nii et praegu maadleb kohtusüsteem esimeses astmes eelkõige n-ö vanade asjadega, et järje peale saada. Usaldusväärseks muutunud statistika, millele ma viitasin, aitab kindlasti kaasa selguse loomisele. Ma loodan, et 15 ametikohta, mis on täitmata, siiski täidetakse väga heade ja väärivate kohtunikega. Viru Maakohu kohta on mul ainult positiivsed muljed.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Kõigepealt suur-suur aitäh ülevaate eest! Probleeme on kahju tekitamisega ebamõistlikult pika menetlusaja tõttu, samuti moraalse kahju hindamise ja heastamisega. Küsin teie arvamust, kas sellealased seadused vajavad täpsemat regulatsiooni kohtute jaoks.

Märt Rask

Kohtute kontekstis peame me esimeses järjekorras rääkima ikkagi menetlusõigusest, kohtumenetlusõigusest. Kohtumenetlusõiguses ei näe ma mingisuguseid edasiarenduse vajadusi, need tekivad aja jooksul. Aga kahjude heastamise küsimus on ilmselt natuke laiem teema. Kaldun arvama, et see on selgelt seadusandja otsustada. Igas diskussioonis oleks mõistlik seda vaadata ka selle pilguga, kuidas see mõjutab kohtute tööd.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Aidma, palun!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! See arv – 55,6% tööealistest inimestest – on tõepoolest ääretult mõtlemapanev. Seda ei ole vist kohane öelda, aga Eestis on tihti räägitud sellest, kes on kelle parim toit, ja viimasel ajal või ka varem on korduvalt küsitud, miks see või too pole veel kinni pandud. Sellist küsimist on rahva seas kahjuks väga palju, mis tõestab justkui seda, et on valed inimesed kinni pandud või midagi sellist. Aga ma tegelikult küsin, kas see 55,6% on teiste riikidega võrreldav mingite analoogiliste statisticate põhjal või meie olukord ongi nii hull.

Märt Rask

Seda on võrreldud. Me oleme karistatud isikute arvu poolest ikka Euroopa tipus. Aga arvud on alati interpreteeritavad ja palju oleneb meetodikast. Minu rõhuasetus oli sellel, et meil on liialt palju karistatavaid tegusid. Kui see 1300 on n-ö kokkuloetud paragrahvid, siis tegelikult tuleb seda kas astendada või korrutada, sest meil on palju blanketseid norme, kuhu on kirjutatud, et nende või teiste eeskirjade rikkumise eest. Ja kui need "rikkumise eest" ka kokku lugeda, igapähe 20 tükki, siis see 1300 ei ole üldse piirarv. Teisisõnu: me oleme läinud seda teed, et sanktsioon peab olema iga seaduse sabas. Kuidas neid rakendatakse, kas neid on üldse mõistlik rakendada – selles on küsimus. Üks võimalus on hakata neid norme uuesti kas kodifitseerima või koondama ühte seadustikku, et tekiks üldpilt. Eestis ei ole inimest, kes ütleks, et ta valdab teemat sedavõrd, et teab, mis teod on karistatavad. Aga kui me oleme loonud sellise nn kaasuspõhise lähenemise, siis tahes-tahmata devalveerib see ühiskondlikku hoiakut. Siin on võetud vanusegrupp, kuhu kuuluvad kuni 74-aastased. Kas 74-aastane on töövõimeline või mitte? Aga paremat terminit me lihtsalt ei leidnud, sest see on see põhiline ühiskonnagrupp, kelle suhtes on karistusi rakendatud. Ma kaldun arvama, et selline karistav lähenemine ilma tõsiteadusliku analüüsita ei ole lihtsalt jätkusuutlik, sest ei ole võimalik ühiskonda niimoodi üles ehitada, et mittekariistatud vähemus teeb mängureeglid karistatud enamuse jaoks. Need kaalud on paigast ära.

Aseesimees Keit Pentus

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Küsimuste-vastuste voorus oli juttu, et Riigikogu komisjon on ühe eelnõu menetlemisel jätnud võtmata Eesti kohtunikonna arvamuse selle eelnõu kohta. Samas tean ma, et väga paljude teiste eelnõude puhul on nii põhiseaduskomisjon kui ka õiguskomisjon teinud Eesti kohtunikonnaga tihedat koostööd ja saanud neilt ka mitmesuguseid arvamusi ühe või teise eelnõu kohta. Aga ma küsin Riigikohtu esimehe kommentaari niisuguse väite kohta, mida on mõnikord üritatud öelda, et

kohtunike arvamused, kohtunike ühingu arvamused, ka riigikohtunike seisukohad ühe või teise eelnõu kohta on sekkumine poliitikasse ja et kohtuniku ülesanne on ainult õigust mõista ja seadust täita.

Märt Rask

Igal asjal on mitu otsa ja mitu tahku. Küsimus on selles, et poliitikasse sekkumine võib olla ka mingisuguse arvamuse avaldamine, oleneb, mida silmas peetakse. Et mõistujutt ära lõpetada, siis ütlen, et konkreetne avaldus, millele sa, hea küsija, viitasid, oli tarbetu, sest needsamad seisukohad olid juba kohtute seaduse eelnõu juurde lisatud ja nende ülekordamine avalikkuses, poleemika tekitamine tegelikult suunas kohtute seaduse eelnõu tupikteele, mille tagajärjel sealt head nahka ilmselt nii või teisiti loota ei ole. Kõigil on vabas ühiskonnas õigus oma arvamust esitada. Kui on kaasatud kohtunikke kas põhiseaduslike probleemide arutamisele, mingite eelnõude arutamisele, siis see on üks osalusdemokraatia vorme, mille tulemusena asjatundlik inimene ütleb oma arvamuse välja ja jätab otsustuse tegemise kuskile mujale. Seal ongi see piiriküsimus, kas sind kaasatakse seadusloomesse eksperdina-spetsialistina või sind kaasatakse n-ö juba menetlusosalisena. Selle piiri tunnetamine ei ole alati õnnestunud. Ma kaldun arvama, et enamik riike tegelikult kohtunikonda seadusloomesse ei kaasa. See tähendab seda, et on olemas tugev juristide koolkond või mitu koolkonda, on olemas tugev akadeemiline õigusteadus, on paika loksunud doktriinid, ja sellest tulenevalt ei ole vaja seal piiri peal eksperdina kohtuniku kaasata. Meil on see teistmoodi, sest meil seda potentsiaali väga palju ei ole. Kui Riigikohtu käest on küsitud arvamust, siis ei maksa kunagi arvata, et see on Riigikohtu kui institutsiooni arvamus, see on ikkagi Riigikohtus töötavate kõrge kvalifikatsiooniga juristide, eelkõige nõunike arvamus. Sellepärast kirjutab sellele arvamusele alati alla õigusteabe osakond. See tähendab, et see on analüüs, see on eksperdihinnang, aga mitte mingil juhul kohtuotsus. Siin see vahetegemine ongi. Eks me peame seadusloomes hakkama saama ikka nende inimestega, kes asja tunnevad.

Aseesimees Keit Pentus

Hea Riigikohtu esimees! Kõik küsimused on saanud vastuse ja parlamendiliikmetel teile rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu selle ülevaate eest ja ka ülevaatele järgnenud diskussiooni eest! Avan läbirääkimised. Esimesena saab sõna Keskerakonna fraktsiooni esindaja Evelyn Sepp. Palun!

Evelyn Sepp

Austatud Riigikohtu esimees! Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kõigile nendele eelnevatele aruteludele, kui Riigikohtu esimees siin on esinenud, on eelnenud veel üks protseduur. Opositsiooni esindava erakonna esindajana on mul kurb tõdeda, et seekord põhiseaduskomisjon millegipärast oma panust sellesse arutelusse ei ole andnud. Kindlasti oleksid päris mitmed täna kõne all olnud küsimused väärinud põhjalikumalt arutelu ja ka seadusandja enda kommentaare. Paraku jäime me nendest ilma ja jäime ilma ka võimalusest neid arutada.

Kui Riigikohtu esimees peatus pikalt ülekriminaliseerimise või ülekriminogeensuse teemadel, siis osalt võib sellega nõustuda. Need kaks on tegelikult ju mõlemad ühiskonnaelu korralduse kibedad viljad, ühelt poolt poliitilise populismi ja teiselt poolt sotsiaalmajandusliku või sotsiaalsühholoogilise afekti ilmingud. Mõlema keskne märksõna on ühelt poolt usaldamatus, ja mitte ainult võib-olla kriminaalõiguse devalveerimise aspektist, vaid riigi kui sellise autoriteedi devalveerimise vaatenurgast vaadatuna.

Miks öitseb selles Riigikogus nii viljakalt normiandmise kultuur? Üks võimalik seletus sellele on see, et avalikkuse nõudlus, tellimus on suur. Kerge on deklareerida: "Me tegime selle ära!" Aga meil ei lähe mööda peaaegu ühtegi istunginädalat, kui me ei küsi sisuliselt ühe või teise asja põhjendust, eelduste ja tagajärgede analüüsi, ei nõua ministritelt seletust, kust võetakse ressursse mitte ainult tagajärgede fikseerimiseks, vaid ka ressursse põhjuste väljajuurimiseks ja miks üheks või teiseks puudub tegelikult sageli poliitiline tahe. Eks see viibki n-ö normi andmise soovini, sest muuks ei ole jõudu, tahtmist, oskust, viitsimist ja peamiselt poliitilist tahet.

Teine väga tänuväärne teema, mille Riigikohtu esimees tõstatas, on kahtlemata mitte

ainult õigusabi kättesaadavus, vaid ka õigusemõistmise kättesaadavus. Õigusabi (see oli tõesti väga täpselt sõnastatud) on olemuslikult laen, kuigi põhiseaduse mõttes peaks see olema abi. Olen täiesti nõus eelkõnelejaga, kes juhtis tähelepanu tohutule ressursikulule. Aga õigusabi kättesaadavusel on veel ka teine pool, õigusabi andjate pool. Ma ei usu, et Eesti riik väga paljudes muudes valdkondades sunniks üliolulist teenust osutama märkimisväärselt alla turuhinna. Ma olen kaugel sellest, et kaitsta advokaatide kõrgeid honorare, aga ma juhin siiski tähelepanu sellele, et tegemist on väga kõrge professionaalse taseme ja hea ettevalmistusega inimestega, kes riigi õigusabi osutavad, ühelt poolt, ja teiselt poolt on tegemist üliolulise põhiõigusega, mis peab olema tagatud. See ei saa olla näiline. Tänapäev on see muutunud näiliseks. Peamine argument, millega justiitsminister esineb ja mida ka põhiseaduskomisjon on korduvalt, ilmselt erinevalt õigus- või rahanduskomisjonist, käsitlenud, on see, et me määrame enam-vähem ühe suvalise summa ja see, mitte põhiseaduslikud väärtused, on inimeste põhiõiguste tagamise mõõdupuuks.

Ma küsin kolm minutit lisa-aega.

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisa-aega.

Evelyn Sepp

Veel üks aspekt, mille üle tasub mõelda, on seesama riigilõivude küsimus. Väga sageli oleme me põhiseaduskomisjonis oma arutluskäigus jõudnud selleni, et need on riigile tulu teenimise vahendiks, kuigi oma olemuselt peaksid nad olema konkreetset selle teenuse osutamist rahaliselt tagavad vahendid. Samas võime küsida, kas see ongi õhukese riigi tagajärg, kui riik otsustab, kas kohtuvõim kui selline või õigusemõistmine kui selline on riigi tugiteenus või siiski üks põhilistest funktsioonidest ehk üks võimuharu. On päris selge, et see ei saa olla oma olemuselt isemajandav, vaid see peab olema tagatud niisama kvaliteetselt ja ressursidega samavõrra kaetult kui minu pärast kas või Riigikogu või Vabariigi Valitsus. See on üks oluline võimuharu.

Nüüd statistikast. Loomulikult, statistikat võib teha, tulebki teha, midagi ta meile näitab. Aga hästi oluline on vaadata ka selle taha.

Väga sageli puutume kokku probleemidega, kui me järsku avastame, et väga suur hulk kohtumõistmisi toimub sisuliselt erinevate kiirmenetluste käigus. Hakates analüüsima, mida see varjatult endaga kaasa toob, näeme, et see toob tegelikult kaasa selle, et õigusemõistmist sisuliselt ei toimu. See võib ju vähendada ühe asja menetlemiseks kuluvat aega, see võib näiliselt suurendada efektiivsust või vähendada kulusid, aga samas vähendab see väga selgelt inimeste turvatunnet ja õiglustunnet. Me jõuame taas kord devalveerimise teema juurde tagasi.

Nüüd ka sellest samast kohtureformist, mille suhtes Riigikohtu esimees oli üllatavalt kuri ja kriitiline. Keskerakonna fraktsioon kindlasti ei jaga seda seisukohta, millega siin hurjutati riigikohtunikke, kes tegid meie arvates väga olulise avalduse, mis ei juhtinud mitte ainult Riigikogu liikmete tähelepanu, vaid ka Eesti avalikkuse tähelepanu sellele, mis probleeme kohtusüsteemi korrastav reformiseadus endas tegelikult sisaldab. Kui siin kedagi süüdistada, siis seda väikest gruppi eelnõu väljatöötajaid, kes kas suhtekorralduslikel, poliitilistel, ideoloogilistel või mingitel muudel, isiklikel põhjustel, jättis lahendamata väga palju kaasamisega ja ka n-ö lugupidava kaasamisega seotud küsimusi. Nii et kui kedagi süüdistada, siis mitte siin saalis istujaid, kes on eelnõu menetlusse võtmisega näidanud väga selgelt seda, et nad soovivad kohtureformi arutada, küll aga mitte sellisel kujul.

Lõpetuseks niipalju, et need kolm ettepanekut, millega Riigikogu peaks lähiajal tegelema, on tõepoolest väga sisulised. Keskerakonna fraktsioon neid kindlasti toetab ja lööb kaasa ka oma jõu ja nõuga. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun, Mai Treial, Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindaja! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Mai Treial

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed, Riigikohtu esimees ja külalised! Arutades täna siin Riigikohtu esimehe ettekande põhjal kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise probleeme, peame oluliseks peatuda mõnel meie arvates olulisel ja põhimõttelisel teemal.

Kõigepealt peab Rahvaliidu fraktsioon vajalikuks tunnustada Riigikohtu tegevust põhiseaduslikkuse tagamisel. Sealhulgas väärivad eraldi märkimist kaks Riigikohtu otsust. Riigikohtu 15. detsembri 2009. aasta otsusega tunnustati põhiseadusega vastuolus olevaks liiga suure riigilõivu nõudmine kohtusse pöördumisel. Riigikohus on õigesti ja põhjendatult märkinud, et riigilõivude tõstmine kätkeb endas tõsist ohtu õiguskaitse kättesaadavusele. Kui riigilõivu suurus ei võimalda isikul oma õigusi kohtus realiseerida, on tegu ebaproportsionaalse ja seega põhiseadusvastase riigilõivuga. Riigikohtu üldkogu tegi 16. märtsil 2010. aastal otsuse omavalitsuste põhiseadusliku iseseisvuse tagamisega seotud probleemide kohta ning osutas valitsuse tegematajätmistele, mis rikuvad kohalike omavalitsuste iseseisvuse põhimõtet ja ohustavad seetõttu demokraatliku õigusriigi toimimist. Tuletame meelde, et Riigikohtu üldkogu otsusega on põhiseadusega vastuolus olevaks tunnustatud selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis, esiteks, sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised on riiklikud, teiseks, mis eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ettenähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest. Rahvaliidu fraktsioon peab oluliseks, et Riigikohus seisaks jätkuvalt ja järjekindlalt põhiseaduslike väärtuste kaitsel, seda eriti põhjusel, et kahjuks on praeguse valitsuskooalitsiooni juhtide suust olnud kuulda nihilistlikku suhtumist põhiseadusest kinnipidamise vajadusse. Samuti on Vabariigi Valitsus esitanud Riigikogule teisigi põhiseaduse suhtes kaheldava sisuga eelnõusid, mis on viinud ülekriminaliseerimiseni. Näiteks võib tuua nn allikakaitse eelnõu, mis justiitsministri ja Vabariigi Valitsuse esitatud kujul ei vasta demokraatliku õigusriigi toimimise põhimõtetele. Ülekriminaliseerimisest tulenevaid ohtusid kritiseeris lugupeetud Riigikohtu esimees oma ettekandes igati õigustatult ja põhjendatult.

Rahvaliidu fraktsiooni hinnangul on viimase kolme aasta jooksul ebaproportsionaalselt suurendatud täitevvõimu rolli riigis. Selline

suund on ilmses vastuolus põhiseaduses väljendatud demokraatlikule õigusriigile omase võimude lahususe ja tasakaalu põhimõtetele. Kõik see ahendab demokraatia kandepinda ning vähendab rahva osalemise võimalusi riigi ja ühiskonna asjade üle otsustamisel ning on toonud kaasa inimeste üha suurema võõrandumise riigist koos sellest tulenevate tagajärgedega. Just eeltoodu tõttu on oluline tagada võimude lahususe põhimõttel kohtuvõimu sõltumatuse kaitse kui demokraatliku õigusriigi üks nurgakive. Seoses sellega jagab Rahvaliidu fraktsioon 12 riigikohtuniku avalikus kirjas avaldatud muret kohtusüsteemi sõltumatust ohustavate suundumuste pärast uues, kavandatavas kohtute seaduses. Rahvaliidu fraktsioon toetab riigikohtunike kirjas väljendatud seisukohti, mille kohaselt eelnõujärgne kohtuhaldussüsteem tekitab olulise küsimuse sõltumatu põhiseaduslikkuse järelevalve jätkuvast võimalikkusest Eestis, eelnõujärgne järelevalvesüsteem on üle reguleeritud ja ohuks erapooletule kohtumõistmisele, kohtunike arvu vähendamine eelnõuga pakutud mahus ja nende asendamine kohtuametnikega on põhjendamatu ning eelnõu ei taga jätkusuutlikku finantseerimist. Isegi Euroopa Inimõiguste Kohtu liige Rait Maruste, kes 12 riigikohtuniku avaliku kirja kritiseeris, on olnud sunnitud mõnema, et just nimelt kohtusüsteemi sõltumatuse aspektist vajab kohtute seaduse eelnõu täiendavat läbivaatamist. Rahvaliidu fraktsioon on seisukohal, et uus kohtute seadus peab tagama kohtute tegevuse parema läbipaistvuse ning ausa ja õiglase kohtupidamise mõistliku aja jooksul, samuti tagama stabiilse finantseerimise.

Kõrvuti kohtute sõltumatuse eest võitlemisega tuleb kohtutel ja kohtunikonnal endil tegelda tõsiselt ka kohtuvõimu autoriteedi ja usaldusväarsuse tõstmisega ühiskonnas. Kahetsusväärset on kohtusüsteemi siiski sattunud inimesi, kes ei ole väärinud kohtuniku kõrget ametit ning on kahjustanud õigusemõistmise autoriteeti. Probleeme kohtumõistmise valdkonnas on analüüsinud ja arutanud ka kohtunikud ise oma selle aasta täiskogul. Ka Euroopa Inimõiguste Kohtu liige Rait Maruste avaldas s.a 9. veebruari Eesti Päevalehes väga kriitilise ja mõtlemapaneva loo pealkirjaga "Võimuvaa-kum kohtusüsteemis tuleb täita": "Praegune kohtute kaksikalluvus riigikohtule ja justiits-

ministeeriumile on põhjustanud sisuliselt allumatuuse, juhimatuse ja järelevalvetuse. Võimuvakumi tagajärjeks on kohtuasjade venimine, korralagedus, üsna arvukad distsiplinaarmenetlused ja kohtunike kriminaalkorras karistamised. Seda kõike, kolleegid, on valus ja häbi lugeda. Äsja avaldatud Euroopa inimõiguste kohtu 2009. aasta statistika kohaselt on seal ootel 422 Eesti vastu esitatud pöördumist. Absoluutarvudes on seda rohkem kui Rootsi, Soome või Leedu puhul, *per capita* on aga olukord veel halvem. See näitab, et miski Eesti õigussüsteemis ei toimi. On põhjust arvata, et viga ei ole kaugel praegusest õigus- ja kohtusüsteemist," on ta kirjutanud. Faktide kohaselt on Euroopa Inimõiguste Kohus teinud Eesti suhtes s.a 2. veebruari seisuga 21 otsust, millest tervelt 18 olid taunivad. See tähendab, et 86%-l juhtudest ei olnud Eesti kohtud taganud inimeste põhiseaduslike õiguste kaitset. Põhiliselt on rikkumised olnud seotud ebanormaalsete rikkumisega, sealjuures sellisel viisil, et kohtualusel ei ole olnud kohtueelses menetluses ega ka kohtus võimalik küsitleda süüdistuse tunnustajaid, samuti on need olnud seotud liiga pika vahi all pidamisega kohtueelses menetluses koos ebanormaalsete kinnipidamistingimustega, eriti arvestades, et eeluurimise ajal ei ole inimene veel süüdi mõistetud.

Eeltoodud faktidest võib leida ka seda, et kohtute sõltumatusega seotud probleeme on kas vähe uuritud või vajaksid need veel täiendavat uurimist. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Väino Linde Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Väino Linde

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu esimees! Head sellest päevakorrapunkti huvitatud kolleegid! Ka Reformierakonna fraktsioon on sama meelt nagu eellesinejad, et meile esitatud Riigikohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise olukorra kohta Eestis oli järjekordselt väga asjalik ja asjakohane ning meil on paljugi, mida oma edaspidises töös arvestada ja mille üle järele mõelda.

Jutt ülekriminaliseerimisest, sellest, et meil on peaaegu iga konkreetse teo, üleastumise kohta võimalik leida paragrahv, on kindlasti

probleem. See võib olla poliitikute soovunelm, et näidata, et me jällegi tegime midagi ära, midagi konkreetset ja selget. Aga see ei ole mitte ainult poliitikute soov, vaid sinna ritta võib panna ka päris paljud teiste eluvaldkondade eest võitlejad, on need siis need, kes võitlevad laste õiguste eest, on need naisõigused või teised. Kui ole konkreetset sätet, mingit paragrahvi seadustikus, siis nad justkui ei olekski oma tööd teinud. See tuleb mulle meelde ühte varasemas ühiskondlikus formatsioonis levinud kõnekäändu, et oleks vaid süüalune, küll me juba paragrahvi leiame. Aga see selleks.

Riigikohtu esimehe ettekandes oli juttu ka kohtute seaduse eelnõust. Mis on siis takistanud Riigikogus selle eelnõu menetlemist? Kui austatud Riigikohtu esimees ütles oma ettekandes, et see eelnõu on kogu Eesti kohtunikkonna väljendus, siis see võib nii olla, aga see võib nii olla ainult teatud reservatsiooniga. Sellele eelnõule on avaldanud vastuseisu päris mitmed Eesti kohtunikud, ka Eesti Kohtunike Ühing on avaldanud sellele eelnõule vastuseisu. See on vist ka põhjus, miks Riigikogu mitmed suuremad fraktsioonid on avaldanud seisukohta, et selle eelnõu esimesel lugemisel tuleks eelnõu tagasi lükata. Reformierakonna fraktsioon on avaldanud seisukohta, et seda eelnõu on tarvis menetleda, seda eelnõu saab lugemisel kindlasti parandada ja täiendada, selle eelnõu automaatset väljaarvamist me kindlasti õigeks ei pea. Aga niikaua, kuni ei ole konsensust, on väga raske seda eelnõu Riigikogus menetleda.

Kohtute seaduse eelnõu puhul on väga oluline see, mida tahan ka seoses Riigikohtu esimehe tänase ettekandega välja tuua, et ei saa ju, head kolleegid, õigeks pidada seda, et Eesti kohtunikkonna üle peab järelevalvet üks hoopis teine organ, selleks on kaitsepolitsei, kes viib mõne kohtuniku järjekordselt arestimajja ülekuulamisele, nii nagu see on kahjuks sündinud ka tänasel päeval. See ei saa ju päris õige olla aastal 2010. See näitab seda, et tegelikult meie kohtutel sisemine ametkondlik kontroll puudub, aga see viib kindlasti alla kohtute autoriteedi õigusemõistmise küsimuses, vaatamata sellele, et enamik Eesti kohtunikest on ju ausad ja tublid töörüüdjad.

Kokkuvõtteks soovibki meie fraktsioon Eesti kohtunikonnale jätkuvat ausat õigusemõistmist! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Veel kord parlamendi nimel aitäh Riigikohtu esimehele ettekande eest ja kõigile kolleegidele aitäh diskussioonis osalemise eest! See päevakorrapunkt on sellega ammendatud.

7. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt on õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel kanda esimesel lugemisel ette Riigikogu õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu. Selle eelnõu koostamise üheks ajendiks oli nn laenuubumi ja üleilmse majanduskriisi tagajärgedest tingitud pingeline olukord meie eluasemekrediiditurul. Tuhanded laenuvõtjad, pered, üksikisikud on oma finantskohustuste teenindamisel sattunud tänaseks päevaks makseraskustesse ja peab tõdema, et see probleem ja konkreetne kujunenud olukord ei ole kaugeltki mitte laenuvõtjate põhjendamatust optimismist tekkinud probleem, vaid sellise olukorra eest vastutavad kindlasti ka krediidasutused – pangad ja teised laenuandjad, kes oma tegevuses, konkurentsivõitluses on ebapiisavalt hinnanud finantsriske ja väljastanud laene kergekäeliselt. Seega on see mitmete asjaolude kokkulangemine ja ka koosmõju. Riigikogu õiguskomisjon näeb vajadust seadusandja sekkumise järele, et leida just mõlema poole ehk siis nii võlgniku kui võlausaldaja huve arvestav tasakaalustatud lahendus.

Probleemi tõsidust ja seadusandliku sekkumise vajadust on praeguseks tunnetanud enamik poliitilisi jõude. Kaks Riigikogu frakt-

siooni on algatanud enam-vähem sama teemat käsitlevad eelnõud. Neid on ka õiguskomisjon menetlenud. Me leidsime nende eelnõude menetlemisel, et otstarbekas on reguleerida füüsilisest isikust võlgnike võlgadega seonduvat terviklikumalt ja laiemalt, näha muu hulgas ette terviklik menetlus võlgade ümberkujundamiseks ning muuta olemasolevaid seadusi eesmärgiga tagada võlasuhte pooltele paindlikum õiguslik keskkond, pidades silmas ka võlausaldajate õigustatud huve. Pankrotiseaduse ja juriidiliste isikute võlgade ümberkujundamise ehk saneerimiseaduse kõrval on euroopalikus õigusruumis kindlasti koht ka füüsiliste isikute võlgade ümberkujundamise menetlusel. Seega on nimetatud koht seni olnud Eestis täitmata. Nendel eesmärkidel moodustati eelmise aasta lõpul Riigikogu õiguskomisjoni juurde laiapõhjaline töörühm, kes asus vastavat eelnõu ette valmistama. Töörühma jaoks valmistas eelnõu algteksti omakorda ette väiksem ekspertide töögrupp, kelle liikmetest tahaksin nimeliselt tunnustada eksperdigrupi juhti professor Paul Varulit, Villu Kõvet, Martin Käerdit, Indrek Niklust ja Signe Viimsalu nende väga tänuväärse panuse ja töö eest selle poole aasta jooksul.

Võlakaitse seaduse eelnõu eesmärk on pakuda ajutisse makseraskusesse sattunud füüsilisele isikule võimalust ümber kujundada võlad, ületada makseraskused, vältida pankrotimenetlust, õppida toime tulema tulevikus tekkivate finantskohustustega ning taastada oma maksevõime. Eelnõu peamine sihtgrupp on ligi 160 000 Eesti kodulaenuvõtjat, kellele antakse nimetatud eelnõus praegusega võrreldes märgatavalt suurem kaitse suhetes pankade ehk võlausaldajatega. Eelnõule on koostatud põhjalik seletuskiri ning on valminud ka mitmed sotsiaalsete mõjude analüüsid – ka kohtukorralduslikke mõjusid on analüüsitud – ja need kinnitavad, et Eesti füüsilised isikud on eeskätt just suure võlakoormuse tõttu sattunud makseraskustesse, millest väljatulek, inimestele uue võimaluse andmine on muutunud riiklikult oluliseks küsimuseks, hoidmaks ära vastasel juhul tekkivaid majandus- ja sotsiaalpoliitilisi probleeme, mis paratamatult kaasnevad ju hulga maksejõuetute isikute olemasolu puhul.

Nimetatud eelnõuga luuakse uus hagita kohtumenetluse liik – füüsilise isiku võlgade ümberkujundamine, mis sisuliselt tähendab

maksetähtaja pikendamist, ositi täitmise võimalust või ka kohustuste vähendamist ja see menetlus põhineb sarnastel põhimõtetel saneerimiseseadusega, võimaldades alternatiivi pankrotimenetlusele. Siiski ei ole käesoleva eelnõu puhul tegemist lihtsa saneerimismenetluse laiendamisega füüsilistele isikutele, kuna mõningates aspektides on tegemist füüsiliste isikute erineva kohtlemisega, võrreldes juriidiliste isikutega. Näiteks erinevalt saneerimiseseadusest võimaldab eelnõu võlgade ümberkujundamist olenemata võlausaldajate vastuseisust. Selline lähenemine on tingitud eeskätt juriidilise isiku ja füüsilise isiku olemuslikust erinevusest. Füüsilise isiku makseraskused seavad ohtu esmajoonel temale ja tema pere liikmetele äraelamiseks hädavajalike väärtuste säilimise, juriidiliste isikute puhul sellist otsust ohtu ei ole, neid saab vajaduse korral ka likvideerida. Seega täidetakse eelnõuga tegelikult ka üks tühik meie õigusruumis. Siiani puudub meil, erinevalt teistest arenenud riikidest, kellest osa praktiliselt on eelnõu seletuskirjas võrdlemisi detailset püütud peatuda, konkreetset reguleeritud füüsiliste isikute võlgade ümberkujundamise võimalus ja ka vastav alternatiivne paindlik mehhanism pankrotimenetluses.

Ja nüüd mõni sõna eelnõu põhimõtetel lähtekohtadest. Kõigepealt on oluline märkida, et eelnõus kavandatud menetlus eeldab alati võlgniku initsiatiivi, võlgniku aktiivsust. Põhimõtteks on, et füüsiline isik peab ise suutma välja pakkuda lahenduse oma võlgade tasumiseks. Võlausaldaja ja kohus hindavad võlgniku plaani reaalsust teostatavust ning kohus kinnitab võimaluse korral võlgade ümberkujundamise kava.

Menetluse teiseks eelduseks on seega, et võlgnikul on mingigi reaalne vara, mingigi sissetulek, mille arvel võlgu tasuda, samuti huvi vältida enda suhtes pankrotimenetlust, vajadus teha pingutusi, vajadus enda algatusel pakkuda välja kava vastavate kohustuste ümberkujundamiseks. Juhul kui võlgnik on muutunud juba täielikult maksejõuetuks ja puudub nähtav perspektiiv võlgade vähemalt mingiski mõistlikus osas tasumiseks, jääb tema jaoks endiselt ainsaks lahenduseks pankroti väljakuulutamise ja pankrotimenetluse järgselt võlgadest vabastamise menetlus.

Eelnõu koostamisel peeti silmas nii võlgniku kui võlausaldaja õigustatud huvide tasa-

kaalustatud kaitsmise vajadust. Võlausaldaja huvides lähtutakse võlgade ümberkujundamise menetluses alati põhimõttest, et võlausaldaja ei tohi menetluse tulemusena sattuda halvemasse olukorda, võrreldes sellega, mida ta saaks võlgniku vara pankrotimenetluses realiseerimisel ja sellele järgnevalt veel kuni võlgniku võlgadest vabastamiseni.

Võlgniku huvides on aga kavaga optimeeritud kohustuste täitmise nimel heas usus teatud täielikult täita kavaga ettenähtud kohustused, et seeläbi pankroti vältides oma maksevõime ajapikku taastada ja mitte varatuks muutuda.

Need kaks tingimust ehk esiteks, et võlausaldaja peab kokkuvõttes saama nõuded rahuldatud suuremas ulatuses kui pankrotimenetluses, ja teiseks, et võlgnik peab selle tagamiseks omama reaalseid võimalusi ning aktiivselt tegutsema, on ühtlasi menetluse pääsemise lävendiks. Muid nõudeid hetkel menetluse pääsemiseks välja pakutud ei ole.

Ümber on võimalik kujundada igasuguseid võlgu, nii sissenõutavaks muutunud kui ka kestvuslepingute puhul veel mitte tekkinud ja veel mitte sissenõutavaks muutunud nõudeid. Osa kestvuslepingute, näiteks laenulepingu või sõidukite liisingulepingu puhul on võimalik nende erakorraline ülesõtlemine, mille tagajärjel muutuvad need nõuded sissenõutavaks, ja seejärel nõuete ümberkujundamine. Samas aga peavad eluks vajalikud kommunaalteenuste osutamise lepingud üldjuhul kehtima jääma ning sealt tulenevate nõuete ümberkujundamised toimuma eeskätt maksetingimuste muutmise teel.

Võlgade ümberkujundamine tähendab kolme võimalikku viisi, meetet: kohustuste täitmise tähtaja pikendamise võimaldamine, osadena täitmise võimaldamine või kohustuse vähendamine. Kohustuste vähendamist ei ole ette nähtud kahel juhul, mis on eelnõu §-s 2 ka märgitud – elatisnõuete ja tahtliku õigusvastase teoga tekitatud kahju hüvitamise nõuete puhul.

Võlgnik vabaneb kavaga ümberkujundatud kohustustest kava lõpptähtaja saabumisel, kui ta on kava täies mahus täitnud. Võlgniku motivatsiooni esitada tõeseid ja kõikehõlmavaid andmeid oma võlgade kohta, samuti kava nõuetekohaselt täita, hoiab kõrgel asjaolu, et vastupidisel juhul riskib ta kava tühistamisega,

mis toob kaasa kõigi kavaga saavutatud positiivsete tagajärgede äralangemise tagasiulatvalt. See tähendab, et taastuvad kõik vanad võlad, mis on vahepeal veelgi suurenenud juurde arvestatud kõrvalnõuete võrra.

Oluline printsiip selles eelnõus on see, et pandiõiguse aluspõhimõtteid ei muudeta. Nii kinnis- kui vallaspandiga tagatud nõuete ümberkujundamine saab ka edaspidi toimuda vaid pandipidaja nõusolekul, kuid pandiga tagamata nõudeid, milleks on näiteks ka pandieseme müügist saadud raha arvel võlausaldaja rahuldamatada jäänud nõudeosa, on võimalik ümberkujundada ja muu hulgas ka vähendada. Võlgade ümberkujundamisel peab kohus võlausaldajaid üldjuhul võrdselt kohtlema.

Eelöeldust tulenevalt pakub eelnõu suuremat kindlustunnet näiteks raskustesse sattunud kodulaenuvõtjatele. Kuna pandiga tagamata nõuete osas võimaldab eelnõu ka kohustuste vähendamist, peaksid pangad võlausaldajatena tingimustes, kus tagatisvara väärtus on oluliselt vähenenud, olema senisest palju paremini motiveeritud kodulaenuga ajutiselt hättajäänutele laenupuhkust andma, nende võlgnike makseid ajatama või osalist täitmist võimaldama.

Uus menetlus muudaks senist pankade praktikat, mille kohaselt tagatise müümise järel rahuldamatada jäänud nõude osale rakendatakse ebamõistlikke tarbimislaenuintresse ja muid kõrvalnõudeid, sest kohus saab vastavalt nimetatud eelnõule kõrvalnõudeid ju oluliselt vähendada. Seega saaks kohus eelnõu jõustumisel pakkuda selget alternatiivi pankade praegusele jõupositsioonile. Lisaks keelatakse eelnõu § 40 punktis 2 sisalduva asjaõigusseaduse muudatusega koduomanikult täiendava tagatise nõudmine, kui tema põhiliseks eluasemeks oleva kinnisasja väärtus on üldise või kohaliku turuolukorra muutumise tõttu vähenenud.

Menetluse käigus võib võlgnikul kui nõrgemal osapoolel tekkida vajadus nõustaja järele. Eelnõu kohaselt saab kohus võlgniku taotlusel või ka omal initsiatiivil otsustada nõustaja kaasamise, kuid nõustaja kulud jäävad sel juhul võlgniku kanda. Tõenäoliselt ei ole nõustaja kaasamine siiski suurele osale isikutest kulukuse tõttu jõukohane, mistõttu menetlusökonomiat silmas pidades ei näe eelnõu ette kohtueelset kohustusliku nõustamise või kompromissi otsimise menetlust. Praegu

on makseraskustesse sattunud isikutel võimalik saada võlanõustamist kohalike omavalitsuste juures tegutsevate võlanõustajatelt, keda Eestis on juba päris mitmes omavalitsuses, kaasa arvatud suuremad Eestimaa keskused, linnad. Samuti tegelevad pangaliidu kinnitusele nõustamisega kommertspangad ning eeldatavasti on võlgnikul neid abivahendeid ja nõustajaid silmas pidades võimalik end oma õigustega ka vajalikul määral kursis hoida.

Menetluskulud jäävad eelnõu kohaselt poolte kanda, kuid võlgnikul on vajaduse korral võimalik taotleda riigilt menetlusabi, välja arvatud riigilõivu tasumine, mis on piiritletud 500 krooniga, mida ta ei pea kava nõutekohase täitmise korral hüvitama. Seega on ka siin mõeldud sellele, et vastav menetlus oleks võimalikult avatud ja taskukohane nendele inimestele, kes seda abi vajavad.

Vältimaks põhjendamatuid ja pahauskseid kohtusse pöördumisi, võib kohus otsustada võlausaldajate menetluskulude jätmise võlgniku kanda juhul, kui võlgnik on teadlikult esitanud valeandmeid, põhjendamatuid taotlusi või tõele mittevastavaid vastuväiteid.

Eelnõu jõustumisel riigile kaasnevad menetlusabi kulud on Justiitsministeeriumi hinnangul ca 6 miljonit krooni, eeldusel, et aastas tuleb menetlusabi anda ligikaudu tuhandes asjas, nii nagu on oma analüüsis järeldanud Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi osakond. Sellele lisanduvad veel kohtute töökoormuse kasvust ja kohtunike koolitusvajadusest tingitud kulud. Samas tuleb märkida, et eelnõu jõustumine toob kaasa selle, et erinevates menetlustes lahendatavad probleemid, nagu näiteks nõuete suuruse kindlaksmääramine, täitemenetlusealased vaidlused ja pankrotimenetlus, satuvad nüüd osaliselt sellesse uude loodavasse menetlusse, millega kohtute töö sisuliselt n-ö kujundatakse, profileeritakse ümber. Lisaks peaks koormust riigieelarvele vähendada asjaolu, et eelnõu võimaldab kohtute olemasoleva ressursi paremat kasutamist ja kohtu ülesandeid saavad kohtunike asemel eelnõu kohaselt täita kohtunikuabid.

Nimetatud eelnõu on planeeritud jõustada 1. jaanuarist 2011, et jääks piisav ajavaru vajalike koolituste läbiviimiseks ja eelarvevahendite kavandamiseks. Riigikogu õiguskomisjon otsustas 13. mai istungil konsensusega viia eelnõu esimene lugemine läbi täna, neljapäe-

val, 20. mail, ettepanekuga esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on tavapärase, kümme päeva, 3. juuni kell 6 õhtul. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka mõned küsimused. Esimesena saab küsimuseks sõna Mai Treial. Palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei leidnud siin niisugust põhimõtet, milline on intresside ja põhivõla vahekord tagasimaksmise puhul. Kas see on niimoodi, et kui on võlgu, siis tuleb esimesena kindlasti tagasi maksta intressid ja põhivõlad jäävad pärast maksta, ütleme, et need on siis ajatatud või mis nendega on toimunud? Milline on intresside ja põhivõlgade tagasimaksmise vahekord?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nimetatud eelnõu rõhutab peale mitme muu põhimõtte, millest ma rääkisin, individuaalse lähenemise tähtsust ehk siis seda, et iga konkreetne kaasus, iga konkreetne juhtum, kus leibkond on jäänud makseraskusse või on tõenäoline makseraskuse tekkimine, et ei suudeta oma kohustusi nende sissenõutavaks muutumise ajal täita, kaalutakse läbi eraldi, lähtudes individuaalsest kaasusest. See tähendab, et ka vastus sellele küsimusele on n-ö kaasusepõhine. See sõltub sellest, millised nõuded on konkreetset hetkel vastaval isikul, vastaval leibkonnal üleval. Kui me toome näite põhinõude kohta, mis on jäänud üles näiteks juhul, kui on realiseeritud isiku eluase, mis on olnud tagatiseks vastavale põhinõudele, aga põhinõudena jääb üles ikkagi teatud osa, sest tagatis ei kata kogu põhinõude ulatust, siis on vastava seaduse kohaselt võimalik ümber kujundada ka see üle jääv osa. Vaidlused on meie töörühmas olnud üsna pikad ja põhjalikud. Kindlasti peatume me jätkuvalt sellel, kas on võimalik põhinõuete ümberkujundamine või võib see ümberkujundamine piirduda ainult kõrvalnõuete, nagu näiteks viivised või intressid.

Seega sõltub see igal konkreetset juhul sellest, millised nõuded on üleval, mida tahtakse ümber kujundada, ja sellest lähtuvalt langetab kohus juba vastava otsuse, mille initsiatiiv tuleb taotluse kaudu alati võlgnikult.

Samas ei ole kohtul vastavalt § 24 lõikele 4 võimalik teha otsust, mille kohaselt võlausaldaja jaoks muutub võlgade ümberkujundamise ulatus ja viis ebasoodsamaks sellest, mida võlgnik taotleb.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma olen veendunud selles, et suurem osa võlaraskustes eluasemelaenude võtjatest on ausad inimesed ja sattunud raskustesse selle tõttu, et on kaotanud töö. Aga on ka üks grupp inimesi, kes ei ole mitte selle masu tõttu raskustesse sattunud, vaid nad pole ka enne masu töötanud. On teada väga konkreetseid juhtumeid, et inimene ärpleb, et tal pole Eestis 20 aastat töökohta olnud, tal ei ole pangaarvet Eestis, aga suur võlg on peal ja nüüd ta naerab, et Eesti riik tuleb appi ja kustutab tema võlad. See on võib-olla veidi utreeritud – keegi lausa ei kustuta. Aga kas ei ole võimalik teha seaduses ka seda vahet, mille tõttu võlgnik on raskustesse sattunud?

Ken-Marti Vaher

Eks kohus tuvastab igal konkreetset juhul erinevaid aluseid ja põhjendusi. Kogu selle menetluse mõte on ju püüda aidata, nii nagu te oma küsimuses väga õigesti viitasite, ausaid ja korralikke võlgnikke, kes on tõesti sattunud makseraskustesse näiteks selle tõttu, et leibkonnas on üks isik töö kaotanud ja sissetulekud on oluliselt vähenenud. Võtame näiteks lastega noored pered, kelle puhul võib üsnagi selgelt eeldada, et see on ajutine makseraskus. Just nimelt sellistele inimestele, kes soovivad ise pingutada, kes esitavad täpsed andmed oma varalise seisukorra kohta, kes ei esita valeandmeid, kellel on tahe ja soov oma maksejõulisust taastada ja sellest raskest olukorrast välja tulla, kus kohustused ületavad sissetulekuid, loobudes loomulikult mitmestki hüvest, mida on saadud võlakohustuste suurenemise teel, ongi peamiselt see menetlus suunatud.

Ma arvan, et teisel lugemisel saame me arutada seda küsimust, kas on vaja mingit täiendavat lävendit. Lävendi all ma mõtlen tingimust, määratlemaks ära need isikud, kes aplikeeruksid või vastaksid nendele nõuetele, mil-

le kohaselt on võimalik kohtult võlgade ümberkujundamist taotleda. Selle juurde, kas on võimalik sellise lävendi sõnastamine, tuleme kindlasti tagasi. Jah, see lävend oli, nii nagu teile tõenäoliselt teada on, mingites esialgsetes eelnõu versioonides sees, tööruhmas aga võeti see välja väga tugevate vaidluste ja vastuseisu tõttu. Proovime leida sellele küsimusele vastuse just nimelt sellest lähtuvalt, et vältida kohtute ummistamist selliste taotlejate poolt, kes tõenäoliselt ei saa võlgade ümberkujundamist, vaid kelle suhtes võiks olla sobivam mõni muu menetlus, nagu näiteks see palju räägitud pankrotimenetlus, mille kasutamine on Eestis aastatega suurenenud ka füüsiliste isikute puhul, ja on väga tuntud eraisikuid, kes on selle pankrotimenetluse protsessi pidanud läbima. Jah, soov kohaldada vastavat võlgade ümberkujundamise, võlakaitse menetlust eelkõige korralikele, tublidele, peamiselt väliskeskkonnast tingitud põhjustel ajutiselt makseraskusse sattunud isikutele on meis kõigis väga tugev.

Aseesimees Keit Pentus

Erik Salumäe, palun!

Erik Salumäe

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma puudutaksin ka kohtute töökoormuse küsimust, millest oli siin eelmises päevakorrapunktis Riigikohtu esimehe ettekande ajal päris palju juttu. Eelkõige on see probleem seotud ka kuludega. Me nägime õiguskomisjonis sel nädalalgi, kuidas Siseministeerium näiteks tunduvalt väiksemat summat planeeris alles aastaks 2013. Selle planeeritud jõustumise puhul kindlasti tekib see teema, mida on püstitanud nii Justiitsministeerium kui ka kohtunike ühing eelkõige sellest aspektist, et muud kohtuasjad võivad hakata venima, kui neid menetlusi tekib väga palju. Kuidas võiks sinu arvates komisjoni edasises menetluses seda probleemi leevendada? Kas ühe variandina võiks kõne alla tulla ka see, mis on olnud laual, ehk et peab olema dokumenteeritud võlgniku ja võlausaldaja eelnev kokkulepe või kokkuleppele mittejõudmine sellesse kohtumenetlusse jõudmiseks?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Kindlasti on kohtute töökoormuse teema olnud meie laual mitmel korral. Kohtunike ühingu esindajad on ära kuulatud ja saadud ka mitmeid võimalike mõjude hinnanguid, mis puudutab kohtute koormust. Ma arvan, et väga paljuski algab vastus sellele küsimusele prioriteetsusest, milliseid teemasid, milliseid küsimusi me hindame praegusel hetkel oluliseks selleks, et majanduskriisist tulenevaid mõjusid ühiskonnale vähendada või leevendada, ja milliseid me ei hinda. Minu hinnangul on küsimus alati ju tahtes, kas leida vastavad vahendid. Küsimus ei ole ju selles, et mõelda välja argumente ja põhjendusi, miks mitte midagi ei saa teha. Seda oskame me kõik väga hästi. Ja väga selgelt sõltub asi ka poliitilisest tahtest, kas me tahame nimetatud menetluse kehtestada Eestis võimalikult kiirelt, andes loomulikult asjakohase üleminekuaja kohtute koolitamiseks, ja rakendada see 2011. aasta alguses, nagu eelnõus on täna kirjas, või on ette nähtud siin mingi muu üleminek – kas pikem või lühem, seda me saame teisel lugemisel arutada. Ma arvan, et me saame tõsiselt kaaluda ka seda ettepanekut, mille sa tegid.

Mõnes Euroopa riigis on mindud vastupidises suunas. Need on arenenud Euroopa riigid, kus võlausaldaja ja võlgniku eelneva kohtuvälise kokkuleppe pingutus on võetud tegelikult välja ehk siis seadusest tulenev nõue kokku leppida või vähemalt püüda leida kokkulepet kohtuväliselt enne, kui on üldse võimalik kohtu poole pöörduda, on võetud välja, kuna ta on osutunud ebapiisavaks ja mitterakendatavaks ning samuti on pikendanud bürokraatlikult vastava menetluse toimimist.

Me tahame ju, et võlgade ümberkujunduse menetlus oleks võimalikult kiire, võimalikult tõhus ja loomulikult ka odav. Odavuse aspekt on ka see, mida ma ettekandes puudutasin. See puudutab eelkõige kõiki neid kulusid, mis kaasnevad võlgnikule selles menetluses osalemisel.

Nii et eks ta paljuski sõltub ka nende mõjude hindamisest, mida siin on nii Justiitsministeerium, nii Riigikogu Kantselei vastavad tugiasutused kui ka kohtunike ühing prognoosinud, et kui palju neid asju saab olema. Kas neid saab olema esimese aasta jooksul 500, 1000, mitu tuhat jne? Sellest tulenevad ka vastavad ressursid. Ma arvan, et oluline edasimi-

nek on see, et me võimaldame ka kohtunikuabidel vastavat menetlust läbi viia. Ma arvan, et kohtunikuabidele määratav kulutus on oluliselt väiksem kui kohtunikele määratav. Võib-olla on võimalik astuda siit veel üks samm edasi. Ka see võib olla minu arust laua peal. Aga arutame neid teemasid ja loomulikult sellise uue menetlusega kaasnevad just praktilised rakenduslikud asjad ning tuleb kõik väga põhjalikult läbi kaaluda enne, kui me jõuame selle seaduse vastuvõtmiseni.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab ühte avalikkuses enim segadust ja ka vastandlikke emotsioone tekitanud põhimõtet selles seaduses. Nimelt on avalikkuses väidetud, et uue seadusega võimaldatav võlakohustuste vähendamine ei vasta põhiseaduses sätestatud õigustatud ootuse põhimõttele. Kui suureks teie peate seda riski, et mõne huvigrupi esindaja võtab selle sätte uuest seadusest, millega võimaldatakse teatud juhtudel võlgnikel taotleda kohtult oma võlakohustuste vähendamist, ja vaidlustab selle näiteks Riigikohtus?

Ken-Marti Vaher

Täna selle küsimuse eest! Seaduseelnõu seletuskirjas on püütud ka põhjendada sedasama lähenemist. Tuletan meelde, et nii pankrotiseadus kui ka juriidilistele isikutele kehtiv saneerimisseadus on kohaldatud samuti neile võlakohustustele, mis on tekkinud enne seaduse jõustumist, ehk siis mõlemad sarnast teemat reguleerivad, maksejõuetust reguleerivad seadusandlikud aktid on rakendatud täpselt samasuguse põhimõtte järgi. Selles mõttes ei muuda see võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus mitte midagi. Ta ei loo mingit uut põhimõtet ega lähe mingite, minu hinnangul, põhiseaduses sätestatud õiguspärase ootuse ja muude põhimõtetega vastuollu. Kui me nüüd läheneksime selles seaduses jõustumisele või ka praegustele kohustustele kuidagi teistmoodi, siis peaks see minu hinnangul väga põhjendatud olema. Vastupidi, just see uus lähenemine peaks olema argumenteeritud. Seetõttu ma isiklikult näen pigem seda, et me proovime

selgitada vastavatele huvigruppidele ka asjaolu, et tegemist on ühe vundamendikiviga sellises maksejõuetusõiguse alusmüüris tervikuna, mis on Eestis praegu lihtsalt puudu. Ärgem unustagem ära ka ühte olulist asja, et juriidiliste isikute puhul on kohustuste vähendamine samuti võimalik. Jah, küll teatud tingimustel, selleks peavad olema teatud ekspertide hinnangud, aga see on võimalik ja ma arvan, et selles osas hoiab võlakaitse seadus saneerimisseaduse üldisest mudelist kinni.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Mai Treialilt, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Intresside ja põhivõlgade vahelist olukorda tegelikult siin seaduses tõepoolest ei reguleerita ja see võimalus võib ju nõustamise käigus ikkagi niimoodi ka langeda, et enne intressid ja põhivõlg, siis küll teatud proportsioonides, järele. Ühelt poolt olen ma natuke hämmastunud, et kui me sageli seame endale eesmärgiks just angloameerika õigussüsteemi, siis praegusel juhul me näiteks angloameerikalikku võimalust, et võlavabastus võiks olla tagajärjeks sellele, kes on jäänud hammasrattaste vahele, nagu üldse ei käsitle. Aga rohkem teeb mulle muret nõustajate küsimus ja nõustamise ülesanded. Kas see on omavalitsustega läbi räägitud? Praegu on §-s 19 nõustaja ülesanded väga laiad, vastutus väga suur. Kuidas omavalitsused toime tulevad?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Mina ei ole kuulnud, et me võtaksime Eestis nii väga malli ühest või teisest õigussüsteemist. Tuletan meelde, et me kuulume ikkagi Mandri-Euroopa õigussüsteemi. Me püüame aga siiski õppida mitmelt poolt, mitte ainult jäigalt vaid Saksamaa näitest kinni hoida. Ma ei hakka sellel väga üldisel küsimusel pikalt peatuma, aga praegusel hetkel loome me Eestis sarnase menetluse, mis on nii väga mitmetes Euroopa riikides kui angloameerika õigussüsteemiga riikides. Nii et selles mõttes üritame pigem leida seda ühisosa.

Nõustajate küsimus on väga oluline küsimus ka paljudes teistes Euroopa riikides. Praegusel hetkel saab seda praktikast analüüsida ja

üldiselt on omavalitsuste kohustusena arenenud Euroopa riikides võlanõustaja instituut välja arendatud. Ka Eestis oleme õnneks juba praegu selles suunas liikunud. Kui eelmise aasta lõpul meile väideti, et Eestis võlanõustajaid sisuliselt ei ole, siis meie viimastel komisjoni istungitel on saanud selgeks, et mitmed omavalitsused tegelevad võlanõustamisega.

On teada ka Sotsiaalministeeriumi kava sotsiaalhoolekande seaduse muutmise kohta, kuhu kirjutatakse sisse võlanõustamise vajadus ühe omavalitsuse osutatava teenusena. Siin seaduses on praegu välja pakutud võimalus kaasata nõustaja juba kohtu poolt, et inimest võlgade ümberkujundamise kava kirjapanekul abistada. Me ei ole seda kohustusena seadnud just nimelt kulude tõttu. Ma arvan, et on palju inimesi, kes saavad ise hakkama oma isiklike kohustuste ümberkujundamisega vastavalt nendele standarditele, mida justiitsminister kehtestab selle seaduse alusel, et muuta see inimestele võimalikult kättesaadavaks ja lihtsaks. Need avalduse, taotluste blanketid, vastavad lisad, mida tuleb kohtule võlgade ümberkujundamise kavana esitada, peaksid olema inimestele võimalikult selged ja arusaadavad.

Aga meil on praegu olemas isegi selliseid võlanõustajaid, kes on saanud praktikat teistes Euroopa riikides. Nii et me liigume selles suunas juba praktiliselt sellest majandusolukorrast tulenevalt, kus me viibime, sest paljud inimesed pöörduvad omavalitsuste poole ning küsivad nõu ja küsivad abi. Kindlasti kavatsame anda omalt poolt, õiguskomisjoni poolt signaali, et sellise teenuse edasiarendamine või täiendav väljaarendamine peaks olema tähtis, ja ma loodan, et paljud omavalitsused tulevad sellega üha rohkem kaasa just nimelt nüüd, kui me loodetavasti suudame kehtestada uue võlgade ümberkujundamise menetluse selle eelnõu menetlemise kaudu.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te mainisite, et see eelnõu eeldab individuaalset lähenemist ja mitte kõiki inimesi, kes võlgadega hädas on, ta ei aita. Paljud peavad valima pankroti või mõne muu viisi. Minu küsimus ongi väga individuaalse näite kohta. Näiteks perekond, kus

mõlemad abikaasad on kaotanud töö, on otsinud tööd juba üle poole aasta, lootust väga ei ole ja eluasemelaen on 1,5 miljonit. Aga praeguse kodu turuväärtus on miljon. Kas nemad saavad sellest seaduseelnõust abi, ja kui saavad, kas neile jääb kodu alles või läheb see kiirmüüki?

Ken-Marti Vaher

Täna selle küsimuse eest! Meil on praegu kõikide maksejõuetute inimeste või nende, kellel on tekkinud ajutised makseraskused, abistamiseks olemas vaid pankrotiseadus. Ja see pankrotiseadus on jäik, ta ütleb, et kui inimesel on tekkinud oma kohustuse täitmisega viivitused või tõsised probleemid, siis on võimalik saada võlgadest vabastus pankrotimenetluse kaudu viie aasta pärast, kui ta on selle aja jooksul sisuliselt olnud ühemõtteliselt võlausaldajate diktaadi all, andnud ära enamiku oma sissetulekutest, aga täitnud ka oma kohustusi ja seeläbi näidanud, et ta on tubli võlgnik.

Me loome täna siia juurde alternatiivse võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse menetluse, mille eesmärk on vältida selliseid juhtumeid, kus inimene või perekond on juba tegelikult laostunud, ja anname talle võimaluse juba varakult pöörduda kõigepealt loomulikult võlausaldaja poole – kelle poole, ma eeldan, pöörduvad inimesed esimesena –, aga tõenäoliselt sealt mitte abi saades minna kohtusse ja öelda, et neil on probleeme, nad on teinud teatud vea oma kohustuste hindamisel ja tahavad neid ümber kujundada ning sellega vältida sedasama seisust, mida ma kirjeldasin, ehk siis pankroti ehk täieliku pöördumatu maksevõimetuse seisust.

Kui te räägite kodulaenust ja kodulaenuvõtjatest, nendest inimestest, kellele on antud ja kes on ise võtnud enda peale kohustuse tagasi maksta eluasemelaenu, millega on kodu soetatud, siis nendele inimestele pakub vastav seadus väga märkimisväärset kaitset kas või juba seeläbi, et keelatakse ära täiendava tagatise nõudmine pelgalt kinnisvaraturu languse tõttu. Samuti öeldakse võlausaldajale, et see tema näites toodud 500 000-kroonine auk, mis jääb üles, kui kodu praegu realiseeritakse, on võimalik ümber kujundada, mis tähendab ka vähendamist. Võlausaldaja hakkab sellest tulenevalt palju enam mõtlema, kas on mõtet täna seda kodu realiseerimisse suunata või pigem

oodata ja anda sellele perele teisi võimalusi, anda täiendavat maksepuhkust või muid võimalusi selleks, et inimene saaks oma raskustest üle, kas või ükski pereliige saaks uuesti tööd ja oleks võimalik kodulaenu maksta. Ma arvan, et inimesed kaaluvad loomulikult läbi ka oma teiste varade realiseerimise, teistest kohustustest loobumise ja samuti selle, milline on võimalus saada sellest makseraskusest üle ja millise aja jooksul. Kui midagi üle ei jää, siis tuleb loomulikult langetada otsus, kas on mõistlikum oma kodust loobuda ja minna hoopiski üüripinnale. Aga selle eelnõu peamine eesmärk on kaitsta just nimelt kodulaenuvõtjaid selle eest, et nende kodu kallale ei minda kiire sündmüügiga, mida ju praegu praktikas tehakse, sest enamik eluasemelaene on laetud kohese sundtäitmise klausliga, mis tähendab, et nii kui kukub 61. päev ja inimene on võlgu, on võimalik minna täituri juurde ja panna see kodu müüki, kui võlausaldaja ainult seda soovib.

Aseesimees Keit Pentus

Erik Salumäe, teine küsimus, palun!

Erik Salumäe

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Puudutaksin ühte teemat, mis on olnud kõigi nende arutelude käigus laual, aga millest sa võib-olla oma ettekandes liiga palju ei rääkinud. See on § 24 ehk ümberkujundamiskava kinnitamine. Eelkõige on see laual olnud selles kontekstis, et kui saneerimismenetluse käigus on võlausaldajate huvide ja arvamustega rohkem arvestatud, siis siin on põhiorhk langenud kohunikule, kes võib ka võlausaldajate soovide eirata. Kuidas sa hindad seda, kas see rõhuasetus või tasakaalukoht võiks menetluse käigus veidi muutuda, et võlausaldajate soovid oleksid paremini kaitstud?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Me oleme vaielnud võlakaitse töörühmas selle paragrahvi üle palju ja pingsalt. Enamiku ekspertide sõnul, kes seda eelnõu on ette valmistanud ja aidanud kaasa mõelda, on nimetatud paragrahvi olemasolu kaaluka tähtsusega. Just nimelt selle võimaluse olemasolu, et kui kokkulepet ei saavutata, on siiski võimalik kohtul langetada otsus, mis ei pruugi kattuda võlausaldajate otsusega, ja sel-

line praktika on ka enamikus arenenud Euroopa riikides, just nimelt lähtudes sellest, et tihti ei jõua võlausaldajad kokkuleppele, kuna nende huvid käivad üksteisele risti vastu. Sellest lähtuvalt on ikkagi kohus erapooletu hindajana ja teatud kohtupraktika alusel suuteline (ma arvan, et selline õigus peaks olema) langetama otsuse, mis võiks arvestada mõlema poole huve võimalikult palju – loomulikult erinevate klauslitega ja ärgem unustagem ära ühte põhilist klauslit, et sellesamas võlgade ümberkujundamise menetluses saab võlausaldaja selle võlgade ümberkujundamise kavaga ikkagi rohkem tagasi, kui pankrotimenetluse kaudu, millesse tõenäoliselt inimene ju suunatakse juhul, kui võlausaldaja ei lepi võlgnikuga kokku kohustuste ümberkujundamise suhtes.

Aseesimees Keit Pentus

Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Mind häiris selle küsimuste-vastuste voores üks koht, kus hea ettekandja ütles: võlausaldaja poole pöördudes ja tõenäoliselt sealt mitte abi saades. Mind huvitab, millele selline väide ja eeskätt hinnang, et tõenäoliselt abi ei saada, tugineb, sest mulle teadaolevalt on just nimelt kodulaenu kontekstis neid, kellel on tekkinud viivitusi, võib-olla suurusjärgus mõned tuhanded, aga neid, kelle puhul on tegelikult mindud kõige ekstreemsemate võimalike stsenaariumideni, on minu teada suurusjärgus alla 100. Ja nende viimaste puhul on vähemalt pangaliidu andmetel eranditult tegemist isikutega, kes ise keelduvad koostööst.

Ken-Marti Vaher

Täna! Sündmüüke on sadades, neid ei ole alla saja. Üldiselt saan ma kirjeldada neid juhtumeid, ja ma arvan, et ka mitmed teised Riigikogu liikmed võivad kirjeldada neid juhtumeid, mis tulenevad elust, just nimelt suhtlemisest pankadega, võlausaldajatega 2009. aasta jooksul. On olnud teatud paindumatust, kui rääkida vastutulekust eluasemelaenu kohustuste ümberkujundamiseks. Samas on signaale, et alates sellest, kui Riigikogu on hakanud nimeetatud teemaga tõsiselt tegelema, on tulnud jällegi konstruktiivseid sõnumeid, et pangad

on hakanud oma suhtumist muutma. Ehk siis põhimõtte, mis praegu on, et eluasemelaenulepingud on allutatud kohesele sundtäitmisele, annab jõupositiooni ja n-ö selge jõuõla võlausaldajale ja pankadele. Kui on tegemist võrdlemisi kergeuskliku võlgnikuga, siis on võimalik seda positsiooni kindlasti ära kasutada. Selle seaduse eesmärk on sellise jõupositiooni vältimine ja tasakaalu leidmine selleks, et ka võlgnikul oleks võimalik oma õiguste eest seista.

Probleeme, mis tulenevad sellest samast kohesest sundtäimisest, on mitmeid, kaasa arvatud ka kõrvalnõuete liigne suurus. Ma kirjeldasin oma ettekandes ka neid juhtumeid, mida on aastast 2009, aga ka varasematest aastatest, kus tegelikult realiseeritud tagatis põhiosa nõuet ei kata, mis iseenesest kõlab täiesti jaburalt, sest tagatise eesmärk ongi ju katta põhinõuet ja see tagatis on tavaliselt palju suurem kui põhinõue üldse. Aga me oleme praegu jõudnud olukorda, kus tegelikult tagatiste väärtused on sedavõrd langenud, et nad isegi ei kata põhinõuet. See osa, mis tagatise realiseerimisest üles jääb, on laetud tarbimiskrediidi intressidega, mis ületab mitu korda seda intressi, neid kõrvalnõudeid, mida inimesed on pidanud maksma eluasemelaenulepingu kohaselt.

See on olukord, mida ma kirjeldasin, ja nii, nagu ma aru saan ja olen saanud kinnituse ka omalt poolt, nagu teie pangaliidu poole pealt, on nende vastutulek või paindlikkus tänaseks päevaks suurenenud. Ja seda saab ju ainult tervitada. Selle seaduse eesmärk on sellist paindlikkust just nimelt eluasemelaenuvõtjate suhtes suurendada või siis, ütleme, jäädvustada.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Mind huvitab üks paragrahv selles eelnõus, mis puudutab pankrotiseaduse muutmist ehk siis neid inimesi, kes tõenäoliselt on juba oma vara kaotanud ja kelle puhul, kui nad lähevad praeguses pankrotiseaduses sätestatud võlgadest vabastamise menetlusse, on selle vabastamise menetluse tähtjaks viis aastat. Selle aja jooksul peavad nad ära maksma 75–85% kõigest oma seaduslikest sissetulekutest. Seadus

tagab küll neile elatusmiinimumi iga pereliikme kohta. Uues eelnõus on selle kohta kirjas punkt, kus paragrahvi 175 täiendatakse järgmises sõnatuses: "Kohus võib oma kohustusi nõuetekohaselt täitnud võlgniku asjaolusid arvestades vabastada pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest ka enne viie aasta möödumist menetluse algatamisest, kuid mitte enne kolme aasta möödumist menetluse algatamisest, eelkõige kui võlgnik on oma kohustusi menetluse ajal nõuetekohaselt täitnud ja rahuldanud võlausaldajate nõudeid arvestatavas ulatuses." Tore on, et viieaastane tähtaeg on nüüd mõnevõrra lühenenud. Aga mind ja minu kolleege Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast häirib see, miks ei võiks olla järgalt fikseeritud kolm või kas või kaks aastat.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ekspertide hinnangul ja analüüsidest ka teisi Euroopa riike, on Mandri-Euroopa üldine arusaam maksejõuetuse õigusest selline, et me mingil määral käime n-ö õrnal jään. Me ei tohiks anda välja signaale, mille tõttu tekib tunnetus, et võlavabastuse saamine on inimestele väga kerge. See muudaks üldist maksedistsipliini ühiskonnas ja ma arvan, et ei mõjuks ühiskonnas levivatele hoia-kutele tervikuna õigesti, eelkõige mis puutub sellesse lähenemisse, mida nimetatud eelnõu väga tugevalt austab, ehk sellesse, et lepingud on põhimõtteliselt täitmiseks. Lepingud on täitmiseks, kohustus, mis on võetud ja mis on vabatahtlikult võetud, on täitmiseks. Sellest tuleb lähtuda. Kui me lühendame vastavat tähtaega liiga palju, võib see minu arvates võib-olla viia teatud inimeste mõtted just sellele, et nad lähevad kergekäeliselt kohustuse võtmise peale, sest võrdlemisi kergelt on võimalik sellest ka vabaneda, kui häta jäädakse. Selle tõttu on see kolmeaastane alumine piir sätestatud. Samas jällegi muudame me ka pankrotiseaduse selles mõttes individuaalseks, et iga konkreetset juhtumit kohus vaeb ja sellest tulenevalt otsustab ka vastava tähtaja. Nii et see kolmeaastane alampiir tundub praegu mõistlik. Samasugune lähenemine on üldiselt ka mitmes riigis, millest on võetud eeskujuga, ja seletuskirjas on neid riike ka käsitletud. Ma arvan, et tähtis on just see signaal, et me võtame pankrotimenetlusest ära tänase sissekodeeritud jäikuse, mis ütleb, et ei ole või-

malik teha erandeid, vaid kõigil tuleb järgida seda viieaastast tähtaega. Ma arvan, et kui me anname võimaluse vahemikus 3–7 ja kohus otustab, arvestades jällegi väga erinevaid asjaolusid, mis erinevad nii leibkonniti kui individuaalselt, siis see on juba selgelt kohtudiskussiooni koht.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Eelmise küsimuse või täpsemalt vastuse juurde korra tagasi tulles – see, et kohene sundtäitmine on alati panga huvides, ei pruugi olla päris õige, eriti olukorras, mida kolleeg Kadri Simson kirjeldas, kui tagatis ei kata põhinõuet. See võib olla ka panga huvides saada pigem regulaarselt laenumakseid, kui et jääb üles tagamata nõue suuruses pool miljonit, nagu oli Kadri Simsoni toodud näites. Aga küsimus puudutab seda viimast käsitletud teemat. Kas see eelnõu teeb selget vahet võlgadesse sattumise põhjuste vahel? Seesama varem toodud näide eluasemelaenu võtmisest ja töö kaotusest *versus* vastutustundetult laenamine priiskava elustiili katteks.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Eelnõu §-s 17 "Avalduse menetlusse võtmisest keeldumine" on välja toodud väga mitmed põhimõtted, millest tulenevalt kohtul on võimalik ka keelduda avalduse menetlemisest. Näiteks kui võlgnik on mõistetud süüdi pankroti- või täitemenetlusalase kuriteo, maksualase kuriteo või mitme muu kuriteo toimepanemises ehk on selgelt tuvastatav isiku varasem süüline käitumine; kui võlgnik on tahtlikult või raske hooletusega esitanud oluliselt ebaõigeid või ebatäielikke andmeid oma vara, sissetulekute kohta jne. Kohtul on võimalik kindlasti arvestada seda, kas vastavasse menetlusse tulemise eesmärk on mingitest kergekäeliselt võetud kohustustest vabanemine. Ärgem unustagem ära, et seaduses on veel üks tähtaeg määratud: seda õigust võlgade ümberkujundamiseks saab kasutada ainult ühel korral kümne aasta jooksul. Kohtul on võimalik arvestada, kas tegemist on viimati mainitud isikuga või on tegemist inimestega, kellele see seadus on tegelikult

suunatud: need on ausad, korralikud maksu- maksjad, olgu nad noored pered, olgu nad isikud, kes on eelkõige välistest tingimustest tulenevalt sattunud olukorda, kus nende kohustuste täitmine ei ole võimalik. Ärgem unustagem ära ka seda, et ega väga palju võimalusi oma kodu soetamiseks peale eluasemelaenu ühes euroopalikus riigis ei ole. Loteriiga rikkaks saanud on väga vähe. Loomulikult on võimalik ka pärimise teel endale kodu saada. Aga need on ikkagi selles mõttes erandlikud juhtumid, et just Ida- ja Kesk-Euroopa riikides on eluasemelaenu võtjate arv suur. Eestis on 160 000 isikut – minu teada on see Ida- ja Kesk-Euroopa riikide üks kõrgemaid näitajaid. Me läheneme jõudsalt Põhjamaadele, kus see arv on 60–70% leibkondadest. Ja just nimelt nende inimeste kaitsele on see seadus eelkõige suunatud: need on kodulaenuvõtjad, koduomanikud, 160 000 inimest, kes on oma kodu soetanud eluasemelaenuga. Samas laieneb see ka teistele kohustustele, mis on võetud mõne muu lepinguga enda peale.

Ja nüüd ka vastus küsimusele, miks ta laieneb ka muudele kohustustele: sellepärast, et eesmärk on aidata inimesi makseraskusest välja. Makseraskuse osa ei ole mitte ainult eluasemelaen, vaid ka muud kohustused, mida oleks võimalik ümber kujundada nii, et inimene saaks oma ajutisele probleemile leevendust.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande eest ja küsimustele vastamise eest! Kas fraktsioonide esindajatel on soovi avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun esimesena kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! See eelnõu ei olegi ju mitte niivõrd õiguslik küsimus, kuivõrd majandusküsimus. On selge, et selle eelnõuga ei käsitle me mitte ainult pankade ja pangaklientide vaheliste lepingute olukorda, vaid tegelikult, kui me võtame vastu mõned hooletud muudatused, võime väga selgelt kahjustada ka finantskeskkonna stabiilsust kui sellist. Ja ma soovin rõhutada, et finantskeskkonna stabiilsus on väga suur väärtus. Ei ole sugugi juhus, et Eesti inimesed saavad pangast ka oma kodu ostmiseks laenata mitu kor-

da soodsama intressiga kui mitmel pool mujal ja selle "mitmel pool mujal" all ei mõtle ma mitte üksnes väga kaugeid ja väga vaeseid riike, vaid ka meie läheduses, ka Euroopa Liidus on väga paljudes riikides eluasemelaenu intressid suisa kordi kõrgemad kui Eestis. Ja selle taga ei ole mitte midagi muud kui ka riigi järjepidevad pingutused Eesti majanduskeskkonna hoidmisel ja edasiarendamisel. Selle eelnõu kontekstis on loomulikult oluline mõista ka, et õiguskeskkonna kindlusest ja selgusest sõltub välisinvesteering vaat et sama palju kui näiteks maksumääradest. Selliseid küsimusi arutades tuleb Reformierakonna fraktsiooni hinnangul üheksa korda mõtta ja siis otsustada, kas ja kuidas lõigata. Ei ole ju saladus, et selle eelnõu suhtes on kriitilised olnud ja liigse kiirustamise eest hoiatanud väga paljud organisatsioonid ja institutsioonid – Eesti Pank, Finantsinspeksioon, kaubandus-tööstuskoda, pangaliit, juristide liit, kohtunike ühing, tööandjate keskliit jne.

Meie ees olev eelnõu on küll täiesti selgelt edasimineku võrreldes vahepeal siin saalis kõlanud "võtmed lauale" variandiga, mis minu hinnangul oleks olnud ikkagi täiesti hukatuslik. Me peame alati meeles pidama, et pankade vastutuse suurendamine on loosungina uhke ja populaarne, aga tegelikkuses saab see toimuda üksnes ja ainult pangaklientide arvel. Me peame mõistma, et kui suureneb panga vastutus, maandavad pangad oma riske suurendades näiteks kodulaenu nõutavat omaosalust ning intresse, võimalik, et ka täiendavaid tagatisi. Ja see tähendab laenu kättesaadavuse vähendamist ka kõigile neile, kellel pole kunagi olnud ega saa kunagi olema probleeme laenu tagasimaksmisega. Eeskätt puudutaks see loomulikult noori peresid, kel reeglina puudub suur rahavaru või lisatagatiseks nõutav kinnistu. Kuna pangal kasvab risk laenatud raha mitte tagasi saada, kindlustatakse see risk rangemate laenutingimustega ja siin vahepeal avalikkuses kõlanud jutt, et kõik paneb paika pankade omavaheline konkurents, on loomulikult naeruväärne, sest keskkonna halvenedes on raha hind igal juhul kallim. Pole ju põhjust arvata, et näiteks Kreekale laenu andmiseks pole toimivat turgu või pankadevahelist konkurentsi, aga ometi on küsitav intress kolossaalne. Ja veel kord: kohustus ei ole tegelikult ainult pangalaen. See eelnõu hõlmab palju laiemat

töövaldkonda. Seega ei ole meie ees mitte niivõrd õiguslike nüansside lihvimine, vaid meie ees on riigi majanduskeskkonda oluliselt mõjutav küsimus ja seetõttu on meie vastutus selle eelnõu menetlemisel erakordselt suur. Reformierakonna fraktsioon leiab, et võlgade ümberkujundamise võimalus kui selline on kahtlemata vajalik.

Ma palun lisaiega.

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega. Palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Nii nagu juriidiliste isikute puhul on ka füüsiliste isikute puhul väga suurte probleemide tekkimise korral vajadus võlakohustused üle vaadata. See toimub mitmel pool maailmas, mitte ainult Euroopas, ka väljaspool Euroopat. Kuid tõsi on ka see, et detailide poolest on see väga erinev ja meie peame Eestis leidma selle kõige mõistlikuma viisi, mis just meil kõige paremini töötaks.

Reformierakonna fraktsioonil on ka rida küsimusi ja rõhuasetusi, millele soovime tähelepanu juhtida. Ajapuuduses ma täna siin kõiki neid välja tuua ei jõua, aga me oleme nendele ka varem tähelepanu juhtinud ja soovime selle eelnõu jätkuva menetluse käigus neid kindlasti välja tuua.

Esiteks, kas ja millises ulatuses me aktsepteerime põhinõude ümberkujundamist ning kas ja kuidas see mõjutab majanduse toimimist ja sotsiaal-majanduslikke suhteid laiemalt? Teiseks, kas ei peaks ikkagi rõhk olema kohustuste ajatamisel ja alles kõige viimases faasis nõude vähendamisel? Kolmandaks, kui suur on võlgade ümberkujundamisel kohtu kaalutusõigus ja kuidas see mõjutab kohtueelsele või -välisele kokkuleppele jõudmise tõenäosust? Neljandaks, kui kõrge või madal on kohtusse pöördumise künnis ja kas sellest ei või saada standardne viivitus võlakohustuste tasumisel? Kuulsime ju täna põhjalikku ülevaadet kohtute koormuse kasvust ja peame ka selle eelnõu puhul tõsiselt kaaluma, et ei tekiks massilist avalduste esitamist juhtudel, kus nad pole majanduslikult põhjendatud, vaid käsitletavad eeskätt lisaaja võitmisena. Ja viiendaks, kas tehakse selgelt ja üheselt vahet võlgadesse sattumise põhjuste vahel? Mitte üksnes kuritegelik ja pahatahtlik makseraskus ei pea ole-

ma välistatud, vaid ka priiskav ja vastutus-tundetu laenamine. Me peame ikkagi hoolitsema selle eest, et see eelnõu tegeleks tõepoolest nendega, kes on sattunud raskustesse põhjustel, mis neist endist ei sõltu.

Lõpetuseks: erakordselt oluline on ka see, millise signaali me selle eelnõu menetlemisega avalikkusele anname. Me peame rõhutama, et võetud kohustusi tuleb täita ka edaspidi ning see seadus ei tähenda, et kõik laenajad saavad osa laenust korstnasse kirjutada. Juristide liit on oma avalduses väga põhjalikult ja väga murelikult märkinud, et eelnõu on avalikkuse ees kajastatud kui võlgadest vabastamise seadust ning sellega on nende hinnangul antud kogu ühiskonnale väär signaal. Nad nendivad, et tsiviilühiskonna ja õigusriigi nurgakiviks on Rooma õiguse ajatu põhimõte, mille kohaselt sõlmitud lepingut tuleb täita ja lepingutest kin-nipidamisel rajaneb kogu meie riik. Ehk siis palju lihtsamalt ja palju lühemalt öeldes, eesti vanasõna "võlg on võõra oma" ei saa ega tohi ka tulevikus mõista nii, et minu võetud võlg on võõras mure. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun nüüd kõnetooli Sotsiaalde-mokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Hannes Rummu!

Hannes Rumm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kuna selle eelnõu arutelul oli veidi segadust nende numbritega, mis praegust olukorda laenaturul ja laenuraskustesse sattunud inimesi puudutavad, siis alustangi mõne arvuga. Teadmiseks niipalju, et 1. märtsiks oli Eestis välja antud 157 992 eluasemelaenu. See annab ettekujutuse nende perede hulgast, keda arutusel olev problemaatika ainuüksi eluasemelaenude puhul puudutab. Tõsi küll, ilmselt on mõningaid peresid, kes on võtnud mitu eluasemelaenu, aga ka see number 157 000 ütleb meile, et see probleem puudutab väga paljusid tublisid, täies elujõus ja tööeas Eesti inimesi, nende lapsi ja vanemaid.

Need suured ja mõtlema panevad arvud näitavad, et kümned tuhanded Eesti pered peavad järgmised 10–30 aastat tasuma oma uue kodu ostmiseks võetud laenu olukorras, kus järsult on kasvanud tööpuudus ja vähenenud ka paljude töötavate inimeste sissetulekud. Aga need

suured arvud näitavad ka seda, et see ei ole ainult võlgu võtnud inimeste mure, see ei ole ainult võõras võlg, vaid võla maht on kasvanud selliseks, et see on selgelt Eesti ühiskonna suure osa mure ja seadusandja ei saa siin käed rüpes kõrvalt vaadata, kuidas inimesed suhetes võlausaldajatega peavad ise hakkama saama.

Samad hädad, mis on tabanud viimastel aastatel Eestit, on tulnud ilmsiks ka kõikjal Euroopas ja Põhja-Ameerikas – on lõhkenud kinnisvaramullid ja valusa pauguga on lõppenud laenurallid. Ja igal pool on seadusandja nendele reageerinud, kas selleks, et parandada olukorda laenaturul või muuta kontrolli rahanduse üle tugevamaks, et vältida samade tõbede kordumist tulevikus. Avalikkuses on ka Riigikogule seoses selle seadusega ette heidetud, et tegeldakse mõttetute asjadega või kogunisti populismiga. Mina kinnitan küll ühena selle seaduse algatanud töörühma liikmetest, et tegeldakse väga vajaliku ja olulise asjaga, mis ei ole ajendatud ainult masust, vaid mille mõju kestab tõenäoliselt ka aastakümneid pärast seda. Seetõttu on mul hea meel, et Riigikogus loodi mullu õiguskomisjoni juurde sotsiaaldemokraatide, Keskerakonna ja IRL-i vedamisel töörühm, mis on väga põhjalikult teinud taustatööd. Kuigi me oleme tänaseks jõudnud alles esimese lugemiseni, on eelnõu sisuliselt arutatud väga tõsiselt väga mainekate ekspertidega neli-viis kuud.

Taustaks võib öelda niipalju, et praegu ei ole Eesti elus ja laenaturul asi kõige hullem, kuna pangad ise on väga kiiresti tekkinud olukorrale reageerinud ja pangaliidu kinnitusel on praegu Eestis umbes 6000 perekonda, kellel on raskusi eluasemelaenu tagasimaksmisega. Aga siinkohal ma rõhutan, et jutt on ainult eluasemelaenudest. Pangad ja teised finantsasutused on väljastanud ka hulga teist tüüpi laene, millest paljude teenindamisel on inimestel samuti tekkinud muresid. Taavi Rõivas mainis siin, et kinnisvarakattena on müüdnud suhteliselt vähe laenu tagatisi. Võib tõesti öelda, et see number on suhteliselt väike, eelmisel aastal müüdi pankade poolt kinnisvaralaenude tagatisena 300 objekti. Kui arvestada seda, et raskustes on 6000 perekonda, siis ei ole see number tõesti suur, aga ka 300 peret on Eesti jaoks väga valus probleem.

Kindlasti ei tähenda uus seadus, nagu kahjuks on avalikkuses kohati kõlama jäänud, et

nüüd saab võlgnik viia kohtusse vajalikud paberid ja tema võlad kirjutatakse automaatselt korstnasse. Oleme lähtunud selle seaduse tegemisel teadmisesest, et kohus peab lähtuma otsustamisel tasakaalustatult nii võlgniku kui ka võlausaldajate huvidest. Kui Riigikogu õigus- ja analüüsiosakond vaagis teiste riikide praktikat vahetult enne selle seaduse esimesele lugemisele jõudmist, siis nende esimene hinnang, mis tugines Soome kogemusele, oli selline, et kõikidest nendest peredest, kes on Soomes sattunud pankrotieelsesesse olukorda, on kasutanud võlgade ümberkujundamise menetlust veerand ja nendest omakorda ainult veerand on sellest menetlusest ka kasu saanud. Nii et see suhe on minu meelest kainestav. Loomulikult ei saa Soome numbraid otseselt Eesti oludesse üle tuua.

Palun lisaiega kolm minutit.

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega. Palun!

Hannes Rumm

Aga see suhe näitab, et seadus on mõeldud neile inimestele, kellel on veel veidi lootust ja kellel on endal tahtmist pingutada, et raskest olukorrast üle saada.

Kindlasti tuleb ausalt tunnistada, et uue seadusega on seotud mitu tõsist probleemi. Esimene on kohtute töökoormuse tõus, millest täna on korduvalt räägitud. Aga nagu ka töörühmas osalenud eksperdid on öelnud, tuginedes suuresti saneerimisseaduse eeskujule, on see lühiajaline kohtute ülekoormus tõenäoliselt vältimatu, kuna nii nagu saneerimisseaduse puhul üritavad paljud inimesed kohtus oma probleemidele lahendust leida niikuinii, ja esialgu on neid inimesi, kes oskavad oma krediidivõimekust ja olukorda kainelt hinnata, suhteliselt vähem, kuni ühiskonnas tekib arusaam sellest, kuidas kohus võlgade ümberkujundamise taotlusi lahendab.

Teine suur probleem on kindlasti Eestis nõrgalt välja arenenud võlanõustajate süsteem, keda on praegu palgal üksikutes omavalitsustes, ehkki ka selle seaduse arutelu näitab, et tegelikult on inimeste vajadus nõu järele nii keerulistes küsimustes väga suur. Siinkohal tulevad sotsiaaldemokraadid kindlasti välja oma parandusettepanekutega, mis tugevdavad riigi rolli inimeste nõustamisel ega jäta neid oma

muredega keerulistes küsimustes päris omapäi. Kindlasti on meie huvi see, et võlgade ümberkujundamisega kaasnev pankrotiseaduse muudatus sätestaks lühema tähtaja kui praegune viis aastat võlgadest vabanemiseks pankrotimenetluse teel. Me ei ole kindlasti rahul sellega, et see tähtaeg on 3–5 aastat, see peaks kindlasti olema selgelt fikseeritud ja pigem kolm aastat. Ja ma ei jaga siin ka hea kolleegi Ken-Marti Vaheri arvamust, et lühem tähtaeg innustab inimesi liiga kergekäeliselt võlgu võtma. Ka kolm aastat on piinavalt pikk aeg sellise perekonna jaoks, kes on kaotanud oma vara ja maksab lõviosa oma sissetulekutest võlausaldajatele.

Ja lõpetuseks: rahvasuus on selle seaduse esimese nimekuju näide käibele läinud võlakaitse seadus hästi omaks võetud. See on üks edukamaid uudismõisteid eesti keeleruumis viimasel aastal. Aga nii nagu ka juriidilised eksperdid on viidanud, on täpsem nimekuju kindlasti võlgade ümberkujundamise seadus, ning usun ja loodan, et menetluse käigus ka see täpsem, ehkki esialgu vähe võõram nimi vastu võetakse.

Aitäh teile ja tänan siinkohal veel kord kõiki eksperte ja kolleege, kes osalesid eelnõu väljatöötamisel ning soovin selle edukat menetlemist ja edukat vastuvõtmist juba kevadistungjärgul! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu 743 esimene lugemine on lõpetatud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. juuni kell 18.

Head kolleegid! Meie tänane istung on lõppenud. Töökat päeva jätku komisjonides!

Istungi lõpp kell 12.41.

Istungi kestus 2 tundi ja 41 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees